ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ
ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΕΙΣ ΤΑ ΤΩΝ
ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ
ἔπη τὰ χρυσᾶ.

HIEROCLIS Philoſophi commentarius in aurea PYTHAGOREORUM carmina;

JOAN. CURTERIO interprete.

Quæ vero alia in hoc volumine continentur verſa pagina indicabit.

LONDINI,
Ex officina ROGERI DANIELIS;
MDCLIV.

Habes, Lector, in hoc volumine
Pythagoræ Carmina Aurea.
Ejuſdem fragmenta quædam metrica & proſaica.
Item Epiſtolam & Symbola.
Hieroclis vitam.
Ejuſdem in carmina aurea Commentarium.
In eadem Th. Marcilii Adnotationes.
Notas Sylburgii in eadem.
Hieroclis demum Facetias notis illuſtratas. Vale, & fruere.

PRÆFATIO
AD NOBILISSIMUM VIRUM D. FRANCISCUM *Rupifucaldium, Randanum, Trenorchii abbatem.*

MEminiſti, arbitror, *Franciſce nobiliſſime*, quo tempore tu fratreſq; tui in ſcholis verſaremini, egoq; ſtudiis veſtris præeſſem, monuiſſe me ſæpiſſime, poetas ſcriptorum genus eſſe non ſolum antiquiſſimum, ſed præſtantiſſimum etiam atque ſuaviſſimum. Quorum quidem alterum ita omnibus notum eſt, ut nihil quicquam habeat dubitationis. De altero vero etſi controverſia remanſit aliqua; non dubito tamen, propter ingenii judiciique tui magnitudinem, quin idem mecum per te, ex Græca præſertim lectione, qua maxime delectaris, poſtea deprehenderis. Quem enim non in eam ſententiam pertrahat divini Platonis autoritas, ubi πολλαὶς κορυφαῖς ἅμα, καὶ ἐγγυτέρω θεῶν γεγονέναι adſerit? At iſtud etiam vel natura duce tantum, nemini dubium eſſe queat, niſi qui depravato guſtu, ri-

vis potius quam longiſſime à ſuo capite diſtantibus, quam fonte ipſo delectetur. Eo præterea in poetas, præſertim veteres, animo ſemper fui, ut ἄμυσόν τε καὶ ἄχαριν exſiſtere eum mihi facile perſuaderem, qui ab illis abhorreret; in quibus ſolis, ſive res ſive verba conſideres, literarum delitias & quaſi condimentum haberi, quoties mihi de illis vobiſcum ſermo incidiſſet, affirmare non dubitarem. Quod ſi cuiquam jam videatur à ratione alienum; advertat, quæſo, Muſas ipſas, earumque parentem Apollinem, poetarum tantum ſuſcepiſſe patrocinium: ſive quia primi eas coluiſſent, ſive etiam quia ſcribendi ratione cæteris longe præſtitiſſent. Cum enim cultum eorum qui bonorum omnium nobis autores fuerunt, ſequi debeat grati non ſolum animi ſignificatio, ſed imitatio etiam, quantum fas eſt mortalibus; qui majus id, quam poetæ ipſi, præſtiterunt, qui primi ἀχαριστίας odium divinis laudationibus profeſſi ſunt, quique divinam benignitatem imitati, tam multa in omni ſcientiarum genere ad hominum utilitatem poſteris monumenta reliquerunt? Nihil enim in rerum natura vel dici, vel cogitari queat, quod non ita poetæ imitati adſecutique ſint; ut cum ſummis poſtea Philoſophis præclare agi viſum ſit, ſi quæ ipſi fuſius, aut popularius deinceps, alia orationis genere explicaſſent, eorundem verſibus, tanquam oraculo aliquo, confirmarent.

Hinc

Hinc illa in philoſophorum oratorumque ſcriptis, poetarum veterum, tanquam gemmæ in annulis, lectorum mentes in ſe convertentia teſtimonia. Ac ne quis laudem carminis ſummos viros, qui poetas primos ſecuti ſunt, neglexiſſe exiſtimet; videat etiam nullum uſquam vel oratorem, vel philoſophum, vel legiſlatorem exſtitiſſe, qui in iſto ſcribendi genere nomen aliquod adipiſci non ſtuduerit. Addam etiam ita omnibus omni ætate venerandum ſtudii genus hoc fuiſſe, ut quæ à poetis inventa eſſent, atque literis prodita, ea magni etiam philoſophi ſcriptis ſuis illuſtrare non erubeſcerent. Platonem dico, & Ariſtotelem, quorum commentariis Homerum fuiſſe explicatum legimus; in quo ſcientiarum omnium atque artium principia contineri majores noſtri voluerunt. Verum, quia poetarum genus eſt varium, quemadmodum & hominum; ὅσον ἀνὴρ ἀνδρὸς διαφέρει, tantum certe & poetæ. Atque ut eſt, omnium judicio, præcipua hominis pars illa quæ rationis capax eſt: ſic certe & poetæ illi omnium præſtantiſſimi ſemper mihi viſi ſunt, qui pietatis cultum, vitæque ſanctimoniam docerent. Placet igitur hoc loco Orphei vetuſtiſſimi atque ſanctiſſimi, quem poſtea ſecutum eſſe Pythagoram, lib. 1. de ſecta ipſius, teſtatur Iamblichus, parodica imitatione, quid ipſe ſentiam paucis ſignificare.

Δέξομαι ὃς θέμις ἐστὶ· θύρας δ' ἐπίθεσθε βεβήλοις

Πᾶσιν ὅμως. Nolo enim ad iſta arcana, niſi pios & caſtos, admitti. Cujus quidem generis cum ſuperſint adhuc non fragmenta modo varia, tanquam ex naufragio tabulæ, ſed ſcripta etiam integra, quorum nominibus hoc loco abſtinere, brevitatis ergo, viſum eſt; pauca, judicio meo, vel etiam nulla reperias, quæ cum aureis Pythagoreorum verſibus conferri poſſint. Ut enim nihil autore ſectæ, totaque adeo Pythagoreorum ſchola, celebrius: ſic certe nihil in hoc ſcribendi genere præclarius atque divinius. Verum quoniam ita natura comparatum eſt, ut quæ pulcra, juxta proverbium, etiam difficilia exiſtant; quod his verſibus imprimis accidit, partim ſententiarum gravitate, partim etiam brevitate, qua maxime delectati videntur Pythagorici; effectum divina providentia eſt, ut multis poſtea ſeculis ex Stoicorum ſchola prodierit Hierocles, maximus ſane acutiſſimuſque philoſophus, qui eos nobis ex Pythagoreorum ſenſu ita explicaret, ut nihil illis jam nec apertius, nec ad vitæ morumque rationem utilius reperiatur. Nam præterquam quod unicum hoc ſcriptum exſtare videtur, à quo vera Pythagoreorum carminum explicatio peti queat; præter id etiam, quod multa ſectæ hujus, atque Stoicæ, ex profeſſo dogmata continet,

tinet, quæ in cæteris aliorum monumentis ὡς ἐν παρόδῳ vix indicantur: & hoc quoque doctorum multorum judicio, quibus ipsum videre contigit, affirmare non vereor, nullum profani nominis autorem luce donatum adhuc, quod sciam, qui tam multa de moribus, de providentia, similibusque rebus, more nostro, id est, Christiano, hostis alioqui nominis hujus acerrimus, tam bene tamque aperte diseruerit. Imo non sine divina providentia effectum arbitror, ut infelici nostro seculo, in quo, post oppugnatam veræ religionis atque morum disciplinam, Deus ipse à multis non obscure petitur, libellus iste in lucem prodiret, qui philosophicis rationibus ab illis id extorqueret (nisi hominis naturam plane exuerint) quod divini verbi autoritas persuadere non potuit. Quod si quis profanas etiam opiniones, & à fide Christiana abhorrentes, continere adserat: & id me etiam in ipso, Pythagoreisque versibus agnoscere, atque monere cæteros mei esse officii libens admitto: neque tamen tam rigidum me esse debere, ut gravissimos philosophos suam sectæ constantiam, atque personam quam adsumpserint, tueri non patiar; cum nihil jam ab ejusmodi eorum ridiculis obsoletisque opinionibus Christianis immineat periculi: alioquin enim rejiciendam esse omnem penitus humaniorum literarum, non Græcam modo, sed Latinam etiam antiqui-

tatem, quæ permultis in rebus Chriſtianæ veritati utiliſſime famulatur. Sed eſt fortaſſe quiddam aliud, quod à me juniores æquius poſtulare videantur; adnotationes nimirum aliquas, quibus interpretationis hujus ratio, Hierocliſque ſenſus quibuſdam locis manifeſtior habeatur. Quod certe præclaro illo bibliothecæ tuæ manuſcripto codice adjutus, quod Iamblichi lib. 4. de vita & ſecta Pythagoræ continet, efficere ſtatueram, ſi per otium & valetudinem licuiſſet. Habet enim liber ille non tantum propriam verſuum iſtorum, atque ſymbolorum Pythagoræ explicationem; ſed multa hujus ſectæ & argumenti alia, quibus explicatior & clarior noſter fiat Hierocles. Quod altera me editione, qui hujus rei ſylvam in adverſariis congeſtam magna ex parte habeam, Ζωὴ Θεῷ facturum ſpero. Supereſt jam, *Franciſce Nobiliſſime*, ut tibi primum, Fratrique tuo, Italicæ profectionis nomine gratuler; quam vere vobis ad mercaturam bonarum artium ſuſceptam fuiſſe teſtantur non ſolum præclaræ animi ingeniique veſtri dotes, ſed ingens ille Græcorum voluminum theſaurus, ad nominis etiam generiſque veſtri perpetuam memoriam, reique literariæ utilitatem, magno labore, magniſque ſumptibus à vobis comparatus: deinde, ut horter etiam, ne tantam tibi laudem, tuiſque, quæ ex eorum emiſſione ſequitur, invideas;

ſed

ſed Hieroclem quoque audias, qui primus tenebris ereptus, atque de cæterorum ſalute ſollicitus, tuum ſupplex eorum nomine adverſus ſitum & tineas, quibus præclara multorum ſcripta perierunt, auxilium implorat.

ΤΑ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ
ἔπη τὰ χρυσᾶ.

Ἀθανάτους μὲν πρῶτα θεοὺς, νόμῳ ὡς διάκειται,
Τίμα· καὶ σέβας ὅρκον· ἔπειτ' ἥρωας ἀγανούς.
Τούς τε καταχθονίους σέβε δαίμονας, ἔννομα ῥέζων.
Τούς τε γονεῖς τίμα, τούς τ' ἄγχιστ' ἀνεψιαδᾶς.
Τῶν δ' ἄλλων ἀρετῇ πολιοῦ φίλον ὅστις ἄριστος.
Πρᾴοις δ' εἶκε λόγοις, ἔργοισί τ' ἐπωφελίμοισι.
Μηδ' ἔχθαιρε φίλον σὸν ἁμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς,
Ὅφρα δυνῇ· δυνάμις γὰρ ἀνάγκης ἐγγύθι ναίει.
Ταῦτα μὲν ὅττως ἴσθι. κρατεῖν δ' ἐθίζεο τῶνδε·
Γαστρὸς μὲν πρώτιστα, καὶ ὕπνου, λαγνείης τε,
Καὶ θυμοῦ. πρήξεις δ' αἰσχρόν ποτε μήτε μετ' ἄλλου,
Μήτ' ἰδίῃ. πάντων δὲ μάλιστα αἰδοῦ σεαυτόν.
Εἶτα δικαιοσύνῃ ἀσκεῖν ἔργῳ τε, λόγῳ τε.
Μηδ' ἀλογίστως σεαυτὸν ἔχειν θαμὰ μηδὲν ἔθιζε·
Ἀλλὰ γνῶθι μὲν ὡς πᾶσι πέπρωται ἄνθρασι·
Χρήματα δ' ἄλλοτε μὲν κτᾶσθαι φιλεῖ, ἄλλοτ' ὀλέσθαι.
Ὅσσα τε δαιμονίῃσι τύχαις βεβοτὶ ἄλγε' ἔχουσιν,
Ὧν αἶσαν μοῖραν ἔχῃς πραπίδεσσι φέρειν, μηδ' ἀγανάκτει.
Ἰᾶσθαι δὲ πέφυκε καὶ ὀλίγον δυνάμει. τὰ δὲ πολλὰ
Οὐ πάνυ τοῖς ἀγαθοῖς τούτων πολὺ μοῖραν δίδωσι·

Πολλοὶ

AUREA PYTHAGOREORUM

Carmina *Joan. Curterio* interprete.

Primum immortales Divos pro lege colunto:
Et jusjurandum: Heroas, clarum genus, inde.
Dæmones hinc terris mixti ſua jura ferunto.
Inde parentis honos ſequitor: tum ſanguinis ordo.
Poſt alii ſunto, virtus ut maxima, amici.
Utilibus factis cedas, verbiſque modeſtis.
Nec læſus parvo contemnas crimine amicum;
Quod potes: Eſt quoniam fato vicina poteſtas.
Illa quidem teneas; ſed & hæc compeſcere diſce:
Imprimis ventrem, ſomnum, veneremque; deinde
Iram. Nec quidquam ſociis aut teſtibus, aut te
Solo, turpe geras. Summus pudor ipſe tibi ſis.
Jura colas non ore tenus; ſed rebus & ipſis.
Nec pravis mentem ſueſcas rationibus uti:
Sed mortem fato ſubituros noveris omnes:
Divitias quandoque dari, quandoque perire.
Mortales quæcunque Deis mittentibus angunt,
Ut tua ſors tulerit, patiens ne ferre recuſes.
Nec ſpernenda medela tamen. Sed noſis & iſtud,
Parcius iſta viris immittere numina juſtis.

Multus

Πολλοὶ δ' ἀνθρώποισι λόγοι δηλοί τε καὶ ἐσθλοὶ
Πρὸς σέθεν, ὧν μήτ' ἐκπλήσσεο, μήτ' ἄρ' ἐάσῃς
Εἴργειν σεωυτόν. ψεῦδος δ' ἦν πέρ τι λέγωσιν,
Πρᾴως εἶχε. ὁ δέ τοι ἐρέω, ὅτι πανὶ τελέεται.
Μηδείς μήτε λόγῳ σε παρείπῃ, μήτε τι ἔργῳ
Πρῆξαι, μηδ' εἰπεῖν, ὅ, τι τοι μὴ βέλτερόν ἐστι.
Βαλλέο δὲ πρὸς ἔργα, ὅπως μὴ μωρὰ πέλῃσθα.
Δειλὸν τοι πρήσσειν τε λέγειν τ' ἀνόητα πρὸς ἀνδρός.
Ἀλλὰ τάδ' ἐντελέα, ἃ σε μὴ μετέπφατ' αἰνίσῃ.
Πρῆσσε δὲ μηδὲν τὸ μὴ πίσσαται· ἀλλὰ δίδασκε
Ὅσσα χρεών, ἠδὲ τερπνότατον βίον ὧδε διάξεις.
Οὐδ' ὑγιείης τοι πρὶν σῶμ' ἀμύσασαν ἔχειν χρή·
Ἀλλὰ ποτὲ μὲν πίνειν, ἠδὲ σίτου, γυμνασίων τε
Ποιεῖσθαι. μέζον δὲ λέγω τόδ' ὃ μή σ' αἰνίσσει.
Εἰδίζου δὲ δίαιταν ἔχειν καθαρέην, ἀθρυπτον.
Καὶ περύλαξό γε ταῦτα ποιεῖν, ὁπόσα φθόνον ἴσχει.
Μὴ δαπανᾶν πρὸς κῆρ, ὁποῖα κάμῃσιν ἀδαήμων·
Μήδ' αὖ δόσκειν ἴσον. μέτρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον.
Πρῆσσε δὲ ταῦτ', ἃ σε μὴ βλάψῃ· λόγισαι δὲ πρὸ ἔργου.
Μήδ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι πρόσθε δέχεσθαι,
Πρὶν ἢ ἡμέρην ὧν ἔργον τοῖς ἕκαστον ἐπελθεῖν·
Πῇ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;
Ἀρξάμενον δ' ἀπὸ πρώτου ἐπέξιθι· καὶ μετέπφατα
Δεινὰ μὲν ὀπρήξας θυμήσεο· χρηστὰ δέ, τέρπου.
Ταῦτα πόνει· ταῦτ' ἀσκέο· τάδε σε χρὴ ἔργα σε.
Ταῦτά σε τῆς θείης ἀρετῆς εἰς ἴχνια θήσει.
Ναὶ μὰ τὴν ἀμετέρᾳ ψυχῇ παραδόντα τετρακτύν,

Παγὰν

Multus ſæpe hominum ſermo pravuſque bonuſque
Excidit. At terre te nihil: nec vertier illo
Tete permittas. Sin falſum dicat, id æquo
Sperne animo. ſerves ſed hoc, quod dixero, ſemper:
Ne tibi vel verbo quiſquam male ſuaſerit, aut re,
Ut facias, dicaſve, nocens quo tu tibi fias.
Conſilium præcedat opus; ne abſurda ſequantur.
Eſt miſeri quod quis ſtulte loquiturque, facitque.
Effice quin potius nequeant quæ facta dolere.
Nec tu quod neſcis gerito: ſed diſcere cura
Quæ fas. perjucunda tibi ſic vita futura eſt.
Corporis haud ſpernenda juvat quæ commoda cura.
Sed potuſque, cibique modus ſit, & exercendi.
Ipſe modum ſtatuo, qui te non læſerit ipſum.
Sit mundus victus: ſit luxus ſed tamen exſors.
Quæcunque invidiam pariunt, vitanda putato:
Et ſumptus vanos, recti quos neſcius audet;
Et ſordes. Præſtat quavis modus optimus in re.
Fac quæ non lædant: conſulto reſque geratur.
Mollia nec prius admittant tibi lumina ſomnum,
Exactæ quam ter reputaris cuncta diei:
Qua prætergreſſus? quæ geſſi? quæ male omiſi?
Singula percurrens à primo facta, quibus tu
Vel pravis doleas; capias vel gaudia juſtis.
Hæc facito: hæc ſatage: iſtorum tibi cura geratur.
Hæc te virtutis divinæ ad limina ſiſtent.
Juro te, qui nos docuiſti tetrada, fontem

Naturæ

Παγὰν ἀενάου φύσεως. ἀλλ' ἔρχεο ἐπ' ἔργον
Θεοῖσιν ἐπαξάμενος τελέσαι. τάων ὃ κρατήσας,
Γνώσῃ ἀθανάτων τε θεῶν, θνητῶν τ' ἀνθρώπων
Σύσσημα, ἢ τε ἕκαστα διέρχεται, ἢ τ' ἀραρεῖται.
Γνώσῃ δ', ἢ θέμις ἐστὶ, φύσιν περὶ παντὸς ὁμοίου.
Ὥστε σε μήτ' ἄγνοια ὑπάξειν, μήτε τι λήθειν.
Γνώσῃ δ' ἀνθρώπους αὐθαίρετα πήματ' ἔχοντας.
Τλήμονας, οἳ τ' ἀγαθῶν πέλας ὄντων ἔτ' ἐσορῶσιν,
Οὔτ' ἀκούσαι· λύσιν δ' κακῶν πᾶσι σωίσασι.
Τοίη μοῖρα βροτῶν βλάπτῃ φρένας· οἱ δ' κυλίνδροις
Ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλα φέρον) ἀπείρονα πήμαθ' ἔχοντες.
Λυγρὴ γὰρ σωοπάδος ἔκλυε βλάπτουσα λέληθε
Σύμφυτος· ὧν ἐ δεῖ προσάγειν, εἰκοντα δ' ἀπάγειν.
Ζεῦ πάτερ, ἢ πολλῶν τε κακῶν λύσεις ἄπαντας·
Ἢ πᾶσιν δείξαις οἷος τῷ δαίμονι χρῶν).
Ἀλλὰ σὺ θάρσει· ἐπεὶ θεῖον γένος ἐσὶ βροτοῖσιν,
Οἷς ἱερὰ προφέρουσα φύσις δείκνυσιν ἕκαστα.
Ὧν εἴ τοί τι μετέσῃ, κρατήσεις ὧν σε κελεύω,
Ἐξακέσας, ψυχὴν δ' πόνων ἀπὸ τῶν δε σαώσεις.
Ἀλλ' εἴργε βρωτῶν, ὧν εἰπομεν, ἔν τε καθαρμοῖς,
Ἔν τε λύσῃ ψυχῆς κείνων. μὴ φείδεο ἕκαστα,
Ἡνίοχον γνώμην σήσας κατὰ σῶν φρενῶν ἀείσω.
Ἢν δ' ἀπολείψας σῶμα ἐς αἰθέρ' ἠνεμόεντα ἔλθῃς·
Ἔσσεαι ἀθάνατος θεὸς, ἄμβροτος, οὐκ ἔτι θνητός.

Naturæ æternum. Finem dein ante precatus
Numina, opus facito. Quæ tu ſi geſſeris, idem
Noris qua conſtent natura hominesque deique:
Singula quo pergant, ſiſtent quo ſingula rurſum.
Noveris & mundi naturam, quapote, eandem:
Vt te nec ſpes vana angat, lateant quoque nulla.
Noris mortales ſponte in ſua damna ruentes:
Infelix ſtultumque genus; quod commoda præſens
Non oculis, non aure capit, raroque medetur.
Sic miſeris ſors mentem agitat, variiſq; cylindris
Huc illuc rotat, immenſis verſataq; periclis.
Hoc comes improviſa ciet contentio damnum
Inſita: cui certare nefas, ſed cedere pulcrum.
Jupiter alme, malis jubeas vel ſolvier omnes:
Omnibus utantur vel quonam dæmone monſtra.
At confide: hominum divina eſt ſtirpis origo,
Sacra quibus natura favens hæc ſingula pandit.
Quæ ſi tu teneas, dictis potieris & ipſe;
Purgatumque animum damnis ſervabis ab iſtis.
Sperne cibos cautus, veluti purgamina monſtrans,
Atque animum ſolvens dixi. tum ſingula penſans,
Aurigæ menti cedas quas tractet habenas.
Sic ubi depoſito vacuus te ceperit æther
Corpore, vivus ages ſemper, ſemperque beatus.

ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ ΛΕΙΨΑΝΑ ΜΕΤΡΙΚΑ.

Χρυσᾶ ἔπη.

Πρῶτα μὲν ἐξύπνοιο μελίφρονος ἐξυπανιστὰς,
Εὖ μάλα ποιπνεύμην ὅσ' ἐν ἤματι ἔργα τελέσσεις.

Ἱερὸς λόγος.

Ὦ νέοι, ἀλλὰ ζέεσθε μεθ' ἡσυχίας τάδε πάντα.

Δειλοὶ παῖδειλοι κυάμων ἀπὸ χεῖρας ἔχεσθε.
Ἰσόν τοι κυάμους τε φαγεῖν κεφαλάς τ' τοκήων.

Ψυχῆς αἰζηῶν βάσιν ἔμμεναι ἦδ' ἀνάβαθμον
Ἐξ αἰδῶο ὅταν * ὠγὰς εἰσανίωσιν.

Ὕμνοι.

——————Περίεπτον ὁ θεῖος ἀριθμὸς
Μυριάδος ἐκ καθαρμοῦ ἀκηράτου, ἔς τ' ἄνικητ
Τετράδ' ἐπὶ ζαθέην, ἣ δὴ τέκε μητέρα πάντων,
Παγχάεα, πρέσβειραν, ὅρον περὶ πᾶσι τιθεῖσαν,
Ἄτρεπτον, ἀκαμάτην, δεκάδα κλείουσί μιν ἀγνήν.

Ἐπιγράμματα.

Ὧδε θανὼν κεῖται Ζᾶν, ὃν Δία κικλήσκουσιν.

Ἐκ βιβλίων ἀδήλων.

Εἴ τις ἐρεῖ, Θεός εἰμι, πάρεξ ἓνὸς, ὅστις ὀφείλει
Κόσμον ἴσον τέτῳ σήσας εἰπεῖν, ἐμὸς ἔστω.
Κ' οὐχὶ μόνον σήσας εἰπεῖν ἐμὸς, ἀλλὰ καὶ οἰκεῖν,
Αὐτὸς ἐν ᾧ πεποίηκε, πεποίηται δ' ἀπὸ τῶδε.

——————Ἀριθμῷ δέ τε πάντ' ἐοίκε.
Βωμὸν ἐρεύθοντας μαιμώρων θεσμοῖσι φόνοισι.
Ἀείσω ζωοῖς, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι.
Φείδεο τῆς ζωῆς μή μιν καταθυμοβορήσῃς.

ΠΥ-

PYTHAGORÆ FRAGMENTA METRICA.

Aurea Carmina.

E ſomno primũ evigilans cum ſtrata relinquis, Porphyr.
Diſponas animo luce expedienda futura. de vit. Pyth.

Sacer Sermo.

O juvenes, tacita colite hæc pia ſacra quiete. Diog. Laer.

O miſeri, miſeri, paſtum evitate fabarum.
Æquum quippe fabas capita atque vorare parentum.

Quod fuerint animæq; aditus reditusque virorũ Euſt.
Ex orco quoties ſolis referuntur ad ortus. Il. β'.

Hymni.

——— *Progreditur numerus divinus ab ipſo*
Fonte incorrupto monadis, dum ad tetrada diam
Perveniat, matrem cunctorum quæ venerandã Proclus.
Ponentem peperit rebus finemque modumque,
Atque immortalem decadem, ſanctamque vocatam.

Epigrammata.

Zan jacet hoc tumulo, qui vulgo Jupiter audit. Porph.

Ex operibus incertis.

Extra unum, ſi ſors jactet ſua numina quiſquam,
Debet & is merito talem ſibi condere mundum; Juſtin.
Hic meus eſt recte tum dicat, & incolat orbem Martyr.
Ipſe ſuum, teſtans quo ſit factore creatus.

——— *Numero cuncta adſimilantur.* Sextus Empir.
Sanguineis ſuperum tingentes cædibus aras. Idem.
Pangam cordatus, profani claudite portas. Stob. S. 39.
Vitæ parce, voces animi ne affectibus ipsã. Id. Ser. 23.

ΠΥΘΑΓΟ'ΡΟΥ ΛΕΙΨΑΝΑ ΚΑΤΑΛΟΓΑ'ΔΗΝ.

Ὁ μὲν Θεὸς εἷς· αὐτὸς ὢν ἐν ὡς πρὸς νοῆσαι ἀνθρώπῳ τῆς διακοσμήσεως, ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ ὅλῳ ὢν ὅλῳ τῷ κύκλῳ ἐπισκοπῶν πάσας τὰς γενέσεις ἐφ' ἑαυτοῦ τοῦ ὅλων αἰώνων, καὶ ἐργάτας τοῦ παντὸς δυνάμεων καὶ ἔργων· ἀρχὰ πάντων ἓν, ὢν ἀέρι φωτὸς καὶ πάντων πατὴρ, νοῦς καὶ ψύχωσις τοῦ ὅλων, κύκλων ἁπάντων κίνησις. Juſtin. de Monarchia Dei.

Τὸ Φυσικόν.

Οὐ μὰ τὸν ἀέρα τὸν ἀναπνέω, οὐ μὰ τὸ ὕδωρ τὸ πίνω, οὐ καλοίσω ψόγον περὶ τοῦ λόγου τοῦδε. Diog. Laert.

Φυγαδευτέον πάσῃ μηχανῇ, καὶ περικοπτέον πυρὶ καὶ σιδήρῳ καὶ μηχαναῖς παντοίαις ἀπὸ μὲν σώματος νόσον, ἀπὸ δὲ ψυχῆς ἄμαθίαν, κοιλίας δὲ πολυτέλειαν, πόλεως δὲ στάσιν, οἴκου δὲ διαφερομένου, ὁμοῦ δὲ πάντων ἀμυσίαν. Iambl. de vita Pythag.

Ἔστι τὸ γνῶναί τε καὶ θεωρῆσαι πᾶς ἄνθρωπος ὑπὸ τοῦ θεοῦ σωθέντος. Idem.

Ἄρρητος ἔστω καὶ νοῦν. συγγενὴς γὰρ τοῦ ἀληθινοῦ θανάτου ὁ ὕπνος (al. ὁ περὶ τοῦτον ὕπνος.)

Ἃ μὴ δεῖ ποιεῖν, μηδὲ ὑπονόει ποιεῖν.

Ζητεῖν δεῖ καὶ ἄνδρα, καὶ τέκνα, καὶ φίλους, τοὺς χρηστοὺς (al. καὶ μὴ) τοὺς ἀπαλλαγέντας τοῦ βίου παρεμμένοντας.

Ἰσχὺν (al. ἰσχύειν) τῇ ψυχῇ αἰρεῖ μᾶλλον, ἢ τῷ σώματι.

Πέποισο μὴ εἶναι σὸν κτῆμα, ὅπερ μὴ ἐντὸς διανοίας ἔχεις.

Παῖδε μεγάλα, μὴ ὑπερηφάνως μεγάλα.

Τέκνα μάθε πείθειν, καὶ τὰ γηροβοσκήσοντα τὸ σῶμα, τὸν δὲ ψυχὴν θρέψοντα τῇ ἰδίᾳ τροφῇ.

Τὰ'

PYTHAGORÆ FRAGMENTA PROSAICA.

Sane quidem Deus unus eſt : non ille autem ſicut nonnulli ſunt ſuſpicati extra hunc mundi ornatum : ſed ipſe in ſe totus in circulo toto generationes omnes inſpiciens ſeculorum omnium eſt temperatio, & virtutum operumq; ejus omniũ opifex, principium omniũ, unum, cœli lumen & parens omniũ, mens & animatio univerſorũ, circulorũ omniũ motio. *Juſt. de Monar. Dei.*

De Natura.

Non per aerem quẽ ſpiro, non per aquã quã bibo, non admittã hujus ſermonis vituperationẽ. *Diog. Laert.*

Procul relegandum quavis machina & conatu, ignique ferroque præcidendum & omnibus machinis ſeu præſidiis ab corpore quidem morbum, ab animo vero imperitiã, ab ventre luxuriã & opiparum apparatũ, ab civitate ſeditionem, ab ædibus familiarib⁹ factionẽ, ſimulq; ab omnib. partiũ ſtudiũ. *Iambl. de vita Pythag.*

Unuſquiſque à Deo conſtitutus eſt ut cognoſcat & contempletur. *Idem.*

Vigila mente. cognatus enim veræ mortis talis ſomnus eſt.

Quæ nefas eſt facere, nec ſuſpectus habearis quaſi facias.

Quærendus vir, liberi & amici, qui etiam dum migras ex hac vita, apud te permaneant.

Valere anima præoptes, quam corpore.

Perſuaſum habeas, tuas non eſſe facultates, quas non concluſas animo geras.

Age res præclaras, nihil magnifici interim promittẽs.

Liberos diſce procreare, non qui corpus ſenio confectum alant, ſed qui animã nutriant perenni alimento.

Τὰ ἄπορα, μᾶλλον ἡδέων ἢ τὰ σωτελῆ εἰς ἀρετήν.

Χαλεπὸν πολλὰς ὁδοὺς ἅμα τῷ βίῳ βαδίζειν.

Ψυχῆς παῦλα πάθος εἰς σωτηρίαν αὐτῆς πολεμιώτατον.

Χρὴ βίον αἱρεῖσθαι τὸ ἄριστον, ἡδονὴ γὰρ αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει. πλοῦτος ἀδεννὴς ἀγκυρα, δόξα ἔτι ἀδεννεστέρα· τὸ ζῶμα ὁμοίως, αἱ ἀρχαὶ, αἱ πομπαὶ, πάντα ταῦτα ἀδεννῆ καὶ ἀδιάφορα. τίνες οὖν ἄγκυραι δυνατάι; φρόνησις, μεγαλοψυχία, ἀνδρεία· ταύτας ὅδε ἐς χειμῶν σαλεύει. ἔστι θεῖος νόμος, ἀρετὴν εἶναι τὸ ἰσχύον μόνον· τὰ δ' ἄλλα, λῆρος. Stob. Serm. 1.

Νόμος θεῖος τὸ φαῦλον ἀνήκοον, διὰ καὶ παρανομεῖ. Serm. 2.

Ἰσχὺς, καὶ τύχος, καὶ ὅπλον σοφοῦ ἡ φρόνησις.

Ὑπομίμνησκε σεαυτὸν, ὅτι πάντες ἄνθρωποι μίμησιν ἀγαθὴν τιμῶ φρόνησιν εἶναι λέγουσιν. ὀλίγοι δέ εἰσιν οἱ τὸ μίμησιν ἀγαθὴν τοῦτο κτήσασθαι ἐυτονήσαντες. Serm. 3.

Θυμὸν ὀλίαν μὴ ἀφέωνα, πυρὸς τροφή· τὰ δὲ ἀναθήματα, ἱερουλῶν χορηγία. Serm. 4.

Ζῆν κρεῖττόν ἐστιν ὑπὸ σιδάρου κατακείμενον καὶ θαρρεῖν, ἢ παράπεδον χρυσῆν ἔχοντα κλίνην.

Ῥώμη ψυχῆς σωφροσύνη· αὕτη γὰρ ψυχῆς ἀπαθὴς φῶς ἐστι. Serm. 5.

Δουλεύειν πάθεσι χαλεπώτερον, ἢ τυράννοις.

Ἐλεύθερον ἀδιάφορον εἶναι, τὰ πάθεσι δουλεύοντα, καὶ ὑπὸ παθῶν κρατούμενον.

Οὐδεὶς ἐλεύθερος ἑαυτῷ μὴ κρατῶν. Serm. 6.

Ξένος ἀνὴρ δίκαιος ὁ μόνον πολίτης, ἀλλὰ καὶ συγγενὴς διαφέρει. Serm. 9.

Ὅμοιον ἀφυιδίᾳ τὸ δειμύν, καὶ λόγῳ παῤῥησίαν ἀνακόψαι.

Τὰ

Cum labore conjuncta, magis quam volupia ducas conferre ad virtutem.

Difficile multas ſimul vitæ calles ingredi.

Animæ quivis affectus infenſiſſimus ſaluti ipſius eſt hoſtis.

Optima nobis vita eſt eligenda, quam ſuavem mox ipſa conſuetudo ſit effectura. Divitiæ anchora ſunt infirma, gloria etiam infirmior; corpus itidem, magiſtratus, honores, omnia hæc imbecilla & viribus deſtituta. Quæ ergo ſunt anchoræ firmæ? prudentia, magnanimitas, fortitudo: eas nulla tempeſtas agitat. Hæc Dei eſt lex; virtutem ſolam eſſe quæ potens ſolidaque ſit: cætera omnia nugas & ineptias. *Stob. Serm.* 1.

Legi divinæ improbitas non obtemperat, ideoque etiam delinquit. *Serm.* 2.

Robur, & murũ, & arma ſapienti prudẽtia præſtat.

Recordare quod cum homines omnes maximum eſſe bonum in ſapientia ſitum adſerant, tam pauci interim ad poſſeſſionem ejus adnitantur. *Serm.* 3.

Sacrificia ſtultorum ignis ſolum alimenta ſunt: eorundem anathemata victũ ſacrilegis ſuppeditant. *S.* 4.

Satius eſt humi cubantem vivere, & bono animo eſſe, quam perturbatum in aureo lecto.

Robur animæ eſt temperantia: hæc enim animæ paſſionum expertis lumen eſt. *Serm.* 5.

Servire affectibus gravius eſt, quam tyrannis.

Nequit liber eſſe, quiſquis affectibus ſervit, & affectibus regitur.

Nullus liber, qui ſibiipſi non imperat. *Serm.* 6.

Peregrinus vir juſtus non modo cive, ſed etiam cognato majoris faciendus eſt. *Serm.* 9.

Idem facit qui abſynthii amaritudinem, & qui orationis libertatem tollit.

Τὰ ἀμβλήματά σε πειρῶ μὴ λόγοις ὑπομύθεῖν, ἀλλὰ θεραπεύειν ἐλεγχοις.

Οὐχ ἕτω χαλεπὸν ἀμβτάνειν, ὡς τὸ ἀμβτάνοντα μὴ ἐξελέγχθην.

Ὥσπερ σωματικὸν πάθος ὁ κρυπτόμενον, οὐδὲ ἐπαινέμενον ὑγιάζει· οὕτως οὐδὲ ψυχὴ κακῶς φερομένη συναγορδουμένη θεραπεύεται. Serm. 13.

Χαῖρε τοῖς ἐλέγχοσί σε μᾶλλον, ἢ τοῖς κολακεύουσιν. ὡς δ' ἐχθρῶν χείρονας ἐκτρέπε τοὺς κολακεύοντας. Serm. 14.

Παντὸς κόπου κλήματος πόνος περιγείνεται ὁ καθ' ἐγκράτειαν.

Ῥώμῃ μείζονι καὶ πλείονι, τὴν ἐγκράτειαν κλῆσαι.

Τεθνάναι πολλῷ κρεῖττον, ἢ δι' ἀκρασίαν τὴν ψυχὴν ἀμαυρῶσαι. Serm. 17.

Μικρὰν φασι μανίαν εἶναι πᾶν μέθυ.

Πυθαγόρας ἔλεγε, πᾶν μέθυ μανίας εἶναι μελέτημα. Serm. 18.

Μεγάλην παιδείαν νόμιζε, δι' ἧς δυνήσῃ φέρειν ἀπαιδευσίαν. Serm. 19.

Κακὰ μείζω πάσχει διὰ τὴν συνειδότος ὁ ἀδικῶν βασανιζόμενος, ἢ ὁ τῷ σώματι καὶ ταῖς πληγαῖς μαστιγούμενος. Serm. 24.

Χρὴ σιγᾶν, ἢ κρείττονα σιγῆς λέγειν.

Αἰρετώτερόν σοι ἔστω λίθον εἰκῆ βάλλειν, ἢ λόγον ἀργόν. Serm. 34.

Μὴ ἐν πολλοῖς ὀλίγα λέγε, ἀλλ' ἐν ὀλίγοις πολλά. Serm. 35.

Ποίαν ἀκτῖνα εἶναι καλὰ, καθ' ποιῶν μέλλῃς ἀδοξεῖν. φαῦλος γὰρ κρίτης παντὸς καλοῦ πράγματος ὄχλος. διόπερ ὧν ἂν τῶν ἐπαίνων καταφρονῇς, καὶ τῶν ψόγων καταφρονήσεις.

Οἱ μὴ κολάζοντες τοὺς κακοὺς, βλάπτουσι τοὺς ἀγαθούς. Serm. 44.

Θέλε

Vitia tua ne verbis celare coneris, ſed emendare reprehenſionibus.

Non tam difficile eſt ipſum peccare, quam peccantem alium non redarguere.

Ut corporis morbus, ſi abſcondatur, laudeturve, non ſanatur: ita animi vitium, cui vel patrocinaris, vel abſcondis, non emendatur. *Serm.* 13.

Gaudendum potius redarguentibus, quam aſſentantibus; quos etiam hoſtibus deteriores exiſtimare & refugere oportet. *Serm.* 14.

Nil egregium comparatur, quod non continentiæ labor præceſſerit.

Continentiam tibi ut robur ingens opeſq; parato.

Satius eſt mori, quam per incontinentiam animum obnubilare. *Serm.* 17.

Ebrietatem ferunt parvam inſaniam eſſe.

Pythagoras ebrietatem inſaniæ meditationem vocitabat. *Serm.* 18.

Magnam peritiam exiſtimato, qua ferre potes aliorum imperitiam. *Serm.* 19.

Vir iniquus plus mali patitur afflictus conſcientia, quam ille qui in corpore caſtigatur, & flagris cæditur. *Serm.* 24.

Aut oportet ſilere, aut adferre meliora ſilentio.

Optabilius tibi ſit lapidem temere projicere, quam ſermonem ocioſum. *Serm.* 34.

Ne multis verbis pauca comprehendas, ſed paucis multa. *Serm.* 35.

Fac ea quæ judicaveris eſſe honeſta, etiamſi poſtquam feceris, inglorius futurus ſis. Omnis n. honeſtæ rei malus judex eſt vulgus. Quorũ igitur laudes conſéptui haberes, eorundẽ vituperia quoq; ſpernas.

Qui de malis pœnas non ſumunt, bonos affici volunt injuriis. *Ser.* 44.

Θέλε μᾶλλον τὲς συνόντας ζῆοι αἰδεῖσθαί σε, ἢ φοβεῖσθαι. αἰδοῖ μὲν γὰρ πρέπει σέβας, φόβῳ δ' μῖσος. Serm. 46.

Κενὸς ἐκείνε φιλοσόφε λόγος, ὑφ' ἕ μηδὲν ἀνθρώπε πάθος θεραπεύει. ὥσπερ γὰρ ἰατρικῆς ἐκ ὄφελος, μὴ τὰς νόσες ἐκδιώκσης ἀπὸ τ σωμάτων· ἕτως ἡ δὲ φιλοσοφία, εἰ μὴ τὸ τ ψυχῆς κακὸν ἐκβάλλει. Serm. 80.

Οὔτ' ἵππων χρεὼς χαλινῶ, οὔτ' πλόκων δίχα φρενήσεως δεσμᾶν κρατεῖν. Serm. 92.

Σαρκὸς φωνὴ, μὴ πλείω, μὴ δίψει, μὴ ῥιγῶν. Serm. 99.

ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ'.

Πυθαγόρας Ἱέρωνι.

Ασφαλὴς ὁ ἐμὸς βίος κ ἡσύχιος· ὁ δ σὸς καθ' ἑαυτὸν ἐμοὶ πραγματεύεται. μέσιος ἀνὴρ κ λιποδεὴς Σικελικῆς τραπέζης ἃ δεῖ. παύτ' ἔχει Πυθαγόρας ἱκανὰ τὰ καθ' ἡμέραν, ἃ αὐ ἔλθῃ. στρατεία δ δυνάστε βαρὺ κ ἐπαχθὲς τῷ μὴ εἰθισμένῳ. μέγα κ ἀσφαλὲς αὐτάρκεια. ὅτ γὰρ ἔχει τ φθονήσονται, ὅτ τ ἐπιβουλεύσονται. διὸ κ δοκεῖ ἐν ἐγυμνάτῳ θεῖν ἡ διαγωγή. Διάθεσις ἀγαθὴ ἡ γυναικὸς ἐ πρὸς ἀνδρογυνίσιον, ἃ δὲ πρὸς ἐδεσμάτων, ἀλλ' πρὸς ἀνδρείαν ἀγώνος πρὸς ἀνδρὸς ἀρετήν. ἡδοναὶ δ ποικίλαι κ ἀκρατεῖς δυναῖν ψυχὰς ἀσθενῶν ἀνθρώπων· πολὺ δ μᾶλλον σὸν ἂν σὺ ἀπολαύεις. Διὸ κ ἐπιδίδως σαυτὸν εἰς τὰ τοιαῦτα, αἰσχρὴ γὰρ, κ ἃ δυνάσαι σώζεσθαι· λόγος γὰρ ὁ σὸς ζῶν ἐκ ἀναιτίως τοῖς ἀσυμφόροις. μὴ ἕν κάλει Πυθαγόραν συμβιώσοντά σοι. ἁδὲ γὰρ οἱ ἰατροὶ αἱρεῖνται τοῖς νοσοῦσι συγκάμνειν.

Magis cupere debes ut converſantes tibi te vereantur, quam metuant. Reverentiam enim admiratio, timorem odium comitatur. *Serm.* 46.

Vana eſt illius philoſophi oratio, quæ nullam in homine paſſionem curat. Quemadmodum enim medicinæ nullus eſt uſus, niſi morbos à corporibus exterminet: ita neque philoſophiæ, niſi animæ vitia expellat. *Serm.* 80.

Nec equum ſine fræno, neque divitias ſine prudentia gubernare licet. *Serm.* 92.

Corp⁹ requirit ne famẽ, ne ſitim, ne frig⁹ patiatur. *S.* 99

PYTHAGORÆ EPISTOLA.

Pythagoras Hieroni Syracuſano.

VIta mea tuta & quieta eſt: tua vero nulla in parte mihi adpropinquat nec convenit. Vir moderatus & pauper Siculæ menſæ non indiget. Pythagoras, quocumque locorum venerit, omnia quæ quotidie ſufficiunt, & quantũ ſatis eſt, habet. Dynaſtæ vero ſe in famulitiũ dare ejuſve cõtubernio uti, grave & permoleſtũ eſt ei qui non adſuevit. Magnũ & à periculo remotũ eſt, habere quod ſibi ad vitã frugaliter exigendã ſufficiat. Siquidẽ ille ſuis cõtẽt⁹ anim⁹, nec æmulos aut invidos habet, nec ſibi ab cujuſquã inſidiis, quæ tẽdi poterũt, metuit. Quo nomine etiam vitam Deo proxime degere videtur. Bona diſpoſitio atq; habitus non proſeminatur rei Venereæ uſu, nec cibis qui hauriũtur: ſed venit ab indigentia, quæ ad viri virtutem ducit. Variæ autẽ & intẽperãtes voluptates infirmorũ hominũ animos in ſervitutẽ adigũt. Multo vero maxime illæ, quibus tu frueris. Quare cũ teipſe etiã illis dedideris (pẽdes n. ab ipſis) etiã ſervari nõ poteris. Nã oratio tua, quã profers, iis quæ dãnoſa ſũt cõtraria nõ eſt. Ne igitur Pythagoram voca tibi cõvicturũ. Neque n. mẽdici ſimul cũ ægris decũbere volũt. Sym-

ΣΥΜΒΟΛΑ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ.

Εἰς ἱερὸν ἀπιὼν προσκυνῆται, μηδὲν ἄλλο μεταξὺ βιωτικὸν μήτε λέγε μήτε πράττε.

β'. Ὁδῷ πάρεργον ἔτι εἰστέον εἰς ἱερόν, ἔτι προσκυνητέον τὸ πρόσθεν ἢ ἐπὶ πρὸς ταῖς θύραις αὖ ταῖς παρ' ὧν ἥκοις.

γ'. Ἀνυπόδητος θύε καὶ προσκύει.

δ'. Τὰς λεωφόρους ὁδοὺς ἐγκλίνων διὰ μέσου ἀρᾶσθαι βάδιζε.

ε'. Μελανόρρα ἀπέχου. χθονίων γάρ ὄζει θεῶν.

ς'. Γλώσσης πρὸ μέσου ἄλλων κρίνει θεοῖς ἑπόμενος.

ζ'. Ἀνέμων πνεόντων τὴν ἠχὼ προσκύνει.

η'. Πῦρ μαχαίρᾳ μὴ σκάλλε.

θ'. Ὀξίδα ἀπὸ σεαυτοῦ ἀπόστρεφε πάσαν.

ι'. Ἀνδρὶ ἐπαναπιθεμένῳ μὴ φορτίον συνέπαιρε. μὴ συναναίρει ὑποπιθεμένῳ.

ια'. Εἰς μὲν ὑπόδησιν τὸ δεξιὸν πόδα πρόπαιε. εἰς δὲ ποδόνιπτρον τὸ εὐώνυμον.

ιβ'. Περὶ Πυθαγορείων ἀνδρῶν φωλὸς μὴ λάλει.

ιγ'. Ζυγὸν μὴ ὑπέρβαινε.

ιδ'. Ἀποδημῶν τὴν οἰκίαν μὴ ἐπιστρέφου. ἐρινύες γὰρ μετέρχονται.

ιε'. Πρὸς ἥλιον τεθραμμένος μὴ ὄρει.

ις'. Δαδίου θάκον μὴ ἀπόμασσε.

ιζ'. Ἀλεκτρυόνα τρέφε μέν, μὴ θύε δέ. μήνην γὰρ καὶ ἥλιῳ καθιέρωται.

ιη'. Ἐπὶ χοίνικα μὴ καθίζου.

ιθ'. Γαμψώνυχον μηδὲν ἀνάπτεσθε.

κ'. Ἐν ὁδῷ ξύλα μὴ σχίζε.

κα'. Χηλώνα οἰκίᾳ μὴ δέχου.

κβ'. Δακτύλιον μὴ φόρει.

κγ'. Θεὸν

SYMBOLA PYTHAGORÆ.

IN templum prodiens adoratum, nihil interea quod ad vitam facit, nec dicito, nec facito.

2. Perfunctorie templum ne ingreditor, neq; adorato omnino, neque ſi ipſiſſimas fores prætergrediaris.

3. Diſcalceatus nudiſque pedibus ſacrificato atque adorato.

4. Publicas vias declinans per ſemitas ingreditor.

5. Ab eo quod nigram caudam habet abſtineto. Terreſtrium enim deorum eſt.

6. Linguam ante omnia contineto deos ſequens.

7. Ventorum ſpirantium ſonum adora.

8. Ignem gladio ne fodito.

9. Acetarium omne vas abs te removeto & avertito.

10. Cum viro, cui onus impoſitum eſt, ſimul attollito: non autem ſimul auferto ab eo quod depoſitũ eſt.

11. Dũ calceaméta pedibus ſubduntur, pedem dextrũ ante affero. In pelluvium autem ſiniſtrũ inferto.

12. De Pythagoricis ſine lumine ne loquitor.

13. Jugum ne tranſilito.

14. Peregrinationem inſtituens domum ne revertitor. quippe furiæ ſimul comitantur.

15. Ad ſolem converſus ne meito.

16. Diu vel faculæ ſedem ne extergito.

17. Gallum alito quidem, ne autem ſacrificato. Lunæ namque & Soli ſacratus eſt.

18. Chœnici ne inſideto.

19. Nihil eorũ quod curvos ungues habet guſtato.

20. In via ligna ne feces.

21. Hirundinem tecto ne accipito.

22. Annulum ne geſtato.

23. Dei

κγ'. Θεῦ τύπον μὴ ὀπίγλυφε δακτυλίῳ.
κδ'. Παρὰ λύχνον μὴ ὑποπείζε.
κε'. Περὶ θεῶν μηδὲν θαυμαστῶν ἀπίσει, μηδὲ περὶ θείων δογμάτων.
κς'. Ἀχάτῃ γέλωτι μὴ ἔχεσθαι.
κζ'. Παρὰ θυσίαν μὴ ὀνυχίζε.
κη'. Δεξιὰν μὴ παντὶ ῥᾳδίως ἔμβαλε.
κθ'. Στρωμάτων ἀναστὰς συνέλισσε αὐτὰ, καὶ τὸν τύπον συνσόρυνε.
λ'. Καρδίαν μὴ πρόῃ.
λα'. Ἐγκέφαλον μὴ ἔσθιε.
λβ'. Ἀποκαρμάτων σῶν καὶ ὀπονυχισμάτων κατάπτυε.
λγ'. Ἐρυθῖνον μὴ προσλάμβανε.
λδ'. Χύτρας ἴχνος ἀπὸ στόδε ἀφάνιζε.
λε'. Χρυσὸν ἐχούσῃ μὴ πλησίαζε ὅτι τεχνοποιία.
λς'. Πρότιμα τὸ χῆμα καὶ βῆμα, τὸ χῆμα καὶ προβόλιον.
λζ'. Κυάμων ἀπέχε.
λη'. Μολόχῃ ὄπτυτόν με, μὴ ἔσθιε δέ.
λθ'. Ἐμψύχων ἀπέχε.

23. Dei formam & imaginem annulo ne inſculpito.
24. Ad lucernam facié in ſpeculo ne contéplator.
25. De diis nec de divinis oraculis nihil eorum, quæ admirabilia, fidem derogato.
26. Riſu incontinenti ne concutitor.
27. Ad ſacrificia ungues ne præcidito.
28. Dextram ne cuivis facile injicito.
29. E ſtragulis ſurgens ea convolvito, & figuram vel veſtigium confundito.
30. Cor ne edito.
31. Cerebrum ne comedito.
32. Excrementa tua & unguium præſegmina conſpuito.
33. Erythrinon ſeu rubicundum ne ſuſcipito.
34. Ollæ veſtigium, ne ab cinere comparcat, tollito.
35. Cum ea quæ aurum habet ne congreditor ad liberos procreandos.
36. Inprimis honorato cum habitum tum & tribunal: habitum inquam & triobolum.
37. Ab fabis abſtineto.
38. Malvam quidem in horto tuo plantato, ſed ea ne veſcitor.
39. Ab iis quibus vita eſt animalis abſtineto.

Ἐκ τῆς Σουΐδα.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ.

Οὗτος μὲν τῷ ἀπρέπτῳ, καὶ μεγαλοπρεπεῖς, ἔυρυς τὴν διάνοιαν εἰς ὑφροσύνην, καὶ διαφόρων συγλωττία, καὶ εὐποιΐα τῆς κεκλισμένων ὀνομάτων καὶ ῥημάτων, κατέπληξε παντα χοῦ τοὺς ἀκροωμένους. ὡς ὃ αὐτῷ καὶ μαθητὴς Θεοσέβιος, ἀνὴρ, εἴ τίς πε ἕτερος, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, εὐσεβὴς ὑποβλέπειν ἐς τὰς ἀνθρώπων ψυχάς. ἔλεγε γὰρ ὁ αὐτὸς Θεοσέβιος, ἐξηγούμενον φαίνεσθαι τὴν Ἱεροκλέα κύβοις ἐοικέναι τοὺς τοῦ Σωκράτους λόγους· ἀπλῶς γὰρ ἔπη παραχεῖν, ὅπως ἂν πέσωσι. τὸν δὲ Ἱεροκλέους τὸ ἀνδρεῖον καὶ μεγαλόθυμον ἦθος ἀπέδειξεν ἡ συμβᾶσα τύχη περὶ αὐτόν. εἰς γὰρ τὸ Βυζάντιον ἀνῆχθη ὑπὸ, πρεσβεύσας τοῖς κρατοῦσι, καὶ εἰς δικαστήριον ἀχθεὶς ἐτύπτετο τὰς 1 ἐξ ἀνδρώπων παγάς. ῥεόμενος γὰρ τῷ αἵματι, βάψας κοίλῃ τινὶ χεῖρα, προσραίνει τὸν δικαστὴν ἅμα λέγων·

Κύκλωψ, τὴν, πίθι οἶνον, ἐπεὶ φάγες ἀνθρώπεια κρέα. φυγὼν ὃ καλακεισθεὶς, καὶ ἐπανῆλθων χρόνῳ ὕστερον εἰς Ἀλεξάνδρειαν, συνεφιλοσόφει τὰ εἰωθότα τοῖς πλησιάζουσιν. ἔξεστι δὲ μαθεῖν τῶν Ἱεροκλέους μεγαλογνώμονα φρόνησιν ἀπὸ τῶν συγγεγραμμάτων, ὧν ἔγραφεν εἰς τὰ χρυσᾶ ἔπη τῶν Πυθαγορείων 2 βιβλίων, καὶ περὶ προνοίας, 3 ὧν ἑτέροις βιβλίοις συχνοῖς, ἐν οἷς φαίνεται ὁ ἀνὴρ τῶν μὲν ζωὴν ὑφηλόφρων, τὴν δὲ γνῶσιν 4 ἐκ ἀκριβής.

1. *scribo* ἀπανθρώπους. 2. καὶ βιβλίων περί. 3 *addo* καί. 4 *tollo* ἐκ.

Ex Suida.

HIEROCLES PHILOSOPHUS ALEXANDRINUS.

Huic, ad conſtantiam & gravitatem, ingenii ubertas tanta acceſſit, itaq; linguæ præſtantia, nominumq; optimorum atq; verborum copia excelluit, ut omnes ubique auditores in ſui admirationem raperet. Fuit vero ipſi etiam diſcipulus nomine Theoſebius, vir, ſi quiſquam alius, quos ipſi novimus, in hominum animos acie mentis penetrare ſolitus. Aiebat enim idem Theoſebius, Hieroclem aliquando inter narrandum dixiſſe, Socratis ſermones ſimiles eſſe teſſeris: Stare enim ſemper erectas, utcunque cadant. Hieroclis autem fortitudinem animique robur, ea calamitas oſtendit, in quam incidit. Byzantium enim profectus, cum in procerum offenſionem incurriſſet, in judicium pertractus, plagiſque crudeliſſime acceptus fuit. Cum autem manantem ex eis cruorem cava manu excepiſſet, eo judicem adſpergens ſimul addidit:

Cyclops, en vinum: humanas jam defere carnes.

Exilio porro damnatus, & Alexandriam poſtea reverſus, ſolito more cum diſcipulis philoſophatus eſt. Licet vero ſcientiæ ejus atque judicii magnitudinem ex iis colligere quæ ſcripſit in Pythagoreorum verſus aureos; de providentia; libriſque multis aliis: ex quibus apparet hominem vita quidem ſublimem fuiſſe, ſcientia vero accurata.

De

DE HIEROCLIS IN PYTHAGORICA CARMINA Commentario, per JOAN. CURTERIUM utraque lingua in lucem prodeunte.

AETHALIDES *fuerat qui priſco tempore primum,*
Trojano bello poſtea Panthoides,
Deinceps Hermotimus, poſt Pyrrhus, denique magnus
Pythagoras, Samii gloria magna ſoli;
Credo equidem verſa, longo poſt tempore, ſorte,
Hieroclem factum: nec mea vana fides.
Abſtruſos ſophiæ nam ſenſus Pythagorææ
Tam bene perſpexit, quam bene Pythagoras.
Plurima ſed poſtquam latuiſſet ſecula, tandem
Emerſit, factus denique Curterius.
Namq; quod Hieroclē myſteria maxima, ſacris
Pythagoræorum condita carminibus,
Hic gemino ore vides, manifeſta luce, loquentem;
Uni hæc debetur gloria Curterio.

NICOL. MORELETUS.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΕΙΣ
τὰ Πυθαγορικὰ ἔπη
ὑπόμνημα.

Φιλοσοφία ἐστὶ ζωῆς ἀνθρωπίνης κάθαρσις, καὶ τελεότης. κάθαρσις μέν, ἀπὸ τῆς ὑλικῆς δμοιότητος, καὶ τῆς θνητοειδοῦς σώματος τελεότης δέ, τῆς οἰκείας εὐζωΐας ἀνάληψις, πρὸς τὸν θεῖον ὁμοίωσιν ἐπανάγουσα. ταῦτα δὲ πέφυκεν ἀρετὴ καὶ ἀλήθεια μάλιστα ἀπεργάζεσθαι· ἡ μὲν, τὸν ἀμετεβλητον τῶν παθῶν ἐξοικίζουσα· ἡ δὲ, τὸ θεῖον εἶδος, εὐφυῶς ἔχουσα, προσκτωμένη. Δεῖ οὖν πρὸς ταύτην τὴν ἐπιμελῆ τὴν μέλλουσαν ἡμᾶς καθαροὺς καὶ τελείους ποιεῖν, κανόνας ἔχειν τινὰς ἐν βραχεῖ διωρισμένους, οἷον ἀφορισμούς τινας τεχνικοὺς, ὅπως

HIEROCLIS PHILOSOPHI IN carmina Pythagorica Commentarius.

Joan. Curterio interprete.

PHiloſophia eſt vitæ humanæ purgatio, atque perfectio. Purgatio quidem, cum fæce rationi contraria, mortalique corpore liberat. perfectio vero, cum ſuæ vitæ recuperata præſtantia, ad divinam ſimilitudinem reducit. Quæ duo quoniam virtute & veritate fieri maxime natura comparatum eſt: earum illa quidem tollit perturbationum intemperiem, iſta autem divinam formam, ſi recte ſe habeat, inducit. Decet igitur ad ſcientiam iſtam, quæ puros atque perfectos nos efficiat, regulas habere aliquas paucis comprehenſas, veluti artificioſas quaſdam ſententias,

ut ordine, viaque facili ad beatæ vitæ finem perveniamus. Sunt vero inter regulas ejuſmodi, quæ ad univerſam philoſophiam conferunt, in primis habenda, judicio noſtro, PYTHAGORICA CARMINA, quæ AUREA vere nuncupantur. Continent enim totius Philoſophiæ, quæ in agendo & quæ in contemplando verſatur, decreta ſumma; quibus non ſolum veritatem atque virtutem ſibi quiſque comparet, ſed purus etiam, Deoque ſimilis facile efficiatur: atque (ut ait Platonis Timæus Pythagoricam diſciplinam profeſſus accurate) & ſanus, & integer ad prioris habitus formam perveniat. Orditur porro ab ejus virtutis præceptionibus, quæ eſt in agendo poſita. Primum enim perturbatio & ignavia, quæ in nobis exſiſtunt, regendæ ſunt: atque ita diviniorum rerum cognitioni incumbendum. Ut enim lippitudine laboranti oculo, nec purgato, quæ valde lucida ſunt videri non poſſunt: ita nec animo virtute carenti cernitur veritatis pulchritudo. Eſt enim impuro quod purum eſt nefas attingere. Parit vero philoſophia quæ verſatur in agendo, virtutem quidem ipſam; veritatem autem, quæ in contemplando. quo fit, ut in verſibus ipſis illam nomi-

ὅπως ἂν τάξῃ, καὶ εὐμενόδως πρὸς τὸ τῆς
εὐζωΐας τέλος ἀφικοίμεθα. ἧς δὲ τοιούτων
κανόνων, τῆ πρὸς τὴν ὅλην φιλοσοφίαν ζωο-
τεινόντων, τὰ ΠΥΘΑΓΟΡΙΚΑ ΕΠΗ, τὰ *ὅτως ἐπικαλύμμενα ΧΡΥΣΑ, ἐν * κβ'
πρώτοις αὖ θείημεν εὐλόγως· περιέχει γὰρ πά- ὄντως
σης φιλοσοφίας, πρακτικῆς καὶ θεωρητικῆς, τὰ
καθόλου δόγματα, δι' ὧν αὖ τις ἠθίσαιτο καὶ
ἀρετὴν κτήσαιτο, καὶ ἑαυτὸν καθαρὸν ἀπο-
λαύοι, καὶ τῆ πρὸς θεὸν ὁμοίωσιν εὐτυχήσῃ,
καὶ (ὡς φησὶν ὁ Πλάτων Τίμαιος, τῆς
ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ δογμάτων ὁ ἀκρι-
βὴς διδάσκαλος) *ὑγιὴς τε καὶ ὁλόκληρος γνώ- *ἄλλως
μων εἰς τὸ τῆς προτέρας ἀφίκοιτο εἶδος ἕ- ὑγιὴς πα
ξεως. Καὶ πρῶτά γε τὰ τῆς πρακτικῆς ἀ-
ρετῆς παραπίπτει παραγγέλματα. πρῶτον
γὰρ δεῖ τάξαι τὴν ἐν ἡμῖν ἀγωγίαν τε, καὶ ῥαθυ-
μίαν· ἔπειτα ὅτως ὀπτεύειν ᾖ τῆς ἀμοτέρων
γνώσεως. ὥσπερ γὰρ ὀφθαλμῷ λημῶντι, καὶ ὃ κε-
καθαρμένῳ, τὰ σφόδρα φωτεινὰ ἰδεῖν ἐχ οἷ-
όντε· ὅτως καὶ ψυχῇ μὴ ἀρετῶν κεκλημένῃ τὸ
τῆς ἀληθείας ἐνοπτεύσασθαι κάλλος. μὴ καθαρῷ
γὰρ καθαρῶς ἐφάπτεσθαι μὴ ἀθεμιτὸν ᾖ. ἔστι δὲ
ἡ μὲν πρακτικὴ φιλοσοφία ἀρετῆ ποιητική· ἀ-
ληθείας *ὡς καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἔπεσι τῶν μὲν *ἡ θεω-
πρακτικὴν φιλοσοφίαν, ἀνθρωπίνων ἀρετῶν ρητική.

ἐυεἰσκομεν λεγομένῳ· τὴν ὴ θεωρητικὴν, θείαν ἀρετὴν ὑμνουμένῳ, ἐν οἷς συμφραίας ὁ λόγος τὰ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς παραγγέλματα,

ταῦτα πόνῳ· (φησὶ) ταῦτ' ἐκμῃέται· τούτων χρὴ ἐρᾷν σε.

ταῦτά σε τ θείης ἀρετῆς εἰς ἴχνια θήσῃ.

* χ' ἀγαθὸν πρῶτον οὖν* ἄνθρωπον δεῖ γνώναι, καὶ τότε θεόν. ἄνθρωπον ὴ ποιοῦσιν ἀγαθὸν αἱ πολιτικαὶ ἀρεταί· θεοποιοῦσι ὴ αἱ πρὸς τ θείαν ἀρετ ἀνάγουσαι ὅπερ ἡμεῖς. τὰ ὴ μικρὰ πρὸ τ μεγάλων ἐστὶν ἐν ἀρχῇ τοῖς ἀνιοῦσι. διὸ καὶ ὁ τ Πυθαγορείκαις ὑποθήκαις, τὰ τ ἀρετ παραγγέλματα πρῶτα παραδίδωσιν ἐν τοῖς ἕπεσιν ὁ λόγος, παιδαγωγῶν ἡμᾶς ἀπὸ τ περὶ τ βίον μελέτης χρήσεως πρὸς τ θείαν ὁμοίωσιν ἀνιέναι. Καὶ ὅτ μὲ ὁ σκοπὸς τ ἐπῶν, καὶ ἡ τάξις, χαρακτῆρα φιλόσοφον πρὸ τ ἄλλων ἀναγνωσμάτων ἐνθεῖναι τοῖς ἀκροατ.

* χ' ἴχνη, ΧΡΥΣΑ ὴ τὴν ἐπωνυμίαν* ἔχει, διὰ τὸ, ὡς ἐν ἔπεσιν, ἄειστα εἶναι, καὶ θεῖα. ὅτω γὰρ καὶ ΧΡΥΣΟΥΝ γένος λέγομεν τὸ ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις γένεσιν ἄειστον, ἀπὸ τ τ ὑλῶν ἀναλοχίας τ διαφορὰν τ ἡδῶν λαμβάνοντες. ἔστι ὴ καὶ ὁ χρυσὸς ἀκίβδηλόν τι, καὶ γῆς ἐκ ἀναπεπλησμένον, ὥσπερ γὰρ συγγενῆ, καὶ ἐφεξῆς ὄντα τούτῳ·

οἷς

nominari humanam; hanc autem divinitatis nomine celebrari reperiamus, ubi de civili virtute hoc modo præcipere desinit;

Hæc facito; hæc satage; istorum tibi cura geratur.
Hæc te virtutis divæ in vestigia sistent.

Primum igitur probum fieri oportet; indeque Deum. Hominem vero probum efficiunt virtutes illæ quæ civiles exsistunt: Deũ autem, disciplinæ quæ ad divinam virtutem evehunt. Quia deinde iis qui adscendere cupiunt, ordine magna præcedũt his quæ parva sunt: ideo in Pythagoricis præceptis ea præmittuntur quæ de virtutibus præcipiuntur; ut nos ab usu qui summus in vita est, ad divinam similitudinem doceant adscendere. Et hic quidem versuum scopus est atque ordo, ut philosophi characterem ante alias persuasiones imprimant auditoribus. AUREORUM autẽ ideo retinẽt appellationem, quod in suo genere optimi sint atque divini. Sic enim & AUREUM seculum dicimus, quod in hominum ætatibus fuit optimum; morum differentiam à metallorum proprietate sumentes. Est vero & AURUM ipsum purum quid, nec terræ quidquam habens commixtum; ut quæ ipsi cognata, adeoque etiam inferiora,

argentum, æs, ferrum: inter quæ & AURUM ipſum ideo natura principatum obtinet, quod nũquam, ut cætera, rubiginem contrahat; cum eorum ſingula eam ita patiantur, ut terram participant. Rubigine ergo quæ terrena eſt cum vitiorum fæce comparata, quod ſanctum purumque ſeculum exſtitit, ipſique adeo mores malitiæ penitus expertes, AUREA jure nuncupata ſunt. Sic certe & verſus iſti omnes, toti penitus pulchri & boni, AUREORUM, divinorumque appellationem ſortiti ſunt. Neque enim inter eos exſiſtunt boni quidem alii, alii vero non boni, quod nonnullis aliis in rebus experimur: ſed omnes ſimiliter morum puritatem explicant, & ad divinam ſimilitudinem deducunt, PYTHAGORICAE QUE philoſophiæ finem perfectiſſimum oſtendunt; ut in ſingulorum explicatione patebit: quam ſtatim à primis ordiemur.

οὐ ἄργυρος, ἢ χαλκὸς, ἢ σίδηρος, πρὸς ἃ
ἢ τὸ ὑφέχον φύσει κέκλῃται ὁ ΧΡΥ-
ΣΟΣ μόνῳ τῷ ἄλλων ἰὸν ὃ ποιῶν, ἐκείνων
ἑκάστῳ, καθ' ὅσον γῆς μετέχῃ, ἔχει τοσοῦτον ἢ
εἰς ἰὸν μεταβάλλοντι. τῷ ἓν χρώματος ἰῷ ἔχει
τὸ ἔνυλον καθαίρειν λαμβανομένῳ, τὸ ἄγιον καὶ
καθαρὸν ψυχῇ, ἢ τὸ παντὶ καθαρεῦον πο-
νηρείας ἦθος, εἰκότως ΧΡΥΣΟΥΝ ἐ-
λέχθη· ἔτω δὴ ἢ παντα τὰ ἔπη. ὅλα δ' ὄ-
λων ὄντα καλὰ, ΧΡΥΣΑ ἢ θεῖα τῷ ὀπί-
κλησιν ἀναγέγραπται. ἓ γὰρ ὄζει τὸ μὲ αὐτῷ κα-
λὸν, τὸ ᾧ ἓ καλὸν, ὥσπερ ἔνια τῷ ἀῤῥόνων· ἀῤῥὰ
παντα ὁμοίως τὸ καθαρὸν ἦθος ἐμφαίνει, ἢ
πρὸς τὴν θείαν ὁμοίωσιν ἀνάγῃ, καὶ τῆς
ΠΥΘΑΓΟΡΙΚΗΣ φιλοσοφίας τὸ τε-
λειότατον σκοπὸν ἐκκαλύπτει· ὡς ἐν τῇ καθ'
ἕκαστον ἐξηγήσει σαφὲς γενήσεται. ἢ πρῶτόν
γε ἀπὸ τῷ πρώτων ἀρξώμεθα.

ΑΘΑΝΑΤΟΥΣ ΜΕΝ ΠΡΩΤΑ ΘΕΟΥΣ, ΝΟΜΩ ΩΣ ΔΙΑΚΕΙΝΤΑΙ, 2 ΤΙΜΑ.

ΕΠειδὴ πασῶν τ̃ ἀρετ̃ ἡγεμών ἐστιν ἡ εὐσέβεια πρὸς τ̀ θείαν αἰτίαν τ̀ ἀναφορὰν ἔχουσα, εἰκότως κ̀ τ̃ ἐν τοῖς ἔπεσι ΝΟΜΩΝ τὸ περὶ ταύτης ἡγεῖτ̣ θεοφίλεσμα· ὡς δὲοι τὺς ἐγκοσμίους θεὺς, κ̀τ̀ τ̀ ὑπαρχικ̣ὴν αὐτοῖς τάξιν, ΤΙΜΑΝ, ἣν ὁ δημιουργικὸς ΝΟΜΟΣ ἅμα τ̃ οὐσίᾳ αὐτ̃ συμπεφήνατο, τάξας αὐτ̃ τὺς μὲ ὐπὸ τῶς πρώτης σφαίρας, τὺς δ̀ ὑπὸ τ̀ δευτέρας, κ̀ ὑπὸ τ̀ τρίτης δήμους, κ̀ ὕτως ἑφεξῆς, μέχρι τ̃ς πάσης τ̃ θερμίων κύκλων συμπληρώσεως. τὸ γὸ τ̃ ἐταύχθησαν ὑπὸ τ̃ ποιητ̃ αὐτ̃, κ̀ παθὸς, ταύτην αὐτὺς ἐγνωκέναι τ̀ κ̀ τιμᾶν, τ̃ θείῳ ΝΟΜΩ* καλακολυθόντων ἐστὶ, κ̀ τ̀ ὄντως ΤΙΜΗΝ αὐτοῖς * ὑποδιδόντων, κ̀ μήτε ὑφαίρειν τὴν ἀξίαν, μήτε ὑπολείπειν ταύτης ἐν ταῖς περὶ αὐτ̃ ἐννοίαις· ἀλλὰ κ̀ τῶτο αὐτὺς ἔδει πάθος, ὃ γεγόναση, κ̀ ταύτῃ ἔχειν τ̀ τάξιν, ἣν εἰλήχασιν, * ὅτι τ̀ δημιουργικὸν μόνον αὐτ̃ θεὸν ἀναφέρειν τὸ σέβας, ὃν θεὸν θεῶν κυρίως ἂν εἴποι τις, κ̀ θεὸν ὕπατον, κ̀ ἄκρον. τὴν δ̀ ὄντως ἀξίαν τ̀ κοσμοποιὸν

κ̀

* κατακολουθοῦντων
* ὑποδιδόναι,
* ὅτι τε

IMMORTALES PRIMUM DEOS, SICUTI LEGE DISPOSITI SUNT, [2] HONORA.

Primum immortales Divos pro lege colunto.

QUoniam virtutum omnium dux eſt pietas, quæ ad divinam cauſam refertur; jure etiam in LEGIBUS iſtis, quæ verſibus continentur, ab ea exordium ſumitur: ut doceatur quo pacto DEOS qui in mundo ſunt COLERE oporteat, pro ratione ordinis quem habent ab opifice LEGE cum ſua ipſorum ſtatim eſſentia conjunctum, ex quo primæ quidem ſphæræ ab ea addicti alii ordinatique ſunt, alii autem ſecundæ, alii etiam tertiæ, & ita deinceps, donec cœleſtium circulorum numerus omnis compleretur. Eos enim ita agnoſcere & COLERE, ut ſunt ab auctore ſuo & parente diſtincti, divinæ LEGI obedire eſt, verumque honorem ipſis tribuere; non autem eorum dignitatem ſupra modum attollere, aut ejus aliquid, cum de illis cogitamus, omittere: ſed eos etiam id eſſe credere, quod ſunt, & ordiné qué adepti ſunt retinere, ad eorum deniq; opificem unicum (qué Deum Deorum proprie, tanquam ſummũ & optimum, nominare queas) honorem referre. Vere autẽ Dei,

Dei, à quo mundus arte ſumma effectus eſt, dignitatem hac ſolum ratione inveneri-mus, ſi ipſum etiam cæterorum cauſam exſiſtere, & naturarum immutabilium, quæ ſunt rationis participes, factorem ponamus. DEOS enim IMMORTALES carmen appellavit eos, qui ſemper, atque eodem modo de Deo opifice cogitant; quique ſemper ad ejus bonum attenti, ab eodem, quod ſunt, nulla vel ſeparatione, vel mutatione accipiant; tanquam ſint opificis cauſæ imagines perturbationum atque vitiorũ expertes. Eſt enim Deo congruum ſui etiã imagines ejuſmodi producere; non omnes mutationib⁹ atque perturbationib⁹ obnoxias, & quæ in vitia prolabãtur; quales ipſi ſunt mortaliũ animi, naturarum ultimæ quæ ratione utũtur; quẽadmodũ & ipſi etiã IMMORTALES DII, de quibus nunc ſermo eſt, qui ſummi nuncupãtur. Neq; porro, ut ab animis humanis diſtinguantur iſti, IMMORTALES DII nuncupantur; qui divina beatitudine fruantur immortaliter, nec ſuæ unquam eſſentiæ, paternæque bonitatis oblivi-ſcantur. Sed iſtis perturbationibus hominum ſubjacent animi, qui Deum quidem, ſuamq; ipſi dignitatem aliquãdo cogitent atque complectantur, aliquando etiam eadem excidãt. Quo fit etiam, ut merito mortales DII nuncupentur hominum animi, quod moriantur aliquando, cum divinam

vitæ

καὶ ἀειστοέχνῳ θεῷ μόνως ἂν ἐξαμάρτοιμι, εἰ
καὶ ΘΕΩΝ αἴτιον αὐτὸν, καὶ ἀτρέπτων λογι-
κῶν ἑπομένων ποιητὴν ὑπολάβοιμι. τέτους γὰρ νῦν
ΑΘΑΝΑΤΟΥΣ ΘΕΟΥΣ ὠνόμασεν
ὁ λόγος, τοὺς ἀεὶ καὶ ὡσαύτως νοοῦντας τὸν
δημιεργὸν θεὸν, καὶ ἀεὶ πρὸς τὸ ἐκείνῳ ἀγα-
θὸν σωζομένους, καὶ ἀπ' ἐκείνου τὸ εἶ ἀ-
μεταστάτως καὶ ἀδιαλείπτως λαμβάνοντας, ὡς
τῆς δημιεργικῆς αἰτίας αὐτοὺς ὄντας εἰκόνας
ἀπαθεῖς, καὶ ἀκακίντους. πρέπει γὰρ τῷ θεῷ, καὶ
τοιαύτας ὑποστῆσαι ἑαυτῷ εἰκόνας, καὶ μὴ πά-
σας τρεπτὰς, καὶ ἐμπαθεῖς τῇ εἰς κακίαν ὑπο-
φορᾷ· οἷαί εἰσιν αἱ ἀνθρώπιναι ψυχαὶ, τῶν λο-
γικῶν φύσεων τὸ ἔσχατον ὑπάρχον γένος· ὥσπερ
οὖν ἀκριβέστατον ἴσως νῦν τὸ τῶν ΑΘΑΝΑΤΩΝ
ΘΕΩΝ λεγόμενον γένος. καὶ μήτε πρὸς ἀντι-
διαιρεῖν τὰς ἀνθρωπίνων ψυχῶν, ΑΘΑΝΑ-
ΤΟΙ ΘΕΟΙ ἔτοι ἐκλήθησαν, ὡς μὴ ἀποθνήσκοντες τὴν θείαν ἐυζωΐαν, μηδὲ ὃν λήθῃ
ποτὲ χρώμενοι, μήτε τῆς ἑαυτῶν ὑσίας, μήτε
τῆς παρὰ θεοῦ ἀγαθότητος. τέτοις γὰρ ἡ ἀνθρω-
πίνη ψυχὴ τοῖς πάθεσιν ὑπόκειται, ποτὲ μὲ
νοῦσα τὸν θεὸν, καὶ τὴν ἑαυτῆς ἀξίαν ὑπο-
λαμβάνουσα, πολλῶν τέτων ὑποπίπτουσα. Διὸ καὶ
εἰκότως ΘΕΟΙ θνητοὶ λέγοιντο αἱ ἀνθρώπι-
ναι ψυχαὶ, ὡς ἀποθνήσκουσαί ποτε τὴν θείαν
ἐυζωΐαν

ἐυζωΐαν τῇ ὑπὸ θεᾶ φυγῇ, καὶ ἀναβιωσκό-
μψαι καὶ πάλιν τῇ πρὸς θεὸν ὑπερφῇ· καὶ
ὅτω μὲ ζῶσαι τ θεῖον βίον, ἀκείνως δὲ ὑπο-
θνήσκειται, ὡς οἷόντ ἀθανάτῳ ἐσίᾳ θανάτου
μοίρας μεταλαχεῖν, ἀ τῇ εἰς τὸ μὴ εἶ) ἀπ-
βάσῃ, ἀλλὰ τῇ τᾶ εὖ εἶ) ὑποπώσῃ. θάνατος
γὸ λογικῆς ἐσίας, ἀθεΐα καὶ ἄνοια, οἷς ἕπε) καὶ
ἡ περὶ τ βίον ἀμέλεια πᾶσ παθῶν ἐπωάσα-
σις. ἀν γὸ τῇ ἀγνοίᾳ τ κρᾴπόνων ἀνάγκη δε-
λάζειν τοῖς χείρεσιν· ὧν ἐλαθεειᾶσαι ἄλλως
ἔχ οἷόντ, ἢ τῇ δι' ἀναμνήσεως εἰς νᾶν καὶ
θεὸν ὑπερφῆ. μεταξὺ ὃ τ ὅτω λεγομένων
ΑΘΑΝΑΤΩΝ ΘΕΩΝ, καὶ πᾶσ θνη-
πᾶσ, ὡς εἰ πομψὸ, ΘΕΩΝ, ἀνάγκη γένθ-αι εἶ)
τιμιώτερον μὲ ἀνθρώπε, καλαδέστερον ὃ θεᾶ,
τῇ δι' ἑαυτ μεσότητι καὶ πρὸς ἄλληλα συνά-
πτον, ὥστε τὸ παῦ λογικῆς τ ἐσίας αὐτὸ ἑαυτῷ
συνδεδέζ καλῶς. τᾶτο δὴ μέσον ἔτ παν-
τελῆ ἄγνοιαν τ θεᾶ ἴσχ ποτὲ, ἔτ παντελῶς
ἀκίνητον, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως διαμένοζ γνῶσιν·
ἀλλ' ἀεὶ μὲ γινώσκ, πῇ ὃ καὶ ἄλλως ὑπ-
βάλλ, καὶ μᾶλλόν ὄζιν ὅτ, καὶ ἧττον. τῷ μὲ ἀεὶ
γινώσκειν, ἀναβέβηκε τοῦ ἀνθρωπίνου γέ-
νους· τῷ ὃ μὴ ἀβλέπτως μηδὲ ὡσαύτως γινώ-
σκ, ὑποβέβηκε τ θείᾳ, φύσ μέσον ὑπάρ-
χον, καὶ ἔτ προκοπῆ βελτιωδὲν ἐξ ἀνθρώπε,

ἔτε

vitæ probitatem exuentes à Deo recedunt; aliquando etiam reviviſcant, cum ad eundem revertuntur: atque ita quidem vivere dicantur, cum vitam divinam degunt; & mori etiam, quãtum poteſt immortalis natura mortalis eſſe conditionis particeps, non quod exſiſtere deſinat; ſed quod vitæ præſtantia exciderit. Eſt enim rationis participis naturæ mors, divinitatis privatio atque mentis; quam ſequitur in vita perturbationum vehemens colluctatio. Cum enim meliora ignorantur, deterioribus ſervire neceſſe eſt; nec datur aliter inde ad libertatem tranſitus, quam illa ad mentẽ & Deum converſione, quæ recordatione porrigitur. Inter DEOS autem qui vocãtur IMMORTALES, & mortales, quos ita nominamus, ſpeciem quãdam homine quidem ſuperiorem, Deo autem inferiorẽ haberi neceſſum eſt; qua media ſic inter ſe cohæreant, ut integra natura quæ rationis eſt particeps, ipſa ſecũ recte copuletur. Quod ergo ejuſmodi medium eſt, nec mera Dei ignoratione tenetur unquã, nec immobilẽ omnino, atque eandẽ perpetuo ejuſdem habet notitiã: ſed ſemper quidẽ cognoſcit, alias autem atque alias adjicit; idq; magis aliquãdo, aliquãdo etiã minus. Et eo quidẽ ipſo quod intelligit ſemper, humanam naturã ſuperat: eo vero, quod nõ abſq; mutatione, nec eadẽ perpetuo ratione, à divina ſuperatur, medio loco natura ſubſiſtẽs, neque proficiẽdo homine fa-

factum melius, neque negligentia ex Deo in medium ordinem delapſum. Prima enim quæ ſunt,& quæ ſecunda,& quæ tertia,Deo opifex produxit natura inter ſe differentia, non confuſa invicem; non virtutis, nō vitii ratione ordinem mutantia: quippe quæ re vera ſemper ſint, & genere ex adjuncto illis ordine diſtincta, opificiſque rationib⁹ analogice collocata. Ut enim ibi prima, & media, atque etiam ultima abſolutæ ſapientiæ ordo poſſidet: (hoc enim ipſo ſapientia eſt, quod ordine & perfecte idipſum producit quod facit; unde inter ſe coire ſapientiam, ordinem, atque perfectionem contingit.) ſic certe & quæ in hac univerſitate ad primam Dei intelligẽtiam facta ſunt, prima in mundo fuerint; media autem, quæ ad mediam; quæ autem ad finem intelligentiarum ſimilitudine accedent, fuerint etiam in iis quæ ratione utuntur ultima. Eſt enim rationis capax ornatus omnis, cum innato ſibi corpore corruptionis experte, Dei totius imago qui condidit. Ejus autem quod ibi ſummum eſt, quæ in mundo prima exſiſtunt, imago pura & integra. Medii deinde, imago media; ea ipſa videlicet quæ locum medium obtinent. Finis denique, Deitatis imago ultima; ea ſcilicet quæ ſunt in rationis participibus tertia atque poſtrema. Atque ex tribus iſtis quidem generibus quod PRIMUM eſt,

DEOS

ἔστ ἀμφοῖν ἴσους εἶναι ἐν θεοῦ εἰς τὴν μέσην
τάξιν. πρῶτα γάρ, καὶ δεύτερα, καὶ τρίτα ὁ
δημιουργὸς θεὸς ἵστησε φύσει διαφέροντα
ἀλλήλων, καὶ μὴ συγχέομενα πρὸς ἀλλή-
λα, μηδὲ ἀρετῇ καὶ κακίᾳ τὴν τάξιν δια-
μείβοντα· ἃ δὴ καθ' ἑαυτὰ ἑστῶτα ἀϊδίως
τῇ συμπεφυκυίᾳ αὐτοῖς τάξει καὶ χρόνος κ'
διέσει, καὶ ταῖς δημιουργικαῖς αἰτίαις *ἀνάλο- * ἀνα-
γον ἐτάχθη. ὡς γὰρ ἐκεῖ πρῶτα, καὶ λόγως
μέσα, καὶ ἕκτα τῆς παντελείου σοφίας ἡ
τάξις ἔχει (τοῦτο γάρ ἐστιν αὐτῇ καὶ τὸ εἶδος σο-
φία, τὸ ἐν τάξει καὶ τελειότητι πεφυκέναι
τὴν ποίησιν· ὥστε συμπεσιέναι ἀλλήλαις σο-
φίαν, καὶ τάξιν, καὶ τελειότητα) ὕτω δὴ καὶ
ἐν τῷδε τῷ παντὶ τὰ πρὸς τὴν πρώτην νόη-
σιν τοῦ θεοῦ χρόμενα, πρῶτα ἂν εἴη ἐν κόσμῳ·
τὰ δὲ πρὸς τὰ μέσα, καὶ τὰ μέσα· καὶ τὰ τῷ
πέρατι τῶν νοήτων ἐοικότα, τελευταῖα ἂν εἴη
ἐν λογικοῖς. ἔστι γὰρ πᾶς μὲν ὁ λογικὸς διάκο-
σμος μετὰ τοῦ συμπεφυκότος αὐτῷ ἀφθάρτου
σώματος, εἰκὼν ὅλου τοῦ δημιουργοῦ θεοῦ. τῆς
δὲ ἐκεῖ ἀκρότητος, τὰ ἐν κόσμῳ πρῶτα ἀκή-
ρατος εἰκών. καὶ τὸ ἐκεῖ μεσότητος εἰκὼν μέ-
σοις, τὰ ἐνταῦθα μέσα. καὶ τοῦ πέρατος τὸ ἐκεῖ
θεότητος ἔγγονα εἰκών, τὰ ἐν λογικοῖς γεί-
τονα καὶ ἕκτα. τούτων δὲ τὸ τρίτων γένος τὸ μὲν

ΠΡΩΤΟΝ ΑΘΑΝΑΤΟΥΣ ΘΕΟΥΣ ὁ παρὼν λόγος ἐσήμανε· τὸ δὲ μέσον, ΗΡΩΑΣ ΑΓΑΥΟΥΣ· καὶ τὸ ἔσχατον, ΔΑΙΜΟΝΑΣ ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟΥΣ, ὡς μικρὸν ὕστερον εἰσόμεθα. νῦν δὲ ἐπὶ τὰ πρῶτα πάλιν ἐπανέλθωμεν. τίς ὁ ΝΟΜΟΣ, καὶ ἡ κατ' αὐτὸν τάξις, καὶ ἡ πρὸς τὴν τάξιν ὑποδιδομένη ΤΙΜΗ; ΝΟΜΟΣ μὲν, ὁ δημιουργικὸς νοῦς, καὶ ἡ θεία βάλησις, ἡ ἀϊδίως ἐκφήνασα τὰ πάντα, καὶ εἰς ἀεὶ διασώζουσα. τάξις δὲ ΕΝΝΟΜΟΣ, ἡ ἀπὸ τῆς παρούσης τῶν ὅλων, καὶ δημιουργοῦ, τοῖς ΑΘΑΝΑΤΟΙΣ ΘΕΟΙΣ ἐπεισελθοῦσα, καὶ πεῖσα ὀφθῆναι τοῖς μὲν πρώτοις, τοῖς δὲ δευτέροις. εἰ γὰρ καὶ, ὡς ἐν παντὶ λογικῷ διακόσμῳ, τὴν ἀκρότητα ἔλαχον, ὅμως ἐν ἑαυτοῖς ποικίλλονται, καὶ εἰσὶν ἄλλοι ἄλλων θειότεροι. μήνυμα δὲ τὸ κατ' οὐσίαν αὐτῶν ὑφοχῆς τε, καὶ * ὑφεστάσεως, ἡ τῶν ἑκάστων σφαιρῶν τάξις, κατ' οὐσίαν καὶ δυνάμιν τὴν θέσιν διαλαχοῦσα. ὡς ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτῶν κεῖσθαι τὸν ΝΟΜΟΝ, καὶ τὴν τάξιν ὁμοφυῆ εἶναι αὐτῷ τῇ * ἀταξίᾳ. οὐ γὰρ, ὡς ἔτυχεν ὑποστάντες, ὕστερον διεκρίθησαν· ἀλλὰ πεπαυμένοι προῆλθον εἰς τὸ εἶναι, ὥσπερ ἐν ζῴῳ παντὶ ὅλῳ οὐρανῷ διάφορα ἔθνη μέρη, καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα σωτάξιν ἐν τῇ κατ' εἶδος διασάσει

* κβ' ὑποστάσεως

* κβ' ἐυταξία.

DEOS IMMORTALES carmen eſſe ſignificavit: Quod autem medium, HEROAS ILLUSTRES: Quod vero ultimum, DAEMONAS TERRENOS; ut paulo poſt intelligemus. Nũc autem ad ea quæ prima ſunt etiam revertamur. Quænam LEX iſta, ejuſque ordo? Quis etiam ſecũdum ordinem delatus HONOR? LEX quidem mens eſt opifex, ipſaque voluntas divina; quæ omnia perpetuo producit, ſemperque conſervat. Ordo autem LEGI conſentiens, ille ipſe, qui à parente omnium & opifice Diis immortalibus attributus eſt; & quo inter eos alii quidem primi, alii autem ſecundi ſunt. Quamvis enim, ut in univerſo rationis participe ornatu, principatum ſortiti ſint, in ſeipſis tamen variantur; & ſunt alii aliis diviniores. Indicat vero quod eſt in eorum natura ſuperius atque inferius ordo ipſe cœleſtium orbium, ita ab eſſentiæ & virium ratione ſitum adeptus, ut in eorum eſſentia LEX ipſa jaceat, ordo autem cum præſtanti eorum diſtinctione natus ſit. Non enim fortuito editi, poſtea diſcreti ſeparatique ſunt: ſed ordine collocati, atque diſtincti, in rerum naturam prodierũt; tanquam animantis unius, cœli ipſius, diverſæ partes exſiſtant, ſuamq; inter ſe connexionem in ſua ipſorum ſecundũ ſpeciem

diſtinctione ſimul atque copula, ita retineant, ut ne ſitus quidem earum unquam excogitari perturbatio valeat, niſi cum univerſitatis interitu; qui contingere non poteſt, ſi prima earum cauſa ſemper ſit immutabilis & conſtans, eademque perpetuo eſſentia, & agendi vi, non adventitia bonitate prædita, ſed per ſe inſita, & propter eam omnia ad felicem ſtatum adducens. Neque enim cauſa alia rationi conſentiens rerum omniũ creationis adferri poteſt, quam quæ ab eſſentiali Dei bonitate proficiſcitur. Eſt enim bonus Deus natura ipſa: neque in eũ qui bonus eſt ulla unquam rei ullius cadit invidia. Quæ enim aliæ, præter bonitatem, creandæ univerſitatis hujus cauſæ adſignantur, mortalium neceſſitatibus potius quam Deo conveniũt. At Deus, quia natura bonus eſt, quæ maxime ſibi exſiſtũt ſimilia, prima in rerum naturam produxit. Secunda autem, quæ mediam ſui referunt imaginem. Tertia vero & ultima, quæ ex omnibus ſibi conformibus, à divina imagine ſunt quammaxime remota atque diſtantia. Exſtitit vero rerum eſſentiæ quæ factæ ſunt ita conjunctus & comes ordo, ut quod natura præſtantius eſſet, inferiori præponeretur; non in totis generibus ſolum, ſed in ſingulis etiam quæ ſecundum ſpeciem re vera ſubſiſtunt.

Non

δικασάσῃ ἅμα καὶ σωφρονοῦσαν ὑποσώζουσες, ὥστε μηδὲ ἐπάλλαξιν τῆς θέσεως αὐτῆς ὁπινοηθῆναί ποτε δυνηθῆναι, εἰ μὴ μὴ τῆς φθορᾶς τῶν παντὸς, ἰῶ ἀδυνάτου ὁπισυμβῆναι * ἐς', αὖ * ιϛ' ἢ τὸ πρῶτον αὐτὸ αἴτιον ἀμεταβλητον παν- ἕως τη, καὶ ἄτρεπτον, καὶ τὸν ὑπὸ τῆ ἐνεργείᾳ τὴν αὐτὴν κεκτημένον, καὶ τὴν ἀγαθότητα ὐκ ἐπίκτητον ἔχον, ἀλλ' ὑσιωμένῳ καθ' αὐτὴν, καὶ δι' αὐτὴν τὰ πάντων πρὸς τὸ εὖ εἶναι ἐθέλοντα. αἰτία γὰρ τῆς τῶν παντων ποιήσεως ὑδεμία ἀλλη πρόσεστιν ἔυλογος, πλὴν τῆς καθ' ὑσίαν ἀγαθότητος. ἀγαθὸς γὰρ ἦν φύσει. ἀγαθῷ δ' ὐδεὶς φθονος περὶ ὐδενὸς ὐδέποτε ἐγγίνεται φθόνος. αἱ γὰρ τὴν ἀγαθότητα λεγόμεναι αἰτίαι τῆς δημιουργίας τῶνδε τῶν παντὸς, ἀνθρωπίναις μᾶλλον προσάπτουσιν, ἢ περὶ θεῷ πρέπουσιν. ἀγαθὸς δὲ ὢν τὴν φύσιν ὁ θεὸς, τὰ μάλιστα ὁμοιώματα αὐτῷ πρῶτα φύσει παρήγαγε· καὶ δεύτερα τὴν μέσην ὁμοιότητα πρὸς αὐτὸν κεκτημένα· τείτα δὴ καὶ ἔχοντα, παντων τῶν ἐοικότων αὐτῷ τὰ πρὸς τὴν θείαν ὁμοίωσιν μάλιστα ὑφειμένα. τῇ δὲ ὑσίᾳ τῶν γινομένων συμμορος ἦν ἡ τάξις, ὥστε τῇ φύσει κρεῖττον προσειλαγμένον εἶδος κατα δεσπότερα, ἐν τοῖς ὅλοις γένεσιν, ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον γένος καὶ εἶδος ὑπόσα σιν κεκτημένοις.

ὁ γὰρ τύχας ἀνηλίσσετο τὴν τάξιν τὰ πάντα, ὃς δὲ προαιρέσεως μεταβολαῖς, ἀλλὰ ΝΟΜΟΙΣ δημιουργικοῖς διαφορὰς προήγετο, καὶ τὴν τάξιν ἀναλλοίωτον τοῖς τῶν φύσεων ἀξίαις ἐφύλαττε. Διὸ, τοῦ ΝΟΜΩ ΩΣ ΔΙΑΚΕΙΝΤΑΙ, ΤΙΜΑ, ὁ μόνον ὅτι τῶν ΑΘΑΝΑΤΩΝ ΘΕΩΝ, ἀλλὰ καὶ ὅτι τῶν ΑΓΑΘΩΝ ΗΡΩΩΝ, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν κοινῶς ἀκουστέον. ἔστι γὰρ πολῆθος ἀνδρῶν ἐν ἑνὶ τόπῳ γένει καθ' ὑδροχοὼ καὶ ὑποδάσιν τεταγμένον. τοιαύτη μὲν ἡ φύσις τῶν λογικῶν οὐσιῶν, καὶ ἡ τάξις. τίς δὲ ὁ ΝΟΜΟΣ, καὶ ἡ τούτῳ ἑπομένη ΤΙΜΗ; πάλιν λέγομεν, ὅτι ΝΟΜΟΣ μὲν ἡ ἄνωθεν τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δημιουργικὴ ἐνέργεια, ἡ γεννῶσα τὰ θεῖα γένη, καὶ πάσσα ἀϊδίως καὶ ἀμεταβλήτως. ἡ δὲ σύμφωνος τοῦ ΝΟΜΩ ΤΙΜΗ, ἥπερ οὐσία ἐστὶ τῶν ΤΙΜΩΜΕΝΩΝ γνῶσις, καὶ ἡ πρὸς αὐτὰ κατὰ δύναμιν ὁμοίωσις.* ὁ γὰρ ἀγαπᾷ πως, καὶ μιμεῖται ὅσον αὐτῷ οἷόν τε· καὶ ΤΙΜΗΝ ποιεῖται τὸ ἀνενδεὲς τὴν τῶν ἐκείνων προτεινομένων ἀγαθῶν ὑποδοχήν. ὁ δὲ ΤΙΜΗΣ ΕΙΣ τὸν ΘΕΟΝ οὐδέν τι αὐτῷ, ἀλλ' ἄξιος τοῦ λαβεῖν τὰ παρ' ἐκείνου χορηγούμενα. ὡς γάρ φασιν οἱ Πυθαγόρδο σπουδαὶ τοῦ θεοῦ ἄειστα, ἐὰν

* κατ' ὃν μίωσις.

Non enim fortuito ordinem cuncta ſortita ſunt, neque electionis mutatione: ſed à conditoris LEGE diſcrimen eorum prodiit; congruumque naturarum præſtantiis ordinem adepta ſunt. Quo fit, ut quod, UTI LEGE DISPOSITI SUNT HONORARI præcepit, non de DIIS tantum IMMORTALIBUS, ſed de ILLUSTRIBUS etiam HEROIBUS, humaniſque animis, communiter intelligatur. Eſt enim in ſingulis generibus ſpecierum multitudo, ſecundum quod ſuperius eſt atque inferius, ordinata. Et hæc quidem eſſentiarum quæ ratione utuntur natura eſt, atque ordo. Quænam vero LEX? qui deinde HONOS qui ipſam ſequitur? Dicimus rurſum LEGIS quidem nomine, immutabilem Dei opificis actionem, à qua divina genera producuntur, & qua in perpetuũ, nullaque facta mutatione ordinantur, ſignificari: per HONOREM autem LEGI congruum, eſſentiæ eorum qui HONORANTUR notitiam, & ad eorum imaginem, quãtum fas èſt, effictionem. quem enim quis diligit, imitatur etiam, quãtum poteſt: ecq; HONOREM locupleti tribuit, quod porrecta ab ipſo bona accipit. Non enim eo ipſo Deum HONORAS, quod ei das aliquid; ſed quod dignꝰ ſis qui ab eo accipias. Deum namque, aiunt Pythagorei, honore afficias quam optime,

ſi eidem fias animo ſimilis. Quiſquis Deo præterea, tanquam egenti, HONOREM TRIBUIT; non videt ut ſe Deo potentiorem faciat. Ipſa deinde oblationum profuſio HONORI Deo non cedit, ſi averſo à divinitate animo offeratur. Dona ſiquidem & hoſtiæ ſtultorum hominum nihil ſunt aliud quam ignis pabulum; & donaria, ſacrilegorum opes. At divinus animus, cum bene fundamenta jecit, Deo conjungit. Eſt enim neceſſe quod ſimile eſt ad ſimile tendere. quo fit, ut ſolus ſacerdos ſapiens dicatur; ſolus item Deo gratus; ſolus etiam precandi gnarus. Novit enim ſolus Deum HONORARE, qui eorum dignitatem quibus HONOS competit non confundit: quique ſe imprimis hoſtiam offerens, ſuumque animum divinum ſimulacrum faciens, mentem quoque ſuam, ad divini luminis ſuſceptionem, templum Deo ipſi conſtruit atque præparat. Quid enim tale de rebus quæ ſunt in medio poſitæ offeras, ut Deo conveniens ſimulacrum, aut donum quod ipſi uniri queat, efficiat: quæ in rationis participe natura munda & purgata contingere neceſſe eſt? Nam, ut iidem viri aſſerunt, locum non habet Deus in terra pura anima gratiorem. quibus & Pythius ipſe adſtipulatur, cum ait;

Ipſe piis tantum, quantum delector olympo.

Eſt

ἐαν τῷ θεῷ τὴν διάνοιαν ὁμοιώσῃς. καὶ ὅστις ΤΙΜΑ τὸν θεὸν, ὡς προσδεόμενον, ἕτος λέληθεν οἰόμενος ἑαυτὸν τοῦ θεοῦ ἕνεκα χρείττονα. καὶ ἡ τῶν προσφερομένων πολυτέλεια ΤΙΜΗ εἰς θεὸν ἀ γίνεται, εἰ μὴ μετ' ἐνδείας φερόμενα καὶ προσάγοιτο. δῶρα γὰρ καὶ θυηπολίαι ἀφενῶν, πυρὸς τροφή· καὶ ἀναθήματα, ἱερουλοις χρηνία. τὸ δ' ἔνθεον φέγγημα διαρκῶς ἡδρασμένον, σωματικῇ θεῷ. χωρεῖν γὰρ ἀνάγκη τὸ ὅμοιον πρὸς τὸ ὅμοιον. ὅθεν καὶ μόνος ἱερὸς ὁ σοφὸς λέγεται, μόνος θεοφιλὴς, μόνος εἰδὼς ἐυξασθαι. μόνος γὰρ οἶδε ΤΙΜΑΝ ὁ τὴν ἀξίαν μὴ συγχέων τῶν ΤΙΜΩΜΕΝΩΝ, καὶ ὁ προηγιασμένως ἱερεῖον ἑαυτὸν προσάγων, καὶ ἄγαλμα θεῖον τεκταίνων τὸ ἑαυτοῦ ψυχὴν, καὶ ναὸν εἰς ὑποδοχὴν τοῦ θείου φωτὸς τὸ ἑαυτῷ παρασκευάζων νοῦν. τί γὰρ τοιοῦτον προσάξῃς ἀπὸ τῶν ἐν μέσῳ κειμένων ὑλῶν, ὃ τῷ θεῷ προσφυὲς ἄγαλμα ἐργάσῃ, ἢ δῶρον ἀπῷ ἐνθεῦτεν δωσόμενον, ἃ δὴ ἐστὶ τῆς λογικῆς οὐσίας καθαρθείσης συμβαίνειν ἀνάγκη; ὡς γὰρ οἱ αὐτοὶ ἄνδρες φασὶ, ψυχῆς καθαρᾶς τόπον οἰκειότερον ὅτι γῆς θεὸς οὐκ ἔχει. οἷς καὶ ὁ Πύθιος συμφέρεται λέγων·

Εὐσεβέσιν δ' ἀνδρῶν χαίρω τόσον ὅσσον ὀλύμπῳ.

εὐσεβὴς

εὐπειθὴς ἡ ὁ τ θείαν ὑπεσήμανε ἔχων, ...
τ ἑαυτῶ τελείωσιν, ὡς πιμὼ ἀείσιω, πρεσ-
είγων τοῖς τ ἀγαθῶν αἰτίοις, τῆ πρωτῆ τῆς
* κβ' ἕ κπίσεως πρὸς τὰς χορηγεῖν πεφυκότας ὑπε-
ληπτεως σρεφόμενος, καὶ τῶ λαμβάνειν τὰ ἀγαθὰ δύ-
ναται, ΤΙΜΩΝ τὰς ἀεὶ διδόντας αὐτά. ὁ δὲ
ἄλλως ΤΙΜΑΝ τὸ θεῖον σρεσαγορεύει, καὶ
μὴ δι' ἑαυτὸ, ἀλλὰ ἀνάλωμα τ ἔξωθεν εὐπο-
είας σοιεῖ τ ΤΙΜΗΝ, ἀπ εἰκείαν ἀρετὴν
σρεσφέρων, ἀλλὰ ἀπὸ τ ἐκτὸς αὐτῆς ἀφορίσ-
μενος. ταῦτα ἡ δὲ σρεσδεῖν ἀνδρὶ λαμβά-
νειν ἥδιον, μὴ μὴ τ ἀείσης διαθέσεως δι δόμε-
να. τοιοῦτο ἡ καὶ τὸ τ Πυθικὸ σαλιν ἀπόφθεγμα.
σρὸς γὰρ τ ἑκατόμβας θύσαντα μὴ μετ' εὐσε-
βοῦς γνώμης, καὶ πνευματόμενον πῶς εἴη σρεσ-
δεδεγμένος τὰ σαρ' αὐτοῦ δῶρα, ἀποκείνε),
"Ἀλλά μοι εὖ δὲ χόνδρος ἀγακλυτὸς Ἑρ-
μιονῆος. τὸ εὐτελέσαιον σροκείνων τ
τοσαύτης πολυτελείας, ὅτι δὴ θεοσεβείας γνώ-
μη κεκόσμησο. μετ' αὐτ γὰρ σάντα θεοφιλῆ καὶ
ἄνδ' ταύτης ἥδεν θεῶ φίλον ἄν σοτ γένοιο. καὶ
τὰ μὲ σερὶ θεοσεβείας καὶ ὁσιότητος ἐναργῶς ὸν
τῶ σαρόντι λέλεκ). Ἐπεδὴ ἡ τ νόμον τ τῶ
σαντὸς διαλάξεως ἄρρηπος φρουρὰ διατηρεῖ,
καὶ τ τ φρουρᾶς ταύτης φύλακα τοῖς σαλαιοῖς
ἔθος ἦν δι' ἀπορρήτων ὅρκων ὀνομάζειν,
εἰκότως

Eſt vero pius, qui divina ſcientia præditus, ſuamque perfectionem, tanquam honorem præſtantiſſimum, bonorum auctoribus offerens, adipiſcendi ſtudio ad eos ſe, qui ſuppeditare queunt, convertit; & eo ipſo quod bona poteſt accipere, eos HONORAT qui illa perpetuo largiuntur. Quiſquis autem aliter HONOREM DEO TRIBUERE nititur, non autem à ſeipſo, externarum ille divitiarum mala profuſione, non propriæ virtutis honorifica oblatione in eos defungitur. Immo ne viro quidem probo jucundum eſſet iſta admittere quæ malo animo dari non ignoraret. Tale eſt etiam Pythii præclare dictum aliud. Ei enim qui centum bobus, animo nequaquam pio, fecerat, cum quæreret quam grata ſua illi dona fuiſſent, ita reſpondit;

At mihi farra placent prænobilis Hermionei.

Ut quod erat tenuiſſimum, tãtæ profuſioni ideo ſe præponere ſignificaret, quod mentis pietate ornaretur. Hæc enim ſi adſit, nihil eſſe Deo gratum non poteſt: contra autem, ſi deſit. Atque hæc quidem de pietate in DEOS atque ſanctitate ſatis hoc loco. Quoniam autem LEGEM ordinis univerſitatis conſtans tuetur obſervatio; hujuſque obſervationis cuſtodem apud veteres mos erat arcano jurejurando nominare; merito

merito deinceps ad ea quæ dicta ſunt, veluti conſequens dogma, de jurejurando præceptum adjicit.

2 COLE DEINDE JUSIURANDUM.

Et juſjurandum.-----

Legem quidem ſuperius Dei actionem exſiſtere docuimus eodem modo ſemper ſe habentem, perpetuaque & immutabili ratione res omnes producentẽ. JUSIURANDUM deinceps ipſi cauſam eſſe dixerimus, quæ omnia in eodem ſtatu ita conſervet atque retineat, ut quæ JURAMENTI fide confirmata ſunt, & legis ordinem tuentur, tanquam certus legis effectus in eorum recto ordine quæ condita ſunt exſiſtãt. Quod enim eadem lege ſtãt omnia, ſicuti diſpoſita ſunt, primarium fuerit hoc divini JURISIURANDI opus; quod quidem inter eos qui Deum ſemper intelligunt, maxime, atque perpetuo ſervatur. Inter eos autem qui aliquando quidem intelligunt, aliquando vero à divina cognitione recedunt; & JUSIURANDUM ſimiliter ab iis quidem violatur qui recedunt, ſervatur autem ab iis qui ad Deum revertuntur. Dicitur enim JUSIURANDUM hoc loco, ipſa divinarũ legũ obſervatio; quo cum Deo opifice cuncta vinciuntur atque aptãtur, quæ ut eundem noſſent creata ſunt: eorum-

εἰκότως ἐφεξῆς τοῖς προθεισημένοις, ὡς ἀκόλουθον ἐπάγει δόγμα, τὸ περὶ ὅρκων παράγγελμα.

2--- ΚΑΙ ΣΕΒΟΥ ΟΡΚΟΝ---

Νόμον μὲν ὧν τοῖς προτέροις ἀπεφηνάμεθα τὸ ἀεὶ καὶ ὡσαύτως ἔχειν ἐνέργειαν τοῦ θεοῦ, τὸ ἀϊδίως καὶ ἀτρέπτως τὰ πάντα πρὸς τὸ εἶναι φέρειν. ΟΡΚΟΝ δὲ νῦν ἑπομένως αὐτῷ νόμῳ λέγομεν, τὸ ἐν ταυτότητι τὰ πάντα διαιρεῖν ἁπάσαις καὶ ὅτως καταβεβαιωμένῳ, ὡς ἂν ὅρκῳ πίστει κεκραμένα, καὶ διασώζοντα τὸν νόμον τὴν τάξιν, ὥστε ἀποτέλεσμα τοῦ δημιουργικοῦ νόμου εἶναι τὸ ἀναφαίρετον τῆς ἐν τοῖς δημιουργηθεῖσιν εὐταξίας. Τὸ μὲν οὖν τὰ πάντα νόμῳ, ὡς διάκειται, προηγούμενον ἔργον αὐτὸν εἶπε τοῦ ΟΡΚΟΥ τοῦ θείου· ὃς ἐν μὲν τοῖς ἀεὶ νοοῦσι τὸν θεὸν, μάλιστά τε, καὶ ἀεὶ διασώζει. ἐν δὲ τοῖς ποτὲ μὲν νοοῦσι, ποτὲ δὲ ἀφισαμένοις τῆς θείας γνώσεως, καὶ Ο ΟΡΚΟΣ ὁμοίως παραβαίνεται μὲν ὑπὸ τῶν ἀφισαμένων· αὖθις δὲ τηρεῖται ὑπὸ πάλιν πρὸς τὴν θείαν σεμνὴν ἀναγομένων. ἡ γὰρ τήρησις τοῦ θείου νόμου ΟΡΚΟΣ νῦν λέγεται, ᾧ δέδεται καὶ ἀνήρτηται πάντα πρὸς τὸν δημιουργὸν θεὸν τὰ γιγνώσκειν αὐτὸν πεφυκότα.

ὧν

ὧν τὰ μὲ ἀεὶ ἐχόμενα ἀπῇ, ἀεὶ ΣΕΒΕΙ
ΤΟΝ ΟΡΚΟΝ· τὰ ὃ ἀφισάμενά ποτ',
τότε καὶ πεὶ ΟΡΚΟΥ ἀπεῖ, ἃ μόνον τοῦ
θείου νόμου, ἀλλὰ καὶ τὸ θείου ΟΡΚΟΥ τ' τάξιν παραβαίνοντα. τοιοῦτος μὲν ὢν ὁ τοῖς λογικοῖς γένεσιν ἐνυσταμένῳ ΟΡΚΟΣ, ἔχεσθαι τῆ παλῃὸς αὐτῆ καὶ ποιητῆ, καὶ μὴ παραβαίνειν μηδαμῆ τὰς ὑπ' ἐκείνου διοικηθέντας νόμους. ὁ δὲ ἐν ταῖς κατ' τὸν βίον ἀναστροφαῖς ΟΡΚΟΣ, ἴχνος ἐστὶν ἐκείνου, πρὸς ἀλήθειαν ἀπαδύνων τὰς δεόντως αὐτῷ χρωμένους. τὸ δὲ ἀμφίβολον τῆς ἀνθρωπίνης προαιρέσεως εἰς βεβαιότητα μεταῤῥιθμίζειν, καὶ μένειν ἐπὶ τ' πιστότητος ἀναπαύεσθαι, ἔν τ' λόγοις καὶ ἔργοις· τοῦτο μὲ τ' κεκτημένων τὸ σαφὲς ἐκφαίνων· τοῦτο ὃ τῆ μελλόντων κυρίαν τὸ βέβαιον ἀπαιτῆ. Διὰ ταῦτα δὴ καὶ μάλιστα ΣΕΒΕΣΘΑΙ προσήκει τὸν ΟΡΚΟΝ τ' μὲ κατ' οὐσίαν προϋπαρχοντα, διὰ τ' τῆς ἀϊδιότητος φροντίδ· τ' ὃ ἀνθρώπινον, καὶ τοῖς ἐν βίῳ πράγμασιν ἐπικαιρον, ὡς εἰκόνα ἐκείνου, καὶ μετ' ἐκεῖνον βεβαιότητος καὶ ἀληθείας κυρίως ἡμῖν πρύτανιν, καὶ τ' καλλίστων ἠθῶν πληροῦντα τὸς ΣΕΒΕΙΝ αὐτὸν μεμαθηκότας. ΣΕΒΑΣ δὲ ΟΡΚΟΥ μόνον ἂν εἴη ἡ πίστις τῆ ὠμωμοσμένων, ὅσον ἐφ' ἡμῖν,

ἀφ' ὧν ἐγ-

eorumque nonnulla quidem, quia ſemper illi adhærent, JUSIURANDUM COLUNT perpetuo; alia vero, quia recedunt aliquando, tunc etiã adverſus JUSIURANDUM ſe gerũt impie, quæ non ſolum divinæ legis, ſed divinum etiam JURISIURANDI ordinem violãt. Ita ergo ſe habet quod naturis ratione præditis innatum eſt atque inſitum JUSIURANDUM; ut paréti ſuo atque factori ſemper adhæreant, neque leges ab eo latas ullo pacto tranſgrediantur. Quod autem in vitæ negotiis verſatur, illius veſtigium eſt: quo qui decéter utuntur, ad veritatem dirigũtur. Cogit enim humana conſilia, cum incerta ſunt, ad conſtantiam revocare, atque in eodem inſtituto manere, ſive de verbis, ſive de rebus agatur: partim quidem eorum quæ geſta ſunt veritatem demonſtrans; partim etiam futurorum fidem atque conſtantiam poſtulans. Eſt porro illud etiam quod natura prius eſt ob id COLENDUM maxime JUSIURANDUM, quod in eo ſit perennitatis præſidium: humanum autem, quod vitæ mortalium auxilietur; quodque prioris imaginem referens, ſit poſt ipſum conſtantiæ tutor atque veritatis, eoſque moribus optimis impleat qui ipſum COLERE didicerunt. Fuerit vero JURISIURANDI CULTUS unicus, ipſa eorum quæ jurantur libera, quantum in nobis eſt, obſer-

obſervatio; quæ eos, à quibus JUSIURANDUM voluntaria neceſſitate COLITUR, cum eo conjũgit quod ſtatum eſt, divinoque habitui vere conſentiens. Atque hæc quidẽ, quæ prima eſt & arcana JURISIURANDI ſanctitas, per factam ad Deum converſionem rurſum ſolet inſtaurari, cum virtutibus purgãtibus ſacri JURISIURANDI cõtemptus ſanatur. quæ autem in hujus vitæ rebus occupatur, civilibus virtutibus retinetur, atque conſervatur. Soli enim qui virtutes iſtas poſſident, etiam ſancte jurare in hujus vitæ rebus poſſunt: cum malitia perjurii parens, morum inſtabilitate JUSIURANDUM conculcet. Quî enim unquam, qui pecuniarum cupiditate ducitur, in eis accipiendis vel dandis JURISIURANDI ſanctitatem ſervabit? Quî rurſum qui incontinens eſt, aut timidus, in eodem cõſtiterit? Annon potius uterque, cum ſuperiorem fieri ſe poſſe putabit, in quibus exſiſtit inferior; ibi JURISIURANDI depoſita religione, mortalia & infirma cum divinis cõmutabit? At quibus virtutum recte ſtabilita eſt poſſeſſio, ab iis etiam ſancte COLITUR & cõſervatur JURISIURANDI religio. Fuerit autẽ CULTUS ejus ſervãdi optima ratio & cura, ſi eo nec frequenter utaris, nec temere, nec quibuſlibet in rebus, nec ad ſermonis amplificationẽ, nec ad narrationis confirmationem atque fidem:

ſed

ἀπερισπάστως, ἢ περὶ τὸ μόνιμον καὶ ἀληθὲς καὶ θεῖον ἕξεως τῇ ἐκκοπῇ ἀνάγκη τοῦ ΣΕΒΟΝΤΑΣ τὸν ΟΡΚΟΝ συναρμόζουσα. καὶ ἡ μὲν πρώτη καὶ ἀπέρρητος ΕΥΟΡΚΙΑ, διὰ τῆς εἰς θεὸν ὑπερφυοῦς αὐθησίας ἀναλαμβάνεσθαι πέφυκε, ταῖς καθαρτικαῖς ἀρεταῖς τὴν παρέκβασιν ἰωμένη τοῦ θείου ΟΡΚΟΥ· ἡ δὲ βιωτικὴ εὐορκία ταῖς πολιτικαῖς ἀρεταῖς διασώζεται. μόνοι γὰρ οἱ τὰς ἀρετὰς πάντας κεκτημένοι, καὶ εὐορκεῖν ἐν τοῖς κατὰ βίον δυνάμενοι· ἡ δὲ κακία, μήτηρ ἐπιορκίας, τῷ ἀβεβαίῳ τοῦ ἤθους τὸν ΟΡΚΟΝ καταπατοῦσα. πῶς γὰρ ὁ φιλοχρήματος, ἢ περὶ ἀργυρίου λῆψιν ἢ ἀπόδοσιν εὔορκός ποτ' γένοιτο; πῶς δ' ἀκόλαστος, ἢ δειλὸς ἐμμένει ἐν τοῖς ὅρκοις; καὶ οὐχ ὅπως δ' αὐτῶν ἐκπεσὼν αὐτῶν οἰήσεται πλέον τι ἕξειν, ἐν οἷς ἐστιν ἡττων, ἐνταῦθα τὸ ΣΕΒΑΣ τῶν ΟΡΚΩΝ ὑποδύεται, θνητὰ καὶ ἐπίκηρα τῶν θείων ἀγαθῶν ἀντιλαμβάνον τύφλως; οἷς δ' κωλύει τὸ τῆς ἀρετῆς ἐπίδηλον κτῆμα, τίς ἐστι καὶ τὸ ΣΕΒΑΣ τῶν ΟΡΚΩΝ διασώζεσθαι πέφυκε. μηδὲ ἡ ἀεία τοῦ τηρεῖν τὸ περὶ αὐτὸν ΣΕΒΑΣ τὸ μὴ πυκνῶς, μηδὲ ὡς ἔτυχε, χρῆσθαι ΤΩ ΟΡΚΩ, μηδὲ ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασι, μηδὲ εἰς ἀναπλήρωσιν λόγου, μηδὲ εἰς πίστωσιν διαβήματος·

ἀλλ᾽, ὡς οἶόν τε, τηρεῖν ἀυτὴν τὴ χρείαν ὀν τοῖς ἀναγκαίοις ἅμα καὶ πιστοῖς, καὶ τότε, ὅτε ἀδεμία ἀλλη τοιούτων σωτηρία παραφαίνεται, εἰ μὴ διὰ μόνης ὀμ τοῦ ΟΡΚΟΥ ἀληθείας. ἔσαι δὲ ταῦτα πρὰ τοῖς ἀκούουσιν, εἰ τὸν ὕπον σύμφωνον τῷ ΟΡΚΩ παρεχόμεθα, καὶ μηδεμίαν ὑποψίαν καταλείποιμεν, ὡς ἄρα ποτὲ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων φανείη τι μεῖζον ἡμῖν ἀληθείας, εἴτε ἀνωμότοις, εἴτε καὶ ὀμνύουσι. τὸ δὴ ΣΕΒΟΥ ΟΡΚΟΝ, ἐ μόνον ἐυορκεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀπέχεσθαι ΟΡΚΟΥ παρεγγυᾷ. ὕτω γὰρ ἂν τηρήσαιμεν τὸ ἀεὶ ἐυορκεῖν, εἰ μὴ καταχρησοίμεθα τοῖς ΟΡΚΟΙΣ. καὶ γὰρ ὁ τῆ ζωηχείᾳ τῶ ὀμνύειν, ῥᾳδίως ἂν μεταπέσοι τις εἰς ἐπιορκίαν. φειδοῖ δὲ τήρησις ἔπεται. ἢ γὰρ ἐκ ὀμεῖται ἢ ὅταν ὄμνυσιν, ἐυορκήσει· καὶ ἔτε ἂν ὑπὸ σωφροσύνης περδράμη ἡ γλῶσα, ἔτε ὑπὸ παθῶν ἀκρασίας ἡ διάνοια σφαλείη· πῶς μὲν γὰρ ὁ πρῶτος ὀρθῶς χρησὸς ὢν, τότε μὲν τὸ ἔθος ἐποχῆς τῶ ὀμνύειν. πρέπει δὲ τῆ περισεμνῆ τιμῆ τῶν θεῶν ἡ ἐυορκία, ὡς ἀεὶ σύμφυτος καὶ ὁμαδὸς τῆς ἐυσεβείας. καὶ γὰρ καὶ ὁ ΟΡΚΟΣ τῶν θείων νόμων φύλαξ καὶ τοῦ παντὸς διακόσμησιν. τίμα δὲ τὸν νόμον ἐπόμενος αὐτῶ τῆ διατάξει,

καὶ

ſed,quantum fieri poteſt, rebus tantum neceſſariis ſimul atque honorificis adhibeatur;eoque tẽpore,cum earũ nulla ſalus alia, quam ex ſola JURISIURANDI veritate exſpectatur.Invenient vero fidem iſthæc apud eos qui audiũt, ſi congruũ JURIIURANDO modum adhibuerimus; ſique ſuſpicionem omnẽ,non iis ſolum qui juraméto abſtinét,ſed qui utuntur etiam, ſuſtulerimus, quidquã in mortaliũ rebus veritate majus nobis haberi. Quod autem JUSIURANDUM COLERE præcipit; non ſolum non pejerare, ſed à JUREIURANDO etiam abſtinere docet.Ita enim perjurio ſemper vacabimus, ſi JUREIURANDO nũquam abutamur. Jurandi ſiquidẽ conſuetudine in perjurium facile prolabimur. Fiet autem ut abſtinentiam ſequatur obſervatio. Aut enim non juratur; aut cum juratur, ſancte juratur, & juſte: conſuetudine deinde nec præcurrit lingua, nec cupiditatum intemperantia mens labitur. Hanc enim primus reget qui probus ſit:illam autem,jurandi abſtinentia conſuetudine comparata. Eſt autem divino honori, de quo dictum ſupra, congrua valde juramenti ſanctitas; tãquam ſit pietatis comes perpetuꝰ, eidemque ſemper conjunctus. Fuit enim etiam JUSIURANDUM divinæ legi cuſtos attributus in ipſo univerſi ornatu. Legem igitur mandatorũ ejus obſervatione ipſe honora;

ET JUSIURANDUM COLE frequenti ejus abuſu devitato, ut ex relicta jurãdi cõſuetudine, ſancte jurare cõſueſcas. Nõ enim pietatis pars eſt exigua juramẽti ſanctitas. Atque hæc quidem dicta ſint de primo, atque præſtantiori genere; deque divina lege, ordinis autore & duce; de JURE JURANDO denique, quod legem cõſequitur. Deinceps ſecundum Deos, & genus etiam illud quod angelicum etiam dicimus, ſecundo loco honorari debere ſignificans, adjicit;

2---DEINDE HEROAS ILLUSTRES.

---*Heroas, clarum genus, inde.*

Medium genus eſſentiarum iſti ſunt, quæ ratione utuntur: ii nimirum, qui ſecundum à Diis immortalibus locum implentes, humanam naturam præcedunt, primiſque ultima ſuo interventu connectunt. Iſtis igitur, tanquam ſecundis, honos etiam ſecundus tribuendus; deque illis intelligendum, quod lege uti ſunt diſpoſiti, honorare præcipit. Eſt enim in eo tota vis honoris poſita, ut eorum qui honorantur natura non ignoretur: ab eaque licet optime, quid apud eos quibus honor tribuendus eſt vel dicere vel facere conveniat, invenire. Quî enim quis cum eis ſermonem habeat, quos ignorat? Quî rurſum illis munera offerat, quorum ipſe eſt dignitatis atque præſtantiæ ignarus? Pri-

καὶ ΣΕΒΟΥ ΤΟΝ ΟΡΚΟΝ τῷ μὴ ῥᾳθυμίᾳ χειρὸς αὐτῷ καταχρῆσθαι, ἵν' εἰδαὶς εὐορκεῖν ὅτι τοῦ μὴ ἐπιορκῶσαι ὁμνύναι. μέρος γὰρ ἐστὶ μικρὸν ὅσιον τῆς εὐσεβείας ἡ εὐορκία. καὶ σέβου μὲν τοὺς γονεῖς τοὺς πρώτους καὶ κρατοῦντας, καὶ τοὺς θείους νόμους τοὺς τῆς τάξεως ἡγουμένους, καὶ τοὺς συνεπομένους ΟΡΚΟΥΣ τῷ νόμῳ τοσοῦτα. ὅτι καὶ τὸ μὴ θεὸς, γένος, * ὃ ἔφαμεν ἀγγελικὸν εἶδος, δεύτερος χρὴ τιμᾶν, ἐπάγει. * χρὴ ὃ καὶ φαμεν

2.....ΕΠΕΙΘ' ΗΡΩΑΣ ΑΓΑΘΟΥΣ.

Οὗτοι γὰρ τὸ μέσον γένος τῶν λογικῶν ἐστῶν, οἱ μὴ θεοὺς τοὺς ἀθανάτους τὴν ἐφεξῆς πληροῦντες χώραν, περιγρωῦσῃ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ συναπτουσι δ' ἑαυτοῖς τὰ ἔσχατα τοῖς πρώτοις. τούτοις οὖν, ὡς δευτέροις, τὴν δευτέραν τιμὴν ἀποδιδόναι χρὴ, περισυπαχθέντας καὶ ἐπ' αὐτοῖς τὸ, τίμα νόμῳ ὡς * χρὴ διάκεινται. ἡ γὰρ ὅλη δύναμις τῆς τιμῆς ἐν τῇ γνώσῃ τῆς ἀξίας τῶν τιμωμένων κεῖται, ἀφ' ἧς καὶ τὸ τῶν δεόντων εἰπεῖν τι, ἢ πρᾶξαι πρὸς τὰ τιμώμενα * εὖ καὶ καλῶς ἐξαρτᾶσθαι. πῶς γὰρ ἂν διαμεχθείη τις οἷς ἀγνοεῖ; πῶς δ' ἂν ἔργον πράξειε τούτοις, ὧν τὴν ἀξίαν οὐκ οἶδεν; τιμᾶ· μενά ἐστι, εὖ καὶ καλῶς ἐξαρτᾶσθαι.

ἡ πρώτη ἕν, καὶ ὄντως τιμὴ, καὶ ἐπὶ τῶν
ΑΓΑΘΩΝ ΗΡΩΩΝ, ἐστὶν ἡ τῆς
οὐσίας αὐτῶν, καὶ τῆς τάξεως αὐτῶν γνῶσις,
καὶ ἡ τῆς παρεπομένης ἐνεργείας, καὶ εἰς τόδε
τὸ πᾶν διατεινούσης σωτηρίας εἴδησις. εὐμέ-
τρως δὲ καὶ τῶν οὐσιῶν ὅπη πάντων ποιεῖσθαι
δεῖ τὴν τιμήν. τοῦτο δὲ ἀπὸ τῶν περὶ αὐτὰς ση-
μείων παραφαίνεται. ὅταν γὰρ, ὡς ἕκαστα φύσεως
ἔχῃ, καὶ τάξεως, διαγνῶμεν, τότε καὶ ἑπομένως
τῷ νόμῳ τὴν τιμὴν αὐτοῖς ἀποδώσομεν. τι-
μήσομεν δὲ οὐδὲν τῶν χθονίων τῶν ἀνθρωπίνης
οὐσίας, ἀλλὰ μόνα τὰ θεηγορημένως μὲν τὰ φύσει
κρείττονα, καὶ τὰ ἴσα δὲ ἀρετῆς ὑποδοχῇ κο-
σμηθέντα. ἔστι δὲ τῶν φύσει κρειττόνων πρώτι-
στος καὶ ἄειστος, ὁ δημιουργὸς θεὸς, ἀσυγκρίτως
* καὶ οἱ τῶν πάντων θεολογούμενος. * ὡς δὲ ἂν νόσμῳ·
πρῶτοι, οἱ ἀπ' αὐτῶν, καὶ μετ' αὐτὸν ἀρχέ-
πτως αὐτὸν νοοῦντες, καὶ ἀπαθῶς ἐνθουσιάζόμε-
νοι τῷ ἀπὸ τῆς δημιουργικῆς αἰτίας εἰς αὐτοὺς
καταβῆναι τῶν ἀγαθῶν μετουσίαν· ὃς ὁ παρὼν
λόγος ἀθανάτους θεοὺς θεολογεῖ, ὅτι οὐκ ἀπο-
θνήσκουσιν, οὐδὲ ἀποβάλλουσι τῷ πρὸς τὸν
θεὸν ὁμοίωσιν. οὐσία δὲ, καὶ τιμὴ, οἱ νῦν
λεγόμενοι ΗΡΩΕΣ ΑΓΑΘΟΙ, ἀεὶ μὲν νο-
οῦντες τὸν δημιουργὸν, καὶ τῇ πρὸς αὐτὸν
ἐυζωΐᾳ καταλαμπόμενοι, οὐχ ὡσαύτως δὲ,

οὐδὲ

Prima igitur & vera honoris ratio in ILLUSTRIBUS etiam HEROIBUS, eorum fuerit non ſolum naturæ atque ordinis cognitio, ſed ſequentis etiam actionis, atque perfectionis quæ in hanc univerſitatem diffunditur. Oportet vero eſſentiis imprimis decenter honorem facere: quod item ab eorum notitia deducitur. Cum enim, ut quæque res natura ſe habent, & quo ordine, non ignoramus; tum legi convenientem eiſdem honorem tribuimus. Nullam porro rem honore afficiemus, quæ ſit hominum natura inferior: ſed ea ſolum quæ præcipue natura principatum tenent, quæque conſtanti virtutis ſublimitate ornantur. Eſt vero omnium, quæ natura ſuperiora ſunt, longe princeps & optimus Deus opifex, ſupra cætera maxime honorandus. Sunt deinde in mundo primi, qui ab ipſo, & poſt ipſum, nulla mutatione eundem norunt; quique nihil paſſi, bonorum participationem ab opifice cauſa in ſe delapſam expreſſerunt: quos immortales Deos ideo nominavit carmen antea, quod nunquam emoriantur, neque ſimilitudinem quam habent cum Deo deponant. Qui porro natura & honore medii exiſtunt, HEROES ILLUSTRES hoc loco nuncupati, opificem quidem ſemper norunt, vitæque apud illum felicitate (non ſimili tamen,

neque immutabili ratione) relucent. Eo ipſo namque quod medii cum Deo uniuntur, converſionemque mali expertem recipiunt; aliis alias circa ipſum incrementis choros agitant, immutabilemque atque unitam primorum contemplationem ſua ipſorum plena & cumulata cognitione dividunt ſimul & contrahunt, ultima illorum inſpectionis, ſuæ ipſorum arcanæ cognitionis initia facientes. unde certe non immerito ILLUSTRES HEROES appellantur: ILLUSTRES quidem, tanquam virtute & ſplendore perpetuo nobiles, nullaq; vel malitia vel oblivione laborãtes; HEROES autem, tanquam amantes quidam, quidamque eloquentes, id eſt benevoli & diſerti Dei amatores; qui nos à terrena iſta vita, ad divinam tollant atque erigant. Eſt vero eos etiam Dæmonas probos vocare uſitatum; tanquam divinarum legum callentes atque peritos. Aliquando etiam & angelos; tanquam ab illis vitæ felicis regula nobis declaretur atque denuntietur. Sæpe quoque triplici etiam ſignificatione utentes, totum iſtud medium genus in tria dividimus; & quod inhæret cœleſtibus, angelos nuncupamus: quod autem terrenis conjũgitur, HEROAS: quod vero ex æquo diſtat ab utroque, Dæmonas; ſicut & ipſe Plato facit perſæpe. Nónulli autẽ totũ hoc mediũ genus unico nomi-

ἕδε ἀπεέπως. ὃν χὸ τῷ μέσως ἡνῶϑς πεὸς
τ ϑεὸν κὴ βοτὴν ἀκμκυντον ὀπτδεχόμμοι,
ἀλλοτ ἀλλως ὀπτολαῖς ωρὶ αὐτὸν χορδύεσι,
κὴ τὴν ἀμεδάελητον κὴ ἰωαμένιω ϑεωείαν
τ ωρώτων τῇ ἑαυτῇ πεπληδυσμένη γνώσει
διαρεῖσί τ ἅμα, κὴ συνάγεσι, τὰ τέρατα
τῆς ἐκείνων ἐποπτείας ἀρχὰς τῆς ἑαυτῇ
ποιέμμοι μυήσεως, *οἱ δὴ κὴ ἐκότως ΑΓΑ- * χ' ὦ
ΓΟΙ ΗΡΩΕΣ λέγονται. ΑΓΑΓΟΙ
μὲ, ὡς ἀγαδοὶ ὄνλες, κὴ φωλῆνοὶ ἀεὶ, κὴ μήτ'
ἐν κακίᾳ, μήτ' ἐν λήθῃ ποτὲ γινόμμοι. ΗΡΩΕΣ
δὲ, ὡς *ἔρωές τινες ὄνλες, κὴ ἥρωες, οἷον ἐρω- * χ'
τικοὶ κὴ διαλεκτικοὶ ἐρασαὶ τῦ ϑεῦ, αἴρονλες * αἴρον-
ἡμᾶς κὴ κυρίζονλες πεὸς τὴν ϑείαν πολι- τες
τείαν ἀπὸ τῆς ἐν γῇ διατριβῆς. τὸς δ' αὐτὸς
κὴ δαίμονας ἀγαθὸς καλεῖν ἔδος, ὡς ὄντας
δαίμονας κὴ ὀπτημένας τῆς ϑείων νόμων.
ἔστι δ' ὅτε κὴ ἀγέλυς, ὡς ἐκφαίνοντας καὶ
διαγέλλοντας ἡμῖν τὸς πεὸς εὐζωΐαν καιρό-
νας. πολλάκις δὲ καὶ τοῖς τοιοῖν ὀπνοίαις
χεώμενοι τὸ πλάτος τ μέσυ γένυς οἷς τοῖα
λέγομεν, κὴ τὸ μὲ πεοσεχὲς τοῖς ἀεριοις κα-
λεῖν ἀγέλυς· τὸ δ' τοῖς ὀπτοίοις συνα-
πτόμενον, ΗΡΩΑΣ· τὸ δ' ἐξ ἴσυ τῆς ἄκρων
ἀμφοτέρων ἀπέχον, δαίμονας, ὥσπερ πολλαχῦ
ποιεῖ Πλάτων. ἔνιοι δ' τὸ ὅλον μέσον γένος ἑνὶ
τῆς

τ̃ τειῶν προσαγορεύσιν ὀνόμασι, ἀγγέλους
πάντας λέγοντες, ἢ δαίμονας, ἢ ΗΡΩΑΣ, δι'
ἃς εἴπομεν αἰτίας· ὥσπερ καὶ νῦν τὸ μέσον γέ-
νος πᾶν ΗΡΩΑΣ ΑΓΑΥΟΥΣ εἶπεν, ὅτως
ἔχοντας πρὸς τὸ πρῶτον γένος, ὡς αὐγὴ πρὸς
πῦρ, καὶ ὡς παῖς πρὸς πατέρα. ὅθεν καὶ θεῶν
παῖδες οἱ ΗΡΩΕΣ εἰκότως ἐπαφημίζονται,
ἀκ ἐκ θνητῆς ὑσίας αὐτοὶ γιγόμενοι, ἀλλ' ἐκ
τῆς μονοειδοῦς αὐτῶν αἰτίας προϊόντες, οἷον
φῶς τῇ ὑσίᾳ τῶ φωτοειδῶς σώματος ζωοειδέ-
μον· φῶς γὰρ ὑπερφυὲς καὶ καθαρὸν, μᾶλλ' ὁ ὀπ-
νοεῖ τὸ ἐν σκιᾷ φῶς, καὶ τὸ ὑποσυμμιγὲς
σκότῳ γινόμενον· πρὸς ὃ τὴν ἀναλογίαν ἔχει
τὸ τέταρτον καὶ ἀνθρώπινον γένος, τῷ εἰς καλίαν
ποτὲ καὶ λήθην ἐμπεπτωκέναι (οἷς καὶ τοῦ ἀεὶ
νοεῖν τ̃ θεὸν ἀφίσα) ἀνθρωπος, τῷ μὲ ἀεὶ
νοούντων ὑπολειπόμενος, τῷ ποτὲ μὴ νοεῖν) καὶ
πρὸς τ̃ θείαν ὑπομνήμην ἀναλαλεῖσθαι, ὅτε
* κ' καὶ τῷ θείῳ συνλάπτει χορῷ τ̃ ὑλικὸν *φθό-
φθόερον νον ἀποφυγὼν, καὶ τὴν θνητὴν περιπάθειαν
ὑποφαίμενος. τότ̃ ἂν καὶ τιμῆς ἄξιος παρ'
ἡμῶν ὁ τ̃ θείας ὑποδοχῆς ἠξιωμένος, ὡς τὸ
* κ' τῆς φύσεως *ἴσον τῇ κρείττονι μετασία κο-
ῶσον σμήσας. προσήκει γὰρ τιμᾶν τῷ ἐρᾶσθαι τοῦ
θεοῦ καὶ τὰ ὁπωσοῦν ὡμοιωμένα αὐτῷ, εἴ-
τε ἐξ ἰδίας τὴν ὁμοίωσιν εἴτε κεκτημένα,

εἴτε

nomine nuncupant, cum angelos dicunt omnes, ſive Dæmonas, ſive HEROAS, propter eas quas ſuperius adduximus rationes: quemadmodum & nunc HEROUM ILLUSTRIUM appellatione, medium genus univerſum ſignificavit; qui ſe ita ad primum habent, ut ad ignem ſplendor, & ad patrem filius. quo fit, ut Deorum filii non abs re nuncupentur HEROES: non ex mortali quidem ſubſtantia editi, ſed ex uniformi ipſorum cauſa prodeuntes; cujuſmodi exſiſtit lux illa, quæ lucidi corporis ſubſtãtiæ comes eſt: lux, inquam, ſerena & pura; poſt quã cõſideratur quæ umbroſa eſt, tenebriſque permixta. Ad cujus rationem eo ipſo tertium genus, quod humanum dicitur, refertur, quod in vitium aliquando atque oblivionem incidat; quibus à perpetua Dei cogitatione homo avocatur, iis qui ſemper intelligunt eo factus inferior, quod aliquando minime intelligat: & ad divinam ſcientiam revocetur, cum vitata materiali corruptione, excuſſoque mortalis affectus jugo, divino choro adjũgitur. Eſt igitur tum demum honore etiam dignus à nobis judicandus, quem Deus admittere nõ eſt dedignatus; ut quod inferius erat natura, præſtantioris participatione exornaret. Decet enim illum qui Deum amat, ea etiam quæ eidem utcũque ſimilia ſunt (ſive id ab æterno ſimilitudinis habeãt, ſive

ſive etiam ab aliquo tempore quæſitum & comparatum) honorare. quo in genere homines illi ſunt qui virtute alios excellunt; de quibus eſt deinceps præcepta daturus verſus qui ſequitur.

3 COLE ETIAM TERRENOS DAEMONAS LEGITIMA FACIENS.

Dæmones hinc terris mixti ſua jura ferunto.

DAEMONUM appellatione, hominum animos veritate & virtute, tanquam doctrina atque ſcientia præditos intelligit. Eos deinde ab illis ſeparans qui natura DAEMONES ſunt, quibuſque medium genus conſtat, TERRENOS nuncupavit; tanquam poſſint in terris verſari, terrenaque corpora ſubire. Ut ipſo quidem DAEMONUM nomine eos ab improbis & imperitis hominibus, tanquam ab ignaris quibuſdam atque indoctis ſeparet: Ideo autem TERRENOS addidit, ut ab his diſtinguat qui perpetua doctrina atque ſcientia prædíti ſunt, quiq; ut in terra habitent, & cum terrenis corporibus vivant, minime natura cõparati ſunt. Nulli enim alii convenit TERRENI DAEMONIS appellatio, quam ei qui natura quidẽ homo exiſtat, habitu vero DAEMON; cum tertium ge-

εἶτ' ἀπόλινος χρόνου τυγχάνῃ παύτιω ἀσκήσαντα· οἷοί εἰσιν οἱ ἀρετῇ διενεγκόντες ἄνθρωποι, περὶ ὧν ἐξῆς ὁ παρὼν λόγος νομοθετεῖ.

3 ΤΟΥΣ ΤΕ ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟΥΣ ΣΕΒΕ ΔΑΙΜΟΝΑΣ, ΕΝΝΟΜΑ ΡΕΖΩΝ.

Τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς μηθείᾳ καὶ ἀρετῇ κοσμηθείσας, ΔΑΙΜΟΝΑΣ καλεῖ, ὡς δαήμονας, καὶ ὀπισήμονας. εἶτα χωρίζων αὐτὰς τῇ φύσει ΔΑΙΜΟΝΩΝ, οἳ τὸ μέσον γένος πληροῦσι, ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟΥΣ
* περιπέμπει, ὡς δωσομένας ὀπὶ γῆς πολιτεύ- * κε'
εσθαι, καὶ σήμα σώματα ὑφιστάναι, καὶ κατὰ γῆς περιπεί-
οικεῖν. ἵνα τῷ μὲν ΔΑΙΜΟΝΑΣ εἰσφοιτᾶν, τὸν
χωρίσῃ τῶν φαύλων καὶ ἀνεπισήμονων ἀνθρώ-
πων, ὡς ἀδαημόνων τινῶν, καὶ δ' ΔΑΙ-
ΜΟΝΩΝ τῷ ὄντι ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟΥΣ περιπλῶσι, διατηρεῖν τῇ ἀεὶ δαη-
μόνων, καὶ ὀπισημόνων ἀεὶ, καὶ ὀπὶ γῆς πολι-
τεύεσθαι μὴ πεφυκότων, μηδὲ γηΐνοις συζῆν
σώμασιν. ἡ γὰρ τῶν ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟΥ
ΔΑΙΜΟΝΟΣ πρόσρησις ἁδενὶ ἄλλῳ
περιπίπτει, ἢ τῷ φύσει μὲν ὄντι ἀνθρώπῳ, χρῆται
δὲ χρωμένῳ ΔΑΙΜΟΝΙ· ἐπειδὴ τὸ μεῖτον
γένος

γένος χθόνιον λέγει ἰδίως, ὡς ἔχοντα ὂν λογικῆς οὐσίας, καὶ ΧΘΟΝΙΑΣ ζωῆς ἐπιστρεφόμενον. τὸ γὰρ πρῶτον οὐράνιον ἦν, καὶ τὸ μέσον αἰθέριον. πάντων δὲ ἀνθρώπων ὄντων καὶ τῶν ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΩΝ, ὡς τέκνων λογικῶν, καὶ πάντων ὑπὸ δαιμόνων, καὶ δὲ σοφῶν· εἰκότως ὑπεσωμάψας εἶπε ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟΥΣ ΔΑΙΜΟΝΑΣ τοὺς σοφοὺς ἀνθρώπους. ἢ γὰρ πάντες ἄνθρωποι σοφοί εἰσιν· ἢ πάντες οἱ σοφοὶ, ἄνθρωποι. μηδὲ καὶ ἥρωες ἅγιοι, καὶ ἀθάνατοι θεοὶ, τούτῳ χρείττονες ἀνθρώπων ὄντες, σοφοί τέ εἰσι, καὶ ἀγαθοί. τοὺς δὲ ἐν τοῖς θείοις γένεσι συνταττομένους ἀνθρώπους ΣΕΒΕΙΝ ὁ λόγος παραινεῖ, τοὺς ἰσοδαίμονας, καὶ ἰσαγγέλους, καὶ τοῖς ἁγίοις ἥρωσιν ὁμοίους. μὴ γὰρ φαῦλόν τι γένος ὑποπλάττωμεν εἰσπηδᾷ δὲ ἐν τιμᾷν, ὡς ἂν τῷ δόξῃ ὑπὸ τῆς συνηθείας τὴν λέξιν ἐκφαίνῃ. ὅλως γὰρ τὰ χείρονα τῆ ἀνθρωπίνης οὐσίας ἡ καθήκουσα τιμὴ ν τῷ ἐρωτικῶς ἔχοντι τοῦ θεοῦ, καὶ τῆ ἑαυτοῦ ἀξίας ἠδυσμένῳ. ἀλλ' ἡδὲ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον μὴ τὰ χρείττονα τιμήσωμεν, ἐὰν μὴ τοῖς χρείττοσιν ὡμοιωμένος ᾖ, καὶ τῷ θείῳ χορῷ συνεφεδρεύων. τίς δὲν ἡ τιμὴ καὶ τούτων; τὸ ΕΝΝΟΜΑ ΡΕΖΕΙΝ, φησί. τοῦτο δὲ δεῖ τὸ πείθεσθαι οἷς ἀπολελοίπασιν ἡμῖν παραγγέλμασι, καὶ

genus TERRENUM proprie dicatur, tanquã naturarũ ratione præditarum ultimũ, atq; terrenæ vitæ addictum. Primum enim illud fuit quod cœleſte dicitur: medium autem, quod æthereũ. Cum ſint igitur omnes homines iſta ratione TERRENI, velut inter eos tertii qui rationis ſunt participes; nõ omnes tamen docti, atque ſapientes: non eos immerito conjunxit, ſapientesq; homines TERRENOS DAEMONAS appellavit. Neq; enim ſunt homines omnes ſapientes; ut neq; ſapientes omnes, homines: ſed qui illuſtres heroes dicuntur, quiq; etiam immortales Dii, natura hominibus præſtantiores, ſapientes etiam ſunt atq; probi. Eos igitur homines, qui in divinorum generũ ordinibus locum invenerunt, DAEMONIBUS nempe, & angelis, atq; illuſtribus etiam heroibus ſimiles, COLERE verſus adhortatur. Non enim debemus exiſtimare vile genus aliquod honorari præcipi; ut cuidã fortaſſe dictionis uſu ſignificari videatur. Omnino enim rebus quæ ſunt humana natura inferiores, eũ qui amore Dei teneatur, quiq; dignitatẽ ſuã præſentiat, non decet honorẽ deferre. Immo vero nec hominẽ quidẽ ipſũ altero à præſtantiorib⁹ honoris gradu locabimus, niſi ſit & ipſe præſtãtiorib⁹ ſimilis, divinoq; choro adjunctus. Quinã igitur iſtorum etiã futurus honor? LEGITIMA, inquit, FACERE: id eſt, iis obedire præceptis quæ nobis reliquerunt,

nec

nec ab eorum ſcriptis, non minus quam legibus, recedere; eandemque vitæ rationem inire, cujus illi, dũ viverẽt, nos fieri participes non ſolum nobis non inviderũt, ſed velut immortalem quandam & paternam hæreditatem poſteris conſervare, atque relinquere magno labore ſatagerunt; ipſa nimirum virtutũ elementa, veritatiſque regulas, in cõmunem omnium utilitatẽ conſcriptas atque editas: quibus qui obſequatur, & ad eorũ normam vitam ſuã dirigat, veriorem illis honorem detulerit, quam ſi autoribus ipſis libamina offerat magnificentiſſima, profuſeque parentet. Atq; hic quidem eſt præſtantiorum honor, qui ſumpto ab opifice principio, in probis hominibus, per cœleſtia atque ætherea genera, deſinit. Quoniam autem neceſſitudinum, atque habitudinum quibus eſt hominũ vita obnexia, plurimum habenda ratio eſt, ut parentũ, ut conſanguineorum (qui licet omnino probitatis ratione non cenſeãtur; ſunt tamen propter uſum & dignitatẽ etiã, quæ illis eſt, apud nos honoris gradũ adepti) ideo adjicit quæ ſequũtur.

4 HONORA ETIAM PARENTES, ET EOS QUI PROXIME TIBI COGNATI SUNT.

Inde parentis honos ſequitur: tum ſanguinis ordo.

Probos quidem viros, tanquam beatos & divinos, colere præcipit ſuperius: hic

καὶ ὡς νόμοις ἐμμένειν τοῖς ἐκείνων λόγοις, καὶ τῷ αὐτῷ ὁδὸν μετέναι τὸν βίον, ἣν ἐκεῖνοι ἡγεμόνες ἐκ ἐφθόνησαν τούτοις ἡμῖν μεταδοῦναι, ἀλλ' ὥσπερ τινὰ ἀθάνατον καὶ παγκάλλιστον ἀγῶνα διαγωνίσασθαι τοῖς μεταγενεστέροις διαφυλάξαι τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρετῆς, καὶ ἀληθείας τὸν κανόνα εἰς κοινὸν ὄρελος ἐν γράμμασι καταθέμενοι οἷς τὸ πείθεσθαι, καὶ ζῆν ἐπορθώσας, μηδετέρα ἐκείνων τιμὴ γίνεται, ἢ εἴ τις χρὰς αὐτῆς ἐπιφέρῃ πολυτελεστάτης, καὶ ἀναλίζῃ πλουσίως. τοιαύτη μὲν ἡ τῆς χρηπόνων τιμὴ ἀπὸ τῆς δημιουργοῦ ἀρξαμένη, καὶ εἰς ἀνθρώπους τοὺς ἀγαθοὺς φοιτωμένη διὰ μέσων τῆς ἐγγενίων καὶ αἰθερίων γενῶν. ἐπεισὶ δὲ καὶ τὸ κατὰ τὸν βίον φάτνων πλεῖσον δεῖ ποιεῖσθαι λόγον, οἷον πατέρων, καὶ συγγενῶν, (οἱ δὲ πάντως μένουσιν ἀγαθοὶ, πάντως δὲ τὸ τίμιον, ὡς πρὸς ἡμᾶς τῇ ἀξίᾳ τῆς χρήσεως, κεκλῆσθαι) τοῦτο χάριν ἐπάγει,

4 ΤΟΥΣ ΤΕ ΓΟΝΕΙΣ ΤΙΜΑ, ΤΟΥΣ Τ' ΑΓΧΙΣΤ' ΕΚΓΕΓΑΩΤΑΣ.

Τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ἀνθρώπους, ὡς δαιμονίους, καὶ θείους, ζήσειν ὁ λόγος ὑπέθετο·

ΤΟΥΣ ὃ ΓΟΝΕΑΣ, ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΓΓΥΣ ΤΟΥΤΩΝ ΠΡΟΣΗΚΟΝΤΑΣ, ὁποῖοί ποθ' ἂν ὦσι, δι' αὐτὸν τὸ τῆς φύσεως ἀνάγκην, ΤΙΜΑΝ εἰσηγεῖ. ὅσῳ γὰρ ἡμῖν οἱ κρείττονές εἰσι, καθ' ὅλου συγγένειαν πατέρων μᾶλλον τάξιν ἔχοντες, θειότεροι· συγγενῶν δὲ τιμίων οἱ ἥρωες· τοῦτο πρὸς τὸν θνητὸν βίον σωτηρίαν ἡμῖν ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ, καὶ ΑΓΧΙΣΤΕΙΣ, οἱ ΕΓΓΥΤΑΤΑ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ὄντες, καὶ διὰ τοῦτο τῇ μὲν ΓΟΝΕΑΣ τιμῇ σεμνυνόμενοι. πῶς οὖν καὶ τούτους ΤΙΜΗΣΟΜΕΝ; ἆρα τὸν ἑαυτῶν βίον πρὸς τὸν ἐκείνων ἀποδυόντες γνώμῃ, ὥστε ταῦτα δοξάζειν τε καὶ πράττειν, ἃ ἐκείνοις ἂν εἴη φίλα; ἀλλ' οὕτως ἂν σφόδρα πρὸς κακίαν ἀποδοίη, εἰ τύχοιεν ὄντες πονηροὶ οἱ ΠΑΤΕΡΕΣ. ἀλλὰ ΑΤΙΜΑΣΟΜΕΝ αὐτοὺς εἰς τὰ πάντα, διὰ τὴν τῆς κακίας κατάγνωσιν; καὶ πῶς ἔτι τῷ παρόντι νόμῳ πειθόμεθα; πῶς ὃ τὴν θεοφιλῆ εἰκόνα τῶν ΓΟΝΕΩΝ, ἣν τὸ ἡρωϊκὸν ἦθος ΑΓΧΙΣΤΕΩΝ ἔμφασιν μὴ ΤΙΜΩΝΤΕΣ, ὃν εἰς ἐκείνους ἀσεβήσουμεν, εἰς τούτους εὐσεβεῖν φαμέν; καὶ ἔτως ἂν δοκοῦσα δι' ἀσεβείας ΓΟΝΕΩΝ ἀρετὴν ἡμῖν ἀπολεῖσθαι, εἰς μεῖζον κακὸν πεσεῖσθε, τὴν ἀσέβειαν; πειθόμενοι ὃ πάντα

ΓΟ-

hic autem PARENTES, ET EOS QUI PROXIMI ILLIS SUNT, qualeſcunque exſiſtant, propter eandem habitudinis neceſſitatem, HONORANDOS eſſe ſignificat. Quod enim cœlites nobis præſtantiores, cognatione ſempiterna parentum loco habiti, apud nos ſunt; apud cognatos autem, quibus HONOS competit, ipſi etiam heroes; id ipſum nobis PARENTES COGNATIQUE ipſi, & qui illis etiam PROXIMI SUNT, ob idque altero ſecundum parentes HONORIS gradu habendi, in hac mortali vita conferunt. Quomodo igitur eos etiam HONORABIMUS? Annon vitam noſtram ad illorum arbitrium ita dirigemus, ut quæ illis grata ſint, eadem ipſi & ſentiamus & faciamus? At ita ceſſerit in vitium labor, ſi mali PARENTES exſiſtant. Verum eoſdemne etiam in omnibus, vitii deſpectu, afficiemus dedecore? Qui deinde jam præſenti legi parebimus? Qui rurſum Deo ſimilem PARENTUM imaginem, aut etiam heroicam propinquorum ſimilitudinem non HONORANTES, non in eoſdem impie agemus quibus eſſe ſimiles dicimus? eaque ratione, quæ virtus à nobis in PARENTUM negando obſequio exerceri putatur, in malum gravius, impietatem ſcilicet, abeat? Sin autem in omnibus morem gerimus

PARENTIBUS, qui rurſum à pietate, aliaque virtute non aberrabimus, ſi nos illi propter morum pravitatem, ad ea quæ vere ſunt honeſta nequaquam inſtruant? Si enim verum penitus atque honeſtum, quod PARENTIBUS apparet, exſiſteret; conveniret etiam et HONOR qui eiſdem debetur, cum iis quæ præſtantiora ſunt. Sin autem divinis legibus repugnat aliquando PARENTUM voluntas; quid eos aliud facere oportet, qui in iſtam legum contradictionem incidunt, quam quod in multis etiam officiis, quæ pro circumſtantiarum ratione ſibi adverſantur, decet obſervare? honeſtis enim duobus propoſitis, quod majus eſt minori decet anteponere, cum utroque frui non licet. Verbi gratia; honeſtum quidem eſt Deo obedire: honeſtum vero & PARENTIBUS ipſis. Quod ſi te ad eadem ducat utriuſque perſuadendi vis; lucrum fuerit inopinatum, & ſine controverſia maximum. Sin autem ad aliud quidem te trahat divina lex, ad aliud vero PARENTES: in hac voluntatum diſſenſione meliora ſequi præſtiterit; & in iis ſolum PARENTUM juſſa præterire, in quibus & ipſi etiam divinis legibus non obediunt. Fieri enim non poteſt, ut qui virtutis regulas obſervare ſtatuat, cum illis conſentiat à quibus illæ negliguntur. In cæteris vero omnib⁹ quam maxime PARENTES poſſu-

ΓΟΝΕΥΣΙ, πῶς ἂ πάλιν τῆς εὐσεβείας ἀ-
πεπέσαμεν, καὶ τῆς ἀληθοῦς ἀρετῆς, εἰ τύχοιεν
ἐκεῖνοι διὰ μοχθηρίαν ὄντες, μὴ πρὸς τὰ
ὄντως καλὰ παιδαγωγοῦντες ἡμᾶς; εἰ μὲν γὰρ
τοῦτο παντὸς μᾶλλον ἀληθὲς, καὶ καλὸν, ὃ τοῖς
ΓΟΝΕΥΣΙ παρ' ἔστω, τύπτειν δὲ μὴ τῶν ΓΟ-
ΝΕΩΝ ΤΙΜΗ τῶν κρειττόνων * ἐμὶ * χρ'
νετο. εἰ δὲ ἔστιν ὅτι τῶν θείων νόμων ἀνήκοος γένοιτο
ὄστιν ἡ τ γονέων ἐπιμέλεια, τί δεῖ ποιεῖν εἰς ἄν.
ἀνθρωπίνην ἐμπεσόντας τοιαύτην, ἢ τοῦτο ὃ
κὴ ὅτι πολλῶν καθηκόντων ἐκ εὐσεβείας εἰς
ἑαυτὸν ἡδόντων ἐπιτήδευμα φυλάττειν μει-
ζόνων δὲ κὴ ἐλαττόνων ἐπικειμένων καλῶν,
τὰ μείζονα πρὸ τῶν ἐλαττόνων ποιεῖσθαι δεῖ,
ὅταν μὴ ἀμφότερα ἐξῇ διασώζειν. ἔστιν, κα-
λὸν μὲν τῷ θεῷ πείθεσθαι, καλὸν δὲ καὶ τοῖς
ΓΟΝΕΥΣΙΝ. εἰ δὴ πρὸς ταῦτα ἢ ἀμφο-
τέρων ἄμοι πειθὼ, ἔρμαιον ἂν εἴη, κὴ ἄμαχον. εἰ δὲ πρὸς ἄλλο μὲ ὁ θεῖος νόμος, πρὸς
ἄλλο δ' οἱ γονεῖς φέροιεν, μαχομένης τ αἱρέ-
σεως, τοῖς ἀμείνοσιν ἕπεσθαι δεῖ· πρὸς ταῦτα
μόνον ἀπειθοῦντας ΓΟΝΕΥΣΙ, πρὸς ἃ
κὴ αὐτοὶ τοῖς βελτίοις νόμοις ἐ πείθονται. ἐ γὰρ
φυλάττειν βουλόμενον τὰς τ ἀρετῆς κτήσεις
ἐκ οἷόν τ' τοῖς τότε παραβαίνουσι ξυμφω-
νεῖν. εἰς δὲ τὰ ἄλλα πάντα, ΓΟΝΕΑΣ

ΤΙΜΗΣΟΜΕΝ ὑπερβαλλόντως, ζώ-
μασος ὑπηρεσίαν, καὶ χρημάτων χορηγίαν
αὐτοῖς ὑπέχοντες ὅπ μάλιστα προθυμοῦνται.
δίκαιον γὰρ χρῆσθαι αὐτοῖς, ὡς ἐγγύνησάν τε, καὶ
ἔθρεψαν. ὁ δὲ τῆς ἀπ' ἐκείνων διαδοχῆς ἐκ
ἤρτηται, τοῦτο ἐλαύθερον τῆς ἀπ' ἐκείνων δε-
σποτείας ἀφίησιν ὁ νόμος, καὶ τὸν ὄντως πα-
τέρα ζητεῖν παρακελεύεται, κἀκεῖνα ἔχειν,
καὶ τῆς πρὸς ἐκεῖνον ὁμοιώσεως πλείστων ὅπ-
μᾶσθαι ποιεῖται. καὶ ὅπως ἀμφότερα δυνά-
σθαι συμβαίνῃ, τάδε θεῖα ἀγαθὰ τηρεῖν, καὶ τὰ
ἀνθρώπινα. καὶ ὅτε δι' οἴησιν ἀρετῆς, ΓΟ-
ΝΕΩΝ θεραπείας ὀλιγωρήσομεν, ὅτε διὰ
τὴν ἀνόητον ὕπαξιν, τὸ μέγιστον τῶν κακῶν ἀ-
σέβειαν εἰσδεξόμεθα. εἰ γὰρ προτείνοιεν θά-
νατον μὴ πάσχουσιν, ἢ βίᾳ ἀλλοίωσιν, ἄδην
ἐκφοβεῖται δεῖ τοῖς τοιούτοις, ἀλλ' εὖ εἰδέναι
τί τὸ ταῦτα πεισόμενον, καὶ ὅπι ὦ ἐγέννησε ἀ-
πόλλυσι μόνῳ. τὸ δ' ἀπαθὲς ἧττον ἐλαύθερον
προσήκει τηρεῖν, καὶ μόνῳ θεῷ ἐυπειθές.
ΤΙΜΗ δὲ ΓΟΝΕΩΝ ἡ ὄντως, ἵνα
δίδωσιν ὁ τῆς ἀρετῆς σκοπὸς, μήτε σωμάτων
φειδομένων ἡμῶν, μήτε χρημάτων· ἀλλ' ἑκόν-
των αὐτοῖς ὑποτάπομένων εἰς πάντα τὰ
τοιαῦτα. πρέπει γὰρ μήτε δι' αὐτάρκειας θε-
ραπείαν ὅπι ΓΟΝΕΩΝ παραιτεῖσθαι·
ἀλλὰ ὁμο-

poſſumus HONORARE, corporis nimirum obſequio, rerumque neceſſariarum ſuppeditatione promptiſſima atque liberaliſſima. Jure ſiquidem iis uti poſſunt, quos pepererunt atque aluerunt. Quod autem ab illorum ſucceſſione non pendet, idipſum dominio eorum non ſubjici lex voluit; quam jubetur qui vere pater eſt, non ſolum quærere, ſed eidem adhærere, atque ad ejus ſe imaginem ſtudioſiſſime componere. Atque ita utraque præſtari poſſe contingit: ſervare nimirum quæ divina bona ſunt, & quæ humana. Neque vero virtutis opinione PARENTUM CULTUS nobis negligendus eſt; neque etiam ſtulto obſequio amplectenda impietas, quod eſt omnium malorũ extremum atque ſummũ. Si enim nobis ipſi morem non gerentibus mortem, vel ſtatus commutationem proponant; nihil iſtis oportet commoveri, ſed meminiſſe quidnam illud ſit quod iſta patiatur; eique tantum illos minitari quod peperunt; quod autem minis iſtis nequaquã obnoxium eſt, liberum ſervare, deoque uni morigerũ. Eſt igitur verus ille PARENTUM HONOR, quem exhibet virtutis ſcopus; cum nec corporibus ipſis, nec pecuniis parcimus, ſed ſponte nos illis ad ejuſmodi omnia ſubjicimus. Decet enim nos ne propriis quidem neceſſitatibus à PARENTUM cura avocari;

ſed illa tanto magis delectari, quanto exſtitit labore & ſervitute plenior. immo nec propter ſumptuũ magnitudinem fieri parciores: ſed omnia prompto & alacri animo in illorum uſum adferre: lætari denique toleratis illorum nomine laboribus atque impenſis. Qui enim iſta facit læto & grato animo, non ſolum virtutis legem obſervat, ſed naturæ etiam rependit gratiam. Atque hic quidem HONOR eſt qui debetur PARENTIBUS. Qui vero PROXIMIS tribuitur, altero poſt illum loco poſitus, cultu ipſo cum naturæ propinquitate comparato, tantum cognatis ſingulis alterius ſecundum parentes HONORIS tribuet, quantum ſubindicabit obſervata cum illis proximitas.

5 FACITO VERO EX ALIIS AMICUM, QUISQUIS SIT OPTIMUS.

Poſt alii ſunto, virtus ut maxima, amici.

Poſt traditum de primo primæ cognationis honore præceptum, & de altero ejus etiam quæ primam ſequitur; de FACIENDIS AMICIS ordine ſuo lex ponitur: qua jubet PROBISSIMUM quemque, qui nobis minime cognatus ſit, in amicitiam deli-

ἀνδρημονεῖν ἢ μᾶλλον αὐτῇ, ὅσῳ ἂν μᾶλλον θήλειον ᾖ, καὶ ἁλοσπρεπές· καὶ μήτ' οὐσίας διαπαιομένης φειδωλὸς ᾖ ὁμιλοῦντος, ἀλλὰ πάντα πρὸς τ' ἐκείνου χρείαν ἑτοίμως παρέχεσθαι γεγηθότας, καὶ ἡδομένους ὅτι τοῖς εἰς ἐκείνους πόνοις τ' καὶ ἀναλώμασι. τὸ γὰρ εὐχαρίστως ταῦτα ποιεῖν, καὶ τὸν τῆς ἀρετῆς διασώζει νόμον, καὶ τὸν τῆς φύσεως ἀποδίδωσιν ἔπαινον. τοιαύτη μὲν ἡ ΓΟΝΕΩΝ ΤΙΜΗ. ἡ δὲ τῶν ΑΓΧΙΣΤΕΩΝ δευτέρα μετ' ἐκείνην τεταγμένη, πρὸς τὴν τ' φύσεως ἐγγύτητα ἀφωμειωμένη τὴν θεραπείαν, τοσοῦτον τ' μὴ ΓΟΝΕΑΣ ΤΙΜΗΣ ἐκφέρῳ τῶν συγγενῶν νέμεται, ὅσον αὖ ἡ πρὸς ἐκείνους ἐγγύτης ὑποφαίνῃ.

ΤΩΝ Δ' ΑΛΛΩΝ ΑΡΕΤΗ ΠΟΙΕΙ ΦΙΛΟΝ, ΟΣΤΙΣ ΑΡΙΣΤΟΣ.

Μετὰ τὴν πρώτην τιμὴν τῆς πρώτης συγγενείας, καὶ τὴν ἑπομένην ἐκείνῃ τὴν περὶ γονέας καὶ συγγενεῖς, ἀκολούθως ὁ ΦΙΛΟΠΟΙΟΣ παραδίδοται νόμῳ, τὸν ἔξω τοῦ γένους ΑΡΙΣΤΟΝ εἰς ΦΙΛΙΑΝ ἐκλέγεσθαι,

ἐκλέγεσθαι, καὶ πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς κοινωνίαν αὐτῷ συνάπτειν καὶ φίλον, ἵνα τὸν ΑΓΑΘΟΝ ἄνδρα, δι' ΑΓΑΘΗΝ αἰτίαν, ἔχωμεν ΦΙΛΟΝ, καὶ μὴ κατ' ἀλλας χρείας αὐτὸν οἰκειώμεθα. ὡς ἐοικέναι τὸ προσάγγελμα τοῦτο τῇ περὶ τὸν μετιλλαχότων τὸν βίον ἀστειοτάτων ἀνδρῶν νόμοθήκῃ. ὡς γὰρ ἐκεῖ τοὺς ὀπτεήμονας μόνους ἀνθρώπους ἔλεγε δεῖν τιμᾶν ἔτως ἐνταῦθα τοὺς ἀγαθοὺς φιλοποιεῖσθαι παραινεῖ μόνους, διδοὺς ὅτι μὲν τὸν ἀλλων ἐκλογὴν, ὅτι δὲ γονέων καὶ συγγενῶν ἀρκούμενος τῇ φύσει. ἁπλῶς γὰρ τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ, συνεισάγει τὴν τιμήν· ὅτι δὲ τὸν ἄλλων Η ΑΡΕΤΗ ΠΟΙΕΙ τίμιον, ὥσπερ καὶ ὅτι τῆς ἐκ τοῦ βίου ἀπηλλάγησαν. τὰ δὲ περὶ τούτων καθ' αὐτὴν τὴν φύσιν ἐστὶ τίμια. ἐκεῖ μὲν θεοὶ, καὶ ἥρωες· ἐνταῦθα δὲ πατέρες, καὶ συγγενεῖς, ἐν θνητῇ φύσει τὸ ἀθανάτου συγγνείας ἡμῖν εἰκόνας περιέπουσες. τοιαύτη μὲν ἡ θήκη πρώτη, καὶ ἡ κλῆσις τοῦ ΦΙΛΟΥ. τίς δὲ ἡ τήρησις αὐτοῦ ἡ πρὸς κοινωνίαν τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν συντελοῦσα· καὶ τίς ἡ ἀπόθεσις, ἐὰν πρὸς τὸ χεῖρον μεταβαλόμενος φαίνηται, καὶ μὴ πειθόμενος πρὸς τὸ βέλτιον ἀγάσεως συμβουλίαις, ἑξῆς λέγει.

6 ΠΡΑΕΣΙ

deligere, & cum illo virtutum communicatione conjungi; ut probum virum cauſa non improba AMICUM habeamus, non autem propter alios uſus atque neceſſitates familiarem. Quo fit, ut iſtud ei videatur præceptum ſimile, quod de præclaris hominibus vita functis traditur. Ut enim ibi viros ſapientes ſolos eſſe honorandos dicebat: Sic & hoc loco eos tantum qui probi ſint, in amicitiam eſſe deligendos admonet; permittens quidem in cæteris haberi delectum, in parentibus vero & conſanguineis, naturæ ſatisfieri. Ex ſe enim perſona patris, & fratris etjam, ad honoris exhibitionem compellit: cum cæteros virtus commendet; quemadmodem & in illis etiam qui vita deceſſerunt. At ſunt quæ iſta præcedunt natura honoranda. Sunt enim ibi quidem dii, & heroes: hic autem parentes, & cognati; à quibus in mortali natura ſempiternæ cognationis imagines nobis ſuggeruntur. Sic igitur primum venari AMICOS, ſic comparare adhortatur. Qua ratione autem eoſdem ſervare oporteat, qui ad bonorum ſocietatem nobis conferunt; & quomodo etjam deſerere, ſi in deterius mutari, neque bonis conſiliis obtemperare videantur, deinceps adjicit.

6 CEDAS VERBIS LENIBUS, ATQUE UTILIBUS FACTIS. 7 NEQUE ODERIS AMICUM TUUM PROPTER LEVE PECCATUM, 8 QUANTUM POSSIS. POTESTAS ENIM PROPE NECESSITATEM HABITAT.

Utilibus factis cedas, verbisque modestis.
Nec læsus parvo contemnas crimine amicum:
Quod potes. Est quoniam fato vicina potestas.

Disputat hoc loco qualiter se cum amicis gerere oporteat. Et primum quidem, debere nos ipsis sponte credere, cum suadent quæ honesta sunt; & cum omnia quæ faciunt ad nostram utilitatem referunt. In hoc enim quod commune bonum est lex amicitiæ connectit, ut ad virtutis amplificationem ab ipsis adjuvemur, illique vicissim à nobis. Decet enim eos, qui tanquam commune iter bene vivendi conficiunt, quod alius alio melius prævideriit, idipsum etiam in communem utilitatem conferre: nec solum bene monentibus amicis CEDERE LENITER; sed eodem animo illis etiam bonarum rerum communionem porrigere: neque unquam de pecuniis, aut gloria, aut re alia hujus generis fluxa & caduca, cum illis con-

6 ΠΡΑΕΣΙ Δ' ΕΙΚΕ ΛΟ-
ΓΟΙΣ, ΕΡΓΟΙΣΙ Τ' ΕΠΩ-
ΦΕΛΙΜΟΙΣΙ. 7 ΜΗΔ' ΕΧ-
ΘΑΙΡΕΙ ΦΙΛΟΝ ΣΟΝ Α-
ΜΑΡΤΑΔΟΣ ΕΙΝΕΚΑ
ΜΙΚΡΗΣ, 8 ΟΦΡΑ ΔΥ-
ΝΗΙ ΔΥΝΑΜΙΣ ΓΑΡ
ΑΝΑΓΚΗΣ ΕΓΓΥΘΙ
ΝΑΙΕΙ.

Πῶς δεῖ προσφέρεσθαι τοῖς φίλοις ἐνταῦθα διαλέγεσθαι. καὶ πρῶτον μέν, ὅτι τὰ καλὰ εἰσηγημένοις αὐτοῖς, καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ πεφάνθαι ὅτιοῦν, ἑκόντας δεῖ πειθαρχεῖν. πρὸς γὰρ τοῦτο τὸ κοινὸν ἀγαθὸν ὁ τῆς φιλίας συνάπτει νόμος, ὅπως ἡμεῖς μὲν ὠφελώμεθα παρ' ἐκείνων εἰς ἀρετῆς ἐπίδοσιν, καὶ παρ' ἡμῶν ἐκεῖνοι. ὡς γὰρ κοινὴν ὁδὸν τοῦ ἀείσε βίου πορευομένους, ὅσῳ ἂν ἄλλος ἄλλου προέχῃ μᾶλλον, τοῦτο καὶ εἰς κοινὸν ὄφελος καταθέσθαι δεῖ, ΠΡΑΩΣ μὲν ΕΙΚΟΝΤΑΣ τοῖς καλῶς ὑφηγουμένοις τῶν ΦΙΛΩΝ, πράως δὲ αὐτοῖς τῶν καλῶν τὴν κοινωνίαν προτείνοντας περὶ ὧν χρημάτων, ἢ δόξης, ἤ τινος ἄλλου τῶν ἐκ τῆς θνητῆς συσκευῆς μηδεπώποτε αὐτοῖς

δια-

διαφερομένους. τοῦτο γὰρ ἦν ΑΜΑΡΤΑΔΟΣ ΕΙΝΕΚΑ ΜΙΚΡΗΣ εἰς ἀπεχθάνεσθαι καθίστασθαι τοῖς περὶ τὰ μέγιστα ἀγαθὰ φίλοις ἡμῖν ὑπαρχουσιν. εἰς πάντα οὖν τοὺς φίλους ἀνεξόμεθα, ὡς ὑπὸ μεγίστης ἀνάγκης τῆς φιλικῆς διαθέσεως περιζόμενοι, πλὴν ἑνός. ἐὰν γὰρ δὴ καὶ πρὸς τὸ χεῖρον ὑποφερομένοις αὐτοῖς εἴξομεν, ἐὰν δὲ μεταβαλομένους ἐκ τῆς πρὸς φιλοσοφίαν σπουδῆς, εἰς ἑτέραν τινὰ τοῦ βίου προθεσιν ἐπακολουθήσομεν καὶ αὐτοὶ συνεκφερόμενοι τοῖς ὑποπίπτουσιν ὑπὸ τοῦ πρὸς ἀρετὴν σκοποῦ· ἀλλὰ μάλιστα μὲ πάσῃ μηχανῇ πειρασόμεθα τὸν φίλον ἐπανορθώσασθαι· μὴ πειθόμενοι δὲ ἡσυχίαν ἕξομεν, ἔτε ἐχθρὸν πιόμενοι, διὰ τὴν προϋπαρχθεῖσαν φιλίαν, ἔτ' φίλον ἔτι, διὰ τὴν πρὸς τὸ χεῖρον μεταβολήν. ὥστε τοῦτον χαίρειν φίλον ποτὲ ὑποθησόμεθα, ὡς μηκέτι δυναμένον εἶναι κοινωνὸν ἡμῖν ἀρετῆς ἧς ἕνεκα καὶ τὴν ἀρχὴν φίλον αὐτὸν ἐποιησάμεθα. ἡ δὲ ἀποθεσις φυλαττέτω τὸ μὴ εἰς ἔχθραν μεταπεσεῖν. δεῖ γὰρ εἰ κἀκεῖνος τῆς φιλίας ἑαυτὸν ὑπεξήγαγε, ἡμᾶς γοῦν πλείω ὀπτέλλειν ποιεῖσθαι, ὅπως ἐπανακληθείη πρὸς τὸ δέον, καὶ ἀγαπῶντας τὴν ὑπόπτωσιν τῆς φιλίας, καὶ δεῦρο φερομένους τὸ καταδεὲς αὐτοῦ τῆς γνώμης· ὁδυσ-

contendere. Idipſum enim eſt PROPTER LEVE PECCATUM in ODIUM eorum incurrere, qui in rebus maximis atque honeſtis amici nobis ſunt. Sunt igitur nobis in omnibus amicitiæ vinculo, tanquam maxima neceſſitudine conſtrictis, ferendi amici, præterquam in uno. Non enim illis cedemus, ſi ruant in deterius: nec ſequemur etiam, ſi à ſapientiæ ſtudio ad aliud aliquod vitæ inſtitutum, relicto virtutis ſcopo, tranſeant: ſed totis viribus conabimur in viam rectam reducere. quod ſi & id minime adſequemur, tum pacem amplexi, nec ad inimicitiam provocabimus, propter familiaritatem quæ præceſſit; nec ad amicitiam adhuc, propterea quod ad illa quæ ſunt deteriora defecerint. Eſt igitur ob id amicus à nobis aliquando rejiciendus; tanquam virtutis, cujus gratia nobis neceſſarius fieri cœperat, particeps amplius eſſe non queat. Caveat autem qui rejicit, ne eo ipſo incurrat in odium. Decet enim nos, quamvis ab amicitia ſeipſum quis ſubſtraxerit, curare diligentiſſime ut ad id quod decet revocetur: non amici caſu lætari, ejuſque judicii inopiam deſpicere;

ſed

ſed lugentes potius atque flentes ipſius vicem dolere, votiſque ſublevare: omnia denique facere & moliri quibus, ad ſalutem pœnitentia reducatur. Atque hæc quidem fuerint, non de pecuniis cum ipſo, non de gloria contendere: non etiam cum injuria ſocietate privare: non propriam denique ambitionem ejus miſeriam ducere. Quoniam autem ad amicos optime tuendos, juſtaque ratione deſerendos, & ad revocandos etiam cum illos pœnitet, plurimum confert ſi injurias facile toleremus; ſique de re nulla cum amicis vel agamus anxie, vel exacte nimis ad calculos aliqua revocemus, ſed quantum ipſa ferre poteſt animi patientia: ideo QUANTUM POTES, adjicit. Ne quis deinde POTESTATEM voluntatis ratione metiretur, ſed naturæ viribus, quantum NECESSITAS accedens poſtulat; VIRES JUXTA NECESSITATEM HABITARE addidit. Majora enim quam arbitratur, NECESSITATE præſtare quiſque deprehenditur. Sunt igitur tantopere ferendi amici, quantum nos docet poſſe NECESSITAS: & quod repente tolerari non poſſe videbatur, amicitiæ NECESSITATE tolerabile reddendum.

Non

ὀδυσσμίας ἢ μᾶλλον, καὶ ἁρμοῦντας * τοῦ * χρ' τὸ
ὑποφαίνειν ἀυτῷ, καὶ ὑποδέχεσθαι· καὶ πάντα πρά-
σσεσθαι ποιεῖν τὰ πρὸς τὴν ὁσιμετομιείας εἰς
σωτηρίαν αὐτῇ ἐπανάγοντα. ταῦτα δέ ἐστι, πρῶ-
τον περὶ χρημάτων, ἢ δόξης ἀυτῷ μὴ διαφέρε-
σθαι, καὶ πρῶ, μὴ ἐφ' ὕβρει τὴν κοινωνίαν αὐτῇ ἀπο-
στερεῖν, μηδὲ φιλοτιμίαν τὴν * ἑαυτοῦ δυσχέραν * ὀνείνυ
ἡγεῖσθαι. ἐπιφανὴ δὲ καὶ πρὸς τὴν ἀρίστην τῶν φίλων
τίμησιν, καὶ τὴν εὔλογον ἀπόδοσιν, καὶ πρὸς τὴν ὁσι
μετομιείας αὐτῇ ἐπανάκλησιν, πλεῖστα συμ-
βάλλεσθαι τὸ ἡμέτερον ἀνεξίκακον, καὶ ἐπὶ μη-
δενὸς πρὸς τοὺς φίλους μικρολογάθμουν, μηδὲ
ἐξεταστικὸν πρὸς ἀκρίβειαν, ἀλλ' ὅσον εἶόν τ'
ὑποφορητικόν· διὰ τοῦτο ἐπάγαγε ΟΦΡΑ
ΔΥΝΗ. εἶτα, ἵνα μὴ πῶ ΔΥΝΑΜΙΝ
τῶν τ' προαιρέσεως μέτρῳ χαριείσηται, ἀλλ'
ἀυτῷ τῆς φύσεως φορητόν, ὅσον ἡ ΑΝΑΓ-
ΚΗ προσελθοῦσα ἐξαρκέσει· ἐπήγαγε,
ΔΥΝΑΜΙΣ ΓΑΡ ΑΝΑΓ-
ΚΗΣ ΕΓΓΥΘΙΝΑΙΕΙ.
ἕκαστος γὰρ ὧν οἴεται ΔΥΝΑΣΘΑΙ πλέον
ΔΥΝΑΜΕΝΟΣ ὑπὸ τῆς ΑΝΑΓΚΗΣ ἐ-
λέγχεται. ποσοῦτον οὖν προσυμεῖσθαι χρὴ τῶν φί-
λων ἀνέχεσθαι ὅσον ἡ ἀνάγκη δείκνυσιν ἡμᾶς
ΔΥΝΑΜΕΝΟΥΣ· καὶ τόγε ἐξαίφνης ἀφόρη-
τον φυλάττειν, τῇ τῆς φιλίας ἀνάγκῃ φορητὸν ποιοῦν.

μὴ γὰρ δή πω τὰ πρὸς βίαν ὑπομένοντα μόνα οἰόμεθα προσήκειν γενναίως ὑπομένειν· ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς φυλακὴν τῆς ΦΙΛΩΝ, καὶ ἀναπλησιν συνεπείγοντα, μείζονος ὑπομονῆς ἄξια δεῖ πίθεσθαι, ὡς τῆς θείας ΑΝΑΓΚΗΣ ἀπλάγματα. δυσαπόλεκτα γὰρ τοῖς εὖ φρονοῦσιν ἡ τοῦ νοῦ ΑΝΑΓΚΗ, τῆς ἔξωθεν βίας. εἴτε γὰρ πρὸς τὴν ὀκνηρίαν ΑΝΑΓΚΗΝ ἀπιδοις, εἴτε πρὸς τὸ ἐκούσιον, τῷ ἐκ τῆς ὀπτικωνικῶν ὅρων συμπληρωμένην, καὶ ἐκ τῶν θείων νόμων καθήκουσαν, ἐξαρήσεις τὸ ὑπάρχον σοι τῆς ΔΥΝΑΜΕΩΣ μέτρον, ὃ νοῦν ὁ λόγος εἰσηγεῖται δεῖν τοῖς ΦΙΛΟΙΣ εἰσφέρειν, ὃν τῷ προσάπτειν μὴ προχείρως αὐτοῖς εἰς ἀπέχθειαν καθίσασθαι, ΑΜΑΡΤΑΔΟΣ ΕΙΝΕΚΑ ΜΙΚΡΗΣ· τὰ ἔξω τῆς ψυχῆς πάντα μικρὰ τιθέμενοι, καὶ ἀπαγορεύων μὴ φεισθαι τούτων τὸν ΦΙΛΟΝ ΕΧΘΡΟΝ ποιεῖν· διαφορείᾳ γὰρ μᾶλλον τῇ περὶ τὰ τοιαῦτα καὶ τὴν ἀποπεσόντα ΦΙΛΟΝ ἀναγκαλεῖσθαι, καὶ παντάχοθεν τοῦτο ἑαυτοῖς συνδέναι, ὅτι ὅσον ἐφ' ἡμῖν καὶ τοὺς ὄντας ΦΙΛΟΥΣ ἐτηρήσαμεν, καὶ τοὺς πρὸς τὸ χεῖρον ὑπενεχθέντας ἀνεκτησάμεθα, καὶ ἔτι τὴν ἀρχὴν εἰς ΕΧΘΡΑΝ τινὰ κατεστήσαμεν, ἵνα παρ' ἑαυτῷ γενόμενον ΕΧΘΡΟΝ

τοῖς

Non enim profecto ſolum quæ vi cogimur, forti animo ferri debere arbitramur: ſed ea etiam quæ ad conſervandos atque revocandos amicos conferunt, majore patientia digna eſſe debemus exiſtimare, tanquam divinæ NECESSITATIS mandata. Eſt vero potentior apud eos, qui recte ſapiunt, mentis NECESSITAS, quam quæ foris accedit. Sive igitur ad eam te convertas, quam pariunt negotiorum circũſtantiæ, ſive ad eam etiam quæ libera, diſciplinæque terminis contenta, divinis legibus congrua eſt: inveneris ſane quod in te eſt POTESTATIS ratione menſurari, quam nunc verſus amicis exhiberi poſtulat, dum LEVIORIS PECCATI OCCASIONE in eorum odium incurrere prohibet, omnia quæ extra animum ſunt parvi faciens, & vetans, ne iſtorum cupiditate ex amico inimicum faciamus: ſed uti potius rebus ejuſmodi contemptis, amicum revocemus, ſi defecerit; & nobis ubique ipſi conſcii ſimus, nullis eorum quæ poteramus prætermiſſis, non eos ſolum qui amici erant, conſervaſſe, ſed recuperaſſe etiam, qui ſe ad deteriora ſubtraxerunt; nullius denique odii principium dediſſe, nec ei à quo primum orta ſit injuria,

parem repoſuiſſe æc enim ſubindicat amicitiæ divina lex, maximæ profecto virtutis, & quæ cæteras, tanquam perfectiſſima, ſupereminet. Eſt enim virtutum limes ultimus amicitia; principium verò pietas. Eſt etiam nobis & pietatis ratio, ſemen bonorum omnium; Amicitiæ verò habitus, perfectiſſimus virtutum fructus. Quemadmodum igitur juſtitiæ nobis eſt habenda ratio, non apud eos tantum qui juſte nobiſcum ſe gerunt, ſed qui damnum etjam conantur inferre, ne injuriam referendo, in eandem vitii pravitatem deveniamus: ſic decet etiam amicitiam retinere, id eſt, humanitatem erga omnes, qui ejuſdem nobiſcum generis communione utuntur, colere. Optime autem & convenienter amicitiæ ordo ſervabitur, ſi bonos, tanquam qui hominis perfectionem retinuerint, & propter naturam etjam, animique ſignificationem, omnino amplectamur: malos autem amemus propter naturam ſolum, tanquam nihil ab animo ad amicitiæ ſuſceptionem afferant. Unde fit etiam, ut recte dicatur virum bonum odiſſe neminem, ſolumque ſibi amicum exſiſtere. Cum enim bonum diligit, non eum qui malus ſit putat inimicum. Sin autem virtute præditum quærit ad ſocietatem, ex omnibus eum deligit qui probus ſit; atque in amicitiæ legibus

Deum

τοῖς ἴσοις ἡμᾶς ἁμαρτάνειν. ταῦτα γὰρ ὁ τῆς ΦΙ-
ΛΙΑΣ ὑποφορώτατος δεσμὸς μεγίστης ἕσης ἀρε-
τῆς. καὶ τοῦ θνητοῦς, ὡς τελειοπλόους ὀπφαινομέ-
νης. πάσης μὲν γὰρ τῆς ἀρετῆς ἡ ΦΙΛΙΑ· ἀρχὴ δὲ τελευ-
εὐσεβείας. καὶ ἔστιν ὁ τῆς εὐσεβείας λόγος σπέρμα σιάτης.
τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων ἡμῖν· ἡ δὲ τῆς φιλίας ἕξις
ὁ τελειότατος τῆς ἀρετῆς καρπός. ὥσπερ ἓν δι-
καιοσυνῆς ποιεῖσθαι δεῖ λόγον, ἢ μόνον πρὸς
τοὺς δικαίους ἡμῖν προσφερομένους, ἀλλὰ καὶ
πρὸς τοὺς ἀδικεῖν ἐγχειροῦντας, ἵνα μὴ τῷ ἀν-
αδικεῖν εἰς τὸ ἴσον καταξίαν αὐτοῖς ἡδωμεν·
οὕτω καὶ τῆς ΦΙΛΙΑΣ ἀνεξέλεγκτος δεῖ, τυτέστι τῆς
φιλανθρωπίας πρὸς ἅπαντας, οἱ τῆς γένους ἡμῖν
κοινωνοῦσιν. ἐν τάξει δὲ τῇ προπόσῃ τὰ τῆς
ΦΙΛΙΑΣ μέτρα ποιησόμεθα, τοὺς μὲν ἀγα-
θοὺς, ὡς ἀποσῴζοντας τὸ τῶ ἀνθρώπῳ τελειό-
πλοα, καὶ διὰ τὴν φύσιν, καὶ τὴν γνώμην, παντοίως
ἀσπαζόμενοι· τοὺς δὲ φαύλους, ὡς μηδὲν ἀπὸ
γνώμης εἰς αἵρεσιν ΦΙΛΙΑΣ ὑποέχοντας, διὰ
δὲ μόνην τὴν κοινὴν φύσιν ἀγαπῶντες. Διὸ καὶ
λέγεται ὀρθῶς, ὡς ὑδεὶς ΕΧΘΡΟΣ τῷ σοφῷ
διώκω· καὶ μόνος ὁ ἀγαθὸς αὐτῷ ΦΙΛΟΣ. εἰ μὲν
γὰρ τὸν *ἄνθρωπον ΦΙΛΕΙ, ὑδὲ τὸν κακὸν ΕΧ- κβ'
ΘΡΟΝ πάθεται· εἰ δὲ τὴν ἀρετῇ κεκοσμημένον *ἀγα-
ζητεῖ πρὸς κοινωνίαν, τὸν ἀγαθὸν ἐκ πάντων δὸν
ἐκλέγεται, μιμούμενος καὶ ἐν τοῖς τῆς ΦΙΛΙΑΣ

μέτροις τ θεὸν, ὃς μισεῖ μὴ ἑκάστα ἀνθρώπων, τ δὲ ἀγαθὸν διαφερόντως ἀποδέχ. τὸ γὰρ τ φιλανθρωπίας ἀγαθὸν κοινῷ τῷ γένει προτείνων, τ προσηκούσης μοίρας ἕκαστον ἀξιοῖ· τοὺς μὲ ἀγαθοὺς πρὸς ἑαυτὸν ἀνάγων, τοὺς δὲ τῆς ἀρετῆς φυγάδας, τοῖς τῆς δίκης νόμοις πρὸς τὸ δέον ἀποδυόμενος. τ τὸ γὰρ τοῖς ἑκατέροις σύμμετρόν τε καὶ ὠφέλιμον. ὅπως καὶ ἡμᾶς προσοίσῃ τ φιλίαν τηρεῖν πρὸς πάντας ἀνθρώπους μὴ τ πρὸς τιμὴν ἀξίαν ἀποτεμνόμενος. καὶ γὰρ ζωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ πρὸς ἅπαντας ἕξομεν, καὶ ἀ πρὸς μόνους τοὺς δικαίους καὶ σώφρονας· ἀδὲ ἀγαθοὶ μὴ τοῖς ἀγαθοῖς ἐσόμεθα, κακοὶ δ τοῖς κακοῖς. ὅτω γὰρ ῥᾳδίως συμμεταβαλούμενοι τοῖς προσπίπτουσιν, ἀδὲν οἰκεῖον ἕξομεν ἀγαθὸν, ὃ δικὴ πάντες, καὶ πρὸς πάντας τηρήσομεν. εἰ δ ἔξιν τιν ἀρετὴν κεκτήμεθα, ἐκ ἔστιν ὅτι τῷ βουλομένῳ ταύτης ἡμᾶς ἀποστῆσαι· ἀδὲ τοῖς ἐντυγχάνουσι τὰς διαθέσεις σωφρονιούμεν τὸ μόνιμον τ ἀρετῆς ἐντυχόντες. ὅπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλων ἀρετῆς, τοῦτο δ καὶ ἐπὶ τ φιλίας δείσει φυλάττειν, * φιλανθρωπίας, ὡς ἔφαμεν, μεγίστης ἕξεως ἀρετῆς· φιλανθρωπίας δ κοινῶς μὲν πρὸς ἅπαντας, ἰδίως δ πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς θεωρουμένης, ὅτι καὶ τὸ τ φιλανθρωπίας ὄνομα

* χρ' φιλίας

Deum ipſum imitatur; qui nullum quidem ſolet odiſſe, ſed eum maxime qui bonus ſit amplecti atque diligere. Amoris enim commoda univerſo mortalium generi proponens, parte ſua quemlibet dignum exiſtimat: eoſque qui probi ſunt, ad ſe evocat; virtutis autem deſertores atque profugos, juſtitiæ legibus ad id quod rectum eſt dirigit atque ducit. Eſt enim id utriſq; congruum atque utile. Sic etiam fuerit operæpretium amicitiam cum omnibus, adhibita ſingulorum dignitatis obſervatione, colere. Conveniat ſiquidem temperantem & juſtum apud omnes exſiſtere, non apud juſtos & temperantes ſolum; ut neque bonos cum bonis, & improbos cum improbis. Ita enim facile cum iis quæ ſolent accidere, mutationi obnoxii, nihil boni amplius poſſidebimus, quo ſemper & apud omnes utamur. Quod ſi virtutis habitum nobis ipſi comparavimus, non eſt in alicujus voluntate poſitum, ut ab eo nos removeat; neque ut virtutis firmamentum adepti, diſpoſitiones certas cum quibuſlibet commutemus. Quod quidem cùm in aliis virtutibus fieri ſoleat, tum vero in amicitia præcipue obſervandum eſt: quam ſupra, virtutem eſſe maximam diximus. Eſt vero amicitiæ ſtudium communiter quidem in omnes, ſed præcipue erga bonos ideo colendum, quod eidem humanitatis

nomen præcipue inſerviat. Sed de iſtis hactenus : ad ea quæ ſequuntur deinceps pergamus.

9 ILLA QUIDEM SIC HABETO, SED HIS ETIAM DOMINARI ASSUESCE : 10 INPRIMIS VENTRI; ATQUE SOMNO: DEINDE LIBIDINI; 11 ATQUE IRAE.

Illa quidem teneas : ſed & hæc compeſcere diſce :
Inprimis ventrem, ſomnum, venerem q; : deinde iram.----

Coercere oportet iſta omnia, & regere, ne rationem interturbent. Age igitur, perturbationes omnes rectis inſtitutis in ordinem cogamus, atque frænemus ; quando harum etiam partes aliæ aliis viciſſim vitia ſubminiſtrant. Verbi gratia; Qui multo cibo refertus eſt VENTER, SOMNUM etiam multum inducit. Utraque autem ſeminis copiam : quæ ad res Venereas immoderate & ipſa excitant ; animique partem, quæ in appetendo poſita eſt, ad intemperantiam provocant. hæc autem IRAE rurſum addita nullum non certamen ſuſcipit: partim quidé cibum & potũ ſectãdo; partim vero ſcortorũ nomine depugnãdo; & alias etiã aliquãdo voluptates pertinaciter venando, atque amplectẽdo. ISTIS igitur DOMINARI ASSUESCE, ducto

ὄνομα αὐτῇ μᾶλλον ὁπηρέπει. ταῦτα ᾧ φρὶ τέτων· ὁπὶ ᾧ ἦν ἐξῆς περίωμεν.

9 ΤΑΥΤΑ ΜΕΝ ΟΥΤΩΣ ΙΣΘΙ, ΚΡΑΤΕΙΝ Δ' ΕΙ-ΘΙΖΕ ΟΤΩΝΔΕ· 10 ΓΑ-ΣΤΡΟΣ ΜΕΝ ΠΡΩΤΙ-ΣΤΑ, ΚΑΙ ΥΠΝΟΥ, ΛΑ-ΓΝΕΙΗΣ ΤΕ, 11 ΚΑΙ ΘΥΜΟΥ.

Συςέλλειν δεῖ ταῦτα πάντα, ἢ τάπειν, ἵνα μὴ παρενοχλῇ τ λογισμόν. φέρε ἔν, ἁμοιόαν ὅλως ἐν τάξει χαλινώσωμεν ὀρθαῖς παιδαγωγίαις· ἐπειδὴ ἢ τὰ τούτης μέρη χρηιμά ἐςι καλίας ἀμίλοις ἐφεξῆς. ΟΥ, ΓΑΣΤΗΡ ἄναν πληρουμένη ΥΠΝΟΝ πολὺ ἐπάγεται. ἀμφότερα δὲ ἀφθονίαν παρέχεται σέρματος, ἥτις ἀμέτρως ἐγείρει πρὸς ἀφροδίσια, καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ ἀκόλαςον ἐποξύνει. τέτῳ ᾧ τὸ θυμικὸν ζωπυρεόμενον διὰ πάσης ἰέ) μάχης, νῦν μὲν σπᾶ ἢ ποτὰ ἀκλινῶκον, νῦν δὲ πρὸς ἑτέρας μαχόμενον, ἢ ἄμοτε ἄλλας ἡδονὰς φιλονικεῖν κλήσεται. ΚΡΑΤΕΙΝ ἦν ΕΘΙΖΟΥ ΤΟΥΤΩΝ,

ἀπὸ

ἀπὸ τ ΓΑΣΤΡΟΣ πρώτης ἀρξάμενοι, ἵνα
τῇ τ λόγε κατήκοα γίγνηϑ τὰ ἄλογα τ ψυ-
χῆς εἴδη· καὶ αὐτὸς ἐπ᾽ σαυτῇ τ εὐσέβειαν, καὶ
τὴν περὶ γονέας τιμὴν, καὶ πάντα, ἃ μικρῷ
πρόσθεν παρήνεσεν ὁ λόγος, ἀπαραγώγως φυ-
λάξαι δυνηθῇς. Δυνάμεις γὰρ τ ψυ πρεσβέρων
τιμήσεως ταυτὶ τὰ ἐπόμενα. ἐπεὶ παραδα-
θεὶς ἂν πάντα ἐκεῖνα, μὴ ἑπομένων τῷ λογι-
σμῷ τ παθητικῶν δυνάμεων. ἢ γὰρ ΘΥΜΟΣ
ἔξεταράξε καὶ γονέων ἢ ἐπιθυμία πρὸς ἀ-
πείθειαν αὐτ ὤπλισε. καὶ πάλιν, ἢ θυμὸς πρὸς
βλασφημίαν ἤγειρεν, ἢ ἐπιθυμία χρημάτων
πρὸς ἀπορχίαν. καὶ ὅλως τὰ κακὰ διὰ ταύτας
πεφύπεϑ τὰς δυνάμεις, μὴ τ λογικῆς ἑσίας
πρὸς τὸ δέον αὐτὰς ἀπὸ συνέσης. ἐνῆεν δὲν
ἀσέβειαι παντοῖαι, καὶ πόλεμοι συγγενικοὶ, καὶ
φίλων προδοσίαι, καὶ πάντα τ παρανομίας
τὰ εἴδη, ὡς καὶ βοᾷν ἀναγκάζεσθαί τινας,

*κ᾽ τινα ἀντὶ τ. τολμήσω.
— Μανθάνω μὲν οἷα * μέλλω δρᾶν κακά.
Θυμὸς γὰρ κρείσσων τ ἐμῆς βουλευμάτων.
**ἀντὶ τ. ἢ τὸς αὐτὸς, ἀντὶ τ βοᾷν,
*κ᾽ ἀντὶ τ. ἢ τ αὐτὴν
— Μανθάνω μὲν οἷα μέλλω δρᾶν κακά.
Ἐπιθυμία γὰρ κρείσσων τ ἐμῆς βουλευμάτων.
καὶ εὖ μέν μοι * δοκεῖς λέγειν,
*κ᾽ δοκεῖ
— Πέπυσθε γὰρ τὸ τῆς πολλῶν πάθε.
Οὐ ταύτῃ πείθομαι. ———

Τὸ

ducto ſtatim A VENTRE PRINCIPIO, ut quæ ratione carent animæ partes ipſam ſequantur; tuque etiam pietatem in te, & honorem erga parentes, cæteraque omnia ad quæ prius hortatus eſt, tueri ſemper atque ſervare valeas. Poſſunt enim quæ prius dicta ſunt obſervari, ſi fiant quæ ſequuntur. Fuerint namque violata illa omnia, niſi quæ perturbationibus obnoxiæ ſunt facultates rationi obtemperent. Aut enim ira in parentes commovebit, aut armabit cupiditas adverſus eorum conſilia. Et rurſum aut ira ad blaſphemiam provocabit, aut pecuniarum cupiditas ad perjurium. Nulla non denique, ut ſemel dicam, ab iſtis facultatibus mala oriuntur, ſi minus ad id quod decet à ratione dirigantur. Inde cujuſlibet generis impietas. Inde bella inter conſanguineos. Inde amicorum proditiones, cæteraque flagitiorum genera. quibus fit, ut exclamare cogatur illa;

—Non me latent quæ conor ego nunc mala:
Sed ira major eſt conſilio mihi.

Et alios etiam, aut eadem alias;

—Non me latent quæ conor ego nunc mala:
Sed mente fortior cupiditas mihi.

Nec abſurde ſane mihi videtur dicere;

—Laboro valde communi malo.
Haud ferme ſuadeor.—

Quod

Quod enim rationis particeps genus eſt, cum bene ſe ad honeſtarum rerum perceptionem natura habeat, facile reminiſcitur, & ad rectæ rationis diſciplinam nullo negotio excitatur; niſi perturbationū vi, tanquā laminis quibuſdam plumbeis, ad vitia deorſum rapiatur. Oportet igitur & nos etiā noſſe quæ deceānt, ipſaſque rationis expertes facultates (quantum poſſumus) ita regere, atque moderari, ut rationi, quæ in nobis eſt, obtemperent. quibus in ordinem ita coactis, tum demū poterit ipſa ratio, nulla unquā facta diſtractione, prima præcepta, de quibus antea intelligit, cùm, ILLA QUIDEM SIC TENEAS, dixit, obſervare. De cæteris autem, quæ ſequuntur, illa uſurpavit, quibus DOMINARI ASSUESCENDUM ſubjunxit; ut quod eſt ratione præditum, diſciplina atque ſcientia regi debere ſignificaret; quod autem ea deſtituitur, aſſuetudine & formatione quadam corporea indigere: qua ratione quæ bruta dicuntur, ab hominibus agi conſuetudine tantum videmus. VENTER igitur qui moderata appetere CONSUEVERIT, non cæteras tantum corporis cupiditates præbebit præſtantiores, ſed IRAM etiam faciet remiſſiorem; ut de his placide, quæ juſta ſunt, conſilium ineamus, neque perturbationibus internis exagitemur: unde & noſſe ipſi quid vere ſimus, & revereri quod noverimus, diſcamus.

Naſcitur

Τὸ μὲν λογικὸν ἡμῶν πρὸς πᾶν τὸ ἄλλο κρατεῖν ἀξιοῦμεν, ὅπου μὴ τὸ ἄλογον ἐπικρατῇ· τὸ δὲ ἄλογον ἐπιθυμίας καὶ ὀργὰς καὶ τὰ τοιαῦτα πάθη· ὅπου μὴ τὸ λογικὸν ἐπικρατῇ. Ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ τὸ

ἐκ ὧν τῆς γνώσεως ταύτης, καὶ τὸ ζυμπαθὲς αὐτῇ αἰδοῦς, ἢ τὸ αἰσχρῶν φυγὴ παραγίνεται. τὰ γὰρ κακὰ αἰσχρὰ λέγονται, ὡς ἀπρεπῆ, καὶ ἀνάξια ἀρρένων ὑπὸ λογικῆς οὐσίας, περὶ ὧν τὰ ἑξῆς ἔπι λέγει.

11---ΠΡΗΞΕΙΣ Δ' ΑΙΣΧΡΟΝ ΠΟΤΕ, ΜΗΤΕ ΜΕΤ' ΑΛΛΟΥ, 12 ΜΗΤ' ΙΔΙΗ. ΠΑΝΤΩΝ ΔΕ ΜΑΛΙΣΤ' ΑΙΣΧΥΝΕΟ ΣΑΥΤΟΝ.

Ἡ γὰρ καθ' ἑαυτὸν ΠΡΑΤΤΟΝΤΕΣ τι ΑΙΣΧΡΟΝ, ἀδιάφορον αὐτὸ ἡγούμεθα, ὃ μετ' ἄλλου οὐκ ἂν ΕΠΡΑΞΑΜΕΝ ποτε, τὸν κοινωνὸν τῆς ΠΡΑΞΕΩΣ ΑΙΣΧΥΝΟΥΜΕΝΟΙ· ἢ ἀνάπαλιν, συμπεφερόμενοί τισι ΠΡΑΤΤΟΜΕΝ ἃ μὴ πρότερον ἂν καθ' ἑαυτὸν ἐδράσαμεν, τῇ κοινωνίᾳ τῶν συμπροθύντων εἰς παῤῥησίαν τοῦ ἔργου προκαλούμενοι. Διὰ τοῦτο προκαθῆλεν ἑκατέραν ὁδὸν τοῦ εἰς τὸ ΑΙΣΧΡΟΝ καὶ τὸ κακὸν προεκβάσεως. εἰ γὰρ τὸ ΑΙΣΧΡΟΝ τῇ ἀληθείᾳ φαῦλόν, * ἐκ παιδὸς διὰ παίσασιν αἱρετὸν γένοιτο. Διὸ συναφὰς εἶπε, ΜΗΤΕ ΜΕΤ' ΑΛΛΟΥ, ΜΗΤ' ΙΔΙΗ

* ἢ ἂν ποτε.

ἵνα

Naſcitur vero ex cognitione hujuſmodi atque pudore qui ad eundem accedit, fuga turpium. Turpia enim quæ mala ſunt nominantur; tanquam indecora & indigna quæ fiant ab homine: de quibus verſus qui ſequuntur adjicit.

11 COMMITTE VERO NIHIL TURPE UNQUAM, NEQUE ALIO PRAESENTE, 12 NEQUE PRIVATIM: SED OMNIUM MAXIME TUI TE PUDEAT.

---Nec quidquam ſociis aut teſtibus, aut te
Solo turpe geras. Summus pudor ipſe tibi ſis.

Aut enim, cùm TURPE aliquid SOLI FACIMUS, indifferens illud arbitramur, quod CUM ALIO nunquam FECISSEMUS, communicationis PUDORE deterriti: Aut contra, nonnulla ipſi præſentibus aliis FACIMUS, à quibus omnino abſtineremus, ſi ſociorum communione non invitaremur. Quo fit, ut utramque viam ad id quod TURPE & malum eſt, ſtatim amputarit. Si enim quod turpe eſt re vera fugiendum eſt; nunquam certe circumſtantiis aſſequetur ut eligatur. Quo fit, ut conjunctim dixerit, NEQUE CUM ALIO, NEQUE PRIVATIM: ut

ut nec te ad id quod minime honeſtum eſt, invitaret ſolitudo; nec peccati defenſionem præberet ſocietas. Cauſam deinde ſubjungens, quæ ſola à patrando ſcelere avocet, addit, cum OMNIUM VERO MAXIME TUI TE PUDEAT, ait. Si enim TUI PUDORE affici conſueveris, habebis ubique tui cuſtodem, CUJUS TE PUDEAT, valde commodum, & quem effugere non poſſis. Multi ſiquidem SOLI, ſemotis amicis, aut familiaribus, ea admiſerunt, quæ illis præſentibus anna facere erubuerant. Nullumne igitur teſtem habuerunt? Deum omitto, (abeſt enim longius iſte à vitiorum conſcientia.) annon ſeipſos habuerunt, & conſcientiæ teſtimonium? Habuerunt ſane quidem; ſed habere ſe ignorarunt, cum cupiditatibus diſtinerentur. Qui autem ejuſmodi ſunt, quod in ſe habent rationis probro afficiunt, & mancipio vilius reddunt. Te ergo tui curatorem familiariſſimum adhibe: atque ad illum converſus vitiorum averſionem exordire. Sui namque PUDOR fugam cuique rerum TURPIUM, & à ratione alienarum, parit neceſſario. Verum quo pacto, qui ita vitia oderit, virtuti ſe adjungat, afferentem audiamus.

13 COLE DEINDE JUSTITIAM FACTIS, ATQUE VERBIS:

14 NEQUE

ἵνα μήτ' μόνωσις ἐπεισέρῃ σε πρὸς τὸ μὴ πρέπον, μήτ' κοινωνία συναπολόῃται σοι ποιήσῃ τ' ἁμαρτίαν. εἶτ' ἐπάγαγε τ' αἰτίαν τ' μόνων τῶν κακῶν ἀποτρέπουσαν, ΠΑΝΤΩΝ ΔΕ ΜΑΛΙΣΤ' ΑΙΣΧΥΝΕΟ ΣΑΥΤΟΝ. ἐὰν γὰρ ἐθισθῇς σιωπὸν ΑΙΣΧΥΝΕΣΘΑΙ, ἐξῇς παντα χῶ, ὃν αἰδεσθήσῃ, οἰκειότατον φύλακα, καὶ ἀναπόδραστον. ἐπεὶ πολλοὶ μονωθέντες φίλων, ἢ οἰκείων, ἔδρασαν ταῦτα, ἃ πρότερον δ' ἐκείνους ποιῆσαι ΗΣΧΥΝΑΝΤΟ. ἆρ' ὃν αἰδένα εἶχον σιωπῶντα; ἐγὼ δοκῶ· (προφερέστερα γὰρ τὰ τῶν κακῶν ἀναισθησίας) ἀλλὰ ἑαυτὸς οὐκ εἶχον καὶ τὸ τ' συνεθὸς κεῖθεν; εἶχον μὲν οὖν· ἀλλ' ἠγνόουν ὅτι εἶχον, τοῖς πάθεσι καταπονούμενοι. οἱ δὲ τοιοῦτοι τὸ ἑαυτοῖς λοιμὸν, ἄτιμον, καὶ ἀναπόδραστον φαυλότερον ἔθεντο. οἰκειότατον δὲ ἐπιστροπον ἔχε σιωπῶν· καὶ πρὸς τοῦτον ἐπιστρέφων κατάρχου τῆς ἀποτροπῆς τῶν κακῶν. ἡ γὰρ ἑαυτοῦ αἰδὼς, ἐκφεύγουσι τῶν ΑΙΣΧΡΩΝ, καὶ ἀναξίων τ' λογικῆς οὐσίας ἐξ ἀνάγκης γίνεται. ὁ δὲ ὅπως ἀπαξιῶν τὰ κακὰ, πῶς πρὸς ἀρετὴν οἰκειοῦται, ἐπάγει.

13 ΕΙΤΑ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ ΑΣΚΕΙΝ ΕΡΓΩ ΤΕ, ΛΟΓΩ ΤΕ.

14 ΜΗΔ' ΑΛΟΓΙΣΤΩΣ ΣΑΥΤΟΝ ΕΧΕΙΝ ΠΕΡΙ ΜΗΔΕΝ ΕΘΙΖΕ. 15 ΑΛΛΑ ΓΝΩΘΙ ΜΕΝΩΣ ΘΑΝΕΕΙΝ ΠΕΠΡΩΤΑΙ ΑΠΑΣΙ· 16 ΧΡΗΜΑΤΑ Δ' ΑΛΛΟΤΕ ΜΕΝ ΚΤΑΣΘΑΙ ΦΙΛΕΙ, ΑΛΛΟΤ' ΟΛΕΣΘΑΙ.

Ὁ ἑαυτὸν αἰσχυνόμενος, φύλαξ ἑαυτῷ γίνεται μηδαμῶς κακίᾳ πεισθεῖν. κακίας δὲ εἴδη πλείονα. κτῆ μὲν τὸ λογικὸν, ἀφροσύνη· κτῆ δὲ τὸ θυμικὸν, ἡ δειλία· κτῆ δὲ τὸ ἐπιθυμητικὸν, φιληδονία, καὶ φιλοχρηματία· κτῆ δὲ πάσας ὁμοῦ τὰς δυνάμεις, ἀδικία. τετρῶσθαι δὲ ἐν ἀρετῇ ἐδέησεν ἡμῖν πρὸς τὴν τοιούτων κακῶν ὑποτροπήν· φρονήσεως μὲν περὶ τὸ λογιζόμενον· ἀνδρίας δὲ περὶ τὸ θυμούμενον· σωφροσύνης δὲ περὶ τὸ ἐπιθυμητικόν· ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ δὲ περὶ πάσας ὁμοῦ δυνάμεις, τελειοτάτης οὔσης, καὶ διὰ πασῶν ἀρετῶν περιεκτικῆς τ' ἄλλων, ὡς οἰκείων μερῶν. διὸ καὶ ταύτης πρώτης ἐμνημόνευσεν ὁ λόγος· εἶτα φρονήσεως, καὶ ἑφεξῆς τῆς ἀπὸ τ' φρονήσεως ἐπιλογισμῶν ἀείσων ἐπιστημάτων, καὶ εἰς τὴν τῆς δικαιοσύνης

ὅλο-

14 NEQUE ASSUESCAS ULLA IN RE TE SINE RATIONE GERERE: 15 SED NORIS FATUM ESSE MORI OMNIBUS: 16 FORTUNAS AUTEM SOLERE ALIAS QUIDEM POSSIDERI, ALIAS AUTEM PERIRE.

Jura colas non ore tenus, ſed rebus & ipſis,
Nec pravis mentem ſueſcas rationibus uti:
Sed mortem fato jubituros noveris omnes:
Divitias quandoq; dari, quandoq; perire.

Qui ſui pudore afficitur, cavet idem ne uſquam in vitium prolabatur. Exſiſtunt autem vitiorum genera permulta. In eo quidem quod rationis eſt capax, imprudẽtia: in quo autem excitatur animus, timiditas: in quo vero appetit, voluptatis & divitiarum ſtudium: in omnibus denique facultatibus ſimul, injuſtitia. Quo fit, ut quatuor virtutũ generibus ad ejuſmodi malorum fugam opus fuiſſe videatur, prudẽtia quidem, in eo quod ratione utitur: fortitudine autem, in quo verſatur animi motus: continentia vero, in quo vis appetens: JUSTITIA denique, in quo ſimul habentur facultates omnes; tanquam perfectiſſima, cæteraſque virtutes, uti partes proprias, in ſe continens: unde contigit, ut ejus primum verſus meminerit; deinde prudentiæ, & optimorũ deinceps conatuum, qui ſumpto à prudẽtia impulſionis principio, in JUSTITIAM quoque

abſolutam atque perfectam definunt. Qui enim recta ratiocinatione utitur, ſociam ſibi acquirit in laboribus quidem fortitudinem, in voluptatibus autē tēperantiā, in univerſis vero ſimul IVSTITIAM. Atq; ita fuerit virtutum quidē initium PRVDENTIA, finis autem IVSTITIA; mediæ vero FORTITUDO, atq; TEMPERANTIA. Vis enim illa quæ omnia diſcutit, & quæ ſēper quod rectū eſt in ſingulorum actionibus quærit, ut rationi cuncta cōſentiant, PRUDENTIAE habitus eſt; optima nimirū naturæ noſtræ rationis participis diſpoſitio; cujus ope reliquis etiam facultatibus ita ſplēdor accedit, ut in FORTITUDINEM quidē evadat iracundia, in TEMPERANTIAM autē cupiditas, quæ vero IUSTITIA nominatur, nihil à ratione alienum patiatur, & illa mortalis noſter homo, ſed virtutis ubertate quæ ineſt homini immortali, exornetur. Primū enim à mente in animū rationē prædituū ſplendorē virtutes emittūt, hujuſq; ſunt propria forma & perfectio, vitæq; felicitas. In id autē quod rationis expers eſt, inque ipſum mortale corpus virtutum quædā tranſit participatio: ut illa etiam quæ rationali naturæ conjuncta ſunt, pulchritudine & menſura impleantur. Eſt vero divinorū bonorum primum & maximum PRUDENTIA; cujus munere efficitur, cum bene in animo rationis participe ſtabilita eſt, ut recta de rebus omnibus conſilia

ὁλότητα ζυντελέντων. ὁ γὰρ ὀρθῷ λογισμῷ
χρώμενος, ἐν μὲν τοῖς δεινοῖς τὴν ἀνδρείαν σύμ-
μαχον κτᾶται· ἐν δὲ τοῖς ἡδέσι, τὴν σωφροσύ-
νην· ἐν πᾶσι δὲ ὁμοῦ, τὴν ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ.
καὶ ὅπως ἀρχὴ μὲν τῆς ἀρετῆς ἡ ΦΡΟΝΗΣΙΣ
εὑρίσκεται· πέρας δὲ ἡ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ
διὰ μέσων δὲ ἡ ΑΝΔΡΙΑ, καὶ ΣΩΦΡΟ-
ΣΥΝΗ. ἡ γὰρ πάντα ἐκλογιζομένη δύναμις,
καὶ τὸ *ἐν ἑκάστοις τοῖς πράξεσιν ἀεὶ ζητοῦ- * εὖ ἓν
σα, ἵν' εὐλόγως ἕκαστα διατεθείη, ἡ τῆς φρονή-
σεώς ἐστιν ἕξις· ἀεὶσι διάθεσις ἅτε τῆς λογι-
κῆς ἡμῶν οὐσίας, ἀφ' ἧς καὶ ταῖς ἄλλαις συνά-
μεσιν ἡ εὐκοσμία παρέπεται, ὡς ἀνδρείζε-
σθαι μὲν τὸν, ζωφρονεῖν δὲ τὸν ἐπιθυμίαν,
καὶ τὴν δικαιοσύνην τὴν ἀλογίας ἀνέχεσθαι, καὶ
ταύτῃ κοσμεῖσθαι τὸν θνητὸν ἡμῶν ἄνθρω-
πον, ἐκ τοιαύτης δὲ ἑνώσεως ἀρετῆς τῷ ἀθα-
νάτῳ ἀνθρώπῳ. περιγραμμένως γὰρ αἱ ἀρεταὶ
ἀπὸ νοῦ εἰς ψυχὴν λογικὴν ἐλλάμπουσι, καὶ
ταύτης εἰσὶν εἰκεῖον εἶδος, καὶ τελειότης, καὶ εὐ-
ζωΐα. εἰς δὲ τὴν ἀλογίαν, καὶ τὸ θνητὸν σῶμα
μετουσία τις τῆς ἀρετῆς ἔρχεται, ὅπως ἂν καὶ τὰ
συμπτώματα τῇ λογικῇ οὐσίᾳ εὐχρηστίας
καὶ μετριότητι πληρωθῇ. τὸ δὲ τῶν θείων ἀγα-
θῶν ἡγεμονικὸν ἡ φρόνησις αὖσα, κατὰ τὰς ἐνυδρυ-
θεῖσα τῇ λογικῇ ψυχῇ, δίδωσι καὶ παντὸς

εὖ ϛαλδίεως, καὶ τὸ μὴ θανάτου ἀνθρώπως φέρειν, τὸ δὲ ὑποβολὴν τῶν χρημάτων ῥᾳδίως καὶ ἐμμελῶς. πάσας γὰρ τὰς μεταβολὰς τῆς θνητῆς φύσεως, καὶ τὴν ἐπομβρίης ταύτην τύχης, σωφρόνας καὶ ἀνεκπλήκτως ἡ φρόνησις ὑπομένειν διώκται. τὴν γὰρ φύσιν ὑπολελόιπασι τῶν πραγμάτων, καὶ οἶδεν, ὡς ἀνάγκη τὸ συμπαθὲν ὑπὸ γῆς καὶ ὕδατος, εἰς αὐτὰ πάλιν διαλυθῆναι· καὶ πρὸς τὴν ἀνάγκην οὐκ ἀγεταίνει, οὐδὲ ἀπρονόητα ἔχει πάθη τὰ καθ' ἡμᾶς, ἐὰν τὸ θνητὸν ἀποθνήσκῃ. γινώσκει γὰρ ΩΣ ΘΑΝΕΙΝ ΠΕΠΡΩΤΑΙ ΑΠΑΣΙ, καί πως ὠειμένῳ ἐστὶ χρῆν πρὸς διαμονὴν τοῖς θνητοῖς σώμασιν ἡμῶν, ὃ ὑπῆντος οὐ δεῖ χαλεπαίνειν, ἀλλ' ὡς νόμῳ θείῳ ἐκόντας ἕπεσθαι. τοῦτο γὰρ νῦν ἡ ΠΕΠΡΩΜΕΝΗ δηλοῖ, ὅρος τοῖν ἀναγκαίοις πεπερατῶσθαι τὸ θνητὸν ἡμῶν ζωήν· ΦΡΟΝΗΣΕΩΣ δὲ ἴδιον εἶναι τοῖς τῶν κρειττόνων ἕπεσθαι δόγμασιν, οὐ τὸ μὴ ἀποθανεῖν, ἀλλὰ τὸ εὖ ἀποθανεῖν ζητούσης. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ΧΡΗΜΑΤΩΝ φύσιν οὐκ ἀγνοεῖ, ὅτι νῦν μὲν ἦλθε, νῦν δὲ ἀπῆλθε κατά τινας ὠειμένας αἰτίας, αἷς ἀνταπεῖναι οὐ δύναται. τὰ γὰρ οὐκ ἐφ' ἡμῖν τῆς κτήσεως ἡμεῖς οὐ κύριοι. οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ τὸ ζῆν, τὰ ΧΡΗΜΑΤΑ, καὶ ἁπλῶς,

ὅσα

conſilia capiamus, ut mortem feramus fortiter, ut facultatum amiſſionem quiete atque moderate. Poteſt enim PRUDENTIA mortalis vitæ hujus mutationes omnes, & fortunæ quæ ipſam ſequitur, prudent atque intrepide ſuſtinere. Conſiderat enim rerũ naturã, videtque omnia neceſſario, quæ ex terra & aqua prodierunt, in eadẽ rurſũ diſſolvi: nec adverſus neceſſitatem exaſperatur immaniter; nec habet pro ignotis eorum quicquã quibus ſumus obnoxii; nec dubitat quod mortale eſt, interire. Novit enim FATUM ESSE MORI OMNIBUS, atque eſſe corporum noſtrorũ durationi tempus definitum: quo inſtante, non decet ægre ferre, ſed ipſum, veluti legem divinã, amplecti non repugnãtes. Id enim ipſum eſt quod FATI nomen hoc loco ſignificat; ut terminis quibuſdam neceſſariis vitam mortalem hanc nobis definiri demonſtret: eſſe autem PRUDENTIAE proprium inſtituta ſequi meliora, quæ haud mori nequaquam, ſed vita recte defungi poſtulat. Pari vero ratione, nec quæ ſit DIVITIARUM natura ignorat, eaſque accedere quidem aliquando, aliquando autem recedere certis quibuſdam rationibus, quibus reluctari ſtultum fuerit. Neque enim eorum domini ſumus, quæ non ſunt in noſtra poteſtate. Non ſunt autem in noſtra poteſtate, nec corpus, nec DIVITIAE; nec omnia denique

quæ ſunt à noſtra rationis participe natura ſeparata.nec ſane imperium adipiſci noſtræ facultatis eſt, neque retinere quamdiu volumus.: ſed quod in iis accedere poteſt atque recedere,id demũ noſtræ facultatis eſt, & naturæ proprium,quæ rationis eſt particeps;ſi eam NON SINE RATIONE SE GERERE in iis quæ contingunt ASSUESCAMUS;ſed divinis cõtineri limitibus, quibus omnia noſtra definiri convenit. Habet igitur hoc loco quod in nobis ſitũ eſt ideo poteſtatẽ maximam,quod iis quæ non ſunt in nobis uti recte poſſit,& quod iſtarũ etiã rerũ cupiditate arbitrii vires non opprimãtur. Quænam eſt igitur PRUDENTIS judicii ſententia? Corpore quidem & divitiis, cum adſunt,recte uti, & ad virtutis auxiliũ adhibere ; cum autem recedunt,noſſe quid deceat, aliarumque virtutum præſidio doloris moleſtiam ſuperare. Ita enim & pietas in Deos ſervabitur, & IUSTITIAE menſura,ſi quod rationis capax eſt,rerum eventis uti recte atque honeſte didicerit; ipſaque PRUDENTIAE decreta iilis opponere, quæ fortuito nulloque ordine ſolent contingere. Alias enim minime virtus obſervari queat, ſi in natura rationis participe non inſit vis aliqua quæ recte ſentiat. Præſtantiora enim, quatenus ejuſmodi ſunt, nec ipſa ſequi poterit, ſed tanquam tyrannorum vi impulſa, afficietur; nullamque

ὅσα τ' λογικῆς ἡμῶν οὐσίας ἔξω κεῖται. οὔτε
τὴν ἀρχὴν κλήσασθαι ἐφ' ἡμῖν, οὔτε φυλάξαι
ἐφ' ὅσον βουλόμεθα· τὸ δὲ περιγινόμενον, καὶ
ἀπογινόμενον αὐτῶν, μὴ ἀρετῆς ἀποδέχεσθαι,
καὶ ἀποπέμπεσθαι, τοῦτο ἴδιον ἐφ' ἡμῖν, καὶ τῆς
λογικῆς οὐσίας ἴδιον, ἂν ΜΗ ΛΟΓΙΣΤΩΣ
ΕΧΕΙΝ περὶ τῶν ζημιαινόντων ἑαυτὴν Ε-
ΘΙΖΗ, μηδὲ τοῖς θείοις ἕπεσθαι μέτροις,
οἷς πάντα τὰ περὶ ἡμᾶς ὥρισται. ἐνταῦθα ἂν
τὸ ἐφ' ἡμῖν δύναμιν ἔχει μεγίστην, ἐν τῷ εὖ
χρῆσθαι περὶ τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ μὴ τῇ τούτων
περισπουδείᾳ τὴν αὐτεξούσιον ἀρετὴν περι-
απολέσθαι. τί δ' ἂν ἡ ΕΥΦΡΩΝ κείσις λέ-
γει; παρόντι μὲν τῷ σώματι, καὶ τῷ πλούτῳ κα-
λῶς χρῆσθαι, καὶ πρὸς ὑπηρεσίαν ἀρετῆς· ἀπο-
λόντων δὲ εἰδέναι τὸ δέον, καὶ πρὸς τὸ ἡμᾶς
ἀρεταῖς ἀλυπίαν κερδαίνειν. ὅταν γὰρ *ὄζει καὶ *χρ' ἂν
μὴ πρὸς θεὸς ξυστέσθαι τηρηθήσεσθαι, καὶ τὰ τῆς
δικαιοσύνης μέτρα, εἰ τὸ λογικὸν ἐκμάθοι
τις ἀκριβέστερον εὖ καὶ καλῶς χρῆσθαι, καὶ τὸς τ'
ΦΡΟΝΗΣΕΩΣ ὅρους ἀνυπερβάτους ἰοῖς δο-
κοῦσιν ὡς ἔτυχε, καὶ ἀτάκτως συμβαίνειν. ἄλ-
λως γὰρ οὐκ ἂν ἀρετὴ φυλαχθείη, ἂν μὴ ὀρθο-
δοξία τις ἐνυπάρχῃ τῇ λογικῇ οὐσίᾳ. κἄτ' γὰρ ἰοῖς *χρ'
χρείττοσιν ἕπεσθαι δύναται, ὡς χρείττοσιν, ἀλ- δυνή-
λὰ ὡς ὑπὸ τυράννων βιαζόμενος διαλειπόντως σεται
ται.

ται· ἔτ᾽ τ῀ ζώντων λόγον πνὰ ποιήσε϶, ἔτ᾽ σώ-
μα]Θ᾽, ἢ ΧΡΗΜΑΤΩΝ τ῀ ἀείσλω οἰκο-
νομίαν ἐξαρήσει, ΑΛΟΓΙΣΤΩΣ ΕΧΕΙΝ
ὡς ΕΑΥΤΟΝ ΕΘΙΣΑΣ. ὅρα γὸ * οἱ ἐξά-
παντες φάγοντες τ῀ δικάτον, ἢ τὰ ΧΡΗ-
ΜΑΤΑ τηρεῖν ἐπθυμῶντες, πολλαῖς ἐξ
ἀνάγκης ἀδικίαις χρήσον϶, κὴ βλασφημί-
αις, ἀρώμενοι μ῀ χ῀ θεῦ ἀνόσια, κὴ φρονοεῖν
μὴ φάσκοντες, ἐπειδὴν πειπίσωσιν οἷς ἀνο-
ήτως ἔφαγον· ἀφειδῶς ὴ τὰ ἄλλυς ἀδικῶν-
τες, κὴ τὰ πάντων ἀθροίζειν πειρῶν϶ πρὸς
τὸ ἑαυ]οῖς λυσιτελὲς, ὡς οἶόν᾽. κὴ ὅτως ἐκ-
φανὴς ἡ τ῀ ψευδοδοξίας ἐν αὐ]οῖς γίνε϶βλά-
βη, ὡς τὰ μέγισα τ῀ κακῶν ἐκβλασάνειν· ἀ-
δικίαν μ῀ πρὸς τὺς ὁμοίυς, ἀνοσιότητα δὲ
πρὸς τὺς κρείτονας. ὧν καθαρδίοιεν ἂν ὁ]οῖς
περκειμένοις τίχοις περ϶όμεν϶, ὁ τῇ ἐυλο-
γίσῳ κείσῃ τ῀ δικάλου γυναίως ὑπομένων, κὴ
τ῀ περ᾽ ΧΡΗΜΑΤΩΝ ὑποβολὴν ἀκα-
φύρητον ἡγύμεν϶. ἐξ ὧν καὶ πρὸς ΔΙ-
ΚΑΙΟΣΥΝΗΝ ἀφορμὰς λαμβάνε, ὡς
δέοι τ῀ ἀμ]είων ἀπέχεσ϶, κὴ βλάπ]ειν μηδέ-
να, μηδὲ ὠφέλειαν ἑαυ῀ τὰς τ῀ ἄλλων ποιεῖ-
σθαι συμφορᾶς. τύτων ὴ ὐδὲν τηρῆσαι δυνα-
τὸς ἔσαι ὁ ΘΥΜΗΤΗΝ ὑπολαμβάνων
εἶ῀ τ῀ ἑαυ῀ ψυχὴν, κὴ ΑΛΟΓΙΣΤΩΣ
ΕΧΕΙΝ

nullamq; nec vita præditorũ, nec corporis etiam rationem habebit, aut FACULTATUM diſtribuẽdarum viã, quæ recta ſit, inveniet, cum SINE RATIONE SE GERERE CONSUEVERIT. Vide enim ut qui omnino mortem fugiunt, aut DIVITIAS cupide venantur, multa neceſſario contra jus faciant, multa blaſphemẽt; partim quidem nefariis adverſus Deum exſecrationibus utẽtes, ejuſq; providentiã abnegãtes, ubi in ea prolapſi ſunt quæ ſtulte fugiebant; partim etiã aliis nullam non injuriã aut damnũ inferẽtes, & cæterorum omniũ res in ſuũ commodũ atque utilitatẽ, quacunque poſſunt ratione, congerere atque vertere conãntes. Atque ita plane manifeſtum eſt in illis falſæ perſuaſionis damnum, quæ mala omniũ maxima producat: injuſtitiã quidem adverſus eos qui ſunt generis ejuſdem; impietatem autem adverſus præſtantiores. A quibus erit ille penitus immunis, qui ſuperioribus verſibus perſuaſus mortem fortiter eſſe ferendam judicarit; neque DIVITIARUM amiſſione dolendum. Sumit porro ex iſtis IUSTITIAE colendæ argumentum; cum ab alienis eſſe temperandum judicat, cum nemini inferendam injuriam, cum denique ex aliorum damnis ſua non eſſe comparanda commoda. Quorum nihil ille quicquam obſervare poterit, qui mortalem ſibi eſſe animum arbitratur, quique SINE RATIONE quidnam

quidnam ſit illud quod in nobis MORIATUR, quidnam etiam quod DIVITIIS egeat, quidnam denique quod VIRTUTEM COLAT, & eadem juvetur, AGITARE CONSUEVERIT. Sola enim iſtarum rerum dijudicatio ſtudium COLENDAE virtutis pepererit, & ad honeſtatis comparationem excitarit: ad quam, ex illo NOSCE TEIPSUM, & ex illo etiam, quo ſui quemque pudere præcipitur, divinus motus eſt. Decet enim ex noſtra dignitate cæterorum etiam officia in FACTIS atq; VERBIS ponderare. Fuerit autem officiorum non violata ratio, ſi à IUSTITIA non recedatur: ideoque cæteris virtutibus ea præponitur, ut officiorum menſura exſiſtat. JUSTITIAM enim, inquit, COLITO FACTIS ATQUE VERBIS. Nihil igitur blaſphemum in DIVITIARUM AMISSIONE, aut morborum doloribus dices; ne VERBIS IUSTITIAM violes. Sed nec vicinis etiam bona eripies, aut aliis damna molieris; ne FACTIS etiam pecces contra IUSTITIAM. Si enim animum IUSTITIA tueatur, debita præſtabimus erga Deos, erga homines, erga noſmetipſos etiam. Eſt vero IUSTITIAE menſura optima PRUDENTIA ipſa.

ΕΧΕΙΝ ΕΑΥΤΟΝ ΕΘΙΣΑΣ. τί μὲν ὄζει τὸ ἀποθνῄσκον ἡμῶν, καὶ τὸ περὶ ΧΡΗΜΑΤΩΝ διώμενον, τί δὲ τὸ ΑΣΚΟΥΝ ΤΗΝ ΑΡΕΤΗΝ, καὶ τὸ ἐκ ταύτης ὠφελούμενον. μόνη γὰρ ἡ τούτων διάκεισις περὶ ψυχὴν εἰς ΑΡΕΤΗΣ ΑΣΚΗΣΙΝ ἂν ἀφέλοι, καὶ πρὸς τὴν περὶ καλῶν κλῆσιν ἐπεγείροι, * ὧν ἡ ἐκ τέκνων γνῶσις σαυτὸν, καὶ αἰσχύνεσθαι σαυτὸν, ἔνθεός ὁρμή. πρὸς δὲ τὴν ἡμετέραν ἀξίαν, καὶ τὰ τῶν ἀγώνων καθήκοντα παραμενεῖς δεῖ ὢν ΕΡΓΟΙΣ ΤΕ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙΣ. ἡ δὲ τῶν καθηκόντων τήρησις ἀφάλειαν δικαιοσύνην ἂν εἴη· διὸ καὶ προτέτακται τῶν ἀγώνων ἀρετῶν, ἵνα τῶν καθηκόντων γένηται μέτρον. ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ ΓΑΡ, φησὶν, ΑΣΚΕΙ ΕΡΓΩ ΤΕ ΛΟΓΩ ΤΕ. ἐκ δὲν ἁδὲν βλάσφημον ἐρεῖς ὀν ἀπωλείας ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ἢ νόσων ἀλγηδόνων, ἵνα μὴ ἀδικῇς ΕΝ ΛΟΓΩ· ἀμὴ ἁδὲ τὰ τοῦ πλησίον ἁρπάσῃς, ἁδὲ μηχανήσῃ δυσκολίας ἀνθρώποις, ἵνα μὴ ἀδικῇς ΕΝ ΕΡΓΩ. ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ γὰρ ψυχὴν φρυρούσης, τὰ προσήκοντα ἂν ΠΡΑΤΤΟΙΜΕΝ καὶ περὶ θεὸς, καὶ περὶ ἀνθρώπους, καὶ περὶ ἡμᾶς αὐτούς. τῆς δὲ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ τὸ ἄριστον μέρος ἐστὶν ἡ φρόνησις· ὅθεν

* κθ' εἰς λῶ

ὅθεν τὸ, ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ ΑΣΚΕΙ ἐπήγαγε, ΜΗΔ' ΑΛΟΓΙΣΤΩΣ ΕΧΕΙΝ ΣΑΥΤΟΝ ΠΕΡΙ ΜΗΔΕΝ ΕΘΙΖΕ· ὡς μὴ δυναμένης ὑποσῆναι ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ἄνευ φρονήσεως. τοῦτο γάρ ὄζιν ὄντως δίκαιον. ὃ ἡ τῆς εἰα φρόνησις δείζῃ. αὕτη δ' ἂν εἰ ἡ περὶ ΜΗΔΕΝΟΣ ΑΛΟΓΙΣΤΩΣ ΕΧΟΥΣΑ, ἀλλ' ἐπεσκεμμένη μὲν περὶ τὸ θνητοῦ ζώματος, ἐπεσκεμμένη δὲ περὶ τὴν εἰς τὴν τότε χρείαν ζωτελέντων· πάντα δὲ ἀπιμότερα ΑΡΕΤΗΣ τιθεμένη, καὶ μειζόνως ὠφέλιμον τὴν ἀείσην διάθεσιν τῆς λογικῆς ψυχῆς, ἀφ' ἧς καὶ τὰ ἄλλα κοσμεῖσθαι χρὴ δυνάμιν. τοιοῦτος μὲν τῶν περικειμένων ἐπῶν σκοπὸς, τὸ τετράδα τὴν περικλικῶν ἀρετῶν ἀναφανῆναι καὶ παραδεῖναι τοῖς ἀκεραταῖς μυσταγωγίας πειθοῦς, καὶ παραφυλακῆς τῆς ΕΝ ΛΟΓΟΙΣ ΚΑΙ ΕΡΓΟΙΣ πρεπούσης. τὸ μὲν δὴ φρόνησιν, τὸ δὲ ἀνδρείαν, τὸ δὲ σωφροσύνην δηλοῖ· τὸ δὲ περιεχόμενον αὐτῶν, τὸ ὑπὸ πάσας ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς κοινῶς ὑποθεωρεμένην ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ ΑΣΚΕΙΣΘΑΙ παραινεῖ· τὸ δὲ ΧΡΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΤΕ ΜΕΝ ΚΤΑΣΘΑΙ ΦΙΛΕΙ, ΑΛΛΟΤΕ ΟΛΕΣΘΑΙ, παίση-

ipſa. quo fit, ut JUSTITIAM COLENDAM ESSE adjecerit; NEQUE committendum, ut IN RE ULLA SINE RATIONE NOS GERERE ASSUESCAMUS; tanquam ſine prudentia non queat IUSTITIA ſubſiſtere. Id enim re vera IUSTUM eſt, quod PRUDENTIAE finibus continetur. Fuerit vero PRUDENTIA, quæ NIHIL SINE RATIONE AGIT: ſed mortale quidem corpus, & quæ ad uſum ipſius conferunt, diligenter conſiderat: omnia autem virtute inferiora putans, utilitatem etiam eſſe arbitratur maximam in optima animi rationis capacis diſpoſitione, à qua & cætera etiam, ſecundum poteſtatis rationem, exornantur. Atque is quidem eorum quæ ſuperius dicta ſunt, ſcopus eſt · virtutes ſcilicet quatuor quæ ſunt in agendo poſitæ, cura diligenti, atque iuſta obſervatione IN VERBIS ATQUE FACTIS, auditoribus aperire atque proponere. Præcipit enim de PRUDENTIA, de FORTITUDINE, deque TEMPERANTIA; ſed ante omnes de JUSTITIA COLENDA, quam in cæteris omnibus ſpectari communiter arbitratur. Quod autem FORTUNAS SOLERE QUIDEM ALIAS POSSIDERI, ALIAS AUTEM PERIRE adjicit;

adjicit;poſt TEMPERANTIAM ſequi etiam liberalitatem demonſtrat, quæ in virtutum numero poſita circa FACULTATUM cenſum atque ſumptum verſatur. Eas enim tantum cum ratio poſtulat, vel POSSIDERE, vel expendere, ſordium atque prodigalitatis occaſionē præcidit. At iſthæc omnia ab eo, tanquam à fonte & capite primo, quod ſui quemque pudore affici debere monuit, derivantur. Sed & hoc etiam quod hoc loco præcepit, illo ipſo continetur, quo SEIPSUM NOSSE quivis jubetur: quod præclaras actiones omnes, omneſq; contēplationis atque cognitionis rationes debet anteire. Unde nāq; perturbationes eſſe moderandas, & eorum quæ ſunt notitiā habēdā, docebimur? Dubitatur enim de illis: primū quidē, utrū ea in hominū poteſtate ſita ſint; deinde vero utrū proſint habentibus. Apparet enim ferme cōtra, eo inferiorē eſſe probi viri in hoc vitæ genere conditionem, quod injuſte non ſumit, unde non decet; & quod juſte ſumpto facit, in quæ oportet. Eſt etiā in his quæ corporis ſunt, injuriis omniū maxime opportunus, qui nec imperium affectet, nec imperantibus aduletur ſerviliter. Quo fit, ut niſi natura quædam alia in nobis exiſteret, quæ virtute juvaretur, vix divitias aut principatum ſimus repudiaturi. Quamobrem & illi etiam qui animum interire arbitrantur, cum de appetēda

virtute

παείσησιν ὅτι ἐπὶ τῇ σωφρονικῇ διαθέσει καὶ ἡ ἐλαθρειότης παρέπεται, ΑΡΕΤΗ ὅσα περὶ ΧΡΗΜΑΤΩΝ πρόσοδον καὶ δαπάνην. τὸ γὰρ μόνον τότε αὐτὰ ΚΤΑΣΘΑΙ, καὶ ἀποκλᾴειν, ὅτε δίδωσιν ὁ λόγος, μικρολογίας καὶ ἀσωτίας περαναιρεῖ τὰς ἀφορμάς. ταῦτα δὲ πάντα, ὡς ἀπὸ πηγῆς καὶ ἀρχῆς πρώτης, τῷ ἑαυτὸν αἰσχύνεσθαι, παράγει. τοῦτο δὲ τὸ ἀνάγκαιον ἐμπέλαφεν ἐν ἑαυτῷ, τὸ σωφρονεῖν γνῶναι, ὃ πασῶν μὲν ἀναγκαίων πρόξεων, πασῶν δὲ θεωρητικῶν γνώσεων πρυτανεύειν δεῖ. ἐπεὶ πόθεν εἰσόμεθα ὅτι πρόσεστιν ἡμῖν μετειληφόσι τῶν παθῶν, καὶ γνῶναι τὰ ὄντα; ἀπορεῖται γὰρ περὶ αὐτῶν, πρῶτον μέν, εἰ δυνατὰ ἀνθρώποις ταῦτα· ἔπειτα, εἰ ὠφέλιμα τοῖς ἔχουσι γίνεται. φαίνεται γὰρ πᾶν τοὐναντίον, ἐλαττούμενος ὢν τοῖς κτῆσιν ἢ βίον ὁ σωφρονῶν, τῷ μὴ λαμβάνειν ἀδίκως, ὅθεν ἂ δεῖ, καὶ τῷ ἀναίσχυντον δικαίως εἰς ἃ δεῖ. καὶ περὶ τὸ σῶμα πάντως μᾶλλον ἐνεπιχειρήσουσι διάκεινται, μήτε ἄρχειν αὐτὸς ἐπιτηδεύων, μήτε ἀνάγκαις θέρους θεραπεύων τοὺς ἄρχοντας. ὥστε εἰ μή τις ἄλλη ἀσία ἐν ἡμῖν εἴη ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ὠφελουμένη, σχολῇ γε ἂν πλοῦτον, ἢ δυναστείαν αὐτὶ* προσεξόμεθα. ὅθεν καὶ οἱ θνητὴν οἰόμενοι τὴν ψυχὴν, περὶ τοῦ μὴ πείθεσθαι τῷ

* ιξ'

* ιξ' προσεσόμεθα

πλὼ ἀρετῆ, κομψόν) μᾶλλον, ἢ ἀληθές· σιν. εἰ γὰρ μὴ εἴη τι ἀθανατον ἡμῶν μὴ θάνατον, καὶ τοῦτο φύσιν ἔχον ἀληθείᾳ καὶ ἀρετῇ κοσμεῖσθαι οἷον δὴ φασὶ τὴν λογικὴν ψυχήν, ἐκ ἂν ἔφεσις ἡμῶν καθαρὰ γένοιτο τῶν κακῶν. περαιρεῖ) γὰρ ἡ ἀσωφία τῆς φθορᾶς πλὼ περὶ πᾶσα τὰ σπουδὴν καὶ πρὸς ἀπολαύσεις ἄγει σωματικὰς, ὁπόταί ποτε ἂν ὦσιν αὐτοῖ, καὶ πόθεν ἂν ποείζεσθαι δοκῶσιν. πῶς γὰρ ἂν δόξῃ ἔμφρονος εἶναι κατ' αὐτοὺς, ἢ μᾶλλον καθεκτικός, μὴ πάντα χαείζεσθαι τῷ σώματι, δι' ὃ καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἀπόσασις σώζεται, ἐκ ἔσης ἐπ' αὐτῷ, ἐπιγινομένης τῇ ποιᾷ διαπλάσει τοῦ σώματος; πῶς δ' περισόμεθα δι' ἀρετῶν τὸ σῶμα, μέλλοντες καὶ τὴν ψυχὴν αὐτὴν ἅμα τῷ σώματι διαφθείρειν, ὥστε μηδαμοῦ εἶναι) τὴν ἀρετὴν, ἧς ἐφέσει τὸ θάνατον ὑπερμείναμεν; ἀλλὰ περὶ μὲ τούτων ἱκανῶς τοῖς θείοις ἀνδράσιν ὁπλέσθαι), ὅτι τὸ ἀθάνατος ἡ ψυχὴ, καὶ ὅτι διὰ μόνης ἀρετῆ κοσμεῖσθαι πέφυκε. νῦν δὲ τὸ παρὸν ὁπισφεσιζόμενοι λόγον, ἐπὶ τὰ ἑξῆς μεταβαίνωμεν, τοσοῦτον τοῖς προφερομένοις ἐπιπόντες, ὅτι ὥσπερ ἡ ἀγνοία τὸ κακίας ἡμῶν πᾶσα ἐπεισρεῖ κακία· ὅτω τῇ ἑαυτῆς γνώσει, καὶ ἀπαξιώσει τὸ μὴ φορεπόντων λογικῇ φύσει, ἡ τὸ καθηκόντων ἀνεπαλόγιστος

πάρεσις

virtute diſputant, cavillantur potius, quam veri quicquam aſſerant. Niſi enim aliquid nobis poſt mortem ſubſiſteret, quod veritate atque virtute natura ornari cuperet; (cujuſmodi eſt proculdubio animꝰ rationis particeps) haud ineſſet nobis pura rerum honeſtarum appetitio. Præfocat enim iſtarum rerum ſtudium ſuſpicio interitus, & avertit ad corporis voluptates, qualeſcunque tandé illæ ſint, & undecunque miniſtrari valeant. Qui enim, ex eorum ſententia, prudentis eſſe aut moderati videatur, non omnia corpori indulgere, propter quod & ipſe animus conſervetur, cum per ſe quidem non exſiſtat, ſed corporis certæ conformationi accedat? Qui rurſum virtutis nomine corpus projiciamus, ſi animus ipſe nobis cum corpore ita pereat, ut ne virtus quidem ipſa ſubſiſtat, cujus ſtudio mortem ſuſtinuimus? Sed de rebus iſtis ſatis multa divini viri: quibus non ſolum animum eſſe immortalem, ſed ſola virtute ornari etiam demonſtratur. Nunc autem huic diſputationi finem imponentes, ad ea quæ ſequuntur tranſibimus; ſi prius & iſta ſuperioribus adjecerimus; non aliter quam naturæ noſtræ ignoratione nullum non malorum genus in nos irrumpit: ita, ſi nos ipſi norimus, eaque rejiciamus quæ naturam rationis participem dedecent, ipſam officiorum nequaquam fallacem

obſervationé ubique reperiri poſſe; in quo ſingularum virtutum menſura poſita eſt. Si enim ad naturam noſtram, tanquam ad regulam, attendamus, idipſum quod decet in omnibus, vitam ex rectæ rationis inſtituto, noſtræq; naturæ congruenter agentes, inveniemus. Quicquid namque eſt quòd animum meliorem efficit, id revera virtus eſt, & philoſophiæ lex. Quæ autem ad humanam ſolum ſpeciem atque venuſtatem ſpectant, ſerviles quædam aſtutiæ ſunt & virtutum umbræ, quæ laudé apud vulgus venantur, nihilque curant aliud quam ut probitatis famam conſequantur. Atque hæc quidem de iſtis. Ex recta porro rerum cõſideratione ſequitur neceſſario, ut in his quæ mortalibus ſine ordine videntur cõtingere, NON SINE RATIONE NOS GERAMUS: ſed excuſſis diligẽter eorum cauſis, ipſa feramus fortiter; nec eos à quibus noſtri cura geritur reprehendamus, qui pro dignitate ſingulis, quæ decet, tribuentes, non paribus omnes, quorũ progreſſus eſſent inæquales, affecerint. Qui enim, cum providẽtia mundus regatur, cum ſit etiã animus natura quidem ſua corruptioni nequaquã obnoxius, ſed voluntate ad virtutẽ aut vitiũ feratur; eos liceat æqua non æquis, qui pro meriti ratione legis cuſtodes ſunt, reddere: non autem convenientem cuique fortunam tribuere, quam in lucem etiã homo prodiens ſortiri

πήρησις ἐυείσκε) παντα χῆ. τῆτο ὴ τ χ' μέ-
ρος ἀρετῆ γίνε) μέγιστον. ὡς γὰ πρὸς κακόνοια
τ ἀτίαν ἡμῶν ἀποβλέποντες, τὸ δέον ἐ. πᾶ-
σιν ἐυείσκομεν, χ' τ ὀρθὸν λόγον συμφώνως
τῇ ἑαυτῆ ἀσία διαζῶντες. πᾶν γὰ ὃ ἀμείνο-
ναι τ ψυχὴ ποιεῖ, τῆτο ὄντως ἀρετή· χ' φι-
λοσοφίας νόμος· τὰ ὃ μόνον πρὸς ἀνθρωπίνην
εὐφημοτωίλωι εἶνονται, ἀλλ' ὡρεπῆ ἐστ σοφί-
σματα, χ' χαραχαρία τῆ κακῶν τ ἀφ' ἑ τῆ
πολλῶν ἔπαινον θηρωμένη, χ' τῆ δοκεῖν μόνον
ἀπῆ εἶ) ἀγαθὸν τ πᾶ ποιμένη φρονπίδα.
χ' ταῦτα μ' περὶ τέτων. τοῖς ὃ ὀρθοῖς λογι-
σμοῖς ἐξ ἀνάγκης ἕπε) χ' περὶ τ δοκέντων
ἀτάκλως χ' τ βίον συμβαίνειν ΜΗ ΑΛΟ-
ΓΙΣΤΩΣ ΕΧΕΙΝ, ἀλλ' εὖ χ' γνναίως ἀπο-
λελογῆθαι τὰς τέτων αἰτίας, χ' φέρειν αὐτὰ
μηδὲν ἐγκαλέντες τοῖς ὁπωσηπτῆς ἡμῶν, εἰ
πρὸς ἀξίαν ἀπονέμοντες ἐκάστῳ τὰ προσή-
κοντα, ἃ τ ἴσων ἠξίωσ ἅπαντας τὸς μὴ ὁ-
μοίως προσεβηκότας. πῶς γὰ προνοίας μὲν
ἔσης, χ' τ ψυχῆς ἡμῶν ἀφθάρτε μὲν κατ'
ἀσίαν, προαιρέσει ὃ αὐτοκινήτῳ πρὸς ἀρετ
ἢ κακίαν ὁρμώσης, ἀνιῶ γὰ ἴσα γοῖς μὴ ἴσοις
τὸς τῆ πρὸς ἀξίαν φύλακας νόμε ἀποδιδό-
ναι· ἀλλὰ μὴ τ προσήκσ ἐκάστῳ ἀπονέμειν
τύχην, ἣν χ προϊόντων εἰς γένεσιν ὁ ἄνθρωπ-

κληρῶσθαι λέγεσθαι; εἰ ἦν μὴ μῦθος τὸ περὶ νοιαν εἶδος ὑπονέμουσαν ἑκάστῳ τὰ πρέποντα, καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἀθανάτου εἶδος· δῆλον ὡς μεταστῆσαι δεῖ τὴν αἰτίαν τῆς ἀλογίας ἀπὸ τοῦ δοιχεῖλος ἐφ' ἡμᾶς αὐτούς, ἐξ ὧν καὶ τὸ ἰᾶσθαι τὰ δυσχερῆ διωκάθαι δώσει ὁ λόγος. ὃν ἑαυτοῖς μὲν εὑρόντες τὰς αἰτίας τοσαύτης ἀναμαλίας, πρῶτον μὲν τῆς ὀρθῆς τῆς κείσεως ἐπελαφρυνόμεθα τὰ συμβαινόντων τὸ μοχθηρόν· ἔπειτα τὴν ἱερᾶς μεθοδίας, καὶ ταῖς ὁρμαῖς νομοθετήσεται μεθορμίζοντες τὴν ψυχὴν πρὸς τὸ ἄμεινον, παντελῶς ἑαυτὰς τῆς ἀλογιῶν ἐλαθερώσομεν. τὸ δὲ πάσχοντα κακῶς μηδὲ αἰδυνεσθαι τὰς αἰτίας, μηδὲ καταμανθάνεσθαι τὴν ἀκοτος συμβαίνοντος, ΕΑΥ-ΤΟΝ ΓΑΡ ΕΘΙΣΑΝΤΟΣ ΑΛΟΓΙΣΤΩΣ ΕΧΕΙΝ περὶ παντὸς, ὃ νῦν ἀπορίαται ὁ λόγος. ἀνάγκη γὰρ τὴν ἀζητήτως ἔχουσαν τὴν ἀληθῆ αἰτίαν, ἐπὶ τὴν χρείττονα θεσίαν μεταφέρειν τὸ ἔγκλημα, ἢ ὅτι οὐκ ἔστι παντελῶς, ἢ ὅτι οὐκ ἀπεμυγεῖ ἡμῖν ὀρθῶς. τὰ δὲ τοιαῦτα δοξάσματα οὐ μόνον τὰ ὁσιον θεοφιλοῦς καὶ ἀπαιδεύτῳ, ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶσαν πονηρίαν τὴν ψυχὴν ἐπεγείρει, καὶ τῆς αὐτεξουσίου θεραπείας αὐτὴν ἀποστερεῖ τῷ προσιδέναι λανθάνειν τὰς αἰτίας τῶν νῦν δυσχεραινομένων.

καὶ

ſortiri dicitur? Si ergo fabula non eſt, exſiſtere providentiam, quæ quod decet ſingulis retribuat; animumque noſtrum manere immortalem: perſpicuum ſane eſt eorum cauſas, quæ dolorem pariunt, ab eo qui regit ad nos eſſe tranſferendas: unde & ſanari etiam moleſtiarum vulnera verſus demonſtrabit. Cum enim in nobis ipſis tantæ inæqualitatis haberi cauſas deprehendimus; primum quidem judicii rectitudine ab eorum nos, quæ dolorem pariunt, gravitate ſublevamus: ſacris deinde artibus admotis, ipſum etiam animum ſuaſionum rectitudine ad meliora provocantes, omnino moleſtiis nos eripimus atque liberamus. Cum autem qui male afficitur nec ad cauſas advertit, nec ex contingentis rei ſimilitudine futuras conjicit; ſeipſum plane IN OMNI RE SINE RATIONE HABERE ASSUESCIT: quod hoc loco prohiberi videmus. Eſt enim eum neceſſe, qui veras cauſas nequaquam ſcrutatur, in naturam ſuperiorem culpam transferre; nullamque omnino vel eſſe dicere, vel res noſtras ab illa male adminiſtrari. At vero quæ ſunt ejuſmodi opiniones, non vitæ ſolum anteactæ mala amplificant, ſed animum etiam ad graviora ſcelera excitant, eumque arbitrii cultu eo ipſo privant, quod præſentium malorum cauſas ignorare faciunt.

Verum utquo pacto de iſtis rebus ſentire oporteat, intelligas, audi quod verſibus ſignificatur.

17 QUIBUSCUNQUE PORRO INFORTUNIIS DIVINITUS HOMINES ANGUNTUR; 18 PROUT SORS TUA FUERIT, EAM FERTO MODERATE, NEQUE INDIGNARE. 19 DECET VERO ETIAM MEDERI, QUANTUM POTES. VERUM SIC HABETO; 20 MAIOREM PARTEM NON OMNINO BONIS FATUM TRIBUERE.

Mortales quæcunque Deis mittentibus angunt;
ut tua ſors tulerit, patiens ne ferre recuſes.
Nec ſpernenda medela tamen. Sed noris & iſtud,
Parcius iſta viris immittere numina juſtis.

Antequam enarrare quicquam adgrediamur, monere oportet, ANGORUM nomine ea nunc intelligi, quæ laborioſam & difficilem vitæ viam nobis efficiunt; morbum, verbi gratia, paupertatem, liberorum amiſſionem, dedecus in civitate. Hæc enim gravia quidem ſunt, nec ad ferendum in vita facilia: non mala tamen revera, nec animo pernitioſa; niſi illorum impulſu ad vitia deflectat: quod in iis etiam quæ bona videntur, ipſe patietur, niſi illis uti recte ſtatuat; ſanitate

καὶ πῶς ὃ δεῖ περὶ τούτων φιλοσοφεῖν ἐπάκουσον αὐτοῦ τοῦ ἔπους.

17 ΟΣΣΑ ΤΕ ΔΑΙΜΟΝΙΗΣΙ ΤΥΧΑΙΣ ΒΡΟΤΟΙ ΑΛΓΕ' ΕΧΟΥΣΙΝ, 18 ΩΣ ΑΝ ΜΟΙΡΑΝ ΕΧΗΣ, ΤΑΥΤΗΝ ΠΡΑΩΣ ΦΕΡΕ, ΜΗΔ' ΑΓΑΝΑΚΤΕΙ. 19 ΙΑΣΘΑΙ ΔΕ ΠΡΕΠΕΙ ΚΑΘ' ΟΣΟΝ ΔΥΝΗ· ΩΔΕ ΔΕ ΦΡΑΖΕΥ· 20 ΟΥ ΠΑΝΥ ΤΟΙΣ ΑΓΑΘΟΙΣ ΤΟΥΤΩΝ ΠΟΛΥ ΜΟΙΡΑ ΔΙΔΩΣΙ.

Περὶ τῆς ἐξηγήσεως ἐκείνου προφπεῖν δεῖ, ὅπ ΑΛΓΕΑ νῦν λέγει τὰ ἐπίπονα, καὶ τραχύτερον ἡμῖν τὸ ὁδὸν τῷ βίῳ παρασκευάζοντα, οἷον νόσον, πενίαν, φιλτάτων ἀποβολήν, ἀδοξίαν ἐν πόλει. ταῦτα γὰρ χαλεπὰ μέν ὄτι, καὶ δυσδιάθετα καὶ τοῦ βίου. ἃ μὲν γὰρ ὄντως κακά, ἃ δὲ αὐτῇ τῇ ψυχῇ βλαβερὰ τυγχάνῃ, ἐὰν μὴ αὐτὴ ἡ θῃ διὰ τούτων εἰς κακίαν ἀποκλίναι· ὃ καὶ ὅπ τῶν δοκούντων πάθη αὖ μὴ βεληθεῖσα κομῶς αὐτὰ μεταχειρίζεται· οἷον

οἷον ὑγείαν, καὶ πλοῦτον, καὶ δωμασείαν. ἔστι γὰρ καὶ ἐν τούτοις κακυνθῆναι, καὶ ἐν τοῖς ἐναντίοις ἀρετὴν κτήσασθαι. τὰ δ' ὄντως κακὰ, τὰ ὧν προαιρέσεώς ἐστιν ἀμάρτανόμενα, οἷς συνεισελθεῖν ἀρετὴ φύσιν οὐκ ἔχει. ταῦτα δέ ἐστιν ἀδικία, καὶ ἀκολασία, καὶ πάντα ὅσα τῆς κακῆς σύζυξιν οὐκ ὀκνεῖ. ἐν γάρ ἐστιν ἀδενὶ τῶν τοιούτων τὸ καλῶς ὑποφθέγγεσθαι· οἷον, ἀδικεῖ καλῶς· ἀκολασαίνει καλῶς· ὥσπερ ὅτι τῶν ὄντως κακῶν λέγομεν, νοσεῖ καλῶς· πένεται καλῶς· ὅταν εὖ, καὶ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον τὰ τοιαῦτα φέρει ὁ ἄνθρωπος. πῶς δ' ψυχῆς πονηρίας οὐκ ὀκνοῦμεν τὸ καλῶς, διότι ὑποστροφαί εἰσι καὶ ἀπολύγματα τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ὃν φύσει ἐνόντα καὶ ἐγγεγραμμένον αὐτῇ, παραρρᾷ ἡ ἀνθρώπου ψυχὴ ὑπὸ τῆς πρὸς τὰ πάθη οἰκειότητος ὑποτυφλωθεῖσα. τεκμήριον δὲ τοῦ εἶναι τὸν ὀρθὸν λόγον τοῖς ἀνθρώποις, τό, καὶ τὸ ἄδικον, ἐν οἷς μηδὲν ἄλλο διαφέρει, κεῖνο δικαίως· καὶ τὸν ἀκόλαστον, σωφρονικῶς· καὶ ὅλως, τὸν κακὸν ὀρθοῦς ἐπιβολαῖς χρῆσθαι, ἐν οἷς ἀπροαιρέτος ἐστί. διὸ καὶ μεθίστασθαι δυνάται ὁ φαῦλος εἰς ἀρετὴν καταγνώσει τῆς προτέρας κακίας. ἐκ μὲν διὰ τοῦτο ὑπάρχειν δεῖ καὶ τὸν μὴ ὀρθὸν λόγον, ἵνα ἀρχὴ τοῦ κακῶν ἕξις γένηται, ὥσπερ ἐκεῖνος τῆς ἀρετῆς.

ἀρχεῖ

ſanitate nimirum, divitiis, atque dominatu. Iſtis enim etiam licet male agere, virtutemque adipiſci contrariis. Quæ autē re vera mala ſunt ea ipſa ſunt quæ voluntate peccātur; quibuſcum conjungi virtus natura non poteſt. Sunt autem ea, Injuſtitia, intemperantia, cæteraque omnia quæ recti atque honeſti cōjunctionem non admittūt. Neque enim hujuſmodi quicquam recte fieri dixeris; verbi gratia, non recte aliquē injuriam facere; non honeſte libidinari: ſicut de malis externis loquimur, cum recte ægrotare, recte item paupertate laborare dicimus; quoties bene atque juſte generis hujus aliqua pati hominem ſignificamus. At in animi vitiis ideo recte nō adhibetur, quod averſiones ſint atque errata rectæ rationis; quam natura ſibi inſitā atque inſculptam hominum animis, cum ſunt perturbationibus occæcati, adſpernatur. Ineſſe autē hominibus rectā rationē eo evincitur, quod qui injuſtus eſt, ea etiam recte judicet quæ ad ſe nihil attinent, & intemperans temperanter, & malus denique (ut ſummatim dicam) rectis conſiliis in eis rebus utatur, ad quas nullis ante perturbationib⁹ accedit occupatus. unde fit, ut qui ſit improb⁹, ad virtutem tranſire queat, ſi priorem malitiam averſetur. Nec tamen eā ideo exiſtere etiā oportet, quæ prava ratio dicitur, ut vitiorū ſit iſta principium, ſicut & illa virtutum.

Sufficit

Sufficit enim præſens recta ratio, tanquam lex in civitate, & ad ea quæ fiunt ſecundum ſe & præter ſe diffinienda, & ad probanda quidem alia, alia autem coercenda. Nec opus eſt quicquam malorum principio; ſive intus lateat, ſive foris male agendi cauſam præbeat: ſed bonorum autore primo maxime, atque ſolo, eoque à rationis participibus ſubſtantiis ſeparato, Deo videlicet; recta deinde ratione, quæ illis ineſt, & quæ ſubſtantiæ attactu moderetur. Sic ſe habet igitur malorum diſtinctio: ex quibus non ea quæ ſunt voluntaria, DIVINAE FORTUNAE arbitrio hominibus diſtribui ſignificat; verum calamitoſa & affligentia, non jam in noſtra poteſtate poſita, ſed dudum peccata voluntaria ſecuta; quæ DOLORE quidem afficiunt, ut diximus, ſed à virtute ornatum accipiunt. Nam & paupertatem exornat victus ratio temperans: & generis humilitatem erigit prudentia. Liberorum denique amiſſionem fert juſtus moderate; iſtaque poteſt uſurpare; Obiit filius: Nonne redditus? Et, Sciebam me genuiſſe mortalem. Similiter vero & reliqua omnia, cum ſunt virtutis pulchritudine cincta, fiunt pulchriora. Deinceps quærat oratio, quænam ſint DIVINA INFORTUNIA quibus

ἀρκεῖ γὰρ παρὼν ὁ ὀρθὸς λόγος, ὥσπερ νόμος
ἐν πόλει, τάττ κατ' αὐτὸν πραττόμενα, καὶ τὰ
παρ' αὐτὸν διοείζειν, καὶ τὰ μὲν ἀποδέχεσθαι,
τὰ δὲ σωφρονίζειν. καὶ ἀρξὲν δεῖ κακῶν ἀρχῆς,
ἔτ' ἐνυποκειμένης, ἔτ' ἔξωθεν κακοποιὸν αἰ-
τίαν ἐνδιδόσης· ἀγαθῶν δὲ δεῖ ἀρχῆς μάλι-
στα καὶ μόνης, καὶ τῆς μὲν κεχωρισμένης τῶν
λογικῶν ὄντων, οἵός ἐστιν ὁ θεός· τῶν δὲ ἐνυπ-
αρχόντων αὐτοῖς, καὶ τῇ κατ' οὐσίαν ἐπαφῇ
κυβερνώσης, οἷός ἐστιν ὁ ὀρθὸς λόγος. τοιαύτη
μὲν ἡ τῶν κακῶν διάκρισις, ὧν ἃ τὰ προαιρε-
τικὰ φύσιν ἐκ τῆς ΔΑΙΜΟΝΙΑΣ
ΤΥΧΗΣ τοῖς ἀνθρώποις ὑποτέμεσθαι·
ἅμα δὲ τὰ ἀπείραπτα, ἃ νῦν ἐν τοῖς οὐκ ἐφ' ἡμῖν
κεῖται, πάλαι δὲ προαιρετικῆς ἁμαρτίας ἐπ-
ηκολούθησεν, ΑΛΓΕΙΝΑ μὲν ὄντα, ὡς ἔ-
φαμεν, τὰ δὲ πρὸς τὰ ἀρετῆς κόσμου ὑποδε-
χόμενα. καὶ γὰρ πενίαν ἐκόσμησε σώφρων δίαι-
τα· καὶ ταπεινότητα γένους ἐπανωρθώσατο φρό-
νησις· καὶ παίδων ὑποβολὴν τροφὸς ἤνεγκεν
ὁ δίκαιος βίος· ὁ δωκάμενος εἰπεῖν, Τέθνηκε
τὸ παιδίον· οὐκ ἦν ἀπεδόθη; καὶ, Ἦδη θνητὸν
γεγονικώς. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἄλλα πάντα
πρὸς τὰ ἀρετῆς κάλλη πεφυκότα, γίνεται
εὐχερέστερα. ἐξῆς δὲ ζητεῖ ὁ λόγος πῶς
ΑΙ ΔΑΙΜΟΝΙΑΙ ΤΥΧΑΙ,

καὶ

καθ' ἃς ὁι βέλτιοι ἐκλὸς δυχρείας ἔχουσιν. εἰ μὲ περιγιγνόμενος ἡ θεία κρίσις δίδωσι τῷ δὲ μὲ πλέον, ἑτέρῳ ὃ πενίαν, ΔΑΙΜΟΝΙΑΝ ἔδοξε ταύτῃ προαίρεσιν κληθῆν, καὶ μὴ ΤΥΧΗΝ. εἰ δὲ μηδὲν ἐπισατεῖ ἡ δύσ τοιούτων λέξεων, ἀλλ' ὡς ἔτυχε, καὶ αὐτομάτως συμπίπτει, τὸ μὲ εὐτυχὲς εἶναι, ὥς φασι, τὸν δὲ δυσχερῆ ΤΥΧΗΝ * μᾶλλον ἔδοξε κληθῆν ταύτῃ, καὶ μὴ ΔΑΙΜΟΝΙΑΝ ΤΥΧΗΝ. εἰ δὲ πρὸς ἀξίαν ἑκάστῳ τὰ προσήκοντα ἀπονέμῃ ὁ ὑπερκόσμιος θεὸς, καὶ τὸς μὲ εὖ τοιούσδε ἡμᾶς οὐκ ἔστιν αἴτιος· τῶν δὲ τὰς ἀμοιβὰς ἀπολαῦσαι καὶ τὸς θεσμὸς τῆς δίκης μόνον ἐστὶ τοῦτο· εἰκότως σωφρόνως εἶπε ΔΑΙΜΟΝΙΑΣ ΤΥΧΑΣ τὰς τῆς κρίσεως ὑποφήτεις· εἰ μὲ θεῖον καὶ νοερὸν ὄν τὸ κριτήριον, ΔΑΙΜΟΝΙΑΣ καὶ ὑπερκοσμίως αὐτὸς προσηγόρευε· εἰ δ' οἰκεία προαιρέσει κακύνεται τὸ κρινόμενον, καὶ διὰ τοῦτο γίνεται δυσχερῶν τούτων ἄξιον, προσθεὶς τὸ ΤΥΧΑΣ, ὅτι μὲ περιγιγνόμενος τύτου δὲ τινὰ κολάζεται, ἢ τιμῶνται πρόκειται παρὰ θεῶ, ἀλλ' αἰεὶ τὸ τοιόνδε ἢ τοιόνδε γινόμενον ἕκαστος ἔχει τὰ αὐτῶν ἐν ἡμῖν κείμενος, τὸ μὲν εὖ ὑπερκοσμίαν τὴν μετέχας προαιρέσεως καὶ τὸ ἐκείνε κρίσεως, ΤΥΧΗΝ ὑποχρεωθῆν, ὥσε εἶναι τὸ ὅλον τοῦτο

ΔΑΙ-

* χρ' μόιον

quibus homines externis moleſtiis afficiuntur. Si quidem per ſe alteri quidem divitias, alteri autem paupertatem divinum judicium tribuit: DIVINAM voluntatem nominari iſtud oportuit, non INFORTUNIUM. Sin autem nihil hujuſmodi nominibus imperat; ſed fortuito & temere accidit ut felix iſte ſit, ſicuti dicunt, ille autem infelix: INFORTUNIUM vocare tantummodo iſtud oportuit, non DIVINUM INFORTUNIUM. Sin porro Deus arbiter unicuique tribuit quod meritis convenit; neque in cauſa eſt, ut tales ipſi ſimus; ſed eo fine tantum juſtitiam poſſidet, ut ex præſcripto ipſius geſtis paria referat: non immerito conjunctis nominibus judicii decreta DIVINA INFORTUNIA nuncupat; ſive (quia divinũ ſit judicium atque intelligens) præponendum putarit quod DIVINITATEM atque ſcientiã demonſtret; ſive etiam (quod ſponte malitiam idipſum amplectatur, de quo agitur, unde etiã calamitatibus iſtis dignum eſt) INFORTUNIORUM nomẽ adjecerit, tanquam non exprofeſſo certum hominem vel ſupplicio vel præmio afficere Deus ſtatuat; ſed cum ſemper, qui iſto ſe atque illo modo geſſerit; cujus rei cauſa non ſit extra nos inveſtiganda. Itaque voluntatis noſtræ divinique judicii nexum INFORTUNIUM parere; nihilque aliud totum hoc

DIVI-

DIVINUM exſiſtere INFORTUNIUM, quam Dei adverſus peccata calculum. Atque ita artificioſa vocabulorum inventione Dei curam, animique libertatem atque immortalitatem ſimul inducere; neque fato aut providentia fieri penitus, neque rurſus fortuito & caſu; neque etjam in eodem inſtituto vitam totam nobis contineri: ſed quæcunque poteſtate noſtra peccamus, ea ad voluntatem referri; quæcunque autem ſcelera ſequuntur ſecundum juſtitiæ leges, fatum exſiſtere; quæ vero bona à Deo potiſſimum mittuntur, providentiæ adſignari: nihil denique eorum quæ ſunt ad temerariam atque fortuitam cauſam referre, immo nec eorum quidquam quæ fiunt; niſi ex eventu, atque nexu eorum quæ providentia & fatum, ipſaque voluntas per ſe operantur, primis efficientibus cauſis accedat quod fortuitum nominatur. Exempli gratia: Vult judex in eum animadvertere qui cædem perpetravit, & non in huncce hominem: ſed eum etiam ſupplicio afficit quem nolebat, quoniam homicidæ locum atque conditionem ſibi aſſumpſit. Et eſt quidem judici ex inſtituto in homicidam lata ſententia; ex eventu autem in huncce hominem, qui ſpõte perſonã homicidæ ſubivit. Et rursũ;

cædem

ΔΑΙΜΟΝΙΑΝ ΤΥΧΗΝ, τὴ ἐπὶ τοῖς ἡμιθεμμύοις θείαν φῆφον· καὶ ζωοποιάγει ἅπω τὴ τῶ ὀνομάτων τεχνικὴν ἄρεσιν τὴν τὴ θείαν ὀπτασίαν, καὶ τὸ αὐτεξούσιον τὴ ψυχῆς, καὶ ἀθάνατον· καὶ μήτε καθ' εἱμαρμένην, ἢ πρόνοιαν παντελῶς γίνεσθαι, μήτε ὡς ἔτυχε, καὶ ἀπὸ ταυτομάτου, μήτε κατὰ τὸ αὐτὸ προαιρετέον ἡμῖν τὸ βίον τίθεσθαι πάντα. ἀλλ' ὅσα μὲν τοῖς ἐφ' ἡμῖν ἁμαρτάνουσι, ταῦτα εἰς προαίρεσιν ἀναφέρειν· ὅσα δὲ ἐπὶ τοῖς ἡμιθεμμύοις κατὰ τὸ δίκης ἔπος νόμους, εἱμαρμένην· τὰ δὲ προηγουμένως ἀφ' ἁ θεοῦ ἀνιδιδόμενα ἀγαθὰ, εἰς πρόνοιαν· εἰς δὲ τὸ εἰκῇ, καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀδὲν τῶν ὄντων ἀναφέρειν πρὸ αἰτίαν· ἀλλὰ δὲ τῶ γινομένων, ἃ μὴ ἄνευ κατὰ συμβεβηκὸς, καὶ κατ' ἐμπλοκὴν ἢ ἀπὸ προνοίας, καὶ εἱμαρμένης, καὶ προαιρέσεως προηγουμένως ἐνεργουμένοις ἐπακολουθήσει τὸ ὡς ἔτυχε τοῖς προλαβοῦσι αἰτίοις. οἷον φέρε, Ὁ δικαστὴς τὴ φονέα κολάζειν βάλεται, καὶ ἀ τόνδε τὴ ἄνθρωπον· κολάζει δὲ καὶ τοῦτον, ὃν ἂν ἐβάλετο, ὅταν αὐτὸς ἑαυτὸν εἰς τὴ τῶ φονέως ἀναμάξει τάξιν. καὶ γίνεται προηγουμένη μὲν ἡ κατὰ τῶ φονέως αὐτῷ φῆφος· κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ἡ κατὰ τῶδε τῶ ἀνθρώπου, ὃς ἐπὶ χὼν ὑπέδυ τὸ τῆ φονέως πρόσωπον. καὶ πάλιν.

Ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος φονεῦσαι μὲν ἐβούλετο, διὰ τοῦτο δὲ ἐποίησε τὸν νόμον· ὃς ἐπὶ τούτῳ δίκας οὐκ ἤθελεν. ὥστε καὶ ἐπὶ τούτου γίνεσθαι περιγραφὴν μὴ φονικὴν διάθεσιν, ὡς ἀπὸ τῆς αὐτεξουσίου τῆς ψυχῆς ἠρτημένην· καὶ συμβεβηκὸς ἂν ἀκολουθεῖν τὰς ἐπὶ ταύτῃ πρεσβώσεις, καὶ κακίας. τούτων δὲ πάντων αἴτιος ὁ νόμος ὁ καὶ τῷ δικαστῇ τὴν προαίρεσιν τοῦ κολάζειν τοὺς φαύλους ἀνεθείς, καὶ τῷ φονεῖ τὴν μισοπονηρὸν ψῆφον ἐπάγων. ταυτὸ δή μοι καὶ ἐπὶ τῆς θείας οὐσίας λογίζου· τῆς προαιρέσεως ἀνθρωπίνης δρᾶται κακὰ βουληθείσης, καὶ προαιρέσεως νομοφυλάκων δικαστῶν ἐπανορθοῦσθαι τὰ κακὰ πάσῃ μηχανῇ πειρωμένης, τὴν σωφρονοῦσαν ΔΑΙΜΟΝΙΑΝ ΤΥΧΗΝ ἀποτελεῖν, καθ' ἣν ὁ τὰ τοιάδε εἰργασμένος τοιῶνδε γίνεται ἄξιος πημάτων· τοῦ μὲν προηρεῖσθαι τὰ φαῦλα εἰς τὸ αὐτεξούσιον κειμένου τοῦ αἰτίου ἀναφέροντος· τοῦ ἑπομένου τῇ ἀξίᾳ πημάτος εἰς τοὺς κειμένων νομοφυλακικὴν ἐπισκήπτων. τούτων δὲ συναγωγὰ ἐστὶ νόμον τὸν ἀγαθὸν μὲν εἶναι καὶ δικάσιμον, φαῦλον δὲ μηδὲν εἶναι διατεταγμένον. ἐπεὶ γὰρ περὶ φεσὼς ἐν τῇ τοῦ θεοῦ ἀγαθότητι οὐκ ἐᾷ ἀναδύνεσθαι τοὺς κακούς, ἵνα μὴ ἐμμένον τὸ κακὸν εἰς ἀναισθησίαν παντελῆ ἧῃ ἀγαθῶν ἐλάσῃ, ὧν τιμὴ ἀναγκαίαν ὑπομένουσιν

Cædem facere ſceleratus volebat quidem, ſed pœnas hoc dare nomine minime. Itaque & in ipſo prius exſtitit homicidii quidem inſtitutum, tanquam ab animi libertate dependens; ſed inde poſtea contigit ut tormenta etiam atque moleſtiæ ſubſequerentur: quorum omnium lex ipſa cauſa eſt, quæ judici voluntatem improbos atque homicidas damnandi plectendique ſuggeſſit. Idem plane mihi in divina natura etiam ipſe conſidera. nempe, cum voluntas humana quæ mala ſunt cupit admittere; eorum autem animus, quibus ſervandarum legum cura eſt, in ſcelera animadvertere toto conatu nititur; ex eo concurſu DIVINUM creari INFORTUNIUM: cujus ratione qui talia admiſit pari animadverſione dignus efficitur: altero quidem judicationis cauſam ad arbitrii libertatem, quæ vitioſa prætulerit, referente; altero vero ad legalis diſciplinæ rationem, quæ mulctæ gravitatem in damnatis ſequitur. Amborum autem conciliatricem legem ipſam exſiſtere, quæ bona quidem ut ſint omnia (quantum poteſt) ſtatuit, mali autem nihil. Hæc enim cum ante in Dei bonitate ſubſiſtat, non ſinit inultos eſſe malos: ne, ſi immoretur malitia, boni penitus oblivionem inducat; cujus neceſſariam recordationem

eorum juſtitia, in quorum tutela leges ipſæ ſunt,omnibus ſuppeditat. Eodem igitur lex ipſa eos cõpellit,uti dictũ eſt,& qui judices agunt,& qui malorũ ſenſu coercendi ſunt; ut ex utriſque peculiare bonum cõficiat. Si enim eſt pœnas dare,quam nõ dare,utilius; ſique, ut vitiorum coerceat immenſitatem damno pœna afficit:certũ eſt legẽ,ut juvet atque juvetur, duo iſta genera tradere: ipſumque quod judicat, tãquam legis curam habeat, alteri præpoſuiſſe; quod autem ita natura comparatũ eſt ut peccet,atque judicetur, id ipſum,tãquam ab eo fiat legis violatio, præſtantiori tradere,ut in ipſum animadvertat pro meriti ratione;quo tandem per ea quæ patitur, in legis cogitationem atque recordationem deveniat. Quam enim male agendo mortales denegant; eandem appetunt cum injuriam patiuntur. Verbi gratia; Cupit Deum non eſſe qui facit injuriam, ut vindictam, quæ veluti Tantali ſaxum ſemper imminet, minime patiatur. At eundem vult eſſe qui injuria afficitur, ut ejus auxilio adverſus ea quæ patitur potiatur. Oportet igitur eos qui injuriam inferunt,injuriæ calamitatem experiri;ut quod in inferenda,avaritiæ morbo occæcati,non viderant,id ipſum patiendo addiſcant, detrimenti moleſtia edocti; ſiquidem recte multam ſubeant. Sin autem protervitate improbitatem tueantur adhuc,

minus

ἢ τῷ τὴν νομοφυλάκων δίκην χρῆσθαι. σωφρονεῖ ὃν ὁ νόμος, ὡς εἴρηται, τοὺς πεφυκότας κεῖνεν, καὶ τοὺς πεφυκότας κακοῦνεσθαι, δι' ἀμφοτέρων τὸ οἰκεῖον ἀφορίζόμενος ἀγαθόν. εἰ δὲ τὸ δίδόναι δίκην, ἢ μὴ διδόναι ἐστὶ λυσιτελέστερον, καὶ πρὸς ζωφρονισμὸν τῆς ἀμελείας τὴν κακῶν ἡ δίκη βλάπτει· δῆλον ὅτι πρὸς τὸ ὠφελεῖν καὶ ὠφελεῖσθαι, δίδωσιν ὁ νόμος τὰ δύο ταῦτα γένη· τὸ μὲ κειρικὸν, ὡς νομοφυλακικὸν, ἢ ἕτερα πρὸ λάξας· τὸ δὲ ἀδικλάνειν, καὶ κείνεσθαι πεφυκὸς, ὡς παρανομητικὸν, τῷ ἀμείνονι παραδὺς γένει, καὶ τὰ ἀξίαν αὐτὸ μεταχειρίζεσθαι, ὅπως ἀν εἰς ἀνάμνησιν καὶ ἔννοιαν ἔλθῃ πρὸς τὸν νόμον, δι' ὃν πάσχει κακῶς. Ὃν γὰρ ἐν τῷ πρέπειν κακῶς ἀπηρνῆτο, τοῦτον ἐν τῷ πάσχειν κακῶς ἐπιποθοῦσιν οἱ ἄνθρωποι. οἷον, ὁ ἀδικῶν ἐβλήθη εἰς θεὸν, ἵνα μὴ τὸ δίδόναι δίκην, ὡσπερεί πινα ταντάλου λίθον ἐπικρεμάμενον ἔχῃ· ὁ δὲ ἀδικούμενος βλήθη εἰς θεὸν, ἵν' ὀπαδεύσας, ὧν πέπονθε, τύχῃ. διὸ τοὺς ἀδικοῦντας εἰς τὸ ἀδικεῖσθαι πρέπειν δεῖ, ἵν' ὃ μὴ ἔβλεπον ἐν τῷ δρᾶν, τοῦτο τῆς πλεονεξίας πάθει μεδύοντες, ἐν τῷ πάσχειν μεταμάθωσι τῷ τῆς ἐλαττώσεως ἀνιαρῷ παιδευόμενοι, εἴ γε καλῶς ὑπέχοιεν δίκας. εἰ δὲ τῇ ἐταμότητι τῆς προαιρέσεως ἔτι κακωθείησαν,

αὐτοὶ μὲν ἴσως ἥπιον ὠφελῆνται· τὸ δὲ διεξοδικώτερον τοῖς εὖ φρονοῦσι, καὶ αἰδοίνεσθαι δυναμένοις τὰς αἰτίας τῶν τοιούτων παθῶν. ταύτας τ' εἰσιοῦσι ῥηχὰς κυκλωτάτας ὑποδεχόμεθα τὴν ἀγαθότητα τοῦ θεοῦ, τ' ἀπὸ ταύτης νόμον τ' ὀνησιφόρον ἡμῖν παραγομένων ὀρθὸν λόγον, καὶ ὥσπερ τινὰ ἔνοικον θεὸν πλημμελούμενον· ὑποτέλεσμα δ' τῆς κλίσεως, Τ Α Α Λ Γ Ε Α, ὡς φησι, ταῦτα, ὅσα λεπτότερον ἡμῖν ποιεῖ τ' βίον τ' περὶ ζωμάτ', καὶ τὰ ἐκτὸς λύμας· ἃ δὲ ΟΥΚ Π Ρ Α Ω Σ Φ Ε Ρ Ε Ι Ν ὁ παρὼν εἰσηγεῖται λόγος ἐνθυμουμένους τὰς αἰτίας αὐτῶν, καὶ ὅσων οἴονται σπουδαίων ὀρέγεσθαι, καὶ μεταδιώκοντας εἰς ὠφέλειαν τὰ δοκοῦντα βλαβερά· μάλιστα μὲν τ' θείων ἀγαθῶν ἑαυτοὺς ἀξίους παρέχεσθαι διὰ τῆς ἀκροτάτης ἀρετῆς. εἰ δέ τις τούτων ἔτι ὢν ὀρέξεται, τῶν γοῦν πολιτικῶν ἀγαθῶν διὰ τ' μέσης ἀρετῆς τυγχανέτω. τοῦτο γὰρ ἦν, ὅτερος τὸ παλαιὸν κομψῶς τὰ Α Λ Γ Ε Ι Ν Α, καὶ Ι Α Σ Θ Α Ι αὐτὰ ὀνομάζομεν. τίς ἂν ἡ ἴασις, ἢ τὰ προειρημένα πάντα, ἀφ' ὧν καὶ ἡ ἐυλόγιστος τῶν ἀλγεινῶν ὀδυνᾶται, καὶ ἡ θεραπευτικὴ μέθοδος ὑποδείκνυται; κεφάλαιον δὲ τῶν εἰρημένων ὅτι ὁ θεὸς νομοθέτης ὢν ἅμα καὶ δικαστὴς, πάθεται

minus quidem ipſi fortaſſe proficiunt; ſed exemplo ſuo eos, proculdubio, qui ſapiunt, quique ejuſmodi morborum cauſas noſſe queunt, erudiunt. Eſſe autem iſta judicii principia maxime propria, Dei bonitatem arbitramur, & legem ab eadem manantem; rectam præterea rationem, quæ in nobis eſt, inique violatam, atque, veluti domeſticum Deum aliquem, injuria affectam, & impie habitam: judicii autem eventum, ANGORES, ut inquit, iſtos, quotquot aſperiorem nobis vitam corporis moleſtiis, atque externis efficiunt; quas ferre leniter verſus admonet, & ad eorum cauſas advertere diligenter, eaſque, quantum poſſumus, amputare, & quæ noxia videntur in uſum noſtrum atque utilitatem tranſferre; maxime vero cœleſtibus bonis per ſummam virtutem dignos nos exhibere. Sin autem quis iſta nondum appetit; vel ſaltem civilia bona virtutis ope conſequatur. Hoc enim ipſum fuit, quo nos ad DOLORES recte PERFERENDOS atque SANANDOS hortatus eſt. Quænam igitur alia fuerit MEDELA, præter illa quæ ante dicta ſunt; quibus & dolor ipſe ærumnarum rationi conſentaneus, & ſanandi via demonſtratur? Eſt vero eorum quæ dicta ſunt caput, quod Deus legiſlator ſimul atque judex,

eis favet quæ bona ſunt, perdit autem quæ mala: unde fit, ut malorũ culpa penitus careat. At eos qui ſtudiis volũtariis mali effecti ſunt, rectæq; rationis, quam intus habebãt, obliti; tã quam improbos quidẽ ex legis inſtituto ulciſcitur, quæ mala fieri caveat; tanquã homines autẽ, propter accedentem legis nexũ ad voluntatẽ, quod INFORTUNIUM nominamus. Non enim ſimpliciter hominem, quatenus homo eſt, lex ipſa ulciſcitur; ſed qua ratione malus eſt. Ut autem talis evaderet, cauſam primam habuit in propria volũtate poſitam. Ex quo vero malus effectus eſt, (quod in nobis ſitũ fuit, non autẽ in Deo) tunc pœnis afficitur (quod in voluntate divina, nõ autẽ in nobis eſt poſitum.) Fuerit porro ſcopus legis unus Deo congruus maxime, hominibuſque utilis, ipſa vitiorum amputatio atq; purgatio, admotis quibuſlibet juſtitiæ caſtigationib⁹: ipſaque etiã animi ad prava dilabentis in rectæ rationis viam revocatio. Cum igitur ita ſe lex habeat, eademque ſemper loquatur; nõ quilibet eadem ſemper conſequitur, qui alias aliud, quod compenſatione dignum ſit, admiſerit. Non enim juſtum eſſet iſtud, neque nobis etiam conduceret. Sed parit judicii mutationem rei mutatio, quæ judicatur. Qui enim poſſit, qui ſimilis non eſt, iiſdem dignus haberi? Sunt igitur

AEQUO ANIMO FERENDA

DI-

πίθεϑ᾽ μὲν τὰ ἀγαθὰ, ἀναιρεῖ ϑ᾽ τὰ κακά. διὸ χ᾽ παύτῃ κακῶν ὄζιν ἀναίτιος· τὰς δὲ κακυνϑένϛας αὐτεξυσίους ὁρμαῖς, χ᾽ τ᾽ ὀν αὐτοῖς ὀρϑὸν λόγον ἀμνημονήσαντας, ὡς μὴ κακὰς κολάζῃ καϛὰ τ᾽ νόμον τ᾽ ἀπαγορεύοντα τὰ κακά· ὡς ϑ᾽ ἀνϑρώπυς, τῇ ἐπφσιύσῃ ὀπλοκῇ τῆς νόμυ πρὸς τ᾽ πρφαίρεσιν, ὣν δὴ ΤΥΧΗΝ καλῆμεν. ὁ γὰ ἁπλῶς τὸν ἄνϑρωπον, ἢ ἄνϑρωπος, κολάζῃ ὁ νόμος, ἀλ᾽ ἢ κακός. τῆς ϑ᾽ κακὸν γνέϑζ, τὸν πρώτυ αἰτίαν εἶχεν ἡ πρφαίρεσις. ἐπφδὰν κακὸς γένηται (ὅ ὥρ ὧν ἐφ᾽ ἡμῖν, ἀλ᾽ ἀκ ἐπὶ τῷ θεῷ) τότε δίδωσι δίκας. (ὅ ὥρ ἦν ὀπὶ τῷ θείῳ νόμῳ, ἀλλ᾽ ἀκ ἐφ᾽ ἡμῖν) σκοπὸς ϑ᾽ τ᾽ νόμυ μόνος ἂν εἴη πρέπων τῷ ϑεῷ, χ᾽ ἡμῖν ἐπωφϐὴς, τὸ κόλαμ τ᾽ κακίαν, χ᾽ ἀποκαθάραι τοῖς παντοδαποῖς τ᾽ δίκης σωφρονισμοῖς, καὶ ὅπερ φέλαι τὸν ὑποπεσοῦσαν τῇ πονηρίᾳ ψυχὴν εἰς ἀνάμνησιν τ᾽ ὀρϑῦ λόγυ. χ᾽ ὅπως ἐξῶτος τῆς νόμυ, χ᾽ τὰ αὐτὰ ἀεὶ φϑεγϛομένου, τὴν ἀξίαν ἕκαστος ἄλλοτ᾽ ἄλλυ ποιήσας ὁ τ᾽ αὐτῷ ἀεὶ τυϛχάνει. ὁ γὰ δίκαιον τοῦτό γε, ὁ δὲ ἡμῖν ϛυμφέρον. τὴν δὲ μεταϐολὴν τῆς κείσεως ἡ τῆς κεινομένυ μεταϐολὴ δίδωσι. τὸν γὰ μὴ τοιοῦτον πῶς τῷ αὐτῷ ὄζιν ἀξιοῦν; ΚΑΛΩΣ ΦΕΡΕΙΝ ἔν τὰς

τὰς ΔΑΙΜΟΝΙΑΣ ΤΥΧΑΣ δεῖ, καὶ ΜΗ ΑΓΑΝΑΚΤΕΙΝ δι δόντα δίκλω, καὶ ὅσον ἐπὶ τῇ θείᾳ κείσει καθαιρόμενον διὰ τῶν δοκούντων ἐμποδίων εἰς πρὸς εὐπάθειαν τὴν δὲ βίᾳ. ὁ δ' τοιοῦτος λογισμὸς ΙΑΣΙΣ ΤΕ γίνεται τῶν περιωδυνημένων, καὶ ὅπισθεν πρὸς τὰ ὑπάρχοντα ἡμῖν λόγον ὀρθόν. πῶς γὰρ ὁ κακίας εἰς καρπὸς τὰ ἀλγεινὰ γιγόμενος, ἀ φάξει τὰ εἰς αὐτὰ καταίγυς αὐτὸν αἰτίαν; καὶ εἰ δεῖ χαλεπαίνειν ὧν τοῖς λυπηροῖς, ἑαυτῷ μᾶλλον οἰήσει δεῖν χαλεπαίνειν, ἢ τῷ κωλύοντι τὰ πονηρὰ θεῷ διὰ τὰ ὀργάνων τὰ δίκης, δι' ὧν ἐστι συνεῖναι καὶ ἀναμιμνήσκεσθαι τῶν θείων νόμων, μηδὲ ἑκόντας κακωθέναι. ἀ γὰρ ὡς ἔτυχε τὰ λγεινὰ τοῖς ἀνθρώποις διανέμει, εἴπερ θεὸς, καὶ δίκης ὅρος πρόκειται ἡμῖν, τὰ ἀξίαν ΜΟΙΡΑΝ ἑφ' ἑκάστοις ἐπάγοντες. διὸ καὶ τὸ ἀ ΠΑΝΤ ΤΟΙΣ ΑΓΑΘΟΙΣ ΤΑ ΑΛΓΕΙΝΑ ξυμπίπειν, εὔλογον. πρῶτον μὲ γὰρ ΟΙΣΟΥΣΙΝ αὐτὰ ΠΡΑΩΣ τῇ εὐαρεσίᾳ τῆς θείας κείσεως, καὶ τῇ τῆς ἀρετῆς προσκλήσει, δι' ἣν προάγεσθαι μὲν τὰ χαλεπὰ γίνεται. καὶ ὕστερος δὲ τῶν λοιπῶν ὁ βίος μηδαμῶς ἐνοχλήσειν ἡμῖν τὰ τοιαῦτα, εἴπερ ἀγαθοῖς γιγομένοις

κτ

DIVINA INFORTUNIA: NEC SI AEGRE FERENDUM qui pœnas luit, qu'que, quantum divino judicio viſum eſt, iis rebus purgatus eſt quæ hujus vitæ oblectationem morari videbantur. Fuerit vero iſthæc ratiocinatio MEDELA quædam eorum quæ ante peccata ſunt, & ad rectam rationem quæ in nobis eſt, converſio. Quo pacto enim qui vitiorum fructus eſſe calamitates arbitratur, non cauſas fugiet quibus ad illas iter eſt? Præterea, ſi in rebus quæ dolorem pariunt, æquum eſt exacerbari, ſibi potius eſſe ſuccenſendum arbitrabitur, quam Deo, qui malitiam juſtitiæ armis repellat, quibus licet divinas leges noſſe, earumque recordari, nec niſi ſponte malis affici. Non enim fortuito calamitates diſtribuuntur hominibus; ſi Deum nobis præeſſe, juſtitiæque fines regere, atque meritam ſingulis SORTEM inferre verum eſt. quo fit, ut quod NON PENITUS BONIS CALAMITATES accidere dixit, veritati conſentaneum ſit. Primum enim iſta FERENT MODERATE judicii divini placito, deinde virtutis adeptione perſuaſi; cujus auxilio leviora fiunt quæ moleſta fuerant. Eſt præterea non vana ſpes vitam noſtram deinceps talibus nequaquam perturbatum iri; ſi quidem bonis effectis ipſa

ipſa ſummæ virtutis adeptione divina bona nobis recondantur, mediæ autem humana. SANABUNTUR præterea & iſta, quantum poterunt, ſi LEVITER FERENDO, ea curandi rationes didicerimus. Qui enim poſſunt ſacris ſupplicationibus pro Dei dignitate uti, qui providentiam atque juſtitiam humana negant intueri; animumque noſtrum immortalitate præditum externa iſta quandoque ſortiri, prout ſe voluntariis motibus dignum præbuerit? Qui enim ad iſta SORTEM præſentem non retulerit, ubi eam MODERATE FERENDI occaſionem queat invenire, ubi etiam MEDENDI artem, dici profecto non queat. Neque enim ſane talibus confeſtim datur acquieſcere, tanquam ſint indifferentia, aut contrariis præſtantiora; quia per ſe ideo fugienda videantur, quod dolorem pariant atque laborem. quæ autem ſunt ejuſmodi non ſolet natura noſtra admittere, tanquam propter ſe amplectenda, niſi certe boni ſit aliquid quod ex doloris moleſtia exſpectetur. Eſt igitur ægre ferre neceſſarium, & tædio multo affici, atque ex ea quam ipſi natura habemus ignoratione dolores amplificari, & pœnas dare nihilominus: maximam autem nobis improbitatem accerſere,

ſi

καλὰ τ' ἀκρετάτῳ ἀρετὴν τὰ θεῖα ἀγαθὰ
ἡμῖν ἀπόκει). καλὰ ὃ τ' μίσην ἔξιν, τὰ ἀν-
θρώπινα. ἕπεται χ' ΙΑΣΟΝΤΑΙ
ΚΑΤΑ ΔΥΝΑΜΙΝ τὰ τοιαῦτα ἐξ
ἀυτῦ τ' ΦΕΡΕΙΝ ΠΡΑΩΣ, τὰς με-
θόδους τῆς θεραπείας αὐτῷ διδασκόμενοι.
πῶς γὰ οἷόντ' τ' ἱεραῖς ἱκετείαις θεοπρεπῶς
χρήσασθαι, μὴ πρόνοιαν χ' δίκλω ἐφορᾶν τὰ
ἀνθρώπινα τιθεμένους, χ' τὴν ψυχὴν ἡμῶν
ἀθάνατον ἂ ἕ τοιούτων ἑκάστ' τυγχάνειν τ'
ἔξωθεν, οἷον αὖ ἑαυτὴν ἀξίαν παρέχοιλο ὀκ
τ' περαιρετικῶν κινημάτων; ὃ γὰ μὴ εἰς ταῦ-
τα ἀναφέρων τ' παροδσαν ΜΟΙΡΑΝ,
πόθεν πα ΠΡΑΩΣ ΦΕΡΕΙΝ αὐτὴν
τὰς ἀφορμὰς λήψε); πόθεν ὃ τᾶ ΙΑΣΘΑΙ
τ' πάχνλω; ὀκ ἔστιν εἰπεῖν. ἐυαρεστῆσαι μὲ γὰ
αὐτόθεν τοῖς τοιούτοις ὀκ ἔστιν, ὡς ἀδιαφό-
ροις, ἢ ἀμένοσι τ' ἐναντίων, ἐπφδὴ παρ' ἑαυτ'
φδικὰ ἔχ) φαίνε) ἀλγεινὰ ὄντα, χ' ἐπίπονα.
τὰ ὃ τοιαῦτα ὁ περσίεται ἡμῖν ἡ φύσις, ὡς
διὰ ταῦτα αἱρετὰ, εἰ μὴ ἄρα ἀγαθόν τι προσ- * χ'
δοκώμενον εἶη ὂπ' ἦ ἀπαθείᾳ τ' δυχερῶν. δ' ἑαυ-
ἀνάγκη ἂν δυχεραίνῃν, χ' δυαρεσίας ἐμπ- τὰ
πλαῖς, χ' περιπτείνῃν τὰ ἀλγεινὰ ὀκ τ'
περὶ τ' ὐσίαν ἡμῶν ἀγνοίας, χ' ἁδὲν μᾶλλον
διδόναι δίκας· τ' μεζίσην ὃ ἐπικλᾶῖς κακίαν,

ἐὰν

ἐαν ἀπρονόητον τὸ παν, ἢ κακῶς φρονιζόμενον οἰησώμεν. τοῦτο δ' ταυτόν ὄζι τὸ μὴ οἴεσθαι εἶναι θεόν· ἢ ὄντα μὴ προνοεῖν· ἢ προνοοῦντα μὴ ἀγαθὸν εἶναι, καὶ δίκαιον, ἃ δὴ τ παντοδαπῆς ἀδικίας ἐστὶ συνεκτικώτατα, καὶ πρὸς πᾶσι κακίαν συνωθοῦντα τὸν τοῖς τοιούτοις ἐμμανῶς δοξάσμασιν. ὡς γὰ ἡ εὐσέβεια μήτηρ τ ἀρετ ἀνεφάνη, ὕτω καὶ πάσης κακίας ἡγεμὼν ἡ τ εὐσεβείας ἀποστασις. μόνῳ δ' ἂν ἐξαρήσει τούτων τ ΙΑΣΙΝ ὁ ΠΡΑΩΣ αὐτὰ ΦΕΡΕΙΝ ἐκδιδαγμένος. τοῦτο δ' διὰ φιλοσοφίας μόνης παραγίνε τὰς παντων τ ὄντων ὑσίας ἀκειβῶς ἐπισκοπούσης, καὶ τὰς ἑπομένας τ ὑσίαις αὐτ ἐνεργείας, ὧν εἰρμὸς καὶ συνταξίς ὄζιν ἡ τ ὅλων διοίκησις, ἀφ' ἧς καὶ τὰς ΔΑΙΜΟΝΙΑΣ ΤΥΧΑΣ ὑπονέμεσθαι ἀνάγκη· εἶθ' ὑ τιμὴ ἑκάστῳ ὑπονεμηθεῖσαν ἀξίαν τιμὴν τῶν λεγομένων ΜΟΙΡΑΝ, ἠρτημένων τ τ προνοίας τοῦ θεοῦ, καὶ τ κοσμικῆς ἐυταξίας, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης προαιρέσεως. εἰ μὴ γὰ εἴη θεῶ πρόνοια, ὐκ ἂν εἴη τάξις ἐν κόσμῳ, λῶ καὶ εἱμαρμένων ἂν εἴη ποιησις. εἰ δ' μὴ ταῦτα εἴη, δίκη, καὶ κείσις τ κακῶν ὐκ ἂν γένοιτο. ἀλλ' ἀδέλιμὴ καὶ ἀποδοχὴ τ ἀγαθῶν. προνοίας δ' ἔσης, καὶ τάξεως, παντας ἔδει τοὺς νῦν γενομένους τ ἴσων ἀγαθῶν

ſi mundum providentia carere, aut male adminiſtrari exiſtimemus. Fuerit vero iſtud idem plane, atque Deum non eſſe putare; vel ſi ſit, minime providere; vel denique ſi provideat, nequaquam bonum & juſtum exſiſtere. quæ certe nullum non iniquitatis genus complectuntur; eumque qui ſe talibus capi patitur opinionibus, ad ſcelera quælibet impellunt. Ut enim virtutum mater eſt pietas in Deos: ſic vitiorum omnium dux ejuſdem contemptus. Horum igitur MEDELAM ſolus invenerit, qui ea FERRE MODERATE didicerit. Id autem Philoſophia una præſtiterit, quæ rerum omnium naturas, & actiones quæ naturas ipſas conſequuntur, exacte noverit: quarum ſeries atque ordo ipſa eſt univerſorum adminiſtratio; à qua DIVINA INFORTUNIA neceſſe eſt diſtribui; nec eſſe aliud mercedem cuique tributam, quam SORTEM, de qua nunc ſermo eſt, quæ à Dei providentia, mundanique ordinis præſtantia, atque hominum voluntate depēdeat. Neque enim ſi non eſſet providentia, ordo ille in mundo exſiſteret, quod fatū poſſit aliquis appellare. nec ſi iſta deeſſent, ulla eſſet mulcta, ullumq; adverſus ſceleratos judicium. Immo nec bonorum præmium, nec cōmendatio. At vero providentia atq; ordine exſiſtentibus, omnes oportebat qui jā naſcuntur eadē bona

SORTIRI,

SORTIRI, ſi nihil à ſeipſis ad inæqualitatẽ cõtuliſſẽt. Sed liquet imparẽ eorũ SORTEM exſiſtere. Apparet igitur obſtare volũtatis noſtræ inæqualitatẽ, quæ providentiæ judicio ſubjecta eſt, quo minꝰ ipſis fiat æqua diſtributio, cũ pro meriti ratione SORTEM cadere neceſſe ſit. Cæterum ne nos cõturbet, quod in brutis quoque animantibus, in plãtis, in his etiã quæ vita deſtituũtur, eandẽ quã in hominibus inæqualitatẽ cernimus. Nõ enim propterea res noſtræ providẽtia nõ regũtur, ſi in illis iſta caſu cõtingãt, vel ſi in eiſdẽ etiã pœna & judiciũ, virtutiſq; & vitii inſit conſideratio; cũ exacte adeo fiant quæ ad nos attinent. Primum enim ita ſe habẽt, quæ anima carent, vti cõmunis materia plãtis, brutiſq; ipſis atq; hominibus. Sũt præterea animalia nõnulla in alimentum data cæteris, atq; hominibus. quo fit, ut cadẽ inter ſe faciant, nõ quod ad eorũ meritũ advertant quæ patiũtur, ſed ut ſuã ipſa vel famẽ placẽt, vel morbũ curẽt; utq; õnino quod ſibi deeſt, undecunq; facere liceat, conſequãtur. quo fit, ut cæteris animalibꝰ indè naſcatur infelicitatis occaſio, quod ea, ſiquibus indigemꝰ, uti ſeſe offerũt, in uſũ noſtrum cõvertimus: felicitatis autẽ cauſa quã habere vidẽtur, noſtra ſit erga ipſa animi propẽſio, atq; affectio. Si igitur ulterius promovens oratio alios quoſdã etiam non deeſſe præſtantiores nobis opponat;

qui

ΤΥΓΧΑΝΕΙΝ, εἰ μηδὲν παρ' ἑαυτὸν εἰς πλὴν ἀνισότητα συμπεπλεγ. φαίνονται δὲ ἃ πρὸς ἴσων τυγχάνοντες. δῆλον οὖν, ὡς τὸ τῆς προαιρέσεως ἄνισον ὑποβληθὲν τῇ τῆ προνοίας κείσει, ἐκ ἐᾷ τὴν ἴσην αὐτοῖς ὑπομένοντας

MOIPAN, ἤγε πρὸς πρὸς ἀξίαν ἀνάγκη τυγχάνειν. μὴ ταραττέτω ὃ ἡμᾶς τὸ, καὶ ἐπὶ τῶν ζώων ἀλόγων, καὶ φυτῶν, καὶ αὐτῶν τῶν ἀψύχων τὴν αὐτὴν ἀνωμαλίαν ὁπτφαίνοντας, ἣν καὶ ἐπ' ἀνθρώπων. ὁ γὰρ διὰ τοῦτο τὰ καθ' ἡμᾶς ἀπρονόητα, ἤγε ἐκείνοις ταῦτα, ὡς ἔτυχε, συμβαίνει· ἢ καὶ ἐπ' ἐκείνων δίκη καὶ κρίσις, καὶ ἀρετὴ καὶ κακία ἀπλογισμοί· ἐπεὶ τὰ κατ' ἡμᾶς ἔτως ἠκείβωται. πρῶτον μὲν γὰρ τὰ ἄψυχα ἔτως ἔχει, ὡς κοινὴ ὕλη φυτοῖς, καὶ ζώοις, καὶ ἀνθρώποις. κοινὴ τροφὴ πέφυκεν καὶ ἕνια ζώων ζώοις ἐστὶ, καὶ ἀνθρώποις. Διὸ καὶ ποιεῖ ταῦτα εἰς ἄπλα ἃ τῶν πασχόντων ἀξίαν ὁπτικεπλόκασα, ἀπλᾶ τῶν αὐτῶν πεῖναν, ἢ τὸ νόσον διαφθείροντα, καὶ ὅλως τὸ ἐνδεὲς αὐτῶν πληροῦντα, ὅθεν ἂν τοῦτο ποιεῖν ἐδύνη. ὥστε δυσχέρειαν ἀφορμὴν ἔχει τοῖς ζώοις τὸ ἡμετέραν χρῆσιν ὑπὸ τῶν ἀθλιοτύχων πληροῦν, καὶ τὸ δοκοῦσιν εὐτυχίας αὐτοῖς αἴτιον τὸ παρ' ἡμῶν πάσχειν. εἰ γὰρ ἦν πειθὼν ὁ λέγων καὶ ἄλλως κρείττονας ἡμῶν τινας ἀνηρπάγαμεν,

ὅτως ὑποχρεωμένους ἡμῖν πρὸς πλήρωσιν τῆς ἑαυτῶν ἀνδρείας, ὡς ἡμεῖς τοῖς λόγοις φανώμεθα χρώμενοι· ἀνηκτεῦ ἐκείνους ἔδει ὁμολογεῖν, καὶ φαίνεσθαι τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν ἐκείνων χρείαν ἀναθησόμενα. εἰ δὲ μηδὲν τῶν πρὸς ἀνθρώπινα θνητὸν, ἐπφδὴ καὶ αὐτὸς ἔχαιρος ὢν τῶν λογικῶν ψυχῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἀθανάτους εἰς σῶμα θνητὸν ἐκ προϋπάρξεως ἔρχεσθαι, καὶ συγχύσεις τοῖς λόγοις ἀναγκαῖον ὄργανον ἐπὶ γῆς πολιτείας· ἀδύνατον ἂν εἴη τὸ τῶν ἡμετέραις δυσχερείαις εἰς τὴν ἑαυτῶν διόρθωσιν ὑποχρησάμενον ἔκνευ ἀδικεῖ τὸ ἀτάκτως χρησάμενον ἡμῖν προθυμίᾳ πληρώσεως. δίκη τοίνυν καὶ τάξις τοῖς περὶ ἡμᾶς ἀθανάτοις τὰς ὄψεις τῶν περὶ ἡμᾶς διοικήσεως νομοθετεῖν, ταῦτα μηχανᾶσθαι περὶ ἡμᾶς, ἃ τὴν τῶν ὀναίσθαι κακίαν ἡμῖν ἐλαττοῖ, καὶ πρὸς αὐτὰς ἐπιστρέφειν ἡμᾶς δυνάσθαι. κίνδυνος δὲ ἡμῖν, ὡς συγγενῶν ἐκπεσόντων. ὅθεν αἱ δῶς, καὶ νέμεσις, καὶ αἰσχύνη ὑποστέψασα τῶν κακῶν, ἀνθρώπους μόνους ὑπιστρέφειν λέγουσι ὀρθῶς. τὸ δὲ λογικὸν ζῶον μόνοι συναισθάνεσθαι τῶν δίκης πέφυκε· τοῖς μείζοσιν ὧν ὄφεις διεσῶσαι ἡμᾶς ὑπὸ τῶν θεῶν, διεσῶσι πάμπολυ καὶ τῇ διοικήσει χρῆσθαι πεφυκότες. σύμμετρος δὲ τῶν ὑπάρξεως τῶν ὅλων καὶ ὁ τῆς προνοίας δεσμός. καὶ ὡς ἔκαστα ὑπέστη παρὰ τοῦ δημιουργοῦ θεοῦ,

ὅτω

qui nobis quoque ad eorum quibus indigent ſupplementum abutantur, non aliter quam & ipſi ratione carẽtibus uti videmur: mortales illos eſſe probari oportuit, hominumque corpora in eorum uſum atque neceſſitatem impendi. Verum ſi nihil eſt omnium quæ homine ſuperiora ſunt morti obnoxium, quoniam & ipſe ultimus ex eorum genere quæ ſunt ratione prædita, & ob id immortalis in mortale corpus ex neceſſitate venit, ibique aſſumpto rationis expertibus cognato organo in terra verſatur; nihil eſſe queat quod miſeriis noſtris ad ſuas epulas abutatur; nihil etiam certe quod nobis utatur inordinate ad cupiditatis expletionem. Fines igitur Diis immortalibus, qui nobis præſtant, ſuæ noſtri adminiſtrationis juſtitia atque ordo præſcribunt; ut ea noſtro nomine moliantur, quibus hic minuatur nequitia noſtra, & quibus ad ipſos reverti valeamus. Sunt enim noſtri ſolliciti, tanquam cognatorum, cum labi nos contigit. Quo fit ut verecundia, divinaque ultione, atque dedecore homines tantum à vitiis revocari recte dicatur. Solũ enim quod ratione prædituꝫ eſt animal juſtitiã natura percipit. Nos ergo, qui intervallo lõgiſſimo à brutorũ natura diſtamꝰ, ſeparata valde adminiſtrationis etiã ratione uti cõvenit. Eſt enim univerſi naturis etiã providẽtiæ lex maxime cõgrua. Singula deinde qua ratione à Deo

edita ſunt,eadem & ipſa providentiam ſentiunt.Videtur porro ſingulos quidé hominũ animos ipſe produxiſſe, brutorum auté ſola genera;illis naturæ fingenti commiſſis: uti Platoni, Timæoq; Pythagorico viſũ eſt; quibus placet, nihil eorum quæ morti ſunt obnoxia à Deo immediate conditũ eſſe, animos autem hominum ex eadem temperatione qua mũdani Dei atq; dæmones, ipſique etiam illuſtres heroes, factos eſſe: ideoque in ſingulis hominibus providentiã elucere; quomodo ab iſtis evocẽtur, quomodo in illa propẽdeãt; quomodo hic degãt,quomodo iſthinc alio ſe conferant : quorũ nihil in vita quæ ratione careat effici oportuit. Neque enim ad Deum accedit,quæ invitari atque excitari nequeat. Nec poteſt in terris fungi adminiſtratione, quæ tanquã planta cœleſtis exſiſtat.Neque id habet à natura,ut ad aſtrum aliquod, quocum apta ſit, referatur. Atque hæc quidem in eos qui caſibus humanis indignantur, quique modis omnibus providentiã deſtruunt, à nobis reſpõſa ſint. Quibus & iſta jure poſſũt adjici,eoipſo videri hominũ mores cũ ratione cõſentire, quod res adverſas FERANT MODERATE: nec ea tantum ratione fieri leviora, quibus tum nos angi contigit; ſed futuris etiam adferri remedium. Vos autem cum INDIGNAMINI, quid aliud ipſi proficitis, quam quod impietatem, malorum omnium graviſſimũ, labo-

ὅπως καὶ προνοίας ἀξιοῦται. φαίνεται δὲ ὅτι μὲν τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν, ἐκάστην αὐτὸς ἐποίησας· ἐπὶ δὲ τῶν ἀλόγων μόνα γένη, προειπόντων τῆς διαπλάσεως αὐτὰ φύσει, ὡς Πλάτωνι δοκεῖ, καὶ Τιμαίῳ τῷ Πυθαγορείῳ, ἃ δὲν μὲν προσεχὲς τῶν θνητῶν δημιούργημα εἶδε τοῖς θεοῖς τιθεμένοις· τὰς δὲ ἀνθρωπίνας ψυχὰς γίνεσθαι ὁμοίως τοῖς αὐτοῖς κρατίστοις τῶν ἐγκοσμίων θεοῖς, καὶ ἴσοις δαίμοσι, καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἥρωσι. Διὸ προνοίας ἐπ' ἀνθρώπων ἐστὶ καθ' ἕνα ἕκαστον, πῶς ἀφίσται τῶν ὁμοίων· πῶς προσλαμβάνει τὴν δεύτερον· πῶς ἐνταῦθα πολιτεύεται· πῶς αὖ ὁπόθεν ἀναχωρήσει ἐκεῖσε· ὧν ἃ δὲν δοκεῖ περὶ τοῦ ἀλόγου ζωῆς προσλαμβάνειν. ἃ δὲ καὶ βέλτιον ἀδιαπειράστως θεῷ· ὅτι ἐπὶ γῆς δυνάμενα πολιτεύεσθαι, ὡς φυτὸν ἕνα ἑκάστιον· ἔτι πρός τι ξωϊκὸν ἄστρον ἀνάγκης πέφυκε. καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὸ παρὸν ἀπολογήσθω ἡμῖν πρὸς τοὺς δυσχερεστικούς, καὶ παντάχοθεν τὸ ἀπροσκόπτον καθασκάζοντας· πρὸς οὓς καὶ ταῦτα εἰπεῖν δίκαιον, ὅτι ἐκ τοῦ ΠΡΑΩΣ τὰ δυσχερῆ ΦΕΡΕΙΝ, ὁ ἀνθρώπινος βίος εὐλόγιστος ἀναφαίνεται, καὶ πρὸς τὸ παρὸν ἐπιλαμπρύνων τὰ δυσχερῆ, καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἰώμενος. ὑμεῖς δὲ ἀγαναχτοῦντες τί καὶ ὀνήσετε, εἰ μὴ μόνον προσθείητε τοῖς πόνοις τὸ μέγιστον

τῶν κακῶν ἀσέβειαν, καὶ αὐτὰ ἢ τὰ χαλεπὰ τραχύτερα ἑαυτοῖς ἐνεργάσασθε τῷ τῆς ἀξίας πάσχειν αὐτὰ δοκεῖν; ὃ γὰρ νοσῶν, ἐὰν ἀγανακτῇ ὅτι νοσεῖ, δι' αὐτὸ τοῦτο μᾶλλον νοσήσει; διὸ δὲ χαλεπαίνειν δεῖ πρὸς τὰ ἀξίαν τῆς ἀποδοτέως γινομένης, ἵνα μὴ καὶ χρείττων ὀφθῶμεν, διὰ τὸ ἐπὶ τοῖς παροῦσι βλάσφημον δυσφορίαν. σκεψώμεθα δὴ αὐτὸ καὶ τῇδε· εἴπερ πενίαν λαῶν ΠΡΑΩΣ ΦΕΡΕΙ, πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς παρούσης ἀλυπίαν, καὶ ὀξυρρήστῳ πνεῦμα βίου παραμυθίαν· τοῦτο μὲν λογισμῷ πόρρω ὀξυδείσκοντος εὐλόγως διαφορᾶς, τὸ μὴ συγκεχύσθαι τῇ λύπῃ· τοῦτο δὲ ἀναβιβάσαν αὐτὸν τὸ πλησίον τῆς ἐμφρονος καρτερείας, καὶ συνεκποριζόντων, ὅσα δυνάμεις, τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸν βίον. ὁ δὲ ΑΓΑΝΑΚΤΩΝ, καὶ γυναικείως πικραινόμενος, πρῶτον μὲν ἐκκοίλους λύπας προσκλᾶται· ἔπειτα προσδεδεμένος τῷ τῆς πενίας πενθεῖν, ἄπορος πανελεῶς γίνεται, ὅτε παρ' ἑαυτῷ πολλάζων εἰς πόρον συμβάλλεται, ὅτε τῷ τῆς πλησίον συνηγόμενος, ὅσον μὴ ἐλέου χάριν αὐτῷ τις προσείσειεν· ὃ πάλιν ἐκ τῆς διαθέσεως τοῦ διδόντος ἐπτοημένης τὸ λύσιτελὲς τῷ εἰς ὕστερον χρείας καταστάντι. ἐκ πάντων δὴ τῶν εἰρημένων ΠΡΑΩΣ ΦΕΡΕΙΝ

δεῖ

laboribus veſtris adjicitis; eoque dolorẽ veſtrum majorem efficitis, quod præter merita torqueri vos exiſtimatis? Annõ enim qui morbo afficitur, ſi eundẽ ferat acerbius, graviorem faciet? Non eſt itaque ægre ferendum quod pro meritorum ratione reponitur, ne urgentium moleſtiarum acerba reprehenſione, deteriorum etiam habitum nobis contrahamus. Conſideremus vero & iſtud hoc loco; Siquis in paupertatem delapſus ipſam FERAT MODERATE, præterquam quod ita ſibi dolorem adimit, vitæ etiam certam oblectationem nanciſcitur; partim quidem, quod idoneam alimentorum ſuppeditationem meditando inveniet, ſi dolore non conturbetur; partim vero, quod ejus prudentiam, animique robur qui vicini ſunt admirantur, & ſuppeditant ad vitam neceſſaria, quantum poſſunt. At vero, qui INDIGNATUR, cum muliebri more exacerbatur, primum quidem dolores ſponte ſibi accerſit; in luctu deinde paupertatis defixus non poteſt omnino efficere, ut ſibi nec à ſeipſo aliquid vacet ad ſublevandam inopiam conferre, nec viciniorum contributiõnibus ſublevari; niſi quantum ſtipis ergo alicui quis projecerit, quod rurſum pro largientis animo, ei qui in tanta rerum penuria verſatur dolorem auxerit. Patet igitur ex iis quæ dicta ſunt, MODERATE FERENDOS

ESSE caſus adverſos, & ADHIBENDA REMEDIA quantũ poſſumus, cauſaſque ipſorum pravis cogitationibus eſſe adſcribendas; neque ignorandum, cum providentia ſit, non poſſe eum negligi qui bonus nunc exiſtat, quantumlibet antiquis divinæ iræ notis compunctus ſit. Eadem enim opera, dum virtus acquiritur, & eorum vitatur moleſtia, & MEDICINA invenitur, quæ ex ſeſe quidem auxilium adverſus dolorem adferat; à providẽntia autem moleſtiarum liberationem. Calamitates enim invexerunt noſtra ſimul iniquitas & judicium divinum, cujus eſt in ſceleratos animadvertere: ſed tolluntur eædem percommode virtute noſtra atque providentiæ lege, quæ eos malis liberet qui ſponte ſua quod bonum eſt amplectuntur. Tot tantaque adeo ex verſibus iſtis poſſumus haurire præcepta, quæ ad virtutis inſtitutionem primam conferunt. Videntur enim & providentiæ, & fati, libertatiſque animi veriſſimas rationes complecti; quibus moleſtiam illam, quæ in eorum quæ cernuntur diſſimilitudine verſatur, oratio examinavit; inque omnibus malorum cauſam Deum nequaquam exiſtere demonſtravit. Quod ſi quis iſta ſuperioribus conjũgat, una omniũ eſſe ratio videbitur, quæ animi æternitatem confirmet. Quod enim juſtitiã eſſe colẽdã,

quod

δεῖ τὰ συμβαίνοντα· καὶ ΟΣΗ ΔΥΝΑΜΙΣ ΙΑΣΘΑΙ δεῖ, τὰς διαφόροις ἐννοίαις τὰς αἰτίας αὐτῶν ἐκλογιζομένους, καὶ ζωογῶντας, ὅτι προνοίας ἕσης, ἐκ ἀμοιρεῖ ὁ ἀγαθὸς νῦν νόμου, κἂν πολλαῶν μείωμάτων ἐφέλκηται σύγκλεισμα. καθ' αὑτὸ γὰρ κλάδαι πρὸς ἀρετὴν καὶ τὸ ἐπίπονον αὐτῆς διαφεύγει, καὶ τὴν ΙΑΣΙΝ ἐξαδείκνυσι, παρ' ἑαυτῷ μὲν βοήθειαν τῆς ἀλυπίας εἰσφέρων, πρὸς δὲ τὰ προνοίας τὰ ἀπόλυσιν τῶν κακιῶν κομιζόμενον. ἡ γὰρ ἡμετέρα κακία, καὶ κείσης θεία προορωμένη τὰ προνοίαν, τὰ χαλεπὰ σωφόρησεν. εἰκότως γὰρ ταῦτα λύεται πάλιν ἀρετῇ τὰ ἡμετέρᾳ, καὶ νόμῳ προνοίας ὑπολύονται τῶν κακῶν τοὺς παρ' ἑαυτῶν πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἐπιδεδωκότας. Ἰσασῶτα αὖ λάβοιμι καὶ ἐκ τούτων τῶν ἐπῶν δόγματα πρὸς ἀρετὴν στοιχείωσιν συντελοῦντα. τὰς γὰρ περὶ προνοίας, καὶ εἱμαρμένης, καὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν μηθεσάτους λόγους παρέχοιτο ἀναπέφηνε, δι' ὧν τὸ τὰ φαινομένων ἀνωμαλίας δύσκολον ἀπεύθυνεν ὁ λόγος, καὶ διὰ πάντων ἀπέδειξε τὰ κακῶν αἴτιον τὸν θεόν. εἰ δέ τις ταῦτα τοῖς προτέροις ὅπη συνάψειεν, εὑρήσει ἐκ πάντων ἀναφαίνεται λόγος πρὸς τῆς ψυχῆς διάθεσιν βεβαιούμενον. τὸ γὰρ δικαιοσύνῃ ἀσκεῖν,

καὶ

καὶ γυναίως ἀποθνήσκειν, καὶ περὶ τὰ χρήματα ἐλαθερείως διακεῖσθαι, τῷ μὴ συναποθνήσκειν τῷ σώματι τὴν ψυχὴν μάλιστα χρήζει πρὸς καλοκαγαθίαν, ὡς ἤδη εἴρηται. τὸ δὲ τὰς ΔΑΙΜΟΝΙΑΣ ΤΥΧΑΣ ΠΡΑΩΣ ΦΕΡΕΙΝ, καὶ ΙΑΣΘΑΙ ΔΥΝΑΣΘΑΙ, τὴν μὴ συγγενικῶς τῷ σώματι τὴν ψυχὴν νῦν ἐφαπτόμενον· ἐκ δὲ ἀμφοτέρων τὸ ἡδέσεως καὶ φθορᾶς κρείττονα εἶναι τὴν ψυχὴν ἀποδείκνυσθαι, καὶ ἑτέραν οὐσίαν παρὰ τὸ θνητὸν σῶμα αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν οὖσαν ἀίδιον. ἃ γὰρ οἷόντε ἐστὶν ἀπό τινος χρόνου προϋπάρχοντι εἰς γένεσιν εἰς ἀεὶ διαμένειν· ὥσπερ ἔφη καὶ τὸ ἐξ ἀϊδίου τὴν ὑπόστασιν ἔχον ποτὲ φθορᾶς ἀναδέχεσθαι. εἰκὸς δὲν μὴ τὴν τῶν σώματος φθορὰν ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ διαμένουσα δίκης καὶ κρίσεως τυγχάνῃ, καὶ ἢν ὀπτιδευθέντων ἐν τῷ βίῳ τὰς πρὸς ἀξίαν ἁμοιβὰς ἀποδέχεσθαι, ἐκ οἷόντε ἦν εἰς ἀεὶ διαμένειν τὸ ἀπὸ χρόνου γιγνόμενον· δῆλον, ὡς καὶ πρὸ τούτου ἦν τὰ ἅπαντα χρόνου. καὶ ἔτω τῶν ἀϊδίων δημιουργημάτων τὸ δημιουργεῖν καὶ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἀνδύεται, ὅθεν καὶ τῆς καὶ τὰ θεῖα ὁμοιώσεως μέτεστιν. ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτο μείζους ὑπομνήσεως ἔτυχε, καιρὸς ἂν εἴη καὶ τὰ λοιπὰ ὀπισκέψασθαι.

quod fortiter occumbendum, quod etiam liberaliter utendum divitiis dixit; ad animi immortalitatem aſſerendam, nec eam ſimul cum corpore interire, ſicuti dictum eſt, valde conducit. Ut autem DIVINA INFORTUNIA FERREMUS MODERATE, UT ADHIBERI REMEDIA pateremur, jam deſiderari videbatur, non eſſe cum corpore generatum animum. At vero ex utroque, generatione atque corruptione præſtantiorem exſiſtere, & à corpore mortali differre, qui ex ſe æternus ſit, demonſtratur. Neque enim fieri poteſt ut perpetuo maneat, qui ſui à tempore aliquo ortus principium duxerit; quemadmodum neque corruptionem unquam admittere, quod ſubſiſtat ab æterno. Si ergo poſt interitum corporis, eidem ſuperſtes animus pœnæ ſit atque judicii particeps; ſique eorum quæ geſſit in vita mercedem pro meritorum ratione percipit; ſi denique ſtare perpetuo non valet, quod fieri cœpit aliquando: perſpicuum eſt animum iſto prius omni tempore exſtitiſſe. Quo fit, ut inter æterna opera quæ ſunt ab opifice Deo condita, animus eſſe reperiatur, divinæque ſimilitudinis particeps. Verum quia de re iſta abunde dictum eſt, tempus fuerit reliqua etiam conſiderare.

21 MULTI HOMINIBUS SERMONES MALI ATQUE BONI 22 EXCIDUNT; QUIBUS IPSE NEC COMMOVERI DEBES, NEC 23 AVOCARI: SED CEDERE AEQUO ANIMO, SI QUID FALSI DICATUR.

Multus ſæpe hominum ſermo pravuſque bonuſque
Excidit. At terrere nihil: nec vertier illo
Tete permittas. Sin falſum dicat; id æquo
Sperne animo.—

Voluntas humana, quia nec virtuti nec vitio ſemper inhæret, SERMONES etiam voce edit utrique inſervientes, tanquam contrariis ſuis affectionibus ſimiles. Ideoque fit, ut veri quidem ſint alii; alii autem BONI; alii vero MALI; alii etjam falſi. Eget autem varietas iſta judicandi peritia, ut eos amplectamur qui ſunt præſtantiores, deteriores autem rejiciamus: utque nec SERMONUM odio penitus laboremus malos improbando, nec bonorum etiam ſtudio quoſlibet ſine diſcrimine amplectamur. Sequitur enim SERMONIS averſionem ipſa etiam ejus privatio qui BONUS eſt,

&

ΠΟΛΛΟΙ Δ' ΑΝΘΡΩΠΟΙΣΙ ΛΟΓΟΙ ΔΕΙΛΟΙ ΤΕ, ΚΑΙ ΕΣΘΛΟΙ
ΠΡΟΣΠΙΠΤΟΥΣ', ΩΝ ΜΗΤ' ΕΚΠΛΗΣΣΕΟ, ΜΗΤ' ΑΡ' ΕΑΣΗΣ
ΕΙΡΓΕΣΘΑΙ ΣΑΥΤΟΝ. ΨΕΥΔΟΣ Δ' ΗΝ ΠΕΡ ΤΙ ΛΕΓΗ ΤΕ,
ΠΡΑΩΣ ΕΙΚΕ.

ἡ. ἴ

Ἡ ἀνθρωπίνη περαίρεσις μήτ' ἐν ἀρετῇ ἀεὶ ἐοῦσα, μήτ' ἐν κακίᾳ, ἢ τὰς διὰ φωνῆς περιόντας ΛΟΓΟΥΣ ἐπιμορτεύζοντας ἀπεχθύνησεν, ὡς ἐοικότας ταῖς ἐναντίαις αὐτῆς διαθέσεσι. διὸ τῶν ΛΟΓΩΝ ἐγένοντο οἱ μὲν ἀληθεῖς, οἱ δὲ ΑΓΑΘΟΙ, οἱ δὲ ΚΑΚΟΙ, οἱ δὲ ψευδεῖς. ἢ δὲ διαφορὰ αὐτῶν ὀπισημονικῆς δεῖ διακείσεως, ὅπως τοὺς μὲν ἀμείνονας ἐκλεξώμεθα, τοὺς δὲ χείρους ἀποδιώξωμεν, καὶ μήτε μισολογίαν νοσήσωμεν παντελῆ διὰ τὸ τῶν ψευδῶν ΛΟΓΩΝ καταγνῶσιν, μήτε ἀδιακείτως πάντας εἰσδεξώμεθα διὰ τὴν τῶν ἀμεινόνων ὑποδοχήν. ἔπεται γὰρ τῇ μὲν μισολογίᾳ τὸ καὶ τῶν ἀληθῶν ΛΟΓΩΝ ἑαυτοὺς ἀποτρέπειν.

τῇ

τῇ ὑ ἀκρίτῳ φιλολογίᾳ. τὸ λανθάνειν βλαπτόμενον ὑπὸ τ κεκακευργημένων λόγων. φιλολογίαν γὰρ ἀσκήσωμεν μ κείσεως ἀείσης, ἵνα ἡ μ* φιλία* ζ ἡμῖν τὸ γένω τ ΛΟΓΩΝ· ἡ ὑ κείσις ἀποθῇ τ χείρονα. καὶ ὅτω τὸ Πυθαγορικὸν περὶ σομεν παράγγελμα. μήτε ἐκπλησσόμενοι τὰς πονηρὰς τῶν ΛΟΓΩΝ, καὶ δι' αὐτὸ μ τὸ, ὅτι λόγοι εἰσὶν, * ἀκείτως αὐτὰς εἰσδεχόμενοι· ἕ τ ΑΓΑΘΩΝ εἰργόμενοι, διότι λόγοι μὴ ὁμοίως τοῖς χείροσι. πρῶτον μ γὰ ἀφ' ἧ λόγοι, μεταδιώκειν τ· ἀλλ' ἧ ἀληθεῖς. ἀθ' οἱ ἕτεροι καταγινώσκοντο, ὡς λόγοι ἀλλ' ὡς ΨΕΥΔΕΙΣ ἔπλα κἀκεῖνο εὐθαρσῶς ἂν εἴποιμεν, ὡς μόνον λόγοι εἰσὶν οἱ ἀληθεῖς. μόνοι γὰ τ λογικῆς οὐσίας τὸ ἀξίωμα τηροῦσι, καὶ εἰσι γεννήματα ψυχῆς πρὸς τὸ ἄειδον ἀναπεπταγμένης, καὶ τ οἰκεῖον κόσμον κεκτημένης. οἱ ὑ ψευδεῖς τ λόγων, οὐδὲ ΛΟΓΟΙ ὄντως εἰσί· πρὸς γὰ κακίαν καὶ ψευδοδοξίαν φέροντες, καὶ τὴν εὐγένειαν τῶν Λ Ο Γ Ω Ν ἠρνήσαντο, καὶ εἰσὶν ἠλογημένης ψυχῆς, καὶ πάθεσι συμπεσυρμένης φωναί. μήτ' οὖν πάντας καταδέχου, φησὶν, ἵνα μὴ καὶ τὰς ΨΕΥΔΕΙΣ· μήτ' πάντας ἀπόβαλε, ἵνα μὴ καὶ τὰς ἀληθεῖς. ἐκφέρον γὰ ἄτοπον, τὰς τ ἀγαθὰς μισῆσαι ζὺν τοῖς χείροσι, καὶ τὰς ψευδεῖς πρεσίως

* χ' φιλη- νοία * πω̃

* χ' ἀκρί- τως

& audiendi ſtudium temerarium, nefariæ orationis minus prævisæ injuria. Rectiſſimo igitur judicio SERMONUM ſtudium colendum nobis eſt; ut nos audiendi quidem cupiditas ad nullum non genus SERMONUM pertrahat, judicium autem eos rejiciat qui ſint deteriores. Atque ita Pythagoricũ præceptum ſervandum, ut NEQUE MALIS SERMONIBUS COMMOVEAMUR; neque ideo ſine diſcrimine admittamus, quia SERMONES exſiſtunt; neque ſimili ratione BONIS ABSTINEAMUS. Primum enim, non iſtos ob id amplectimur, quia SERMONES ſunt; ſed quia veri. nec illos etiam alia ratione, quam quod falſi, condemnamus. Auſim præterea confidenter aſſerere, SERMONUM nomine eos cenſeri tantum, qui veri ſunt. Soli enim naturæ rationis participis dignitatem retinent, animique fœtura ſunt ad id quod eſt optimum comparati, ſuumque ordinem atque ſplendorem adepti: contra autem, qui falſi ſunt, ne SERMONES quidẽ vere exiſtũt. Cũ enim ad vitia ducãt opinioniſque falſitatem, à SERMONIS ingenuitate non ipſi tantum defecerunt, ſed ſunt animi voces ratione deſtituti, perturbationibuſq; involuti atque immerſi. Neque igitur omnes, inquit, amplectere, ne & MALOS etiã; neque omnes rejice, ne & BONOS. Utrũmq. enim fuerit abſurdũ, BONOS odiſſe cum MALIS, & FALSOS amplecti propter

propter veros. At decet quidem laudare BONOS, & ubi admiſſi fuerint, opere præſtare, & quærere ubi & quouſque veritati conſentiant: adverſus eos autem qui falſi ſunt decertandi vim adhibere; qualis ea fuerit quæ à logica ſcientia petitur ad veritatis diſtinctionem. Cum autem poſſumus evertere quæ falſa ſunt, non violenter, non ſuperbe id facere; ſed manſuete veritatem perſequi, lenibuſque reprehenſionibus improbare, atque etjam, uti verſus ipſe loquitur, AEQUO ANIMO CEDERE; SI QUID AUTEM FALSI DICATUR, non ita aſſentiri ſe habere, uti dicitur, ſed ſine iracundia audire. Neque enim quia ei quod FALSUM EST AEQUO ANIMO CEDENDUM præcipit, id nos debere amplecti ſignificat; ſed audire patienter, neque COMMOVERI, ſi nonnulli, quamvis homines ſint, veritate excidant inutiliter. Patet enim hominum natura variis opinionum erroribus, cum notitias communes recta non ſequitur. Nil mirum igitur, inquit verſus, ſi qui nihil veri vel didicerit vel excogitarit, eo arrogantiæ devenerit; ſique veritati contrarias opiniones adſerat: immo contra, admiratione dignum ſit, ſi qui neque dedicerit, neque

πρὸς τὰς ἀμείνους. δεῖ δ' τὰς μὲν ἀγαθὰς ἐπαινεῖν, καὶ εἰς δεξάμενον αὐτὰς ἀσκεῖν, καὶ ζητεῖν ὅπη, καὶ ἐφ' ὅσον τῆς ἀληθείας ἐφάπτον· πρὸς δὲ τὰς ΨΕΥΔΕΙΣ τὴν ἀγωνιστικὴν δύναμιν κτήσασθαι· αὕτη δ' ἂν εἴη ἡ χρησιμωτάτη ἐκ τῆς λογικῆς ἐπιστήμης εἰς διάκεισιν μαθείας. δυνατοὺς δὲ ἀναιρέσειν τὰ ΨΕΥΔΗ, μήτε ζοφερῶς, μήτε ὑβριστικῶς τοῦτο ποιεῖν· ἀλλὰ σιωπρεπῶς τὴν ἀλήθειαν διώκειν, καὶ μὴ ἐνυβρίζων ἐλέγχειν τὰ ΨΕΥΔΟΣ ἀναιρέσειν, καὶ ὡς αὐτό φησι τὸ ἔπος, ΠΡΑΩΣ ΕΙΚΟΝΤΑΣ· ΨΕΥΔΟΣ ΔΕ ΗΝ ΠΕΡ ΤΙ ΛΕΓΗΤΑΙ, ἐ συγχωροῦντας ὅπως ἔχειν, ὡς λέγεται· ἀλλὰ ὀργήπτως εἰκάζοντας. ἐ γὰρ συγκαταπίπτεσθαι δεῖν λέγει τῷ ΨΕΥΔΕΙ τὸ ΠΡΑΩΣ ΕΙΚΕ· ἀλλ' ἀνεκπικῶς ἀκριβάζειν, καὶ μὴ ἐκπλήπτεσθαι, ἀ ἀνθρώποις ὄντες πανὲς τῆς ἀληθείας ἐποπτεύσασιν ἀμυδρῶς. φόβαμοι γὰρ ἡ ἀνθρώπων φύσις πολλῶν διαρρέφων δοξασμάτων, ὅταν μὴ τῆ κοινῆς ἐννοίας ὀρθῶς ἔπηται. ἐδὲν δ' ἐν, φησὶν ὁ λόγος, θαυμαστὸν, εἰ ἄνθρωπος μηδὲν τῶν ἀληθῶν μήτε μαθὼν, μήτε εὑρὼν, πῶς τῆς ἐννοίας ἥλθε καὶ ἔσχετο δόξης ἐναντίας τῆ ἀληθείᾳ. τὸ γὰρ ἐναντίον γὰρ ἦν θαυμαστὸν, εἰ μήτε μαθόντων,

μήτε ζητῶν, ἢ δοὺς αὐτομάτως τῇ ἀληθείᾳ περιέτυχεν, ὥσπερ ἐκ τραγῳδίας θεᾷ τινι φαφανέντι. Δεῖ οὖν συγγνωμονικῶς ἀκούειν τῶν ψευδομένων, καὶ πείρᾳ μανθάνειν οἷων ἡμεῖς ἐκαθάρθημεν κακῶν, τῇ μὲν κοινωνίᾳ τῶν συγγενῶς ἐσκοτισμένοις τοῖς αὐτοῖς πάθεσι, τῇ δὲ ἀλεξικάκῳ τῆς ὄψεως ἐξ ἐναντίας αὐτῶν γεγυμνωμένοι. μέγα δὲ συμβολὴ πρὸς τραχύτητα, καὶ τὸ τῆς ὄψεως θάρσος. ἡ γὰρ ἱκανῶς παρασκευασμένη ψυχὴ πρὸς τὸ καταγωνίσασθαι τὰς ἐλεγχὰς τῆς ἀληθείας, ἀδορύβως οἴσει τὰς ψευδεῖς δόξας, ὡς προεκλελογισμένη πάντα τὰ ψευδῆ τὸ ἀληθὲς ἐν αὐτῇ μὴ θῦσ καταγνῶσ. τί δὲν παράξει τοῦτον, ὡς ἄλυπον; ὅταν δὲ ἰσχυρῷ φαντασίαν παρέξῃ τούτῳ, ἢ προκατηγώνισεν παῦ τὸ ψεῦδος. ἃ μόνον ἔν ἐκ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς τὴν ἀταραξίαν ἔξῃ ὁ ὄψιμων· ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆ θαρσεῖν τοὺ τοιούτους ἀγῶνας. ταῦτα μὲν περὶ τῆς τῶν ΛΟΓΩΝ ὄψιμονικῆς διακείσεως. περὶ δὲ τῆς ἁπάντων ἀνεξαπατήτου ἕξεως, ἵν δεῖ κεκλῆθαι τὸν ὄψιμονα, ἐυθὺς ὄψυνάπτει.

24 ---- Ο ΔΕ ΤΟΙ ΕΡΕΩ ΕΠΙ ΠΑΝΤΙ ΤΕΛΕΙΣΘΩ.

25 ΜΗΔ-

neque etiam quæſierit, veritati temere occurrat, tanquam Deo alicui in tragœdia apparenti. Decet ergo eos audire cum venia qui mentiuntur; & periculo facto diſcere quantis ipſi malis ſimus erepti, qui generis communione iiſdem perturbationibus obnoxii, ſcientia vindice contraria conditione potimur. Non parum autem ad lenitatem contulerit ipſa etiam ſcientiæ fiducia. Animus enim, qui ſatis inſtructus ad expugnãda veritatis diverticula accedit, intrepide tulerit falſarum opinionum congreſſus; tanquam omnia ante agitarit in veri conſideratione, quæ poſſunt contra veritatem adferri. Quid igitur ipſum conturbabit, tanquam eo ſe explicare non poſſit? Immo ei qui potens ſit cogitationes ſuggeret, quibus omne quod falſum eſt expugnetur. Non ſolum ergo ex ea virtute quæ in moribus poſita eſt, non conturbari diſcet qui volet; ſed ex eo etiam, quod intrepide ejuſmodi certamina ſubeat. Atque hæc quidem de prudenti SERMONUM habendo diſcrimine præcepta ſint. Deinceps de vitandæ fraudis in rebus omnibus ratione, quam decet eum tenere qui peritus ſit, ſtatim ſubjungit.

24 QUOD AUTEM TIBI DICAM SERVETUR IN OMNI NEGOTIO.

25 NEMO TE NEC VERBIS NEC FACTIS ADDUCAT, UT QUICQUAM 26 FACIAS AUT DICAS, QUOD TIBI NON SIT UTILE.

---Serves ſed & hoc, quod dixero, ſemper:
Ne tibi vel verbo quiſquam male ſuaſerit, aut re,
ut facias dicaſve, nocens quo tu tibi fias.

Extenditur ad res omnes præceptum hoc: & idem fere ſignificat quod ſuperius, ubi dixit,

---Nec quicquam ſociis aut teſtibus, aut te
Solo turpe geras. Summus pudor ipſe tibi ſis
Qui enim ſui verecundia moveri didicerit, neque in ſolitudine, neque in ſocietate turpe quid audeue, atque etiam cogitationem ab eo propter internæ rationis cuſtodiam avertere; ille ipſe eſt qui poteſt audire, NIL TIBI VEL VERBO QUISQUAM MALE SUASERIT, AUT RE. Solus enim fraudibus non patet, neque poteſt à quoquam ulla ratione decipi, qui hominis in ſe præſtantiam agnoſcens, nec ſe capi adulationibus patitur, nec minis etiã dejici; quantũvis vel hoſtes vel amici horum proponant quodlibet. Eo enim quod NULLUS dixit, perſonas omnes ſignificavit, & patrẽ, & tyrãnũ, & amicũ, & inimicũ. Sunt vero avocãdi modi,

aut

25 ΜΗΔΕΙΣ ΜΗΤΕ ΛΟΓΩ ΣΕ ΠΑΡΕΙΠΗ, ΜΗΤΕ ΤΙ ΕΡΓΩ 26 ΠΡΗΞΑΙ, ΜΗΔ' ΕΙΠΕΙΝ, Ο, ΤΙ ΤΟΙ ΜΗ ΒΕΛΤΕΡΟΝ ΕΣΤΙ.

Τῦτο δὲ πάντων τείνει τὸ ἀφήγημα ἐποδυαμοῦν τῷ ἄνω τε εἰρημένῳ,

---πρήξεις δ' αἰσχεύν ποτε μήτε μέλλων,
Μήτ' ἰδίῃ. πάντων δ' αἰδέο σαυτόν.

ὁ γὰρ ἑαυτῷ αἰδεῖσθαι μεμαθηκὼς, καὶ μήτε ὂν μονώσῃ, μήτε ὂν κοινωνίᾳ τινὶ τῷ αἰσχρὰ πρᾶξιν ἀνεχόμενος, ἀλλὰ καὶ τὴν φαντασίαν αὐτὴν τῦ τοιῦτε παρεστώμενος διὰ τὴν ἔσω φύλακα λόγον, ἔτός ἐστιν ὁ δυναάμενος νοῦν ἀσκῆσαι, ΜΗΔΕΙΣ ΜΗΤΕ ΛΟΓΩ ΣΕ ΠΑΡΕΙΠΗ, ΜΗΤΕ ΤΙ ΕΡΓΩ. μάνος γὰρ ἀνεξαπάτητος, καὶ ὡσαύτως ἀδέκαστος ἀδαμῶς εὐπαραλόγιστος ὁ τὴν ἀξίαν ἑαυτῷ γνοὺς ἀνθρώπος, καὶ ἔτε κολακείαις θωπευόμενος, ἔτε πῖς ἐκδημαίνοντι ταπεινύμενος, κἂν πολέμιοι, κἂν φίλοι ὁποτεραοῦν τούτων σεσεισμένον. ὃν γὰρ τὰ ΜΗΔΕΙΣ, παῦ πρόσωπον κεῖται, καὶ πατὴρ, καὶ τύραννος, καὶ φίλος, καὶ ἐχθρός. οἱ δ' ὅποι τῆς παραγωγῆς,

ἢ διὰ ΛΟΓΩΝ, ἢ ΕΡΓΩΝ γίνονται· λόγῳ μὲ θωπευόντων, ἢ ἀπειλούντων· ἔργῳ δέ, δωρεᾶς, ἢ τιμωρίας προφέροντων. πρὸς πάντα δὲ ταῦτα τεθωρακισμένῳ δεῖ τῷ ψυχῇ ἔχειν τὴν ὀρθῷ λόγῳ, πρὸς τὸ ἀμείλικτον καὶ ἀδούλωτον ὑπὸ τῶν ὁπωσοῦν ἔξωθεν προσπιπτόντων ἡμῖν ἡδέων ἢ καὶ λυπηρῶν. ὁ γὰρ ὀρθὸς ἐνυπάρχων λόγος σωφροσύνῃ καὶ ἀνδρείαν ἑκατέρωθεν παρεστήσας τῇ ψυχῇ τὰς ἀδαμαντίνας φύλακας, ἀνεξαπάτητους ἡμᾶς διατηρήσει καὶ ἀπὸ τῆς προσηνοῦς θωπείας, καὶ ἀπὸ τῆς φοβερᾶς καταπλήξεως· οἷς ὀφείλεται δικαιοσύνη ἀκεραιοῦσα, ἣν παρήγγειλεν αὖθις πρᾶττειν ἔργῳ τε λόγῳ τε. ὕτω μὲν οὖν ἐὰν ἡδοναὶς ἡδέως ἡμᾶς ἀναπείσῃ ἢ ΛΟΓΟΝ προσάδειν, ἢ ΕΡΓΟΝ τι διαπράξασθαι, ὃ μὴ τῷ ὀρθῷ λόγῳ ἐστὶ σύμφωνον. εἰ γὰρ παίτων μάλιστ' ἀλαζονεύεσθ' ἑαυτὸν, δῆλον ὡς ἡδεῖς ἡμῖν αἰδεσιμώτερος ἡμῶν αὐτῶν φανήσεται, ἢ δὲ φοβερώτερος ὡς προσηκόντως παρὰ τὸ δέον ἐπᾴττων, ἢ προσῇ τι. ὀφθαλμὸς γὰρ τῇ ψυχῇ ἑκάτερον. τὸ μὲν οὖν βλαβερὸν, τοῦτο καὶ ἡμῶν ἀσύμφορον· ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς ἡ ψυχή. ἀκριβῶς δὲ ἀκουστέον τοῦ, Ο, ΤΙ ΤΟΙ ΜΗ ΒΕΛΤΕΡΟΝ ΕΣΤΙ· καὶ ἐκεῖνα φέροντες τῶν ἀντωνυμίαν τοῦ κυρίως ΣΥ εἶ.

ἐὰν

aut VERBIS aut FACTIS. VERBIS quidem, vel blandiendo, vel minitando. FACTIS vero, vel munera, vel ſupplicia proponendo. Decet ergo adverſus iſta omnia recta ratione bene munitum habere animum; ut nec voluptatibus, nec doloribus, quæ nos modis omnibus adoriuntur, moveatur, atque in ſervitutem redigatur. Recta enim ratio quæ intus eſt, cum animo utrinque temperantiam atque fortitudinem cuſtodes inexpugnabiles adhibuerit, imperterritos nos præſtiterit, nec ab aſſentationum blanditiis immunes tantum, ſed à terrorum metu etiam: quibus efficitur exactum illud juſtitiæ genus, de qua ſuperius loquens, eam re atque verbo colendam eſſe monuit. Sic ergo nullus omnino aut VERBUM emittere, aut OPUS aliquod efficere nobis ſuaſerit, quod rectæ rationi non conſentiat. Eſt enim perſpicuum, ſi omnium maxime noſtri nos pudeat, nobis neque verecundiorem neque timidiorem viſum iri neminem, ut ad aliquid DICENDUM vel FACIENDUM præter debitũ inducamur. Eſt enim utrumq; animo NOXIUM. Quod autẽ ipſi damnoſum eſt, idipſum & nobis etiã inutile, qui anim⁹ ipſe ſimus. Eſt igitur ad illud advertẽdũ diligenter, quod dixit, QUOD TIBI NON SIT UTILE: utque provocabulum ad id referatur, quod TU proprie exiſtas.

Si idipſum eſt ergo quod ſignificatur, NEC FACTIS NEC VERBIS CUIUSQUAM adduci debere nos, ut ALIQUID AUT FACIAMUS AUT DICAMUS, QUOD INUTILE NOBIS SIT; TU autem animus es rationis particeps; haud eum patieris, ſi recte ſapis, qui tibi naturæ rationis participi damnum inferat. Es enim IPSE animus; hoc autem, corpus tuum; illa autem, extra corpus. Ita enim ſeparando, naturarum confuſionem vitabis: & quid ſit humana natura inveneris, ſi nec corpus, nec quæ extra ſunt, tua exiſtimaveris, ſique nec ipſorum nomine, tanquam tuo, decertaveris, ne ad corporis aut divitiarum cupiditates pertraharis. Omnino enim cum quid ſimus ignoramus, & illa etiam quorum curam ipſi agimus non intelligimus; quorumlibet magis quam noſtri ipſorum curam gerentes, quorum prima atque præcipua cura deberet exiſtere. Si enim quod corpore utitur, animus eſt; ſique inſtrumenti loco corpus habet; inſtrumenti autem gratia alia etiam, propter fluxam ejus naturam, in ſubſidium inventa ſunt: certum eſt ejus, quod omnium princeps ſit atque caput, curam primam atque præcipuam eſſe debere; ſecundam autem ejus quod primum ſequitur. Quo fit, ut valetudinis ratio ſapienti minime negligenda ſit; non ut corpori primas tribuat,

ſed

ἐὰν οὖν τὸ λεγόμενον, ΜΗΔΕΙΣ ΜΗΤΕ ΔΙ' ΕΡΓΩΝ, μήτε διὰ ΛΟΓΩΝ παραλογίσηται τὸ ΠΟΙΗΣΑΙ, ἢ ΕΙΠΕΙΝ ὅ, τι ΜΗ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΕΣΤΙ ΣΟΙ· ΣΥ δὲ ἴσθι ἡ λογικὴ ψυχὴ ἐκ ἀνέξῃ, ἐὰν ἓν φρονῇς, τὸ παραβλάπτοντός σε τὸ ὄντα λογικὴν ἐσίαν. σὺ γὰρ εἶ ἡ ψυχή· τὸ δὲ, σῶμα σόν· τὰ δὲ, ἐκτὸς τὸ σώματος. ἐκ γὰρ τῆς διαιρέσεως ταύτης καὶ τὸ ἀσύγχυτον τηρήσεις τῶν φύσεων· καὶ τὸ ἀνθρωπίνην ἐσίαν, ἥτις ἐστὶν εὑρήσεις, ἀδέποτε τὸ σῶμα, ἀδὲ τὰ ἐκτὸς ἀυτοῦ εἶναι πεπέμενον, ἀδ' ὑπαγωνιῶν τούτων ὥσπερ συνιτῶν, ἵνα μὴ πρὸς φιλοσωματίαν καὶ φιλοχρηματίαν καθήκωσιν. ὅλως γὰρ ὃ ἐσμὲν ἀγνοήσαντες, καὶ ὧν ὀπαδοὶ ποιούμεθα συναγνοήσομεν, πάντων μᾶλλον ὀπαδοῦντες, ἢ ἡμῖν αὐτοῖς, ὧν δεῖ προηγουμένως ποιεῖσθαι τὸν ὀπαδίαν. εἰ γὰρ τὸ χρώμενον τῷ σώματί ἐστιν ἡ ψυχὴ, τὸ δὲ σῶμα ὀργάνου τάξιν ἐπέχει πρὸς αὐτὴν, τὰ δὲ ὄργανα χρεία τὰ ἀλλα πρὸς βοήθειαν τῆς ῥεούσης ἀυτῇ φύσεως ἐξαρμένα· δῆλον ὡς τοῦ ἡγεμένου καὶ πρώτου, προηγαμένου τε καὶ πρώτου δεῖ ποιεῖσθαι τὴν ὀπαδίαν· δευτέραν δὲ τὴν τοῦ δευτέρου. ὅθεν οὐδὲ ὑγιείας ἀμελήσει ὁ σοφὸς, ἔτι προηγούμενον τὸ ζῶμα δοξάζων·

ἀνῃρεῖ πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς χρείαν αὐτὸ παιδαγωγῶν, ὅπως αὖ τὴν ὑπερβολὴν αὐτῆς ἀνεμποδίστως ὑπακούσῃ, καὶ ἐκ τούτου τῶν τοίτων ὀπτιμιζήσει, οἰκονομῶν τὰ ἐκτὸς πρὸς τὴν τῶν ὀργάνων σωτηρίαν. πρώτης δὲ τῆς ψυχῆς, τάχα δὲ μόνης ὀπτιμιζήσει, εἰ μὴ ἡ τὸ μετ' αὐτὴν ὀπτιμιζία πρὸς τὴν τούτης παρακολουθήσῃ. παῖ δὲ τὸ παρὰ τὴν ἀρετὴν, τοῦτο ἦν, Ο, ΤΙ ΤΟΙ ΜΗ ΒΕΛΤΕΡΟΝ ΕΣΤΙΝ. ὃ δὲ συμφέρον ἡ ἀρετὴ, *τοῦτο τὸ παρ' ἐκείνην ἀσύμφορον. εὔκολον δὲ καταμαθεῖν συμβαλόντι τὴν ἀρετὴν φυλακτικὸν ὂν μηδενὸς παθητοῦ δεῖν λέγειν τὸν προαιρούμενον τὴν ἀρετῆς ἀπάγειν, δι' οἷων

* κ' τούτῳ

* κ' σὲ ἂν ἔργων [illegible] πρὸς τὸ χεῖρον ἐκτρεπούσης ἡδονῆς παραπαίειν τὴν πειθὼ· ὡς, μὴ χαροπὸς περιβλέπων τὸν ἀγνῶτα, ἢ παῦρα ΕΡΓΩ βεβαιῶν· μὴ ἀπειλαῖς δορυβῶν, ἢ αἰχμαῖς βιαζόμενον· μὴ φίλιον πρόσωπον τῇ οἰκειότητι τὴν ἀπάτην ὑποκρυπτόμενον, ἃ παγίδηται τὸ συμφέροντος τῇ ψυχῇ. ἦν δὲ ἀληθεστάτη ἀρετὴ τὸ παύειν ἀφροντίστα μόνα. ἀνεξαπάτητον δὲ ἔσται εἰ τὴν οὐσίαν τὴν σωτῆρος, ἥτις τέ ἐστι, καὶ ὡς φύσει ἔοικε, τὴν πρὸς ἐκεῖνο ὁμοιώσεως ἀεὶ τὴν ἐπιμέλειαν ἔχῃς· παῖ δὲ τὸ τῆς ὁμοιώσεως πρόσταγμα μεγίστην ἡγοῦ ζημίαν. τοῦτο δὲ ἦν, Ο, ΤΙ ΤΟΙ ΜΗ ΒΕΛΤΕΡΟΝ

ΕΣΤΙ,

ſed ut ipſum animi uſib⁹ accommodet, quo ipſius operationibus nullo repugnante obtemperet; tertio vero loco eorum curam ſuſcipiat quæ tertia ſunt, eaque præſtet quæ foris ſunt, ad inſtrumenti ipſius cõſervationem. Animi igitur, tãquam principis, atq; adeo ſolius fortaſſe, curam habebit, ſi rerũ cura quæ ipſam ſequitur ad ejus commoda referatur. Eſt vero id omne quod præter virtutem eſt, eo ipſo ſignificatum, quod TIBI NON SIT UTILE, poſtulat. Cui enim emolumento virtus eſt, eidem fuerit & damno quod eſt à virtute alienum. Cenſet igitur orbem eſſe circumagendum ad virtutum cuſtodiam, cum nihil ei credendum præcipit, qui te à virtute conatur avertere, quibuſcunque modis conetur ad nequiora pertrahere: verbi gratia, ne ſi promiſſis agat tyrannus, aut ea REBUS comprobet; ſi minis terreat, aut cruciatibus urgeat; ſi perſona etiam amica familiaritatis ſpecie fraudem occultet, ab eo quod conducit animus avocetur. Conducunt autem ipſi veritas tantum atque virtus. Fies porro qualibet fraude ſuperior, ſi ſubſtantiam tuam minime ignorans, quænam ſit, & cui natura ſimilis, imaginis ejus quã gerit curam ſemper habueris; id autem omne quod à ſimilitudine avocat, damnum eſſe maximũ exiſtimaveris. Eſt enim illud ipſũ QUOD TIBI NEQUAQUAM UTILE EST, per

per quod tu arceris à divina ſimilitudine. Quoniam vero idipſum nobis UTILIUS eſt quod cõfert ad ejuſmodi ſimilitudinẽ; quid quiſquã afferat, quod tãti ſit ut nos à ſtudio divinæ ſimilitudinis avocet? num pecuniarũ largitionẽ? num ablationem? Atqui didicimus eas juſta ratione & appetere & rejicere. Neque nos latet quam ſit incerta ipſarum poſſeſſio. Quid enim ſi iſto modo non adimantur, & fortiter illarum tuleris amiſſionem, fur eas non auferet? At enim quam variis modis aliis divitiarũ contingit amiſſio? Horum ipſi unam etiam rationem virtutis nomine agitemus, ſpontaneam paupertatem honeſtati conjunctam cum divitiis commutantes, eaſque juſta de cauſa exuentes, & tanti virtutem redimentes, quantum nobis ille adferat detrimenti qui ab ea dimovere nos conetur. Cæterum tormenta adhibebit, & mortem. At fuerit non difficile reſpondere, nos eſſe iſta nequaquam paſſuros, ſi quod noſtrum eſt tueamur; ſed corpus fore quod injuriam patiatur, & quia mortale ſit, nihil præter naturam ſuam toleraturum. Eſt enim natura morti obnoxium & ſectioni, injuriiſque aliis innumeris, quas quilibet morbus magis quam tyrannus poteſt inferre. Quid ea igitur fugimus quæ vitare ipſi non poſſumus? Cur potius ea non ſervamus, quæ ſervandi poteſtatem habemus?

Quod

ΕΣΤΙ τὸ τ̃ θείας ὁμοιώσεως ἀπόγον. ἐπειδὴ δὲ ΒΕΛΤΕΡΟΝ ἡμῖν τὸ πρὸς τ̃ τοιαύτην ὁμοίωσιν, τί ἂν προσάξαι τις ἱκανὸν ἀποσῆσαι ἡμᾶς τῆς πρὸς θεὸν ὁμοιώσεως φιλοσοφίας; χρημάτων δόσις; ἢ ἀφαίρεσις; ἀλλὰ μεμαθήκαμεν μὴ τῶ ὀρθῶ λόγου καὶ προσέχειν αὐτῶ, καὶ ἀποτίθεσθαι καὶ τὸ ἄστατον τῆς κτήσεως αὐτῆς ἡμᾶς ἀ λανθάνει. τί γὰρ ἂν μὴ ἔτως αὐτὰ ἀφέλῃ, καὶ γυναίως αὐτῆς ὑπομείνω τ̃ ἀποβολήν, κλέπτης αὐτὰ ἁρπάσῃ; πόσοι δ' ἄνθρωποι ὅσοι διαφθορὰν χρημάτων ἐπάγουσιν; ὧν ἕνα καὶ τ̃ ὑπὲρ ἀρετ̃ λογισμὸν λόγον ἐκκόψαι πειρῶνται μὴ τῶ καθῶ ἀνταλλαττόμενοι *, καὶ μετ' εὐλογίας αἰτίας αὐτὰ ἀποδυόμενοι, καὶ τοσοῦτον τ̃ ἀρετὴν ὠνούμενοι, ὅσον ἂν ἡμᾶς βλάπτῃ ὁ ταύτης παρακωλύων ὀπαδῶν. ἀλλὰ σφεδλώσῃς προσοίσῃ, καὶ δαύλον. πρόσχρεον ἂν πρὸς ταῦτα ἀποκείσεσθαι· ὡς ἀχ ἡμεῖς ταῦτα πῃσόμεθα, ἐάν γε τὸ ἡμῶν τηρῶμεν· ἀνθρ τὸ σῶμα ἔστιν ὃ ὑβριζόμενον· τὸ σῶμα τὸ ἀποθνῄσκον. ἀδὲν ἀλλοτρίαν φύσιν τ̃ ἑαυτοῦ πάσχον. φύσει γὰρ ὅτι θνητὸν, καὶ τιμητὸν, καὶ μυρίοις ὑποκείμενον πάθεσιν, ἃ πυράννοι μᾶλλον ἢ τυχόντα νόσῳ ἐπιφέρει. τί ἂν φάγωμεν, ἃ οὐκ ἔστιν ἐφ' ἡμῖν φαγεῖν; ἢ τηρῶμεν ἃ μᾶλλον, ἃ ὅτιν ἐφ' ἡμῖν τηρῆσαι;

* χρῆμασι

τὸ

τὸ δὲ θνητὸν φύσει καὶ ἀδιάφορον ἀνάτου ἐστὶν ὅτιοῦν ποιοῦντας ἐξῶσαι τοῦτο· τὸ δὲ ἀθάνατον ἡμῶν, ὅπερ ἐστὶν ἡ ψυχὴ, καὶ ἡμεῖς, δυνατὸν ἀρετῇ κοσμῆσαι μὴ μαλακιζέντας περὶ τὸ ἀποφλύσμενον θάνατον. ὃν εἰ * μὴ μετ' εὐλόγου αἰτίας ὑπομείνομεν, κοσμήσαιμεν τῇ ὀρθῇ προαιρέσει τὴν ἀνάγκην τῆς φύσεως. πᾶσα δή ἐστι τὰ μεγάλα, ὧν ἂν δεῖ δεῖν, ἢ ὑποτίσαι· τὰ δὲ εἴσω τῆς ψυχῆς ἀδιάλωτα δεῖν, καὶ ἐλεύθερα, ἐὰν ἡμεῖς θέλωμεν, ἐὰν μὴ πρὸς τὸ σῶμα, ἢ τὰ ἐκτὸς, ἀμέτρῳ προσπαθείᾳ τῆς ἐλευθερίαν ἡμῶν ἐκόντες δουλαγωγήσωμεν, ζωῆς ἐφημέρου καὶ χρημάτων τὸ ἀγαθὸν τῆς ψυχῆς ὑποδιδόμενοι. ταῦτα ἡμῖν εἰσηγεῖται τὸ προκείμενον παράγγελμα ὑπὲρ παντὸς τηρεῖν, δι' ὧν τὸ μόνιμον, καὶ ἀπαράγωγον αἱρεῖται ὑπισφρουρίζειν. ἀκολουθεῖ δὲ τὰ ἑξῆς μετιόντες πρὸς τὰ αὐτὰ δόγματα τὴν ἀναφορὰν ἔχοντα.

* χρὴ ἡμεῖς

27 ΒΟΥΛΕΥΟΥ ΔΕ ΠΡΟ ΕΡΓΟΥ, ΟΠΩΣ ΜΗ ΜΩΡΑ ΠΕΛΗΤΑΙ. 28 ΔΕΙΛΟΥ ΤΟΙ ΠΡΑΣΣΕΙΝ ΤΕ ΛΕΓΕΙΝ Τ' ΑΝΟΗ. ΤΑ ΠΡΟΣ ΑΝΔΡΟΣ.

29 ΑΛΛΑ

Quod enim natura mortale eſt, id ipſũ mortis decreto quibuſlibet auxiliis liberare nõ queas: ſed poſſumus quod habemus immortale (id eſt animum, atque nos) virtute exornare, ſi ad mortis minas non frangamur; quã dum juſtâ ratione ſubimus, naturæ ipſi neceſſitatẽ voluntatis rectitudine illuſtramꝰ. Sunt iſta certe magna illa, è quibus aliquid alius alii, ut patiatur, aut luat, poſſit proponere. At vero quæ intus habet animus nulli ſunt mãcipata; ſed libera, ſi ipſi velimus; niſi ſi corpori, vel rebus externis, immodicilque cupiditatibus obtemperantes ſponte libertatem abjiciamus, animique bona vita momentanea atque d vitiis vendamus. Iſta nos monet præceptum (quod ante poſitum eſt) in rebus omnibus efficere, quibus virtutis ſtabilitas atque conſtantia confirmetur. Ad alia vero deinceps, quæ ad eadem dogmata referuntur, tranſeamus.

27 CONSILIUM ADHIBE PRIUS QUAM RES GERATUR; NE ABSURDA FIANT. 28 HOMINIS NEMPE MISERI EST, EA FACERE ET LOQUI QUAE STULTA SUNT.

Conſilium præcedat opus, ne abſurda ſequantur.
Eſt miſeri quod quis ſtulte loquiturq; facitq;.

29 EA

29 EA AUTEM PERFICITO QUAE TIBI MOLESTA DEINCEPS MINIME FUTURA SINT.

Effice quin potius nequeant quæ facta dolere.

Conſilii prudentia & virtutes parit,& perficit,& continet, parens ſimul earum,& nutrix, & cuſtos. Cum enim tranquille quam vitæ rationem inire debeamus, agitamus,tũ eligitur virtutum præſtantia. Cum autem fortiter omnia virtutis nomine certamina obire conſilium ſtatuit, atque jam virtuti comparandæ aſſuevit, in calamitatũ etiam perturbationibus mentem retinet incontaminatam; nec iis quæ foris tumultuantur ulla ratione adducitur, ut mutato inſtituto aliam exſiſtere felicem vitã exiſtimet, præter eam quam per ſe optimam judicavit. Quo fit, ut recti conſilii opera tria reperiantur. Primum, vitæ optimæ delectus. alterum, cultus illius quam delegimus. tertium, conſtans eorum obſervatio quæ recte inſtituta ſunt. Eſt vero horum quidem primum, ratio illa quæ OPUS anteit, à qua manant actionum principia. Medium vero, quæ cum opere exſiſtens, ſingula quæ fiunt principiis primis accommodat. Ultimum autem, quæ in OPERE res ipſas examinat, & judicat an recte FACTAE SINT. Elucet vero in omnibus conſilii boni præſtantia, quæ virtutes modo pariat, modo

29 ΑΛΛΑ ΤΑΔ' ΕΚΤΕ-
ΛΕΕΙΝ Α ΣΕ ΜΗ ΜΕΤΕ-
ΠΕΙΤ' ΑΝΙΗΣΗ.

Ἡ εὐβουλία καὶ γλυκὰ τὰς ἀρετὰς, καὶ τελφοῖς καὶ ζωέχῃ, μήτης ἅμα, καὶ πιθανὸς, καὶ φύλαξ αὐτῶν γινομένη. βελτιόνων γὰρ ἢ ἴσων ἐφ' ἡσυχίας ὄν τινα δρόπον χρὴ ζῆν, τὸ τῆς ἀρετῆς ἀφαιρεῖ) κάλλος. ἑλομένη δὲ διαθλεῖν γυναίως πάντας τοὺς ὑπὲρ ἀρετὰ ἀγῶνας, καὶ σωφρονοῦσα τῇ κτήσει τῶν κρειττόνων ἥδη, καὶν τῆς πενιχρᾶς τηρῇ τὸ γνώμιμον ἀκέραιον, ὃ δὴν ἐπὶ τὸ ἔξω θεν θορυβάντων ὀκνηλοτομένη πρὸς τὸ μεταθεῖναι μᾶλλον εὐδαίμονα εἰς βίον, ἢ ἀκεῖνον, ὃν ἐφ' ἑαυτῆ ἐλογίσατο κάλλιστον. ὅθεν τοι καὶ τῆς εὐβουλίας τὰ ἔργα. πρῶτον ἀκλοσὶ τὸ ἀεὶ σῶν βίου. δεύτερον ἀσκηπὸς τοῦ περιαιρεθέντος. τρίτον τήρησις ἀμελήσαντος καὶ μελετηθέντων ὀρθῶς. τούτων δὲ τὸ μὲν πρῶτόν ἐστιν, ὁ ΠΡΟ ΕΡΓΟΥ λόγος, ὁ τὰς ἀρχὰς τῶν πραγμάτων ἐπισκοπῶν. τὸ δὲ μέσον, ὁ σὺν τῷ ΕΡΓΩ λόγος, ὁ παρασυμβιβάζων ἕκαστον τῶν πραττομένων τῇ ἡγουμένῃ ἀρχῇ. τὸ δὲ λοιπὸν, ὁ ἐπὶ τῷ ΕΡΓΩ λόγος ἀναλογιζόμενος τὰ πεπραγμένα, καὶ κείνων εἰ δέοντος πέπρακται. διὰ πάντων δὲ τὸ τῆς εὐβουλίας κάλλος ἐπανθεῖ, νοῦν μὲν κυβερνῶσης τὰς ἀρετὰς,

τῶν δὲ ἀπηρεφύσης, καὶ φερεφύσης ὀπ τείτου. ὡς ἀρχὴ τε, καὶ μέση, καὶ τελευτὴ τῆς ἀγαθῶν ἐν ταύτῃ ἡμῖν κεῖται, τὴν τ' ἀπειλὴν τ' κακῶν διὰ ταύτης μόνης ἡμῖν παραγίνεται, καὶ τὴν τ' ἀρετὴν τελείωσιν. λογικῆς γὰρ τ φύσεως ἡμῖν ὔσης, καὶ διὰ τοῦτο βουλευτικῆς, οἰκείᾳ ἂν προαιρέσει πρὸς τὸ εὖ, ἢ κακῶς βουλεύεσθαι προσαρμόμης, ἢ μὴ καὶ φύσιν ζωὴ σώζῃ τ ὑπαρξιν αὐτῆς· ἢ ἂν φθορὰ τὸ δέον αἵρεσις φθείρῃ ἐφ' ὅσον εἶον τ. φθορεὺς δ' ἀθανάτου προσῆκεν εἶναι κακία. ἧς ἀβουλία μήτηρ, ἣν ἐκφυγεῖν ὁ λόγος παραινεῖ, ΟΠΩΣ ΜΗ ΜΩΡΑ ΠΕΛΗΤΑΙ. ΜΩΡΑ δὲ ἀθλία, καὶ κακά. τὸ γὰρ ΛΕΓΕΙΝ Η ΠΡΑΣΣΕΙΝ ΑΝΟΗΤΑ ΔΕΙΛΟΥ ΠΡΟΣ ΑΝΔΡΟΣ ΕΣΤΙΝ, αὐτὸ τοῦτο, κακοδαίμονα καὶ ἴδιον ἀνθρώπου. εἰ δ' ΒΟΥΛΕΥΟΙΟ ΠΡΟΕΡΓΟΥ, ΟΥΤΕ ΕΡΕΙΣ ΤΙ, ΟΥΤΕ ΠΡΑΣΣΕΙΣ ΑΝΟΗΤΟΝ, ἐφ' οἷς αὐτὰ δεῖ αὐτὰ ἀνάγκη τοὺς τῇ ἀβουλίᾳ ζῶντας δυστυχεῖς. τὸ γὰρ σωφρονεῖν τῆς αἱρέσεως τῇ μετεμελείᾳ ἐλέγχει· πεῖρα δὲ ἄξιον τὴν βλάβην ὥσπερ καὶ τὸ τῆς εὐβουλίας ζηλωτὸν πρὸς τὸ μὴ μεῖον ἄγει τ ἐκλογῆς, ἐπ' αὐτῇ τῇ ΕΡΓΩΝ τ ὠφέλειαν ὑπεδείκνυμον·

ὠφέλειαν

modo nutriat, & tertio tueatur. Unde fit, ut in eo nobis & principium, & medium, & finis etiam bonorum ſita ſint; noſque unum & malis liberet, & virtutibus augeat atque cumulet. Quia enim natura noſtra rationis eſt particeps, atque ideo deliberationis capax, cum propria voluntate ad conſilia vel prava vel recta ducitur, tum quidem quæ ſecundum naturam vita eſt, vim ſervat ipſius: corrumpit autem, quantum poteſt, quæ id eligit quod non decet. Eſt vero ſempiternæ rei lues malitia; hujuſque parens conſilii pravitas, quam evitare adhortatur verſus, NE FIANT QUAE STULTA SINT. Sunt autem STULTA, quæ miſera & mala. Ea ENIM DICERE ET FACERE QUAE MENTE CARENT, MISERI HOMINIS EST, id eſt, infelicis proprium. Sin autem ANTE OPUS CONSULUERIS, nec ipſe DICES quicquam nec FACIES QUOD STULTUM SIT: QUIBUS neceſſe eſt eos MOLESTIA AFFICI, qui temeritatis culpæ ſunt affines. Arguit enim electionis futilitatem pœnitentia, cum experientia damnum indicat: non aliter quam ejuſdem ſoliditatem conſilii probitas, cum in rebus ipſis utilitatem oſtendit:

utilitatem, inquam, non corpoream, non externam, ſed noſtram ipſorum quibus ANTE OPUS CONSULERE præcipitur, atque EA PERFICERE QUAE MOLESTIAM nobis (qui animus ſumus) NON PARIANT. Quid enim profit perjuriis, cædibus, aut aliis ejuſmodi maleficiis divitias parare, externiſque opibus abundare; iis autem bonis egere quæ animo conferunt? Nec ad id vel advertere, atque ita malum augere vehementius; vel ſi admiſſorum conſcientia in eorum ſenſum deveniatur, animo diſtorqueri, & pœnas inferorũ metuere, ſolamq; in eo medicinã invenire, quod effugium nullum ſit; unde malũ malo curare ipſi prõptum eſt qui animi interitu ſceleri ſuo adblanditur, dignumq; ſe judicat, cujus nihil poſt mortẽ ſuperſit, ut judicii pœnas effugiat? nõ enim vult qui malꝰ eſt, eſſe ſibi animum immortalem, ne ſcelerum ultionẽ patiatur. Itaque judicẽ qui apud inferos eſt prævertens, morte ſe ipſe condemnat; tanquam ne ſceleratum quidem animũ ſubſiſtere deceat. At iſte quidem, tanquam conſilii inopia ad malitiam delatus, ſententiam adverſum ſe tulit non male intemperantiæ ſuæ reſpondentem. Sed inferorum judices tanquam ad veritatis normam judicia revocantes, non ſtatuent debere animum minime exſiſtere, ſed ſceleratum non eſſe;

et

ὠφέλιμον ἢ ἀ τὴν τοῦ σώματος, ἢ δὲ τὴν τοῦ ἐκτὸς, μηδὲ τὴν ἡμέραν αὐτοῦ, οἷς καὶ τὸ ΒΟΥΛΕΥΕΣΘΑΙ ΠΡΟ ΕΡΓΟΥ παραγγέλλει, καὶ ταῦτα ἐκτελεῖν, ἃ μὴ ΑΝΙΑΣΕΙ ἡμᾶς· ἡμᾶς δὲ δῆλον ὅτι τὴν ψυχήν. τὰ γὰρ ὄρη ὀρυχείαις, ἢ φόνοις, ἢ ἄλλαις τισὶ κακοπραγίαις λιπαίνοντες χρήματα, καὶ πλουτεῖν μὲν ἔξω, πενόμενον δὲ τὴν ψυχὴν τὸν ὀφθαλμὸν τῶν αὐτῆς κλαύσει; καὶ πρὸς τοῦτο ἢ ἀναιδῆτος ἔχειν, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ὀφτείνειν τὸ κακόν· ἢ εἰς αὖθις τὴν εἰργασμένην ἀ ἐπὶ τὴν σωτηρίας ἡκόμενον τρεπόντες τὴν ψυχὴν, καὶ δημαίνειν μὲν ἐν ᾅδου κολάσεις· καὶ μόνιμα ἴσασιν εὐεισκεῖν δὲ εἰς τὸ μὴ εἶναι καταφυγὴν, ὅθεν αὐτῶν παύσεται κακῶν τὸ κακὸν ἐάσας, φθορᾷ τὴν ψυχὴν καὶ κακίαν ἐνδεδυκυῖαν, καὶ τὸν μὴ θάνατον ἀθάνατα ἑαυτὸν κατασφίζεσθαι φυγὴν τῶν κείσεως πόνων; ἃ βέλεται μὲν ὁ κακὸς ἀθανάτου εἶναι τὴν αὐτὴν ψυχὴν, ἵνα μὴ ἀπομείνῃ πυρούμενος. καὶ φθαρῆναι δικασὴν θανάτου ἑαυτοῦ καταψηφιζόμενος, ὡς πρέπον τὸν πονηρὸν ψυχὴν μηδὲ εἶναι. ἀλλ' οὐκ μὲν, ὡς ἀβουλία πρὸς κακίαν ἀπενεχθεὶς, εἰκότως ἀμετρία τὴν καθ' ἑαυτὸν ψῆφον ἐνέφερε· οὐδὲ ἂν ἀδικασαὶ, ἅτε πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας κανόνα τὴν κείσιν ποιούμενοι, ἃ κείνοις μὴ εἶναι δοκεῖν τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ πονηρὸν μὴ εἶναι.

καὶ ὅπως αὖ μετεισάσῃ τὸ κακὸν αὐτῆς τραῦ-
ματιοῦσιν, ὅτι σωτηρία τῆς φύσεως τὰς
κολάσεις ἐπάγουσι, ἰατρεῖα δίκαια, τιμαῖς, καὶ
κρίσεσι τὰ χαλεπώτατα ψυχῆς θεραπεύοντες· καὶ τὴν
ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων δίκας εἰσπράττοντες, μετανοίᾳ
ψυχῆς τὴν πονηρίαν ἀφανίζειν πρόθυμοι· ὃς
αὐτὴν τὴν οὐσίαν ἐξισοῦντες τῷ ἑνὶ, μᾶλλον ἐπ-
ανάγοντες τῇ τῶν λυμαινομένων παθῶν ἐκκα-
θάρσει. κινδυνεύῃ γὰρ εἰς τὸ μὴ εἶναι φοβερὸς
ὁ ἀνθρώπινος ψυχὴ διὰ τὸ εἰς τὸ μὴ ὂν τῇ φύ-
σιν ἐκλειπεῖν· τῇ δὲ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἀναχλίσει
πρὸς τὴν οὐσίαν τὴν αὐτῆς ἐπανάγεται, καὶ ἀπο-
λαμβάνει καθαρὸν τὸ ἑνί, ὃ τῇ συμμίξει τῶν
παθῶν ἐκπραίνετο. διὸ πειρᾶσθαι δεῖ μάλιστα
μὲν μὴ ἁμαρτάνειν· ἁμαρτόντας δὲ ταχὺ λύειν,
ὡς ὅτι ἰατρικὴν τὴν πονηρίας τὴν δίκην, ἐπαν-
ορθουμένους τὴν ἀσθένειαν τῇ κρείττονι βοη-
θείᾳ. ἐπεὶ γὰρ τὸ ἑνὶ ἀγαθοὶ ἐκπεφύκαμεν, τὸ
γίνεσθαι χρὴ ἀντιλαμβανόμεθα μεταμελείᾳ
εὐχωνόμενοι τὴν θείαν ἐπανόρθωσιν εἰσδεχόμενοι.
ἡ δὲ μετάνοια αὕτη φιλοσοφίας ἀρχὴ γίνεται, καὶ
τῶν ΑΝΟΗΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΕ
ΚΑΙ ΛΟΓΩΝ φυγὴ, καὶ τὸ ἀμεταμε-
λήτου ζωῆς ἡ πρώτη παρασκευή. ὁ γὰρ κα-
λῶς πρὸς τὰ πράξεων βεβουλευμένος ἡ πεισθεὶς
λύπαις ἀκουσίαις, ἢ δὲ λανθανούσαις τὰς ἀρχὰς,

καὶ

& dabunt operam ut retundatur ipſius malitia, adhibitis ad naturæ ſalutem caſtigationibus, medicorũ more, qui maligna ulcera ſectionibus atque uſtionibus curant. Pœnas deinde ſcelerum exigent, pœnitudine animi nequitiam delere ſatagentes; non ipſam ejus ſubſtantiam de rerum natura tollere, ſed perturbationum potius, quibus corrumpebatur, purgatione, in priſtinum ſtatum revocare. Eſt enim periculum ne eſſe deſinat hominis animus, cum ad id quod eſt præter naturam divertitur. Cum autem ad id quod eſt ſecundum naturam revocatur, ad ſuam ipſe naturam reducitur, puramque illam exſiſtendi rationem rurſus aſſumit, quam cupiditatum mixtione corruperat. Itaque maxime quidem conari oportet ne quid peccetur. Sin autem peccatum eſt, ad juſtitiam ſtatim, tanquam ad ſcelerum medicinam, confugere; ut pravum conſilium præſtantioris ope corrigamus. Cum enim probitate excidimus quam habebamus; eam rurſum juſtæ pœnitudinis auxilio adipiſcimur, cum divinã correctionem admittimus. Eſt vero ſapientiæ principiũ pœnitentia ipſa, STULTORUMQUE SERMONUM atque OPERUM fuga, primæque ad vitam, cujus pœnitere nõ queat, inſtructio. Nõ enim moleſtiis ille obnoxius eſt quæ temere accidũt, qui recte conſilium init priuſquam geratur aliquid: nec ſe rerũ principia

atque occaſiones dare ignorat, quarum finem atque exitum reformidat: ſed ſemper ei adſtipulatur quod adeſt, eorum fortuitos eventus, quæ ſolent aliter contingere, rationibus expendens. Quo fit, ut nec eorum exſpectatione quæ bona nuncupantur, quod vere bonum ſit contemnat; nec metu etiam contrariorum, mali quicquam admittat: ſed mente ſemper ad divinas leges intenta, ſuam ipſe vitam ex earum inſtituto dirigit. Ut autem ſcias MISERI ESSE HOMINIS EA DICERE ET FACERE QUAE STULTA ſunt, Medeam in tragœdia intuere, ut vicem ſuam lugeat; quæ ingenti amore correpta, cum ſuos inconſulte prodidiſſet, ſeipſam homini peregrino tradidit. poſtea vero, cum ab ipſo negligeretur, indignaque pati ſe exiſtimaret, ex ea perſuaſione in has voces prorumpit:

Feriat caput hoc cœleſte mihi
Fulgur.---

Pergit deinde ad nefaria opera; primum ea STULTE exoptans infecta eſſe quæ fierent, tum furenter malis mala curare tentans. Quod ſi placet Homericum Agamemnonem intueri, audies & ipſum, cum dat pœnas iræ vehementis, ejulantem, & clamantem;

---Turbor, mihi nec jam cor ſedet intus.

Ardorem

καὶ τὰς ὑποθέσεις διδοὺς, ὧν τὰ συμπεράσματα καὶ τὰς ἐκβάσεις οὐκ ἀσμενίζῃ, ἀλλ' ἀεὶ τὸ παρὸν σωπίθησι, μὴ λόγως ὅπη συμβαινόντων τὰς τύχας ἐπιλογιζόμενος. διὸ ἔτι πρεσβυτικαῖς τῶν λεγομένων ἀγαθῶν τὸ ὄντως ἀγαθὸν αὖ παιδὶ, ἔτι φόβῳ μᾶλλον ἀναπτίων τὴν τοῦ κακοῦ πρᾶξιν αἱρήσεται· ἐπώσῃ δὴ τῇ γνώμῃ πρὸς τοὺ θείους κανόνας τὸν ἑαυτοῦ βίον ἀπαθυώῃ. ἵνα δὴ γνῷς, ὅτι ΔΕΙΛΟΥ ΠΡΟΣ ΑΝΔΡΟΣ ΕΣΤΙ ΠΡΑΣΣΕΙΝ ΤΕ ΚΑΙ ΛΕΓΕΙΝ ΑΝΟΗΤΑ, ὅρα Μήδειαν τὴν ἐν τῇ τραγῳδίᾳ τὰ καθ' αὑτὴν ὀδυρομένην, ἥτις ἀβουλήτως τοῖς οἰκοῦσιν πρόδοσα δι' ἔρωτα ἔκτοπον ἀνδρὶ ξένῳ ἑαυτὴν ἐνεχείρισεν. ἔπειτα ὀλιγωρουμένη ὑπὸ τούτου, ἀφόρητα πάσχειν οἴεται. καὶ ἐκ τῆς οἰήσεως ταύτης ἀκούεις οἷα βοᾷ·

Διά μοι κεφαλῆς βλὸξ ἔραννία
Βαίη.—— καὶ πρόσθεν εἰς ἔργα προβήσομαι. πρῶτον ΑΝΟΗΤΩΣ ἐπαρχομένη μὴ γεγωνᾶς λαὸν γινόμενα· εἶτα μανικῶς κακοῖς ἰᾶσθαι τὰ κακὰ πφρωμένη. εἰ δὲ βούλῃ, τὸν Ἀγαμέμνονα θέασαι τοῦ Ὁμήρου, ὃς τῆς ἀμετρείας θυμοῦ δίκας οἰμώζων ἀναφωνεῖ·

---ἀλλ' ἀλύκτημαι, κραδίη δέ μοι ἔξω.

καὶ

καὶ τὸ πυρώδες τῶν ὀμμάτων, ὃ πάλαι ὑπὸ τῆς θυμικῆς διαθέσεως ἐξήπτετο, μεταπεσόντων αὐτοῦ τῶν φλεγμάτων τοῖς τῶν δακρύων ὀμβρήσι κατέψυχε. λοιπὸν γὰρ πᾶς ΑΝΟΗΤΟΣ βίος, τῇ δὲ καθ' ἑαυτοῦ πρὸς τοῖς ἐναντίοις πάθεσι μεταπίπτων, ἐν ἡδοναῖς μὲν ὅτι μισητὸς, ἐν λύπαις ἐλεεινὸς, καὶ παρ' ὧν πρόσπεσὴς, καὶ δεδιὼς ταπεινός· καὶ ὅλως τῆς ἐυζωΐας γυναικὸς φρενήματος ἀμοιρῶν τῇ τύχῃ συμμεταβαλλόμενος. ἵνα ἂν μὴ τοιούτων δεσμάτων ἀναπλαττόμεθα, ΠΡΑΣΣΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΛΕΓΟΝΤΕΣ ΑΝΟΗΤΑ, τῷ ὀρθῷ λογισμῷ διὰ παίτων ἡγεμόνι χρησόμεθα, τὸ δαιμονιακὸν ἐκεῖνο πληρῶντες, ὡς ἐγὼ ἑαυτὸν εἶς τε εἰμι πείθεσθαι τῷ ἐμοῦ, πλὴν τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι λογιζομένῳ ὀρθὸς φαίνηται. ἐμοὶ δέ ὅτιν', ἀλλὰ οὐχ ἡμεῖς, πάντα ὅσα πρὸς ὑπηρεσίαν τῆς λογικῆς δίδοται, οἷον θυμὸς, ὅπλον μάχαι, αὐτὸ τὸ σῶμα τὸ εἰς ὀργάνου χρείαν τῇ δυνάμει ταύτῃ παρειλημμένον· ὧν οὐδενὶ χρὴ πείθεσθαι, πλὴν, ὡς φησι, τῷ ὀρθῷ λόγῳ, τετέτακται τῷ λογικῷ κατὰ φύσιν διαπονεῖν. τοῦτο γὰρ καὶ δικαίαν δικαίᾳ ΛΕΚΤΕΑ ΤΕ καὶ ΠΡΑΚΤΕΑ. λόγῳ γὰρ ὀρθῷ πείθεσθαι, καὶ θεῷ, ταυτόν ἐστι. τὸ γὰρ λογικὸν γένος εὐμοιρεῖν τῆς εἰκείας ἐλλάμψεως πᾶσα βέλεται

* κβ' τῷ γνώμῃ

Ardoré deinde oculorum; qui pridem iracundiæ proclivitate accendebatur, immutatis rebus ipſis, lacrymarum imbre reſtinxit. Ejuſmodi enim omnis vita eſt STULTORUM hominum, propter contrarias affectiones aliis atque aliis mutationibus obnoxia: in proſperis quidem rebus odioſa, in adverſis vero miſerabilis; in ſpe autem præceps, in metu vero dejecta. Omnino denique, qui caret conſilii boni & recti ſubſidio, mutat ſimul & mentem cum *fortuna. Ne ergo hujuſce generis* dramatis repleamur, dum ea dicimus & facimus quæ STULTA ſunt, recta ipſi ratione, tanquam duce, in omnibus utamur, & Socratis illud imitemur, quo ſe dicebat nulli ſuorum poſſe aſſentiri, niſi rationi, quæ recta monere viſa eſſet. Sunt vero noſtra, non autem nos, omnia illa quæ ad rationis miniſterium data ſunt, ira, cupiditas, ſenſus, corpus ipſum, quod inſtrumenti vice facultatibus iſtis in uſum conceditur: quarum nulli decet credere, ut ait, niſi rectæ rationi; id eſt, parti illi rationi præditæ, quæ ſecundum naturam ſe habeat. Poteſt enim & illa perſpicere quæ dicere & facere conveniat. Eſt vero idem rationi parere atque Deo. Natura enim quæ rationis eſt particeps, cum ſplendorem ſuum ſuamque lucem ſortita eſt, ea ipſa amplectitur

quæ

quæ divina lex ſtatuit; nec diſcrepat à Dei ſententia animus qui ſecundum Deum ſe habeat; ſed divinitati atque ſplendori intentus ea facit quæ facit. At nõ ita qui contra ſe habet; quippe qui Deum non agnoſcat, & in tenebris temere, proutque forte contigit, pervagetur, mente ſcilicet, atque Deo, tanquam ſola bonorum regula, deſtitutus. Tam multa adeo & varia exſiſtunt conſilii recti commoda. Sed hoc etiam ad alia accedit, quod EX CONSILIO QUOD OPERI PRAEMITTITUR, amputatis incertarum opinionum cauſis, ad ſcientiæ notitiam revocamur; unde jucúdiſſima nobis, atque etiam optima vitæ ratio conciliatur: quod ſequentibus demonſtratur.

30 NIHIL AGE EORUM QUAE NESCIS, SED DISCITO 31 QUAECUNQUE DECENT: ATQUE ITA VITAM PERAGES IUCUNDISSIMAM.

Nec tu quod neſcis gerito; ſed diſcere cura
Quæ fas. perjucunda tibi ſic vita futura eſt.

Nihil adgredi quod non ſciamus, id tantum cavet, ne peccemus: at ea DISCERE quæ ad VITAM optimam conferunt, præterquam quod inculpatos reddit, efficit

ἃ ὁ θεῖος δείξῃ νόμος. ἢν γίνεται σύμψηφος θεῷ ἡ κατὰ θεὸν διακριθεῖσα ψυχή, καὶ πρὸς τὸ θεῖον καὶ τὸ λαμπρὸν ἀποβλέπουσα φεύγοι ἃ αὖ πράττῃ ἢ ἐφ' ἑαυτοῦ διακριθεῖσα, πρὸς τὸ ἄθεον καὶ σκοτεινὸν, εἰκῇ, καὶ ὡς ἔτυχε *φερομένη, ἄτε τῆς μόνης τῆς κακῶν ςάθμης, νοῦ καὶ θεοῦ ἀποπεσοῦσα. τοσαῦτα μὲν καὶ τοιαῦτα τῆς εὐζωΐας τὰ ἀγαθά. τὸ δὲ ΒΟΥΛΕΥΕΣΘΑΙ ΠΡΟ ΕΡΓΟΥ, πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ τὸ οἰήσεως ἐκκόπτει τὰς ὁρμὰς, καὶ πρὸς ὀπτιμίης ἀνάληψιν παρακαλεῖ, καὶ τὸν ἥδιςον ἡμῖν προξενεῖ βίον, εἴ γε καὶ τὸ ἄριςον. δηλοῦται δὲ ταῦτα διὰ τῆς ἑξῆς.

* φέρεσθαι

30 ΠΡΗΣΣΕ ΔΕ ΜΗΔΕΝΤΩΝ ΜΗ ΠΙΣΤΑΣΑΙ· ΑΛΛΑ ΔΙΔΑΣΚΕΥ 31 ΟΣΑ ΧΡΕΩΝ, ΚΑΙ ΤΕΡΠΝΟΤΑΤΟΝ ΒΙΟΝ ΩΔΕ ΔΙΑΞΕΙΣ.

Τὸ μὲν μὴ ὀπτιχρεῖν οἷοις τε ἴσμεν, ἀναμαρτήτους ἡμᾶς διαφυλάττῃ μόνον· τὸ δὲ διδάσκειν τὰ πρὸς τὸν ἀείςτιν ζωὴν συντείνοντα, πρὸς τῷ ἀναμαρτήτῳ, καὶ τὸν καλὸν ἀπεργάζεται

ὃν

ἐν τῇ πράξεσιν ἡμῖν παρέχεται. ἡ μὲν γὰρ σώσεως τ' ἀγνοίας τὴν ἐκ τῆς οἰήσεως ἐγειρομένην προπέτειαν ἐκκόπτει· ἡ δὲ τῆς ἐπιστήμης κλῆσις τὸ τ' ἐνεργεῶν ἀπαρεμπόδιστον δίδωσιν. ἀμφότερα δὲ κομᾷ, καὶ τὸ εἰδέναι ὅτι οὐκ ἴσμεν, καὶ τὸ γνῶναι ἃ οὐκ ἴσμεν· οἷς ἕπεται ΒΙΟΣ ὁ ἄειστος ἅμα, καὶ ΗΔΙΣΤΟΣ. ὅστις δέ ἐστιν οἰήσεως μὲν καθαρεύων, ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ δὲ πλήρης· ἐπὶ μηδενὶ μὲν ἐπαιρόμενος ὧν οὐκ οἶδε, μανθάνειν δὲ ἐθέλων ὅσα ἄξια μαθήσεως. ἄξια δὲ ἐκεῖνα μόνα, ὅσα πρὸς τ' θείαν ὁμοίωσιν ἡμᾶς ἄγει· ὅσα ποιεῖ βουλεύεσθαι πρὸ ἔργου, ὅπως μὴ μωρὰ πέλῃ· ὅσα οὐκ ἐᾷ ῥᾳθύμως ἔχειν ἀδένος ὅτε λύσῃ, ὅτε ἔζευξε· ὅσα διακρίνειν ἱκανὰς ποιεῖ τὴν πραγματῶν λόγων τὸ διάφορον· ὅσα τὰς δαιμονίας τύχας ῥᾳδίως φέρειν, καὶ ἑαδίως πείθει, καὶ τ' θανάτου καὶ πενίας διδάσκει, καὶ δικαιοσύνης ἄσκησιν, καὶ γαστρὸς, καὶ τ' περὶ τ' γαστέρα τὴν ἐγκράτειαν· ὅσα τὰς τ' φιλίας νόμους εἰσηγεῖται, καὶ τ' γονέων τιμᾷ· ὅσα τὴν χρειττόνων γενῶν τὸ σέβας ἐπιδείκνυται. ταῦτα καὶ τοιαῦτά ἐστιν, ἃ ΔΙΔΑΣΚΕΣΘΑΙ χρῆναί φησιν ὁ παρὼν λόγος, οἷς ΕΠΕΤΑΙ ΒΙΟΣ ΟΤΕΡΠΝΟΤΑΤΟΣ. ὁ γὰρ ἀρετῇ διαφέπων καὶ ἡδονὰς ἀμεταμελήτους καρποῦται

μιμη-

efficit etiam ut à nobis gerantur quæ præclara ſunt. Exſcindit enim intelligentia temeritatem ignorationis, quæ per opinionem excitatur; affert autem actionum libertatem ſcientiæ poſſeſſio. Eſt vero utrumque in bonis habendum, ſi NESCIRE nos non ignoremus, ſique noſcamus quæ ignoramus; ex quibus VITA ſequitur optima ſimul atque JUCUNDISSIMA. Fuerit autem ejuſmodi, quæ opinione liberata ſcientia referta ſit; nulliſque attollatur quæ ignorat, ſed ea lubens addiſcat quæ ſcitu digna ſunt. Sunt vero generis iſtius ea tantum, quæ Deo ſimiles nos reddunt. quæ ante opus conſulere faciunt, ne ſtulta committantur. quæ nos à nullo, neque verbis, neque factis, avocari ſinunt. quæ reddunt idoneos ad occurrentium ſermonum diſcrimen faciendum. quæ divinitus miſſas calamitates ferre moderate, iiſque mederi perſuadent. quæ mortem, quæ paupertatem pati æquo animo; quæ juſtitiam colere; quæ ventrem ipſum, & ea quæ ventrem ſequuntur, continere. quæ leges tradũt amicitiæ, & debitum parẽtibus honorem. quæ denique ſuperiorum generum cultum demonſtrant. Iſta ſunt, inquam, ejuſmodi; alia, quæ DISCI oportere præſens innuit oratio; & quæ ſequitur VITA JUCUNDISSIMA. Voluptates enim, quarum pœnitere nũquam poteſt, ille etiam qui virtute præditus eſt percipit,

quæ

quæ virtutis ſtabilitatem imitantur. Ita ſiquidem natura comparatum eſt, ut voluptas omnis actionis cujuſlibet comes ſit. Non enim illa per ſe ſubſiſtit, ſed nos alia atque alia gerentes comitatur. Unde fit, ut deteriores actiones illæ etiam ſubſequantur voluptates quæ malæ ſunt, præſtãtiores autem quæ bonæ: nec eo tantum quod honeſtũ eſt, homini nequã is præſtat qui bonus eſt; ſed ipſa etiã voluptate, qua ſolum ad vitia duci videtur improbus. Quãto enim affectionem affectione præſtãtiorem eſſe cõtigit: tanto & voluptatem voluptate magis appeti. Quoniam igitur quæ ſecundum virtutem VITA eſt, re vera divina eſt; quæ autem vitia ſequitur, belluina, atque à Deo aliena: nemini ſane dubium eſt, hominis virtute præditi voluptatem divina gaudia imitari, quæ mentẽ Deumque ipſum ſequatur; improbi autem voluptatem (detur enim cõmune nomen) ad appetitus belluinos & vecordes eſſe referẽdam. Sunt enim voluptates atque dolores in medio poſita; ex quorum fontibus, unde liceat, & quãdo, & quãtum, qui hauriat, non poteſt non felix exiſtere: miſer autem qui iſtorum modum nõ teneat. Sic ergo tantum ſine peccato vita eſt, quæ ſe opinionis errore purgavit: felix autem & perfecta, quæ SCIENTIAM adepta, eademque JUCUNDISSIMA atque optima. Nunquam igitur QUAE NESCI-

μιμνήσκας τὸ τῆς ἀρετῆς μόνιμον. πέφυκε γὰρ πᾶσι ἡδονὴ ἐνεργείας ἡσυχοσῦν εἶναι παρακολούθημα. ἡ γὰρ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν τὴν ὑποστασιν ἔχῃ, ἀλλ' ἐπακολουθεῖ πάντε ποιῶσιν ἡμῖν, ἢ τάδε. διὸ τῆς φαυλοτέραις τῶν ἐνεργειῶν αἱ χείρους τῆς ἡδονῶν ἔπονται· ταῖς δ' ἀμείνοσιν ἡδοναῖς συμφέρχονται ἀπουδαῖαι. ὥστε μὴ μόνον τῷ καλῷ ὠφελεῖναι τὸν ἀπουδαῖον τῆ φαύλε, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ τῇ ἡδονῇ νικᾶν, δι' ἣν μόνιμα δοκεῖ εἰς καλὰν ὁ φαῦλος ἀπάγεσθαι. καὶ γὰρ ὅσῳ ἡ διάθεσις τῆς διαθέσεως ἀμείνων τοσόῳτῳ καὶ ἡ ἡδονὴ τῆς ἡδονῆς αἱρετωτέρα. ἐπεὶ ἓν ἑκάστῃ ἀρετῆ ΒΙΟΣ τῆς θείας ὁμοιώσεως ἀντεχόμενος, πρὸ ὀνπ θεῖός ἐστιν· ὁ δὲ ἐν κακίᾳ θνητὸς ὢν, καὶ ἄθεος· δῆλον ὡς ἡ μὲν τῆς ἀρετικῆς ἡδονὴ τῶν θείαν συντροσώλων μιμεῖται νῷ καὶ θεῷ σωτηρίαν· ἡ δὲ τῆς φαύλε ἡδονὴ λεγομένη (δεδόσθω γὰρ κοινὸν τὸ ὄνομα) πρὸς τὴν θνητὴν καὶ ἔμπληκτον ὁμοιῶται κίνησιν. ἡδοναὶ γὰρ καὶ λύπαι μεθίστανται· ὧν ὁ μὲν ἀγνόμενος, ὅθεν τε δεῖ, καὶ ὅπῃ, καὶ ὁπόσον, ἐνδέως μονεῖ· ὁ δὲ ἀμέτρες τούτων ἀγνοήσας, ὁ ἄθλιος. ὅτως ἓν ὁ μὲν εἰήπιος καὶ ἀπαράδωρ βίος ἀναμάρτητός ἐστι μόνον· ὁ δὲ καὶ ἐπιστήμης πληρωθεὶς, κατορθύμενος καὶ τέλεος· ὁ δ' αὐτὸς ΗΔΥΣΤΟΣ ΓΕΛΑΣ, καὶ ἄθεος. ἐκοινῶ ἃ μὲν

ΜΗ ΙΣΜΕΝ, ΟΥΔΕΠΟΤΕ ΠΡΑΞΩΜΕΝ· ἃ ᾗ ἴσμεν, ὅτε δεῖ. ἡ μὲν γὰρ ἄγνοια τῶν κακίαν εἰσηγεῖται· ἡ δὲ γνῶσις τὴν εὐκοσμίαν ζητεῖ. πολλὰ γὰρ ὄντα ἀσυνδέτως τῇ μεταδόσει τῶν καιρῶν γίνεται φυλάκια. ὃν τάξει δὲ ἀκόσμως μὴ τῶν θεραπευμάτων, ὅτι μὴ τὴν ἐποχὴν τῆς θεάξεως τὸ ἀναμάρτητον ἡμῖν εἰσηγουμένου· ὅτι δὲ τῆς θεραπείας τῶν μανθάνειν ἃ πάντα, ἀλλ' ὅσα δεῖ, πρὸς τὰς ἀείσας πράξεις ἡμᾶς καὶ καταλήγοντος. ἃ γὰρ ὄν τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν ἐστὶ τὸ κατορθοῦν, ἀλλ' ὄν τοῦ τὰ δέοντα εἰδέναι. καὶ τὸ μὲν ἡ κάθαρσις τῆς οἰήσεως· τὸ δὲ ἡ τῆς ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ παρουσία ἐργάζεται. εἰ δὲ τὸ μὴ ἁμαρτάνειν καὶ ὄν τοῦ κατορθοῦν, ὅρα τί συμβήσεταί σοι. ΤΕΡΠΝΟΤΑΤΟΝ ΒΙΟΝ ΩΔΕ ΔΙΑΞΕΙΣ· τίς δ' οὗτος; ὁ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τὸ ἡδὺ μετειληφώς· ᾧ συνδεδράμηκεν ἅμα τὸ ἀγαθὸν, καὶ τὸ ἡδύ. εἰ δὲν πεθόμενον τὸ καλὸν, πειθόμενον δὲ καὶ τὸ ἡδὺ, συμβαῖνον τί ἂν εἴη; τέρπει, φησὶν, Ο ΒΙΟΣ ΤΕΡΠΝΟΤΑΤΟΣ. ὁ γὰρ τὸ ἡδὺ μετὰ τῆς αἰσχρᾶς ἑλόμενος, εἰ καὶ πρὸς ὀλίγον δελεασθείη τοῦ ἥδονῃ, διὰ γῆν τὸ αἰσχρὸν εἰς μεταμέλειαν ἐπώδυνον ἔρχεται. ὁ δὲ τὸ καλὸν μετὰ πόνου περιμένας, καὶ παραυτίκα τοῦ πάθους βαρύνηται, ἀλλ' ἡ τοῦ καλοῦ σύ-

NESCIMUS FACIAMUS: ſed geramus, cum oportet, quæ novimus. Inducit enim in errorem inſcitia: Peritia vero tépus quærit opportunum. Sunt enim bona multa, quæ temporum commutatione mala fiunt. Ordine ergo præceptum intelligamus, & ipſo quidem quod actione nos jubet cohibere, peccandi licentiam tollere: eo autem quod non omnia diſcere adhortatur, ſed quæcunque oportet, ad optima agenda nos etiam inducere. Non enim in minime peccando bene agere ſitum eſt; ſed in cognoſcendo quæ deceant. & illud quidem efficit ſtultæ opinionis purgatio: iſtud autem SCIENTIAE poſſeſſio. Si vero non peccare habetur etiam in recte agendo, vide jam quid tibi futurum! ITA VITAM EXIGES JUCUNDISSIMAM. Verum quænam iſta? Quæ ex virtute adepta ſit quod delectat, in qua ſimul concurrat cum delectatione probitas. Si igitur boni cupiditate, ſi jucundi afficimur, quidnam illa fuerint cum ſimul coiverint? VITA, inquit, JUCUNDISSIMA. Qui enim delectationem cum turpitudine amplectitur, quantumvis exiguo temporis ſpatio voluptate ineſcetur, turpitudine tamen in gravem pœnitudinem agitur. Qui vero honeſtatem cum laboribus potiorē ducit, etſi primū inſueta acerbitate gravetur, boni

tamen conjunctione dolorem facit mitiorem, puramque tandem cum virtute voluptatem percipit. Si enim cum voluptate cõtra honeſtatem geratur aliquid, id ipſum quidem elabitur quod jucundum eſt, manet autem quod turpe. Unde neceſſario vita ſit acerbiſſima, quæ nequiſſima; JUCUNDISSIMA autem, quæ optima. Atque hæc quidem de iſtis. Quoniam autem ipſa etiam corporis moderatio ad animi perfectionem refertur, vide deinceps quid adjungat.

32 NEQUE VERO NEGLIGENDA CURA EST VALETUDINIS; 33 SED MODUS ADHIBENDUS POTIONI, ET CIBO, ATQUE EXERCITATIONI. 34 FORE AUTEM OPTIMUM ADSERO, QUI TIBI MOLESTIAM NON PARIAT.

Corporis haud ſpernenda juvat quæ commoda cura.
Sed potuſque cibique modus ſit & exercendi.
Ipſe modum ſtatuo, qui te non læſerit ipſum.

Mortale CORPUS, quod nobis inſtrumenti loco ad vitam in terris agendam datum eſt, nec decet immodicis curationibus ſaginare, nec vexare nimis neceſſariorum ſubſtractione. Officit enim ex æquo utrumque, & uſum ipſius adimit. Quo fit, ut mediocriter ipſi inſervire, neque

σύζυξις ἐλαφριώτ τ πόνου, καὶ τέλος πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ ἡδονὴν καθαρὰν καρπώσαι. εἰ μὲν γὰρ προέποιτό τι μετ' ἡδονῆς αἰσχρὸν, ἢ μὲν ἡδονὴ παρῆλθε, τὸ δὲ κακὸν μένει. ἐξ ὧν λυπηρότατον ἀναγκαῖον εἶναι τ κάκιστον ΒΙΟΝ· ΤΕΡΠΝΟΤΑΤΟΝ δὲ τὸν ἄριστον. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ τοῦ σώματος παιδαγωγία πρὸς τὴν τ ψυχῆς τελείωσιν τ ἀναφορὰν ἔχει, ὅρα ἐξῆς τὴ ἐπάγει.

32 ΟΥΤ' ΥΓΙΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΣΩΜ' ΑΜΕΛΕΙΑΝ ΕΧΕΙΝ ΧΡΗ· 33 ΑΛΛΑ ΠΟΤΟΥ ΤΕ ΜΕΤΡΟΝ, ΚΑΙ ΣΙΤΟΥ, ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΤΕ 34 ΠΟΙΕΙΣΘΑΙ. ΜΕΤΡΟΝ ΔΕ ΛΕΓΩ ΤΟ Δ', Ο ΜΗ Σ' ΑΝΙΗΣΕΙ.

Τὸ θνητὸν ΣΩΜΑ πρὸς τὴν ἐπὶ γῆς διαγωγὴν ὄργανον ἡμῖν δοθὲν, ἔτι παίνειν προσήκει τοῖς ἀμέτροις σωμασκίαις, οὔτε καταβύχῃ ἐνδείας ὑπερβολαῖς. ἐμπόδιον γὰρ ἐπ' ἴσης ἑκάτερον, καὶ ἀναιρετικὸν τ χρείας αὐτ πρόσγονε. διὸ μετρίως θεραπεύειν αὐτὸ,

καὶ μὴ θεωρᾶν ἐξυβρίζον, ἢ ὑπὸ νοσημάτων ἐνοχλούμενον, ὁ λόγος παραινεῖ, ὅπως ἂν ἐν τῷ καιρῷ φύσιν σωζόμενον ἀπαραποδίστως τῇ ἡγεμονικῇ ψυχῇ τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ παρέχῃ, παύσῃ δυναμένου ἄγειν, ἢ ἂν ἐκείνη ἄγῃ. τὸ γὰρ χρώμενον ἡ ψυχὴ, τὸ δὲ ᾧ χρῆται τὸ σῶμα, ὃ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΝ ΕΧΕΙΝ ΔΕΙ τοῦ τεχνίτου. ὁ γὰρ χρῆσθαι δεῖ μόνον ἐθέλειν αὐτῷ, ἀλλ' ὅπως εὖ ἕξον ἡμῖν ὑπηρετῇ, τοῦ ἐπιμελουμένου ποιεῖσθαι πρόνοιαν. ἐπεὶ δὲ ἡ φύσις αὐτοῦ ἐν ῥεύσει καὶ φθορᾷ συνεχεῖ καθέστηκε, διὰ πλήρωσις καὶ κένωσις αὐτὸ παθύσῃ, νεῦ μὲν τροφῆς τὸ ἀπορρέον ἀναπληρώσης, νεῦ δὲ γυμνασίων τὸ πλεονάζον ὑποξαιρόντων· ΜΕΤΡΟΝ δὲ τούτων δεῖ τῇ μὲν εἰσαγωγίμων πληρώσει, καὶ τῇ μὲν διαρρύτων κενώσει. τὸ δὲ ΜΕΤΡΟΝ ἐστὶν ὁ λόγος ὁ σωφρονίζων πρὸς τὰ σώματος ἕξιν ἢ διανοητικῆς ἐνεργείας ἢ ψυχῆς, καὶ διὰ τοῦτο τῆς περὶ φιλοσοφίαν προτάσεως ΥΓΙΕΙΑΣ ὀπαδὸν ἐμβάλλει. ΕΣΤΙ δὲ ΓΥΜΝΑΣΙΑ καὶ τροφαὶ ἐπιλέξασθαι, ἃ μὴ παίει πρὸς ὑπερβολὴν τὸ ΣΩΜΑ, μηδ' ὑπὸ ΜΕΤΡΟΝ αὐτὸ τῆς νοερῶν κινήσεων * ἀποφαίζειν. ὁ γὰρ ΣΩΜΑ- * χ' ἀπείρ- ΤΟΣ ὡσαύτως ΕΠΙΜΕΛΕΙΤΑΙ· ἀλ- ξασθαι. λὰ ΣΩΜΑΤΟΣ διανοίᾳ ὑπηρετουμένου

ὅθε-

neque negligere cum inſultat, aut morbis etiam agitatur, verſus adhortetur: ut cum ſecundum naturam conſtiterit, operam ſuã, nullo avertẽte, animo navet principatum gerenti, eoque duci queat quo ipſe voluerit. Eſt enim animus ipſe, qui utitur; CORPUS autem, quod ſui præbet uſum, cujusque artifici CURA eſſe debet. Neque enim eo tantum velle uti neceſſarium eſt; ſed juſtam etiam dare operam ut recte ſe habeat quo nobis inſerviat. Quoniam autem natura ipſius in aſſidua generatione atque corruptione verſatur, ipſumque nutricantur repletio & inanitio, partim quidem alimento refundente quod effluxit, partim vero exercitationibus quod abundat expellentibus; MODUS eorum, quæ cum ingeſta egeſtaque ſunt impletionem atque vacuationem faciunt, ſtatuẽdus eſt. Fuerit vero MODUS iſte ratio illa, quæ corporis habitum cum animi operationibus ad cogitationem cõmentationemque pertinẽtibus conjungit, & ob id VALETUDINIS curam habet, quæ ſapientiæ ſtudioſum deceat. Eliget igitur iſte & EXERCITATIONES & alimenta, quæ nec immodice ſaginent CORPUS, nec ipſum ſupra MODUM ab animi cogitationibus avertant. Non enim CORPORIS CURAM GERIT ſimpliciter; ſed CORPORIS animi cogitationibus inſervientis.

quo fit, ut athleticam victus rationem adſpernetur, quæ CORPORI famulatur, neglecto animo; omnemque fugiat corporis curationem quæ σωματικὴ dicitur, tanquam intelligenti animi luci contrariam. Verum, quantum poteſt ad diſciplinarum tractationem, & ad præclara opera bonus inſervire CORPORIS habitus, eum ille adipiſci conabitur qui prudenter vitam agere inſtituit. Ad eum ſiquidem referuntur quæ habentur, ubi MODUM SE DICERE ait, QUI TE NON LAEDAT. Quaſi dicat, TE (qui animus es rationis particeps) damno non afficiat HABENDI CORPORIS MODUS: TE, inquam, eorum quæ ſuperius præcepta ſunt obſervatorem atque cuſtodem, CIBOS ejuſmodi, ET POTIONES, ATQUE EXERCITATIONES adhibere oportet, quæ docile CORPUS ad virtutum opera efficiant, quæque quod eſt rationis expers ad reſpuendas moderantis animi habenas nequaquam impellant. Eſt vero magna attentione CURANDI CORPORIS expendenda ratio: tanquam motuũ qui ab ipſo prodeũt cauſãm ſuſtineat. Ingraveſcit enim vitii particeps equus, non ſimpliciter, ſed ſi ab iis male educatus fuerit à quibus regitur. In MODI autem ratione circa CORPUS adſignanda, CIBO POTIONEM ideo præmi-

ὅθεν τ̃ ἀθλητικὴν ἀγωγὴν παραιτήσε), ὡς
ἀνδ ψυχῆς ΣΩΜΑ θεραπδύσ· κ̀ πᾶσαν
τ̃ λεγομένην ζωμασκίαν φδίξε), ὡς ἐπαν-
ισαμένῳ τ̃ νοερῷ φωτὶ τ̃ ψυχῆς. ὅσῃ δ τ̃
περὶ τὰ μαθήματα θεωρίᾳ, κ̀ τ̃ περὶ τὰς
κλήσεις *τάξις αὐτουργίᾳ ὑπηρετοῦσ δ̀ιώκε- * χρ̀
ται τ̃ τοῦ ΣΩΜΑΤΟΣ ἐυεξίᾳ, παύτην πε- περὶ-
ειποιήσ ἑαυτ̃ ὁ τ̃ τοῦ φρονεῖν βίον ἑλόμε- ξις
νος. πρὸς τοῦτον γ̀ εἴρηται, ΜΕΤΡΟΝ
ΔΕ ΛΕΓΩ ΤΟΔ' Ο ΜΗ Σ' ΑΝΙΗΣΕΙ. ΣΕ φησιν, τὸν ὄντα λογικὴν
ψυχὴν, μὴ ζλαπῇ τὸ ΜΕΤΡΟΝ τῆς τοῦ
ΣΩΜΑΤΟΣ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ. ΣΕ,
τ̃ τ̃ ἀφ̓ετέρων παραγγελμάτων φύλακα, τοι-
αῦτα ΣΙΤΙΑ, κ̀ ΠΟΤΑ, ΚΑΙ ΓΥ-
ΜΝΑΣΙΑ ἀπολέγεσθαι χρὴ, ἃ τὸ ΣΩ-
ΜΑ πειθήνιον πρὸς τ̃ τ̃ ἀρετ̃ χρῆσιν
ἀπεργάζε), ἃ μὴ ἐκφέρῃ τὸ λ̓ογικὸν πρὸς ἀφ-
ροσύνας τ̃ ἡγεμονεύοντος λόγου. μ̀ πλείσης
δ̀ πρεπούσης ποιεῖσθ δεῖ τ̃ παραμέτρησιν τῆς
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ, ὡς
κ̀ τ̃ τότε παραγώγων κινημάτων τὴν αἰ-
τίαν ὑφίξησαν. βείθῃ γ̀ ὁ τῆς κακίας *ἵππος, * μετ-
ἄχ ἁπλῶς, ἀλ̀ ὅτ̃ μὴ κλῶς εἴη τεθραμμέ- χων
νος *τ̃ ἡνιόχων. ἐν δ τ̃ ΜΕΤΡΩ τ̃ περὶ * ὑπὸ
τὸ ΣΩΜΑ, τὸ ΠΟΤΟΝ τοῦ ΣΙΤΙΟΥ

περ-

προέταξεν, ὅτι μᾶλλόν ὅστι δυσφύλακτον, καὶ εὐόλισθον εἰς καλάποσιν, καὶ παρακινητικὸν τῆς ΣΩΜΑΤΟΣ εὐεξίας· λάθοι γὰρ ἄν τις πολλαπλάσια τοῦ ΜΕΤΡΟΥ πιὼν, ἢ φαγών. τὰ δὲ ΓΥΜΝΑΣΙΑ τείτα τέτακται, ὡς ἐπανορθώμασι τοῖς ἀπὸ τῆς τροφῆς πλήρωσιν, καὶ πάλιν πρὸς τὸ ΥΓΙΕΙΝΩΣ τρέφεσθαι παρακαλοῦντα. κύκλῳ γὰρ οὖν αὐτὰ ποιοῦσι ταῦτα ἀλλήλοις, ΤΡΟΦΗ, καὶ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ· καὶ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ, καὶ ΤΡΟΦΗ. χρησίμα γὰρ τῷ μὲν δύνασθαι γυμνάζεσθαι, τὸ εὖ πεφράφθαι τῷ δὲ εὐεκτικῶς τρέφεσθαι, τὸ γεγυμνασθαι συμμέτρως. ΜΕΤΡΟΝ δὲ τούτων ἀλλο ἄλλῳ πρὸς τὸ οἰκεῖον ὅπλον πνεῦμα τῆς τοῦ ΣΩΜΑΤΟΣ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ ἐκάστῳ τεινόσης. πᾶς γὰρ ἢ ἔξωθεν προσαιρέσεως ὄργανον αὐτὸ ποιεῖσθαι σκοπεῖ· ὁ μὲν παλαιστικὸς τὸ περὶ πάλην κινημάτων· ὁ δὲ γεωργικὸς τὸ περὶ γεωργίαν πόνων· καὶ ἄλλος πρὸς ἄλλο τι· καὶ μεθαρμόζεται τὸ τοῦ ΣΩΜΑΤΟΣ ὑπουργίαν. τί δὲ ὁ φιλόσοφος; πρὸς τί βλέπων ἐπτέλεσε τὸ ΣΩΜΑ παιδαγωγεῖν; καὶ τίνος ὄργανον αὐτὸ κατεσκεύασε ποιήσασθαι, ἢ δῆλον ὅτι φι-
*καὶ ὡς λοσοφίας, καὶ τοῦ τῶν ἔργων; * οἱ δὲ οἱόν-
τε φρονήσεως ὄργανον γενέσθαι τὸ ζῶμα,
ὅτως

præmiſit, quod difficilius ab ea caveatur, quodque in proclivi magis ſit, & quod bonam corporis habitudinem conturbet. Imprudens enim ſupra modum POTIONI facilius quis indulſerit, quam CIBO. Addidit autẽ tertio loco EXERCITATIONIS præceptum, tanquam ea repletionem quæ ſit ab alimentis corrigi, & rurſus ad ſalubrem nutritionem viam præparari ſignificet. Circulo enim veluti quodã in ſeſe mutuo redeunt ALIMENTUM & EXERCITATIO; itemque EXERCITATIO & ALIMENTUM. Vires namque ad exercitationem nutritio ſuggerit quæ idonea eſt: ad nutritionem autem, quæ firmum corporis habitum efficiat, exercitationis temperatio. Sed eſt iſtorum MODUS alius alii, pro cujuſque CURANDI CORPORIS ratione, quæ ſpectat ad inſtitutum. Dãt enim operam omnes, ut ipſum ad id commõdum efficiant quod amplexi ſunt. Palæſtricus quidem ad luctæ motus: agricola vero ad labores agriculturæ ſuſtinendos. & alius denique ad aliud CORPORIS obſequium trahit atque fingit. Quidnam igitur Philoſophus? Ad quid intentus volet CORPUS dirigere? Cujus inſtrumentum potius quam philoſophiæ, atque operum ipſius, ſtudebit efficere? Qua ratione igitur prudentiæ inſtrumentum CORPUS poteſt evadere,

ſic

ſic ipſum modis omnibus educabit atque inſtituet; animi imprimis curam habens, CORPORIS autem propter iſtum. Neque enim illud ei prætulerit qui utitur, neque omnino ejus curam rurſum negliget propter utentem; ſed ſuo loco ejus, tanquam organi, CURAM geret, ad ipſius robur qui utitur CORPORIS etiam valetudinem referens. Itaque non quibuſlibet rebus ipſum educabit; ſed quibus ſolis oportet. Sunt enim nonnulla quibus veſci non decet, tanquam illis corpus ingraveſcat, & qui animo cognatus eſt ſpiritus ad viliores affectiones pertrahatur; de quibus poſtea ſermo futurus eſt, (cum à cibis, de quibus eſt locutus, in luſtrationibus atque expiationibus animi, adhibito judicio temperandum monebit.) Significat enim quæ ſunt ejuſmodi penitus eſſe rejicienda. Quorum autem veſci licet, quantitatem & tempus metietur; &, ut inquit Hippocrates, diligenter conſiderabit anni tempeſtatem, regionem, ætatem, cæteraque hujus formæ omnia: neque, niſi excuſſa ratione, iis impleri concedet quibus veſci fas eſt: nec eandem juveni atque ſeni victus rationem temere præſcribet, aut ſano atque ægroto, aut tyroni in philoſophia atque in eadem maxime provecto.

Hæc

ὅπως αὐτὸ διὰ παντων τρέφῃ τ᾽ καὶ παιδεύσῃ, ψυχῆς μὲ πεφυγμένως ΕΠΙΜΕΛΟΥΜΕΝΟΣ, διὰ ταύτην ἢ καὶ τῦ ΣΩΜΑΤΟΣ. ἔτε γὰρ πρότιμήσῃ αὐτὸ τ᾽ χρωμένης, ἔτ᾽ παντελῶς ἀμελήσῃ αὖ τῦ πάλιν διὰ τ᾽ χρωμένων᾽ ἀλλ᾽ ἐν τάξῃ τῇ πρεπούσῃ, ὡς ὀργάνῳ ποιήσῃ τ᾽ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΝ, πρὸς τ᾽ τῦ χρωμένυ ἀρετὴν καὶ τὴν τῦ ΣΩΜΑΤΟΣ ΥΓΙΕΙΑΝ ἀναφέρων. διὸ ἃ παντα χρόθεν αὐτὸ τρέφῃ, ἀλλ᾽ ἀρ᾽ ὧν δεῖ μόνων. ἔστι γὰρ ἃ μὴ δεῖ προσφέρεσθαι, ὡς βαρυύοντα τὸ ΣΩΜΑ, καὶ καθέλκοντα τὸ συμφυὲς πνεῦμα τ᾽ ψυχῆς πρὸς ὑλικωτέρας ἐμπαθείας, περὶ ὧν ὕστερον ὁ λόγος φησίν·

Ἀλλ᾽ ἔργα βρωτῶν, ὧν εἴπομεν, ἔν τ᾽ καθαρμοῖς,
Ἔν τε λύσει ψυχῆς κείνων.——

τὰ τοιαῦτα οὖν παντελῶς παραιτήσῃ. ὧν ἢ ὄξὸν προσφέρεσθαι τὴν ποσότητα, καὶ τ᾽ καιρὸν ΜΕΤΡΗΣΕΙ, καὶ, ὡς φησιν Ἱπποκράτης, ὥρων, καὶ χώρων, καὶ ἡλικίαν προσεχάσῃ, καὶ πάντα ὅσα τῦ τοιύτυ τύπυ· ὐκ ἀνεξελάστως ὁπῃοῦν ἐμπλακῇς, ὧν ὄξὸν μεταμελήσει, ἀλλ᾽ ἀκεῖτως νέον καὶ προσβύτην ὁμοίως διαλλάξῃ, ἢ ὑγιῆνον καὶ νοσῶδη, ἢ ἀρχόμενον φιλοσοφίας καὶ εἰς ἄκρον αὐτ᾽ ἥκοντα.

τῶν τα

πᾶσα ἢ πάντα σωπήλιφε τὸ Πυθαγορικὸν ΜΕΤΡΟΝ, τῇ περαντικῇ ΜΗ Σ' ΑΝΙΗΣΗ. πάντα γὰρ εἰς τὴν φιλόσοφον ἐυζωΐαν συνελαύνοντα πρὸς τὴν τοῦ ΣΩΜΑΤΟΣ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΝ ἐπέτρεψε τῷ Θεαγένει τούτῳ ῥήματι, καὶ τοῖς περφρημένοις ὑπὲρ ΥΓΙΕΙΑΣ ψυχῆς ἐπήγαγε, ΟΥΔ' ΥΓΙΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΤΟ ΣΩΜ' ΑΜΕΛΕΙΑΝ ΕΧΕΙΝ ΧΡΗ· ὡς ἐκεῖ μὲν τὴν χρωμένην ἀρετὴν παραδίδωσι, ταύτην δὲ τὴν τοῦ ὀργάνου σωτηρίαν. σώφρον ἂν ταῦτα ἐκείνοις, καὶ εὑρήσεις, ὅστις εἰς ὃ παραγέλλει, τοιοῦτο δεῖν ποιεῖσθαι τὸ ΜΕΤΡΟΝ τῆς πρὸς τὸ ΣΩΜΑ τάξεως, Ο ΜΗ Σ' ΑΝΙΗΣΕΙ, ὃ μὴ ἐμποδιεῖ τὴν φιλόσοφον πρόθεσιν, ἐπωφελήσει δὲ τῇ συνεργείᾳ τὴν πρὸς ἀρετὴν ὁδὸν ἰούσαν ψυχῇ. ΠΟΤΟΥ δὲ καὶ ΣΙΤΟΥ ΜΕΤΡΟΝ εἶπε, τὰς ὑπερβολὰς καὶ τὰς ἐλλείψεις ἀπαγορεύων, ὁ λόγος, τὸ δὲ μέσον καὶ σύμμετρον ἀσπαζόμενος· ὅθεν καὶ τὸ γαστρὸς κρατεῖν, καὶ ὕπνου, λαγνείης τε, καὶ θυμοῦ, εὐκόλως παραγίνεται. τὸ γὰρ νῦν λεγόμενον ΜΕΤΡΟΝ τὴν ἐν ἐκείνοις ἀμέλειαν κολάζει· καὶ ὑπεξαιρεῖται τὸ λυπεῖν, καὶ καθέλκον τὴν πρὸς τὸν θεὸν ἐπιστρεφόμενον ψυχήν. δεῖ γὰρ αὐτὴν ἀνιῶσαν πρὸς τὸν γαλήνιον

ἔχειν,

Hæc vero omnia MENSURA Pythagorica complexa eſt, cum, NE TIBI MOLESTIAM PARIAT, adjecit. Cuncta enim quæ ad vitæ felicitatem ſapientiæ ſtudioſo conferũt, verborum iſta brevitate ad CORPORIS CURAM retulit: & ad ea quæ ante dicta fuerant, CORPORIS etiam VALETUDINEM NEQUAQUAM ESSE NEGLIGENDAM adjecit: ut ibi utentis virtutem ſignificari demonſtraret, hic autem inſtrumenti incolumitatem. Iſta igitur illis conjunge, & invenies, quiſquis ſis cui præcipitur, eum debere MODUM exſiſtere regendi corporis, QUI TIBI MOLESTIAM NON ADFERAT, qui rectum vitæ inſtitutum non remoretur, ſed qui animum ad virtutem contendentem opera ſua adjuvet. Quod autem POTIONIS ATQUE CIBI MODUM dixit; exceſſum atque defectum vetare ſe verſus innuit; amplecti autem quod medium ſit atque temperatum: unde & gulæ moderari, & ſomno, & veneri, & iræ nullo negotio conceditur. Quod enim hoc loco MODI nomine ſignificatur, exceſſum reprimit qui in illis exſiſtit, doloremque non adimit tantum, ſed illud etiam quod feſtinantem ad Deum, qui mens eſt, animum retrahit atque deprimit. Decet enim ipſum, cum ad mentem adſcendit, tranquillum exſi-

exſiſtere, nec perturbationum ventis agitari; ſed habere recte compoſita quæ inferiora ſunt, ad quietam ſuperiorum contemplationem. hic ipſe MODUS eſt QUI DOLOREM NON PARIET. hoc ipſum quod & ventrem ſimul continebit, & organi incolumitatem præſtabit. Oſtendet præterea animi virtutem, nec CORPORIS ſolvet habitum. Pars enim virtutis eſt, & ſervandi organi rationem non ignorare, & commodum reddere ad uſum qui ſapientiæ ſtudioſo conveniat. Quoniam autem non in ALIMENTIS tantum atque EXERCITATIONIBUS verſatur CORPORIS cultus, ſed multis etiam rebus aliis indiget (cujus generis veſtimenta ſunt, & calceamenta, & ſupellex varia, atque domus, qua continentur iſta omnia: opus autem eſt in iſtis etiam MEDIOCRITATE, quæ luxum atque immunditiam à tota vitæ ratione removeat) non immerito ſubjecit;

35 UTERE VICTUS RATIONE MUNDA, QUAE DELICIIS CAREAT: 36 ET CAVE EA FACERE QUAE SUSTINENT INVIDIAM: 37 NEC SUMPTUS ALIENO TEMPORE; UT QUI RECTI IGNARUS EST.

38 NEQUE

ἔχειν ἀπὸ τῶν παθητικῶν κινημάτων, καὶ τεταχθαι αὐτῇ τὰ κάτω κοσμῶς πρὸς τὸ ἀθόρυβον καὶ ἄνω θεωρητικόν. τὸ δὲ ΜΕΤΡΟΝ, Ο ΜΗ Σ' ΑΝΙΗΣΕΙ· τοῦτο τὸ κρατοῦν γαστρὸς ἅμα, καὶ τὸ τῶν ὀργάνων σωτήριον ποιούμενον, τὸ ἀρετικὸν ψυχῆς ὅπλον ἀνύμνυον, καὶ τὸ τοῦ σώματος ἕξιν μὴ καταλύον. μέρος γάρ ἐστιν ἀρετῆς καὶ τὸ εἰδέναι σώζειν τὸ ὄργανον, καὶ συναρμόζειν αὐτὸ πρὸς τὸ φιλόσοφον χρῆσιν. ἐπεὶ οὐ μόνον ἐν ΤΡΟΦΑΙΣ ΚΑΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΙΣ ΕΣΤΙΝ ἡ τοῦ ΣΩΜΑΤΟΣ θεραπεία, δεῖ δὲ καὶ δίων πολλῶν προσδεῖσθαι, οἷον ἱματίων, ὑποδημάτων, σκευῶν παντοδαπῶν, καὶ τῆς πάντα ταῦτα ὑποδεχομένης οἰκήσεως· δεῖ οὖν καὶ ἐν τούτοις τοῦ ΜΕΤΡΟΥ, ὃ τρυφὴν καὶ ἀκαθαρσίαν ἐξοικίζει τῆς ὅλης ἡμῶν διαίτης· εἰκότως ἐπήγαγεν,

35 ΕΙΘΙΖΟΥ ΔΕ ΔΙΑΙΤΑΝ ΕΧΕΙΝ ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ ΑΘΡΥΠΤΟΝ. 36 ΚΑΙ ΠΕΦΥΛΑΞΟΓΕ ΤΑΥΤΑ ΠΟΙΕΙΝ, ΟΠΟΣΑ ΦΘΟΝΟΝ ΙΣΧΕΙ· 37 ΜΗ ΔΑΠΑΝΑΝ ΠΑΡΑ ΚΑΙΡΟΝ, ΟΠΟΙΑ ΚΑΛΩΝ ΑΔΑΗΜΩΝ.

38 ΜΗΔ' ΑΝΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΙΣΘΙ· ΜΕΤΡΟΝ Δ' ΕΠΙ ΠΑΣΙΝ ΑΡΙΣΤΟΝ.

Οὐ μόνον, φησὶν, ἐν σιτίοις καὶ ποτοῖς ΜΕΤΡΟΝ καλὸν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ΑΠΑΣΙΝ, ὡς πρὸ δι' ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν ἀμβλημάτων καθαιρεῖον. γένοιτο δ' ἂν ἐν ΠΑΣΙΝ, οἷς εἴποιμι, ἀμέλεια πολλή· ἡ μὲν πρὸς τὸ πολυτελὲς ἐξάγουσα· ἡ δὲ πρὸς τὸ ῥυπαρὸν σωματοῦσα. ἑκάτερον δὲ μεμπτὸν, καὶ
* κβ' * φιλόσοφον ἦθος, ἀδὲ σοχαζόμενον τὸ σωματικῆς ἐυμελείας. ὀπτάνομένη γὰρ καθαρειότης ῥᾳθυμίαν καὶ μαλακίαν ἐυείσκεται· ὀπτεινομένη δὲ λιτότης ἀκαθαρσίαν καὶ ῥυπος γίνεται· ἵν' ἔν μήτε ἐκεῖνο πάθωμεν διὰ καθαρειότητα, μήτε τοῦτο διὰ λιτότητα, ΜΕΣΟΙ βαίνωμεν, τὰς περαιτέρω αἱρέσεις ἑκατέρῳ κακίας ἀκκλίνοντες, καὶ τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ σωφρονισμὸν ποιούμενοι, λιτὸν μὲν ὅτως ὀπτανόμενον ΔΙΑΙΤΑΝ, ὡς μὴ ἀκάθαρτον· καὶ ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ δὲ ὅτως, ὡς μὴ ΤΡΥΦΗΛΗΝ. διὸ τὸ ΜΕΤΡΟΝ προτιμήσωμεν ἐν πάσῃ τῇ περὶ τὸ σῶμα κατασκαῇ· ἐμπόδιον ἀκλεγόμενοι ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ ΑΘΡΥΠΤΟΝ· καὶ παῦ ὀπτᾶν πρὸ περὶ

τὸ

38 NEQUE TAMEN ESTO SORDIDUS. IN OMNIBUS AUTEM MODUS ERIT OPTIMUS.

Sit mũdus victus; ſit lux⁹ ſed tamen exſors.
Quæcũque invidiã pariũt, vitãda putato;
Et ſumptus vanos, recti quos neſcius audet;
Et ſordes. Præſtat quavis modus optimus in re.

Non ſolum, inquit, in cibo & potu MODUS bonus eſt, ſed QUIBUSLIBET etjam aliis in rebus; tanquam iis liberet quæ vel exceſſu vel defectu peccantur. Poſſunt enim in omnibus quæ dixim[illegible] multa fieri præter MODUM; partim quidem cum ad luxum abducimur, partim vero cum ad ſordes compellimur. Eſt vero utrumque vituperandum, nec philoſophi moribus congruum: immo vero à recta etiam corporis moderatione alienum. Abit enim in luxum atque mollitiem munditia quæ nimia eſt: in ſordes autem atque ſpurcitiem, tenuitas quæ ſumma. Ut illa igitur minime patiamur propter munditiem, nec iſta etjam propter tenuitatem; medii incedamus, adjacentia utrique vitia declinantes, & altero in alterius remedium utentes: ita nimirum VICTUS tenuitatem amplexi, ut ſordibus careat; ita rurſum MUNDITIEM, ut à DELICIIS remota ſit. MODUM igitur in rebus omnibus quæ

corporis nomine molimur imprimis adhibeamus: non veſtitum ſolum eligentes qui MUNDUS ſit, ATQUE DELICIIS CARENS; ſed quodlibet etiam aliud quod ad ipſum pertineat. Decet enim, quia rationis particeps animus corpori moderatur, omnia etjam quæ corporis ſunt cum duce ratione congruere, quæ nec LUXUS, nec SORDIUM patiés, omnia judicat ſuæ dignitati cõſentanea eſſe debere. Ne ergo ad ſumptuoſorũ uſum pertrahatur, quod DELICIIS caret amplectitur. Ne deinde ſordibus rerumq; deformitati adſueſcat, MUNDITIAM eligit. Verbi gratia, veſtimẽta quidẽ nequaquam vilia, ſed MUNDA. ſupellectilem nõ aureã, non argenteam, ſed ex parabili materia cõfectam. non domum fulgentem lapidibus exquiſitis, non eximia pulchritudine atque magnitudine conſtructam, ſed corporis uſui congruam atque reſpondentem. Omnino autem MUNDITIES in tota VICTUS ratione DELICIAS, *tanquam præter* uſum ſint, reſpuit: admittit vero quod deliciis caret, tanquam neceſſitati ſubſerviat. Nam & veſtimenta, & domus, & ſupellex omnis, tum demum ſui uſum præbent optime, cum apta mundaque ſunt. Quid enim magna lance opus eſt, ſi parum ſit opſonii? quid immunda, ſi opſonium labefactet? Quid domo etjam illis ampliore quam uſus poſtulat,

qui

τὸ ζῶμα ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ ΑΘΡΥ-
ΠΤΟΝ ΕΧΕΙΝ ἐθέλοντες. πρέπει γὰρ,
λογικῆς ψυχῆς τ᾽ σώματος ἡγεμόνης, καὶ τὰ
περὶ τὸ σῶμα πάντα συντετάχθαι πρὸς τὸν
ἡγέμονα λόγον, ὅσις ἔστε ΤΡΥΦΗΣ, ἔστε
ΑΚΑΘΑΡΣΙΑΣ αἰτίξεται, τῇ κατ᾽ αὐ-
τὸν ἀξίᾳ πάντα δεῖν εἶδ λογιζόμενος ΣΥΜ-
ΜΕΤΡΑ. ἵν᾽ ἕν μὴ ὀφείλοιτο τ᾽ *κτίσιν τ᾽ * χβ᾽
πολυτελῶν, τὸ ΑΤΡΥΦΟΝ ὀπτηδεῖ. ἵνα χρῆσιν,
ᾖ μὴ ῥύπῳ καὶ ὑλικῇ ἀμορφίᾳ συνοικῇ, τὸ ἢ ἕξιν
ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ ἐκλέγεται. οἷον, ἱμάτιον
ἁ λεπτὸν μὲν, ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ δὲ· σκεύη
ἃ χρυσᾶ, ἃ δὲ ἀργυρᾶ, ἀπ᾽ ἐκ τῶν εὐποιήτων
ὑλῶν ΚΑΘΑΡΕΙΑ· οἰκίαν ἃ πολυτελέσι
λίθοις κατεσκευασμένην, ἃ δὲ ὀφειλῶς οἰκ κάλ-
λος καὶ μέγεθος ἐξεργασμένην, ἀπὰ σύμφε-
ρον τῇ τ᾽ σώματος χρείᾳ. ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ
ᾖ ὅλως ἀπὸ ΠΑΣΑΝ τὴν ΔΙΑΙΤΑΝ
τὸ μὲν ΤΡΥΦΗΛΟΝ, ὡς ἔξω τῆς χρείας,
ἀρνεῖτ᾽ τὸ ᾖ *ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ, ὡς μάλιστα τ᾽ * χβ᾽
χρείαν ἀποπληροῦν, ἐγκείνῃ. καὶ γὰρ ἱμάτιον, καὶ ΑΘΡΥ
οἶκος, καὶ σκεῦος ἅπαν τότ᾽ τ᾽ αὐτῆς χρείαν κα- ΠΤΟΝ
λῶς παρέχει, ὅταν σύμφορον ᾖ καὶ τὸ ΚΑΘΑ-
ΡΕΙΟΝ. τί γὰρ μεγάλα δεῖ πίνακος εἰς μι-
κρὸν ὄψον; τί ᾖ ῥυπαρᾶ μέγαλοπρεπῆ ἀφανιεῖν τὸ
ὄψον; οἷκα ᾖ ἀπὸ τ᾽ χρείαν τί δεῖ τοῖς μέγα-

σιν ὁν μιᾷ γωνίᾳ ἀυτῆς κεῖσθαι; τί ὃ ἀκαθαρσίας τῶν τ οἰκήσεως χρείαν ὁ παρέχοντος; τὸ ὃ αὐτὸ καὶ ὅτι τῶν ἄλλων ἑυρήσεις ἑκατέρωθεν ἀχρήσιον ὂν, τὸ μὲν ΜΗ ΤΡΥΦΟΥ ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ. ἅμα γὰρ ὑπάρξει τὸ ΜΕΤΡΟΝ τ χρείας, καὶ οὐκ τὸ ἄπαγαν περιπλάσθαι τῆς ἐπιθυμίας. Διὸ πάντα τὰ περὶ τ βίον μεμιγμένα τοῖς μεσότησι ταῖς διαφευγέσαις τὰς παρακειμένας * αἰτίας. ΕΙΘΙΖΟΥ ΔΕ ΔΙΑΙΤΑΝ ΕΧΕΙΝ, φησὶ, ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ. εἶπα ὁρῶν τὰν εἰς ΤΡΥΦΗΝ ἔκπτωσιν, παρεσκευάκειν ΑΘΡΥΠΤΟΝ· καὶ εἰ ΑΘΡΥΠΤΟΝ *ἐπῳδὴν παρεφρήκῃ, *εἶδεν αὖ τ εἰς ῥῦπον ὑπόπτωσιν, ἐπήγαγε ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ· ἀεὶ τοῦ πώματος ἀνέχων τῇ τῆ ἑτέρᾳ πρὸς τὸ ἕτερον ἀντιδέσει, ἵν' ἐξ ἀμφοτέρων ἀνδρώδης ἡ ΔΙΑΙΤΑ ᾖ, καὶ λογικῷ ζώῳ πρέπουσα. ὕστερον δὴ τάξαντες τ βίον, καὶ ἄλλο τι ἑπόμενον μέγα ἀγαθὸν ἕξομεν. τὸν γὰρ ὀπτφυόμενον τοῖς ὑπερβάλλουσι φθόνον διαφεύξεται αὖ, τῷ μηδὲν ἄγαν κινοῦντες καθ' ἡμᾶς αὐτῶν τὸν συμπολιτευομένους, ὥστε νῷν μὲ νεμεσσᾶν, ὡς ΤΡΥΦΩΣΙΝ ἡμῖν· νῷν ὃ νέμεσις, ὡς ῥυπῶσι· καὶ ὅτι μὲ ὡς ἀστώπους ἐγκαλεῖν, ὅτε ὃ ὡς μικρολόγοις. πᾶσι γὰρ τοῖς πιστοῖς ἕπεται πᾶσα

* χρ' κακίας;

ψυχὴ

qui unico ejus angulo capi poſſunt? quid ſordida, quæ habitationis uſum nõ præbeat? Id ipſum vero in cæteris etiam utrinque inutile reperias, quod SORDES cum LUXU non vitat. Simul enim MODUS in uſu præteritus eſt, & ad cupiditatum immenſitatem delatus. Quo fit, ut omnia in vita ejuſmodi MEDIIS tibi metienda ſint, quæ vitia declinent adjacentia. ASSUESCE AUTEM VICTUI MUNDO, inquit. Poſtea vero, cum proclivitatem ad DELICIAS animadverteret, qui LUXU CAREAT adjecit. Quod ſi LUXU CARENTEM prius dixiſſet; quia videbat etiam ad SORDES deveniri facile, MUNDUM quoque addidiſſet, alterius oppoſitione proclivitatem alterius perpetuo retinens, ut ex ambobus præſtans VICTUS RATIO, & homine digna conſtaret. Ita ergo ſi vitam noſtram inſtituamus, & aliud quoddam ingens bonum ipſi conſequemur. INVIDIAM enim, quæ ſummis rebus adnaſcitur, hac ratione vitabimus, ſi NE QUID NIMIS intuentes, eos quibuſcum degimus ita adverſum nos non excitemus, ut nunc quidem nobis indignentur, tanquam LUXU diffluamus; nunc vero arguant, tanquam ſordes amplectamur: Reprehendant etiam aliquando, tanquam nequiter profuſos; & aliquando etiam, tãquam in minima inquirẽtes. Tales enim omnes exceſſus nomine ab

iis quibuſcum degunt argui certum eſt. Nam hoc ipſum eſt quod nunc INVIDIAE vocabulo ſignificat; tanquam EA FACERE prohibeat QUAE INVIDIAM SUSTINEANT, id eſt, quæ juſtam habeant vulgo reprehenſionem. Sunt vero non immerito ex vulgi etiam ſententia vituperatione digna LUXUS & SORDES in VICTU: in pecuniarum autem uſu, profuſio atque tenacitas. Oſtendant igitur in rebus externis omnibus prudentem animi habitum, ET MODUM IN OMNIBUS OPTIMUM liberalitas atque mediocritas. Decet enim, quantum poteſt, ab iis quæ INVIDIAM pariunt eum abſtinere qui tranquillitatis amator eſt; nec illam, tanquam feram, provocare: quo in iis liceat quæ honeſta ſunt nulla perturbatione promovere. Vitam autem ſine INVIDIA degemus, ſi tenuem & ſordibus carentem *amplectamur*; ſique faſtum illum reprimamus qui *ex decori ignoratione* proficiſcitur; unde mala duo naſcuntur, rerum profuſio ſcilicet, atque parſimonia intempeſtiva: quorum alterum diſſoluti quidem animi eſt, alterum vero anguſti atque parvi. Sed utrumque *declinat liberalitas*, quæ in dandis accipiendiſque pecuniis occupata, eo quod decet in facultatibus atque impenſis reperto, externa omnia rectæ rationi ſubjecit atque copulavit.

Atque

τῶν συζώντων ἢ ἐπὶ τῇ ΑΜΕΤΡΙΑ μέμψις. τοῦτο γὰρ νοῦν ὁ ΦΘΟΝΟΣ δηλοῖ, ἵν' ᾖ τὸ λεγόμενον· πεφύλαξο λοιδορεῖσθαι ποιεῖν, ὁπόσα ΦΘΟΝΟΝ ΙΣΧΕΙ, ἤγουν μέμψιν ἔυλογον ἔχῃ πρὸς τῶν πολλῶν. μεμπτὸς γὰρ καὶ ὁ λόγον καὶ τοὺς πολλοὺς ἐν μὴ τῇ ΔΙΑΙΤΗ ΤΡΥΦΗ καὶ ῥύπος, ἀνὴρ ὢν τῇ δαπάνῃ χρημάτων, ἀσωτίᾳ καὶ μικρολογίᾳ. διὸ ἐλαττωτέον καὶ ΣΥΜΜΕΤΡΙΑ δεικνύτω διὰ τῶν ἐκτὸς πάντων τὴν ἐμφερῆ τῆς ψυχῆς κλῆσιν, καὶ τὸ * χρὴ ΜΕΤΡΟΝ τὸ ΕΠΙ ΠΑΣΙΝ ΑΡΙΣΤΟΝ. ἔξιν δὲ λέγω, ὅσον ἐφ' ἡμῖν, τῶν ΕΠΙΦΘΟΝΩΝ ἀπέχεσθαι τὴν ἡσυχίας ἐρῶντα, καὶ μὴ ἐρεθίζειν, ὥσπερ τι θεῖον, τὸν ΦΘΟΝΟΝ, ἵν' ἀθορύβως ἔξῃ τοῖς καλοῖς. ΑΝΕΠΙΦΘΟΝΟΝ δὲ ζωὴν ὁπότε διεύσωμεν, ΛΙΤΗΝ ΚΑΙ ΑΡΥΠΟΝ ΔΙΑΙΤΑΝ ΕΧΟΝΤΕΣ, καὶ τῆς ἀπεχθοκαλίας τύφον ἐκκλίνοντες, ἐξ ἧς ἀποβλαστάνει δύο κακὰ, δαπάνη τε, καὶ φιλοχρημάτων ἀκαιρίας. ὧν τὸ μὲν εἰς ὑπερηφανίαν διαβάλλει· τὸ δὲ εἰς μικροπρέπειαν. ἑκάτερον δὲ τούτων ἡ ἐλαττωτέον ἐκφεύγει, ἀρετὴ περὶ χρημάτων δόσιν καὶ λῆψιν ὑπάρχουσα, καὶ τὸ δέον ἐν πρόσοδοις καὶ δαπάναις εὑρίσκουσα, καὶ πρὸς τὸν ὀρθὸν λόγον πάντα τὰ ἐκτὸς συνάπτουσα.

τοσαῦτα

τοσῶτα καὶ περὶ τὸ τῦ σώματος, καὶ περὶ τῆς τῦ ἐκτὸς ἀείσης χρήσεως πεφιλοσόφηται ὁν τοῖς ἔπεσιν, ὅπως ἂν διὰ τύτων τὸ τῦ ἀγαθῦ διαφαίνηι κάλλος. κεφάλαιον ὃ πρὸ παντων ποιεῖ τὸ ἐξῆς παράγελμα.

39 ΠΡΑΣΣΕ ΔΕ ΤΑΥΘ' ΑΣΕ ΜΗ ΒΛΑΨΗ. ΛΟΓΙΣΑΙ ΔΕ ΠΡΟ ΕΡΓΟΥ.

Πολλάκις ἐχρήσατο τῷ τοιύτῳ λόγῳ, ὅτε μὲν εἰπὼν,

Ἀλλὰ τάδ' ἐκτελέσω, ἅ σε μὴ μετέπειτ' ἀνίσῃ· ὅτε δὲ,

---Μέτρον ὃ λέγω τόδ', ὃ μή σ' ἀνίσει· καὶ,

Μηδεὶς μήτε λόγῳ σε παρείπῃ, μήτε τι ἔργῳ
Πρῆξαι, μηδ' εἰπεῖν ὅ, τι οἱ μὴ βέλτερόν ἔσῃ.

ταῦτα δὲ ἐν ἅπασιν σωφροσύνην ποιεῖ· ἐνταῦθα καὶ μίαν συγκεφαλαίωσιν ὁ λόγος, ἀπαγορεύων μὲν τὴν βλαβερῶν τὴν παράδοχήν· τὴν δὲ ἐπωφελῶν εἰσηγούμενος τε ἐνέργειαν· γίνεται δὲ καλῶς τε τύτων διάκεισιν ἐν τῷ ΛΟΓΙΖΕΣΘΑΙ ΠΡΟ ΕΡΓΟΥ τί ποιητέον, καὶ τί μὴ ποιητέον. ὁ γὰρ τῆς εὐβουλίας καιρὸς ἐν τῷ ἀποβλήπτῳ τὴν ΠΡΑΞΕΩΝ παραγίνεται. καὶ ταῦθα δὲ πάλιν τε,

Atque hæc quidem ſunt quæ de corporis externarumque rerum uſu optimo in verſibus philoſophatus eſt; ut virtutis pulchritudo per ea nota ſit. Omnia deinceps præceptum quod ſequitur uno capite complectitur.

39 EA PORRO FACITO QUAE TIBI NON NOCEANT: ET CONSIDERA PRIUSQUAM FACIAS.

Fac quæ non lædãt: conſulto reſq; geratur.

Ejuſmodi verbis ſæpe uſus eſt. eo quidẽ loco, ubi dixit;

Effice quin potius nequeant quæ facta dolere. Et alibi;

Ipſe modum dico, qui te non læſerit ipſum.

Et alibi etiam;

Nil tibi vel verbo quiſquam male ſuaſerit, aut re,
Ut facias dicasve nocens quo tu tibi ſias.

Ea igitur hoc loco in unum collecta ante oculos ponit, ſuadens ab his abſtinere quæ damnoſa ſunt, facere autem quæ utilia; quorũ eo tẽpore recta diſtinctio futura ſit, quo ANTE OPUS quid FACIENDUM ſit vel non FACIENDUM, AGITABITUR. Eſt enim tum cõſilii tempus idoneũ, cum res ſunt adhuc integræ. Cæterum & hic quod dixit, QUAE TE NON LAEDANT, eadem ratione explicabimus atque illud,

Tibi

Tibi quæ nil facta dolebunt; τὸ illud de vero homine, atque rationis participe natura intelligentes, deque eo qui ſapientiæ ſtudium amplexus ſit, & qui Deo fieri ſimilis contendat. Quem nihil fugiat quod ſit præter rectam rationem, quod præter legem divinam, quod Deo ſimiles fieri prohibeat. Solent vero quæ ſunt ejuſmodi nobis augeri eorum familiaritate quibuſcum vivimus; corporis præterea moderatione, cum quo ſumus copulati; & facultatibus etiam ipſis, quæ auxilii cauſa repertæ, ideo χρήματα nuncupari ſolitæ ſunt, quod corporis uſui ſubſerviant. Significat ergo huic eſſe diligenter cavendum qui divinorum bonorum cupiditate ducitur, ne eo adducatur, ut quicquam ipſe faciat quod in ſuam utilitatem non cedat; nec corpori indulgeat aliquid ex quo poſtea dolorem percipiat: nihil denique amplectatur quod à ſapientiæ ſtudio animum avocet, cujuſque ipſum paulo poſt pœniteat. Decet enim hæc omnia præmiſſa ratiocinatione nos propellere, ut eorum quæ fecimus commemoratio jucundiſſimam illam nobis pariat recordationem, ad quam deinceps adhortatur.

40 NEC SOMNUM MOLLIBUS OCULIS PRIUS ADMITTAS,

41 QUAM

Α ΣΕ ΜΗ ΜΕΤΕΠΕΙΤ' ΑΝΙΗΣΕΙ,
τὸ ΣΕ χρὴ τῶν ὄντος ἀνθρώπους, καὶ τὴν λογικῆς
ἀσίας πάσχοντες, καὶ χρὴ τῆς φιλοσοφεῖν προση-
κούσης, καὶ τὴν πρὸς θεὸν ὁμοίωσιν κλήσεως ἕνε-
κεν σπεύδοντος. τοῦτον ὃν βλέπῃ παῖ τὸ θνητὸν τῆς
ἀρθὸν λόγον· παῖ τὸ θνητὸν τῆς θεῖον νόμον· παῖ
τὸ πρὸς τὴν θείαν ὁμοίωσιν ἐμποδίζον. πέφυκε
δὲ τὰ τοιαῦτα ἡμῖν ὑπολείπεσθαι ἐν τῇ κοινω-
νίᾳ τῶν συζώντων, καὶ τῇ διοικήσει τούτου συνε-
ζευγμένου σώματος, καὶ τῆς πρὸς βοήθειαν
ἐξορμημένων χρημάτων· ἃ δὲ χρήματα κα-
λεῖν ἔθος, ὡς πρὸς τὴν τούτου χρείαν ἐκκει-
μένα. διδασκεῖσθαι * δεῖ χρῆναί φησιν ὁ λό- * χρ' ἦν
γος τῆς ἐραστὴν τῆς θείων ἀγαθῶν, μήποτε αἰσ-
χύνῃ πρᾶξαί τι, ὃ μὴ βέλτιον ἀπῷ καὶ ὅπως
μὴ χαείσῃ τῷ σώματι, ἐξ ὧν αὐτὸς αἰτιάσε-
ται· μηδὲ προσδέξηταί τι βλάπτον τὴν φι-
λόσοφον ὁρμὴν, ἐφ' ᾧ μικρὸν ὕστερον μεταμε-
λήσει. ταῦτα γὰρ πάντα τῷ προλογισμῷ
διωθεῖσθαι ἡμᾶς προσήκει, ἵν' ὁ ἀπολογισμὸς
τῶν εἰργασμένων ἡμῖν ἡδίω ἔχῃ τὴν ἀνάμνη-
σιν, ἣν ἑξῆς ποιεῖσθαι παραινεῖ.

40 ΜΗ Δ' ΥΠΝΟΝ ΜΑ-
ΛΑΚΟΙΣΙΝ ΕΠ' ΟΜ-
ΜΑΣΙ ΠΡΟΣΔΕΞΑΣΘΑΙ,
41 ΠΡΙΝ

41 ΠΡΙΝ ΤΩΝ ΗΜΕΡΙΝΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΡΙΣ ΕΚΑΣΤΟΝ ΕΠΕΛΘΕΙΝ. 42 ΠΗ ΠΑΡΕΒΗΝ; ΤΙ Δ' ΕΡΕΞΑ; ΤΙ ΜΟΙ ΔΕΟΝ ΟΥΚ ΕΤΕΛΕΣΘΗ; 43 ΑΡΞΑΜΕΝΟΣ Δ' ΑΠΟ ΠΡΩΤΟΥ ΕΠΕΞΙΘΙ· ΚΑΙ ΜΕΤΕΠΕΙΤΑ 44 ΔΕΙΝΑ ΜΕΝ ΕΚΠΡΗΞΑΣ ΕΠΙΠΛΗΣΣΕΟ· ΧΡΗΣΤΑ ΔΕ, ΤΕΡΠΟΥ.

Ἐνταῦθα γοῦν μενος τ̃ λόγε, τ̃ ὅλων παραγελμάτων ἀθροισόν μοι τ̃ γνώμιμον, ἵνα τῷ *ἴσῳ τ̃ ψυχῆς δικαιείῳ πρὸς ταῦτα, ὡς πρὸς θείας νόμους, ἀποβλέπων, ποιῇ τῷ εὖ ἢ κακῶς πεπραγμένων τὴν ἐπίκεισιν. πόθεν γὰρ ὁ ἐπιλογισμὸς ἔξω δεινὰ μ̃ εἰργασμένης ἡμᾶς ἐπισκώπτῃ, χρηστὰ δ' πεφάξαντας ἐπαινεῖν, εἰ μὴ ὁ πεφιλογισμὸς νόμους τινὰς λάβοι, καθ' οὓς πρόσκειται τὴν ζωὴν τάττειν, καὶ πρὸς τούτους τὸ τ̃ σωφρόνως ταμιεῖον, ὡς πρός τινα σκοπὸν, ἀπαδύνειν τ̃ ὅλον ἡμῶν βίον; ὅσημέραι δ' ποιεῖσθαι τ̃ τοιαύτην κείσιν εἰσηγεῖσθαι, ἵνα τῷ συνεχεῖ τ̃ μνήμης τὸ τ̃ κείσεως ἀπλανὲς

*χρ' ἴσω

41QUAM DIURNA OPERA SINGULA TER RECENSUERIS. 44QUA SUM TRANSGRESSUS? QUID FECI? QUID NON FECI QUOD IPSE DEBUI? 43 INCIPIENS AUTEM A PRIMO, ILLA PERCURRE: ET TURBARE 44 POSTEA MALIS ADMISSIS; LAETARE AUTEM BONIS.

Mollia nec prius admittant tua lumina ſomnum,
Exactæ quam ter reputaris cuncta diei:
Quæ pretergreſſus? quæ geſſi? quæ male omiſi?
Singula percurrens à primo facta, quibus tu
Vel pravis doleas, capias vel gaudia juſtis.

Hoc loco mentem omnium quæ ſuperius præcepta ſunt mihi colligito; ut in ea, tanquam in divinas leges, intuens, interiore animi judicio, eorum quæ bene vel male geſta ſunt examẽ facias. Unde enim malis admiſſis, mordere nos queat commemoratio, vel laudare patratis bonis; niſi meditatio quæ præceſſit leges quaſdam admittat, ex quarũ inſtituto vitam deceat cõponere, & ad eas cõſcientiæ abdita, tanquã ad ſcopum aliquem, toto vitæ noſtræ ſpatio dirigere? Ideo autem ſingulis diebus examẽ iſtud fieri poſtulat, ut aſſidua recordatione judicii certi-

certitudo ſervetur incolumis. Ideo etiam veſperi, SOMNIQUE appetente tempore,ut DIURNARUM actionum extremũ conſcientiæ tribunal conſtituamus, Deoque ipſi affectionum examen in canticum edamus, quod lectum petentibus eidem par eſt recitari, QUO VENTUM MIHI? QUID GESSI? QUAE DEBITA TEMPSI? Ita enim vitam noſtram regulis quæ ſuperius traditæ ſunt metiemur, ſi ad legiſlatricem mentem judicem rationem adjungamus. Quid igitur jubet legiſlatrix? Eos honorare qui naturæ ſunt præſtantioris,pro cujuſque ordine. Parentum, cognatorum permagnam habere rationem. Probos viros amplecti atque amare. Corporeis viribus ſuperiorem ſe præbere. Suiipſius ubique pudore affici. Iuſtitiam colere. Divitiarum, vitæque quotidianæ proclivem amiſſionem prænoſſe. Sortem amplecti quæ divino judicio cecidit.Lætari autem ſpiritibus Deo conveniẽtibus; & ad id quod præſtantius eſt mentem convertere. Sermonis ſtudium colere, qui vere ſermo ſit: non patere fraudibus; non fracto eſſe animo in virtute ſervanda. Nihil niſi conſulto agere; ut foris non ſequatur pœnitentia. Temerarias opiniones purgare. Vitæ perſequi rationem quæ ſcientia regatur. Corpus ipſum & quæ externa ſunt

ad

ἀπλανὲς διασώσῃ. πρὸς ἑσπέραν δὲ, καὶ εἰς ΤΥΠΟΝ * τρεπόμενον, ὅπως ἂν πέρας τῆς μεθημερινῶν τροφῆς τὸ τῆς συνειδήσεως καθέζοιμι δικαστήριον, ἐπικοίπου ἅμα θεῷ τῆς διαθέσεων ἀνάκρισιν ποιούμενοι, ΠΗ ΠΑΡΕΒΗΝ; ΤΙ Δ' ΕΡΕΞΑ; ΤΙ ΜΟΙ ΔΕΟΝ ΟΥΚ ΕΤΕΛΕΣΘΗ; ὅτου δὲ παραμεταρρήσομεν τὴν ἑαυτῆς ζωὴν τοῖς ἀναδιδομένοις κανόσι, τῷ νομοθέτῃ νῷ τε καὶ λόγῳ ὑπισωπάπτοντες. τί ἔν ὁ νομοθέτης λέγῃ; πρᾶξιν τοῦ φύσει κρείττονας, καὶ τὴν ἀσινῆ αὐτῆς τάξιν. γονέων καὶ συγγενῶν πλεῖστον ποιεῖσθαι λόγον. τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρὸς ἀσπάζεσθαι καὶ φιλεῖν. τῆς σωματικῶν διαφόρων ὑπερέχειν. ἑαυτὸν αἰδοῖως παντα χοῦ. δικαιοσύνης ὑπομιμνῄσκειν. χρημάτων, καὶ τῆς ἐφημέρου ζωῆς τιμιεγνωκέναι τὸ ἄφθαρτον. τὸν ὑπὸ τῆς θείας κρίσεως ὑπονεμηθέντα κλῆρον ἀσπάζεσθαι· θεοπρεπεῖ ᾗ χαίρειν φρονήματι, καὶ πρὸς τὸ βέλτιον μεθιστάναι τὴν γνώμην. φιλολογίαν ἀσκεῖν τὴν ὄντως λόγων. ἀνεξαπάτητον ἔχειν, καὶ ἀδόλωτον πρὸς πᾶν τὸ ἀρετῆς πίρησιν. εὐβουλίᾳ πρὸ τῆς ἔργων χρῆσθαι, ἐξ ἧς τὸ ἀμεταμέλητον ἐν τοῖς ἔξω παραγίνεσθαι. οἰήσεως καθαρεύειν. τὴν ὀπισημονεικὸν μεταδιώκειν βίον. τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐκτὸς

* λέ' τρεπομένοις, ἢ τρεμένοις

πρὸς τὴν ἀρετῆς ἐνέργειαν μεταειθμίζειν. ταῦτα ὁ νομοθέτης νῦς διαδεσμοῦται τῶν ψυχῶν. ὁ δὲ ὑποδεξάμενος αὐτὰ λογισμὸς, δικαιοῦς ἀγχυπνος ἑαυτῷ γίνεται. ΠΗ ΠΑΡΕΒΗΝ; ΤΙ Δ' ΕΡΕΞΑ; καὶ ἐν τάξει τῶν μνήμων ἀναλαμβάνων ἀρετὴν εἶνεκα. εἶτα ἑυρὼν ἑαυτὸν συμφώνως τοῖς θεοκτμόνοις ὅρκοις διημερεύσαντα, τὴν θείας εὐσεβοσυνης τοῖς καρποῖς ἀναδεῖ. ὥσθ' ὁ μῦθος δὲ πρόξενα φωράσας, ὥσπερ ποὶ φαρμάκοις τοῖς ἐκ τῆς μετανοίας νεθετήσειν ὑπεύθυνα. Διὸ τὸν ΥΠΝΟΝ ὑποκρύεσθαι δεῖν φησὶ τῇ θεοθυμίᾳ τὸν λογισμὸν. ἀνίεσθαι δὲ τὸ σῶμα, μὴ καταυρόμενον ὑπὸ τῆς τοῦ δυσθυμεῖν ἀνάγκης, διὰ τὴν σώφρονα δίαιταν, δι' ἣν καὶ τὰ ἀναγκαῖα πάθη τῷ λογισμῷ ἡγεμονίᾳ συνδέπτεται. μὴ ΠΡΟΣΔΕΞΑΣΘΑΙ γάρ φησι ΤΟΝ ΥΠΝΟΝ, ΠΡΙΝ ΤΩΝ ΗΜΕΡΙΝΩΝ ΕΡΓΩΝ ΛΟΓΙΣΑΣΘΑΙ ΕΚΑΣΤΟΝ. καὶ τίς ὁ ΛΟΓΙΣΜΟΣ; ΠΗ ΠΑΡΕΒΗΝ; ΤΙ Δ' ΕΡΕΞΑ; ΤΙ ΜΗ ΔΕΟΝ ΟΥΚ ΕΤΕΛΕΣΘΗ; διὰ τῶν δὲ ἁμαρτάνομεν· ἢ τὸ μὴ δέον ποιήσαντες, ὃ διὰ τῆς ΠΑΡΕΒΗΝ δηλοῦται· ἢ τὸ ΜΗ ΔΕΟΝ ΠΟΙΗΣΑΝΤΕΣ, ὡς ἐπ' αὐτῆς κεῖται λέξεως. δηλοῖ γὰρ ἀργία τὸ καλοῦ·

καὶ

ad virtutis actiones idonea reddere. Leges ista sunt quæ à mente in animis hominum sanciuntur: quæ cum ratio adsit, judex ipsa sui vigilantissimus efficitur; eaque ordine virtutis nomine memoria repetens, QUA SIT PRAETERGRESSA, QUIDQUE FECERIT, disquirit. Postea, si seipsam agnoscat juxta superiores regulas diem exegisse, divinæ lætitiæ corona donat. Sin autem præter rationem factum deprehendat aliquid, monitis se post pœnitudinem, tanquam pharmacis, reprimit. Quo fit ut rationis alacritate SOMNUM repelli oportere significet. Id autem facillime corpus esse toleraturum, si dormiendi necessitate non urgeatur, per victus temperantiam; per quam & ipsi etjam necessarii affectus imperio rationis subjiciuntur. NON enim, inquit, SOMNUM EXCIPIAS, PRIUS QUAM DIURNA OPERA SINGULA examinaris. Verum quod fuerit examen? QUA SUM TRANSGRESSUS? QUID FECI? QUID FACERE DECUIT QUOD NON IPSE FECERIM? Peccamus enim duplici ratione: vel cum FACIMUS QUOD NON DECET, quod TRANSGRESSIONIS verbo significatur; vel CUM NON FACIMUS QUOD DECET, sicuti verbis exprimitur.

Aliud enim eſt ab eo ceſſare quod honeſtũ eſt, & aliud id facere quod turpe. Ibi quidem prætereũdo, hic autẽ admittẽdo peccatur. Verbi gratia, decet bene precari, nõ autem cõvitiis afficere. Decet item parentes alere, non arcere contumeliis. Præſtat igitur QUAE DECET, qui facit quæ priora ſunt: facit autẽ QUAE NON DECET, qui altera: licet utraque ratione quadã ad idem peccãdi genus referãtur. Hortatur autẽ ut operũ noſtrorũ examen à principio, nullis eorũ quæ media ſunt prætermiſſis, ordine faciamus, quod PERCURRENDI verbo ſignificavit. Fallit enim judiciũ ſæpiſſime ordinis perturbatio, & efficit ut quod male patratũ eſt, memoriæ cõfuſionẽ libẽter excuſet. Affert præterea DIURNAE vitæ recordatio ea quæ geſſimus ante cõmemorandi ſolicitudinẽ, noſtræque ſenſum immortalitatis. Eſt deinde admiratione dignũ, quod cum expendenda ſingula præcipiat, quid rectè, quid eorum quæ decuit geſtum ſit, perpendendum non monuit; ſed ad id quod tumoris minus haberet memoriam traduxit, ut eorum quæ peccata ſunt judicium faceret. Judicem præterea adhibuit æquiſſimum ſimul atque commodiſſimum, conſcientiam nimirum, rectamque rationem, atque etiam ſeipſum, cujus omnium maxime pudere ſuperius quemque voluit. Quis enim ita alium alius, atque ſe quiſque commonefacere valeat?

Quod

καὶ μήτε ἐνεργεῖν τὰ αἰσχρά. καὶ τὸ μὲν τῇ παραλείψει κακίζειν· τὸ δὲ τῇ παραδοχῇ. οἷον, ἔυχεσθαι δεῖ, καὶ βλασφημεῖν ἃ δεῖ· τρέφειν γονέας δεῖ, περιπλακίζειν δὲ ἃ δεῖ. ὃ ἔστι τὰ πρότερα ποιῶν, τὰ ΔΕΟΝΤΑ ποιεῖ· ὁ δὲ τὰ δεύτερα ποιῶν, ΤΑ ΜΗ ΔΕΟΝΤΑ ποιεῖ. εἰ καὶ ἀμφότερα δόκον τινὰ πρὸς τὴν ἴσην παρανομίαν ἔρχεται. τὴν δὲ ἀναμέτρησιν τῶν ἡμετέρων ἔργων παραινεῖ ποιεῖσθαι ἀπὸ πρώτης ἕως τῆδε τοιαύτης ἐν τάξει, μηδὲν παρεκπίπτοντα τῶν μέσων· ὁ διὰ τῶν ΕΠΕΞΙΘΙ νοεῖται. πολλάκις γὰρ ἡ μετάθεσις παρελογίζεται τὴν κρίσιν, καὶ εὐαπολόγητον ποιεῖ τὸ κακῶς εἰργασμένον τῇ ἀταξίᾳ τῆς μνήμης. καὶ ἄλλως δὲ ἡ τῆς ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ζωῆς ἀνάμνησις μελέτη γίνεται τῆς τῶν πεπλημμελημένων ἀπαλλάξεως, καὶ τῆς ἀθανασίας ἡμῶν συναίσθησις. καὶ τὸ θαυμαστὸν, λογίσασθαι ΕΚΑΣΤΟΝ εἰπὼν ἐκ ἐπήγαγε, τί κατώρθωσα; τί μοι τῶν δεόντων πέπρακται; ἀλλὰ εἰς τὸ ἀτυφότερον τῆς μνήμης μεθήρμοσε, τῶν ἡμαρτημένων τὴν κρίσιν ποιούμενος. καὶ δικαστὴν ἐπέστησε τὸν δικαιότατον ἅμα καὶ οἰκειότατον, τὸ συνειδὸς αὐτὸ, καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον, καὶ αὐτὸν ἑαυτῷ, ὃν πάντων μάλιστα αἰδεῖσθαι προσῆκεν. τίς γὰρ δύναται ποθεπῆται θεὸς ἄλλον, ὡς αὐτὸς ἑαυτόν;

τὸ γὰρ αὐτεξούσιον τῇ ἐλευθερίᾳ τῆς φύσεως ἀποχρώμενον ἀποστίεται τὰς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ὁδοὺς, ὅταν μὴ ἐθέλῃ πείθεσθαι. ὁ δὲ οἰκοθεν λογισμὸς αὐτὸς ἑαυτὸν καταγνῶναι ἀναγκαίως ἔχει. τοῦτον ἐπίσκοπον ἡμῖν ὁ θεὸς ἐπέστησε τοῦτον παιδαγωγὸν καὶ διδάσκαλον. τούτου καὶ νῦν δικαστοῦ ὁ λόγος τῆς ΗΜΕΡΙΝΩΝ ΕΡΓΩΝ ποιεῖται, καὶ παρ' αὐτοῦ τὴν κρίσιν ἐκδέχεται, ἵν' αὐτὸς ἑαυτῷ ψηφίσηται τὸ ἀποδοχῆς, ἢ ἐπιπλήξεως ἄξιον. ὅταν γὰρ, ὡς ἐν γραμματοφόρῳ τῇ μνήμῃ διαγνῷ τὰ πεπραγμένα, τότε πρὸς τὸ ἀβέβαιον βλέπων καὶ νόμον, ψηφίζεται περὶ τιμῆς ἢ ἀτιμίας ἑαυτοῦ ἄξιον. ἡ δὲ τοιαύτη καθ' ἡμέραν παρακολούθησις θεοειδὲς ἄγαλμα τῶν χρωμένων ἀποτελεῖ, ἀφομοιοῦσα καὶ ἀφαιρέσει πρὸς τὸ τῆς ἀρετῆς κάλλος παιδαγωγοῦσα, καὶ, ὡς εἰπεῖν, ἄνθρωπον ἀγαθὸν ἀποτελοῦσα. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ κατέληξεν ὁ λόγος μέλλων μεταβαίνειν ἐπὶ τὰ θεοπρεπῆ παραγγέλματα.

45 ΤΑΥΤΑ ΠΟΝΕΙ. ΤΑΥΤ' ΕΚΜΕΛΕΤΑ. ΤΟΥΤΩΝ ΧΡΗ ΕΡΑΝ ΣΕ. 46 ΤΑΥΤΑ ΣΕ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΑΡΕΤΗΣ ΕΙΣ ΙΧΝΙΑ ΘΗΣΕΙ.

47 ΝΑΙ

Quod enim ſui juris eſt, ſi naturæ libertate utatur, aliorum conſilia facile reſpuit, cum illis parere non ſtatuit. At non poteſt non audire ſe neceſſario quæ intus eſt ratiocinandi vis. Iſtã Deus eſſe voluit, quæ noſtri curam gereret. Iſtam ducem atque magiſtram. Iſtam etiam nunc judicem DIURNORUM OPERUM ratio efficit; & factum ab ipſo judicium amplectitur; ut ſuũ ipſa calculum adjiciat, quidnam in ſe vel laude, vel reprehenſione dignum judicet. Cum enim in memoria, tãquam in tabella, quæ fecit deſcripta legit; tum legem in exẽplari intuens, ſeipſam vel honore, vel infamia dignã pronunciat. Efficit vero ſtudium iſtud, ſi ſingulis diebus excolatur, divinam in iis imaginem qui illud amplectuntur; dum eos vel additionibus, vel ſubſtractionibus ad virtutis decus perducit, &, quantum fas eſt, probum hominem perficit. In hoc enim verſus ipſi deſinunt, ut ad ea præcepta quæ divinitatem pariunt oratio transferatur.

45 IN HIS ELABORA. HAEC MEDITARE. HAEC TE AMARE OPORTET. 46 HAEC TE DUCENT IN DIVINAE VIRTUTIS VIAM.

Hæc facito. hæc ſatage. iſtorum tibi cura geratur.

Hæc te virtutis divinæ ad limina ſiſtent.

47 UTIQUE PER EUM QUI ANIMO NOSTRO QUATERNARIUM TRADIDIT, 48 FONTEM PERENNIS NATURAE.

Juro te, qui nos docuisti tetrada, fontem Naturæ æternum.----

Idem hic, quod nobis in præfatione, dicitur, philosophiã quæ versatur in agẽdo, virtutum vi hominem probũ efficere; quæ autem in contẽplando, illustratione mẽtis atque veritatis Deo similem reddere. præire deinde necessario (quod ad nos attinet) minora majoribus. Est enim facilius humanã vitam ad usum aliquẽ moderatũ revocare, quã eandẽ omnino dimittere: quod integra ad contẽplationem cõversione effici possit. Fieri deinde alias nõ queat ut veritas secure possideatur, si quæ sunt rationis expertes potentiæ morũ virtutibus ex mentis instituto nobis non subjiciantur. Cum enim medius sit hominis animus inter mentẽ & rationis *privationem*; *tunc* solum mẽti quæ ipsum præcedit, nullo avellente, potest adhærere, cum eorũ contagione liberatus quæ ipso posteriora sunt, eadem pure attigerit. Erit autem purus tum demum, cum nihil aversæ rationi, nihil etiam mortali corpori indulgens, agi se cum eo minime patietur: sed tãquam alius aliorum curam geret, tantum ipsis curæ tribuẽs, quantũ divina lex præcipit, quæ vi ipsum expelli non permittit,

sed

47 ΝΑΙ ΜΑ ΤΟΝ ΗΜΕΤΕΡΑ ΨΥΧΑ ΠΑΡΑΔΟΝΤΑ ΤΕΤΡΑΚΤΥΝ 48 ΠΑΓΑΝ ΑΕΝΝΑΟΥ ΦΥΣΕΩΣ.---

Ταυτὸν, ὃ καὶ ὃν τοῖς προοιμίοις ἐλέγομεν, ὅτι ἡ μὲ πρακτικὴ φιλοσοφία διὰ τῆς τῶν ἀρετῶν φύσεως ἄνθρωπον ἀγαθὸν ἀποτελεῖται· ἡ δὲ θεωρητικὴ εἰς ὁμοιότητα θεῷ καθίστησι, νῷ καὶ ἀληθείας ἐλλάμψει. προηγεῖσθαι δὲ, ὡς πρὸς ἡμᾶς, τὰ ἐλάττονα τῶν μείζόνων ἕξ ἀνάγκης. ῥᾴον γὰρ ἐπιμεῖναι τὸν ἄνθρωπον εἴον τῇ εὐλογίστῳ χρήσει, τὸ παντελῶς αὐτὸν μαθεῖναι. ὁ γοῦν αὖ, διὰ τῆς πρὸς θεωρείαν παντελοῦς ἐπιστροφῆς. καὶ ἄλλως διὲ ἀδυνάτου ἀθορύβως κλήσασθαι τὴν ἀλήθειαν, μὴ τῶν ἀλόγων δυνάμεων ἡμῖν ταῖς ἠθικαῖς ἀρεταῖς κεκοσμημένων. * μεσὴ γὰρ ἔστι ἡ λογικὴ * κε ψυχὴ νοῦ καὶ ἐπιστήμης, τοῦτ' μόνον ἀπείρατος μέση δυνάμεως συνεῖναι τῷ περὶ αὐτῆς νῷ, ὅταν καθαρὰ γενομένη τοῖς τοῦ μετ' αὐτὸ προσαθείας, καθαρῶς ἐφάπτηται ἐκείνων. ἔστι δὲ καθαρσεὼς, οὐ μὴ δὲν ᾖ ἀλογία, μηδὲ τῷ θνητῷ σώματι συνεκφέροιτο, ὡς μὴ ἐπιθυμοῖτο, ἴσον ἐστὶ τοῖς ἐπονείδιστα φρονοῦσι, ὅσον ὁ θεῖος κε- * κε λεύει νόμος, ἐξάγειν αὐτὴ πρᾴως μὴ συγχω- αὐτῶν ρῶν,

ϛῶν, ἀλλὰ παυομένην ἕως ἂν ὁ θεὸς αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς. διπῆς ἓν ἀρετῇ τῇ τοιαύτῃ ψυχῇ δεήσει· πολιτικῆς μὲ πρὸς τὰ κάτω τῆ δημοσίαν ταπείνωσιν· θεωρητικῆς δὲ πρὸς τὰ ἄνω τελῶ τῆ κρυπτόνων συνουσίαν προξενούσης. ᾗ δὲ διπλῶν τούτων ἀρετῶν μεθόριον ἔσχηκεν οἱ τοιοῦτοι σίχοι. τὸ μὲ, ΤΑΥΤΑ ΠΟΝΕΙ· ΤΑΥΤ' ΕΚΜΕΛΕΤΑ· ΤΟΥΤΩΝ ΧΡΗ ΕΡΑΝ Σ Ε, ὡς οἰκεῖον συμπέρασμα τῆ πολιτικῆς ἀρετῆ. τὸ δὲ, Τ Α Υ Τ Α Σ Ε Τ Η Σ Θ Ε Ι Α Σ Α Ρ Ε Τ Η Σ Ε Ι Σ Ι Χ Ν Ι Α Θ Η Σ Ε Ι, ὡς ἀρχὴ κεκίνηκε τῆς θεωρητικῆς ἐπιστήμης. τὰ γὰρ ἀπαλλαττόμενα τῆ θνητοειδοῦς ζωῆς, καὶ τῆ ἀμετείας τῶν παθῶν, ὅση δύναμις, καθαιρόμενα, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐκ θνητοῦ γιγνόμενον ἀνθρωπον, λοιπὸν ἐξῆς ἀπαγγέλλει, ΘΕΟΝ ἐξ ἀνθρώπου ποιήσειν, ἐφ' ὅσον οἷόντε ἀνθρώπῳ ΘΕΟΝ γενέσθαι. ὅτι δὲ τοῦτο τῆ θεωρητικῆς ἀληθείας τὸ τέλος, δι' αὐτῶν δηλοῖ τῶν ἐπῶν, ἐν οἷς πρὸς τῷ τέλει τὸ κάλλιστον καὶ ἀκρότατον συμπέρασμα ἐπάγει·

Ἦν δ' ἀπολείψας σῶμα, ἐς αἰθέρ' ἐλεύθερον ἦθος,
Ἔσεαι ἀθάνατος θεὸς, ἄμβροτος, οὐκ ἔτι θνητός.

ſed tamdiu permanere, donec nos Deus ipſe dimittat. Duplici ergo ejuſmodi animo virtute opus erit: politica quidem, quæ regat inſaniam in res inferiores; contemplativa autem, quæ præſtantiorum coitionem cum ſuperioribus conciliet. Exſiſtunt vero duarum virtutum iſtarum limes quidam intermedius verſus iſti: alter quidem, IN HIS ELABORA, HAEC MEDITARE, HAEC TE FACERE OPORTET, tanquam virtutis politicæ idonea concluſio; alter autem, HAEC TE DEDUCENT IN DIVINAE VIRTUTIS VIAM, tanquam contemplativæ ſcientiæ principium aptiſſimum. Significant enim quæ ſequuntur, eum qui belluinam vitam depoſuerit, quique ſe, quantum poteſt, immodicis affectibus liberarit, & ita tanquam ex fera homo factus ſit; ex homine Deum evaſurum, quantum patitur humanæ conditionis ratio. Eſſe autem hunc contemplativæ veritatis finem verſibus ipſis ſignificatur, quibus optime tandem hoc modo concludens ait;

Atque ubi depoſito purus te ceperit æther
Corpore, vivus ages ſemper, ſemperque beatus.

Oſten-

Oſtendit autem ſacer ipſe liber, ut paulo poſt demonſtrabitur, rebus nos antepræclare geſtis, ipſaque adeo veritatis, quæ ex virtute ſequitur, agnitione, reſtitutionem in priſtinum ſtatum (quod idem plane eſt ac ſi in Deos relatum iri ſignifices) adepturos. Sed jam ad propoſita carmina regreſſi, conſideremus nunquid LABOR & MEDITATIO ATQUE AMOR, *hoc ipſo præcepto allata, velint aliud* quam ut animus totus ad *virtutis ſtudium* exercitationemque convertatur. Eſt vero triplicis quodammodo facultatis & ipſe ſecundum ſe conſideratus. Habet enim certe aliquid quo diſcimus, quod ISTA nunc *jubet* MEDITARI. *Habet* vero & *aliud* etiã quo ea retinemus quæ didicimus, quod IN HIS ELABORARE adhortatur. Habet denique & quiddam quo ea diligimus quæ novimus, & quæ ſumus adepti, quod *ISTA AMARE præcipit.* Ut igitur humani animi vires omnes ad virtutum *præcepta* nobis contendantur, ab eo quod valet meditari MEDITATIONEM flagitat; LABOREM vero ab eo quod ſervat quæ ſunt meditata; AMOREM denique ab eo quod honeſti ſtudio ducitur: ut ex omnibus bonorum nobis accedat poſſeſſio cum firma retentione, cum cognato nobis etiam erga illa amore; quæ divina ſpes ſequitur, veritatis

ſplen-

τυγχάνειν ὑπ' αὐτοῦ ἀποκαταστάσεως ἡμᾶς (ταυτὸν ὑπ' αὐτῶν τῆς * ὑποθέσεως) διὰ τ' παρασκευθείσης ΑΡΕΤΗΣ, καὶ τῆς ἐπὶ ταύτῃ γνωσθείσης μηθείας, * ὡς ὁ ἱερὸς ἀναφαίνει λόγος, ὡς εἰσόμεθα ὕστερον. νυνὶ δ' ἐπὶ τὰ παρακείμενα ἔπι πάλιν ἐπανιόντες ὅπισε ψώμεθα εἴ τι βάλει ὁ ΠΟΝΟΣ καὶ ἡ ΜΕΛΕΤΗ, καὶ ὁ ΕΡΩΣ ἐπὶ τῶς παραλαβόσας ὑποθήκας, ἢ τὸ πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς ἄσκησιν ὅλως ἐπιστρέψαι τὴν ψυχήν. περισσύαμος δέ πως ἐστὶ καὶ αὐτὴ, καὶ καθ' αὑτὴν λογικὴ οὖσα, τὸ μέν τι ἔχουσα ᾧ μανθάνομεν, ὃ ταῦτα ΕΚΜΕΛΕΤΑΝ νυνὶ παρέπεται· τὸ δέ τι ᾧ τὰ γνωσθέντα κρατοῦμεν, ὃ ΤΑΥΤΑ ΠΟΝΕΙΝ παραγγέλλεται· τὸ δέ τι ᾧ σέργομεν τὰ γνωσθέντα καὶ κεκτημένα, ὃ ΤΟΥΤΩΝ ΕΡΑΝ νενόθευται. ἵνα ἔν πάσας τὰς δυνάμεις τ' λογικῆς ψυχῆς συντεταμένας ἔχωμεν πρὸς τὰ τ' ἀρετῆ παραγγέλματα, ὁπ μὲ τῦ νοεῖν πεφυκότος τὴν ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΝ ἀπαιτεῖ· ὁπ δ' τῦ τηρῆντος τὰ νοηθέντα, τ' ΠΟΝΟΝ· ὁπ δ' τῦ φιλοκάλου, τὸν ΕΡΩΤΑ· ἵν' ἐξ ἁπάντων ἡ κτῆσις τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν παραγίνηται μὴ τ' ἀπαραβάτου τηρήσεως, καὶ συμφυοῦς ἡμῖν πρὸς ὀρεῖνα σοργῆς· οἷς ἕπεται ἡ θεία ἐλπὶς τὸ τ' ἀληθείας ἐπιφά-

* ἴσ. ὑποθέσεως * χρ' αὐτὸς

ἐπιστάγματα φέγγεσθαι, ὡς αὐτὸς ὑπαινιττόμενος λέγων, ΤΑΥΤΑ ΣΕ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΑΡΕΤΗΣ ΕΙΣ ΙΧΝΙΑ ΘΗΣΕΙ· τυπώσει, ταῦτά σε ὁμοιώσει τῷ θεῷ διὰ τῆς ὑλῶν ὑπερκοσμίου γνώσεως. τὸ γὰρ ἀπὸ αἰτίας ἐκλογίσασθαι τὰ ὄντα, τὰς ἐν τῷ δημιουργῷ θεῷ πρώτας ἡμένας, πρὸς τὴν ἀκρότητα ἀγει θεογνωσίας, ἣ συνεισέρχεται καὶ ἡ πρὸς θεὸν ὁμοίωσις. τὴν δὲ ὁμοίωσιν ταύτην ΘΕΙΑΝ ΑΡΕΤΗΝ ὁ λόγος καλεῖ, ὡς ὑπὲρ ἀνθρωπίνην τὴν περὶ ταύτης καλῶς ἐπιχουμένην. εἰς ΕΡΩΤΑ δὲ φιλόσοφον καὶ φιλόκαλον ὑποπεραιοῦσθαι τὰ πρῶτα ἔφη. τοῦτο δὲ ἡγεμένης, ἡ τῆς ἀληθείας γνῶσις ἐπέσθω πρὸς ὁμοίωσιν ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΑΡΕΤΗΣ ἀνάγουσα, ὡς ἐν τοῖς ἑξῆς ὑποδηλοῦται. τὸ δὲ ἀναγωγὸν τῆς συναφῆς τούτων καὶ ὄρεκτικὸν ποιοῦσι. τὸ γὰρ καλῶς κληθεῖσαν τὴν ἀνθρωπίνην ἀρετὴν πρὸς τὴν θείαν ὁδεύειν ὁμοίωσιν, ἓν μόνον διαλελασμένως ὄμνυσιν. ὁ δὲ σέβας ὄρκον ἐν ἀρχῇ παραγγείλας, τὴν ἀποχὴν τῆς ὁμωμοσίας περιτάττει τοῖς ἀνδρομένοις, καὶ ἀόριστον τὴν ἐκβάσεως ἐχόντων τὸ πέρας. ταῦτα γὰρ τὰ μικρὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ. διὸ καὶ ἄξιον ἐπ' αὐτοῖς ὀμωμόσθαι, καὶ ἀσφαλές· ἃ γὰρ ἐφ' ἡμῖν εἰς πέρας αὐτὰ ἀγαγεῖν. τοῖς δὲ μὴ παροῦσιν, ἀναγ-

ſplendorem inducens, quemadmodum ipſe pollicetur, cum ait, HAEC TE IN VIRTUTIS DIVINAE VIAM DEDUCENT: quaſi te Deo ſimilem reddituram iſtam dicat materiarum notitiam certam atque indubitatam. Eo ipſo enim, quod eorum quæ ſunt cauſas expendimus, quæ primum in opifice Deo habentur, ad divinæ cognitionis faſtigium adſcendimus, quo pertingit & ipſa etiam cum Deo ſimilitudo. Vocat autem ſimilitudinem iſtam VIRTUTEM DIVINAM, tanquam ſupra humanam iſta jure evehatur quæ præcedit. Deſinant ergo in AMOREM, qui ſtudium ſapientiæ atque honeſtatis habeat, verſus primi: eoque primum poſito, ſequatur deinde veritatis cognitio, quæ ad DIVINAE VIRTUTIS cognitionem deducit; quemadmodum iis quæ ſequuntur demonſtrabitur. Confirmat porro cõjunctionis iſtorum neceſſitatem etiam jurejurando. Jurat enim valde appoſite virtutem humanam, quæ bene poſſideatur, ad DIVINAM ſimilitudinem viam STERNERE. Quod autem juſjurandum colere initio præcepit, ab eo in dubiis rebus, & quæ eventus finẽ habent incertum, abſtineri voluit. Eſſe enim parvi momenti, mutarique facile: itaque neque juſtũ in iis jurare, neque tutũ; cũ eas ad finem perducere noſtræ non ſit facultatis. In his autem quæ præſentia ſunt,

&

& neceſſario copulata, maximique momenti, jurare tutum eſſe atque decorum. Neque enim nos negotiorum eventus unquam fefellerit (vinciuntur enim inter ſe neceſſitatis lege, in quibus hoc loco juſjurandum adhibetur) nec rei etiam vilitas atque abjectio numinis teſtimonium recuſaverit. Sunt enim non in hominibus tantum veritas atque virtus, ſed in diis etiam maxime. Eſt porro & jusjurandum ipſi in dogma, quia veritatis magiſtro tantum decet honoris tribui, ut Per ipſum juretur, ſi quando ad placitorum confirmationem opus ſit; nec tantum IPSE DIXIT de eo uſurpare, ſed ita ſe rem habere Per ipſum affirmare. Eadem vero opera de optimorum habituum conjunctione, adhibito jurejurando theologatur, & QUATERNARIUM SEMPITERNI rerum ordinis FONTEM eundem cum Deo ſignificat exſiſtere. Cæterum quo pacto Deus ille ſit, ex ſacro libro qui Pythagoræ tribuitur facile ipſe dideris, in quo numerorum numerus Deus ipſe celebratur. Si enim omnia quæ ſunt ſempiternis ipſius conſiliis ſubſiſtant; certum eſt etiam & numerum in quaq; eorũ ſpecie quæ exſiſtũt, ab illorum cauſa depẽdere, primumque ibi numerũ reperiri. Inde enim etiã apud nos. Eſt porro numeri intervallũ finitũ denari⁹.

Qui

ἀναγκαίως τ̃ συνημμένων, καὶ μειζόνων ὄντων, ἀσφαλὲς τὸ ὀμνύναι, καὶ πρέπον. * ὅτω γὰρ τὸ μεταπῖπτον τῶν πεφυκότων ἡμᾶς ἂν ποτε σφήλῃ (δέδεκται γὰρ πρὸς μῆκος θεσμῷ ἀδρανείας περὶ ὧν ὅρκος νυνὶ γίνεται) καὶ ὅτε τὸ ταπεινὸν αὐτὸ καὶ χαμαιπετὲς τῆς θείας τὴν ὑπεμφυτείαν ἀρνῆται. μήθεμα γὰρ καὶ ἀρετὴ ἀνθρώποις, μηδὲ καὶ ὀνείροις τὰ μίγνυσθαι. ἔπειτα καὶ ὁ ὅρκος αὐτῷ γίνεται δόγμα, ὅπερ διδάσκαλον τ̃ ἀληθείας ὅτω δεῖ πᾶσιν, ὡς καὶ ὀμνύναι αὐτὸν, εἴ που δεῖ πρὸς βεβαίωσιν τῶν δογμάτων· καὶ μὴ μόνον τὸ ΑΥΤΟΣ ΕΦΑ μὴ περὶ αὐτῆς λέγειν, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ὅτως ἔχειν. Νὴ τ̃ αὐτόν. ὁμοῦ γὰρ περὶ τῆς τῶν καλλίστων ἕξεων συναφῆς ὀμνύων θεολογεῖ, καὶ τ̃ ΤΕΤΡΑΔΑ ΠΗΓΗΝ ΤΗΣ ΑΙΔΙΟΥ διακοσμήσεως ὑποφαίνει τὸν αὐτὸν ἕξ̃ τῷ δημιουργῷ θεῷ. πῶς δὲ ΤΕΤΡΑΣ ὁ θεὸς, * ἐστὶ ἐκ τοῦ εἰς Πυθαγόραν * κ' ἀναφερομένου ἱερῶ λόγω σαφῶς εὑρήσεις, ἐν αὐτὸς ᾧ ἀριθμὸς ἀριθμῷ ὁ θεὸς ὑμνεῖται. καὶ γὰρ τὰ ὄντα πάντα τ̃ ἀϊδίαις αὐτῆς βουλήσεσιν ὑφέστηκε, δῆλον ὅτι καὶ ὁ ἀριθμὸς ἐν ἑκάστῳ εἴδει τ̃ ὄντων τ̃ ἐκείνων αἰτίας ἔρρηται, καὶ ὁ πρῶτος ἀριθμὸς ἐκεῖ. ἐκεῖθεν γὰρ καὶ ἐνταῦθα. τῶ δὲ ἀριθμῶ τὸ περασμένον διάστημα ἢ δεκάς.

* κβ' ὅτ

ὁ γὰρ ὀπὶ πλέον ἀριθμεῖν ἐθέλων ἀναχάμπτει πάλιν ὅθι τὸ ἕν, καὶ δύω, καὶ τρία· καὶ δευτέραν ἀριθμεῖ δεκάδα πρὸς τῷ τῆς εἰκοσάδος συμπλήρωσιν· καὶ τρίτῳ ὁμοίως, ἵνα τριάκοντα εἴπῃ· καὶ τοῦτο ἑξῆς, ἕως ἂν δεκάτῳ ἀριθμήσας δεκάδα εἰς ἑκατὸν προέλθῃ. καὶ πάλιν ἑκατὸν ἢ αὐτὸν ὅπερ ἀριθμεῖ. καὶ ὅτῳ μέχρις ἀπείρου τῷ τῆς δεκάδος διασήματι ἀνακυκλεῖν προχωρεῖν δυνάμεθα. τῆς
* κβ' ἡ δεκάδος δύναμις ἡ ΤΕΤΡΑΣ. * πρὸς
πρὸ γὰρ τῆς ἐξόδου τελειότητος τὸν τῇ δεκάδι, ἣν ωμωλύη τις τελειότης ὂν τῇ ΤΕΤΡΑ-
* κβ' ΔΙ θεωρεῖται. ἐν γὰρ σώμασιν * τῆς ἀπὸ μονάδος ἕως ΤΕΤΡΑΔΟΣ, δεκὰς τὸ πᾶν ἀθροισμα γίνεται. α' γὰρ, καὶ β', καὶ γ', καὶ δ', τῶν δεκάδα πληροῖ. καὶ ἔστι μεσότης ἀριθμητικὴ μονάδος καὶ ἑβδομάδος ἡ ΤΕΤΡΑΣ. καὶ ἴσῳ γὰρ ἀριθμῷ ὑπερέχει, καὶ ὑπερέχεται, τριάδι μὲν ἑβδομάδος λειπομένη, τριάδι δὲ μονάδα ὑπερβάλλουσα. μονάδος γὰρ καὶ ἑβδομάδος ἰδιώματα κάλλιστά εἰσι καὶ ἄριστα. ἡ μὲν γὰρ μονὰς, ὡς ἀρχὴ παντὸς ἀριθμοῦ, τὰς πάντων δυνάμεις ἐν ἑαυτῇ συνέχει. ἡ δὲ ἑβδομὰς, ὡς ἀμήτωρ, καὶ παρθένος, τῶν τῆς μονάδος ἀξίαν δευτέρως ἔχει. ὅτι γὰρ γίνεται ἐξ ἀριθμοῦ τινος ὢν τῶν ἐντὸς δεκάδος· ὡς καὶ ὁ δ', ὃν ἐν δὶς ς'.

καὶ

Qui enim ulterius numerare ſtatuat, ad unum iterum, duoque, & tria regreditur, ſecundamque decadem ad viginti uſque complet; & tertiam rurſum, ut ad triginta perveniat: idemque facit deinceps, donec expleta decade decima, progrediatur ad centum. A quo rurſum numero ad ſuperiorem pariter adſcendit. Atque ita ad infinitum uſque, decadis intervallo repetito, licet procedere. Eſt vero denarii vis QUATERNARIUS. Antequam enim ad denarii perfectionem perveniatur, unita quædam perfectio deprehenditur in QUATERNARIO. Compoſitione ſiquidem quæ fit ab unitate ad QUATERNARIUM, denarius totum eſt quod conſurgit. Implent enim decadem, unum, & duo, & tria, & quatuor. Eſt præterea arithmetica medietas unitatis & ſeptenarii QUATERNARIUS. Superat enim æquali numero, atque ſuperatur; cum ternario quidem diſtet à ſeptenario, unitatem vero etiam ternario ſuperet. Sunt namque unitatis atque ſeptenarii proprietates pulcherrimæ atque optimæ. Unitas enim, tanquã numeri cujuſcũque principiũ, vires omniũ in ſe cõplectitur. Septenarius vero, tãquã matre carẽs, atque virgo, unitatis dignitatẽ habet ſecũdario. Nõ n. ab ullo numero gignitur, qui denario cõtineatur: uti quatuor ex bis duob⁹,

& ſex ex bis tribus, & octo ex bis quatuor, & novem ex ter tribus, & decem ex bis quinque. Nec gignit etiam eorum aliqué qui ſunt intra denarium; ut binarius quaternarium, ut ternarius novenariũ, ut quinarius denarium. Cum ſit autem QUATERNARIUS inter unitatem ingenitam, atque ſeptenarium matre carentem medius, eorum vires qui gignunt & gignuntur, ſolus ex iis qui decade continentur ſimul accipit, productus ipſe ab aliquo, idemque producés aliquem. Binarius enim ſi duplicetur parit QUATERNARIUM, & octonariũ QUATERNARIUS ſi gemineţur. Accedit, quod prima ſolida figura in quaternario reperitur. Punctus namque reſpondet unitati; linea vero binario, quæ ab aliquo feratur ad aliquid. Ternarię vero ſuperficiei cõvenit. Eſt enim figurarum quæ rectis lineis conſtant ſimpliciſſimus triangulus. Eſt & quaternario propria ſolidi tas. Prima namq; pyramis in quaternario cõſpicitur: cujus baſin triquetram ternarię efficit numerus, verticem vero unitas ipſa. Sunt præterea in iis quæ ſunt, facultates judicãdi quatuor; mens, ſciẽtia, opinio, atque ſenſus. Fit n. omnium quæ ſũt judiciũ, vel mẽte, vel ſciẽtia, vel opinione, vel ſẽſu. Deniq;, ut ſemel dicã, quicquid eſt, id omne colligavit quaternarię, in elemẽtis, in numeris, in tẽpeſtatibꝰ ãni, in ætatũ cõtuberniis. Nec quicquã poteſt adferri quod

καὶ ὁ ἕξ, ἐκ τῶν δὶς γ'. καὶ ὁ η', ἐκ τῶν δὶς δ'. καὶ ὁ θ', ἐκ τῶν γ'. γ'. καὶ ὁ ι', ἐκ τῶν δὶς ε'. ὅτε γλυκεῖ πινα πᾶσι * ἐκλὸς δεκάδος· ὡς ὁ δύο τ' τέσσα- * ἀρχ' ὧν
ρα. καὶ ὁ γ'. τ' θ'. καὶ ὁ ε'. τ' ι'. τ δὴ ἀγλυκύτατος τὸς
μονάδ Θ, καὶ τῆς ἀμήτορ Θ ἑβδομάδ Θ ἡ
ΤΕΤΡΑΣ μέση κειμένη, τὰς πᾶσι γλυκύ-
των καὶ γλυκαινομένων δυνάμεις ἅμα συνείλη-
φε. μόνη πᾶσι ἐκλὸς δεκάδος καὶ γλυκαινομένη ἀπὸ
πινος ἀειθμοῦ, καὶ γλυκῶσά πινα. ἡ γὰρ δυὰς ἐ-
αυτὴν διπλασιάσασα τὴν ΤΕΔΡΑΔΑ
γλυκᾶ· ἡ δ' ΤΕΤΡΑΣ δὺο γλυκαίνη τὸν
ὁκτὼ ἀποτελεῖ. καὶ σεμνὰ πρώτη ἔμφασις ἐν
τῇ τελράδι ἐνείσκε Θ. τὸ γὰρ σημεῖον ἀνάλο-
γόν ὅτι μονάδι. ἡ δ' γραμμὴ δυάδι· ἀπὸ τινος
γὰρ ἐπί τι. καὶ τριάδι πρεσβύτ ἡ ἐπιφάνεια·
στοιχεωδέστατον γὰρ τ' εὐθυγράμμων τὸ τρίγω-
νον. τὸ σεμνὸν δ' οἰκεῖον τῇ ΤΕΤΡΑΔΙ. ἡ γὰρ
πρώτη πυραμὶς ἐν τῇ ΤΕΤΡΑΔΙ θεω-
ρεῖ Θ· τριγώνε μὲν βάσεως ἀποτεθείσης τοῦ
τρία, κορυφῆς δ' αὐτῆς ὀπτεθείσης τῶν ἑνός. καὶ
κεφαλικὰ δὲ δυνάμεις ἐν τοῖς δ' σι τέσσαρες,
νῦς, ἐπιστήμη, δόξα, καὶ αἴσθησις. κείνε Θ γὰρ
πάντα τὰ ὅλα ἢ νῷ. ἢ ἐπιστήμῃ, ἢ δόξῃ, ἢ αἰ-
σθήσ. καὶ ἁπλῶς, τὰ ὅλα πάντα ἡ ΤΕΤΡΑΣ
ἀνέδηπατο, στοιχείων, ἀειθμῶν, ὡρῶν τ' ἐτῶν,
ἡλικιῶν συνοικισμῶν. καὶ ὡς ἔστιν εἰπεῖν,

ὁ μὴ τῆς ΤΕΤΡΑΚΤΥΟΣ, ὡς ῥίζης καὶ
ἀρχῆς ἤρτηϑ. ἔστι γὰρ, ὡς ἔφαμεν, δημιουργὸς
τῆς ὅλων καὶ αἰτία ἡ ΤΕΤΡΑΣ, ϑεὸς νοη-
τὸς, αἴτιος τῷ ἐρανίου καὶ αἰϑητῷ ϑεοῦ.
ΠΑΡΑΔΕΔΟΤΑΙ δὲ ἡ τάκτων γνῶσις
τοῖς Πυϑαγορείοις δι' αὐτῆς τῆς Πυϑαγόρου, ὃν καὶ
φησὶν νῦν ἐπόμενος ὁ τῶν ἐπῶν τάκτων συγγραφεύς,
ὅτι τὴν ἀρετῆς ἡ τελείωσις πρὸς τὸν τῆς ἀλη-
ϑείας ἔλλαμψιν ἡμᾶς ἀνάξει. ὥστε καὶ τοῦτο
εἴποι ἄν τις, ἰδία μὲν τηρεῖσϑαι τὸ σέβας ὅρκου
ὑπὲρ τῶν ἀεὶ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων ϑεῶν· ἰδίᾳ δὲ
νῦν ὁμνύσθαι καὶ τῆς ΠΑΡΑΔΟΝΤΟΣ
ἡμῖν τοῦ ΤΕΤΡΑΚΤΥΝ διδασκάλου
ὃς οὐκ ἰδίᾳ τῆς ἀϑανάτων ϑεῶν, οὐδὲ τῆς φύσεως
ἡρώων, ἀλλ' ἄνϑρωπος ὁμοιώσει ϑεῷ κοσμη-
ϑείς, καὶ πρὸς τὸν ἀφ' ἑαυτοῦ ϑείαν ὑποσώ-
ζων εἰκόνα. ὅϑεν καὶ ἔνορκον αὐτὸν ὑπὲρ τῶν ἄτω
μεγάλων ποιεῖϑ, λελησϑότως ἐπιμελουμένων τὸ
περὶ Πυϑαγόραν τῆς ἀκροατικῆς σέβας, καὶ τὴν
ἀξίαν αὐτῇ δόξης, δι' ὧν παρεδέδωκε μα-
ϑημάτων. μέγιστον δὲ τούτων ἡ τῆς δημιουργικῆς
ΤΕΤΡΑΚΤΥΟΣ γνῶσις. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ
μὲν πρῶτα ὅπη τέτμηϑ, τὰ δὲ δεύτερα ὑπο-
κείσϑω καὶ βέβαια, καὶ ἀφελεῖν ἢ πρόσειναι τῆς
ΤΕΤΡΑΚΤΥΟΣ ἱερομύστις ἔγνωσται,
καὶ τίς αὕτη ἡ ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ,

ὅσον

quod à QUATERNARIO, tanquam radice atque principio, non dependeat. Eſt enim ipſe (quemadmodum diximus) omnium opifex atque cauſa; Deus mente perceptibilis; cœleſtis, ſenſumque movẽtis Dei autor. Eſt autẽ iſtorum TRADITA Pythagoreis per Pythagoram ipſum cognitio; quem inſecutus qui verſus iſtos conſcripſit, virtutis perfectionem ad ſplendorem veritatis nos eſſe perducturam ſignificat. Quo fit, ut iſta ratione dicat aliquis peculiariter quidem ſervari præceptum de colendo jurejurando in diis, qui ſemper eodemque modo exſiſtunt; peculiariter autem jurari hoc loco PER magiſtrum QUI QUATERNARIUM NOBIS TRADIDIT; qui nec erat ex Deorum immortalium numero, nec ex heroum genere, ſed vir Dei ſimilitudine præditus, divinæque imaginis autoritatem apud ſuos retinens. unde fit, ut in magnis adeo rebus ipſum adhibeat in juramentum; tacite innuens qua ratione à ſuis auditoribus coleretur Pythagoras, quantumque diſciplinis, quas tradidit, ſibi dignitatis peperiſſet. Eſt vero earũ lõge maxima QUATERNARII opificis cognitio. Verũ quoniã quæ prima erant breviter explicata ſũt, quæ ſecũda autẽ vanã nequaquã habẽt promiſſionẽ; quia deinde ſpe certa ſacer QUATERNARII interpres innotuit, docuimus autẽ quinam eſſet iſte QUATERNARIUS,

quantum præſenti ſcripto conduceret: age, etiam ad ea quæ præcipit verſus tranſeamus; primumque, qua ratione id adgredi, & quid parare, utque præſtantiorum ope implorata ad iſta conveniat accedere, demonſtremus.

48 PORRO ACCEDITO AD OPUS,
49 UBI DEOS PRECATUS FUERIS UT CONFICIAS.

-----Finem dein fauſta precatus
Numina, opus facito.----

Omnia paucis, quæ ad bonorum adeptionem faciunt, deſcribit verſus, animi ſcilicet impulſionem propriam, divinumque auxilium. Quamvis enim ipſa etiam honeſtorum electio penes nos ſit; quia tamen vires iſtas à DEO etiam habemus, ejus opera, rerumque PERFECTIONE quæ ſenſus movent omnino fere indigemus. Videtur enim quod conamur, manui quidem non abſimile quæ ad bonorum acceptionem exporrecta ſit; quod autem à Deo cõfertur, ſuppeditationi atque fonti, unde fluit bonorum largitio: ita deinde natura comparatum eſſe, ut illud quidem inveſtiget quæ bona ſunt, hoc vero illi indicet qui recte quæſiverit. PRECES autem limitem medium exſiſtere inter quærẽdi ſtudium, largitionẽq; divinã, quæ noſtri cauſæ inhærẽtes, à qua id habemus ut ſim⁹,

eo

ὅσην τοῖς παροῦσι προσήκῃ λόγοις, ὑπομνήσεως ἔτυχε φέρε, καὶ ἐφ' ἃ προῆλθεν ὁ λόγος παρακελεύῃ, μετίωμεν, πρῶτον μεθ' οἵας ὁρμῆς καὶ παρασκευῆς, καὶ συνεργείας τῆς χρειττόνων ἤθεν ἐπὶ ταῦτα προσήκῃ ὑποδείξαντες.

48 ----- ΑΛΛ' ΕΡΧΕΥ ΕΠ' ΕΡΓΟΝ 49 ΘΕΟΙΣΙΝ ΕΠΕΥΞΑΜΕΝΟΣ ΤΕΛΕΣΑΙ. ----

Πάντα τὰ πρὸς τὴν κτῆσιν τῆς ἀγαθῶν συντελοῦντα διὰ βραχέων ὑπέγραψεν ὁ λόγος, τὸ τ' ψυχῆς αὐτοκίνητον, καὶ τὴν τοῦ θεῦ συνέργειαν. εἰ γὰρ καὶ ἐφ' ἡμῖν αἵρεσις τῶν καλῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἐφ' ἡμῖν θεόθεν ἔχοντες, τ' παρ' ἐκείνε συνεργείας, καὶ ΤΕΛΕΙΩΣΕΩΣ τ' αἰωνί τ' πάντως πε χρήζομεν. ἔοικε γὰρ τὸ μὲ παρ' ἡμῶν παιδαζομένον ἐκλιμένην χρεὶ πρὸς λῆψιν τ' καλῶν· τὸ δ' ἀπὸ θεῦ συντελούμενον χορηγία εἶ, καὶ πηγὴ τῆς δόσεως τῶν ἀγαθῶν. καὶ τὸ μὲ *ἐξαιρεῖσθαι πε- *ἐκζη-
φυκέναι τὰ καλά· τὸ δ' ἐκφαίνειν τῷ ζητοῦνι τεῖν
ὀρθῶς. ἡ δ' ΕΥΧΗ μεθόριον εἶ τῆς τε παρ' ἡμῶν ζητήσεως, καὶ τῆς ἀπὸ τῦ θεῦ δόσεως, ἐχομένη τῆς αἰτίας ἡμῶν, τῆς εἰς τε τὸ εἶ

προ-

προαγούσης ἡμᾶς, καὶ πρὸς τὸ εὖ εἶναι τυγχάνουσης, πῶς δ' ἂν λάβοι τις τὸ εὖ, μὴ διδόντος θεοῦ; πῶς δ' ἂν δοίη τις πρὸς ἴσας ὁρμὰς αὐτεξουσίῳ μὴ αὐτοῦντι ὁ διδόναι πεφυκὼς θεός; ἵν' οὖν μήτε λόγῳ μόνῳ τὴν ΕΥΧΗΝ ποιώμεθα, ἀλλὰ καὶ ΕΡΓΩ ταύτην κρατυνώμεθα, μήτε τῇ ἑαυτῶν ἐνεργείᾳ μόνῃ θαῤῥῶμεν, ἀλλὰ καὶ ΕΡΓΩ θεόθεν σωτηρίας ΕΥΧΩΜΕΘΑ, καὶ ὡς ἔδος ὅτι ὕλῃ, τὴν ΕΥΧΗΝ τῷ ΕΡΓΩ συναπτώμεθα· καὶ τοῦτο, ὅπως ἃ ἐργαζόμεθα καὶ ΕΥΧΩΜΕΘΑ, καὶ ἃ εὐχόμεθα ΕΝΕΡΓΩΜΕΝ· συναφὰς εἶπεν, ΑΛΛ' ΕΡΧΕΥ ΕΠ' ΕΡΓΟΝ ΘΕΟΙΣΙΝ ΕΠΕΥΞΑΜΕΝΟΣ ΤΕΛΕΣΑΙ. ὅτε γὰρ μόνον προθυμεῖσθαι δεῖ τὰ καλὰ, ὡς ἐφ' ἑαυτοῖς ὄντα κατορθῶσαι, καὶ χωρεῖς τὴν ΘΕΟΥ σωτηρίας ἔτι φιλῆς τῆς ΕΥΧΗΣ τοῖς λογισμοῖς ἀρκεῖσθαι, μηδὲν πρὸς τὴν κτῆσιν τῆς αἰτηθέντων προσφέροντας. ὅτε γὰρ ἦ ἄθεον αἱρεῖσθαι, οἱ οἰόντε τοῦτο εἰπεῖν, ὅτι πεπλεύσομαι· ἢ ἀνενέργητον ΕΥΧΗΝ. ὧν τὸ μὲ ἄθεον ὂν προαναιρεῖ τῆς ἀρετῆς τὴν ἕξιν· τὸ δὲ ἀργὸν ἐκλύσει τῆς ΕΥΧΗΣ τὸ δραστήριον. πῶς γὰρ ἔσται τι καλὸν, ὃ μὴ πρὸς κανόνα τὸν θεῖον προσπέσεται; πῶς δὲ τὸ πρὸς τοῦτον προσπόμενον ἐκ τῆς ἐκείνου συνεργείας πάντως δεῖται πρὸς ὑπόστασιν; ἔστι γὰρ

ἀρετὴ

eo etiam tandem nos promovent ut bene ſimus. Qui poſſit præterea quod bonum eſt accipere, Deo ipſo non largiéte? qui rurſum cupiendi libertatem habenti, nec poſcenti, Deus ipſe natura liberalis donare ſtatuat? ne igitur aut verbis tantum PRECES faceremus, ſed opere etiam illas firmaremus; aut noſtris ſolum actionibus confideremus, ſed ut agendo etiam divinum auxilium PRECAREMUR; & tanquam formam materiæ, PRECES OPERI adjungeremus; idque totum, ut quæ ipſi AGEREMUS, PRECAREMUR, & quæ PRECAREMUR, AGEREMUS; adjungens monuit, ut NON NISI DEOS PRECATI AD OPUS ACCEDEREMUS. Neque enim quæ honeſta ſunt ita ſolum debemus ſuſcipere, tanquam ea ipſi per nos, nulla Dei ope poſſimus gerere: neque rurſum ita nuda PRECUM ratione contenti eſſe, ut nihil ad ea paranda quæ petuntur adjiciamus. Ita enim aut virtutē quæ Dei ſit expers (ſi fas id dicere) amplectemur aut PRECES inefficaces: quorum quidem alterum, eo ipſo quod Deo careat, virtutis naturam præfocat, alterum autem, quia iners, PRECUM reſolvit efficaciam. Qui enim honeſtum eſſe queat, quod ſecundum divinam regulam non geritur? qui rurſum quod ex ejus ratione fit, non ejuſdem auxilio penitus egeat ut ſubſiſtat? eſt enim

virtus

virtus ipſa Dei imago in animo rationis participe. Eget autē exemplari imago quælibet, ut ſubſiſtat. Fruſtra deinde adipiſcaris aliquid, ſi eo non ſpectet, ad cujus ſimilitudinem partum eſt id quod honeſtum eſt. Decet ergo PRECES eos adhibere, qui ad virtutis OPUS ſe accingunt; & operari, qui hujus adeptionem precantur. Eſt vero hoc ipſum, quod ad divinitatem atque ſplendorem intuentes facit, etiam ad ſapientiæ ſtudium, adjuncta bonorum cauſa prima, ſeſe applicare. Fons enim perennis naturæ quaternarius ille, non ſolum exſiſtendi, ſed bene etiam exſiſtendi omnibus perpetua cauſa eſt, bonum proprium per orbem univerſum, tanquam lucem incorruptibilem atque intelligibilem expendens. Cui cum animus inhæret, ſibique tanquam oculum ad acuendam viſus aciem perpurgat; ipſa etiam honeſtorum cura ad PRECES excitatur: & rurſum voti adeptione ſtudium intendit, verbis OPERA adjungens, OPERAQUE bona divinis allocutionibus confirmans. Alia rurſum cum quidem invenit, aliis autem illuſtratur; ea ipſa SATAGIT quæ PRECATUR, et PRECATUR quæ SATAGIT. Atque hæc quidem eſt diligentis OPERAE atque PRECUM cōjunctio. Quænā autem ſint quæ ope utriuſque præclare geruntur, deinceps audiamus.

49 POST-

ἀρετὴ εἰκὼν θεῖ ἐν ψυχῇ λογικῇ. εἰκὼν δ' πᾶσα τῆ παραδείγματος δεῖ) πρὸς ὑποσα-
σιν. καὶ εἰκῆ τὸ κτώμενον, ἐὰν μὴ ἐκεῖσε βλέ-
πῃ, ὅ πρὸς ὁμοίωσιν τὸ καλὸν κτήσε). ασεύ-
δοντας δὲν πρὸς τ ἐνεργὸν ἀρετὴν, ΕΥΧΕ-
ΣΘΑΙ προσήκῃ, καὶ ΕΥΧΟΜΕΝΟΥΣ
τ κλῆσιν ταύτης ΕΡΓΑΖΕΣΘΑΙ. τῆτο δ',
ὁ πρὸς τὸ θεῖον καὶ λαμπρὸν βλέποντας πρά-
τει, καὶ πρὸς φιλοσοφίαν ἑαυτὸς συνελίνῃ, μὴ
τῆς πρώτης αἰτίας ἀφ' ἀγαθῶν. ἡ γὰρ πηγὴ τ
ἀεννάε φύσεως ἡ τελεσκλὸς ἐκείνη, ὁ μόνον ἀπ
εἶ) τοῖς πᾶσιν, ἀλλὰ καὶ τ εὖ εἶ) αἰώνιος αἰτία
καθέστηκε, τὸ οἰκεῖον ἀγαθὸν διὰ παντὸς ἐφ-
απλώσασα τ κόσμῳ, οἷον φῶς ἀκήρατον καὶ
νοερόν. ἡ ὃ ταύτης ἐχομένη ψυχὴ, καὶ ὡς ὅμ-
μα πρὸς ὀξυωπίαν ἑαυτ διασμήξασα, ἔκ τε
τῆς ὁπτικῆς τῆ καλῶν πρὸς τὴν ΕΥ-
ΧΗΝ ἀνεγείρεται. καὶ πάλιν ἀπὸ τ ΕΥ-
ΚΤΙΚΗΣ πληρώσεως τ ασυδὴν ὀπ-
τείνῃ λόγοις ΕΡΓΑ ξυνάπτουσα, καὶ ΕΡΓΑ
ασυδαῖα θείαις διδαξεσι βεβαιυμένη. καὶ
τὰ μὲ ἐυείσκουσα, τὰ ὃ ἐλλαμπομένη, ασυ-
δάζῃ ἃ ΕΥΧΕΤΑΙ, καὶ ΕΥΧΕΤΑΙ
ἃ ασυδάζῃ. τοιαύτη μὲ ἡ τῆς ασυδῆς καὶ τ
ΕΥΧΗΣ ἕνωσις. *τί ὃ δεῖ τὰ δι' ἀμφο- * κβ'
τέρων τέτων καλορθύμενα ἐξῆς ἀκέωμεν. τίνα δὲ

49 ---ΤΟΥΤΩΝ ΔΕ ΚΡΑΤΗΣΑΣ, 50 ΓΝΩΣΕΑΙ ΑΘΑΝΑΤΩΝ ΤΕ ΘΕΩΝ ΘΝΗΤΩΝ Τ' ΑΝΘΡΩΠΩΝ 51 ΣΥΣΤΑΣΙΝ. Η ΤΕ ΕΚΑΣΤΑ ΔΙΕΡΧΕΤΑΙ· Η ΤΕ ΚΡΑΤΕΙΤΑΙ.

Πρῶτον μ̄ ΘΕΟΓΝΩΣΙΑΝ καὶ θεολογικὴν ὀπτήμιλω παρέσθαι τοῖς ἔτως ἀχθεῖσι προλέγει, καὶ πάντων φησὶ ἀπὸ τῆς ἱερᾶς τετρακτύος ὑποστάντων τ̄ ΕΠΙΓΝΩΣΙΝ, μ̄ τῆς κ̄ γένος αὐτῆς διακείσεως, καὶ τῆς εἰς ἕνα κόσμον ἑνώσεως. τὴν μὲν γὰρ σύταξιν αὐτῆς ἐνταῦθα τὸ τῆς ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ὄνομα δηλοῖ. τὸ δὲ, Η ΔΙΕΡΧΕΤΑΙ, τὴν κατ' εἶδος διαφοράν. καὶ τὸ, Η ΚΡΑΤΕΙΤΑΙ, τὴν κ̄ γένος κοινωνίαν. φύσει γὰρ διεστῶτα τῆς λογικῶν ὑσιῶν τὰ γένη κ̄ ταύτῃ τὴν διάστασιν εἰς μίαν κοινωνίαν συνέρχεται. τῷ γὰρ ἓν̄ τὰ μ̄ πρῶτα, τὰ δὲ μέσα, τὰ ὕ ἔσχατα, διακέκει) ἅμα καὶ ἥνωται. ἔστ̄ γὰρ τὰ πρῶτα γένοιτο μέσα, ἢ ἔσχατα· ἔστ̄ τὰ ἔσχατα, μέσα, ἢ πρῶτα. ἀλλὰ τοῖς δημιουργικοῖς ὅροις ἀϊδίως μένει διακεχριμένα

κ̄

49 POSTQUAM VERO ISTA ADEPTUS FUERIS, 50 NORIS DEORUM ETIAM IMMORTALIUM, ATQUE MORTALIUM HOMINUM 51 CONSTITUTIONEM: QUOQUE SINGULA PROGREDIANTUR, ET QUO CONSISTANT.

——Quæ tu ſi geſſeris, idem
Noris qua conſtent natura homineſq; Deique.
Singula quo pergãt, ſiſtẽt quo ſingula rurſũ.

Primum quidé DEI NOTITIAM theologicamque ſcientiam eos eſſe adepturos, qui ita ſe geſſerint, pollicetur; nec ea etiã ignoraturos quæ ſacro autore quaternario ſubſiſtũt, cũ eorũ per genera diſtinctione, ipſaq; etiã in mundum unũ unitione. Significat enim hoc loco CONSTITUTIONIS nomine, conjunctionem eorum. Quod autem QUO PROGREDIANTUR dixit, differentiam indicavit quæ ſit ſecundum ſpeciem. ut communioné generis, cum, QUO CONSISTANT, addidit. Natura enim alioqui diſtincta eſſentiarum genera quæ ratione prædita ſunt, hac diſtinctione tamẽ coeunt in ſocietatem unam. Eo ipſo namque quod ſunt alia quidem prima, alia vero media, alia etiã ultima, diſtinguũtur ſimul atque uniũtur. Nõ enim quæ prima ſũt, media eſſe queant, vel ultima; neque quæ ultima, media, vel prima: ſed genere diſtincta,

termi-

terminis ab opifice conſtitutis manent perpetuo. Atque ita quidem QUO PROGREDIANTUR intelligimus. Quo autem CONSISTANT, ita rurſum conſiderabimus. Nihil vero hujuſmodi perfectũ eſſe queat, quod primas, medias, atque ultimas partes in ſeipſo, tanquam principium, medium, atque finem totius coagmentationis, non habeat. Nec prima fuerint quæ prima ſunt, niſi ſequantur quæ media, & ultima. Nec media rurſus id ipſum quod dicuntur, ſi extremis utrinque careant. Conducunt ergo mutuo ad univerſi perfectionem. Atque id ipſum eſt, quod CONSISTERE inter ſe ipſa ſignificantur, quæ ſpecierum quidem varietate diſtincta ſint; ſed tanquam mundi unius partes coeuntia, ut ipſe fiat, diſtinctione ſimul atque unitione totam divini ornatus implent CONSTITUTIONEM atque coagmentationem: quam TE COGNITURUM ſignificat, ſi bonis quæ ſuperius dicta ſunt POTIARIS. Extremorum porro generum mentione, ea etiam intelliguntur quæ media ſunt. quod ſignificavit, cum IMMORTALIUM DEORUM MORTALIUMQUE HOMINUM CONSTITUTIONEM dixit. Conjunguntur etiam ultimis quæ prima, mediorum interventu. protenduntur deinde quæ ultima ad prima uſque, heroum illuſtrium interpoſitione.

Sunt

χτ' γῆ Θ. καὶ ὅταν μὲν Η ΕΚΑΣΤΑ ΔΙΕΡΧΕΤΑΙ νοσήμῳ. τὸ δὲ Η ΕΚΑΣΤΑ ΚΡΑΤΕΙΤΑΙ, πάλιν αὖ τῇδε θεωρήσομεν. πῶς τόδε ἂν εἴη τέλεον, μὴ πρῶτα, καὶ μέσα, καὶ ἔσχατα μέρη ὀφ' ἑαυτῷ κεκτημένον, ὡς ἀρχῶ, καὶ μέσα, καὶ τελευτῇ τῷ ὅλῳ συνήματος. καὶ τὰ πρῶτα ἐκ ἂν εἴη πρῶτα, μὴ μέσων καὶ ἐσχάτων αὐτοῖς ἑπομένων. ἐσὶ δὲ τὰ μέσα τῦτ' ἂν εἴη, ὃ λέγε, μὴ ἄκρων ἑκατέρωθεν αὐτοῖς παρακολυόντων. ἀλλ' ἐσὶ δὲ τὰ ἔσχατα εἴη ἂν ἔσχατα, μὴ πρώτων καὶ μέσων περιεχόμενα. συνέχει ἓν ἄλληλα πρὸς τ' τῦ παντὸς τυχεότητα. καὶ τῦτ' ἦν, τὸ ΚΡΑΤΕΙΣΘΑΙ αὐτὰ ὑπ' ἀλλήλων. ὡς μὴ ἑτερόφθη διαφέροντα· ὡς ὃ ἑνὸς κόσμου μέρη συνεσόντα αὐτῷ, τῷ διεσάναι ἅμα καὶ ἑνῶσθαι τῆς θείας διακοσμήσεως τὸν ὅλον ΣΥΣΤΑΣΙΝ, καὶ συνταξιν πληροῦντα· ἣν ΓΝΩΣΕΑΙ, φησὶν, εἰ ἐγκρατὴς γένοιο τῶν προειρημένων λόγων. τῶν ὃ ἄκρων χρῶν τῇ μνήμῃ συνεσέρχε τὰ μέσα. ΑΘΑΝΑΤΩΝ γάρ φησι, ΘΕΩΝ, ΘΝΗΤΩΝ Τ' ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΣΥΣΤΑΣΙΝ. τὰ ὃ πρῶτα τοῖς ἐσχάτοις διὰ τ μέσων συνάπτον· καὶ τὰ ἔσχατα πρὸς τὰ πρῶτα τῇ μεσότητι τ ἀγαθῶν ἡρώων ἀναλείνε.

τοιαῦτα ὄν, καὶ ἡ τάξις τῶν λογικῶν ζώων, καὶ ἐν τοῖς προοιμίοις παραδίδοται, ὡς εἶεν μὲν πρῶτον ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ οἱ ΑΘΑΝΑΤΟΙ ΘΕΟΙ· ἔπειθ' ἥρωες ἀγαυοί· καὶ τελευταῖοι δαίμονες καταχθόνιοι, οὓς ΘΝΗΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ καλεῖ. πῶς δὲ ΕΚΑΣΤΟΝ τούτων δεῖ νοεῖν ἤδη εἴρηται· τὸ δὲ ΓΝΩΣΙΝ τούτων λαβεῖν ὑποσημαινικὴν, ὧν ἐκ παραδόσεως τῷ τιμιωτάτῳ προειλήφαμεν θεωρητικὴν ἀρετὴν ἀληθείᾳ θεωρητικῇ κοσμουμένων, ἢ καὶ ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης εὐεξίας ἐπὶ τὴν θείαν ἀρετὴν μεθιστάντων. τὸ γὰρ ἄνω ΓΝΩΝΑΙ τὰ ὄντα, ὡς παρ' ἀπλῆς τοῦ θεοῦ ὑποστάσης, ὁμοίωμα θεῖον κτήσασθαι. ἐπειδὴ γὰρ μὴ τὴν ἀθάνατον διακόσμησιν ἡ σωματικὴ φύσις ὑποδέχεται τὸν ἐμφανῆ τοῦτον συμπληροῦσα κόσμον, καὶ πρὸς τὴν τῶν λογικῶν οὐσιῶν ἡγεμονίαν σωτεταγμένη, ἕξις τοῦ φυσιολογικῆς ὑποκειμένης ἀγαθὸν ἐπακολουθήσαι μιμεῖται τοῖς τάξει προτιθεῖσιν ἐπὶ τὰς γνώσεις.

52 ΓΝΩΣΗ Δ', Η ΘΕΜΙΣ ΕΣΤΙ, ΦΥΣΙΝ ΠΕΡΙ ΠΑΝΤΟΣ ΟΜΟΙΗΝ· 53 ΩΣΤΕ ΣΕ ΜΗΤ' ΑΕΛΠΤ' ΕΛΠΙΖΕΙΝ, ΜΗΤΕ ΤΙ ΛΗΘΕΙΝ.

Πρὸς

Sũt vero iſta, ordoq; ipſe naturarũ rationis participũ, initio à nobis explicata, cum diximus primas in mũdo hoc occupare Deos immortales, ſecundas autem heroas illuſtres, ultimas vero terrenos dæmonas, quos MORTALES HOMINES appellat. Significatum eſt præterea qua ratione eſſet iſtorũ quodq; intelligendum: ſi nempe eorum ipſi NOTITIAM ſcientiæ effectricem adipiſcamur, ex quorum traditione de illorũ honore antea attigimus qui virtutem activã veritate cõtemplationis exornarunt, aut etiam qui ab humani habitus bonitate ad divinam virtutem tranſierunt. Ita enim noſſe quæ exſiſtũt ut ſunt à Deo ipſo in naturã producta, Dei ſimilitudinem adipiſci eſt. Quoniam autem poſt æterna ornamenta ſequitur ipſa etiam inferior corporum natura, quæ patentem hunc mundum complet, quæque ad naturarum rationis participum ſtabiliendũ imperiũ ordinata eſt; ſignificat deinceps philoſophicæ ſcietiæ bonũ eos eſſe ſecuturũ, qui ordine ad illorũ cognitionẽ acceſſuri ſunt.

52 NOVERIS PORRO, QUATENUS FAS EST, NATURAM IN UNIVERSO SIMILEM: 53 UT NEC IPSE SPERES QUAE SPERANDA NON SUNT, NEC TE FUGIAT ALIQUID.

Noveris & mundi naturã, quapote, eandem:
Ut te nec ſpes vana angat, lateant quoque nulla.

Mundum hunc adſpectabilem cum NATURA ad divinæ menſuræ rationem effingeret, eundē ſibi proportione ubique variis modis reſpondere voluit, divinamque pulchritudinem ita formis omnibus, quæ in eo ſunt, aliter atque aliter expreſſam ſpectari: ut cœlum quidem motus haberet perpetuitatem, terra vero ſtabilitatem; horum autem utrumque divinæ ſimilitudinis veſtigium oſtenderet. Dedit præterea cœleſti corpori UNIVERSITATIS ambitum; terrarum vero orbi umbilicū. Eſt vero in orbe aliter quidē principium umbilicus, aliter autē ejus finis quod ambit. Unde fit ut quæ ſupra ſunt, aſtris quidē variis intelligibilibuſq; præterea animātib⁹ referta ſint; terra autē plātis ornata, & animātib⁹ quæ ſēſu tātū utūtur. Sed horū medi⁹, quæ diſtāt adeo, apparet homo, veluti uarīuſque vitæ particeps aliquis. Ultim⁹ quidē, ſi ad ſuperiora advertas; primus autē, ſi ad inferiora. Quo fit, ut primum quidē cū diis cōſētiat, ſuāque ipſe ſortē recuperet, cū ad mētē cōvertitur: aliquādo etiā cū mortalib⁹ formis ſocietatē ineat, ipſaque divinarū legū trāſgreſſione ſua dignitate excidat. Fit enim quia ſit generū rationis participū ultimus, ut nec eodē modo, nec ſēper intelligat: Alias n. nō homo, ſed natura De⁹ exſiſteret. Nec poteſt rurſū ſēper intelligere, licet iſtud eodē modo nō faciat: Hoc enim angelorum ordini ipſū adſcriberet, cum nunc homo ſit,

ſimili-

Πρὸς πᾶν θείαν ἐυμέλειαν ἡ Φ Υ Σ Ι Σ
τ' ἐμφανῆ κόσμον ὑποτυπωμένη, δι' ἀναλο-
γίας τε αὐτὸν ἑαυτῇ πανταχοῦ διαφόρως
ὡμοίωτε, καὶ τὸ θεῖον κάλλος ἀνεκοινίσατο δι'
ὅλων τῶν ἐγκοσμίων εἰδῶν μήκως καὶ ἄλλως·
ὥστε ἑφανῷ μὲν ὑποδῦναι τὸ ἀεικίνητον· γῇ δὲ
τὸ μόνιμον· ἑκάτερον δὲ τῶν θείας ὁμοιώσε-
ως ἴχνος ὑποφέρειν. καὶ τῷ μὲ ἑφανίῳ σώματι
τὸ πέρας τοῦ ΠΑΝΤΟΣ ἀπένειμε· τῷ δὲ
σφαιροειδεῖ τὸ κέντρον. ἐν δὲ σφαίρᾳ ἄλλως μὲ τὸ
κέντρον ἀρχή· ἄλλως δὲ ὁ τῆς περιέχοντος ὅρος.
ὅθεν τὰ ἄνω μὲ ἀστρώσεις πεποίκιλται, καὶ τοῖς
μετ' ἐκεῖνα ζώοις νοερῶς· γῇ δὲ φυτοῖς ἐνο-
σμήθη, καὶ ζώοις αἰσθήσει μόνῃ χρωμένοις. με-
σότης δὲ τῶν ἅπτων διεσηκότων ὁ ἄνθρωπος ἐνο-
ρᾶται ἀμφίβιός πως ὤν, καὶ ἕρπετος μὲν τῶν
ἄνω, πρῶτος δὲ τῶν κάτω. διὸ πρῶτον μὲν
τοῖς ἀθανάτοις συμφέρει, καὶ τῇ πρὸς νοῦν
ὁπτροφῇ τε οἰκείαν λῆξιν ἀπολαμβάνει· ποτὲ
δὲ τοῖς θνητοῖς εἴ δεσι συναγελάζει, καὶ τῇ τῶν
θείων νόμων ἐκβάσει τῆς περσηκέσης αὐτῷ
ἀξίας ὑποπίπτει. ὡς γὰρ ἕρπετος τῶν λογικῶν γε-
νῶν, ἔστ' ὠσυύπνως, καὶ ἀεὶ πέφυκε νοεῖν· ἔστ γὰρ
ἦν ἄνθρωπος, ἀλλὰ φύσει θεός. ἔστ ἀεὶ νοεῖν
δυνάται, εἰ μὴ ὠσυύπνως· τοῦτο γὰρ αὐτὸν εἰς
τὸ ἀγγέλου καθίστησι ἀξιον. νυνὶ δέ ὅτιν ἄνθρω-

πος ὁμοιώσῃ μὲ πρὸς τὸ βέλτιον ἀχθῆναι δυνάμενον, ΦΥΣΕΙ ὑποδεδηκὼς τ' ἀθανάτων θεῶν, καὶ τ' ἀγαθῶν ἡρώων, ὡς ἐγκοσμίων πρώτων καὶ μέσων ψυχῶν. ὥσπερ δὲ τέτων ὑπέδη τῷ μὴ ἀεὶ νοεῖν, ἀλλ' ὀκνοίᾳ ποτὲ καὶ λήθῃ γίνεσθαι τῆς ἑαυτῶ ὑπάρξεως, καὶ τῆς ἐνθένδε καταβάσεως εἰς αὐτὴν ἐλλάμψεως· ὅπως τῷ μὴ μόνῳ ἀεὶ ἐν τῇ ἀγνοίᾳ, ὑπερέχῃ ζώων ἀλόγων, καὶ φυτῶν, καὶ ὅλης τ' ἀψυχείας καὶ ἀνυπάρκτου φύσεως ἀναβέβηκε κατ' ὐσίαν, ὡς ἐπιστρέφειν πρὸς τ' ἀγαθὸν πεφυκὼς, καὶ ἀναμνήσει τ' λήθῃ ἀφανίζῃ, καὶ διδασκαλίᾳ προσλαμβάνειν ἃ ἀπέβαλε, καὶ τ' ἄνωθεν φυγὴν τῇ ἀντιστρόφῳ φυγῇ ἰᾶσθαι. προσήκει οὖν τῇ ἀνθρωπίνῃ ὐσίᾳ γνῶναι τ' σύστασιν τῆς ἀθανάτων θεῶν, ἀνωτάτω τ' ἀνθρώπων τετάξει, τ' λογικῶν ψυχῶν τὴν διάταξιν. ΓΝΩΝΑΙ ΔΕ ΚΑΙ ΤΗΝ ΦΥΣΙΝ ΤΗΝ ΠΕΡΙ ΠΑΝΤΟΣ ΟΜΟΙΗΝ· τετάξει, τ' σωματικὴν ὐσίαν τὴν ἄνωθεν μέχρι τῆς τελευταίων, δι' ἀνδρογυίας καὶ ἐμφάσεως θείας κοσμηθεῖσαν. ΓΝΩΝΑΙ ὃ πάντα πάντα Η ΘΕΜΙΣ ΕΣΤΙ, νόμῳ ὡς διάκειται, ὅτως ὡς ὑπάρξει πρὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ὃν τρόπον τοῖς ἐκείνου νόμοις ἐστὶ διατεταγμένα, εἴτε σώματα, εἴτε ἀσώματα.

χτ'

ſimilitudine quidem ad id quod præſtantius eſt duci idoneus; ſed natura tamen diis immortalibus, ipſiſque adeo Heroibus illuſtribus, tanquam primas in mundo atque medias occupantibus, inferior. Ut autem iſtis ideo minor eſt, quod non ſemper intelligit, ſed ignoratione aliquando, ſuæque ipſius etiam naturæ, atque lucis quæ divinitus in eum labitur, oblivione capitur: ſic bruta etiam & plantas, totamque adeo terrenam mortalemque naturam eſſentia ſua ideo ſuperat, quod non ſemper in ignoratione hæreat; tanquam natura id habeat, ut ad Deum cõverti queat, & recordatione oblivionem pellere, doctrina deinde ea recuperare quæ amiſit, fugæ denique rerũ ſupernarum fuga mederi contraria. Decet ergo mortales NOSSE Deorum immortalium atque hominum conſtitutionem; id eſt, generum ratione utentium diſtinctionem atque ordinem. NOSSE præterea NATURAM IN UNIVERSO IPSO SIMILEM; id eſt, corpoream ſubſtantiam, in qua, ducto à ſuperioribus principio ad ultima uſque, divinæ ſimilitudinis relucet imago. Verum ita NOSSE iſta omnia UT LICET; nimirum,

-----Sicuti lex eſt data cuique; id eſt, ut ſunt à Deo edita, & legib⁹ ipſi⁹ ordinata, ſive corpora exſiſtãt, ſive corporis expertia.

De utriſque ſiquidem communiter, quod NOSSE dixit oportere QUATENUS FAS EST, intelligendum eſt. haud enim decet nos noſtris ſine ratione cupiditatibus indulgendo, rerum dignitatem ad id torquere quod placet; ſed veritatis limites ſectando, NOSSE omnia QUATENUS FAS EST, eoque modo quo lex opificis ſingula diſtinxit. Confert porro divini operis duplex iſta cognitio (corporeorum ſcilicet atque incorporeorum) beneficium maximum; UT NEQUE SPERENTUR QUAE SPERANDA NON SUNT, NEQUE ULLA IGNORENTUR. Eo ipſo enim quod rerum natura IGNORATUR, accidit ut EA etiam SPERENTUR QUAE SPERANDA NON SUNT, & agitentur rurſum quæ fieri non poſſunt. Ut, ſiquis cum HOMO ſit, immortalium Deorum naturam, vel heroum illuſtrium SPERET; neſcit iſte quibus terminis NATURA diſtinguatur; neque rurſum quæ prima in rebus, quæ media, & quæ ultima. Et rurſum, ſi quis animum ſuum cum mortali corpore, ignoratione immortalitatis quæ ineſt animis noſtris, arbitratur interire; ea exſpectat quæ nec debent fieri, nec poſſunt. Similiter etiam, qui feræ corpus induturum ſe SPERAT, & fore ut malitia rationis expers animal evadat,

aut

κτὶ κοινῦ γδ ἐπ' ἀμφοτέρων τῆ ποιήσεων τὸ ΓΝΩΝΑΙ δεῖ Η ΘΕΜΙΣ ΕΣΤΙΝ, ἀκυρέον. ὁ γδ ἀλογίσου προθυμίας ἐκόντας μεταφέρειν δεῖ τιὼ ἀξίαν τῆ πραγμάτων πρὸς τὸ ἡμῶν δοκῶν· ἀλλὰ τοῖς τ ἀληθείας ὄρεγις ἑπομένυς ΓΙΝΩΣΚΕΙΝ ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΟΝΤΑ, Η ΘΕΜΙΣ ΕΣΤΙ, κὴ ὡς ὁ τ δημιυργίας θεσμὸς ὥειτιν ἔκαστα. ἐκ ὧ τύτων τῆ δύο ΓΝΩΣΕΩΝ, τῆς τε περὶ τ ἀσώματον ποίησιν τῦ θεῦ, κὴ τῆς περὶ τὴν σωματικιὼ, κάλλιτον ἐπωνθεῖ πόρισμα, τὸ ΜΗΤ' ΑΕΛΠΤ' ΕΛΠΙΖΕΙΝ, ΜΗΤΕ ΤΙ ΛΗΘΕΙΝ. ἐκ γδ τῦ λαι θάνειν ἡμᾶς τὴν ὑσίαν τῆ πραγμάτων, ὅπερ ἐτὶ καὶ τὸ ΑΕΛΠΤ' ΕΛΠΙΖΕΙΝ, καὶ τὸ ἀδύνατα νοεῖν. οἷον εἴ τις ἄνθρωπος ὢν, τῆ ἀθανάτων θεῶν ΕΛΠΙΖΕΙ γενέθζ, ἢ τῆ ἀγαυῶν ἡρώων· ὅτι ἐκ οἶδε ὅρυς τ ΦΥΣΕΩΣ, ἔτε τῆ ἄλλων πρῶτα, κὴ μέσα, κὴ ἔσχατα διεκρίλατο. καὶ πάλιν, εἴ πς ἑαυτοῦ ψυχιὼ συναποθνήσκειν οἴεται τῷ θνητῷ σώματι, ἀγνοίᾳ τ ἀσεβήσεις ἀθανασίας τῆ ἡμετέρᾳ ψυχῆ, ἀσεβδικᾶ ἃ μὴ δεῖ, μηδὲ οἷόν τ γενέθζ. ὁμοίως ὧ κὴ ὁ θεῖος μεταμφιάσασθαι ζῶμα ΕΛΠΙΖΩΝ, κὴ ζῶον ἄλογον γενέσθαι διὰ κακίαν,

ἢ

ἢ καὶ φυτὸν δι' ἀργίαν αἰσθήσεως· καὶ ἐοικὸς ἀντιστρόφως τοῖς εἰς τὰ ἄνω χωροῦσι μεταβάλλουσι τὴν ἀνθρώπου οὐσίαν, πρὸς τὰ κάτω αὐτὴν συνωθοῦσι πεπλανημένον, καὶ ἀγνοοῦν τὸ ἀμετάβλητον τοῦ καθ' οὐσίαν ὑπάρχοντος εἴδους τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. ἀεὶ γὰρ μένουσα ἄνθρωπος, τῇ τῆς ἀρετῆς καὶ κακίας ἀνὰ μέσης κλίσει, θεὸς, ἢ θηρίον ψευδῶς λέγεται· φύσει δὲ ἑκάτερον, μηδὲ χάσει τῆς πρὸς ἑκάτερον ὁμοιώσεως. καὶ ὅλως ὁ τὴν προσοῦσαν ἀξίαν ἑκάστῳ τῶν ὄντων μὴ εἰδὼς, ἀλλ' εἰς τὴν ὑπερβαινόντων αὐτῆς, ἢ ἐλλειπόντων, τὴν ἄγνοιαν ταύτην ἀφορμὴν τῆς ὑποκειμένης πλάξης, καὶ ΑΕΛΠΤΟΥ ΕΛΠΙΔΟΣ πεπίηται. ὁ δὲ ἐν τοῖς δημιουργικοῖς μέτροις ἕκαστα ἀφορίζων, καὶ ΓΙΓΝΩΣΚΩΝ τὰ ὄντα, Η γέγονε, καὶ παραμιμούμενον τὸν θεὸν τῇ ἑαυτοῦ ΓΝΩΣΕΙ· διὸ τὸ "Επου θεῷ μάλιστα τηρεῖ, καὶ τὸ "Αειστον μέτρον οἶδε, καὶ τῆς ἀνεξαπατήτου ἀπάτης τυγχάνει.

54 ΓΝΩΣΗ Δ' ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΑΥΘΑΙΡΕΤΑ ΠΗΜΑΤ' ΕΧΟΝΤΑΣ,
55 ΤΑΛΗΜΟΝΑΣ, ΟΙΤ' ΑΓΑΘΩΝ ΠΕΛΑΣ ΟΝΤΩΝ ΟΥΤ' ΕΣΟΡΩΣΙΝ,

56 ΟΥΤΕ

aut planta ſenſus ignavia; idem quoque cõtraria illis ratione, qui hominis naturam in ſuperiora genera commutãt, eam trudit ad inferiora, deceptus & ipſe, atque ignarus formæ eſſentialis quam habet hominis animus mutationis expertem. Semper enim homo permanens, virtutis atque vitii vicaria poſſeſſione, Deus, aut fera fieri dicitur; cum natura neutrũ exſiſtat, ſed ſimilitudinis habitudine cũ utroque. Et re vera, qui ſingulorum quæ ſunt præſtantiã ignorat, ſed ipſam vel ſuperat in aliquo, vel nõ aſſequitur, vanæ ſibi opinionis, aut FALSAE SPEI occaſionem iſtam amplectitur. Qui vero de ſingulis ita ſentit atque judicat ut ſunt ab opifice edita, quique præterea cognoſcit quæ exſiſtunt, qua ratione facta ſunt, qui Deum denique ſui ipſius COGNITIONE metitur; ille maxime & Deum ſequitur, quod jubetur, & menſuram novit optimam, nec fraude ulla vinci poteſt atque ſuperari.

54 NOVERIS ETIAM HOMINES SPONTE MALA AMPLECTI 55 MISEROS; VICINAQUE BONA NEC VIDERE,

Noris mortales ſponte in ſua damna ruentes;
Infelix ſtultumque genus, quod commoda præſens

56 NEC

56 NEC AUDIRE. PAUCOS DEINDE EXSISTERE QUI MALIS NORINT LIBERARE. 57 SORTEM HUJUSMODI MORTALIUM MENTES VEXARE: 58 QUI INFINITA DAMNA PATIENTES CYLINDRIS AGANTUR AD ALIA ATQUE ALIA. 59 EXITIOSAM ENIM CONTENTIONEM COMITEM, 60 CONGENITAM ILLIS ESSE, QUAE NON ANIMADVERSA DAMNUM INFERAT; QUAM MINIME DECET PROVOCARE, SED CEDENTES FUGERE.

Non oculis, nō aure capit, raroque medetur.
Sic miſeris ſors mētē agitat; variiſq; cylindris
Huc illuc rotat, immenſis verſatq; periclis.
Hoc comes improviſa ciet cōtētio damnum
Inſita; cui certare nefas, ſed cedere pulchrū.

Corporeorū atq; incorporeorū generū ordine recte perſpecto, ſequitur ut HOMINIS naturā exacte COGNOSCAMUS, qualibuſq; ſit, & quib⁹ objecta perturbationib⁹: uti deinde medio loco poſita inter ea jacea[t] quæ nunquā prolabūtur in vitia, & quibus ad virtutē ferri natura negatū eſt: unde fit ut in utraque propēdeat, ibiq; aliquā do intelligibilē vitæ felicitatē ſequatur, hic autem ſæpe affectionū ſenſus amplectatur. qua ratione nō male quoque cēſuit Heraclit⁹, cū nos illorū mortē vivere, mori autē iſtorū vitā pronūciavit. fertur n. homo deorſū, & felici regione excidit, cū, ut inquit Pythagore⁹ Empedocles,

---Divi-

56 ΟΥΤΕ ΚΛΥΟΥΣΙ· ΛΥΣΙΝ ΔΕ ΚΑΚΩΝ ΠΑΥΡΟΙ ΣΥΝΙΣΑΣΙ. 57 ΤΟΙΗ ΜΟΙΡΑ ΒΡΟΤΩΝ ΒΛΑΠΤΕΙ ΦΡΕΝΑΣ· ΟΙ ΔΕ ΚΥΛΙΝΔΡΟΙΣ 58 ΑΛΛΟΤ' ΕΠ' ΑΛΛΑ ΦΕΡΟΝΤΑΙ ΑΠΕΙΡΟΝΑ ΠΗΜΑΤ' ΕΧΟΝΤΕΣ. 59 ΛΥΓΡΗ ΓΑΡ ΣΥΝΟΠΑΔΟΣ ΕΡΙΣ ΒΛΑΠΤΟΥΣΑ ΛΕΛΗΘΕ, 60 ΣΥΜΦΥΤΟΣ, ΗΝ ΟΥ ΔΕΙ ΠΡΟΣΑΓΕΙΝ, ΕΙΚΟΝΤΑ ΔΕ ΦΕΥΓΕΙΝ.

Τῆς δὴ ἀσωμάτων καὶ σωματικῶν γενῶν καλῶς γνωσθείσης διαιρέσεως, ἕπεται καὶ τὴν ΑΝΘΡΩΠΟΥ ἐσίαν ἀκριβῶς ΓΝΩΡΙΖΕΣΘΑΙ, οἷά τε ὄντα τυγχάνει, καὶ οἷων δεκτικὴ παθημάτων· καὶ ὅτι ὂν μεθοδείῳ ἐστὶ τὸ τε ἀπλῶτον εἰς κακίαν, καὶ τὸ πρὸς ἀρετὴν ἐπτυκότων ἀνάγεσθαι· διὸ καὶ ἐπαμφοτερίζειν τοῖς σχέσεσιν, ὅτε μὲ ἐκεῖ ζῶν τὴν νοερὰν εὐζωΐαν, ὅτε δ' ἐνταῦθα τὴν αἰσθητικὴν ἐμπάθειαν περιλαμβάνων. ἔνθα καὶ λέγεται ὀρθῶς ὑπὸ Ἡρακλείτου, ὅτε ζῶμεν τὸν ἐκείνων θάνατον, τεθνήκαμεν δ' ἐκείνων βίον. κάτεσι γὰρ καὶ ἀποπίπτει τῆς εὐδαίμονος χώρας ὁ ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ὡς Ἐμπεδοκλῆς φησιν ὁ Πυθαγόρειος,

---Φυ-

---Φυγὰς θεόθεν, καὶ ἀλήτης,
Νείκει μαινομένῳ πίσυνος. ---

ἄνωθεν δή, καὶ τὴν ἀρχαίαν ἕξιν ὑπολαμβάνει, Εἰ φεύξεται τὰ περὶ γῆν, καὶ τὸ ἀστερπὲς χῶρον, ὡς αὐτὸς λέγει,

Ἔνθα φόνος τε, κότος τε, καὶ ἄλλων ἔθνεα κηρῶν·
εἰς ὃν οἱ ἐκπεσόντες, ἄτης
---ἀνὰ λιμῶνά τε καὶ σκότος ἠλάσκησιν.

ἢ δὲ ἔφεσις τοῦ φεύγοντος τὴν ἄτης λειμῶνα, πρὸς τὴν ἀλήθειας ἐπείγει λειμῶνα· ὃν ὑπολιποῦν, τῇ ὁρμῇ τῆς περιῤῥυήσεως εἰς γήϊνον ἔρχεται σῶμα ὀλβίου--αἰῶνος ἀμοιβεύς. τούτοις δὲ καὶ ὁ Πλάτων ἐστὶ σύμφωνος φησὶ γὰρ καθόλου ταυτὶ λέγων· ὅταν δὲ ἀδυνατήσασα ὑποστρέφειν μὴ ἴδῃ, καί τινι συντυχίᾳ χρησαμένη περιῤῥυήσῃ τε, καὶ ὑπὸ τὴν γῆν πέσῃ, τότε νόμος αὐτὴν εἰς ζῶον θνητὸν ἐνοικίζεσθαι. φησὶ δὲ τῆς ἀνόδου ταύτας· ὅτι τὸν *ὄχλον *περισφυῆτα ὕστερον ἐκ γῆς, καὶ ὕδατος, καὶ ἀέρος, καὶ πυρὸς, δορυφόρῃ καὶ ὄμοιον ὄντα λόγῳ κρατήσας ὁ ἄνθρωπος, εἰς τὸ τερπνὸν καὶ ἀείσης ἀφικνεῖται εἶδος ἕξεως ὅπου καὶ εἰς ξυνώνυμον ἄστρον ἄγει· ὑγιὴς καὶ ὁλόκληρος γιγνόμενος. ὑγιὴς μὲν τῶν παθῶν, ὡς νοσημάτων, ἀπαλλαγείς· ὁ δὲ διὰ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς

παρα-

-------Divinitus exul, & errans,
Lite furente agitur.-------

Sed revertitur, atq; primũ habitũ reſumit,
Terrea ſi fugiens, triſtẽ deſpexerit oram,

ut idem ait,

Quo cædeſque, iræque, & cætera turba malorum.

in quam qui ceciderint, Atæ

-----per pratum, tenebraſque vagantur.

Deſiderium autem fugientis Atæ pratum ad veritatis pratum propere deducit; eoque relicto, pennarum defluentium impetu in terrenum corpus venit, felicis

----privatus munere vitæ.

Neque vero iſtis ſunt diſſentanea quæ Plato de deſcenſu loquitur, hoc modo; Si vero aſſequendi impotens (animus) Deum minime viderit,& damnum paſſus aliquod, pennarumque defluvium, in terram etiam labatur, tum lex ipſum jubet in mortale animal induci. De aſcenſu autem iſta; Hominem poſtea, cum illa ratione ſuperaverit quæ ſibi ex terra, aqua, aere, & igne, turbulenta & rationis expertia inſederint, ad prioris, atque optimi habitus formam rediturum. Eſſe præterea ad aſtrum, quocum aptus fuerat, ſanum atque integrum reverſurum. Sanum quidem, quia perturbationibus, tanquã morbis, liberatum; quod virtute politica effi-

efficitur: integrum autem, ſcientiæ, tanquã propriarum partium, recuperatione; quod contemplativa virtute fieri natura comparatum eſt. Docet præterea aperte, eorũ averſione quæ hic ſunt, meliorum jacturam, quam ab illis recedentes fecimus, eſſe ſarciendam; dum malorum fugam quæ hic habentur, ſapientiæ ſtudium eſſe definit. Eſſe enim homines ſolos morbis iſtis natura obnoxios ſignificat: immo, nec perire mala poſſe, nec in diis exſiſtere; ſed in his locis circaque naturam humanã verſari neceſſario. Sequitur enim ut qui ortui atque interitui penitus ſunt obnoxii, affici etiam præter naturam valeant; in quo malorum principium ſitum eſt. Cæterum quo pacto iſta fugere oporteat, ſubjungit, cum inde eo confugere oportere dicit. Fugam autẽ ſimilitudinem cum Deo, quatenus fas eſt, exſiſtere: ſimilitudinem vero juſtitiam, ſanctitatem, cum prudentia adipiſci. Decet enim inprimis humanam naturam eum averſari, qui mala cupiat evitare; cum non poſſint qui cum illa commiſcentur, non malis illis impleri neceſſario quæ ipſam ſequuntur. Ut igitur fuga à Deo, & pennarum defluvio, quibus ad ſuperiora ipſi attollebamur, in mortalium locum, quos mala comitantur, decidimus; ſic certe humanarum affectionum rejectione, ipſaque etiam virtutum, tanquam pennarũ quarũdã, productione, ad

purum

φθαρήνεται· ὁλόκληρος ὁ τῇ τῆς ἐπιστήμης, ὡς οἰκείων μερῶν, ἁπτόμενος· ὁ διὰ τὴν θεωρητικῆς ἀληθείας καταρθοῦς πέφυκε. καὶ πάλιν, ὡς δέοι τὴν ἐντεῦθεν φυγὴν ἀπὸ τῶν κρεττόνων ψυχικῶν ἀποστασιν ἐξιοῦσαν σαφῶς παίσης, φυγὴ τὴν δὲ κακῶν φιλοσοφίαν ὀνειζόμενος. συμπεφυκέναι γὰρ τὰ πάθη μόνοις τοῖς θνητοῖς ἀποφαίνει διὰ τέκνων· ἀλλ' ὃ δὲ ἀπολέσας τὰ κακὰ δίκαιόν, εἴτ' ὢν θεοῖς ἐπὶ, περὶ ὃν τόνδε τὸν τόπον, καὶ πῶς θνητῶν φύσιν ἀφεπολεῖν ἐξ ἀνάγκης. τοῖς γὰρ ὀνειρέσι καὶ φθοραῖς πάντως τε καὶ τὸ ἀθλιὰ φύσιν διατεθεῖται δίκαιος παρέπεται· ὅθεν ἐκ τῶν κακῶν ἀρχή. πῶς ὃ δεῖ ταῦτα φυγεῖν ἐπάγει. διὸ δεῖ ὀνειδέν δὲ ὀκνεῖσε φυσεῖν. φυγὴ ὃ ὁμοίωσις θεῷ κατὰ τὸ δίκαιον ἀνθρώπῳ· ὁμοίωσις ὃ, δίκαιον καὶ ὅσιον μετὰ φρονήσεως γενέσθαι. ἡ γὰρ ἀποδρᾶσαι βελόμενον τὰ κακὰ, πῶς θνητῶν φύσιν πρῶτον ἀποσταφιῦσαι δεῖ. ὁ γὰρ οἷόν τε ταύτην συμπεφυρμένος μὴ καὶ τῶν ἐπομένων αὐτῇ κακῶν ἐξ ἀνάγκης ἀναπίμπλασθαι. ὥσπερ ἂν ἡ θεόθεν φυγὴ, καὶ ἡ περιῤῥύησις τῶν κατεχόντων ἡμᾶς πρὸς τὰ ἄνω εἰς τὴν θνητῶν ἥνεγκε τόπον, οἷς τὰ κακὰ σωφέρχεται· ὅτως ἂν ἡ τῆς θνητῆς περιπαθείας ἀποβολὴ, καὶ ἡ τῶν ἀρετῶν, οἷον πτερῶν τινων, ἔκφυσις πρὸς

τὴν τῶν καλῶν καθαρὸν τόπον, εἰς τὴν θείαν ἐυζωΐαν ἡμᾶς ἀνάξῃ. μίσει γὰρ ὅσα ἡ τῦ ἀνθρώπυ ὐσία τῆς τὰ ἀεὶ νοήντων καὶ θεὸν, καὶ τῆς μηδέποτε νοεῖν πεφυκότων, ἄνῳσι πρὸς ἐκεῖνα, καὶ κάτῳσι πρὸς ταῦτα, νέα κλήσῃ καὶ ἀποσολῇ, πρὸς τὴν θείαν ὁμοίωσιν καὶ τὸν θήρῳον, διὰ τὸ τὴν φύσεως ἀμφίβιον ἀναμέρος οἰκῆμβήν. ταῦτ' οὖν ὁ περὶ τῆς ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΕΓΝΩΚΩΣ ὐσίας, οἵδε πῶς ΑΥΤΟΑΙΡΕΤΑ ΠΗΜΑΤ' ΕΧΟΥΣΙΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ, καὶ πῶς ΤΑΛΗΜΟΝΕΣ καὶ τάλανες ταῖς ἑαυτῶν αἱρέσεσι γίνονται. ποτὲ μὲν ἐπ δυνάμεως μὴ ἐκεῖ, περιπετείᾳ ὁρμῆς εἰς γῆν ἐσιν καταφέρονται. ποτὲ δ' δυνάμενοι θᾶσσον ἀντεῦθεν ἐπολύεσθαι, αὐτοὶ ἑαυτὸς τῇ ἀμεθυμίας τῶν παθῶν κατεπλέκεσι. καὶ τῦτο ἰῶ τὸ τῶν ΑΓΑΘΩΝ ΠΕΛΑΣ ΟΝΤΩΝ ΜΗΤΕ ΟΡΑΝ, ΜΗΤΕ ΑΚΟΥΕΙΝ· ἵνα ΑΓΑΘΑ μὲν ἀρετὴ καὶ ἀλήθεια νῦν λέγηται. τὸ δὲ ΜΗ ΟΡΑΝ ΠΕΛΑΣ ΟΝΤΑ, τὸ μὴ δι' ἑαυτὸς ἀθορυβήτως πρὸς ἔυρεσιν τῶν καλῶν· καὶ τὸ ΜΗ ΑΚΟΥΕΙΝ, τὸ ταῖς παρ' ἄλλων διδασκαλίαις μὴ ὑποπίπτον γίνεσθαι. διπλῆ γὰρ ἡ τῶν βοηθήμης ἀνάληψις· ἡ μὲν διὰ μαθήσεως,

ὡς

purum bonorum locum, divinamque felicitatem adſcendemus. Cum enim media jaceat hominis natura inter eos qui Deum ſemper contemplantur, & quibus id natura negatum eſt: eadem adſcendit ad illa, & deſcendit ad iſta, mentiſque poſſeſſione atque rejectione, divinam ſimilitudinem atque belluinam, propter naturæ propenſionem ad utramque, viciſſim induit. Qui igitur iſta de HOMINIS NATURA PERSPECTA HABEAT, novit idem, cur dicantur homines SPONTE MALA AMPLECTI; cur etjam INFELICES & miſeri ſuis ipſorum conſiliis evadant. Cum enim alias adhuc ibi manere queant, deſiderii pernicitate ad ortum pertrahuntur. Alias etjam cum hinc valeant ſolvere maturius, ipſi ſe perturbationum mora, tanquam involucris, implicant. Atque illud eſt quod ſignificare voluit, cum VICINA BONA NEC VIDERE NEC AUDIRE dixit; ut BONORUM nomine virtutem atque veritatem intellexiſſe videatur: eo autem quod NON VIDERE QUAE VICINA ſunt, per ſe non incitari ad quærenda honeſta: quod deinde NON AUDIRE, monentium doctrinæ nequaquam attendere. Eſt enim ſcientiæ reparandæ via duplex. Aut diſciplinæ,

tanquam AUDITUS; aut inventionis, tanquam VISIONIS. SPONTANEA igitur DAMNA PATI dicuntur, qui neque ab aliis diſcere, neque per ſe invenire ſtudentes, tanquam bonorum ſenſu carentes manent, & ob id prorſus inutiles. Qui enim neque per ſe ſapit, neque alio monente animum advertit, ipſe etiam homo eſt inutilis. Qui autem in diſcendo atque inveniẽdo quæ honeſta ſunt operam collocant, ii ſunt qui ſe MALIS NORUNT LIBERARE; quique laborum fuga, quos hic patimur, ad liberum æthera commigrant. Sed pauci ſunt ejuſmodi. Sunt enim mali permulti, & perturbationibus inferiores, immo & vecordes aſſidua in terram propenſione; qui hoc mali ſibi ideo videntur peperiſſe, quod à Deo fugere, ſeque ab ipſius familiaritate, qua tum fruebantur cum in pura luce degerent, ſubtrahere voluerunt. Diſceſſum enim à Deo, qui mentem conturbet atque lædat, ipſa arguit in terram propenſio. Non poteſt ſiquidem vel non inſanire, qui Deo vacuus ſit; vel Deo vacuus non eſſe, qui in amentiam inciderit. Eſt enim neceſſe & dementem Deo carere, & Deo carentem inſanire. Utrique autem, tanquam bonorum ſtudio nequa-

ὡς δ' ἀκοῆς· ἢ δ' εὑρέσεως, ὡς δ' ὁράσεως.
ΑΥΤΟΑΙΡΕΤΑ ἓν ΠΗΜΑΤΑ ΕΧΕΙΝ λέγονται οἱ μήτε μανθάνειν παρ' ἄλλων, μήτ' εὑρίσκειν δ' ἑαυτοῖς ἐθέλοντες, ὡς τ' συναθλήσεως τοῖς ἀγαθῶν ἀμοιρήσαντες, καὶ διὰ τοῦτο παντὸς ἀχρεῖοι. ὃς γὰρ ἂν μήτ' αὐτὸς νοήσῃ, μήτ' ἄλλου λέγοντος ἐν θυμῷ βάλληται, ὁπλίτου δ' αὖτ' ἀχρήϊον ἀνήρ. οἱ δὴ περὶ τ' ἀγαθῶν μανθάνειν τ' καὶ εὑρίσκειν ἔργον ποιούμενοι, ἕτοιμοι εἰσὶν οἱ τοῖς ΚΑΚΩΝ ΤΗΝ ΛΥΣΙΝ ΣΥΝΙΕΝΤΕΣ, καὶ φυγεῖν τ' τῇδε πόνων εἰς τὸ ἐλεύθερον αἰθέρα μιμοικιζόμενοι. ΟΛΙΓΟΙ δέ εἰσιν οἱ τοιοῦτοι· οἱ γὰρ πλεῖστοι κακοὶ, καὶ τῆς πεπρωμένης ἄτης, καὶ φρενοβλαβεῖς ὑπὸ τῆς εἰς γῆν νάπτεως γενόμενοι· ὡς καὶ τοῦτο παρ' ἑαυτοῖς τὸ ΚΑΚΟΝ ἔχειν, διὰ τὸ βεβλῆσθαι φυγεῖν ἀπὸ θεοῦ, καὶ ἀπομεῖσθαι αὐτοῦ τῆς τούτου ὁμιλίας, ἧς ἐυτύχουν ἐν αὐγῇ καθαρᾷ διάγοντες. τ' γὰρ ὑπὸ θεοῦ χωρισμὸν ΒΛΑΠΤΟΝΤΑ ΤΑΣ ΦΡΕΝΑΣ ἡ πρὸς γῆν νεῦσις δηλοῖ. ἔ γὰρ ὄζειν ἢ μὴ ἀνοπταίνειν τ' τοῦ θεοῦ γενόμενον ἔρημον· ἢ μὴ ἔρημον εἶ θεοῦ τ' εἰς αἴσιαν ἀπεσόντα. τ' γὰρ αἰσθητὸν ἀναίσθητον καὶ ἄθεον ἔστ', καὶ τ' ἄθεον ἀνόητον. ἀμφότερα δ', ὡς μὴ πρὸς τ' ἔρωτα τ' καλῶν

ἐγηγερμένοι, ΑΠΕΙΡΟΝΑ ΠΗΜΑΤ' ΕΧΟΥΣΙΝ, οἷον ΚΥΛΙΝΔΡΟΙΣ τῆς καταγώγοις πράξεσιν ΑΛΛΟΤΕ ΑΛΛΟΙΣ ΚΑΚΟΙΣ συμφερόμενοι, καὶ μὴ ἔχοντες ὅ, τι χρήσονται ἑαυτοῖς, διὰ τὸ πάσαις ταῖς τύχαις ἀπαιδεύτως προσφέρεσθαι· νῷ μὲ ἐξυβρίζοντες ἐν πλούτῳ· νῷ ὃ ἐν πενίᾳ κακουργοῦντες, καὶ πρὸς ἡδονὰς μὲν ὑπὸ ῥώμης σώματος ἀνοιστρούμενοι, πρὸς δὲ βλασφημίαν ὑπὸ ἀσθενείας καὶ νοσημάτων· τὴν τ' ἀπαιδευσίαν ὀλυσθάνοντες, καὶ τ' πολυπαιδίαν ἀφορμὴν πολέμων καὶ αἰσχροκερδείας ποιούμενοι. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὃ κέστι τ' ἐν τῷ βίῳ, ὃ μὴ πρὸς κακοῦ ἦθος ἀνοήτοις γίνεται, πανταχόθεν σενοχωρουμένοις ὑπὸ τῆς ΑΥΘΑΙΡΕΤΟΥ κακίας, καὶ τῶ μὴ ΑΝΑΒΛΕΠΕΙΝ πρὸς τὸ θεῖον φῶς, μηδ' ΕΠΑΙΕΙΝ ἐθέλειν ὄντως ἀγαθῶν· ἀλλὰ καταδεδυκότας εἰς τὴν θνητὴν περιπάθειαν, ὡς ἐν κλύδωνι τῷ βίῳ φέρεσθαι. τούτων ἡ ΛΥΣΙΣ μία ἡ πρὸς θεὸν ἐπιστροφή, ἣν ἐξαναισκουσιν οἱ τὸ ΟΜΜΑ τῆς ψυχῆς, καὶ τὸ ΟΥΣ πρὸς τ' ὄντως ἀγαθῶν ἀνάληψιν ἐπεγειρόντες, καὶ τὸ παρεπόμενον τῇ ἐπὶ ἡμῶν ΚΑΚΟΝ τῇ ἀναγωγικῇ δυνάμει θεραπεύσαντες. ὧν δὲ ΣΥΜΦΥΤΕΣ ἅμα καὶ ἐπίκτητον ἡμῖν ΚΑΚΟΝ,

nequaquam excitati, INNUMERA DAMNA PATIUNTUR; facinoribus deorſum rapientibus, TANQUAM CYLINDRIS AD ALIA ATQUE ALIA delati; nec habentes in quo ſeipſis utantur, qui in omni fortuna ſe gerant intemperanter: nunc quidem propter opes contumelioſi; nunc vero penuria rerum improbi, & ad latrocinia corporis viribus, ad blaſphemias autem earundem imbecillitate, atque morbis converſi; liberorum præterea orbitatem moleſte ferentes, eorum autem numerum, ſi copioſus ſit, bellorum prætextum atque ſordium facientes. Denique ut ſemel dicam, nihil eſt in vita quod amentibus in damnum non cedat, qui SPONTANEAE malitiæ anguſtiis premantur undique, neque ad lucem divinam INTENDANT OCULOS, neque ea AUDIRE velint quæ vere bona ſunt; ſed ita in mortales affectiones ruant, ut in vita tanquam procella rapiantur. At iſtorum una LIBERATIO eſt reverſio ad Deum: quam ſoli nanciſcuntur, qui animi OCULUM atque AUREM ad bonorum recuperationem excitãt, quiq; malo quod naturam noſtrã comitatur ea virtute medẽtur quæ ad ſuperiora deducit. Eſt vero nobiſcum NATUM & IMMUL & ſtudio noſtro accerſitum

MALUM, liberæ voluntatis motus præter naturam; per quem cum divinis legibus CONTENDERE, eiſque adverſari audemus, nihil advertentes quantum eo ipſi LAEDAMUR, quod Deo repugnare non dubitemus; hoc tantum cæcorum more VIDENTES, quod illius placita ſpernere potuimus. Eſt præterea in eo liberæ voluntatis multa & nimia licentia, quod à Deo recedere non dubitat, & PERNITIOSAM CONTENTIONEM adverſus eum amplecti, qua pertinaciter cum eo ratione quadam libenter decertamus; cum, vetante illo iſtud committere, hoc ipſum maxime volumus efficere: & rurſum, cum, jubente eodem fieri aliquid, parere recuſamus. ut miſeria ſe utrinque illi cumulent qui divinam legem prætergrediuntur, dum ea non faciunt quæ jubentur, & faciũt quæ vetantur. Quid ipſi igitur adverſus EXITIOSUM iſtum COMITEM ſimul atque CONGENITUM, CONTENTIONEM nomine, inveniemus; quæ ab eo quod eſt in nobis præter naturam diſpoſitũ excitatur, & quæ ideo hoc habet à natura, ut tanquã malũ domeſticũ, SENSIM SINE SENSU DAMNUM INFERAT? quid iſti decet opponere? quodnã --inſanæ litis reperire juvamen? quod deorſũ agentis poteſtatis impedimẽtũ, niſi ut iſta agamus, meditemur, amemus,

quæ

ΚΑΚΟΝ, ἢ τῷ αὐτεξουσίῳ ἀλλὰ φύσιν κίνησις, καθ' ἣν ΕΡΙΖΕΙΝ τε καὶ ἀνταποδώσομεν τοῖς θείοις νόμοις πρεσβεύομεν, ὧδέν ἐπαινούμενοι ὅσον ἑαυτοὺς βλάπτομεν, διὰ τὸ δοκεῖν ἀνθρώπῳ θεῷ· μὴ μόνον τοῦτο τυφλῶς ΟΡΩΝΤΕΣ, ὅτι ἐδυνήθημεν ἀφιστάσαι τὴν ἀνείνων θεσμῶν. καὶ τοῦτο ἦν τὸ πολλῷ πρὸ αὐτεξουσίῳ χρήσασθαι, καὶ ἀμύνεσθαι, τὸ τολμᾶν ἀφίστασθαι θεῶν, καὶ τὴν ΛΥΓΡΑΝ ΕΡΙΝ πρὸς αὐτὸν ἀναδέχεσθαι, καθ' ἣν ΕΡΙΖΟΜΕΝ τόπον τινὰ καὶ φιλονεικοῦμεν, ἀνείνων λέγοντος, μὴ ποιήσῃς τόδε, τοῦτο αὐτὸ μᾶλλον ποιεῖν ἐθέλειν· καὶ πάλιν αὖ, εἰ ἐκεῖνος λέγοι, ποίησον τόδε, αὐτὸ τοῦτο μὴ ποιεῖν· ἵνα ἑκατέρωθεν τὴν ἀθλιότητος ἑαυτοὺς πληρώσωσιν οἱ τὸν θεῖον νόμον ἀνθαίνοντες, τῷ τὰ μὴ ποιεῖν τὰ πρόσταγμένα, καὶ τῷ ποιεῖν τὰ ἀπηγορευμένα. τί ἂν πρὸς τὴν ΛΥΓΡΑΝ ΤΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΣΥΝΟΠΑΔΟΝ ἅμα καὶ σύμφυλον* λεγομένην ἐξευρήσομεν, τὴν ἐκ τῶν ἡμῖν* ΕΡΙΝ ἀλλὰ φύσιν διατεθέντος ἐστερημένην, καὶ διὰ τοῦτο, ὡς οἰκεῖον ΚΑΚΟΝ, λυπηδότως βλάπτειν πεφυκυῖαν; τί πρὸς αὐτὴν ἀνθιστάναι δεῖ; τί τὴν

---Μαινομένην νείκεος ἄκος ἐυρεῖν;

τί τὴν καταγώγε δυσάμεως* ῥῆμα, ἢ τὸ πονεῖν* ἐρ' ταῦτα, καὶ ἐκμηχανᾶν, καὶ ὃν ἔρωτι πάθεσθαι, ἀλλ'

ἄφρ τ θείας ἀρετ εἰς ἴχνια θήσ; ταῦτα γδ ἦν ΛΥΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ, ἣν οἱ ΠΑΤΡΟΙ ΣΥΝΙΣΑΣΙ· ταῦτα ἡ ΤΩΝ ΠΕΛΑΣ ΟΝΤΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΑΚΟΗ ΚΑΙ ΟΨΙΣ· ταῦτα ἡ θῶ ΑΥΘΑΙΡΕΤΩΝ ΠΗΜΑΤΩΝ ἀπαλλαγή· ταῦτα τῆς ἀφειείας θῶ παθῶν ἡ τομή. ταῦτα ἓν ἢ τῆς ἀθέ ΕΡΙΔΟΣ ΑΠΟΦΥΓΗ γένοιτ' ἄν, καὶ σωτηεία ψυχῆς, ἢ ἀποκάθαρσις τῦ μαινομένυ νείκυς, καὶ ἀνάκλησις τῆς θεόθεν φυγῆς. τῳ γδ καταζώγον ῥοπὴν τῇ ἀναγώγῳ δωαίμει μόνως ἂν ἰασαίμεθα, εἰ μὴ φαυτέρῳ προσχόιμεν αὐτὴν, μηδ' ὅτι κακοῖς κακὰ σωπθείημεν, ἀλλ' ὅπτ θεῖς ἡγούμενοι τῳ ὀρθῷ λόγῳ ΦΕΥΓΟΙΜΕΝ ΤΗΝ ΛΥΓΡΑΝ ΕΡΙΝ, τῇ ἀγαθῇ ΕΡΙΔΙ ὑ φιλονεικῦντες ἀπθεῖν τῳ θεῷ, ἀλλὰ φιλονεικῦντες ὅπ μάλιτα αὐτῷ πείθεσθ· ἣν ὑ δεῖ ΕΡΙΝ ἡμεῖν, ἀλλὰ θεοπαθῆ ὐσακοὴν, καὶ ὅπτερφὴν πρὸς τ θεῖον νόμον, ἢ ἑκάτον ὑπόταξιν τὰς ὀφρμὰς προικόπθ τῆς αὐθάτυ ἀπειθείας. ταῦτα γδ οἶμαι διὰ τῶν προκμένων ἐπῶν δηλῦσθ· τὸ μ τῆς αὐτεξυσίυ πονηείας διὰ τῦ, ΓΝΩΣΗ Δ' ΑΝΘΡΩΠΟΤΣ ΑΥΘΑΙΡΕΤΑ ΠΗΜΑΤ' ΕΧΟΝ-

quæ virtutis nos in veſtigia ponant? hæc enim ſunt malorum REMEDIA PAUCIS COGNITA. hic VICINORUM BONORUM INTUITUS, hic AUDITUS. hæc MALORUM SPONTANEORUM LIBERATIO. hæc infinitatis perturbationum amputatio. Fuerint ergo iſthæc non impiæ CONTENTIONIS vitatio tantum, ſed animi ſalus etiam, furentiſque litis purgatio, & exilii à Deo revocatio. Propenſionem ſiquidem ad inferiora ea tantum virtute ſanare valeamus quæ ſurſum impellit, ſi illam non ultra pergere patiamur, neque malis mala addamus; ſed rectæ rationi parentes, EXITIOSA CONTENTIONE devitata, eam quæ bona eſt amplectamur; non Deo repugnare, ſed illi quam maxime obſequi certantes: quod non licet CONTENTIONIS nomine donare, ſed divinæ auſcultationis, & converſionis ad Dei legem, atque etiam voluntariæ ſubjectionis, quæ ſtultæ incredulitatis cauſas amputet. Hæc enim arbitror propoſitis verſibus ſignificari: liberæ quidem poteſtatis nequitiam, cum NOSSE jubet HOMINES SPONTANEA DAMNA AM-

AMPLECTENTES; quos ideo MISEROS atque infelices licet appellare, quod ſponte malitiam ſibi adſciverunt: eos autem quæ honeſta ſunt nolle AUDIRE, cum VICINA BONA NEC VIDERE cupere NEC AUDIRE pronunciat. Significat porro SPONTANEIS MALIS poſſe nos LIBERARI, cum eorum SOLUTIONEM PAUCIS ESSE COGNITAM ideo interſerit, ut cum LIBERATIONEM penes nos exſiſtere demonſtrarit, ſponte etiam iſtis nos obſtrinxiſſe clarum ſit. Poſtea adjicit quibus de cauſis animis, qui in vitia inciderint, CAECIS eſſe atque SURDIS contigerit, cum TALEM SORTEM VEXARE HOMINUM MENTES ait. Fit enim, cum à præſtantioribus deficimus, ut amentiam ipſi temerariamque opinionem ſequamur: quod malæ SORTIS nomine intellexit, quæ nos ipſa ad particulare & mortale animal inclinatione, à divino choro rejicit. Oſtendit præterea quænam conſilii temeritaté ſequantur; & quomodo quæ peccantur ſimul voluntate fiant atque præter voluntatem; dum CYLINDRO in planitie rotato ſimilem facit inſa-

ΕΧΟΝΤΑΣ, ὃς ΤΑΛΗΜΟΝΑΣ δεῖ κλύειν καὶ ἀθλίους, ὅτι περὶς αὐτοπροαίρετον κακίαν εἰλκίωθησαν· τὸ δὲ ΜΗΔΑ-ΜΩΣ τέτυς ΕΠΑΙΕΙΝ ΤΩΝ ΚΑΛΩΝ ΕΘΕΛΕΙΝ, διὰ τ λέγω, ΟΙΤ' ΑΓΑΘΩΝ ΠΕΛΑΣ ΟΝΤΩΝ ΟΥΤ' ΕΣΟΡΩΣΙΝ, ΟΥΤΕ ΚΑΤΟΥΣΙ. καὶ ὅτι δυνατὸν ἀπολυθῆναι τ ΑΥΘΑΙΡΕΤΩΝ ΚΑΚΩΝ δηλοῖ τὸ, ΛΥΣΙΝ ΔΕ ΚΑΚΩΝ ΠΑΥΡΟΙ ΣΥΝΙΣΑΣΙΝ, ὃ μεταξὺ παρεμβέβληται, ἵνα μὴ ἐφ' ἡμῖν δείξας τ ΛΥΣΙΝ ἀπάρχωσιν, καὶ τ δεσμὸν ἐκ τῆς ἕξεως ἠρτῆσθαι μιμύσηται. εἶτα ἐπισυνάπτει τὴν ΤΥΦΛΟΤΗΤΟΣ καὶ ΚΩΦΟΤΗΤΟΣ τοῖς εἰς κακίαν ἐκπεσούσαις ψυχαῖς αἰτίαν. ΤΟΙΗ ΜΟΙΡΑ ΒΡΟΤΩΝ ΒΛΑΠΤΕΙ ΦΡΕΝΑΣ. εἰς γὰρ ἄνοιαν καὶ ἀπροβούλευτον αἵρεσιν ὁ ἀπὸ τ κρεμπόνων χωρισμὸς ἄγει, ὃν διὰ τ ΛΥΓΡΑΣ ΜΟΙΡΑΣ ἠνίξατο τῆς ποιήσεως ἡμᾶς ἔξω θεὶς χορὸν τῇ πρὸς τὸ μειζὸν καὶ θνητ ζῶον νόσῳ. καὶ τὰ ἑπόμενα τῇ ἀβουλίᾳ παραδείκνυσι, καὶ πῶς ἀκόσια ἅμα καὶ ἑκόσια τὰ πλημμελήματα ἐκδιδόσκῃ τῇ κατ' ὀπτέδου ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΗ κινήσει ἐοικέναι φήσας

τ

τ τ ἀνοήτων βίον, ὃς κύκλῳ ἅμα κ ἐπ' εὐθείας ποτὲ κινεῖ· κύκλῳ μ, δ' ἑαυτόν· ἐπ' εὐθείας ὄ, διὰ τὴν πῶσιν. ὡς γδ ὁ ΚΥΛΙΝΔΡΟΣ ἐ καλακρατεῖ τῆς φὶ τὸν ἄξονα κυκλικῆς περιαγωγῆς ἀπὸ τ ὀρθότητος πλαγιαθείς· ὅπως ἂν δὲ ψυχὴ τ τάξεως τ ὄντων ἀγαθῶν τυγχάνῃ, τ ὀρθὲ λόγῳ, κ τ πρὸς θεὸν στάσεως ὑποπεσοῦσα· πλανᾶται δὲ φὶ τὰ δοκοῦντα ἀγαθὰ, κ ἐκφέρεται ἐπ' εὐθείαις καὶ αὐθυπκαῖς περιφοραῖς ΚΥΛΙΟΥΜΕΝΗ. ὃ διὰ τὸ ΑΛΛΟΤΕ ΕΠ' ΑΛΛΑ ΦΕΡΟΝΤΑΙ ΑΠΕΙΡΟΝΑ ΠΗΜΑΤ' ΕΧΟΝΤΕΣ παρέσησεν. ἐπειδὴ ὃ τ ΦΡΕΝΑΣ ΒΛΑΠΤΟΥΣΗΣ ΜΟΙΡΑΣ, κ τ χωρισμοῦ τ ὑπὸ τ θείων, αἴτιον ἦν τὸ αὐτεξούσιον κίνημα φὸς φύσιν διαστῆναι· πῶς δεῖ κ τ τὸ καλὸν ἀνάζυγον, κ πρὸς θεὸν ἐπιστρέφειν, διὰ φὸς ἐξῆς δύο στοίχων ἐδίδαξε. τ μ αὐτεξούσιον βλάβην ὅτω καλαμωύσας, ΛΥΓΡΗ ΓΑΡ ΣΥΝΟΠΑΔΟΣ ΕΡΙΣ ΒΛΑΠΤΟΥΣΑ ΛΕΛΗΘΕ ΣΥΜΦΥΤΟΣ· τὴν δὲ αὐτεξούσιον ἴαπν, ΗΝ ΟΥ ΔΕΙ ΠΡΟΣΑΓΕΙΝ, ΕΙΚΟΝΤΑ ΔΕ ΦΕΥΓΕΙΝ. συνορῶν δὲ ὅτι περιγραμένως τ φὸς τὸ θεοῦ ὀπικείας χρήζομεν πρὸς ἀπαφυγὴν μ φὸς κακῶν, ἀνά-

inſanorum vitam, quæ in orbem ſimul & recta quandoque moveatur. In orbem quidem per ſe; recta vero propter lapſum. Ut enim CYLINDRUS motum circularem ad axem non retinet, cum à rectitudine deflectit: ſic neque conſequitur animus quæ vere bona ſunt, cum à recta ratione, & ſtatu quem apud Deum obtinebat, excidit; ſed vagus opinione bonorum ducitur, & à recto deflectit, ſenſuumque perturbationibus volvitur atque rapitur. Quod indicavit, cum ALIAS AD ALIA RAPI, INFINITA DAMNA PATIENTES, dixit. Quoniam autem SORTIS QUAE MENTES VEXAT, & ſeparationis à Deo, cauſam habet motus liberæ facultatis præter naturam affectæ; etiam qualiter ipſum ſedare oporteat, & ad Deum convertere, duobus qui ſequuntur verſibus oſtendit: partim quidem voluntarium damnum eo demonſtrans, quod EXITIOSAM CONTENTIONEM SIMUL INNATAM DAMNA SENSIM SINE SENSU INFERRE dixit; partim etiam ſanandi libertatem innuens, cum EXCITARI NON DEBERE, SED CEDENDO VITARI, intulit. Verum cum animadverteret egere nos imprimis auxilio divino ad mala vitanda bona-

bonaque aſſequẽda, ſermonẽ ad Jovẽ, veluti prece quadã ad opis impetrationẽ, cõvertit.

61 JUPITER PARENS, AUT TANTIS MALIS OMNES LIBERA, 62 AUT OMNIBUS OSTENDE QUO DAEMONE UTANTUR. 63 VERUM CONFIDE, QUIA DIVINUM GENUS IIS EST MORTALIBUS, 64 QUIBUS NATURA SACRA SINGULA APERIENS OSTENDIT. 65 QUORUM SI FUERIS IPSE PARTICEPS, IIS POTIERIS QUAE TIBI IMPERO, 66 REMEDIOQUE ADHIBITO ANIMUM LABORIBUS ISTIS LIBERABIS.

Jupiter alme, malis jubeas vel ſolvier omnes:
Omnibus utantur vel quonam dæmone monſtra.
At confide: hominũ divina eſt ſtirpis origo;
Sacra quibꝰ natura favẽs hæc ſingula pãdit.
Quæ ſi tu teneas, dictis potieris & ipſe,
Purgatũq; animum damnis ſervabis ab iſtis.

Solebant Pythagorei Jovis nomine univerſitatis hujus conditorem & PARENTEM venerari. Eſt enim juſtum à quo ut ſint, atque vivant, omnia poſſident, ab hac eum virium facultate nominare. Congruit namque quod Dei revera nomen eſt, ejus maxime viribus atque operibus. Quæ autem videntur nobis propria exſiſtere, fortuito magis, atque ex inſtituto, quam cõſiderata naturæ propri-

ἀνάκτησιν ἢ τῶν ἀγαθῶν, ὥσπερ πνὰ ἐυχὴν ἐπήγαγε, καὶ βοηθείας αἰτίαν, τοῦ πρὸς τὸν Δία ὑπηρεφοῦς.

61 ΖΕΥ ΠΑΤΕΡ, Η ΠΟΛΛΩΝ ΤΕ ΚΑΚΩΝ ΛΥΣΕΙΑΣ ΑΠΑΝΤΑΣ·
62 Η ΠΑΣΙΝ ΔΕΙΞΑΙΣ ΟΙΩ ΤΩ ΔΑΙΜΟΝΙ ΧΡΩΝΤΑΙ. 63 ΑΛΛΑ ΣΥ ΘΑΡΣΕΙ· ΕΠΕΙ ΘΕΙΟΝ ΓΕΝΟΣ ΕΣΤΙ ΒΡΟΤΟΙΣΙΝ,
64 ΟΙΣ ΙΕΡΑ ΠΡΟΦΕΡΟΥΣΑ ΦΥΣΙΣ ΔΕΙΚΝΥΣΙΝ ΕΚΑΣΤΑ·
65 ΩΝ ΕΙ ΣΟΙ ΤΙ ΜΕΤΕΣΤΙ, ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ ΩΝ ΣΕ ΚΕΛΕΥΩ,
66 ΕΞΑΚΕΣΑΣ ΨΥΧΗΝ ΔΕ ΠΟΝΩΝ ΑΠΟ ΤΩΝΔΕ ΣΑΩΣΕΙΣ.

Τὸν ποιητὴν καὶ ΠΑΤΕΡΑ τῶδε τοῦ παντὸς ἔθηκεν ἐν τοῖς Πυθαγορείοις τοῦ τοῦ ΔΙΟΣ, καὶ ΖΗΝΟΣ ὀνόματι σημήνας. Δι' ὃν γὰρ τὸ ἔστι, καὶ τὸ ζῆν, τοῖς ΠΑΣΙΝ ὑπάρχει, τοῦτον ἀπίκμον ἀπὸ τῆς ἐνεργείας ὀνομάζεσθαι. κύριον γὰρ ὄντως ὄνομα θεοῦ τὸ τῆς ἐνεργείας καὶ τῆς ποιήσεως μάλιστα πρέπειν· τὰ δὲ ἐφ' ἡμῖν δοκοῦντα κύρια ἐπὶ τύχῃ καὶ προαιρέσει πίπτεται μᾶλλον, ἢ ἡ τῆς οὐσίας

οἰκειότης ἐξαλείφει· ὡς ἔστιν ἐπὶ πολλῶν ἰδεῖν ὀνομάτων ἀμοιρείας ποιᾶς καὶ μιμήσεως· οἷον εἰ ὁ πονηρὸς τὸν ἀγαθὸν καλεῖ· καὶ εἰ ὁ ἄθεος τὸν γνώμιμον εὐσεβῆ. τὰ γὰρ τοιαῦτα οὐδὲν μετέχει τῆς τῶν ὀνομάτων ὀρθότητος, ὅτι μηδὲν τῆς οὐσίας, ἢ τῆς ἐνεργείας παρίσησι τῶν πραγμάτων ἐκείνων, οἷς κεῖται ὀνόματα. τὴν οὖν ὅλως ὀρθότητα τῶν ὀνομάτων ἐν τοῖς εἰδώλοις τῶν πραγμάτων χρὴ ζητεῖν· καὶ τούτων ἐν τοῖς θείοις· καὶ τῶν θείων ἐν τοῖς ἀείσοις. ὅθεν καὶ τὸ τοῦ ΔΙΟΣ ὄνομα σύμβολόν ἐστι καὶ εἰκὼν ἐν φωνῇ δημιουργικῆς οὐσίας, τῶν τὰς πρώτας διαφέρεις τοῖς σχήμασι τὰ ὀνόματα διὰ Σοφίας ἐμβολὴν, ὥσπερ πνεῦς ἀγαλματοποιὸς ἀείσας, διὰ τῶν ὀνομάτων, ὡς δι' εἰκόνων, ἐμφανίσαι αὐτῶν τὰς δυνάμεις. τὰ γὰρ ἐν τῇ φωνῇ ὀνομάτων σύμβολα τῶν ἐν τῇ ψυχῇ νοήσεων ἀπεργάζοντο λὰς ἐννοήσεις αὐτὰς γνωστικὰς τῶν νοηθέντων πραγμάτων ἐποιοῦντο. τῇ γὰρ πρὸς τὰ νοητὰ ἐπιστροφῇ θεωείας πληθέντες, κἀκεῖθεν ἐγκύμονες γιγόμενοι νοερῶν ὠδίνων εἰς φωνὰς προϊόντες, τοιαῦτα ἐπίθετο τοῖς ἔσην ὀνόματα, ἃ δι' αὐτῆς τῆς φωνῆς, καὶ τῶν εἰς ταύτης ἀναφώνησιν παραληφθέντων στοιχείων, ὡς οἷόν τε ἦν, ἀπετύπωτε τῶν ὀνομαζομένων τὰ εἴδη, καὶ ἐπέστρεφε πρὸς αὐτὰς τὰς οὐσίας

τὰς

proprietate, reperta ſunt atque indita. Quemadmodum in multis nominibus licet intueri, quorum aliena eſt ab eo quod ſignificant impoſitio. Ut, ſi quis eum qui moribus ſit improbis probum nominet; & pium qui male de Deo ſentiat. Nihil enim, quæ ſunt hujuſmodi, rectæ nominum rationis ideo obtinent, quod earum rerum naturam vel facultatem, ad quarum ſignificationem data ſunt, minime exprimant. Decet ergo veram nominum interpretationem in rebus æternis quærere; idque in divinis, earumque præſtantiſſimis. Quo fit, ut JOVIS nomen ſymbolum quoddam atque imaginem opificis naturæ voce ipſa exprimat: cum qui primi nomina rebus indiderunt, propter ſummam ſapientiam, velut ſtatuarii quidã optimi, nominibus ipſis, tãquam formis, vires earum indicarint. Effecerunt enim ut quæ in voce nomina exſiſterent, cogitationum ſymbola fierent quæ animo continentur; cogitationes autem ea indicarent quæ cogitarentur. Cum enim aſſiduo intelligibilium uſu contemplatione abundarent, unde gravidi effecti, cogitatione parturiente ad voces accederent; ea nomina rebus imponebant quæ voce ipſa, & elementis quæ ad ejus expreſſionem adſumerentur, quantum fieri poſſet, rerum formas quibus nomina tribuerentur exprimerent;

coſque à quibus recte audirétur, ad earum naturam atque ſubſtantiã ita converterent, ut qui illorum contemplationis finis exſiſtebat, principiũ nobis ad aſſequendam rerum notitiam fieret. Ita ergo ab illis quidem antea quaternarius, qui mundum hunc condidit; hoc autem loco JUPITER PARENS, propter eas rationes quas attulim⁹, eſt appellatus. Quod autem ab eo poſtulat hujus precis oratio, id ipſum ſane omnibus bonitate ipſius in promptu eſt: ſed eſt in nobis ſitũ ut ipſi accipiamus quod ſemper ab eo porrigitur. Nam & ſuperius dictum eſt;

-----finem dein ante precatus
Numina opus facito:-----

tanquam illos quidem nunquam non dare bona ſignificet; ſed nos ea tum accipere, cum ad divinam largitionem ipſi attédimus. Neque enim admittet arbitrii libertas, niſi velit quæ vere bona ſunt. Sunt autem ejuſmodi veritas atque virtus; quæ ſemper ab opifice natura eademque ratione illucent omnibus. Poſtulat etiam hoc loco, ad NECESSARIAM MALORUM LIBERATIONEM, intueri nos noſtrã ipſorũ naturã: id enim ſignificat cum dicit, QUO DAEMONE UTANTUR; ita animum indicans. Hujuſmodi vero ad ſe converſione ſequi neceſſario ſtatuitur & malorum liberatio, & eorum oſtenſio quæ ad felicitatem à Deo porriguntur. Ex ſuppoſitione

ergo

τὰς ὀρθῶς αὐτὰς καταλύοντας· ὥστε γίνεσθαι τὸ πέρας τῆς ὀνείρων θεωρίας ἀρχὴν ἡμῖν πρὸς ἔυρεσιν τῆς περὶ πραγμάτων νοήσεως. ὅτω μὲν ἦν ὁ δημιουργὸς αὐτοῖς πάλαι μὲν τετραπτὸς, νυνὶ δὲ ΖΕΥΣ ΠΑΤΗΡ, ὃν ἂν ἐπομόσαι αἰτήσας ὠνόμασαι. ὃ δ' αὐτῷ παρ' ἀμφοῖν τὸ παρέσης ἐυχῆς ὁ λόγος, τοῦτο δὴ τοῖς ΠΑΣΙΝ ἐφήπλωσε δὲ ἀγαθότητα παρ' ἡμῖν δὲ ὄζει τὸ λαβεῖν τὸ ἀεὶ παρ' ἐκείνου διδόμενον. καὶ γὰρ ὄν τοῖς πρωτέροις ἦγετο, ---ἕρχεν ἐπ' ἔργον
Θεοῖσιν ἐπαξάμενος ---

ὡς ἐκείνων μὲν ἀεὶ διδόντων τὰ ἀγαθὰ, ἡμᾶς δὲ τότε αὐτὰ δεχομένους, ὅταν ἑαυτοὺς πρὸς τὴν θείαν δόσιν σωφρονίσωμεν. τὸ γὰρ αὐτεξούσιον ἐκ ἂν λάβοι τὰ ὄντως ἀγαθὰ μὴ βουλόμενον λαβεῖν. ταῦτα δέ ὄζειν μαθήσεως καὶ ἀρετῆς, ἀπὸ τῆς δημιουργικῆς οὐσίας ἀεὶ καὶ ὡσαύτως πᾶσιν ἐλλαμπόμενα. καὶ νυνὶ δὲ ὁ λόγος ἀναζητήσεως πρὸς τὴν ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ ΛΥΣΙΝ ἀπαιτεῖ τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν ἡμᾶς ἰδεῖν. τοῦτο γὰρ ἦν ΟΙΩ ΤΩ ΔΑΙΜΟΝΙ ΧΡΩΝΤΑΙ· αὐτῷ τῷ, οἵᾳ ψυχῇ. τῇ δὲ τοιαύτῃ εἰς ἑαυτὸν ὅπως ἐφῇ διοικίζειν ἐξ ἀνάγκης ἔπεσθαι καὶ τὴν ὑποταγὴν τῆς ΚΑΚΩΝ, καὶ τὴν ἔκφασιν τῆς πρὸς εὐδαιμονίαν ὑπὸ τῶν θεῶν πρωτηνομένων. ἐξ ὑποθέσεως

αὖ πρέπειν ὁ λόγος, ὅτι εἰ ΠΑΝΤΕΣ ἴδιεν οἷοί εἰσιν, καὶ ΟΙΩ ΤΩ ΔΑΙΜΟΝΙ ΧΡΩΝΤΑΙ, ΠΑΝΤΕΣ ΑΠΟΛΥΘΕΙΕΝ ἂν τῆς ΚΑΚΩΝ. τοῦτο δὲ ἀδυνάτον. ἐ γὰρ οἷόν τε ΠΑΝΤΑΣ ὁμοῦ φιλοσοφῆσαι, καὶ ὑποδέξασθαι τὰ ἐκλάμποντα τοῦ θεοῦ ἀεὶ περιφερόμενα ἀγαθὰ πρὸς εὐζωΐας τελειότητα. τί οὖν τὸ λειπόμενον, ἢ τούτους μόνους χρῆναι ΘΑΡΡΕΙΝ τοὺς περιόντας τῇ ἀναφαιρέσει τὰ οἰκεῖα ἡμῖν ἀγαθὰ ὀπισήμης; μόνους γὰρ τοιούτους ΑΠΟΛΥΘΗΣΕΣΘΑΙ τῶν παραπεπηγότων ΚΑΚΩΝ τῇ θνητῇ φύσει ἐπιδεῖ καὶ μόνοι πρὸς τὴν θέαν τὴν ὄντως ἀγαθῶν ἐπιστραφήσῃ, ὃς ἄξιον καὶ εἰς ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΓΕΝΟΣ ἐγγραφήν, ὡς ὑπὸ τὴν ΙΕΡΑΣ ΦΥΣΕΩΣ, τουτέστι φιλοσοφίας διδαχθέντας, καὶ ἀσκηθέντας τὰ δέοντα. τὴν δὲ κοινωνίας τῶν ΘΕΙΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΕΙ ΤΙ ΜΕΤΕΣΤΙΝ ΗΜΙΝ διαλώσομαι ἀντεχόμενοι τῶν ἀσεβῶν ἔργων, καὶ τῶν ὀπισημονικῶν γνώσεων, οἷς μόνη ἡ τοῦ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ψυχὴ θεραπεύεται, καὶ τῇ δὲ ἡδονῇ θεραπεύεται ΠΟΝΩΝ ΕΙΣ τὴν ΘΕΙΑΝ λῆξιν μεθισταμένη. συμβολόντως δ' ἂν εἰποῖμεν, ὁ νῦς τῶν προκειμένων ἐπῶν ἐστι τοιοῦτος· οἱ γόνλες ἑαυτοὺς ΑΠΟΛΥΟΝΤΑΙ

τῆς

ergo progreditur oratio, fore judicans ut MALIS OMNES LIBERENTUR, SI NORINT QUO DAEMONE UTANTUR. Sed fieri iſtud non poſſe. Neque enim valere OMNES ſimul ſapientiæ ſtudio teneri, & bona amplecti quæ à Deo ad felicitatis perfectionem conferuntur. Quid igitur ſupereſt, niſi debere eos ſolum CONFIDERE, qui ad diſciplinam illam accedunt quæ noſtra nobis bona oſtendit? conſtat enim illos tantummodo MALIS quæ mortali vitæ adhæreſcunt LIBERATUM IRI, quoniam & ipſi ſoli ad eorum contemplationem quæ vere bona ſunt ſeſe contulerunt; quos juſtum eſt DIVINO GENERI adſcribere, tanquam à SACRA NATURA, *id eſt* philoſophia, edoctos, & in eis quæ decet exercitatos atque excultos. Oſtēdem⁹ autē SI QUID DIVINORUM HOMINUM ſocietatis participes ſimus, cum honeſtis operibus incūbemus, atque diſciplinis intellectualibus; quibus ſolis HOMINUM reficitur animus, & LABORIBUS quos hic patiebatur liberatus, in DIVINAM ſortem commigrat. Significant igitur (ut paucis abſolvam) propoſiti verſus, eos qui ſeipſos NORUNT, humanis LIBERARI

perturbationibus. Quamobrem ergo non OMNES LIBERANTUR, cum nullis deſit ad ſui notitiam ex congenitis ſibi rebus occaſio? Quia permulti, inquit, ſpontanea mala patiuntur, qui vicina bona nec vident nec audiunt. Pauci autem ſunt qui eo ipſo malis liberari norint, quod IGNORENT QUO DAEMONE UTANTUR: ii nimirum, qui philoſophiæ auxilio perturbationum morbo purgati ſunt, terreniſque locis, tanquam carcere, liberati. Qui ergo poſtulat, JOVEM alloquens, AUT MULTIS MALIS OMNES LIBERARI; AUT OMNIBUS INDICARI QUALI DAEMONE UTANTUR? annon tanquam penes illum ſit etiam invitos OMNES ad veritatem revocare; negligere autem, vel dedita opera non facere, ut in vinculis detineantur? Aut etiam nec iſtud quidem cogitare ſanctum ſit? At indicat potius, decere ad Deum, tanquam PARENTEM, converti, qui ad vitæ felicitatem urgeat. Eſt enim Deus omnium quidem conditor; ſed bonorum etiam PARENS. Qui ergo MALORUM NOVIT LIBERATIONEM, qui

τῆς θνητῆς ἐμπαθείας. διὰ τί δὲ ὁ ΠΑΝΤΕΣ ΑΠΟΛΥΟΝΤΑΙ, πάντες ἀφορμὰς ἔχοντες ἐν συμφύτοις πρὸς ἐπίγνωσιν τῆς ἑαυτῶν οὐσίας; ὅτι οἱ μὲν πολλοί, ὡς ἔφην, αὐθαίρετα πήματ' ἔχοντές εἰσιν, οἱ τὰ ἀγαθῶν πέλας ὄντων οὐδ' ἐσορῶσιν, οὔτε κλύουσιν. ὀλίγοι δέ εἰσιν, οἱ τῶν κακῶν λύσιν σωιέντες ἐν τῷ γνῶναι ΟΙΩ ΤΩ ΔΑΙΜΟΝΙ ΧΡΩΝΤΑΙ· ἔτοι δέ εἰσιν οἱ φιλοσοφίᾳ καθηρέμενοι τὰ τῆς ἀλογίας παθῶν, καὶ ἐκ τῆς δὲ τόπων, ὥσπερ ἐκ δεσμωτηρίων, ἐλευθερούμενοι. πῶς οὖν φησι πρὸς τὸν ΔΙΑ, Η ΠΟΛΛΩΝ ΤΕ ΚΑΚΩΝ ΛΥΣΕΙΑΣ ΑΠΑΝΤΑΣ, Η ΠΑΣΙΝ ΔΕΙΞΑΙΣ ΟΙΩ ΤΩ ΔΑΙΜΟΝΙ ΧΡΩΝΤΑΙ; * ἄγε ὡς ἐπ' ἐκείνῳ ὂν καὶ ἄκοντας ἐπιστρέψαι πρὸς τὴν ἀλήθειαν ΑΠΑΝΤΑΣ, ΑΜΕΛΕΙΑ δή, ἢ ὅτι βουλῇ τοῦτο μὴ ποιοῦντας, ἵν' ἐν τοῖς δεσμοῖς κατέχοιντο; ἢ ταῦτα μὲν οὐδ' ὅσιον ὑπονοεῖν; ἐκεῖνο δὴ μᾶλλον ὁ λόγος ὑποδείκνυσι, ὅτι ὅτι ἡ θεὸν, ὡς πρὸς ΠΑΤΕΡΑ, ὑπισχνεῖται δεῖν τὸν πρὸς ζυζωίαν ἐπειγόμενον. ἔστι γὰρ ὁ θεὸς δημιουργὸς μὲν ΠΑΝΤΩΝ, πατὴρ δὲ ἀγαθῶν καὶ ΠΑΤΗΡ. ὁ γοῦν τὴν ΛΥΣΙΝ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ σωιεὶς,

* κβ' ἄγε

* κβ' ποιεῖν

κβ

καὶ τῶν αὐθαιρέτων πημάτων ἐλευθερούμενος, καὶ τῆς λυγρᾶς ἕξεως τῶν κακῶν ἐν ἐκείνῳ φυγὴν, ἅτε πρὸς τὸν ὄντως θεὸν κατηκόους βοήθειαν ὑπερφόμενος ἀναβοᾷ τὸ ΖΕΥ ΠΑΤΕΡ, τῷ * ἤδη πεφιλοσοφῆσθαι τὰ παιδὸς * χρ' ἤδη ἄξια, τὸν θεὸν ΠΑΤΕΡΑ καλῶν. καὶ ἐννοεῖ * διὰ τὸ ἀφ' ἑαυτῆς συμβαῖνον, ὡς εἰ γένοιτο ὅτι ΠΑΝΤΩΝ, ΠΑΝΤΕΣ ὁμοίως ἂν ἐαυτῷ τῆς ΚΑΚΩΝ ΑΠΟΛΥΘΕΙΕΝ. εὑρὼν δὲ τὸ μὴ πεφυκὸς, διὰ τὸν θεὸν, διὰ τὸν πλείστους αὐθαίρετα πήματ' ἔχειν, * χρ' λέγει ὅτω λεκτέον πρὸς ἑαυτὸν, ΑΛΛΑ ΣΥ ΘΑΡΣΕΙ ὁ τὴν ὁδὸν ἐξορμικὸς τῆς ΑΠΟΛΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ. αὕτη δ' ἦν ἡ διὰ τῆς ΙΕΡΑΣ φιλοσοφίας ὑπερφυὴς πρὸς τὰ ΔΕΙΚΝΥΜΕΝΑ ὑπὸ θεῶν, ἃ οἱ πολλοὶ οὐχ ὁρῶσι, διὰ τὸ μὴ * χρῆσθαι ὀρθῶς * τῇς κοιναῖς ἐννοίαις, ἃς ΠΡΟΣΕΦΥΣΕΝ ὁ δημιουργὸς τῷ λογικῷ γένει πρὸς ἐπίγνωσιν ἑαυτοῦ. ἐστὶ οὖν τὸ ΔΕΙΞΑΙ τινι ὅτιοῦν, δύο πρόσωπων ἐνεργείας εἰς αὐτὸ διαμιᾶς ἐμφαίνῃ· (πῶς γὰρ ἂν ΔΕΙΞΑΙΣ τυφλῷ, κἂν μυριάκις προσφέρῃς ὃ βέλη ΔΕΙΞΑΙ; ἢ πῶς ἂν τῷ ὁρῶντι ΔΕΙΞΑΙΣ μηδὲν προσάγων;) ἀμφοτέρας οὖν παρεῖναι δεῖ· τό, τε φῶς τοῦ ΔΕΙΚΝΥΝΤΟΣ προσαγόμενον ἀγαθὸν·

καὶ

qui ſpontaneis præterea liberatus eſt, qui item damnoſam contentionem fuga voluntaria devitavit, ad congruum ille Dei auxilium converſus JUPITER PARENS inclamat; hoc ipſo videlicet, quod ea ſit ante operatus quæ filium decuerant, PARENTEM appellans. Intelligit deinde ex eo quod de ſe contigit, ſi idem fieret ab OMNIBUS, OMNES quoque ſimiliter atque ipſum MALIS LIBERATUM IRI. Poſtea, ubi deprehendit non iſtud Deo autore fieri, ſed multorum culpa, qui ſpontanea mala amplectuntur; ſeipſum CONFIDERE adhortatur, qui LIBERATIONIS MALORUM viam invenerit. Ipſam nimirum ad ea converſionem, quæ ſibi ſacræ philoſophiæ opera à Deo OSTENSA SUNT; quæ multi propterea non vident, quod communibus notitiis non recte utantur, quas ad ſui cognitionem rationis capaci generi opifex ipſe INNASCI voluit. Quoniam vero ad quamcumque rem alicui OSTENDENDAM duarum perſonarum actiones in unum cõſtet debere concurrere: (qui enim cœco quod cupis OSTENDAS, etiamſi millies proferas? aut qui videnti DEMONSTRES quod non proferas?) utrumque certe adeſſe convenit; & bonum quod ab eo proponitur qui OSTENDIT,

&

& ejus videndi capacem oculum, cui res ipſa OSTENDITUR; ut hinc quod in videndi ſenſum cadit, inde autem viſio ipſa, ad OSTENSIONIS effectum concurrant. Quæ cum ita ſint, ponamus fore ut omnes ſimul MALIS LIBERENTUR, ſi OMNIBUS OSTENDAT opifex atque largiatur ſuæ naturæ notitiam, & QUO DAEMONE UTANTUR. At non OMNES tamen ſimul MALIS LIBERANTUR. Sequitur ergo non OMNIBUS eum OSTENDERE; ſed iis tantum qui per ſe ad MALORUM LIBERATIONEM accedunt, quique ſponte oculos ad ejus quod oſtenditur contemplationem atque ſuſceptionem intendunt. Non eſt igitur ipſe in cauſa cur OMNIBUS minime OSTENDATUR; ſed illi ipſi, qui vicina bona neque vident neque audiunt: unde ſpontanea mala pati diximus. Eſt ergo in cauſa qui eligit: non Deus, qui OMNIBUS quidem ſemper quæ bona ſunt, quantum poteſt, ante indicat; non OSTENDIT tamen ſemper OMNIBUS, quia quo tempore porriguntur, plurimorum morbo caligent oculi, & deteriorum occupatione deorſum defixi hæreant.

Con-

καὶ τὸ ΔΕΙΚΝΥΤΑΙ, ὁλοσχερὲς ὄμμα ἵνα ἐκεῖθεν μὲν τὸ ὁρᾶσθαι, ἐντεῦθεν δὲ ἡ ὄρεξις σωφρόνως πρὸς τὴν τῆς ΔΕΙΞΕΩΣ συμπλήρωσιν. τούτων δὲ ἔτως ἐχόντων, λάβωμεν ὑποθέσιν πάντας * * αὖ ἅμα ΑΠΟΛΥΘΗΝΑΙ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ, ΕΙ ΠΑΣΙ ΔΕΙΞΕΙΕΝ ὁ δημιουργὸς, καὶ ἐμφανίσαι τὴν τῆς ἑαυτοῦ οὐσίας ἐπίγνωσιν, καὶ ΟΙΩ ΤΩ ΔΑΙΜΟΝΙ ΧΡΩΝΤΑΙ. ἀλλὰ μὴν οὐ ΠΑΝΤΕΣ ἅμα ΑΠΟΛΥΟΝΤΑΙ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ. οὐκ ἄρα ΠΑΣΙ ΔΕΙΚΝΥΣΙΝ, ἀλλὰ μόνοις ἐκείνοις τοῖς πρὸς ΑΠΟΛΥΣΙΝ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ οἴκοθεν ὁρμωμένοις, καὶ τὸ παρ' ἑαυτοῖς ὄμμα πρὸς θέαν τοῦ ΔΕΙΚΝΥΜΕΝΟΥ, καὶ ὑποδοχὴν ἀνατείνασιν. οὐκ ἄρα αὐτὸς αἴτιος τοῖς μὴ ΠΑΣΙ ΔΕΙΞΑΙ, ἀλλ' οἱ τῶν ἀγαθῶν πέλας ὄντων, ὅτ' ἐσορῶντες, ὅτ' κλύοντες. καὶ διὰ τοῦτ' αὐθαίρετα πέμαλ' ἔχειν λέγομεν. αἰτία δὲ τοῦ ἡγουμένου, θεὸς ὢν ΚΑΚΩΝ ἀναίτιος, περιλάμπων μὲν ἀεὶ τὰ ἀγαθὰ ΠΑΣΙΝ, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ· ΔΕΙΚΝΥΣ ὢν ΠΑΣΙΝ ἀεὶ, τῷ τὸ θεωρεῖν ὅμμα τοῦ περιφρονουμένων ἀγαθῶν ἐν τοῖς πλείοσι μεμυκέναι, καὶ κάτω νεύειν ἀσχολίᾳ τῇ πρὸς τὰ χείρονα.

ἡ ὑ τοιαύτη τῆς προκειμένων ἐπῶν ἐξήγησις
καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν συμφωνεῖ, καὶ
πρὸς τὴν ὑφηκμένων ἐπῶν διάνοιαν. εἰ γὰ
ὀπὶ τῷ θεῷ ἐστιν ἡ λύσαι πρὸς τ' ἀλήθειαν τὰς
ἀνθρώπους καὶ ἄκοντας, τί αὐθαίρετα πήματ'
ἔχειν αὐτοὺ ἐγκαλοῦμεν; τί ὑ συμβαλλόμεν
ὡς τ' ἔδειν ἃ δεῖ προσάγειν, εἰκονα ὑ φεύγειν;
ἢ τί τὰ συμβαίνοντα προφάσει φέρειν, καὶ ἰᾶσθαι
σπουδάζειν ὅπη δύναμεθα; ὅλως γὰ ἡ διὰ μαθή-
σεως πρὸς ἀρετὴν ὁδὸς ὑποκέκλεισται τοῖς τὸ
ἐφ' ἡμῖν ἀναιροῦσιν. ὃ γὰ ἂν ἔδει ποιεῖν, ἃ δὲ ὐκ
μηδέτη καὶ ἔρωτι πίθεσθαι τ' καλῶν, εἰ τῆ θεῆ
ἴδιον ἦν σώζειν ἡμᾶς ἀπὸ κακίας, καὶ τ' ἀρε-
τ' πλήρεις ποιεῖν μηδὲν παρ' αὐτῷ συνδυσφέ-
ροντας. ἀλλ' ὅτως αὖ ἡ αἰτία τῆς τῶν πολλῶν
πονηρίας θεῆ ἦν ἔγκλημα. εἰ ὑ ἀναίτιος κα-
κῶν ὁ θεὸς, ὥσπερ καὶ *λέγεται, δῆλον ὡς παρ' ἡ-
μῖν ἡ τ' ἀγαθῶν *ὑπόστασις, ὅτι πέλας ὄντων
αὐτῆς, καὶ ἐν ἡμῖν κατὰ τὰς ΦΥΣΙΚΑΣ ἐννοίας
κειμένων, ὅτ' ἐσπρῶμεν, ὅτε κλύομεν. αἰτία ὑ
τῆς ἀβλεψίας ταύτης καὶ ἀνηκοίας ἡ λυγρὰ
ἕξις, αὐθαίρετος ὅσα βλάβη, ἣν ἃ δεῖ προσ-
άγειν ὅπη πλεῖον, εἰκονα ὑ φεύγειν ἀπ' αὐτ,
καὶ τὴν τῆς ΚΑΚΩΝ ΛΥΣΙΝ
συνιέναι. καὶ τὴν εἰς θεὸν ἐπιστροφὴν ἐξδυ-
είσκειν. ὅτω γὰ ἡ τοῦδε τῆς θεῆ ἔλλαμψις,
τῆς παρ' ἡμῶν ὁρμῆσεως αὐτῇ συνεπιχύσης,

ΔΕΙΞΙΣ

*καὶ λέλεκται

*ἀπόστασις

Congruit autem iſthæc propoſitorum verſuum explicatio et cum veritate ipſa, & cum eorum mente qui præcedunt. Si enim Dei eſt homines etiam invitos ad veritatem pertrahere ; quid eos ſpontanea damna pati arguimus? quid rurſum litem exitioſam non excitare, ſed fugere, ſuademus ? quid item caſus adverſos moderate ferre, & remedia quærere? omnino enim quæ diſciplinæ via eſt ad virtutē, illis intercluditur, cum arbitrii tollitur libertas. Non enim eorum quicquam deceat vel agere, vel curare, vel ſtudioſe ſectari quæ recta ſunt, ſi Dei ſit ab iniquitate nos ſervare, virtutibuſque implere nihil ex nobis conferentes. Quod ſi ita ſe haberet, eſſet ita vitiorum cauſa in permultis divinæ culpæ tribuenda. Sin autem malorum culpa vacat Deus, ut etiam dictum eſt, haud jam dubium eſt quin ipſi à bonis defecerimus; quæ cum vicina habeamus, & in nobis ſecundum naturales notitias poſita, eadem ipſi neque intuemur neque audimus. Eſt vero cæcitatis hujus atque ſurditatis autor pernitioſa iſta contentio ſponte damnum amplectens; quam non decet amplius augere, ſed cedendo vitare, & malorum liberationem noſſe, viamque ad Deum revertendi invenire. Ita enim Dei quælibet indicatio, ſi eidem intuitus noſter accedat,

OSTENSIO evadit. Sunt vero OSTENSIONIS opera, quies animi, LIBERATIO LABORUM quos hic toleramus, divinorũ præterea bonorũ fruitio, & PATERNAE cõverſationis cõmunicatio. His igitur de virtute & veritate præmiſſis, & virtutis quidem præceptis nocturna ratiocinatione cõcluſis, veritatis autẽ ſpe ad quietẽ uſq; & ſaluté animi perducta; ea nunc adfert quæ ad alatæ puritatis ſplendorem pertinẽt; tertium nunirum philoſophiæ genus adjungens ſuperioribus.

67 ABSTINE PORRO CIBIS, QUOS DIXIMUS, TUM IN LUSTRATIONIBUS, 68 TUM IN ANIMI LIBERATIONE DIJUDICANS: ET CONSIDERA SINGULA, 69 RATIONEM, OPTIMUM AURIGAM, SUPERIORE LOCO STATUENS.

Sperne cibos cautus, veluti purgamina monſtrans,
Atque animum ſolvens, dixi. tum ſingula penſans,
Aurigæ menti cedas quas tractet habenas.

Natura ratione prædita, quæ corpꝰ habet ſibi congenitũ, ita ab opifice edita fuit, ut neq; ipſa corpꝰ exſiſteret, neq; tamẽ careret corpore; ſed eſſet quidẽ incorporea, in corpꝰ autẽ ſpecies ejus tota deſineret. Sicut n. in aſtris quidẽ quod eſt ſuperiꝰ, ſubſtãtia eſt corporis expers, quod autẽ inferiꝰ, corpore prædituꝫ:

& ſol

ΔΕΙΞΙΣ γίνεται. ἔργα δὲ τῆς ΔΕΙΞΕΩΣ, ψυχῆς αἴεσις, καὶ σωτηρία ἀπὸ τῆσδε πόνων, καὶ σωαίθησις τῶν θείων ἀγαθῶν, καὶ κοινωνία τῆς ΠΑΤΡΙΚΗΣ πολιτείας. ποσῶν τε περὶ ἀρετῆς καὶ ἀληθείας λεγομένων, καὶ τὰ μὴ τῆς ἀρετῆς παραγγέλματα εἰς τὸ νυκτερινὸν σύλλογον περατώσας, τὰς δὲ τῆς ἀληθείας ἐλπίδας, ἕως τῆς ἀνέσεως καὶ σωτηρίας τῆς ψυχῆς δείσας, ἐπάγῃ τὰ περὶ τῆς τῶν ἀγαθερέτων καὶ ἀφθαρσίας περιποιητικῆς, τείχον τε φιλοσοφίας γλυφὸν ὑποσωπῶν τοῖς ἀφεστηκόσιν.

67 ΑΛΛ' ΕΙΡΓΟΥ ΒΡΩΤΩΝ, ΩΝ
ΕΙΠΟΜΕΝ, ΕΝΤΕ ΚΑΘΑΡΜΟΙΣ,
68 ΕΝ ΤΕ ΛΥΣΕΙ ΨΥΧΗΣ ΚΡΙ-
ΝΩΝ· ΚΑΙ ΦΡΑΖΕΥ ΕΚΑΣΤΑ,
69 ΗΝΙΟΧΟΝ ΓΝΩΜΗΝ ΣΤΗ-
ΣΑΣ ΚΑΘΥΠΕΡΘΕΝ ΑΡΙΣΤΗΝ.

Ἡ λογικὴ οὐσία συμφυὲς ἔχουσα *τῷ τοῦ *σῶμα
δημιουργοῦ εἰς τὸ εἶδος πυρῆλθεν, ὡς μήτε τὸ σῶ- ὅτω
μα εἶδος αὐτῶν, μήτε ἄνευ σώματος· ἀλλ' αὐτὴν
μὲν ἀσώματον, ὑποπεφυκέναι δὲ εἰς ζῶμα τὸ
ὅλον αὐτῆς εἶδος. οἷον γὰρ ὅτι τὸ μὲν ἄνω
νοῦς ἀσώματος οὐσία, τὸ δὲ κάτω σωματική·

χρ' τι καὶ ἔστιν ἥλιος τὸ ὅλον· τὸ ἐξ ἀσωμάτου καὶ σώματος, ἐποτὲ διεζώστων, εἶτα σωληθέντων (ἔστω γὰρ αὖ καὶ διέξη πάλιν) ἀλλ' ἅμα συνδεδημιουργημένων, καὶ ἐν τάξει συμπεφυκότων, ὡς τὸ μὲν ἡγεμονικὸν εἶδος, τὸ δὲ ὑπήκοον· ὅπως ἔχῃ καὶ ἐπὶ τῆς ἐφεξῆς λογικῶν ψυχῶν, τοῦ τε ἡρωϊκοῦ, καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου. καί ἐστιν ἕκαστος ἥρως, ψυχὴ λογικὴ μετὰ φαντασιώδους σώματος· καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁμοίως, ψυχὴ λογικὴ μετὰ συμφυοῦς ἀθανάτου σώματος. καὶ τοῦτο τὸ Πυθαγορείων λεγόμενον δόγμα, ὃ δὴ Πλάτων ὕστερον ἐξέφηνεν, ἀπεφήνατο ξυμφύτῳ δυνάμει ὡσαυτέρως ζῴων τε καὶ ἡνιόχου, πᾶσαν θείαν τε καὶ ἀνθρωπίνην ψυχήν. διὸ δὴ οὖν πρὸς μὲν τελείωσιν τῆς ψυχῆς ἀληθείας ἡμῖν, καὶ ἀρετῆς· πρὸς δὲ ΚΑΘΑΡΣΙΝ τοῦ αὐγοειδοῦς ἡμῶν σώματος, τῆς τῶν ὑλικῶν μολυσμῶν ἀποθέσεως, καὶ τῶν ἱερῶν ΚΑΘΑΡΜΩΝ παραλήψεως, καὶ τῆς ἐπαγγέλσεως ἡμᾶς πρὸς τὴν ἐντεῦθεν ἀνάπτησιν θεοσυνδέτου δυνάμεως· περὶ ὧν οἱ προκείμενοι στίχοι διδάσκουσι, τὰ μὲν πεπαυμένα μολύσματα τῆς ὕλης πεφυκόπονες διὰ τοῦ, ΕΙΡΓΟΥ ΒΡΩΤΩΝ, ΩΝ ΕΙΠΟΜΕΝ· τὴν δὲ ἱερὰν ΚΑΘΑΡΣΙΝ, καὶ τὴν θεοσυνδέτου ἀλκὴν ἐνπεδένται δι' ὧν ἠνίξατο ἑτοιμολόγως λέγοντες, ΕΝ ΤΕ ΚΑΘΑΡΜΟΙΣ,

ΕΝ

& ſol etiam totum quid eſt ex incorporeo atque corporeo, haud aliquando ſeparatis, deinde conjunctis; (ita enim etiam rurſum diſtinguerentur) ſed ſimul conditis, eoque ordine congenitis, ut alterum quidem ducatum præſtet, alterum autem ſequatur: ita ſe habet in omnibus deinceps rationis participibus generibus, heroum ſcilicet atque hominum. & eſt heros quilibet animus rationis particeps corpori lucido conjunctus; & homo ſimiliter animus etiam ratione præditus cum congenito corpore immortali. Atque hoc quidem eſt Pythagoreorum dogma; quod Plato proculdubio promulgavit poſtea, cum divinum omnem atque humanum animum, congenitæ virtuti alati currus atque aurigæ comparavit. Eſt igitur nobis ad animi perfectionem veritate opus atque virtute: ad lucidi autem corporis noſtri PURGATIONEM, ſordium fæculętarũ deterſione, & ſacrarum PURGATIONUM aſſumptione; robore præterea divinitus annexo, ut hinc ſurſum evolare valeamus. Qualia verſibus iſtis ſignificantur, cum materiæ ſordes eo tollunt, quod CIBIS ABSTINERE, QUOS DIXIT, præcipiunt; cum deinde ſacram purgationem, divinituſque adnexum robur adjicienda eo innuunt, quod TUM IN PURGATIONIBUS

TUM IN ANIMI SOLUTIONE DIIUDICANS, adjungunt. cum denique totam humanæ naturæ ſpeciem integram atque perfectam reddi volunt, ubi AURIGAM RATIONEM SUPRA COLLOCANDAM ESSE concludunt. Hoc enim totam etiam naturam ſignificavit, atque partium ordinem in ea diſtinxit: quarum altera judicandi quidem habet facultatem, tanquam AURIGAE fungatur officio; altera autē parēdi, tāquā habenis regatur. Poteſt igitur ex propoſitis carminibus ab illis intelligi qui ſymbolis Pythagoricis credūt, oportere virtutis exercitatione, veritatiſque atque puritatis reſumptione, eorum curam gerere quæ ad lucidum corpus noſtrum pertinent; quod etiā animi tenue vehiculum oracula nominant. Extenditur vero PURGATIO iſta ad cibos uſque & potiones, univerſamque adeo victus rationem mortalis noſtri corporis; in quo jacet quod ſplendidum eſt, vitam inanimo corpori inſpirans, atque ipſius harmoniam continens. Vita enim corpus eſt quod materia deſtituitur, quodque vitam materiæ inhærentem generat, per quam mortale noſtrum perficitur, quod ex vita rationis experte materialique corpore componitur, hominis illius imago exſiſtens, qui ex rationis participe ſubſtantia & corpore materia deſtituto componitur. Quoniam igitur homo ipſi ſumus,

homo

ΕΝ ΤΕ ΛΥΣΕΙ ΨΥΧΗΣ ΚΡΙΝΩΝ. καὶ τὸ ὅλον εἶδος τῆς ἀνθρωπίνης ἐσίας ὁλόκληρον ἡμῖν ὑποδεδώκεσι δι' ὧν ἐπήγαγον, ΗΝΙΟΧΟΝ ΓΝΩΜΗΝ ΣΤΗΣΑΣ ΚΑΘΥΠΕΡΘΕΝ ΑΡΙΣΤΗΝ. *τοῦτο δὲ καὶ τῶν ὅλων ἐσίαν παρέπεται, καὶ τῶν τάξιν ἣν ἐν αὐτῇ μερῶν διεσήλατο, ὅπ τὸ μὲν ΚΡΙΤΙΚΟΝ, ὡς ΗΝΙΟΧΟΥΝ· τὸ δὲ ἐπόμενον, ὡς ΗΝΙΟΧΟΥΜΕΝΟΝ. ταῦτα * χάρ ἔξιν ἐν τῇ τοιαυτῇ ἐπῶν διδαχθῆναι τ' τῶν Πυθαγορείων *συμβολῶν μὴ ἀνήκοον, ὅπ δεῖ σὺν τῇ ἀσκήσει τ' ἀρετῆς, καὶ τῇ ἀναλήψει τῆς ἀληθείας καὶ καθαρότητος, ὅπως ἔχειν ποιεῖσθαι τ' περὶ τὸ αὐγοειδὲς ἡμῶν ζῶμα, ὃ καὶ ψυχῆς λεπτὸν ὄχημα οἱ χρησμοὶ καλοῦσι. διατείνει δ' αὕτη ἡ ΚΑΘΑΡΣΙΣ ἕως σπέρων καὶ ποτῶν, καὶ τ' ὅλης διαίτης τοῦ θνητοῦ ἡμῶν σώματος, ἐν ᾧ τὸ αὐγοειδὲς ἔχεται περισπόρον τῷ ἀψύχῳ σώματι ζωὴν, καὶ τ' ἁρμονίαν αὐτῷ συνέχον. ζωὴ γάρ ἐστι τὸ ἄϋλον σῶμα, καὶ ζωῆς ἐνύλου γυμνητικὸν, δι' ἧς τὸ θνητὸν ἡμῶν σῶμα συμπληροῦται, ὑπὸ τῆς ἀλόγου ζωῆς καὶ τοῦ ὑλικοῦ σώματος συγκείμενον, εἴδωλον δὲ τῆς ἀνθρώπου, ὃς ὑπὸ λογικῆς ἐσίας καὶ σώματος ἀΰλου συνέστηκεν. ἐστὶ δ' ἡμεῖς ὁ ἄνθρωπος,

* χρὴ τοῦτο

* χρὴ οὖν

* ἴσως συμβόλων

ἄνθρωπος ὑ διὰ ταῦτα· σωφρόνης διὰ παίτων μὲν ΚΑΘΗΡΑΣΘΑΙ καὶ τελειωθῆναι, τ ὑ ἐπιβάλλοντα ἕκαστον ἐφ' ἑκάστης φύσεως τηρῆσαι. ἔστι γὰ μὴν καὶ ΚΑΘΑΡΣΙΣ. οἷον, ψυχῆς λογικῆς κ τ μ τὸ λογικὸν, ΚΑΘΑΡΣΙΣ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια· κ τ δὲ τὸ δοξαστικὸν, ἡ βελτιωτικὴ ἀρετή. θεωρεῖν γὰ τὰ ἄνω πεφυκότες, κ τάπλιν τὰ κάτω, ἀληθείας μ πρὸς ἐκεῖνα, πολιτικῆς ὑ ἀρετ πρὸς ταῦτα δεησώμεθα, ὅπως ἂν τὴν μ ἀϊδίων θεωρητικοὶ γινώμεθα, τ ὑ ἐνεχομένων ποιητικοί. κατ' ἀμφότερα ὑ τοῖς θείοις ὅροις ἐμμένοντες τ τ ἀλογίας ἀποφυγοιμεν κλύδωνα. ἀπὸ ταύτης γὰ δεῖ ΚΑΘΗΡΑΣΘΑΙ τ λογικὴν ἡμῶν οὐσίαν, ἐπεὶ κ ταύτης προῆλθεν ἐν τῇ γενέσει. * μὴ δὲ κ τῷ ἀνομοίῳ δεῖ ἡμῶν σώματι προσέρχου σῶμα θνητ ὄν, καθαιρεῦσαι δεῖ κ τοῦτο, κ τῆς πρὸς αὐτὸ συμπαθείας ἀπαλλαγῶμεν. λείπεται δὲ οὕτω ἡ τ ψυχικοῦ σώματος ΚΑΘΑΡΣΙΣ, ἣν ποιήσασθαι δεῖ τοῖς ἱεροῖς ἑπόμενον θεσμοῖς κ τ ἱερατικὰς τέχνας. σωματικωτέρα δέ πως αὐτῆς ἡ ΚΑΘΑΡΣΙΣ. διὸ κ ὑλῶν ἐφάπτεται παντοδαπῶν θεραπεύουσα παντοίως κ μεταπείθουσα θεραπευτικῶς τὸ ζωτικὸν τοῦτο σῶμα χωρεῖν εἰς τ ὕλης, κ ἀναπαῆναι πρὸς τ αἰθέριον τόπον,

* χρ' ἀλλ' ἐπεὶ δὴ

homo autem per iſta: omnibus quidē PURGARI atque perfici neceſſe eſt; modum autem, qui in utraque natura emineat, retinere. Eſt enim alia alius PURGATIO. Verbi gratia; animi rationis participis (ſi quidem id ſpectes quod ratiocinandi vim habet) PURGATIO ſcientiæ effectrix veritas eſt; ſin autem ad opinionem attendas, virtus ea quæ in cōſultatione poſita eſt. Cū enim ita ſim⁹ natura effermati, ut quæ ſurſū ſunt cōtemplemur, regamus autem quæ deorſum: veritate quidem ad illa, civili autem virtute ad iſta indigemus; ut ſempiternarum quidem rerum contemplationi, eorum vero actioni quæ decent incumbamus. In utriſque autem ejus quod rationi adverſatur proceſſas effugerimus, ſi divinis finibus nos ipſi contineamus. Decet enim eo naturam noſtram rationis participē mūdare, quando & iſtam in generatione præceſſit. Quoniam vero lucido etiam corpori noſtro adnatum corpus mortale eſt; decet & iſtud quoque PURGARI, ſuaque ipſum contagione liberari. Supereſt igitur animalis corporis PURGATIO, quam decet facere ſacrarum legum, atque ejuſdem generis artium obſervatione. Sed eſt quodammodo craſſior iſthæc PURGATIO: quo fit, ut quacunque materias attingat, ſanans penitus, & eo ſtatim animale corpus iſtud adducens, ut materia ſe liberet, & in æthereum

locum evolet, in quo ſedem habere prima ipſi felicitas fuit. Quæcunque autem circa iſtud fiunt, ſi ita fiunt ut Deo convenit, non autem præſtigiatorie, virtutis atque veritatis regulæ convenire reperiuntur. PURGATIONES enim animi rationis participis lucido etiã vehiculo præcavent, ut cum earum opera pennas adeptũ fuerit, iter ad ſuperiora minime impediatur. Fuerit vero pẽnarũ ipſi productio optima, ſi paulatim terrenarũ rerũ agitetur repudiũ; ſique materiam vitare adſueſcat; ſi ea etiam inquinamẽta deponat, quibus, propter conjunctionem quam cum materiali corpore habebat, abundabat. Iſtis enim reviviſcit quodammodo & colligitur, divinoque robore impletur, animi denique intellectuali perfectioni conjungitur. Quid igitur ſi ad iſta conferant CIBI nonnulli? iis proculdubio, quibus ſeparari ab omnibus quæ ſunt morti obnoxia uſitatum eſt, prima ad PŨRGATIONEM via fuerit, ſi nonnullis iſthinc ſtatim abſtineant penitus, eiſque maxime quæ animo voluptatem adferunt, aut mortale corpus ad venerem excitant. Itaque & ſymbolicis præceptis nonnullorum juſſa eſt abſtinentia, ſenſum quidem primum habens ampliorem atque generaliorem; ſed conſequenter & hoc ipſum etiam cavens peculiariter, cujus mentionem

facit

τόπον, ὅπε τ κατάταξιν ἔχῃ αὐτῷ εὐδαιμονία ἓν πρώτη. παύτα ὃ λὰ περὶ τ τοῦ δρώμενα, ἐαν θεοφορεπῶς, κ μὴ ἀγυρτικῶς γίνη, συνεπόμενα τοῖς τ ἀρετῆς κ ἀληθείας κανόσιν ἐυείσκεται. αἱ γὰρ τῆς λογικῆς ψυχῆς ΚΑΘΑΡΣΕΙΣ, κ τὰ αὐγοειδῆς ὀχήματα τ θεομηδοῦνται, ὅπως ἂν αὐταῖς ὑποπτερον καὶ τῦτο γλυόμενον μὴ ἐμποδὼν ἴση πρὸς τὸ ἄνω πορείαν. περφυία δὲ αὐτῆς ἀείση ἡ χ μικρὸν μὲν ἔτη τῆς τῶν περιγείων διαστάσεως, κ ὁ πρὸς τ αὐλίαν ἐθισμὸς, κ ἡ ἀπόθεσις ὧν ἂν ἐπλήθη μολυσμῶν ἐκ τῆς πρὸς τὸ ὑλικὸν σῶμα συζεύξεως. διὰ γὰρ ἕτων ἀναβιώσκε βόπον τινὰ, κ συλλέγε, κ θεία πληροῦ τόνε, κ τῇ νοερᾷ τελειότητι τ ψυχῆς συναπτε. Τί δὲν εἰ *ὀνίων βρω- * κ'
μάτων πρὸς ταῦτα συμβάλλοιτο ἄν; * ἢ τοῖς ἔνια τ ἐπιζομένοις ὑπὸ πάντων χωρίζεσθαι τ θνητῶν, * κ' ἢ τὸ τινῶν ἀντεῦθεν ἤδη παντελῶς ἀποχέσθαι, κ μάλιστα τ γλυκυθυμούντων, κ κατατεινόντων εἰς γένεσιν τὸ θνητὸν σῶμα, πρόσθος ἂν γένοιτο εἰς ΚΑΘΑΡΣΙΝ. διὸ κ ἐν τοῖς συμβολικοῖς παραγγέλμασι ἐπελάπτο τινων ὠμοφαγίαν, μείζονα μὲν κ κατολικώτερον ἔχουσα τ προηγούμενον νῶν· ἐπομένως δὲ καὶ τοῦ μειζόνως τύτου ἀπείργουσα, ἕως ἂν τὴν μνήμων

ἑκάστου

ἐμβάτ ποιεῖ· οἷον, μήβαν ζώειν μὴ ἐθέλειν. τοῦτο δ' ὅτωσὶ λεγόμενον, ἑνός τινος ἀφίστησιν ἡμᾶς τῆς περὶ γῆν, καὶ τάττει σμικροτάτου. ἐὰν δὲ εἰς τὸ πολύγνιον τ Πυθαγορείων βαθύπιτος ἀπόδῃς, τ ὅλων τ ψυχέστεως ἀποχωῖ, δι' ἑνός πνος αἰθηρ διαχθήσῃ, καὶ ὡς ἐν βραχέσι τοῦτο ἐπεσισόμεθα. ὡς δὲ ἐν τοῖς τῶν αὐγοειδῶν καθαρσίοις τὸ ὑπὸ τούτου νοούμενον ὑπονοήσωμεν, ὁμοίως καὶ τὸ καρδίαν μὴ ἐθέλειν, περιηγμένως μὲ εἰς τὴν τοῦ

*κ' Συμικῶν *μυθικῶν καλάβασιν μὴ εἶναι λέγει· καὶ ἐπακολούθησιν ὃ καὶ τ τῶν μέρους ἀποχωῖ εἰσηγεῖται. κ' ὃ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ τὸ ἀνησιμαίων ἀπέχεσθαι δεῖν, θεωρήσωμεν τὸ μὲ ὅλον τ ἀνητῆς φύσεως ἀπείργειν ἡμᾶς· ἤδη ὃ καὶ τῆς περὶ αὐτὴν καὶ ἀνιέρων σαρκῶν μεταλήψεως. δίκαιον γὰρ τ συμβολικῶν ναθετήσεων καὶ τὸ περιφερόμενον φυλάττειν, καὶ τὸ εἴσω νοούμενον. ὁπ γὰρ τ συνεχῶς τῶν φαινομένων τηρήσεως ἡ περὶ μειζόνων μεταθαι κατόρθωσις. ὅτως οὖν καὶ νῦν ἀκουσώμεθα, ὡς διὰ βραχυτάτου λόγου μειζόνων ἔργων ἀρχὰς ἡμῖν ἐνδιδόντος τῷ ἔπους. ΕΙΡΓΟΥ γάρ φησι * ΒΡΩΜΑ-

*κ' ΒΡΩΤΩΝ ΤΩΝ· ὁ ταυτόν ἐστι τῷ, ἀπέχε φθαρτῶν σωμάτων. ἐπεὶ ὃ τῶν πάντων νῦν ἀπέχεσθαι δυνατὸν, ἐπάγει, ΩΝ ΕΙΠΟΜΕΝ.

καὶ

facit ſæpiſſime. Quale eſt, cum animantis vulvam comedi prohibet. Quod cum ita dicitur, à certa quadam re, eaque tenuiſſima nos removet. ſin autem ad Pythagoricæ profunditatis ſenſum multiplicem adſpicias, unius certe rei nomine quæ cadit in ſenſus, & qua VESCI prohibet, totius rei venereæ tibi ſignificatur abſtinentia. Ut autem in lucidi corporis PURGATIONIBUS id ipſum curemus quod intelligit, ſimiliter & cor edere prohibet: ut præcipue quidem ab iracundia revocet, ex conſecutione autem, ut ab eadem etiam parte abſtinendum eſſe demonſtret. Eadem vero ratione & illud, quo morticinis abſtinere præcipit, à mortali natura rejicit: immo vero ab earum participatione carnium quæ ſunt ad ſacrificia ineptæ atque prophanæ. Eſt enim juſtum in ſymbolicis præceptis & id obſervare quod nominatim cavetur, & idipſum etiam quod intus ſignificatur. Parit namque aſſidua ejus quod apparet obſervatio, virtutis curam ampliorem. Sic igitur & nunc iſta intelligamus, tanquam oratione breviſſima ingentium operum principia verſu nobis præbeantur. Cum enim CIBIS ABSTINERE præcipit, idem intelligit ac ſi corporibus veſci prohibeat quæ corruptionem patiuntur. Quoniam autem nunc CIBIS omnibus ABSTINERI non poteſt, QUOS DIXIMUS adjun-

adjungit. Addit deinde quo loco de omnibus dictum ſit, cum ET IN PURGATIONIBUS, ET IN ANIMI SOLUTIONE infert: ut CIBORUM ABSTINENTIA corpore[i] vehiculi ſplendorem ea curet diligentia, quam par eſt PURGATO ANIMO & materialibus impedimentis SOLUTO impendere. Addit præterea hujuſmodi ſtudio rationis JUDICIUM, quod lucidi corporis curam animi puritati congruam poſſit adhibere. Itaque & AURIGAM MENTEM ipſum appellavit, tanquam quæ ad hoc eſſet natura comparata, ut currui bene regendo præeſſet. MENTEM quidem, quia ratione prædita facultas ſit: AURIGAM autem, quia corpori moderetur, atque præſit. Eſt vero amatorius oculus ſuper AURIGAM collocatus. Quamvis enim animus unus ſit, oculo tamen veluti contemplatur veritatis campum, & vi ſua, tanquam manu, congenitum ſibi corpus cohibet, atque ad ſeipſum convertit, ut totus Deum intueatur, divinamque ſimilitudinem adipiſcatur. Atque hæc quidem eſt abſtinentiæ forma generalis, & quanta bona ſibi proponat. Quæ autem ſingillatim in ſacris apophthegmatis ſecreto tradita ſunt, etſi ſingula peculiarem abſti-

καὶ ποῦ περὶ τούτων εἴρηται ὑποδείκνυσιν, ΕΝ ΤΕ ΚΑΘΑΡΜΟΙΣ, ΕΝ ΤΕ ΛΥΣΕΙ ΨΥΧΗΣ· ἵν' ἡ ΑΠΟΧΗ ΤΩΝ ΤΡΟΦΩΝ τῆς διαυγείας τοῦ σωματικοῦ ὀχήματος ὄπιμόν τινα ποιῆται πρέπουσαν τῇ ΚΑΘΑΙΡΟΜΕΝΗ ΨΥΧΗ καὶ ΑΠΟΛΥΟΜΕΝΗ τῆς ὑλικῶν κατόχων. τῇ δὲ τοιαύτῃ ὄπτησεύσει ΚΡΙΤΙΚΟΝ ἐφέσησε λογισμὸν, τὸν δυνάμενον τὰ αὐγοειδῆς θεραπείαν τῇ καθαρότητι τ ψυχῆς σύμφωνον ὑποδῦναι. διὸ ΗΝΙΟΧΟΝ ΓΝΩΜΗΝ αὐτὸν περιγράψεν, ὡς ἐφεστάναι πτυκότα τῇ ὀχήματος εὐταξίᾳ. ΓΝΩΜΗΝ μὲν, ὅτι λογικὴ δυνάμις ἦν· ΗΝΙΟΧΟΝ δ', ὅτι ἐφαπτομένη καὶ ὑπεστῶσα τῷ σώματι. τὸ δ' ἐρωτικὸν ὅμμα ὑπὸ ΗΝΙΟΧΟΝ τέτακεν. εἰ γὰρ καὶ μία ΨΥΧΗ, ἀλλ' ὄμμασι μὲν οἷον θεωρεῖ τὸ τ ἀληθείας πεδίον· ᾗ δ' ἀναλόγῳ πρὸς χεῖρας δυνάμει τὸ συμφυὲς σῶμα κατέχει, καὶ πρὸς ἑαυτὴν ἐπιστρέφει, ἵν' ὅλη πρὸς τὸ θεῖον ἴδῃ, καὶ τ θείαν ὁμοίωσιν κλίνῃ. καὶ ὁ μὲν καθόλου τ ὑποχῆς τύπος τοιοῦτος, καὶ τοσούτων ἀγαθῶν σοχαζόμενον. τὰ δ' ἐπὶ μέρους ἐν τοῖς ἱεροῖς ὑποφθέγμασιν ἐν ὑπορρήτῳ παραδίδοτο, ὧν ἕκαστον εἰ καὶ μικρὴν ὑπο-

ὑποχὴν εἰσηγεῖτο. οἷον, κυάμων μὲν ὂν σπέρμασι, θυησιδείων δὲ ὂν ζώοις, καὶ τούτων χρὴ γένος, ὡς ὅπι ἰχθύων τὸ, ἐρυθεινῆ ἀπέχεσθαι, καὶ ὂν χερσαίοις δηλῦν, καὶ ἑτέρου τινὸς ὂν πτηνοῖς· καὶ τὸ τελαυταῖον, μέρη τινὰ ζώων ἀπηγόρευεν, οἷον, κεφαλὴν μὴ ἐσθίειν, μηδὲ καρδίαν. ὅμως καὶ ὂν ἑκάστῳ τούτων τὴν τελειότητα τῆς καθάρσεως ἀναστενυπᾶτο ὁ λόγος· διὰ μὲν ἴνας φυσικὰς ἰδιότητας τόδε, ἢ τόδε εἰς σωματικὴν ὑποχὴν καταξας· διὰ ἕξιν δὲ τῆς θυητῆς παθείας κάθαρσιν εἰσηγούμενος, καὶ ἐθίζων διὰ παντῶν εἰς ἑαυτὸν ὅπως ἐφικνεῖσθαι τὸν ἀνθρωπον, καὶ τῆς μὲν τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς τόπου ἐξαναδύναι, πρὸς δὲ τὸ Ἡλύσιον πεδίον καὶ αἰθέρα τὴν ἐλευθέρων μυσικὴν παιδῶν. ἐπειδὴ δὲ ὂν τάξει τὴν ὑπόδοσιν τῆς ὑποχῆς ἐποιοῦτο, διὰ τοῦτο καὶ μαχόμενα, ὡς ἂν οἰηθείη τις, εὑείσκετο παρ' αὐτοῖς σύμβολα, (πτηνῶν, ζώων ἀπέχεσθαι, τὸ καρδίας ἀπέχεσθαι ἐναντίον· εἰ μή πέ τις τὸ μὲν, καρδίας ἀπέχεσθαι, τοῖς ἀρχομένοις παρηγγέλθαι λέγοι· τὸ δὲ ζώων, τοῖς ἤδη τελείοις. ἐπειδὴ δὲ ἡ χρὴ μέρος ὑποχὴ, οἷς τὸ ὅλον ζῶον ἀπηγορεύετο) διὸ καὶ παρέργως προσέχειν δεῖ τῇ λέξει τῆς ἀναβάσεως, ἣν ἐμφαίνει τὰ ἑπόμενα. ΕΙΡΓΟΥ

ΒΡΩ- γὰρ φησιν. εἶτα, ὥσπερ ἐρωτῶντός τινος, ΤΩΝ ΠΟΙΩΝ; ἀπεκρίνατο, ΩΝ ΕΙΠΟΜΕΝ.

καὶ

abſtinentiam inſinuent; ut fabarum quidem in ſeminibus, carnium autem in animalibus; & in his ſecundum genera, quẽadmodum in piſcibus, cum rubellione abſtinendum præcipit,& in terreſtrib⁹ alio, & alio etiam in avibus; cum denique partes aliquas animalium prohibet, uti capite non veſci, neque cauda. In his tamen ſingillatim PURGATIONIS perfectionem eo ipſo exprimit oratio, quod per proprietates quaſdam naturales hoc vel illud ad corporalem quidem abſtinentiam diſponit; per unumquodque autem mortalis affectionis PURGATIONEM inſinuat; & per omnia efficit ut ad ſe converti homo adſueſcat, locumque generationis atque interitus relinquat, & ad campum Elyſium, liberumque ætherem commigret. Quoniam autem ordine Pythagoreis ſiebant abſtinentiæ progreſſus, unde etiam ſymbola nonnulla apud eos ſibi repugnare aliquis exiſtimaverit; (eſt enim quod animantibus abſtinere jubet, ei contrarium, quod veſci corde prohibet: niſi iis qui initiãtur hoc quidem tradi, illud autem adultis atque perfectis putes. Eſt autem parte abſtinere ſuperflue imperatum, quibus totum animal vetitum eſt) ideo diligenter attendere oportet ad ordinis rationem, quæ verſibus ipſis indicatur. ABSTINE enim, ait, CIBIS. deinde, tãquã quib⁹ interrogante aliquo; QUOS DIXIMUS, reſpondit.

Et

Et rurſum, cum ſecundo quæri poſſet, ubi DIXISSENT Pythagorei, & in quibus diſciplinarum traditionibus ciborum abſtinentiam docuiſſent; IN PURGATIONIBUS, ANIMIQUE SOLUTIONE, adjecit: tanquam præcedere PURGATIONES, ſequi autem SOLUTIONEM ſignificet. Sunt vero ANIMI ratione præditi PURGATIONES mathematicæ diſciplinæ. SOLUTIO autem ſurſum promovens, ratiocinatrix eorum quæ ſunt inſpectio. Quo factum eſt, ut ſingulariter locutus ſit, quando INQUE ANIMIS SOLUTIONE adjecit; cum diſciplinas multas mathematice complectatur. Illis ergo, quæ de ANIMO ad PURGATIONEM atque SOLUTIONEM peculiariter dicta ſunt, ea etiam par eſt adjungere de ſplendido corpore, quæ ipſi conveniant. Eſt igitur neceſſe ad PURGATIONES quæ fiunt diſciplinis, eas etiam accedere quæ myſticæ ſunt; & ad ratiocinatricem SOLUTIONEM, ſequi ſacerdotalem diſciplinam quæ ſurſum evehat. PURGANT enim iſta proprie, & ANIMI ratione participis ſpiritale vehiculum perficiũt. Liberant præterea ſordib⁹ à ratione alienis, & ad mũdorum ſpirituũ congreſſus idonee habẽdos præparant. Eſt enim impuro quod purum eſt nefas attingere. Quemadmodum igitur

καὶ πάλιν, ὡς πρὸς δευτέραν πεῦσιν ζητοῦσ᾽, τί εἶπεν οἱ Πυθαγόρειοι, καὶ ὧν ποίαις μαθημάτων παραδόσεσιν ἀποχὰς βρωμάτων εἰρήκασιν; ἐπάναγε, ΕΝ ΤΕ ΚΑΘΑΡΜΟΙΣ, ΕΝ ΤΕ ΛΥΣΕΙ ΨΥΧΗΣ· ὡς τῆς μὲν ΚΑΘΑΡΜΩΝ φροντιζομένων, τῆς δὲ ΛΥΣΕΩΣ ἐπακολουθούσης. ΚΑΘΑΡΜΟΙ * λογικῆς ΨΥΧΗΣ εἰσιν * δὲ αἱ μαθηματικαὶ ὅτι σῶμα· καὶ ἀνάγωγοι ΛΥΣΙΣ ἡ διαλεκτικὴ τῶν ὄντων ἐποπτεία. διὸ καὶ ἐνικῶς ἀπήγγελται, ΕΝ ΤΕ ΛΥΣΕΙ ΨΥΧΗΣ· τῆς μαθηματικῆς πλείσων ὀπτικωτέρου περιεχούσης. τοῖς ἓν ὀπτὶ ΨΥΧΗΣ εἰς ΚΑΘΑΡΣΙΝ καὶ ΑΠΟΛΥΣΙΝ οἰκείως παρειλημμένοις, δεῖ τὰ ἀναλογοῦντα καὶ ὅτι μάλιστα ὀπτάξαι. ἐκεῖνο τοῖς τε μαθηματικοῖς ΚΑΘΑΡΜΟΙΣ τοῦ τελεστικοῦ συνεισέναι, καὶ τῇ διαλεκτικῇ ΛΥΣΕΙ τὴν ἱεραρχικὴν ἀναγωγὴν συνέπεσθαι ἀνάγκη. ταῦτα γὰρ ἰδίως ΚΑΘΑΙΡΟΝΤΑ, καὶ τελειοῦντα τὸ παθηματικὸν ὄχημα τῆς λογικῆς ΨΥΧΗΣ, τὸ μὲ ὑλικῆς * ἀζωΐας αὐτὸ χωρίζει· πρὸς δὲ * δὴ. τὸ ἀκαθάρτων παθημάτων συνεσίαν ὅτι τηλείως ἔχειν ἀποσκοπίζει. μὴ καθαρὸν γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι ὐκ ἔστι θέμις, ὥσπερ οὐδὲ

ἀταξίας δ᾽ ὁμοίας

ἓν τῷ ψυχῷ ὀπτέον καὶ ἀρετῇ δεῖ κοσμεῖσθαι, ὅπως τοῖς ἀεὶ τοιούτοις σωθῆναι δύνηται· ἔστω δὲ καὶ τὸ αὐγοειδὲς καθαρὸν καὶ ἄϋλον δεῖ παρασκευάσαι, ἵνα ἡ τῶν θείων σωμάτων ἀνάσχηται κοινωνίαν. δι' ὁμοιότητος γὰρ πάντα φιλεῖ πρὸς ἄλληλα συναπτεσθαι· τῇ δὲ ἀνομοιότητι καὶ τὰ ἐγγὺς ὄντα τοῖς τόποις χωρίζεται. τοῦτο τῆς τελειοτάτης φιλοσοφίας τὸ μέγιστον οἱ Πυθαγόρειοι παρέδοσαν, πρὸς τὸν ὅλον τοῦ ἀνθρώπου τελειότητα οἰκεῖον, καὶ σύμμετρον. ὁ γὰρ ψυχῆς μόνης ἐπιμέλειαν ποιούμενος, τῆς δὲ σώματος ἀμελῶν, ἐκ τὸν ὅλον ἄνθρωπον ΚΑΘΑΙΡΕΙ. πάλιν δ' αὖ ὁ τοῦ σώματος οἰόμενος δεῖν ἐπιμελεῖσθαι χωρὶς τῆς ΨΥΧΗΣ, ἢ τὰς τοῦ σώματος θεραπείας συντελέσειν τι τῇ ΨΥΧΗ μηδὲν δι' ἑαυτῆς ΚΑΘΑΙΡΟΜΕΝΗ, τὸ αὐτὸ διαμαρτάνει. ὁ δὲ δι' ἀμφοτέρων οἰκείως θεραπεύων, καὶ ποιεῖ. ἢ, καθάπερ τοῦτο συναπτέσθαι τῇ τῶν ἱερῶν τέχνῃ ἡ φιλοσοφία, ὡς περὶ τὴν τῶν αὐγοειδῶν κάθαρσιν πραγματεία τις ἦν, εἰ χωρίσειας τὴν φιλοσοφίαν τῆς, οὐκ ἔτι τὴν αὐτὴν δυνάμεις εὑρήσεις. καὶ γὰρ τὴν συμπληρώσεως τὴν ἡμετέραν τελειώσεις τὰ μὲν ὁ φιλόσοφος νοῦς παρεξεύρε· τὰ δὲ ἡ τελεστικὴ ἐνέργεια συνεισήγαγε τῷ φιλοσόφῳ νῷ ἐπιμονὴν. λέγω δὲ ἐνέργειαν τὴν αὐγοειδῶς

ΚΑΘΑΡ-

*καθαρῶς

igitur ANIMUM ſcientia atque virtute ornari decet; ut cum talibus verſari queat: ſic & lucidum corpus purum exiſtere, materiaque carere, ut æthereorum communicationem queat tolerare. Solent enim ſimilitudine cuncta inter ſe conjungi: diſſimilitudine autem, etiam quæ vicina ſunt loco moveri, atque ſeparari. Hunc præſtantiſſimæ philoſophiæ modum, ad cumulatam hominis perfectionem aptum & convenientem, tradiderunt Pythagorei. Qui enim animi ſolum curam gerit, corpus autem negligit; non hominem PURGAT integrum. Et qui corporis rurſum, neglecto animo, habendam ſibi ſolum eſſe rationem exiſtimat; aut conducere aliquid ejus ſtudium, EXPURGATO nequaquam per ſe ANIMO; idem peccat & ipſe. Qui autem per utrumque apte incedit, jure id facit, & ita Philoſophiam cum ſacrorum arte conjungit, quæ in ſplendidi corporis PURGATIONE occupata eſt; quam ſi à philoſophica mente ſeparaveris, non amplius vires eaſdem habere inveneris. Ex his enim quæ perfectionem noſtram complent, alia quidem philoſophica mens prius invenit; alia autem adjecit myſtica operatio quæ mentem philoſophicã ſequitur. Voco autẽ myſticã operationẽ, lucidi corporis

purgandi facultatem: ut univerſæ quidem philoſophiæ moderetur quod vires habet contemplandi, tãquam mens; ſequatur autẽ quod in agendo poſitum eſt, tanquam facultas. Sunt vero ejus quod in actione cõſiſtit ſpecies duæ, civilis & myſtica. Illa quidẽ virtutum ope eo ipſo nos liberans quod eſt rationi cõtrarium: hæc autem ſacris artibus terrenas cogitationes amputãs. Exſiſtũt porro civilis philoſophiæ indicium non parvũ, leges ipſæ quæ in publico poſitæ ſunt: myſticæ autem philoſophiæ, civitatum ſacra. Eſt præterea totius quidem philoſophiæ apex mens contemplans; medium autem civilis; ultimũ vero myſtica: retinetque quod primum eſt (ſi cum reliquis duobus comparetur) oculi quidem ſimilitudinem; manus autem atque pedis rationem, quæ ſequũtur, ſi cũ primo conferantur. Quæ quidẽ omnia ita ſunt inter ſe cõjuncta atque ordinata, ut ſit imperfectum quodlibet, ac ſtultũ propemodũ, ſi reliquis deſtituatur. Quo fit, ut in unum coire oporteat veritatis inventricem ſcientiam, & vim illam quæ virtutem profert, & eam etiam quæ puritatem operatur, ut menti duci congruum exſurgat civile opus, utque ambobus iſtis conſentaneum bonum proferatur. Atque hic quidem finis eſt Pythagoricæ diſciplinæ; ut toti penitus alati fiamus ad bonorum divinorum perceptionẽ. ut cum mortis tẽpus inſtabit, relicto

in

ΚΑΘΑΡΤΙΚΗΝ δύναμιν, ἵνα τῆς ὅλης φιλοσοφίας τὸ μὲν θεωρητικὸν περιγνῷ, ὡς νοῦς· τὸ δὲ πρακτικὸν, ὡς δύναμις ἕπηται. τοῦ δὲ πρακτικοῦ δύο θῶμεν εἴδη, πολιτικὸν, καὶ τελεστικόν. τὸ μὲν διὰ τῆς ἀρετῆς τῆς ἀλογίας ὑποκαθαῖρον ἡμᾶς· τὸ δὲ, διὰ τῶν ἱερῶν μεθόδων τὰς ὑλικὰς φαντασίας ἀποτέμνον. διάγραμμα δὲ ἐμικρὸν τῆς μὲν πολιτικῆς φιλοσοφίας, οἱ ἐν κοινῷ κειμένοι νόμοι· τῆς δὲ τελεστικῆς φιλοσοφίας, τὰ τῶν πόλεων ἱερά. καὶ ἔστι τὸ μὲν ἀκρότατον τῆς ὅλης φιλοσοφίας ὁ θεωρητικὸς νοῦς· μέσον δὲ ὁ πολιτικός· καὶ τείτον ὁ τελεστικός. τοῦ μὲν πρώτου πρὸς τὰ δύο τὴν ὀφθαλμοῦ ἀναλογίαν ἀποσώζοντος· τοῦ δὲ μετ' αὐτὸ πρὸς ἐκεῖνο τὴν χειρὸς καὶ ποδὸς ἀξίαν ἐχόντων. πρὸς δὴ ἅπαντα δὲ συνηρμένων, ὡς ἀτελὲς εἶναι ὁτιοῦν τούτων, καὶ ἐξωὺς μάταιον, μὴ τῶν λοιπῶν συνδρομῆς τυγχάνον. διὸ εἰς μίαν ἕνωσιν συνελθεῖν δεῖ τὴν μὲν τῆς μαθείας εὑρετικὴν ὀπτικήν, καὶ τὴν ἀρετῆς περιβλητικὴν δύναμιν, καὶ τὴν καθαρότητος ἀπεργαστικὴν, ἵνα σύμφωνον τῷ ἡγεμονεύοντι νῷ τὸ πολιτικὸν ἔργον ὑποτελῇ, καὶ τούτοις ἀμφοτέροις ὁμολογούμενον* τὸ ἔργον * κε΄ ὑποφαίνῃ. τοῦτο τῆς Πυθαγορικῆς ἀγωγῆς τὸ ἀγαθὸν πέρας, ὅλους δι' ὅλων ὑποπτέρους γενέσθαι πρὸς τὴν τῶν θείων ἀγαθῶν μετάληψιν, ἵν' ὅταν ὁ τοῦ σωματίου χωρὸς ὀκνῇ, καταλιπόντες

ἐπὶ γῆς τὸ θνητὸν σῶμα, καὶ τὴν τούτου φύσιν ἀποδυσάμενοι, πρὸς τὴν ἀρρενίαν πορείαν ὧσιν ἕτοιμοι οἱ τῆς φιλοσοφίας ἀγῶνων ἀθλητᾶι. πότε γὰρ καὶ τὴν ἀρχαίαν αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι σάπιν, καὶ θεοποιεῖσθαι, ὅσον οἷόν τε ἀνθρώποις θεὸς γενέσθαι, μιμούμενος ὁ λόγος διὰ πάσης ἐξῆς.

70 ΗΝ Δ' ΑΠΟΛΕΙΨΑΣ ΣΩΜΑ, ΕΣ ΑΙΘΕΡ' ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΕΛΘΗΣ·
71 ΕΣΣΕΑΙ ΑΘΑΝΑΤΟΣ ΘΕΟΣ, ΑΜΒΡΟΤΟΣ, ΟΥΚ ΕΤΙ ΘΝΗΤΟΣ.

Τοῦτο πέρας ἦν πόνων τὸ κάλλιστον. τοῦτο, Πλάτων φησὶν, ὁ μέγας ἀγών, καὶ ἐλπὶς ἡ μεγάλη. τοῦτο φιλοσοφίας ὁ τελεώτατος καιρός. τοῦτο τῆς ἐρωτικῆς, καὶ τελεστικῆς ἔργον τέχνης τὸ μέγιστον, οἰκεῖῶσαι μὲν καὶ ἀναγαγεῖν πρὸς τὰ ὄντως καλά· ἀπολῦσαι δὲ τῆς τῶν πόνων, ὡς ἔκ πνος καταγείου ἀσκαλάβου τῆς ἐνύλου ζωῆς, καὶ ἀναγαγεῖν πρὸς τὰς αἰθερίους αὐγὰς, καὶ τῆς μακαρίων ἐνιδρύσαι νήσοις, τοὺς διὰ τῶν περιφερομένων ὁδεύσαντας. τούτοις γὰρ καὶ τὸ τῆς *ἀποθέσεως ἀπόκειται γέρας. ἐπεὶ εἰς χῶρος θεῶν ἡ θέμις ἀφικνεῖσθαι ἄλλῳ, ἢ τῷ κεκαθαρμένῳ ἀλήθειαν μὲν, καὶ ἀρετὴν ἐν ψυχῇ, καθαρότητα δὲ ἐν τῷ πνευματικῷ αὐτῆς ὀχήματι.

* ἴσως, ἀποθεώσεως

ὅτω

in terra mortali corpore, ejuſque natura exuta, ad cœleſte iter expeditiores fiant philoſophicorum certaminum athletæ. tum enim in primum ſtatũ illos reſtitutum iri, & Deos fore, quantum licet hominibus, verſibus indicatur qui ſequuntur.

70 SIN AUTEM RELICTO CORPORE COMMIGRES AD LIBERUM AETHEREM; 71 ERIS IMMORTALIS DEUS, INCORRUPTIBILIS, NEC AMPLIUS MORTI OBNOXIUS.

Sic ubi depoſito vacuus te ceperit æther
Corpore, vivus ages ſemper, ſemperque beatus.

Hic eſt laborum omnium finis præſtantiſſimus. Hoc certamen, inquit Plato, magnum; hæc ſpes ingens. Hic philoſophiæ fructus perfectiſſimus. Hoc amatoriæ atque myſticæ artis opus maximum: ea videlicet conciliare & afferre quæ vere bona ſunt; malis autem, quibus hic opprimimur, tanquam ex profundo fæculentæ hujus vitæ ſpecu, eripere, & ad ætheream lucem evehere, inque beatorum inſulis eos qui ſuperius iter ſecuti ſunt, collocare. Hos enim etiam exſpectat præmium relationis in Deos, in quorum ordinem adſciſci nemini fas ſit, niſi qui veritatem quidem atque virtutem animo ipſo adeptus ſit, puritatem autem ſpiritali ejus vehiculo.

Ita enim ſanus quidam atque integer effectus in primi habitus formam reſtituitur, ubi ad ſeipſum verarum rationum collectione redierit, omnemque divinum ornatum agnoverit, & hujus univerſi opificem invenerit. Id autem ubi fuerit effectus (quãtum poteſt poſt PURGATIONEM) quod ſemper ii ſunt qui in generationem natura non cadũt; notitiis quidé in univerſo etiam ad Deum ipſum evehitur; ſed quia congenitum corpus habet, etiã loco indiget in quo, aſtri more atque ordine, veluti ſedem exquirit. Cõveniat vero corpori ejuſmodi locus ille qui proxime ſub luna ſequitur; tanquam corporibus quidem corruptioni obnoxiis ſuperior, inferior autem cœleſtibus; quem LIBERUM AETHEREM nominant Pythagorei. AETHEREM quidem, tanquam materiæ expers, atque æternum corpus; LIBERUM autem, tanquam materialium perturbationum vacuum. Quid igitur, cum eo pervenerit, aliud futurus eſt, quam quod innuit, cum FORE IMMORTALEM pronũtiat; non quidé natura, ſed iis ſimilem de quibus in verſuum principio locutus eſt? Quî enim quod facto progrediẽdi initio ad virtutẽ pervenit, atq; eſt in deorũ numerum relatum, idem unquã cum iis valeat exſiſtere quæ ab æterno ſunt ejuſmodi? Atqui idipſum etiam indicat, quod ſequitur; FORE enim DEUM IMMORTALEM,

INCOR-

ἔτω γὰρ ὑγιής τις καὶ ὁλόκληρος γεγόμενος εἰς τὸ τῆς ἀρχαίας ἕξεως εἶδος ἀποκατάστασιν, διὰ τὴν τῶν ὀρθῶν λόγων ἐνώσεως ἀπολαβὼν ἑαυτὸν, καὶ πάντα τὸν θεῖον κόσμον ἀναγνωρίσας, καὶ τὸν δημιουργικὸν τοῦ παντὸς ἔξωθεν. τοῦτο δὲ γενόμενος, ὡς οἷόν τε μετὰ τῶν ΚΑΘΑΡΣΙΝ, ὃ ἀεί ἐστιν οἱ μὴ εἰς γένεσιν πεπηγὸν περυκότες, τὴν μὲν γνῶσιν ἔσω τοῦ παντὸς καὶ πρὸς αὐτὸν ἀνάγει τὸν θεόν· σῶμα δὲ συμφυὲς ἔχων, ὅπου δεῖ εἰς κατάταξιν ἀστροειδῆ, οἷον θέσιν ζητεῖ. πρέπει δ' αὖ τῷ τοιούτῳ σώματι τόπος ὁ ὑπὸ σελήνην περιεχῶς, ὡς ὑπερέχων τῶν μὲν φθαρτῶν σωμάτων, ὑποδεέστερος δὲ τῆς ἀφθαρσίας, ὃν ΑΙΘΕΡΑ ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ οἱ Πυθαγόρειοι καλοῦσιν. ΑΙΘΕΡΑ μὲν, ὡς ἄϋλον καὶ ἀΐδιον σῶμα· ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ δὲ, ὡς ὑλικῶν παθημάτων καθαρόν. πῇ οὖν ἀνεῖσε ἐλθὼν ἔσῃ, ἢ τοῦτο, ὅ φησιν, ΕΣΣΕΑΙ ΑΘΑΝΑΤΟΣ ΘΕΟΣ, ὁμοιώμενος τοῖς ὑπ' ἀρχῆς τῆς ἐκ τῶν λεχθεῖσιν ἀθανάτοις θεοῖς, ἢ φύσει ΑΘΑΝΑΤΟΣ ΘΕΟΣ. πῶς γὰρ ὑπὸ χρόνου τινὸς περικόπτων, καὶ ἐπιδεδωκὼς εἰς ἀρετὴν, καὶ ὑποδεούσην, τοῖς ἐξ ἀϊδίου τοιούτοις εἰς τὸν αὐτὸν ποτὲ καθεσταίη; δηλοῖ δὲ τοῦτο ἡ περιθήκη· ΕΣΣΕΑΙ γὰρ ΑΘΑΝΑΤΟΣ ΘΕΟΣ, ἐπήγαγεν,

AM-

ΑΜΒΡΟΤΟΣ, ΟΥΚ ΕΤΙ ΘΝΗ-
ΤΟΣ, ἵνα καὶ ἀφαίρεσιν τῶν θνητῶν, ἡ θεοποιία
ἡμῖν νοῆται, ἀλλ' οὐ φύσει, μηδὲ κατ' ἐσίαν
ἡμῖν ὑπάρχουσα, ἀλλ' ὑπερκοσμίως, καὶ κατ'
ὑπόδοσιν ὑπηλλαγμένη. ὡς ἄλλο γένος ΘΕΩΝ
ΘΕΩΝ ΑΘΑΝΑΤΩΝ μὲν τῇ ἀνόδῳ,
ΘΝΗΤΩΝ δὲ τῇ καθόδῳ γινομένων, οἱ
καὶ τὰ ἀγαυὰ ἔργα ἐξ ἀνάγκης ὑποβεβή-
κασιν· εἰ γὰρ ὑπερῆνοι μὲν ἀεὶ νοοῦσι τὸ θεῖον· ὕστοι
δὲ καὶ εἰς ἄνοιαν ἀυτὴν πολὺ πίπτουσιν. ὁ δὲ δὴ
τὸ τρίτον γένος ἡγήσατο, ἢ τὸ μέσον γένος τοῦ
δὲ τρίτου· ὁμοιοῦ *τῷ πρώτῳ γένει ὑποτεταγ-
μένον τῷ μέσῳ. ἡ δὲ καθ' ἡμᾶς ἐν ἀνθρώποις
ὁρωμένη πρὸς τὰς ἀγαθὰς ὁμοιότης, ἤδη
πρώτως μὲν ὑπάρχει ἡγεμονικωτέρων καὶ προσφυεστέρων τοῖς
ἡρωϊκοῖς καὶ μέσοις γένεσι. καὶ ὅτι κοινὴ καὶ μία
πάντων τῶν λογικῶν ψυχῶν τυγχάνει θεωρεῖ-
ται πρὸς τὸν δημιουργὸν θεὸν ὁμοιότης. αὕτη δὲ
ἀεὶ μὲν καὶ ὡσαύτως ὑπάρχει τοῖς ἀγαθοῖς. ἀεὶ
δὲ μόνον, καὶ οὐχ ὡσαύτως δὲ τοῖς μονίμοις αἰ-
θερίοις. ὅτε δὲ ἀεὶ, ὅτε ὡσαύτως, τοῖς μεταπε-
πτωκόσι. τὸ δὲ πρώτως καὶ ἀεὶ σῳζει ὁμοίωσιν
εἰς θεὸν εἴ τις τὸ δεύτερον καὶ τρίτης ἀπηκα-
σίας ἀπεμάξατο, ἢ τὸ δεύτερον τῆς
δὲ τρίτης, λέγοι ἂν ὀρθῶς. οὐ *μόνον σκοπὸς
ὁμοιω-

INCORRUPTIBILEM, NEC AMPLIUS MORTI OBNOXIUM adjicit: ut ejus quod morti ſubjectum eſt ademptione, DEOS nos factum iri ſignificet; cum neque natura, neque ſubſtantia tales exiſtamus, ſed progreſſu atque profectu evadamus. Quo fit, ut aliud genus iſtud DEORUM ſit, adſcenſu nimirum IMMORTALE, deſcenſu vero MORTALE, heroibuſque illuſtribus neceſſario inferius; cum illi quidem Deum ſemper mente complectantur; iſti autem in ejus ignorationem aliquando incidant. Non enim certe tertium genus fuerit, cum perfectum evaſerit; aut ejus reſpectu quod medium eſt tertium fiet: ſed erit primo generi ſimile, cũ mediis ſubjectum ſit. Quæ enim habitudine cum cœleſtib⁹ eſſe videtur hominibus ſimilitudo, perfectius jã & arctius heroicis mediiſque generibus ante ineſt. Quo fit, ut communis & ſola generũ omniũ ratione præditorũ ea videatur eſſe perfectio, quæ ad opificẽ Deũ accedit. Eadẽ vero ſẽper quidẽ, atque ſimiliter, ineſt cœleſtibus: ſẽper vero tãtũ, nec ſimiliter tamẽ, æthereis illis qui ſtati firmiq; ſunt: nõ autẽ ſemper, neque ſimiliter, æthereis illis qui decidũt, & qui ita natura comparati ſunt, ut verſẽtur in terra. Primã vero atq; præſtantiſſimã ſimilitudinẽ quæ cum Deo eſt, ſi quis ſecũdæ, atque adeo tertiæ exẽplar dicat, aut tertiæ ſecundam; non inepte dixerit. Non enim ſolum is ſcopus eſt,

ut

ut opifici Deo ſimiles efficiamur; ſed ut id regula optimæ, vel mediæ ſimilitudinis ratione conſequamur. Quod ſi ita perfecte minus aſſequimur, vel hunc ſaltem virtutis fructum maximum percipimus, quod naturæ noſtræ modū nec ignoramꝰ, nec ferimus indigne. Eſt autem virtutis permaximæ, creationis finibus, quibus omnia ſpeciatim diſtincta ſunt, ſeſe continere; ipſaſque ſequi providentiæ leges, quibus omnia pro cujuſque viribus ad bonum congruum feruntur, atque adjunguntur. Atque hæc quidem eſt aureorum carminum noſtra explanatio, qua Pythagorea dogmata mediocri compendio in conſpectum unum poſuimus. Decebat enim neque verſuum brevitate ſermonum noſtrum nos metiri: (ita namque latuiſſet cur optime multa præcepta ſunt) neque rurſum per univerſam philoſophiam extendere: (fuiſſet enim id majoris operæ quam præſens ratio poſtulat) ſed ſcribendi modum, quantum fieri potuit, ad eorum ſenſum referre, eaque tantum dicere quæ ad generalem dogmatum, quæ verſibus continentur, explicationem facerent. Sunt enim nihil aliud verſus iſti, quam philoſophiæ imago abſolutiſſima, ſummorumque in ea dogmatum compēdium, atque elementaris inſtitutio poſteris relicta ab iis, qui legem divinam ſecuti in cœlum ſublati ſunt:

quas

ὁμοιωθῶμεν τῷ δημιουργῷ θεῷ, μηδὲ πρὸς
κανόνα τὸν ἀείσιμον, ἢ τὴν μέσην ὁμοίωσιν. εἰ δ'
ὑπολαμβάνοιεν τάττων τυγχάνομεν, καὶ τὸ τέλειον
τῆς ἀρετῆς ἐν τούτῳ καρπούμεθα, ἐν τῷ τὸ μέ-
τρον τῆς οὐσίας ἡμῶν μήτε ἀγνοεῖν, μήτε δυσχε-
ραίνειν. ἀκροτάτη δὲ ἀρετὴ τοῖς τε τῆς δημιουργί-
ας ὅροις ἐμμένειν, οἷς πάντα καλῶς εἶδος διακέκει-
ται, καὶ τοῖς τῆς οὐσίας ἕπεσθαι νόμοις,
δι' ὧν τὰ πάντα πρὸς τὴν οἰκείαν δύναμιν
πρὸς τὸ σύμφερον ἀγαθὸν οἰκονομεῖται. τοιαύτη
τις χρυσῶν ἐπῶν ἡ ἐξήγησις ἡμῖν γέγονε, σπου-
δὴ ἔχουσα ἐν αὐτῇ Πυθαγορείων δογμάτων με-
τείαν σώζειν. ἔδοξε γὰρ μήτε ἐν τῇ τῶν ἐπῶν
βραχύτητι σῆσαι τὸν λόγον (ὅτῳ γὰρ ἂν πολλὰ
διέλαθεν, ὅτι καλῶς νενομοθέτηται) μήτε εἰς
μῆκος ἐκτεῖναι τὴν ὅλης φιλοσοφίας αὐτὸν
(μεῖζον γὰρ τοῦτο, ἢ κατὰ τὸν παρόντα λόγον).
μηδὲ τὸ μέτρον τοῦ λόγου, ὅσον οἷόν τε, πρὸς τὴν
τούτων ποίησαν νεῦν, τοσοῦτον μόνον ἐν αὐ-
τοῖς ἐξαπλώσαντας, ὅσον ἐκ τῆς καθόλου δογ-
μάτων τῆς τῶν ἐπῶν ἐξηγήσεως προσήκοντες.
ἔστι γὰρ ἑκὼν ἄλλο τὰ ἔπη ταῦτα, ἢ τις ὑφ' ὁτα-
οῦν αἱρετικῆς φιλοσοφίας, καὶ τῆς κεφαλαιωδεστέ-
ρων αὐτῆς δογμάτων ὀπτομένη, καὶ τὸν
τὸν θεῖον νόμον ἀναβεβηκότων συγγεγραφεῖ-
σα τοῖς μετ' αὐτὸν παιδευτικὴν στοιχείωσιν·

ἃ

ἃ δὲ καὶ τῷ ὄντι εἴπῃς ἂν τῆς ἀνθρωπίνης εὐημερίας εἶδη γνώσιμα κάλλιστον, καὶ ἓν ἔχ ἑνός τινος τῶν Πυθαγορείων ὑπομνημόνευμα, ὅλε ἢ τῆς ἱερᾶς συλλόγε, καὶ ὡς αὖ αὐτοὶ εἴποιμεν, τῶν * ὁμαίμων πανὸς ὑπόφθεγμα κοινόν. διὸ καὶ νόμος ἦν ἔωθέν τ ἀνιστάμενος αὐτὸς ἀκροᾶσθαι τούτων τῶν ἐπῶν, ὥσπερ τινῶν Πυθαγορικῶν θεσμῶν, ἑνός τινος ὑπαναγινώσκοντος· καὶ φρὸς ἑσπέραν εἰς ὕπνον μέλλοντας τρέπεσθαι· ὅπως αὖ τῇ συνεχείᾳ τ μελέτης τῶν τοιούτων λόγων, ζῶντα ἐν αὐτοῖς ὑποφήνωσι τὰ δόγματα. ὃ δὴ καὶ ἡμᾶς ποιεῖν δίκαιον, πρὸς τὸ συναίδεσθαι τ ἀπ' αὐτῶν ὠφελείας ὀψὲ γᾶν ποτε κλήσαντας.

* ἴσως ὁμακοεῖς

ΤΕΛΟΣ.

quàs certe humanæ etiam ingenuitatis documentum optimum revera queas nominare; nec putare Pythagorici cujuſdam commentationem exſiſtere; ſed totius ſacri cõvent⁹, atq;, ut ipſi dixerint, ὁμαήθ, id eſt, ſimul audientis cœtus univerſi, præclaram ſententiam. Quo factum eſt, ut mane verſus iſtos, tanquam oracula Pythagorica, recitante aliquo, audire, idemque veſperi, cum ſe ad ſomnũ converterent, facere, lex eſſet; ut aſſidua ejuſmodi ſermonum meditatione, qualia in eis viverent dogmata appareret. Quod ſane & nos etiam obſervare juſtum fuerit; ut quam tandem ab eis utilitatem colligere valeamus, experiamur.

FINIS.

Candido Lectori.

NONNULLA ſunt, amice lector, quorum te monitum volui. Primum, magnam tibi PETRO MORINO, viro probiſſimo atque doctiſſimo, habendam eſſe gratiam; cujus opera effectum eſt, ut multis in locis ex Vaticana bibliotheca exemplar noſtrum emendatum ſit. Deinde, uſum me eſſe, cum ex Italia redirem, PENSIROLAE, J. C. Taurino eo tempore profitentis, codice ad horam unam; ex cujus brevi inſpectione Vaticanæ lectionis fides mihi confirmata eſt. Præterea, quæcunque ad Græcæ editionis imaginem notata videris, conjecturas meas eſſe, in quibus exemplariũ deficiebat autoritas, ſive mutari debere aliquid, ſive adjici crederem: quod tamen judicio tuo relinqui vellem. Vale.

AUREA PYTHAGOREORUM CARMINA

Latine converſa, multiſque in locis emendata, illuſtrataque adnotationibus; quibus etiam Hieroclis interpretationi non parum lucis adfertur.

Autore
THEODORO MARCILIO.

LONDINI,
Ex officina ROGERI DANIELIS,
MDCLIV.

NOBILISSIMO GENERE NATIS, ATQUE EXIMIA

ſpe animi & ingenii præditis adoleſcentibus, Guilielmo, Carolo, & Richardo Percis, fratribus, Anglis, nobiliſſimi ac fortiſſimi viri comitis Northumbriæ filiis S. P. Dico.

QUod parens eloquentiæ Latinæ M. Cicero, de Q. Hortenſii oratoris indole poſuit in Bruto, illius admodum adoleſcentis ingenium, ut Phidiæ ſignum ſimul adſpectum & probatum fuiſſe; id mihi, quotieſcunque in vos intueor, Guilielme, Carole, ac Richarde Percii, adoleſcentes nobiliſſimi, in mentem venire ſolet, ac videri de nemine rectius quam de vobis uſurpari poſſe, quibus egregia quædam præclaraque indoles omnium voluntates conciliat; perinde ut ſicubi lumen aliquod in tenebris effulſit, omnium eo repente oculi conjiciuntur. Tanta enim decoris & honeſtatis elegantia eſt, ut non ſolum adultæ jam ſpecies pulchritudoque virtutis, ſed etiam ſpes atque exſpectatio creſcentis, admiranda, & ſingulari omnium caritate digna exiſtimetur. Sed ut in natis è terra ſtirpibus, quanquam flores magnæ jucunditati eſſe conſueverunt, cum & adſpectu pul-

cherrimi ſint, & fructum polliceantur; tamen quia & voluptatem illam momentaneam eſſe, & baccarum ubertatis exſpectationem fallacem, atq; in caſu poſitam eſſe intelligimus, ipſa fructuum maturitate quamprimum perfrui optamus: ſic mihi de præclara indole animi veſtri ad omnem decoris atque dignitatis excellentiam jucundiſſime cogitanti, majorem tamen ipſa laudum veſtrarum perfectio, & virtutis quaſi maturitas voluptatem adferret. Illa vero quanquam ſine acceſſione quadam ætatis contingere ſolet nemiſi, cura tamen diligentiaque accelerari poteſt; quemadmodum fructus interdum diligentiore quodam cultu matureſcere videmus, antequam ipſum maturitatis tempus appropinquarit. Qua virtutis accèleratione, nihil ad laudem inſignius homini accidere in vita poteſt. Nam quæ major commendatio ad gloriam Octaviano eſſe potuit, quam illud M. Tullii teſtimonium in Philippicis, *C. Cæſarem ineunte ætate docuiſſe, ab excellenti eximiaque virtute progreſſum ætatis exſpectari non oportere?* Quam illi etiam Ovidius poeta ingenioſiſſimus virtutis anticipationem tribuit, quaſi apicem totius dignitatis; appoſito etiam Herculis ac Liberi patris exemplo, qui etſi omni genere laudis cumulatiſſimi fuerint, tamen illud unum ad gloriam & ſummam dignitatem quaſi eximium habuerunt, quod ætatis progreſſionem, curſu quaſi quodam virtutis anteverterunt.

Parcite natales timidi numerare Deorum,
Cæſaribus virtus contigit ante diem.

Ingenium

Ingenium cœleſte ſuis velocius annis
Surgit, & ignavæ fert male damna moræ.
Parvus erat; manibuſq; duos Tyrinthius angues
Preſſit, & in cunis jam Jove dignus erat.
Nunc quoq; qui puer es, quãtus tunc Bacche fuiſti
Cum timuit thyrſos India victa tuos!

Sic ne Alexandro quidem illi, qui propter magnitudinem rerum geſtarum, magni cognomentum ipſum traxit ex virtutis magnificentia major laus tribui potuit ea qua decoratus à M. Tullio eſt in eadem oratione; *ex illius vita judicari poſſe virtutis eſſe quã ætatis curſum celeriorem.* Quæ vobis exempla, nobiliſſimi adoleſcentes, ad imitandum propoſita eſſe cupio, ut iiſdem quaſi gradibus, ad ſummam totius honeſtatis amplitudinem adſcendere pugnetis, quæ cum omnibus bene à natura informatis, tum vobis tali genere ortis, inprimis propoſita eſſe debet, quaſi extremum, quo curæ cogitationeſque omnes conferendæ ſint. Sed quid Romanorum vobis aut Græcæ nationis exempla proponere attinet, cum domeſticis abundetis? Omitto enim de aliis qui in Perciorum familia nobiliſſima omni genere laudis floruerunt; quos non dicam illuſtrare laudando, ſed percenſere numerando infinitum eſſet: unum parentis veſtri ſummi viri exemplum eſt, unde transferri poſſit imitatione, quicquid in ullo genere admirandum, atque omni ſtudio complectendum eſt. Hujus igitur ſi veſtigiis ingreſſi ad eandem laudis & gloriæ magnitudinem acriter incumbere perrexeritis, neminem dubitaturum arbi-

tror, quin flori ætatis, qui nunc ſuavitate quadam propinquæ ſpei omnes movet, brevi maximarum virtutum ubertas & copia reſponſura ſit.

Quod cum vehementiſſime cuperem, etſi veſtra ſponte jam excitati eſſetis, tamen facere non potui, quin etiam currentes, ut dicitur, incitarem; ut, non quidem ſtudioſius, nam id fieri vix poteſt, ſed fortaſſe majore animo & fiducia, parentis veſtri exemplo, virtuti & gloriæ ſerviretis. Eoque adductus ſum ut Pythagoræ carmen aureum, breviter à me adnotationibus illuſtratum vobis offerrem, quaſi teſtificationem potius eximiæ veſtræ indolis, ac in harum artium diſciplinis liberaliſſimis diligentiæ prope ſingularis, quam induſtriæ languentis excitationem.

Hoc igitur munus vobis fauſte, feliciter, proſpereque evenire, & quia in lucem exiturum eſt, aliis etiam optimarum artium ſtudioſis utilitati eſſe cupio, vehementerque opto. cumulatius enim quod propoſitum mihi eſt, conſecutus videbor, ſi non vobis tantum, ſed veſtra cauſa etiam cæteris hoc carmen fructuoſum erit; quia ut veſtræ in omnes humanitatis indolem perſpexi, etiam vobis nihil jucundius accidere poſſe intelligo, quam ſi quis vobis gratificari cupiens, eo ipſo de quamplurimis optime promereatur. Itaque ſic interpretationem hujus carminis temperare conatus ſum, ut neque multa quæ propter ætatem à vobis intelligi non poſſent, de Pythagoræ decretis philoſopharer, neque à rerum ipſarum

ipſarum inſpectione averſus viderer, ac ſyllabas tantum & vocabula quædam pueriliter aucupari. Pleniſſimam vero ſententiarum, quæ tanquam myſteria, his verſibus conſignatæ ſunt, ſi explicationem aggredi voluiſſem, & omnia quæ de Pythagoræ divini viri præceptis ad hujus inſtituti rationem accommodata erant conquirere; bibliothecæ ejuſdem argumenti libris impleri potuiſſent. Quid enim uberius ad dicendum eſt, quam de Diis immortalibus, de pietate in parentes, de immortalitate animorum, aliiſque ſexcentis philoſophiæ locis, graviſſimæ diſputationes? Sed mihi hoc tempore ſpectandum fuit, non tam quid uberrime aut ingenioſiſſime, quam quid aut ad veſtram ætatem, aut ad legentium opportunitatem convenientiſſime diceretur; ne ingenii oſtentatio puerilis à me ſuſcepta videretur potius, quam ratio inita fuiſſe, ut ſtudiis veſtris acceſſio quædam adjungeretur.

Hæc igitur cum voluntatis erga vos meæ inclinatio tam brevi tempore, à quo mihi primum cogniti eſtis, nata fuerit, exiſtimare vobis licet quanta ſit in vos pietas & quantus amor parentis, à quo ſpiritus hic quem ducitis, patrimonium, libertas, civitas vobis tradita eſt; quanta veſtri doctoris, cui in diſciplinam privatim dati eſtis, ornatiſſimi viri, de veſtra in omni genere laudis progreſſione, cura & cogitatio ſit, quorum exſpectationem ſine magna culpæ reprehenſione & languoris vituperatione fallere neutiquam poteſtis.

Quamobrem pergite ut facitis, nobiliſſimi

adoleſcentes, & in artium pulcherrimarum ſtudium, in quo eſtis, incumbite, ut virtutis & ſapientiæ magnitudine traditam à parente vobis hæreditatem laudis & gloriæ tueamini, atque immortalibus ejus erga vos meritis, referte propagatam veſtra virtute Perciorum familiæ immortalitatem; perſuaſi, ut res eſt, ſanctius parenti à liberis officium præſtari nullum poſſe, quam ſi etiam tunc cum è vita exceſſerit, virtute illorum ac meritis quaſi renaſci, & interitu ipſo vitam adeptus eſſe videatur. Valete, Lutetiæ, Calend. Februarii, ɔIↃ. Iↄ. XXCV.

Veſtræ dignitati addictiſſimus

Theodorus Marcilius.

NOBILISSIMIS, AC SUMMA SPE ANIMI ET INGENII prædítis fratribus, Guilielmo, Carolo, & Richardo Perciis, Anglis, Comitis Northumbriæ filiis.

Quis fuit à toto qui credidit orbe Britannos
Diviſos? at nil junctius eſſe poteſt.
Ingeniis nam læta ſuis nunc Anglia, late
Æternum in toto poſſidet orbe decus.
Quale tui Guiliclme, tui vel Carole creſcit,
Vel Richarde tui delicium ingenii;
Quod nunquam poterit cupienti ſpernere ab orbe
Immenſi refluens alveus Oceani.
Creſcite Germani, ſecli tria ſidera, fratres;
Nec lævo pereat ſidere veſtra ſeges.

TH. M.

ΤΑ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ ΕΠΗ ΤΑ ΧΡΥΣΑ.

Ἀθανάτους μὲν πρῶτα θεούς, νόμῳ ὡς διάκεινται,
Τίμα· καὶ σέβου ὅρκον· ἔπειθ' ἥρωας ἀγαυούς.
Τούς τε καταχθονίους σέβε δαίμονας, ἔννομα ῥέζων.
Τούς τε γονεῖς τίμα, τούς τ' ἄγχιστ' ὀνιγεαῶντας.
Τῶν δ' ἄλλων ἑταῖρον ποιεῦ φίλον, ὅστις ἄριστος.
Πραΰνου δ' εἴκοντα λόγοις, ἔργοισί τ' ἐπωφελίμοισιν.
Μηδ' ἔχθαιρε φίλον σὸν ἁμαρτάδα, εἰ νέον ἁμπλακίῃς,
Ὄφρα δυνώμεθα δυώαμις γὰρ ἀνάγκης ἐγγύθι ναίει.
Ταῦτα μὲν ὅπως ἴσθι. κρατεῖν δ' ἐθίζεο τῶνδε·
Γαστρὸς μὲν πρώτιστα, καὶ ὕπνου, καὶ ῥαθυμίης τε,
Καὶ θυμοῦ. πρήξεις δ' αἰσχρόν ποτε μήτε μετ' ἄλλου,
Μήτ' ἰδίῃ. πάντων δὲ μάλιστα αἰδοῖο σεαυτόν.
Εἰρήνην δικαιοσύνῃσιν ἀσκεῖν ἔργῳ τε, λόγῳ τε.
Μηδ' ἀμελίσσως σεαυτὸν ἔχειν περὶ μηδὲν ἐθίζειν·
Ἀλλὰ γνῶναι μὲν ὡς πάντεσσι πέπρωται ἅπασι
Χρήματα δ' ἄλλοτε μὲν κλητὰ φίλα, ἄλλοτ' ὀλητά.
Ὅσα τε δαιμονίοισι τύχαις ξυνοικεῖ ἄλγε' ἔχουσιν,
Ὧν αὖ μοῖραν ἔχῃς, πραπίδων φέρε, μηδ' ἀγανάκτει.
Ἰητρὸς δὲ πρόκειται καθ' ὅσον δύναται· ὧδε δὲ φέρζε·
Οὐ πάντα τοῖς ἀγαθοῖς ἥδιστα πολὺ μοῖραν δίδωσι.
Πολλοὶ δ' ἀνθρώποισι λόγοι δόλιοί τε, καὶ ἐσθλοὶ
Πρόσσιπποι· ὧν μήτ' ὀκνήσῃς, μήτ' ἄρ' ἐάσῃς
Εἰρηνὰς σεῦ λόγον. ψευδῆ δ' ἐπέων τιν' ἐάσῃ,
Ἡρᾴως ἴσχ. ὃ δέ τοι ἐρέω, σπεῦδ' πᾶσι τελεῖσθαι.

Μηδεὶς

AUREI PYTHAGOREORUM
verſus Theodoro Marcilio interprete.

PRæcipuo dignare Deos cultu, ordine legis,
Æternos; jurata pie ſervato: ſecundi
Heroum generi claro debentur honores.
Poſtea terreſtres Genios cole, rite litatis
Sacris. nec tibi ſint juſto ſine honore parentes,
Sanguineq; adjuncti. ex aliis tua formet amicũ
Deinde tibi virtus, ut quiſq; erit optimus, illi
Obſequere officiis, & dictis lenibus; illi,
Si leviter peccet, bonus ignoviſſe memento,
Quod poteris, cũ vi namq; eſt cõjũcta facultas.
Hæc rata ſint. Poſt illa modũ quoq; figere pugna
Rebus aqualiculi, & ſomno, Veneriq; profanæ,
Atque iræ. tum turpe nihil, ſive arbiter adſit,
Sive agites ævum ſolus, conceperis, ipſe
Te ante omnes reverẽs. tũ ſervantiſſim⁹ æqui
In factis dictiſq; ſuas: neq; mobilis unquam
Vivito & imprudens, ſed mortem ſcito manere
Omnibus: ergo & rem facere, atque expendere nummos,
Cum uſus fiet, ama. tũ quæ nos cœlitus urgẽt
Aſpera, de his placideq; tuam & ſine murmure partem
Diſce pati; tamen ut pugnes ratione mederi,
Quod poteris, reputeſq; animo divinit⁹ illa haud
Sæpe venire probis. Variis ſermonibus autem
Sæpe calent aures, rectis praviſq; : ſed illos
Nec metuẽs horreſce nimis, neq; credul⁹ audi.
Et ſi quis referat vaniſſima, tu tamen uſque
Æquum animi ſerves; atque hoc ſimul accipe dictum.

Ne

Μηδεὶς μήτ' λόγῳ σε παρείπῃ, μήτ' π ἔργῳ
Πρῆξαι, μηδ' εἰπεῖν, ὅ, τι τοι μὴ βέλτερόν ὄῃσι.
Βουλὰς ὃ περ ἔργου, ὅπως μὴ μωρὸς πέλῃ.
Δῆλῆ τι φρήσῃν τ', λέγῃν τ' ἀνόητα πρὸς ἀνδρός.
Ἀλλὰ ἰὰδ' ὀπλεέῃν, ἅ σε μὴ μετέπῃ τ' ἀνιήσῃ.
Πρῆσσε ὃ μηδὲν τῆμὴ ὀπίσασθαι· ἀλλὰ δικάζου
Ὅσσα χρεὼν, κὴ τερπνότατον βίον ὧδε διάξῃς.
Οὐδ' ὑγιείης τ' ἄρι σῶμ' ἀμῦναι ἔχῃν χρή.
Ἀλλὰ ποτῆ τ' μέζον, κὴ σίτου, γυμνασίων τε
Ποιεῖσθ. μέτρον ὃ λέγω τόδ', ὃ μήσ' ἀνιήσει.
Εἰδήζου ὃ δίαιταν ἔχῃν καθάρσιον, ἀθρυπτον.
Καὶ πφύλαξό γε ταῦτα ποιεῖν, ὁπόσα φθόνον ἴσχῃ.
Μὴ δαπανᾶν ἄλογα κτεῤῥὰ χαμεὸν, ὁποῖα κλυῶν ἀδαήμων·
Μηδ' αὐχεύθερος ἴσθι. μέζον δ' ὀπὶ πᾶσιν ἄειρον
Πρῆσσε ὃ ταῦθ' ἅ σε μὴ βλάψῃ· λόγισαι δὲ περὶ ἔργου.
Μηδ' ὕπνον μελαχοῖσιν ἐπ' ὄμμασι περσδέξασθαι,
Πρὶν τ' ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον ἐπῤῥυθμῆν·
Πῇ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;
Ἀρξάμενος δ' ἀπὸ πρώτου ἐπέξιθι· κὴ μετέπῃτα
Δῆναὶ μ' ἐκπρήξας ὅτι πλήσεο· χρησὰ ὃ, τέρπου.
Ταῦτα πόνῃ, ταῦτ' ἐκμῦέται· τούτων χρὴ ἐρᾶν σε.
Ταῦτά σε τ' θείης ἀρετ' ὁδὸς ἴχνια θήσει.
Ναὶ μὰ τ' ἀμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτύν,
Παγὰν ἀενάου φύσεως. ἀλλ' ἔρχευ ἐπ' ἔργον
Θεοῖσιν ἐπευξάμενος τελέσαι. τούτων ὃ κρατήσας
Γνώσῃ ἀθανάτων τ' θεῶν, θνητῶν τ' ἀνθρώπων
Σύστασιν, ἦ τ' ἕκαστα διέρχεται, ἦ τ' κρατεῖται.

Γνώσῃ,

Ne inducare cave dictis factiſve benignis,
Ut facias ſanæ quod non eſt utile menti.
Si aggrediare ad opus conſulta, ne quid inepte
Suſcipias. ſine mẽte agere aut effundere verba
Non ſani eſt hominis. Tu vero perfice quæ nõ
Poſt infecta velit ſerus dolor eſſe, nec unquã
Incipe quod neſcis; ſed primum diſcere tenta,
Si quid opus; ſic læta fluent tibi tempora vitæ.
Corpore item ut valeas non neglige, quod tibi firmum
Efficies, epuliſq; modum, vino atque labori
Præſtituẽs: modꝰ autẽ eſto nõ duriter angens.
Sed victum ſine deliciis, ſine ſordibus opta.
Præterea invidiæ ſcelus irritare caveto.
Nec facito indecores, turpis quaſi ganeo, ſũtus,
Nec reſtrictꝰ eas; modꝰ in re optabilis omni eſt.
Res age quæ tibi non obſint; ratione moveri
Sollers. nec dulci declines lumina ſomno,
Quã ter quoq; die reputes quid feceris; in qua
Parte modum exceſſi, quid perfeci, aut quid omiſi.
Atq; ita procedens adjunge noviſſima primis.
Si male geſtum aliquid, tute argue; ſin bene, gaude.
Hæc ſatage, hæc meditare, ſit hic amor unus, in ipſa
Te hæc diviſi habitus veſtigia clara reponẽt.
Juro tibi hũc à quo datus ille quaternio mẽti
Noſtræ, ex quo natura fluit ceu fonte perenni.
Sed nil fas tẽtare homini quin ante precetur
Fortunare ſibi hoc Divos. Hæc omnia ſervans
Mẽte animi ſeriẽ agnoſces hominũ atq; Deorũ
Quatenus in re omni patet aut reſtringitur.
idem Diſces,

Γνώσῃ δ', ἣ θέμις ἐστὶ, φύσιν θεοῖ παντὸς ὁμοίω.
Ὥστε σε μήτ' ἄελπτ' ἦμεν, μήτε τι λίην.
Γνώσῃ δ' ἀνθρώπους αὐθαίρετα πήματ' ἔχοντας,
Τλήμονας, οἳ τ' ἀγαθῶν πέλας ὄντων ἔτ' ἐσορῶσιν,
Οὔτ' κλύουσι, λύσιν θ' κακῶν παῦροι σωίσασι.
Τοίη μοῖρα βεβηκὼς βλάπτῃ φρένας. οἳ δ' κυλίνδεσις
Ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλα φέρουσ' ἀπείρονα πήματ' ἔχοντες.
Λυγρὴ δὲ σωοπαδὸς ἕεις βλάπτουσα λέληθε
Σύμφυτος· ἣν δ' ἀεὶ πρόσαγε· εἴκουσα δ' φάγειν.
Ζεῦ πάτερ, ἢ πολλῶν γε κακῶν λύσειας ἅπαντας·
Ἦ πᾶσιν δείξαις οἷῳ τῷ δαίμονι χρῶνται.
Ἀλλὰ σὺ θάρσει· ἐπεὶ θεῖον γένος ἐστὶ βροτοῖσιν,
Οἷς ἱερὰ προφέρουσα φύσις δείκνυσιν ἕκαστα.
Ὧν εἴ τοί τι μέτεστι, κρατήσεις ὧν σε κελεύω,
Ἐξακέσῃ, ψυχὴν δ' πόνων ἀπὸ πάντων λύσῃς.
Ἀλλ' εἶργε βρωτῆς, ὧν εἴρυμαι, ἔν τε καθαρμοῖς,
Ἔν τε λύσει ψυχῆς κείνων. μὴ φροίμιά δ' ἕκαστα
Ἡνίοχον γνώμην στήσας καθύπερθεν ἀείρου.
Ἣν δ' ὀλέσῃς σῶμα ἐς αἰθέρ' ἰὼν θείοιο
ἔλθῃς,
Ἔσσεαι ἀθάνατος θεὸς, ἄμβροτος, οὐκέτι θνητός.

Diſces, qua pote, naturam diffuſa per omnem
Portio quæ rata contineat, ne plurima ſperes
Non ſperãda homini, aut à vero devius erres.
Cernere erit duris homines involvier ultro
Caſibus; heu miſeros, bona qui acceptare propinqua
Non oculis, non aure velint; pauciq; malorum
Finem perſentire queant. Hæc ſcilicet illa
Sunt, animis quæ fata nocent; his corda cylindris
Huc illuc volitant, mala nunquam exhauſta ferentes.
Namque comes lædit contentio ſæva latenter
Inſita; quam irritare nocet; cui cedere lucrũ eſt.
Juppiter O quibus erueres mortalia curis
Secla, ſuum ſi cuique dares agnoſcere vitæ
Cuſtodem Geniũ! Sed enim te fidere oportet,
Humano ſiquidem generi cœleſtis origo eſt.
Atque illi natura palam divina locavit
Omnia: quorum ſi ulla tibi pars contigit, illis
Rite animum purgans quibus impero, deniq; vinces,
Atque malis animum eripies è talibus. Ergo
A vetitis te averte epulis; & ſive piare
Corpꝰ, ſive animũ à ſenſu revocare neceſſe eſt;
Utere delectu, atq; inquire in ſingula; vitam
Tempere t ut ratio quaſi currũ auriga volanté.
Sic ubi depoſito jam corpore, libera cœli
Templa penetraris, Deus immortalis, & omni
Spretus ab illuvie terrarum, eris integer ævi.

FINIS.

In hac interpretatione, illud
Καὶ πεφύλαξό γε πᾶσι τὰ ποιεῖν ὁπόσα φθόνον ἴσχει
convertimus,
Præterea invidiæ, &c.------
Nam & invidia & reprehensio intelligi potest verbo utroque, nempe & φθόνῳ & μέμψεως. Res enim cognatæ sunt livor ac reprehensio. Quare utrumque hac in re verbum usurpavit Hierocles. Modo enim à Pythagora præceptum esse ait, ut φθόνον fugiamus, modo ut μέμψιν.
Præterea in illis
------*Et sive piare*
Corpus, sive animum, &c.-----
Discessimus ab interpretatione Hieroclis. Nam is quidem sic intelligit hunc locum, quasi dixerit Pythagoras,
Ἀλλ' ἄειρε βρωτὰ ὧν εἴπομεν ἐν καθαρμοῖς,
Ἐν τε λύσει ψυχῆς. κεῖνον, καὶ φράζεο ἕκαστα.
Hoc est.
Verum epulas remove, quas diximus; inq; piandi
Præceptis animi & revocandi á sensibus. Ergo
Vtere delectu, atq; anquire in singula, &c.---
Quæ si germana Pythagoræ sententia est, mutari debebit interpunctio, sic ut paulo ante posui.
Cæterarum interpretationum ratio petenda ex adnotationibus. Jam illud,
Μηδ' ὕπνον μαλακοῖσιν.-- --
Profert etiam quasi Pythagoræ dictum Epictetus apud Arrianum lib. 4. c. 6. & ἁπλήστου exposuit ἐπιμελῆ ἑαυτοῦ καὶ ἐγκαλεῖν.

DE AUTORE:

CArmen hoc literis non esse conscriptum à Pythagora, doceri posse videtur illorum testimoniis qui asserunt nihil unquam in scriptis relictum fuisse à Pythagora. Nam & Lucianus, ὁ Θεσπέσιος, inquit, Πυθαγόρας, μηδὲν αὐτὸς ἡμῖν ἴδιον καταλιπεῖν τῆς αὑτοῦ ἠξίωσεν. hoc est, *Divinus vir Pythagoras nullam doctrinæ suæ partem literis consignatam ipse nobis relinquere voluit.* Et Josippus, Πυθαγόρου μὲν οὐδὲν ὁμολογεῖται σύγγραμμα, id est, *Pythagoræ nullum de quo certo constet scriptum est.* Et D. Hieronymus, qui cum dixisset in Pythagora se nescio quid legisse, refellerat eum Rufinus negans ullum exstare scriptum Pythagoræ; cui respondet his verbis D. Hieronymus, *De dogmatibus, non de libris locutus sum, quæ potui in Cicerone, Bruto, ac Seneca discere. Lege pro Vatinio oratiunculam, & alias, ubi sodalitatum mentio fit. Revolve dialogos M. Tullii; respice omnem oram Italiæ, quæ quondam magna Græcia dicebatur, & Pythagoreorum dogmatum inciſa publicis literis æra cognosces*, &c. Ergo fatetur D. Hieronymus nihil unquam literis conscriptum

Lib. de Lapsu in salutatione.

Orig. Judaic. l. 1.

Epist. adversus Rufin.

fuiſſe à Pythagora, non facturus ſi refellere potuiſſet.

Contra vero Laertius eos qui dicunt à Pythagora nihil conſcriptum eſſe, διαπαίζειν, hoc eſt, *jocari* ait; atque ipſe initia quædam profert librorum Pythagoræ. Et Plinius adducit quædam ex libro Pythagoræ. Proclus item Pythagoræ citavit orationem ad Abarum. Hoc igitur in medio fortaſſe relinquendum eſt.

c. 17. lib. 14.

Lib. 3. in Timæum Plat.

De carminis autem hujuſce autore ſummatim dici poteſt, ſententias quidem ipſas & decreta eſſe Pythagoræ, verſibus autem ea conſcripta, & in lucem edita fuiſſe à Pythagoreis. Quæ ſententia eſt D. Hieronym. *Cujus enim ſunt illa*, inquit, χρυσᾶ παραγγέλματα; *nonne Pythagoræ? in quibus omnia ejus breviter dogmata continentur; & quæ latiſſimo opere Philoſophus commentatus eſt Iamblichus, imitatus ex parte Moderatum virum eloquentiſſimum, & Archippum, & Lyſidem Pythagoræ auditores. Quorum Archippus ac Lyſides in Græcia, id eſt, Thebis ſcholas habuere, qui memoriter tenentes præcepta doctoris, ingenio pro libris utebantur.* Quæ D. Hieronymi ſententia confirmatur illo carminis hujus verſu Ναὶ μὰ τὸν ἀμετέρᾳ, &c. Jurat enim quicunque ille eſt carminis hujuſce autor, Pythagoram quod in Pythagoræ ipſius perſonam cadere non poſſe, nempe ut ſe ipſe juret, facile quivis intelligit.

Loco citato.

Hinc ergo factum eſt, ut apud autores interdum carmen hoc tanquam ipſius Pythago-

ræ

ræ citetur; alias vero quasi discipulorum Pythagoræ. Nam Proclus quidem Pythagoram τὴν χρυσῶν ἐπῶν πατέρα vocavit, hoc est, *Aureorum versuum parentem*. Parentis nomine, ut opinor, intelligens non scriptorem hujus carminis, sed sententiarum autorem. Quo sensu etiam vir doctissimus Clemens Alexandrinus quendam hujus carminis versum proferens, præceptum id esse inquit Pythagoræ. Καί μοι δοκεῖ σωτὴς τοῦτο ὁ Σάμιος παραγγέλλειν Πυθαγόρας.

Δειλὰ μὰ ὀπτορίξας - - -

Hoc est, Atque, ut equidem opinor, intelligens hoc Samius ille Pythagoras monet, &c.

Lib. 3. in Timæum Plat.

Pædagog. c. 10. lib. 1.

Contra vero Chrysippus apud Agell. & Plutarchus Pythagoreis tribuunt carmen hoc, non Pythagoræ. Galenus etiam se dubitare ostendit, παύτας, inquiens, δὴ τὰς φερομένας ὡς Πυθαγόρου παραινέσεις. *Illa quæ feruntur Pythagoræ præcepta*. Et Suidas fatetur sibi carminis hujus autorem esse incognitum. τινὲς δ', inquit, ἀναπιθέσιν αὐτῷ καὶ τὰ χρυσᾶ ἔπη. id est, *Nonnulli vero etiam Aureos versus ei attribuunt*. Quæ dubitatio Suidæ nata esse videtur ex illis Laertii verbis, τὸ δὲ φερόμενον ὡς Πυθαγόρου Λύσιδός ἐστι τοῦ Ταραντίνου Πυθαγορικοῦ. id est, *Quod vulgo scriptum esse fertur Pythagoræ, id Lysidis Tarentini est, qui auditor fuit Pythagoræ*.

c. 2. l. 9. In consol. ad Apollon. Lib. de cognitione & curatione morborum animi. In verbo Pythagoras. In Pythagora.

Ergo Laertius Lysidem autorem hujus carminis agnoscere videtur; alii Philolaum suspicati sunt.

Argumentum.

TOtius autem libri hæc ſententia eſt. Primum de officiis agitur adverſus Deum, parentes, propinquos, & amicos ſervandis; deinde vero de moribus atque inſtitutione vitæ privatæ. cujus partis initium eſt κρατεῖν δ' εἰδίζεο τῶνδε.

Carmen autem hoc univerſæ Pythagoreorum philoſophiæ quaſi compendium eſſe intelligitur ex verbis *D. Hieronymi* paulo ante citatis, cum inquit; *Aureis Pythagoræ præceptis, omnia ejus breviter dogmata contineri.* Quod ipſum ex iis quoque planum fieri poteſt quæ vir doctiſſimus *Hierocles* in hunc librum copioſe philoſophatus eſt, exemplo, ut opinor, *Iamblichi*: de cujus commentariis in hunc librum commemorat *D. Hieronymus.* Quanto autem carmen hoc in pretio fuerit olim, ex eo intelligere licet, quod *Galenus, tanquam remedium ad morbos animi convenientiſſimum, ſe conſueviſſe ait ſemel atque iterum carmen hoc perlegere quotidie primum, deinde vero etiam recitare.* ἐγὼ δή ποτε, inquit, ἐμῇ ταύτας δὴ τὰς φερομένας ὡς Πυθαγόρου παραινέσεις εἰθισα δὶς τῆς ἡμέρας ἀναγινώσκειν μὲ ἀ πρῶτα, λέγειν δ' ἀπὸ σώματος ὕστερον.

Loco citato. Lib. de cognitione & curatione morborum animi.

Χρυσᾶ. hanc uſitatam hujus carminis inſcriptionem fuiſſe ex *Proclo* intelligimus, qui, ut dictum eſt, *Pythagoram* vocat *Aureorum carminum parentem.*

Χρυσᾶ vero, id eſt *Aurei*, dicuntur hi verſus,

ſus, quod auro contra cari ſint, & laude digniſſimi. Nam res præclaræ dicuntur *Aureæ*. qua de re *Athenæus*, *Heſychius*, *Servius*, et *Hierocles* in hunc locum. Sic *Plato* τὸ χρυσῶν γένος, id eſt, *aureum genus*, ſive homines ætatis aureæ expoſuit, ἔκ ὁκ χρυσῦ πεφυκὸς, ἀλλ' ἀγαθὸν καὶ καλόν. hoc eſt, *Non ex auro fictum, ſed bonum & honeſtum.* In 1. Georg. In Cratylo.

Propterea ergo ſententiæ illuſtres, *Aurea dicta*, vel præciſe *Aurea* nominantur. ſic enim *Lucret.* Lib. 3.

Omnia nos itidem depaſcimur Aurea dicta.

Et citatur Caius Juriſc. libro ſecundo *Rerum cotidianarum ſive aurearum.* Sic *Aureæ fabulæ* in ſcholis dicebantur inter pueros. Quo reſpiciens *Plinius*, *Aſſem*, inquit, *para*, & *accipe* AUREAM *fabulam.* Trium vero *Aurearum fabularum* aſſem pretium fuiſſe ex eodem *Plinii* loco intelligere licet. *Sufficiunt*, inquit, *duæ fabulæ, an ſcholaſtica lege tertiam poſcis? eſt unde fiat, &c.* Hinc illa fabularum *Mileſiarum* apud *Apuleium* inſcriptio, *Aſinus aureus.* Qua de re nihil interpretes. l. 5. de diviſ. rerum. Epiſt. 20. lib. 2.

Ἔπη. Etiam χρυσᾶ παραγγέλματα, i.e. *Aurea præcepta* dicebantur, ut intelligimus ex D. *Hieronymo.* *Galenus* vero etiam παραινέσεις vocatas fuiſſe declarat. Loco citato. Loco citato.

Ἔπη autem hæc ſunt, id eſt, *verſus heroici*, more antiquorum, qui omnia verſibus conſcribebant. Primus *Pherecydes Syrius*, cui *Pythagoras* operam dedit, oratione ſoluta uſus dicitur. Qua de re *Plinius*, *Strabo*, *Suidas* in verbo *Pherecydes.* Verſibus autem ſolitum Cap 56. l. 7. l. 1.

In Pythagora. explicare omnia *Pythagoram* ex *Laertio* planum eſt, apud quem *Heraclides Sarapionis* filius tradit *Pythagoram* περὶ τῆς ὅλης, id eſt, *de naturæ univerſitate* ſcripſiſſe verſibus; & *Sacri ſermonis* à *Pythagora* ſcripti primum verſum profert *Laertius*.

In Pythagora. Τῆς Πυθαγόρου. De nomine *Pythagoræ Ariſtippus* apud *Laertium*. Hoc impoſitum ei nomen fuiſſe, *quod veritatem ſolitus fuerit* ἀγορεύειν, hoc eſt, *dicere, non minus quam* Πύθιος, id eſt, *Pythius* ſive *Apollo*. Hinc illa *Pythagoræ* auditorum vox αὐτὸς ἔφα, id eſt, *ipſe dixit* : de qua *M. Cicero*, & proverb. *Ipſe dixit*.

Lib. 1. de nat. Deor.

Πρῶτα μέν. Sic etiam *Phocylides*,

πρῶτα θεὸν τίμα ----

Θεὸν autem dixit *Phocylides* non θεὸς, quoniam à *Sibyllis* pleraque mutuatus eſt. Qua

In verbo Phocylides. de re legendus *Suidas*. *Xenophon* memor. li. 4. ἦν δὲ πᾶσιν ἀνθρώποις πρῶτον νομίζειν τοὺς θεοὺς σέβειν. hoc eſt, *apud homines univerſos hoc primum lege receptum eſt, Deos eſſe colendos*.

Lib. de Deo Socratis. In lib. 9. Æn. Lib. 6. Æn. lib. 2. de Legib. lib. de Deo Soc. lib. 1. Ἀθανάτους θεούς. Quos *Deos æviternos* vocavit *Apulcius* : *Ennius Ævi integros*, aut potius uno verbo *Ævintegros*. Qua de re legendus *Servius*. Ævum autem proprie in Deos convenire *Servius* docet in illud *Virgilii*,

Quem tibi longævo-----

M. Cicero vocavit, *eos qui cœleſtes ſemper habiti*. Ex quo numero duodecim *Di conſentes* ab Ennio duobus verſiculis comprehenſi, quos profert *Apuleius*, & *Martianus Felix*;

Juno,

Juno, Veſta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars,
Mercurius, Jovis, Neptunus, Volcanus, Apollo.

Solent autem ἀθανάτους θεοὺς Græci poetæ dicere: oratores ſæpius tantum θεούς. Latini, contra; poetæ ſæpius Deos; Oratores, Deos immortales.

Τίμα. Et hominum, & Deorum generatim dicitur Τιμὴ, id eſt *Honor*. Qua de re legendus *Ariſtoteles*. Cap. 12. lib. 1. ad Nicom.

Proprie autem Diis deberi τὸ σέβας. Parentibus Τιμὴν, Senibus αἰδὼ videtur ſignificare *Plutarchus*, cum inquit, ὅτι δεῖ τοὺς μὲν θεοὺς σέβεσθαι, γονέας δὲ τιμᾶν, πρεσβυτέρους δὲ αἰδεῖσθαι. id eſt, *Oportere Deos venerari, parentes colere, ſenes vereri*. Lib. de Inſtit. puerili.

Νόμῳ ὡς διάκεινται, *Ut lege diſpoſiti ſunt*. Legem *Hierocles* intelligit æternam ſive divinam, de qua legendus *Apuleius*. Lex autem hæc Dei eſt principis, qui cum alia re nulla comparari poteſt, & à quo ceu fonte Dii immortales, heroes, ac dæmones manarunt. Itaque recte *Hierocles* ἀσυγκρίτως πάντων προτιμώμενον vocavit, hoc eſt, *abſolute ante omnia honore afficiendum*. Hic à *Platone* in *Timæo* δημιουργὸς dicitur; ab *Hierocle* θεὸς θεῶν, hoc eſt, *Deus deorum*; & θεὸς ὕπατος, i.e. *Deus ſummus*; et κοσμοποιὸς, i.e. *mundi opifex*; & ἀριστοτέχνης, i. e. *Præſtantiſſimus artifex*. Quemadmodum & à *Pindaro* dictus eſt, ut refert *Plutarchus*. Lib. de doctrina Platonis. In lib. de ſera numinis ultione.

Hæc igitur ad *Pythagoræ* mentem accommodata interpretatio eſt; ad vitam vero com-

munem, & uſum reip. convenientius intelligi poteſt νόμῳ πόλεως, i. e. *Lex civitatis*; ut ſententia ſit, Diis venerationem & cultum tribui oportere non aliter quam patiuntur leges civitatis. Quod *Apollinem* quoties de Deorum cultu interrogaretur, ſolitum reſpondere docet *Ariſtoteles*, καὶ ὅτι τὰ μαντεῖα πάντα τοῖς ἀνθρώποις προστάττει καὶ τὰ πάτρια ποιεῖσθαι τὰς θυσίας. hoc eſt, *Et oracula omnia præcipere hominibus ut ſacrificent juxta leges patriæ.* Et *Socrates* apud *Xenophontem*, Ὁρᾷς γὰρ ὅτι ὁ ὃν Δελφοῖς θεὸς, ὅταν τις αὐτὸν ἐρωτᾷ, πῶς ἂν τοῖς θεοῖς χαρίζοιτο, ἀποκρίνεται· Νόμῳ πόλεως. hoc eſt, *Nam vides, quotieſcunque Apollo Delphicus interrogatur, quemadmodum ſacra diis grata fieri poſſint; oraculum edi, Juxtà legem civitatis.* Sic M. Cicero, *Deinceps in lege eſt*, inquit, *ut de ritibus patriis colantur optimi. De quo cum conſulerent Athenienſes Apollinem Pythium, quas potiſſimum religiones tenerent, oraculum editum eſt, Eas quæ eſſent in more majorum. Quo cum iterum veniſſent, majorumque morem dixiſſent ſæpe eſſe mutatum, quæſiſſentque quem morem potiſſimum ſequerentur, è variis; reſpondit, Optimum.* Et *Socrates* apud *Xenophontem* interrogatus, *An liceret cuilibet colere Deos pro arbitratu?* reſpondit, Οὐκ· ἀλλὰ νόμοι εἰσὶ καθ' οὓς δεῖ τοῦτο ποιεῖν. hoc eſt, *Minime. Sed leges ſunt, ex quarum præſcripto id faciendum eſt.* Reſpiciens ut opinor ad legem à *Dracone Athenienſibus* latam, quæ profertur à *Porphyrio*. Ἐπεὶ, inquit, καὶ Δράκοντος νόμος μνημονεύει τοιοῦτος. Θεσμὸς αἰῶνι τοῖς Ἀτθίδα

In Rhetoricis ad Alexandr.

Lib. 4. de vita Soc.

Lib. 2. de Legibus.

Lib. 4. de vita Soc.

Lib. 3. περὶ

Ἀτ ἰδία νεμομένοις κύει Θ ἀ ἅπαντα χεῖ- ὅποχῆς νον· Θεὸς τιμᾶν ϗ ἥρωας ἐγχωρίους ὀν κοινῷ, ἐμ-ψύ- ἑπομένους νόμοις πατρίοις, ἰδίᾳ κ᾽ δυνάμιν, χω . σὼ εὐφημίᾳ ϗ ἀπαρχαῖς καρπῶν, ϗ πελά- νοις ἑπετείοις. hoc eſt, *Quandoquidem etiam* Draconis *lex commemoratur hujuſmodi. Lex æterna omnibus iis qui* Atticam *regionem incolunt domina ſempiterna. Deos colunto, & heroes indigenas publice, juxta leges patriæ, & privatim etiam pro facultate, cum faventia & libationibus fructuum, & libis ſolennibus. Seneca* autem rationem reddens cultus deorum juxta conſuetudinem Romanam, ait ſe agere *non quæ diis grata, ſed quæ legibus juſta.*

Clauſulam vero illam Νόμῳ ὡς δἰκειν ται, communiter intelligi oportere de genere Deorum immortalium, heroum ac dæmonum, copioſe docet *Hierocles.*

Καὶ σέβε ὅρκον. Verbum σέβεσθ recte ſſime de juramento uſurpatur, eſt enim *invocatio Dei qua petimus ut ſit teſtis ſermonis noſtri, & puniat fallentes.* ὅρκΘ, id eſt, *jusjurandum,* τιμιώτατόν ὄζιν, hoc eſt, *veneratione digniſſimum* eſt, ut poſuit *Ari ottles.* Cap. 3. l. 1. S pi- c. 1 ix.

Duplex autem jusjurandum eſſe copioſe diſputavit *Hierocles.* Unum, quo naturæ totius univerſitas divinæ legi adſtricta eſt, eiq; obtemperare cogitur: alterum autem humanum, illius prioris quaſi rivulum ac imaginem. Jurisjurandi autem religio ſumma apud *Pythagoreos.* Unde uſitatum illis jurejurando fidem ſuam adhringere: ut infra, Ναὶ μὰ τὸν ἀμετέρᾳ, &c. Et Pythagoras ipſe initio libri

de

In Pythagora. de natura, apud *Lacrt.* ὁ μὲν τὸν ἀέρα ἢ ἀναπνέων· ὁ μὲν τὸ ὕδωρ τὸ πίνων, &c.

Verbum autem σέβεσθαι in *Pythagoræ* ſchola uſitatiſſimum fuit. Sic infra, σέβε δαίμονας.

In Pythagorâ. Et principio *Sacri ſermonis* apud *Laertium*, ὦ νέοι ἀλλὰ σέβεσθε, &c.

Hinc diſcipulorum *Pythagoræ* unum genus σεβασικοὶ dicti, quod ἐν τοῖς σεβασμίοις, id eſt, *rebus cultu ac veneratione dignis, ſive divinis verſarentur.* Quibus oppoſiti πολιτικοὶ, id eſt, *occupati in adminiſtratione Reipublicæ.* & μαθηματικοὶ, *profitentes ſcientiam menſurarum & ſiderum.* Legendus interpres *Theocriti.*

In Eclogam 4. Ἔστιν δ'. Inter θεοὺς ἀθανάτους, ſive Deos æviternos, ſive *immortales*; ac *dæmones terreſtres*, id eſt, homines, medium ſive interjectum genus eſt heroum, qui etiam dæmones boni, & angeli dicuntur. Nam his nominibus eadem vi ac notione uti ſæpe ſolent ii qui à *Pythagora* & *Platone* ſunt philoſophi, ut docet *Hieracles.* Qui etiam hæc nomina interdum à *Platone* ita diſtingui ſolere ait, ut diis immortalibus proximi, angeli nominentur, extremi heroes, medii vero ſive interjecti dæmones boni.

Ergo nunc *heroes* à *Pythagora* ii omnes intelliguntur qui medii ſive interjecti generis inter Deos immortales atque homines ſunt. Nempe ut primum ſit genus Deorum cœleſtium ſive immortalium; alterum genus ætherium ſive aerium, ſcilicet heroes; tertium autem terreſtre ſive dæmones. Legendus *Plato* in *Timæo*: *Apuleius* lib. de doctrina Plat. *Martianus Felix* lib. 2.

Apud

Apud *Laertium* vero idem *Pythagoras* dæmones vocavit eos qui inter Deos immortales ac heroes interjecti ſunt, ut quidem videatur dæmones intellexiſſe omnes, qui à *Platone*, ut diximus, angeli, & dæmones boni vocantur. Eſt enim decretum *Pythagoræ* apud *Laertium*, θεὺς μὲν δαιμόνων πρεσβύτερον, ἥρωας δ' ἀνθρώπων, ἀνθρώπων δ' μάλιστα γονέας, hoc eſt, *Deos anteponendos dæmonum generi, heroas generi humano, cæteris hominibus parentes.* Sic *Euripidis* interpres, ὃν γὰρ λόγον ἔχουσιν οἱ ἥρωες πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους, ὑψηλότεροί τινες δοκοῦντες καὶ ὑπερέχοντες· τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ θεοὶ πρὸς τοὺς δαίμονας, ὑψηλότεροί τινες δοκοῦντες τούτων εἶναι. hoc eſt, *Quæ ratio heroum eſt ad homines, eadem eſt inter Deos & dæmones. Nam ut heroes hominibus, ita Dii immortales dæmonum genere ſuperiores ſunt.* In Hecuba. Et *Thales Mileſius*, ut eſt apud *Athenagoram*, tres gradus ita poſuit; *Primum Deorum immortalium, alterum dæmonum, tertium heroum.* In Apologia. Et Plato; *Primum Diis immortalibus ſuperis atque inferis ſacra conficienda eſſe, deinde vero dæmonibus, tum heroibus.* Lib. 4. de Legibus.

Apuleius autem Dæmones vocavit omnes qui inter Deos immortales atque homines interjecti ſunt, *eoſque eſſe vectores hinc ſive ab hominibus, precum, inde ſive à Diis, munerum: & quaſi interpretes ac ſalutigeros.* Quod ex *Platone* citavit *Plutarchus*. ὅτι, τε Πλάτων ἑρμηνευτικὸν τὸ τῶν δαιμόνων ὀνομάζει γένος καὶ διακονικὸν ἐν μέσῳ θεῶν καὶ ἀνθρώπων, ἐυχὰς μὲν ἐκεῖ καὶ δήσεις ἀνθρώπων ἀναπέμποντας, Libro de Deo Soc. Libro de Iſide & Oſiride.

ποντας, ἐκεῖθεν ἡ μαντεία δεῦρο καὶ θύσεις ἀγαθῶν φέροντας. Hoc eſt, *Et Plato dæmonum genus facultate interpretandi ac miniſtrandi præditum, inter Deos & homines interjectum eſſe ait; ac preces quidem & vota hominum dïs offerre, à diis autem ad homines oracula & bonorum largitiones deferre.*

Ἥρωας. Quos veteres Romani, Deos *medioxumos* vocarunt. Qua de re legendus *Apuleius*. Et *Martianus Felix*, *omnes*, inquit, *hos qui inter Deos & homines interjecti ſunt, Græci δαίμονας vocant, Latini Medioxumos.*

Lib. de doctrina Platonis 2.

Ἀγαυούς. Illuſtres vocavit Heroes, quia ſemper divinæ cognitionis luce perfuſi, ut inquit *Hierocles*. Aut illuſtres utpote aerei. Decretum enim eſt *Pythagoræ* quod profert *Laertius*, εἶναί τε πάντα τὸν ἀέρα ψυχῶν ἔμπλεον, καὶ τούτους δαίμονάς τε καὶ ἥρωας νομίζεσθαι. Hoc eſt, *Aerem totum plenum eſſe animorum, qui eſſe putentur dæmones ac heroes.* Et *Heſiodus dæmones* inquit *terram pervadere.*

In Pythagora.

Lib. 1.

ἠέρα ἑσσαμένους.....id eſt, *Aere veſtitos.*

Τούς τε δαίμονας. Præſtanti virtute viros, ut recte intelligit *Hierocles*. Itaque non dixit *Pythagoras* præciſe δαίμονας, ſed cum adjunctione δαίμονας καταχθονίους, id eſt, *dæmones terreſtres*. Sic *Plato* in Crat. ταύτῃ ἔγωγε τίθεμαι καὶ ἐγὼ τὸν δαίμονα, πᾶσα ἀνδρὶ, ὃς ἂν ἀγαθὸς ᾖ, δαιμόνιον εἶναι καὶ ζῶντα καὶ τελευτήσαντα, καὶ ὀρθῶς δαίμονα καλεῖσθαι. id eſt, *Quocirca etiam ego ſic ſtatuo, quemvis ſcientia*

ſcientia præditum ac virtute, divinum eſſe virum, & viventem & mortuum, ac jure dæmonem eum vocari. Dæmones itaque terreſtres ii quos *Ariſtoteles* θείους ἄνδρας vocari ait, hoc eſt, *viros divinos*, ut poſuit M. Cicero. Cap. 1. li. 7. ad Nicom. lib. 1. de Legib.

Dæmones vero Latine dici poſſe genios & lares docet *Apuleius*: et *Tertullianus*. *M. Cicero* in *Platonis Timæo* convertit *Lares*. Lib. de doctrina Plat. Apolog. contra gentes cap. 32.

Dici autem δαίμονας quaſi δαήμονας, id eſt, *ſcientes*, vulgatum eſt, et à multis repetitum; ut *Platone* in *Cratylo*, *Hierocle* in hunc locum, *Martiano Felice*, *Joanne Grammatico* in *Heſiod*. *Lactantio*, *Servio*.

Καταχθονίους. Τοὺς ὅτι γῆς πολιτεύεσθαι δυναμένους, καὶ ἐπὶ γῆς οἰκεῖν. *Eos qui Rempubl. habere poſſunt ac domicilium ſupra terram*, ut expoſuit *Hierocles*. Itaque καταχθονίους poſitum eſt pro ὑποχθονίους. Dæmones enim, hoc eſt viri ſapientes, quamdiu ſpirant, terram incolunt, cum autem è vita exceſſerint, aerem terræ proximum tenent. Qua de re copioſe *Martianus Felix*. Plerumque tamen καταχθόνιοι ſunt ὑποχθόνιοι. Ut cum *Dionyſius Halicarnaſſeus* inquit, τοὺς θεοὺς τοὺς ἐπουρανίους ἵλεως εἶναι καὶ δαίμονας τοὺς καταχθονίους. *Deos cœleſtes propitios eſſe, ac dæmones inferos*. Perinde ut *Euripides*, κήρυσσε θεοὺς τούς τ' ἐπουρανίδας τούς θ' ὑπὸ γαῖαν: *Supplica per Deos cœleſtes atque illos qui ſub terra ſunt*. Lib. 2. in 3. Æn. Lib. 2. Lib. 6. In Hecub.

Dæmones itaq; ſupra terram, viri ſapientes ſive boni: ſub terra vero, animi impiorum. Itaque hi proprie inferi & ὑποχθόνιοι dicti ſunt ab *Heſiodo*. Atque horum ſupplicis præ lib. 1.

ſunt

Lib. 6. Æneid. 5. ſunt Dii inferi, quorum deſcriptio apud *Virgilium* in Tartaro eſt. Impiis vero ſedem aſſignari à *Pythagoreis* in Tartaro intelligimus

lib. 2. de Demonſtrat. ex *Ariſtotele*, qui *Pythagoreos* inquit *arbitrari propterea excitari tonitrua in aere, ut illa quaſi comminatione Jovis, ii qui in Tartaro ſunt pertimeſcant.* Ὥσπερ οἱ Πυθαγόρειοί φασιν, ἀπειλῆς ἕνεκα τοῖς ἐν τῷ ταρτάρῳ, ὅπως φοβῶνται.

Ἔννομα ῥέζων. Ἔννομα ῥέζων expoſuit *Hierocles*, Dæmonum, id eſt ſapientum dictis quaſi legibus parere, id eſt, cum fide ac juſtitia vivere. ἐννόμως ſive νομίμως ζῶν.

Joachim. Camerarius ἔντομα ῥέζων ſuſpicatur legendum eſſe. Quod *Hieroclis* autoritate legentis ἔννομα, facile refellitur. Deinde autem *Camerarii* ratio inepta eſt. Poſuit enim Diis manibus convenire ἔντομα ῥέζειν, quia in ſacris inferorum *jugulari ſoleant victimæ, ſive ſecari victimæ jugulum.* Quaſi vero non idem obſervatum fuerit in ſacris ſuperorum. Neque enim ſuperorum & inferorum ſacra eo differunt quod in illis jugularentur victimæ, in his vero non item: ſed quia in ſacris Deorum manium ſive inferorum victima capite in terram prono ſtatuebatur; in ſacris vero ſuperorum capite in cœlum ſublevato. Itaque in Deorum manium ſacris ex parte inferiori: in ſuperorum ſive cœleſtium ſacris ex parte ſuperiori, *ſecuri aut malleo* victimæ *feriebantur*. In utroque genere ſacrificii dabant operam victimarii, ut victima in cultros *ſuppoſitos*, *ſive ſubjectos* capite incumbens, ſpeciem præberet ſponte ad interitum ſe offerentis.

ferentis. Legendus *Servius* in illud *Virg.* Lib. 3. Georg.

Ac vix ſuppoſiti tinguntur ſanguine cultri.

Atque hujuſce rei exempla ſunt apud *Ovidium*, *Dionyſium Halicarnaſſeum*, *Papinium* in *Thebaide*, cum inquit, Lib. 7. Metam. Lib. 6. Lib. 4.

In vulnus cecidere greges. ----

Ubi *Lactantius* interpres hos qui malleo victimam feriunt ait nominari *Agones*: qui autem ſubjiciunt ſive ſupponunt victimarum jugulis cultros, id eſt, ita cultros tenent, ut in aciem victima jugulo incidere poſſit, hos dici Victimatores.

Poſtremo, ἔντομα ῥέζειν alienum eſt ab inſtituto Pythagoræ, qui, ut inquit *M. Cicero*, *ne Apollini quidem Delio hoſtiam immolare voluit, ne aram ſanguine adſpergeret.* Et *Laertius* ait ſolam *Apollinis Genitoris* quæ *Deli* eſt aram, venerari ſolitum *Pythagoram*, quod nulla ibi victima immolaretur. 3. de Nat. Deor. In Pytha. gor.

Ἔντομα vero dici proprie in haruſpicina ex *Greg. Nazianzeno* intelligimus oratione 1. contra *Julian.* Quem locum quia longior eſt non adſcripſi.

Mihi vero ἔννομα ῥέζειν poſſe intelligi videtur χοὰς ὀπιφέρειν, καὶ ἐναγίζειν, ſive juſta facere diis manibus. Quod etiam *Hierocles* tanquam in tranſcurſu oſtendit. Proprie autem diis manibus convenit ut Sacra eis legitime fiant, ſive τὸ ἔννομα ῥέζειν, quoniam dii manes ſancti ſive legibus ſancti ſunt. Quo lex illa *Ciceronis* pertinet, *Deorum manium jura ſancta ſunto* Idemque juſtitiam erga manes proprie vocari ait *ſanctitatem*. Sic apud *Virgilium* Lib. 2. de legib. Sub ad Thebas.

gilium Æneas Anchiſen patrem mortuum affatur,

Lib.5. Æn. *Salve ſancte parens*-----

Et *Evander* ad conjugem mortuam;

Lib.11. Æn. -----*Tuque O ſanctiſſima conjux,*
Felix morte tua.----

3.lib 3. Eaque de re *Macrob.* in *Saturnal.* Sancti autem ſive ſanciti potius di manes quam ſuperi, quia cum fuerint homines facilius contemni poſſunt & violari.

c.2.lib.9. Lib.4.de legib. Τὰς τε γονεῖς τίμα. Nempe, καθάπερ θεὸς, id eſt, *tanquam Deos.* Sic enim *Ariſtot.* ad *Nicomac.* & *Plato.* βέλτιον γονεῖς πρώπτον ὀνῆσαι τιμαῖς ἔχειν. Parentes imprimis honoribus affice. *Philæmon.*

Τὰς τ' ἀγχις' ὀνηϊαῶτας. Uno verbo ἀγχιστεῖς, hoc eſt, *propinquos.*

Adelph. Τῶν δ' ἄλλων. Vulgo dicitur, πυρὸς καὶ ὕδατος ὁ φίλος ἀναιρεῖται τερος. & *Solem è mundo tollere videntur, qui amicitiam è vita tollunt,* inquit *Cic.* Duo genera ſunt amicitiæ. *Neceſſarium, ſive propinquitas ſanguinis: & voluntarium, ſive inter alienos, Donat.* in *Terent.* Ergo de amicitia *neceſſaria* verſu antecedente dixit *Pythagoras*, nunc adjungit de *voluntaria.*

c.12.l.8. *Ariſtot.* autem ad *Nicom.* triplex amicitiæ genus poſuit; unum *propinquorum*, alterum *ſociorum*, tertium *ſodalium.* Sed amicitia ſociorum & ſodalium utraque uno amicitiæ voluntariæ nomine intelligi poteſt.

Ἀρετῇ ποιεῦ φίλον. Amicum tibi virtute adjunge ſive concilia, non voluptate, aut opibus. Nam triplex quidem eſt materies amici-

tiæ;

tiæ; *virtus, voluptas, utilitas*: ut diſputavit *Ariſtot.* ad *Nicom.* Sed illa tantum quæ virtutis ſocietate conglutinatur, firma & conſtans amicitia eſt. Itaque hanc τελείαν φιλίαν, *amicitiam perfectam* vocavit *Ariſtot.* & ἀδιάλυτον καὶ μόνιμον, *immutabilem & permanentem.* Voluptatis autem & utilitatis amicitiæ ſunt, quas, ut ait Seneca, *Temporarias populus appellat.* c. 3. l. 8. Loco citato. Ejuſdem lib. c. 6. Epiſt. 9.

Ὅστις ἄειστος. Laudat φιλοφιλίαν & πολυφιλίαν. Φιλοφιλία Latine *ſtudium amicorum* dici poteſt, non, multitudo amicorum, ut à quodam *Joachimi Perionii* reprehenſore converſum eſt apud *Ariſtot.* ad *Nicom.* Πολυφιλία vero eſt *multitudo amicorum*, de qua copioſe *Ariſtot.* ad *Nicom.* Et *Plutarch.* lib. quem ea de re conſcripſit. Utraque laude, ſcilicet φιλοφιλίας, & πολυφιλίας floruiſſe *Pythagoram* legere licebit apud *Laertium.* Cap. 1. li. 8. Cap. 10. l. 9. περὶ πολυφιλ.

Videtur autem παφήχησις & ſoni concinnitas quædam eſſe quæſita in verbis ἀρετῇ ἄειστον.

Πραέσσι δ' εἴκειν λόγοις. *Lenibus amici dictis cede:* ſic enim expoſuit *Hierocles.* Quale *Horatianum* illud eſt ad *Lollium*, Epiſt. 18.

----*Tu cede potentis amici*
Lenibus imperiis ———

Quanquam etiam πραέσσι λόγοις εἴκειν eſſe poteſt, *Cedere amico lenibus dictis, ſive adhibita orationis lenitate:* ut apud *Xenophon.* λόγῳ ὑπεῖξαι. Nam uſitatum eſſe ait ubique gentium παραχωρῆσαι τὸν νεώτερον πρεσβυτέρῳ σωπῶντι, καὶ λόγῳ ὑπεῖξαι. id eſt, *adoleſcen-* Lib. 2. de vita Soc.

leſcentem ſeni de via decedere, & oratione ſe illi ſubmittere.

Ἐργοισί τ' ἐπωφελίμοισι. Ἔργα ἐπωφέλιμα dixit intelligens εὐεργεσίας, id eſt, benefacta, ſive θεραπείαν, i.e. cultum & obſervantiam. Cedendum eſſe, inquit, amico non orationis tantum lenitate, verum etiam obſequiis adhibitis. Nam ut eſt apud *Terent.* Andr. *obſequium amicos*, &c. Sed *Hierocles*, ut diximus, aliter hunc locum intelligit, nempe Cedendum eſſe amici benefactis, hoc eſt, ut facile nobis cum offenſi fuerimus, ab amico ſatisfieri patiamur. Sed prior illa interpretatio planior eſt, & eſt ἁπλικώτερον illud, εἴκειν ſive ὑπείκειν λόγοις τῷ φίλῳ, quam εἴκειν λόγοις τοῦ φίλου.

Μηδ' ἔχθαιρε φίλον. Explicatio eſt illius antegreſſi πραΰνου δ' εἴκων λόγοις. Nam is demum εἴκει ſive ὑπείκει, i.e. cedit amico, qui erratis ejus ignoſcit. Quare cum *Laertius* In Zenone. poſuiſſet Stoicorum decretum eſſe, συγγνώμην ἔχειν μηδενὶ, *Sapientem ignoſcere nemini*: deinde συγγνώμην ἔχειν, expoſuit εἴκειν.

Expreſſus autem hic verſus ex illo *Pythagoræ* In Pythagora. decreto quod *Laertius* profert. Ἀλλήλοις τε ὁμιλεῖν ὡς τοὺς μὲν φίλους ἐχθροὺς μὴ ποιῆσαι· τοὺς ἐχθροὺς δὲ φίλους ἐργάσασθαι. *Ita cum aliis vivendum eſſe, ut neque amici nobis inimici fiant: & inimici amici eſſe incipiant.*

Ἁμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς. *Levis peccati gratia.* Qualia ſunt quæ cum verrucis Sat. 3. l. 1. comparat *Horatius.*

Ὄφελ

Ὅφρα δυνῇ. Ut infra, καθ' ὅσον δυνῇ. *Quantum potes.* Sententia eſt; Enitendum eſſe ne amicorum delictis facile offendamur. Qua de re commemorabilis eſt *Thraſeæ* Stoici vox apud *Plinium*, *Qui vitia odit, homines odit.* Epiſt. 22. Eaque *Plinii* epiſtola tota, hujuſce præcepti quædam quaſi interpretatio eſt. lib. 8.

Σφυνὰς vero ſive *auſteros*, & ignoſcere amicis aut cedere neſcientes, non eſſe φιλικὰς ſive *natos ad amicitiam*; atque εὐνοϊκὰς quidem dici poſſe, id eſt, benevolentes, non autem φίλους ſive *amicos*, docet *Ariſtoteles* ad *Nicomachum.* c. 6. l. 8.

Δυνάμις γάρ. Interpretatio illius clauſulæ ὅφρα δυνῇ, *Quantum potes.* Nam ut illud, *Quantum potes*, declararet *Pythag. Facultatis domicilium vicinum eſſe* inquit *neceſſitati*; hoc eſt, Tantum autem potes amici tui delicta patienti animo ferre, quantum ſi neceſſitas tibi allata eſſet ferendi ferres. Eaque interpretatio eſt *Hieroclis.* Allata vero neceſſitate quantum valeamus intelligi, docent Proverbia, *Neceſſitas magiſtra*, *Neceſſitas rationum inventrix*, *Telum maximum neceſſitas.*

Ἐγγύθι ναίει. Facultas vicina eſt neceſſitati; quoniam ubi facultatis extremum eſt, ibi neceſſitatis principium. Qui enim poſſe deſinit, non poſſe incipit. Quo ſenſu etiam Poeta *Heſiodus* dixiſſe videtur vitium eſſe vicinum virtuti. —— μάλα δ' ἐγγύθι ναίει. Nam vitii extremum eſt principium virtutis, ut extrema pars noctis attingit principium diei. Ergo ſic etiam verſus hic *Pythag.* in-

telligi poteſt. Ignoſcendum eſſe amicis *quantum potes*. Nam facultas vicina eſt neceſſitati. Hoc eſt, Neque enim ſemper potes; nam ſæpe facultas impeditur neceſſitate: ita ut recte nominentur vicinæ res poſſe & non poſſe, eoq; modo ſpeciem habet Proverbii.

Ἀνάγκης. Duplex intelligi poteſt *neceſſitas*: una cogens, ut in explicatione *Hieroclis*: altera prohibens, ſive impediens facultatem, de qua diximus: Eamque *Ariſtot.* vocavit τὸ βίαιον καὶ τὴν βίαν, i. e. *violentiam*. quid autem appellet vim aut violentiam, ipſe his verbis declaravit; τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ παρὰ τὴν ὁρμὴν καὶ τὴν προαίρεσιν ἐμποδίζον καὶ κωλυτικόν. *Violentiam*, inquit, *appello id quo naturæ impetus, aut conſilium rei alicujus ſuſcipiendæ, quaſi impeditur ac retinetur*. Eademque de re agitur etiam in libris de Demonſtratione.

c. 5. l. 4. Sapientiæ:

c. 5. l. 2.

Ταῦτα μὲν ὅπως ἴσθι. Tranſitio, qua uſus etiam Theognis eodem modo.

Ταῦτα μὲν ὅπως ἴσθι· κακεῖσε δ' ἣ μὴ πέρσομεν ἀνδρὸς ἐόντες.

Hæc ita ſint. at tu fœdi commercia longe
Sperne hominis.------

Lib. 2. de vita Soc.

Κρατεῖν. Quod ἄρχειν Socrates dixit apud *Xenophon*. Ait enim *expetendum eſſe amicum* ὅστις ἄρχει γαστρός τε, καὶ φιλοποσίας, καὶ λαγνείας, καὶ ὕπνου, καὶ ἀργίας, hoc eſt, *eum qui imperet ventri, vinolentiæ, libidini, ſomno, & languori*.

Δὲ ἀσθένεσι. In aliis editionibus, ut *Venetis*, concinnius Ionice δ' οἱ ἀσθένεσι.

Γαστρὸς

Γαστρὸς μὲν πρώτιστα. Simile illud quod in ſtatuis *Anacharſidis* inſcribebatur, Γλώσσης, γαστρὸς, αἰδοίων κρατεῖν, ut eſt apud *Laertium*. h.e. *Linguæ, ventri, libidini imperandum eſſe*. In Anacharſide.

Αἰχύνεο σαυτόν. Sententia *Thaletis Mileſii* apud *Auſon*. In dictis Sapient.

Turpe quid auſurus, te ſine teſte time.

Eandem vero multi alii uſurparunt; ut apud *Stobæum Democritus, Theophraſtus, Muſonius, Cato*; Et apud *Laertium, Demetrius Phalereus*. Et *Galenus*, proferens hunc locum, Σὺ δ', inquit, σαυτὸν αἰδεῖ μάλιστα, πειθόμενος τῷ φάντι, Sermone 222. In Demetrio. Libro de cognitione & curatione morborum animi.

----Πάντων δὲ μάλιστ' αἰχύνεο σαυτόν.

h.e. *Tu autem verere teipſum potiſſimum, obtemperans illi qui præcepit*, &c.

Ἀσκεῖν. Mutata interpunctione ἀσκεῖν referri poteſt ad verbum ἔθιζε; aut ſumi pro ἄσκει. Infinita enim Attice pro imperativis ponuntur κατ' ἔλλειψιν, intellectis verbis θέλε aut σπεῦδε, i.e. *velis* aut *ſtudeas*: qua de re legendus *Joannes Grammaticus*, & *Euſtathius*. In Heſiodum. Aut ſupplendum eſt verbum χρὴ vel δεῖ, ut ἀσκεῖν δικαιοσύνῃ, pro δεῖ ſive χρὴ ἀσκεῖν δικαιοσύνῃ. In I. II. Nam Attice verbum χρὴ & δεῖ omitti ſolet, ut apud *Ariſtot.* πρῶτον εἰπεῖν, c. 1. l. 1. de Rationi. nat. h.e. πρῶτον δεῖ ſive χρὴ εἰπεῖν. In quem locum legendus *Joannes Philoponus*. Neque diſſimilis locutio Latina eſt, de qua *Priſcianus*. c. 3. l. 18. Sed non diſſimulabo etiam à *Stobæo* citari Sermone hunc locum, & legi non ἀσκεῖν, ſed ἄσκει, quod magis placet. 1.

Μηδὲ φρὶ μηδέν. Attice duplex negatio vice affirmationis. Legendus *Euſtathius*. Atque hoc etiam Latini ſecuti ſunt, ut ſemel atque iterum docet *Marcellus De doctorum indagine*. In 1. Il.

Σαυτὸν ἀλογίστως ἔχειν. Pro σωφρονεῖν ἀλόγιστον εἶναι, i.e. *Imprudentem eſſe*. Nam verſus antecedens ad Juſtitiam pertinet: hic autem de Prudentia eſt. ἀλόγιστος vero inconſideratus & incautus. agit hoc præcepto de ducendis affectibus ad obſequium rectæ rationis, *quæ ſummi Jovis vera lex, dominaque omnium & Regina*, Tuſc. 2.

Ἀλλὰ γνῶθι. Reſpicit ad præceptum *Apollinis* γνῶθι σεαυτόν. Nam illi præcepto ea vis atq; notio ſubjecta eſt, ut norimus nos eſſe mortales. Itaq; Seneca, *Mortis*, inquit, *meminiſſe jubet illa Pythicis oraculis adſcripta vox* γνῶθι σεαυτόν. Hinc etiam illud expreſſum *Simonidis* ad *Pauſanian* dictum, μέμνησο ἄνθρωπος ὤν, *Hominem te eſſe memineris*, h. e. mortalem. De qua ſententia *Plutarchus*. Atque eo reſpiciens *M. Tullius*, *Homines*, inquit, *ut nos eſſe meminerimus*, &c. Conſol. ad Martiam. Conſol. ad Apollonium. Ep. 16. l. 5. ad famil.

Θανέειν πέπρωται ἅπασι. Quod *M. Cicero* dixit *Omnibus definitam eſſe mortem*. Pro Sextio.

Χρήματα δ'. Sic apud *Platonem Socrates*, Philoſophum eſſe non oportere φιλοσώματον, φιλοχρήματον, φιλότιμον, *appetentem vitæ & voluptatis, aut divitiarum, aut honoris. Pecuniam* enim *in loco negligere maximum interdum eſt lucrum*, Terent. Adelph. 2. 2. In Phædone.

Ἄλλοτε μὲν κλάειν φιλεῖ. *Pecunia interdum*

dum acquiri ſolet, interdum amitti. Mobilis enim eſt, perinde ut fortuna ipſa quæ pecuniam ſive opes largitur, inconſtans & volatica eſt. ἓν ἤμῳρ μ' ὤλεσεν, ἓν δ' ἀπώλεσεν, *Eurip.* in *Oedip.* & in *Phæniſ.* memorat SS. Scriptura πλούτου ἀπάτῃ *Mar.*4.19. & ἀδηλότητα *incertitudinem* 1 *Tim.*6.17. Ergo φιλεῖ, id eſt, *amat*, poſitum pro εἴωθε ſive ſolet.

Sed in editionibus pleriſque, ut Venetis, imperandi verbum eſt φίλει. Quod mihi concinnius videtur. *Ama*, inquit, *pecuniam alias quærere alias vero conſumere*, ſignificans in pecunia nihil expetendum eſſe præter uſum. Sic *Chremylus* apud *Ariſtoph.* In Pluto

Χαίρω τε γὰρ φειδόμενος ὡς οὐδεὶς ἀνήρ·
Πάλιν τ' ἀναλίσκων· ἡνίκ' αὖ τούτου δέῃ. h.e.
Nam & gaudeo, ut nemo alius unquam, parcere,
Et parta diſſipare rurſus, ubi eſt opus.

Jam autem φίλει pro *ſoleas*, nam φιλεῖν pro εἰωθέναι, i.e. *ſolere*, ponitur Attice, quoniam rebus ſolitis ſive uſitatis delectamur. Quod loquendi genus etiam Latini uſurparunt, ut *Horatius.* Neque Poetæ ſolum ſed etiam cæteri ſcriptores, ut *Auſonius* in Gratiarum actione, & *Ammianus Marcell.* Ode 3. l. 2. Ode 16 l. 3. Epod. Ode 8. Lib. 16. & 17.

Ergo κλᾶδας φίλει, *quærere ama*, eſt, *ſolitus ſis quærere*, ſive *libenter quære.* φιλεῖν vero etiam poni pro συμβαίνειν lege apud Euripidis In Phœniſſas. interpretem.

Ἄλλοτ' ὀλέθρους. Quod eleganter dixit *Hierocles*, ὑποκλᾶσαι. ſoni ſimilitudine quæſita.

κλᾶσθαι ἀποκλᾶσθαι. Sic Latine, *nasci denasci*, pro ὀλέσθαι *H. wolfius* legit ὀλέσσαι.

Consolatione ad Apollon. Ὄσσα δέ. Hic versus & sequens citatur à *Plutarcho*.

Δαιμονίῃ πὺ χμις. *Casibus divinis, sive à deo profectis*. sive iis malis aut damnis quæ cuique pro meritis eveniunt. Recte *Sophoclis* illud huic sententiæ convenit, in *Oed. Colon.* τὸ φέρον ὀκ θεῦ, κἀμὲ χρὴ φέρειν. Nec illud *Plauti* alienum, Capt. 2. 1. Si Dii immortales id voluere, vos hanc ærumnam exsequi, Decet id pati æquo animo: si id facietis levior labos erit. Qua de re multa philosophatus est *Hierocles*.

Odyss. 1. Βέλτοι ἄλγε' ἔχουσιν. Expressum ex illis *Homeri* verbis, quibus apud eum *Jupiter* de hominibus conquerens exclamat,

---ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν.

Præter vim fati subeunt mala ----

Ergo quod *Homerus* dixit μόρον, *Pythagoras* vocavit δαιμονίαν πύχμν. Ἄλγεα vero ἔχειν, etiam ἄλγεα πάσχειν, & πήματα πάσχειν dixit *Homerus*. *Aspera perpeti* convertit *Horatius*.

Epist. 2. lib. 1.

Ὧν ἄν μοῖραν. ἃ ἔκμοιρες· ἃ οἷς μοῖραν ἔλαχες. *Quorum fatalem partem sortitus es*; sive quæ miseriarum à fato pars tibi assignata est, hanc perfer. *feras non culpes, quod vitari non potest*. Μοῖρα enim hoc in loco *sors fatalis*. de qua hujus verbi notione legendus *Eustath.* In Odyss. 20.

Ἔχης. Apud *Plut.* ἔχοις, quod minus placet. apud *Stobæum* autem ἔλῃς, quod probabile est.

Consol. Apoll. Ser. 254.

Πρῶως

Πρᾴως φέρε. Apud *Plutarch.* Ταύτῃ ἔχε. Quod elegantius videtur ob repetitionem verbi ἔχω. Ut in Epigram. *Nicarchi,* Ἦν ὀνιαρεὶ λάβῃς, λάβε· κἢ τέκε, μὴ θορυβηθῇς. Apud *Stobæum* autem eſt ταύτῃ φέρε. Loco citato. Antholog. l. 7. Sermone 254.

Ἰᾶσθαι ἢ πρέπει. Mederi convenit malis humanis, *privatim* quidem præceptis philoſophiæ, *publice* vero lege. De Philoſophiæ medicina *Plutarchus,* πᾶσι δὲ τὰ ψυχῆς ἀῤῥωστημάτων καὶ παθῶν ἡ φιλοσοφία μόνη φάρμακόν ἐστι. *Animi vero,* inquit, *morborum & perturbationum nulla eſt medicina præter philoſophiam.* Eaque de re liber *Galeni* eſt: ſcilicet, De cognitione & curatione morborum animi. De legis autem medicina *Euripides* in Bellerophonte apud *Stobæum,* Lib. de inſtit. puerili. Sermone 242.

Νόσοι δ' ἢ θνητῶν, αἱ μέν εἰσ' αὐθαίρετοι·
Αἱ δ' ὀκ θεῶν πάρεισιν. ἀλλὰ τῷ νόμῳ
Ἰᾶσθ' αὐτάς.———
Aut ſponte nobis parimus ægritudines,
Aut ira cœlitum invehit. Sed omnium
Medicina, leges.

Οὐ πάνυ τοῖς ἀγαθοῖς τέτων. Τέτων ſcilicet δαιμονίων τυχῶν. Quia ut diximus, eveniunt cuique pro meritis. Interdum tamen etiam viris bonis eveniunt res adverſæ, verum ut inquit *Pythagoras* ὐ πάνυ πολύ, *non magnopere,* aut, *non frequenter.* Quod *Epicurus* dicebat, *Fortunam exiguam intervenire ſapienti,* apud *Cic.* τοῖς κακυργοῖς κακά, juxta proverb. apud *Athenæum* lib. 9. *malis mala.* Lib. 1. & 2. de finibus.

Λόγοι δειλοί τε καὶ ἐσθλοί. Δειλὸν opposuit ἐσθλῷ, δειλὸν sumens pro *malo*. Ut soliti sunt id verbum usurpare *Pythagorei*, ut infra, Δειλῶ τοι πρήσσειν, pro κακῶ, & δειλὰ μ' ἐκπρίξας, id est, κακά: & in versu illo *Pythagoræ* decantato,

Ἀφλοὶ, παὶ ἄφλοι κυάμων ἀπὸ χεῖρας ἐλέσθαι.

Pro κακοὶ & πεφυκόσι.

Περοπίπτωσι. Ut *verba ad aures accidere*, dixit *M. Cicero*.

In Varinium.

Ὧν μήτ' ἐκπλήσσεο. Mihi legendum videtur, non ut est in libris vulgatis ὧν, sed potius Ionice ὥν pro ἕν sive igitur. sententia enim est, Multi sermones hominibus ad aures accidunt, boni ac mali. Quocirca delectum adhibendum esse, & cavendum ne aut miremur eos temere atque inconsiderate, aut respuamus. Nam fucatos pro sinceris admitteremus, & veros pro simulatis repudiaremus. Atque ita videtur legisse *Hierocles*, cum inquit, μήτε ὧν πάντας καταδέχου, φησὶν ὁ Πυθαγόρας· ἵνα μὴ καὶ τοὺ ψευδεῖς. μήτε πάντας ἀπόβαλλε· ἵνα μὴ καὶ τὰς ἀληθεῖς. *Neque igitur omnes sermones recipe, inquit* Pythagoras, *ne falsos una recipias: neque omnes respue, ne una etiam veros repudies.*

Ψευδῆ δ' ἢν ᾖ. Orationis unum discrimen est ut honesta sit aut turpis; de quo jam dictum est: alterum ut vera sit aut falsa; de quo nunc discrimine adjungit: præcipiens ut lenes simus in refellendis mendaciis, non appetentes rixæ & contentionis. Qua de re jucunde multa *Horat.*

Epist. 18.

Alter

Alter rixatur de lana ſæpe caprina, &c.

Τὶ λέγοιτο. Stobæus proferens hunc locum legit, Serm. 28.

---Ψεῦδ' ἢν ζωὶ τὶ γένηται πρᾶγος ἔπι.

Sed vulgata lectio magis placet.

Παρείπη. Παρειπεῖν eſt *fallaciter & captioſe perſuadere.* Quanquam autem παρειπεῖν de verbis proprie uſurpetur, tamen *Pythagoras* quaſi commune poſuit rerum & verborum, ἔργου καὶ λόγου. Nam verbum alterutri rei proprie convenire ſatis eſt: ut apud *Homerum,* In 1. Il.

---Σῖτον καὶ οἶνον ἔδοντες, *Cibum ac vinum edentes: Euſtath.* Sic Latine apud *Cicer. Torquatus ſibi torquem & cognomen induit.* & *Vadit in eundem carcerem, & in eundem ſcyphum Theramenes.* Virgilius. Lib. 2. de finib. 1. Tuſc. 9. Æn.

Seu pacem, ſeu bella geram----

Legendus *Fab. Quinctil.* c. 3. l. 9.

Βαλάου ὁ πρὸς ἔργου. Sententia crebro uſurpata, ut à *Salluſtio, Demoſthene, Biante* apud *Laertium, Iſocrate* ad *Demonic.* proverbii etiam vice uſurpari ſolitam ex *Ariſtotele* intelligere licet ad *Nicom.* & *Eudem.* In Catilin. Philip. 1. & oration. de pace.

Μωρά. Inepta. ut in Gloſſematis Græcis, & apud *Priſcianum.* c. 8. l. 6. lib. 5.

Δῆλε πρὸς ἀνδρός. Sic proverb. Μωρὰ μωρὸς λέγει. *Ineptus inepta loquitur.* c. 6. l. 13.

Πρῆσσε ὁ μὴ δὲν ἦρ μὴ ἐπίσασαι. Sic proverb. ἔρδοι τις ἕκας ἐδείη τέχνιν, *Quam quiſque novit artem, in hac ſe exerceat.* Sequitur ἀλλὰ διδάσκα. Nam teſte *Pindaro Olymp.* 8. v. 53. ἄγνωμον μὴ τὸ πεμαθεῖν, *Stultum*

Stultum eſt non prædidiciſſe. quocirca πεὶν ἢ λαλῆσαι μάνθανε. & Plinius, *Aut ſi*, inquit, *tutius putas illud cautiſſimi cujuſque præceptum,* Lib. 1. de *Quod dubitas ne feceris, idipſum reſcribe.* Sic Offic. M. Cicero. *Quocirca bene præcipiunt, qui vetant quicquam agere quod dubites æquum ſit an iniquum.*

Οὐδ' ὑγιείης τ' ἀρὶ ζῶμα. Non dixit ὑγιείης ſimpliciter, ſed cum adjunctione τῆς ἀρὶ ζῶμα. Quaſi cum de animi valetudine dixerit, nunc det præceptum de valetudine corporis. Duplex enim valetudo. nempe *ani-*
Ep. 10. *mi* & *corporis.* Ut apud Senecam. *Roga*, inquit, *bonam mentem, bonam valetudinem animi, deinde corporis.* Citatur autem hic locus à
Sermone *Stobæo*, & legitur χτ ζῶμ'. Refert *Plato* in
243. conviviis cantari ſolitum, ὅπ ὑγιαίνειν μ, ἄριστόν ἐστι τὸ ὑ δ' πρεσον, καλὸν γενέσθαι· τέτον ὑ, τὸ πλεῖν ἀδόλως. *Pyrrhus Epirota* nihil impenſius rogare ſolitus, quam unum ὑγιαίνειν, *valere* ac *ſanum eſſe.*

'Αλλὰ ποτῦ τε μέτρον. Cujuſmodi *Pytha-*
In Pyth. *goræ* decretum eſt quod profert *Laertius*, Μὴ παραβαίνειν, μήτ' τῆς πόνων, μήτε τῆς σιτίων μηδένα τιῶ συμμετεῖναι. Hieron. in reg. monach. *modicus ac temperatus cibus, & carni & animæ utilis.* *Democritum* ita monet *Iſocr.* ἄσκει τῆς περὶ τὸ ζῶμα γυμνασίων, μὴ τὰ πρὸς τιῶ ῥώμην, ἀλλὰ τὰ πρὸς τιῶ ὑγίειαν ζυμφέροντα. Valetudini hujuſmodi præſcribit *Cicero* fam. epiſt. πίψιν, ἀλυπίαν, πείματον σύμμετρον, τίψιν, & εὐλυσίαν τῆς κοιλίας. Noti ſunt verſiculi ſcholæ *Salerni*,

Si

Si tibi deficiant medici, medici tibi fiant
Hæc tria; mens hilaris, requies, moderata diæta.

Καὶ Ζίτᾳ. A recto σῖτον. Nam σῖτος panis, σῖτος frumentum. Legendus *Euſtath.* In 18. Ili.

Ὁ μή σ' ἀνιήσει. Ejuſmodi modum ſervandum eſſe cujus pœnitere non poſſit, ne ſcilicet vires aut inedia aut exercitationibus immoderatis frangamus. Quæ ſententia ſic poſita eſt ab *Ariſtot.* Τάτε γὰρ ὑπερβάλλοντα γυμνάσια, καὶ τὰ ἐλλείποντα φθείρει τὴν ἰσχύν· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ποτὰ, καὶ τὰ σιτία, πλείω καὶ ἐλάττω γινόμενα φθείρει τὴν ὑγίειαν· τὰ δὲ σύμμετρα ποιεῖ, καὶ αὔξει, καὶ ζώζει. *Nam exercitationibus*, inquit, *corporis ſupra infrave modum adhibitis vires debilitantur; & cibi ac potiones ſi plus minuſve quam par eſt ſumſerimus, valetudini adverſantur: moderatæ vero bonam valetudinem efficiunt, augent, conſervant.* Cic. de Senect. monet, *Tantum cibi ac potionis adhibendum, ut reficiantur vires, non opprimantur.* Audi *Platonem* in Theæt. ἡ τῶν σωμάτων ἕξις ἄχ' ὑπὸ ἡσυχίας μὲ καὶ ἀργίας διόλλυται, ὑπὸ γυμνασίων δὲ καὶ κινήσεων ὡς ὅτι πλεῖ ζώζεται.

Εἰδίζε δὲ δίαιταν ἔχ.-----

Δίαιτα vitæ rationem ſignificat, ἃ τὴν ὃν τοῖς ἐσθιομένοις τε καὶ πινομένοις μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις, τοῖς ὁπωσοῦν γινομένοις ἐπὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων ζώματα. Galen. Comment. 3. in lib. 3. Epid.

Καθάρσιον, ἄθρυπτον. Καθάρσιον & ἄθρυπτον medium eſt. τρυφερὸν & ῥυπαρὸν, id eſt, delitiæ & ſordes, duo extrema, quæ perſtringit *Horat.* *Paſtillos* Sat. 2. l. 2. c. 2. l. 2. ad Nicom.

Paſtillos Ruſillus olet, Gôrgonius hircum;
Nil medium eſt.------

Epiſt. 87. Qua de re *Seneca*, qui *Rucillum* vocat, non *Ruſillum*. ἄθρυπτα non delicata nimis, qualis tribuitur Syracuſanis & Sybaritis.

Ὁπόσα φθόνον ἴσχει. Φθόνον dixit intelligens *reprehenſionem* ſive μέμψιν, ut recte *Hierocles*. itaque ὁπόσα φθόνον ἴσχει eſt, Quæcumque reprehenſionem habent, pro, ea quæ reprehenſioni eſſe debent, aut poſſunt. Quo genere loquendi etiam *M. Cicero* dixit, *Invidiam vero his temporibus habere conſulatus ipſe nullam poteſt.*

Pro Murena.

Μὴ δαπανᾶν. Δαπανᾶν eſt non ſimpliciter conſumere, ſed ſplendide vivere; ac diſſipare atque abligurire patrimonium. Lege *Suidam*.

Ὀπτῖα καλῶν ἀδαήμων. Aliter hoc apud *Stobæum*, ſcilicet ἀπαιρεγκάλως ἔνι ἡμῖν. Fortaſſe mendoſe, pro ἐνὶ ἡμῖν *in nobis*, pro in noſtra ſocietate. Notæ vero *Pythagoreorum* ſocietates.

Serm. 77.

Μέτρον δ' ὀπὶ πᾶσιν ἄριστον. *Cleobuli* ſententia eſt, proverbii ſpeciem habens, μέτρον ἄριστον, *Modus res optima*, apud *Lacrtium* & apud *Auſonium*. Legendus *Plutarch.* in convivio ſeptem ſapientum. Sic *Theognis* πάντων μέτα' ἄριστα. *Phocylides*,

In Cleobulo. In dictis ſapientum.

——Καλὸν δ' ὀπὶ μέτρον ἅπασι.
——Τὸ γὰρ μέτρον ἐστὶν ἄριστον.
——Ἰσότης ἐν πᾶσιν ἀρίστη. Item
Πάντων μέτρον ἄριστον —— Lege Proverb. *Ne quid nimis.*

Μηδ'

Μηδ' ὕπνον. Convertit Latine *Auſon.* *Nec prius in dulcem declinat lumina ſomnum, &c.* Eclog de viro bo.

Μολακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι. Molles hominum oculi generatim, exceptis morientium oculis interdum, ut apud *Suetonium*; & furentium, ut apud Plautum in *Menæchmis*, Scena *Ædepol.* Speciatim autem apud *Ovid. molles oculi* proclives ad flendum. in Nerone c. 49. lib. 1. de Remed. amor.

Mollibus eſt oculis? quod fleat illa refer.

Πελὶν ἢ ἡμείνων. Profert *Arrianus* in *Epicteto*, ſed paulo aliter, ſcilicet πελὶν ἢ ἡμείων ἔργων λογίσασθαι ἕκαστα. c. 10. l. 3.

Τείς. *Ter.* Nam is numerus perfectionis apud *Pythagoreos*, lege *Ariſtot.* c. 1. l. 1. de cœlo.

Πῇ παρέβω; Convertit *Auſon.* *Qua prætergreſſus?---* Ecl. de viro bono.

Sic enim rectius legitur, quam *quæ*, aut, *quo prætergreſſus*, &c. Habet autem Proverbii ſpeciem orti à *Pythagora*. Nam is hunc verſum crebro uſurpavit, hortari ſolitus autores ſuos *ut commemorarent cum quotieſcunq; domum ingrederentur*. Sic enim *Laertius*, Λέγεται παρεγγυᾶν αὐτὸν ἐκάστοτε τοῖς μαθηταῖς, τάδε λέγειν εἰς τὸν οἶκον εἰσιόντας. In Pytha.

Πῇ παρέβω; &c.

Proverbii autem vice uſurpaſſe videtur *Plutarch.* *Impios quotieſcunque res eis adverſæ contigerint, ſcelerum ſuorum ea ſupplicia eſſe putare, & cogitare illud,* lib. de ſuperſtitione.

Πῇ παρέβω; &c.

Hinc illud apud *Ciceronem M. Cato. Pythagoreorumque more, exercendæ memoriæ gratia,* lib. de ſenectute.

tia, quid quoque die dixerim, audierim, ege-
c.36.l.3. *rim, commemoro veſperi.* Eoque reſpiciens *Se-*
de ira. *neca, Animus quotidie ad rationem reddendam vocandus eſt---Faciebat,* inquit, *hoc* Sextius, *ut conſummato die cum ſe ad nocturnam quietem recepiſſet, interrogaret animum ſuum, Quod hodie malum tuum ſanaſti? cui vitio obſtitiſti? qua parte melior es?* Sic Ho-
Sat.4.l.1. ratius,

——*Neque enim cum lectulus, aut me*
Porticus excepit, deſum mihi. Rectius hoc eſt:
Hoc faciens vivam melius.——

Quibus ex locis intelligere licet, præcipuum hujus verſiculi, Πῇ παρέλω, commemorandi tempus fuiſſe veſperi, cum diſcederent cubitum: matutini vero temporis cum expergiſcerentur, non diſſimilem fuiſſe meditationem, ex eo *Pythagoræ* præcepto in-
Epiſt.ad- telligi poteſt, quod profert D. *Hieron. Duorum*
verſus *temporum maxime habendam curam, mane &*
Rufinum. *veſperi, id eſt, eorum quæ acturi ſumus, & eorum quæ geſſerimus.*

Οὐκ ἐτελέσθη. *Arrian.* in *Epict.* loco citato,

——τί μοι δέον ἀπετέλεσεν.

Ἄρξάμενος δ' ἀπὸ πρώτου. *Arrian.* lo-
co citato, ἀρξάμενος δ' ἀπὸ τοῦδε.

Pædago- Δηλαδὴ μὲν ἐκπρήξας ὅπλα δόσεο. Pro-
gi ſui c. fert hunc locum *Clemens Alexandrinus*, atque
10, lib. 1.

ὅπ-

ὑπιπλήσσειν exponit νουθετεῖν. τὸ ὃ ὑπιπλήσσειν καὶ νουθετεῖν καλεῖται· τὸ ὃ ἐτυμολογεῖ, ἡ νουθέτησις, νοῦ ἐνθεμασμός. ὡς ἔστι τὸ ὑπιπληκτικὸν εἶδος, νοῦ παιδοποιητικόν. Ἐπιπλήσσειν *ſive increpare*, inquit, *etiam dicitur* νουθετεῖν. *Cujus verbi ea notatio eſt, ut ſit* νουθέτησις *quaſi* νοῦ *ſuæ mentis* ἐνθεματισμὸς *ſive ingeneratio. ita ut ſpecies admonitionis ea quæ dicitur* ὑπίπληξις *vim habeat inſerendi mentem ſive ſapientiam.* Quod autem dixit ἐνθεμασμὸν, idem vocavit ἐμποίησιν, definiens νουθέτησιν ψόγον νοῦ ἐμποιητικὸν, *vituperationem quæ inſerat mentem.* In verbis autem *Clementis* τὸ ὃ ἐτυμολογεῖ, ἡ νουθέτησις, νοῦ ἐνθεμασισμός, illud ἡ νουθέτησις gloſſema eſt. c. 9. ejuſd. libri.

Quid autem ſit ὑπιπλήσσειν docet *Clemens* idem, ὑπίπληξιν definiens ὕβριν ὑπιπληκτικὴν ἢ ψόγον πληκτικόν. denotãs ὑπιπλήσσειν eſſe quaſi verberatione quadam rationum & verborum reprehendere. Profert hunc locum etiam *Arrian.* in *Epicteto* loco citato, & legit δεινὰ μὲ ῥέξας ὑπίπλησσε. Sed vulgata lectio magis placet. Loco citato.

Ταῦτα πόνει. Πόνει refert ad memoriam quæ laborat in præceptis retinendis: ἐκμελέτα vero ad acumen ſive docilitatem, qua percipimus & meditamur: ἔρα vero ad cupiditatem diſcendi, ſive ἀκουστὴν ac φιλομάθειαν, & φιλόκαλον. Legendus *Hierocles.*

Θείης ἀρετῆς. Divinæ virtutis. Duplex enim virtus: una quidem ἡρωϊκὴ ſive θεία, *heroica* ſive *divina*: altera vero ἀνθρωπίνη ſive *humana.* Ut eſt apud *Ariſtot.* ad *Nicom.* c. 1. l. 7.

In Theæteto. Εἰς ἴχνια. Τίθεσθαι εἰς ἴχνια θείας ἀρετῆς, *In virtutis divinæ veſtigiis collocare*, nihil aliud eſt quam ὁμοιῶσαι τῷ θεῷ, ſive *Deo ſimilem efficere*. Similimus autem Deo ſapiens ſive præditus virtute. Qua de re *Plato* & *Galenus* nonnihil, & alii plurimi.

Lib. de cognit. & curat. morb. animi. c. 3. l. 1. c. 6. l. 1. Ναὶ μὰ τόν. Profert hunc locum *Plutarchus* De Philoſophorum decretis, & *Macrobius* in ſomnium *Scipionis*: ſed paulo aliter, nempe, Οὐ μὰ τόν, &c. Ex quo intelligere licet, cum *Pythagoræ* diſcipuli aſſeverarent, jurare ſolitos Ναὶ μὰ τὸν ἡμετέραν, &c. Contra vero cum quid negarent, Οὐ μὰ τὸν ἡμετέραν, &c. Eſſe autem μὰ ſive ναὶ, ſive conjunctim μὰ ναὶ formulam aſſeverandi: contraque οὐ μὰ negandi, copioſe diſputavit *Euſtath.* in *Homerum*. Sic *Pythagoras* ipſe initio libri de natura apud *Laertium*, Οὐ μὰ τὸν ἀέρα &c. Qui locus ſupra citatus eſt.

Iliad. 1.

In Pythagora.

Loco citato. Παραδόντα. Proferens hunc locum *Plutarchus*, & *Macrobius*, ait, *Pythagoreos* jurare ſolitos τετρακτὺν ſive *quaternarium*. Atqui non τετρακτὺν jurabant, ſed παραδόντα τετρακτύν, ſive illum à quo τετρακτύς ſive quaternarii ſcientiam acceperant. Is autem doctor eorum *Pythagoras*. *Pythagoram* itaque juratum ab eis, recte ait *Sextus Empiricus*, & interpres *Hierocles*. Sed pro *Plutarcho* & *Macrobio* reſponderi poteſt; Si propter quaternarii accepti beneficium, per *Pythagoram* jurejurando interpoſito res ſuas firmarunt, multo magis quaternarii ipſius jurejurando fidem ſuam adſtringere potuerunt. Notum eſt enim

c. 20. adverſus mathematicos.

illud

illud *Ariſtotelis*, Αεὶ γὰρ δι' ὃ ὑπάρχει, &c. *ſemper ea res propter quam alia exſiſtit, ipſa magis exſiſtat neceſſe eſt.* c. 2. l. 1. de de-monſt.

Ἀμετέρᾳ ψυχῇ. Παραδιδόναι ψυχῇ μαθήματα; pro διδάσκειν, *Tradere diſcipulorum mentibus*, pro *docere*. Nihil enim aliud eſt docere quam menti tradere: & diſcere, nihil aliud quam mente accipere. Itaque *Theodorus*, qui ex re cognomentum traxit *Athei*, dicere ſolitus erat, τῇ δεξιᾷ τοὺς λόγους ἐρέγεσθαι ὑπὸ, τῇ ἀριστερᾷ δὲ χεῖρας τοὺς ἀκουομένους. h. e. *Cum ipſe dextera manu ſermones de philoſophia traderet, à diſcipulis eos læva manu apprehendi.* ut eſt apud *Plutarchum*. Animæ vero noſtræ dixerunt *Pythagorei*, quoniam quaternarius animi numerus eſt. Qua de re paulo poſt dicendum erit plenius. Lib. de Tranq. animi.

Τετρακτύν. Explicatur hic locus à *Plutarcho* in Philoſophorum decretis hoc modo; Eos qui à *Pythagora* ſunt Philoſophos quaternarium jurare conſuevisſe, duabus de cauſis. Primum quia *Pythagoras* eorum doctor omnia ex numeris eorumque inter ſe proportionibus conſtare dixerit. Principia vero prima rerum eſſe unionem ac binarium; ac in illo quidem formæ vim eſſe, in hoc vero materiæ. Generatim autem, ſive univerſi numeri vim ac naturam eſſe denarium, quoniam ad hunc uſq; numerum ſimplices numeri ſint, deinde autem rurſus ab unione incipiendum eſſe. Denarii vero numeri vim eſſe in quaternario. Nam ſi quis numeros illos qui ſunt uſque Cap. 3. lib. 1.

ad quaternarium adjunxerit, exſiſtet denarius hoc modo. Itaque ratione principii ſive unitatis, ſive reipſa numerus univerſus in denario eſt : vi autem ſive poteſtate in quaternario. Altera vero cur ita jurarent cauſa fuit, quoniam quaternarius eſſe videatur numerus animi humani. Quatuor enim his rebus conſtare animum, *mente*, *ſcientia*, *opinione*, *ſenſu*. Quæ *inſtrumenta quatuor judicandi eſſe*, poſuit *Ariſtot.* Et *Hierocles* interpres ea vocavit κριτικὰς δυνάμεις, i. e. *facultates judicandi*. Quemadmodum vero mens humana ſimilitudinem habeat unitatis, ſcientia binarii, opinio ternarii, docet *Plutarch.* & à me, quoniam ſic inſtituti ſermonis ratio poſtulare videtur, paulo uberius declarabitur.

1. 2. 3. 4. — 10.

c. 3. l. 3. de Anim.

Loco cit.

Principio mens humana ſimilis unioni eſt, quoniam quæ multa ſunt extra mentem, ea cogitatione ſive mente unum fiunt: ut multi homines ſingulares ſunt in natura, *Coriſcus*, *Alexander*, *Clinias*, & cæteri; ſed unum eſt, & communiter in omnes præditos ſpecie figuraque humana conveniens, quòd mente percipitur, natura quæ definitione declaratur, ſive animal capax rationis ac diſciplinæ. Quare ut natura hominum eſt una; ita *quæcunque eſt hominis definitio*, *una in omnes valet*, ut inquit *M. Cicero*.

Lib. 1. de Legibus.

Scientia vero binarii ſpeciem habet, quoniam binarius, ut *Pythagoras* dicebat, numerus eſt *infinitatis* : ſcientia vero à rebus certis

tis & confeſſis, progreditur ad incertas,& dubitatione quaſi infinitas. Nihil enim aliud eſt ὑπόδειξις ſive argumentatio, quam *ratio quæ ex rebus perceptis, ad id quod non percipiebatur adducit*; ut poſitum eſt à *Cicerone*, ad exemplum ut opinor *Stoicorum*, à quibus non diſſimilis expreſſa definitio eſt apud *Laertium*, ὑπόδειξις ἐστι λόγῳ δια τῆς μᾶλλον καταλαμβανομένων, τὸ ἧττον καταλαμβανόμενον, περὶ πάντων.

In Lucul. In Zeno.

Opinio perſimilis ternarii eſt. Nam opinio non minus varia eſt ac multiformis quam *Proteus* : ternarius vero primus eſt numerus qui denotet multitudinem. Unde illud ſermonibus tritum, *Terque quaterque*, id eſt, ſæpius, ut apud *Horatium*, & *Propertium*, *Virgilium*, *Tibullum*, & apud *Homerum*,

Ode 31. l. 1. & 21. Eleg. 10. lib. 3. Æneid. 1. 4. 6 12. Eleg. 3. lib. 3.

Τεὶς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις-----

Atque hæ fere ſunt rationes *Plutarchi*.

Cur autẽ quaternarius numer⁹ cũ ſenſu cõparetur, nihil à *Plutarcho* commemoratum eſt; niſi, quod equidem ſuſpicor, in libro ejus lacuna eſt. Videri autem poteſt, quaternario numero cum vi ſentiendi in eo convenire, quod ut quaternarius unitate, binario, ternario poſterior eſt : ſic perceptio ſenſuum poſterior eſt mente, ſcientia, opinione, non quidem in rudi ſive naturali, ſed in artificioſa & limata cognitione, quæ propria eſt philoſophorum. Præterea ſenſus & quaternarii ſimilitudo ex eo ſumi poteſt, quod perinde ut vi ac facultate in quaternario continetur unio, binarius, ac ternarius : ſic mentem, ſcientiam,

entiam, & opinionem, affirmare licet poteſtate quodāmmodo ineſſe in vi ſentiendi, non aliter quam eæ res in principio eſſe dicuntur, quæ de principii ceu fonte profluunt. A ſenſibus enim quaſi principiis omnis proficiſcitur cognitio. Itaque *M. Cicero*, *Quicquid* inquit, *animo cernimus, id omne oritur à ſenſibus.* Et *Epicurus* apud *Laertium*, πᾶς γὰρ λόγος ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων ἤρτηται. *Omnis*, inquit, *ratio apta eſt à ſenſibus.* Sic philoſophiæ princeps *Ariſtoteles* mentem abſque ſenſu ait, videri eſſe ὥσπερ γραμματεῖον, ᾧ μηδὲν ὑπάρχει ἐνδελεχείᾳ γεγραμμένον, i. e. *quaſi tabellas in quibus nihil adhuc perſcriptum fuerit, ſed perſcribi omnia poſſint.* Nam facultatem illam recipiendi omnia declaravit *Ariſtoteles* adjectione verbi ἐνδελεχείᾳ. Neque diſſimili ratione poſuit in præceptis de Demonſtratione, *Eum qui ſenſu aliquo ſit orbatus, ſcientia rei alicujus carere neceſſario.* Hæc igitur de *Pythagoreorum* quaternario fere *Plutarchi* eo quem citavimus loco ſententia eſt.

Lib. 1. de Finibus.

In Epicuro.

Cap. 4. lib. 3 de Anima.

Cap. 8. lib. 1.

Libro de Platonis Timæo.

Sed *Plutarchus* idem alibi longe aliter numerum quaternarium ſive τετρακτὺν *Pythagoræ* declaravit. ſcilicet quaternarii nomine intelligi numerum XXXVI. quia is numerus contineat in ſe quatuor primos numeros pares, & quatuor numeros primos impares. Primi vero numeri pares, binarius, quaternarius, ſenarius, octonarius: impares unio, ternarius, quinarius, ſeptenarius. Quibus ita ſumtis ut infra poſui, exſiſtit numerus XXXVI. Nam poſita numerorum ſerie duplici, una parium, altera

altera imparium, ſi conjungantur ſuperiores cum ſubjectis, numerus XXXVI. elicietur hoc modo.

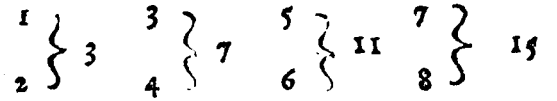

His ergo numeris 3. 7. 11. 15. collectis ad ſummam is erit numerus XXXVI.

3.
7.
11.
15.
36.

Atque hoc eſt quod *Plutarchus* θαυμαστὸν, i. e. *admirabile* vocavit, collectio ſcilicet quatuor numerorum qui primi ſint pares atque impares.

Hierocles autem aliter etiam ipſe τετρακτὼ ſive *quaternarium* exponit. Nam autore *Pythagora* in *ſacro ſermone* ſive ἱερῷ λόγῳ, tetradem ſive quaternarium eſſe *Deum* ipſum, μεγάλων δυνάμιν, *magnam vim*. Clariſſimus *Seldenus* nullus dubitat ſtatuere, per τετρακτὼ deſignari ſacroſanctum Dei nomen יהוה, quod τετραγράμματον uſitate dicitur. Valde interim probabile eſt illud non ignoraſſe *Pythagoram*, qui *Chaldæos* & *Hebræos* audiverit. Duabus vero de cauſis quaternarii nomine *Hierocles* naturam divinam poſſe intelligi ait. Primum quia in quaternario continetur denarius, qui numerus ſumma eſt naturæ univerſitatis, ut ſupra commemoratum eſt. Deinde quia quaternarius inter unionem ac ſeptenarium interjectus eſt, atque utriuſque facultatis particeps. Media enim obtinent quodammodo vim utriuſque extremi, ut eſt apud

c.1.L.5.de Natura. *Ariſtot.* Medius autem ſive interjectus inter unionem ac ſeptenarium quaternarius. Nam æquali ſpatio utrinque diſtat, ſcilicet intervallo ternarii. De vi autem & facultate unionis ac ſeptenarii legendus *Hierocles.*

Lib.3. Proclus vero in Timæum τετρακτύν nomine intelligit quatuor naturas: unam proprie adſpectabilem ſive ὁρατὴν, ſc. æthera: alteram ἁπτὴν ſive quæ *tactu percipi poſſit*, nempe terram: medium autem eſſe τὸ διαφανὲς ſive *tralucens*, idque duplex; unum terræ vicinius, ſive aquam; alterum igni propius, ſive aerem. Atque hanc τετρακτὼν à *Pythagora* intelligi conſtabit ex iis quæ poſtea dicturi ſumus ad verbum τύπτων.

c.20.adverſus mathematicos. In Apol. *Sextus Empiricus* tamen ut *Plutarchus*, quaternarii nomine denarium intelligit. Et *Athenagoras*; qui etiam adjungit quendam de *Pythagoræ* ſchola, cujus nomen apud ipſum in litura eſt, denarii nomine intelligi velle, naturæ totius univerſitatem. Nam deum eſſe id quo numerus is ſuperetur, qui maximo numero præcurrit. Maximus vero numerorum denarius, proximus huic novenarius, qui à denario ſuperatur unitate. Unitas igitur Deus eſt. Novenarius autem eſt natura quæ deo paret, atque ut inquit *M. Cicero, novem orbibus vel potius globis connexa eſt.*

6. de Republ.

In verbo τετρακτύς. Poſtremo *Suidas* quemvis numerum à *Pythagoreis* τετρακτὼν vocari ait, quoniam denarius ſit numeri perfectio. Denarii autem vis cerni poſſit in quaternario.

Παγάς. Fontem totius naturæ vocavit

Py-

τετρακτὸν, quoniam τετρακτὺς ſive *quaternarius* ex unitate profluxit, ex quaternione denarius, qui numerus omnium rerum ſumma eſt. Sic enim *Pythagorei* in hymno quodam apud *Proclum*, ὁ πᾶς ἀριθμὸς μονάδ' ὅτι καθ' αὑτὸ πεφῦλθε. Lib 2. in Tim. & lib. 3.

Τετρὰς δ' ἐπὶ ζαθέῳ, ἣ δὴ τέκε μητέρα πάντων
Ἄφθιτον, ἀκαμάτῳ, δεκάδα κλείουσι μιν ἀγνήν. h.e.

Numerus univerſus ex latebris unitatis prodiit.
Exſtitit æternus donec quaternio, matrem
Qui genuit rerũ iminotã, expertemq; laboris:
Quam decadem caſtam dicunt. ——

Ergo quod in illo *Pythagoreorum* hymno dicitur tetradis filiam eſſe decadem, hanc vero matrem eſſe univerſitatis; idem, ut inquit *Proclus*, hoc loco intelligi debet, cum τετρακτὺς ſive τετρὰς dicitur πηγὴ ἀενάου φύσεως, *fons naturæ ſempiternæ*. Quid autem *Pythagorei* unitatis, quaternarii, & denarii nomine intelligi velint, ſupra declaratum eſt. Scilicet unitatem Deum eſſe; quaternarium ignem, terram, aerem, aquam; denarium vero naturæ totius univerſitatem. Lib 3.

Unitatis nomine autem à *Pythagora* Deum intelligi docet *Juſtinus Martyr* in parænetico proferens verba ipſa *Pythagoræ*.

Ἀενάου. *Semper fluentis*. Nam ἀένναον eſt ἀεὶ νάον, i.e. *ſemper fluens* ſive redundans. Eſt enim, ut inquit *Euſtath.* νάειν τὸ πεπλησθῆναι, ὡς καὶ ἔξω ῥέειν. *Ita plenum quippiam eſſe* In Odyſſ. 9.

esse ut redundet. Itaque sive ad πηγῆς, id est, *fontis*; sive ad φύσεως, id est, *naturæ* nomen respiciamus, planissime convenit ἐπίταυσις sive *adjunctio* verbi ἀέννα☉. Est enim propria naturæ quasi fontis cujusdam profluentis. Recentius autem ἀέννα☉ quam ut est in aliis libris ἀιέννα☉. Nam apud *Plutarchum*, & alios à quibus hic versiculus citatur, est ἀίνα-ος, sed imperiti scripserunt ἀιέννα☉, nempe ut fulcirent versum.

c. 3. l. 1. de Philosoph. decretis.

Φύσεως. Concinnius fortasse Ionice φύσ-ος. Verum hoc quidem parvi momenti est: illud gravius quod *Plutarchus* in Philosophorum decretis aliter hunc versum citavit.

c. 3. l. 1.

Παγὰν ἀενάου φύσεως ῥιζώματ' ἔχουσαν.

Naturæ fontem æternæ, radicibus aptum.

Ῥιζώματα vero intelligit quatuor naturas, *æthrem, terram, aerem, ignem.* Ut *Empedoclis* carmine intelligi potest, qui apud *Plutarchum* enumeraturus quatuor fluentium rerum principia, sic exorsus est;

Loco citato.

Τέσσαρα πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκουε.

Naturæ primum radices quattuor audi.

Deinde subjungit, *Jovem, Junonem, Orcum, & uterum.* Jovis ut inquit *Plutarchus* nomen usurpans pro æthere, Junonis pro aere, Orci pro terra, uteri pro aqua.

Ergo discipulus aliquis *Pythagoræ* qui carmen hoc edidit, versiculos illos præceptoris sui truncatos, ut videtur, ad institutum suum deflexit.

Iliad. 19. Τελέσαι. Nam ut *Homeri* proverbium habet,

—θεὸς

——θεὸς δὲ πάντα τελευτᾷ. De quo *Euſtath.*

——*Deus omnia perficit.*——

Σύστασιν. Σύνταξιν τῆς ὅλης, ut expoſuit *Hierocles:* h.e. *conſtitutionem totius naturæ univerſitatis.* Sic *Plato* in Timæo dixit σύστασιν κόσμου. Et autor libri de mundo ad *Alexandr.* κόσμος ἐστὶ σύστημα, &c. ἄθροισμα, συναγερμὸς, σύστασις *Julio Polluci* ſynonyma.

Pollicetur itaque *Pythagoras* fore ut his præceptis parentes, totius naturæ, i. e. rerum divinarum ac humanarum ſcientiam adipiſcantur.

Ἥ τε ἕκαστα διέρχεται. *Quatenus quicque progreditur.* Quam late pateat cujuſque rei vis ac natura; ut hominis naturam patere latius quam ſtirpis aut pecudis, ſive hominem præcellentiorem eſſe rebus iis quæ carent ratione.

Ἥ τε κρατεῖται. *Quatenus quicque coercetur ac ſuperatur.* Sive quanto cujuſque rei natura minus late fuſa ſit quam alterius. Ut natura Deorum ſuperat humanam; ac in ipſo deorum genere tres illi ſunt gradus, de quibus initio commemoratum eſt, nempe cœleſtium, heroum, ac terreſtrium, ſive dæmonum. Itaque his verbis διέρχεται & κρατεῖται, exprimitur univerſæ naturæ quaſi deſcriptio ſurſum ac deorſum. Nimirum διέρχεσθαι ſive progredi & pervenire ſurſum, ut à miſtis naturis ſive imperfectis, ad ſtirpes; à ſtirpibus, ad pecudes; à pecudum genere, ad homines; ab hominibus, ad heroes; ab heroibus, ad ſuperos

peros ſive cœleſtes. Retro vero contraque κρατεῖσθαι ſive ſuperari deorſum, à cœleſtibus, heroum genus; ab heroibus, homines; ab hominibus, pecudes; à pecudum genere, ſtirpes; à ſtirpibus, imperfecta.

Φύσιν πεεὶ παντὸς ὁμοίων. *Naturam ex omni parte ſui ſimilem eſſe.* Sive naturæ partes omnes rata quadam portione contineri. Hoc autem *Pythagoræ* decretum eſt apud *Lertium*, ſcilicet καθ' ἁρμονίαν συνεχεσθαι τὰ ὅλα, id eſt, *Omnem naturam harmonia, ſive rata portione cohærere.* Nam & imperfectæ naturæ, ſtirpium; & ſtirpes, pecudum; & pecudes, hominum; & homines, heroum; & heroes cœlitum ſocietate quadam, & quaſi agnatione tenentur. Itaque φύσιν ὁμοίων dixit pro ἀναλογὸν, ut *M. Cicero* eam quæ Græce ἀναλογία dicitur Latine convertit *ſimilitudinem, cum tranſlationem optimam eſſe ait ſimilitudinis*, h. e. analogiæ.

In Pythagora.

Lib. 3. de orat. & in orat. perf. & Top. ad Trebat.

Ἡ δίκη ἐστὶ. Θεσμῷ ſive νόμῳ διοικεῖται, *juxta legem dei ſupremi.* De qua principio dictum eſt —νόμῳ ὡς διάκειται.

—*Ordine legis.*

Ὥστε οὐ μὴν. Nam qui res omnes conditione ac lege naturæ metitur, is neque inani ſpe ducitur, neque rerum ignoratione fallitur. Verbi cauſa, non ſperat ſe cum ſit homo, deum fieri poſſe, aut alis ſublevari in cœlum, quia intelligit neutrum fieri poſſe: neque inſcientia & ignoratione obcæcatus falſa pro veris, vitia pro virtutibus, quaſi *Ixion* aliquis nubem pro *Junone*, amplexatur.

Ἀελπῆ

Ἄελπ' ἐλπίζειν. Gratia quæſita ex contrario & ſimilitudine ſoni. *Non ſperanda ſperare.* Sic Horat. *Immortalia ne ſperes*, &c. Ode 7. lib. 4.

Γνώσῃ δ' ἀνθρώπους. Profert hunc locum Chryſippus apud Agellium, & legit γνώσῃ. c. 2. l. 6.

Αὐθαίρετα πήματα. Ἔπαασχε κακά ut loquitur *Homerus* agens de *Ixione*. Sic νόσους αὐθαιρέτους dixit *Euripides* in Bellerophonte apud *Stobæum*, & *Menander* in Canephoro ἀτυχήματα αὐθαίρετα, apud *Stobæum* eundem. *Homerus* etiam ἄλγεα ὑπὲρ μόρον, i.e. *Ægritudines præter fatum.* Quibus contrariæ δαιμονίαι τύχαι, de quibus ſupra commemoratum eſt. Item θεήλατοι συμφοραὶ apud *Euripidem*, i. e. ut *M. Cicero* convertit, *ira cœlitum invecta mala*, & νόσοι θεήλατοι apud *Sophoclem* in Phædra. Odyſſ. 18 Sermone 242. Serm. 254. Odyſſ. 1. 4. Tuſc.

Ἔχοντας. *Agellius* ex *Chryſippo* legit ἑλόντας. Quæ lectio inepta eſt. Nam & imitatus autor hujuſce carminis illud *Homericum* eſt, ------ ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν. Et inconcinna repetitio eſt, ἑλόντας αὐθαίρετα. Verbi enim ἑλεῖν vis eſt in nomine αὐθαίρετον. c. 2. l. 6. Odyſſ. 1.

Ἀγαθῶν. Bona intelligit virtutem ac veritatem, ut recte *Hierocles.*

Πέλας ὄντων. *Cum bona in propinquo ſint.* Reſpicere autem videtur ad ſententiam illam Philoſophorum, Mala eſſe adventitia, bona vero nobis ingenerata eſſe à natura. De qua interpres *Euripidis*, ᾧ οἱ φιλόσοφοι διδακτὰ λέγουσι τὰ κακά· φυσικὰ δὲ τὰ ἀγαθά. *Et Philoſophi mala doceri poſſe aiunt, bona vero inſita eſſe à natura.* Et Joannes Tzetzes, πάντα In Hip. polytum. In Heſiod.

τὰ ἀγαθὰ σύμφυτα τοῖς ἀνθρώποις· ἐπήκτητα δὲ τὰ φαῦλα. *Bona omnia nobis ingenerata esse: mala vero esse adventitia.* Eaque de Proœmio re *M. Cicero*, cujus etiam illud est in Dialogo 3. Tusc. & l. 1. de Legib. de Partitionibus Orat. *Est genus hominum ad honestatem natum*, &c.

Οὐκ ἐσορῶσι. Ἐσοράν, hoc est, videre, ad inventionem refert; κλύειν vero sive *audire*, ad perceptionem rerum earum quas dixerint alii. Declarat enim quosdam esse tam abomni laude & honestate aversos, ut neque ipsi per se bona dispicere possint, neque aliorum præcepta intelligere curent, aut servare. Quos Lib. 1. *Hesiodus* Poeta vocavit ἀχρήϊους sive *inutiles*. Lib. 32. Et *Minucius* apud *Livium*, *Qui*, inquit, *nec ipse consulere, nec aliis parere scit, extremi ingenii est.*

Οὔτε κλύουσι. Sic de multitudine imperitorum Lib. 10. *Sappho* apud *Athenæum*.

Ὁ δῆμος ἰδὲν ἔτ' ἀκέων, ἔδ' ὁρῶν.

Vulgus nihil quicquam videns neque audiens.

Λύσιν δὲ κακῶν. *Solutionem sive liberationem à malis.* intelligit commentationem mortis, sive mortem Philosophicam, qua, ut *M.* 1 Tuscul. *Cicero* inquit, *secernimus à corpore animum.* In Phædone. Sic *Plato* ejusmodi mortem vocavit λύσιν καὶ χωρισμὸν ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, *Solutionem sejunctionemque animi à corpore.* Item κάθαρσιν 1. Tusc. sive expiationem. Legendus *M. Cicero*, & Epist. 81. *Seneca.*

Πᾶσι. *Pauci* eam solutionem sive id mortis genus intelligunt, quippe Philoso-

phi

phi tantum ſive ſapientes. Imperiti vero mortem vocant eam qua corpus interit, quam Philoſophi contra viam vocarunt ad vitam. Itaque *Porphyrius* apud *Stobæum* mortem illam priorem θάνατον τῶν φιλοσόφων vocavit, ſive *mortem Philoſophorum*: poſteriorem autem ſive naturalem vocavit σωτηρωσμένων, i. e. *cognitam*, ſcilicet vulgo. Quare cum ſapientes pauci ſint, ſapientibus vero ſolis ea mors cognita ſit, quam *Plato* μελέτημα τῶν φιλοσόφων, i. e. *commentationem Philoſophorum*, Pythagoras λύσιν κακῶν, i.e. *malorum ſolutionem* vocavit, merito pauci hoc genus mortis intelligere dicuntur. Sermone 272. In Phædone.

Τοίη μοῖρα. *Tale fatum*, ſcilicet ultro acceſſitum ſive αὐθαίρετον. Nam per acclamationem vituperat illos qui cum ſcelerate atque impie fecerint, Deum autorem fuiſſe aiunt. ut ille apud *Terentium* virgine ſtuprata nequiſſimus adoleſcentulus, *Quid ſi*, inquit, *hoc quapiam voluit Deus?* Et ille apud *Plautum* ſtipes, in re ſimili, *Deus*, inquit, *impulſor fuit*. Quare *Jupiter Homericus* conqueritur ſe ab hominibus accuſari quaſi omnibus eos malis oneret, cum ipſi moleſtiis ac miſeriis ſeſe implicent. Ubi legend. *Euſtath.* In Eunucho. In Aulularia. Odyſſ. 1.

Οἱ δ' κυλίνδεσις. Hinc *Chryſippi* comparatio ſumta eſſe videtur de *Cylindro*, in diſputatione de Fato, apud *Ciceronem* & *Agellium*. Sed *Alexander* Aphrodiſienſis in libro de Fato comparationem illam ut abſurdam reprehendit. Lib. de Fato in extremo. c. 2. lib. 6.

Cylindri autem videntur intelligi poſſe rerum

rum viciſſitudines, ſimiles volutationibus *Cylindri*. Quas viciſſitudines Poetæ vocarunt *rotam fortunæ*. Eas vero mutationes *Pythagoras* exſiſtere ait errore hominum imperitorum, cum ſapientes talium volutationum ſint expertes. quo ſenſu ipſe ſupra.

Οὐ παύυ τοῖς ἀγαθοῖς, &c. Sed omnino volutationes potius intelligendæ animorum in alia atque alia corpora migrationes, quouſque ab omni contagione corporis expiatæ ſint.

Quo ſenſu in extremo hujuſce carminis adjungit,

Ἦν δ' ὑπολείψας σῶμα. κυλίνδεσθαι itaq; intelligit, quem κύκλον ἀνάγκης vocatum à *Pythagora* inquit *Laertius*. Virgilius *temporis orbem* lib. 6. Æneid. Item *Rotam*. —— *ubi mille rotam volucre per annos*, &c. *Si tandem ſolutus ab omni corpore in cœlum perveneris*, &c. Itaque ne *Hierocles* quidem ſatis plane, qui κυλίνδεσθαι, καταγώγοις πράξεσιν, id eſt, actionibus à cœlo avertentibus, expoſuit.

Lib. de Fato, & 2. de nat. Deor.

Cylindri vero nomen etiam uſurpavit *Cicero*, inopia ſcilicet verbi Latini. Et *Virgilius* lib. 1. Georg. ubi de *Cylindro Servius*.

Ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλο. *In aliud atque aliud corpus*. Sic *Laertius*, πρῶτόν τέ φασι τὸν Πυθαγόραν φῦναι τὴν ψυχὴν κύκλον ἀνάγκης ἀμείβουσαν, ἄλλοτε ἄλλοις ἐνδεῖσθαι ζώοις. *Primum ferunt Pythagoram fuiſſe qui diceret animum obire neceſſitatis orbem, & in alia atque alia corpora migrare.*

Ἀπείρονα πήματ' ἔχουσες. Ἀπείρονα, ἵνα μὴ πέρατος. Mala quæ nunquam finiuntur, quia

quia ſcilicet λύσιν κακῶν, i. e. *malorum ſolutionem* neſciunt. Nam ii quibus ſolutio illa cognita eſt, nempe ſapientes, non perpetiuntur mala ſempiterna, ſed in æthera purum è corporibus emigrant. Qua de re infra, ἦν δ' ἀπολείψας ζῶμα——

Λυγρὴ γὰρ ἔρις. Contentio rationis & appetitus. De qua *Empedocles* apud *Hieroclem* agens de homine, inquit,

——φυγὰς θεόθεν κὴ ἀλήτης
Νείκεϊ μαινομένῳ πίσυνος——
——*patria cœleſti pulſus, & errо,*
Quo furioſa rapit contentio, fertur——

Quem locum etiam citavit *Plotinus*. c. 1. l. 8. Enneadis 4.

Σύμφυτος. Contentio enim illa penitus inſita eſt animis à natura. Ut ſentit *Pythagoras* & *Plato*. Legendus *Plotinus*, et *Virgil.* lib. 8. 6. Æneid. Sed utrum ex animo an corpore lis ea naſcatur, quæſtio eſt. profani ex corpore putant; Chriſtiani ex animo eam exſiſtere. Legendus D. *Auguſtinus*. c. 3. lib. 14. de civit. Dei.

Βλάπτουσι λέληθε. Λεληθότως βλάπτει. *Latenter nocet*. Namque inſcientibus nobis quaſi obrepunt perturbationes.

Εἴκοντα ὄφ φεύγειν. Fugiendam eſſe contentionem illam cedendo, ſcilicet rationi. *Ita ut ratio præſit, appetitus obtemperet*, ut eſt apud *Ciceron*. Excitat vero ſive προσάγει pugnam illam titillatio ſenſuum. Qualis *Tiberii* perverſitas, qui *excitare ſolitus libidines jacentes*. lib. 1. de Offic. Sueton. in Tiberio.

Ζεῦ πάτερ ἢ πολλῶν γε. Legendum eſſe videtur Ζεῦ πάτερ ἢ πολλῶν γε. Sententia

enim eſt, *Jupiter pater, ſane multis malis homines liberaris, ſi planum eis feceris quali dæmone utantur.* Atque ita legiſſe *Hieroclem* ex interpretatione ejus facile intelligitur. Itaque & in ſequente verſu legendum eſſet οἱ πᾶσιν.----

Οἵῳ τῷ δαίμονι χρῶνται. Οἵᾳ ψυχῇ *quali mente ſive animo*, ut recte *Hierocles*. Sententia vero eſt, Omnes fore beatos ſi mentem ſuam ſive animum, i. e. ſeipſos noverint. Mentem vero dæmonem, ſive genium appellari à Philoſophis, intelligimus ex *Ariſtotele*, c. 3. lib. 2 Top. καθάπερ, inquit, Ξενοκράτης φησὶν, εὐδαίμονα εἶναι ᾧ ἂν ψυχὴ ἔχοντα εὐδαίμονα· ταύτῃ γὰρ ἑκάστῳ εἶναι δαίμονα. h. e. *Quemadmodum Xenocrates ait, εὐδαίμονα eſſe illum cui mens bona ſit. Hanc enim eſſe cuique dæmonem.* Quo reſpexit *Apuleius*, lib. de Deo Soc. *Nonnulli*, inquiens, *arbitrantur εὐδαίμονας dici beatos, quorum dæmon bonus eſt, id eſt, animus virtute perfectus eſt, quem poſſis Genium vocare.* Sic apud Stobæum, Sermone 210. Οἰνοπίδης ἔφη τὸν νῦν παραίτιον δαίμονα τοῖς μὲ πεπαιδευμένοις ἀγαθῶν· τοῖς δ' ἀπαιδεύτοις, κακῶν. *Oenopides dicere ſolebat mentem genium eſſe, hominibus quidem doctrina liberaliter informatis felicitatis cauſam; averſis autem à doctrina, infelicitatis.* Neque diſſimile illud *Heracliti* apud *Stobæum*, Sermone 250. Ἡράκλειτος ἔφη, ὡς ἦθος ἀνθρώπῳ δαίμων. *Heraclitus dicere ſolitus erat, ſuos cuique mores genium eſſe.*

In Alcibiade 1 lib. 4. de vita Soc. 1. Tuſc. Jam vero noſſe mentem ſuam idem eſſe quod *Apollinis* præcepto imperatur, nempe ut nos ipſi norimus, docet *Plato*, *Xenophon*, & *M. Cicero*. Ἀλλὰ

Ἀλλὰ σὺ θάρσει. *Tu vero fac habeas fortem animum.* Tametsi enim est perdifficilis animi sui notitia, tamen quia deorum quasi gente & agnatione homines tenentur, natura eos divina quasi manu ad notitiam sui perducit. Animi vero sui notitiam perarduum quiddam esse docet *Plato*, ubi *seipsum nosse*, fatetur esse παγχάλεπον, i.e. *perdifficile*. Alcibia. de 1.

Θεῖον γάρ ἐστι βεβαιοῦσιν. Quod *Pythagoræ* decretum est apud *Laertium*, Ἀνθρώπων πρὸς θεοὺς συγγένειαν. i. e. ut *M. Cicero* loquitur, *Homines Deorum agnatione ac gente teneri.* Idcirco *Philo* homines esse ait, μίμημα καὶ θείου ἀπεικόνισμα, *imago* sive *effigies Dei.* Plato φυτὸν ἔμφυτον, *plantam cœlestem.* Horat. *Divinæ particulam auræ.* Lib. 1. de legib.

Ἱερὰ φύσις. Τὸ θεῖον sive θεὸς, à quo laudandarum rerum omnis scientia fluit. *Philo*: νοῦς καὶ λόγος, *mens & ratio*, scil. τὸ τῆς ψυχῆς ἄριστον εἶδος, *id quod in anima præstantissimum est*: cujus filiæ ἐπιστῆμαι καὶ ἀρεταὶ, *scientiæ & virtutes. Hierocles* tamen ἱερὰν φύσιν *Philosophiam sive sapientiam* voluit intelligi. Verum ipse paulo post à se dissentiens nobiscum facit. Aliorum autem errata persequi piget.

Ἔργα. τὰ δέοντα, ut recte *Hierocles. Omnes officii numeros, aut omnia quæ necessaria sunt ad animi sui notitiam.*

Ὧν εἴ τοι μέτεσι. Quorum si ullo modo es particeps. Rerum scilicet earum quas natura divina sive Deus mentibus humanis inserit. Hoc est, nisi plane bona ante pe-

des posita neque cernere neque audire velis.

Κρατήσεις ὧν σε κελεύω ἐξακέσεις. *Compos fies voti, morbis animi, ut impero, sanatis.* Nam mihi interpungendum videtur post verbum κρατήσεις. Ut præcise dictum sit κρατῆν pro voti sui compotem fieri, ut Latine, vincere. Quanquam *Hierocles* paulo aliter declaravit; nempe, *Quarum rerum si fueris particeps, id ita demum ostendes sive probabis, si rebus honestis & scientiis deditus fueris, quæ sola medicina sive curatio est animi*, &c.

Πόνων ἀπὸ τῶνδε. Τῶν τῇδε πόνων. A contagione corporis, ut recte *Hierocles*.

Ἀλλ' εἴργε. Ut corpus imperio rationis facilius obtemperet, à certo inquit ciborum genere abstinendum esse.

Βρωτῶν. Ut gallo candido, vulva, capite, morticinis, piscibus, urticis, triglis, ovis, oviparis, cibis de mensa lapsis, piscibus sacris, & si quæ similia sunt: potissimum autem ab erythrino sive rubellione pisce, corde, fabis, & eo genere animalium cui nigra cauda est. *Lactius*, *Suidas*, *Hierocles*, *Agellius*. In Pythag.

Ὧν εἶπομεν. *Diximus.* Non hoc quidem carmine, sed in apophthegmatis sacris. Sic enim *Hierocles*, Τὰ δὲ ὅπη μέρους ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀποφθέγμασιν, ἐν ἀπορρήτῳ παρεδίδοντο. *De cibis vero specialim ea in apophthegmatis sacris tradita sunt, quæ in vulgus edere non licet.* Noct. Attic. l. 11. lib. 4.

Ἐν τε καθαρμοῖς. De quibus *Pythagoræ* decretum est apud *Laertium*, τὸ δὲ ἁγνείαν εἶναι διὰ καθαρμῶν, καὶ λύσεων ἀπορρήτων. καὶ διὰ In Pythag.

διὰ πᾶσα αὐτὸν καθαρεύειν ἀπό τε κήδους, καὶ λέχους, καὶ μιάσματος παντός. h. e. *Caſtitatem vero poſitam eſſe in expiationibus & adſperſionibus aquæ. Iiſque modis corpus à luctu, à venere, ac labe omni purgandum eſſe.*

Ἐν τε λύσει ψυχῆς. Solutione animi, ſive commentatione mortis. Quanquam *Hierocles* intelligit ſapientiam, quæ dicitur à *Pythagora* & *Platone* Dialectica.

Κείνων. In editionibus pleriſque, ut Venetis, κρῖνον. Utraque lectione idem efficitur. Nempe & in expiationibus corporis & in ſolutione animi debere judicari cibos, ſive delectum adhiberi ciborum, ne iis cibis utamur qui utrique rei adferre poſſint moram & impedimentum. Alia tamen *Hierocles*, quæ legere licebit cupientibus ad *Pythagoræ* normam philoſophari.

Ἡνίοχον. Sic *Plato* rationem aurigæ comparavit, perturbationes equis. In Phædro.

Γνώμην ἀρίστην. *Rationem æquiſſimam*, ut apud *Ariſtotelem* γνώμῃ τῇ ἀρίστῃ. c. 13. l. 1. de Arte dic.

Αἰθέρ' ἐλεύθερον. Aerem liberum ſive purum: cui oppoſitus aer qui eſt terræ proximus, in quo nubes, imbres, ventique coguntur, quem *craſſum & concretum Cic.* vocavit, eumque animis, cum è corporis domicilio emigrarint, *perrumpendum ac dividendum* eſſe ait. Attingitur autem hoc in loco *Pythagoræ* decretum quod commemoravit *Plutarchus*, τὴν ψυχὴν ἐξιέναι εἰς τὸν τοῦ παντὸς ἀναχωρεῖν, πρὸς τὸ ὁμογενές. *Animum poſtquam è domicilio corporis migrarit, in naturæ univerſitatis* Tuſcul. 1 c. 7. l. 4. de philoſ. decretis.

animam remeare, in aerem ſibi cognatum & affinem.

Ἢν δ' ἀπολύσας σῶμα. *Si omni contagione corporis liberatus.* abſoluta migratione de corpore in corpus, aut poſt λύσιν ſive animi *ſolutionem* à corpore.

Ἔλθῃς. Similitudo ſoni quæſita ἐλεύθερον ἔλθῃς. Nam ἐλεύθερον ἀνθ' τὸ ἐλθεῖν. Lege *Suidam.*

Ἔσεαι ἀθάνατος. Non jam ſæpius migrans de corpore in corpus, experſque interitus, deorum vitam deges in æthere ſive Elyſio.

Θεὸς ἄμβροτος. Imitatus *Pythagoræ* diſcipulus *Empedocles.*

Χαῖρε', ἐγὼ δ' ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος· οὐκ ἔτι θνητὸς
Πωλεῦμαι——*Laertius,*

In Pythagora. *Non ego mortalis nunc ſed Deus ibo.*
Valete.

FINIS.

FRIDERICI SYLBURGII IN PYTHAG. AUREA CARMINA NOTÆ.

Suidas cum ſcribit quoſdam *Pythagoræ* præter tres genuinos libros, nempe παιδευτικὸν, πολιτικὸν, & φυσικὸν, adſcribere etiam τὰ χρυσᾶ ἔπη, ſignificat plures fuiſſe qui *Pythagoram* pro verſuum iſtorum autore non habuerint. Quorum ſententiæ patrocinari videatur quod *Diogenes Laertius* in vita *Pythagoræ* nullam hujus poematis mentionem facit. & cum *Pythagoras* fere *Dorico* idiomate in ſuis ſcriptis uſus ſit, in hoc poematio duo tantum verſus (47. & 48.) Doriſmum, cæteri majori ex parte Ioniſmum habent; & philoſophi hujus ſublimitatem minus adæquant. Cum igitur, eodem *Laertio* teſte, *Lyſis*, *Hippaſus*, *Aſto*, quædam à ſe ſcripta, ſub *Pythagoræ* nomine in lucem ediderint, ſuſpicio eſt hæc quoque magis à diſcipulis *Pythagoræ*, quam ab ipſo *Pythagora* eſſe conſcripta: eo nempe modo quo *Socratis* ὑπομνημονεύματα à *Platone* & *Xenophonte* literis ſunt mandata. *Chryſipp.* ſane apud *Gellium* l. 6.

cap. 2. hunc verſum, Γνώσῃ δ' ἀνθρώπους αὐθαίρετα πήματ' ἔχοντας, qui 54. eſt in hoc opuſculo, *Pythagoreis* tribuit, non *Pythagoræ*: ubi etiam ſimilitudo quæ de cylindro paulo poſt hunc verſum ſequitur, luculentius exponitur. Quia tamen idem *Suidas* cum *Laertio* tradit *Pythagoram* ſubinde diſcipulis ſuis præcepiſſe, ut domum è publico regreſſi, ſecum ipſi ruminarent, Πῇ παρέβλω; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; qui hujus poematii verſus eſt 42. in eam ſententiam adducuntur alii, ut cæteros quoque hujus Aurei carminis verſus *Pythagoræ* eſſe credant; præſertim cum à *Stobæo* & aliis multis *Pythagoræ* adſcribantur. Is certe cujus poema eſt *De viro bono*, ſive *Virgilius* eſt, ſive alius potius, *Pythagoræ* locum eum quem vertit, adſcribere videtur. Utut ſit ſive à *Pythagora*, ſive à diſcipulis ejus conſcripti ſunt hi verſus, pleraque omnia *Pythagoricæ* diſciplinæ præcepta continent: & quæ *Laertius Pythagoræ* præcepta tribuit, maxima ex parte hic quoque verbis non multum diſcrepantibus leguntur; ut ex collatione cuique perſpicere licet. Quam utilia vero ſint hæc ἔπη, (ſive *dicta*, ſive καθ' ἑξάχω̃ *hexametros verſus* eo nomine accipere libet) ſatis declarat epitheton χρυσᾶ: ut auro ipſo pretioſiora præcepta iis contineri lectores intelligant: quæ majori ex parte talia certe ſunt, ut cum Chriſtianæ doctrinæ præceptis non male conſonent. Sed ut quod præcipue mihi propoſitum hic eſt perſequar, diverſam exemplarium ſcripturam;

Verſ. 1.

Verſ. 1. quidam libri habent κἀκεῖται, imperſonaliter nempe pro *diſpoſitum eſt.*

Verſ. 9. quidam lib. κρεῖττον δ' ἐνίζεο: magis poetice. ut mox v. 35.

Verſ. 12. *Stob.* μήτ' αὐτὸς πάντ. *Auſonius* eum verſum ita extulit, *Turpe quid auſurus, te ſine teſte time.*

Verſ. 13. *Stob.* ἄσχει, imperativo modo.

Verſ. 24. quidam lib. πρᾴως ἔχ'. h. e. *leniter cede.* & mox ἐπὶ πᾶσι, *in omnibus.*

Verſ. 40. locum hunc expreſſit autor *Viri boni* hoc diſticho, *Non prius in dulcem declinat lumina ſomnum, Omnia quam longi reputaverit acta diei.* Sequentia quoque idem poeta Latinus ſic reddidit; *Quæ prætergreſſus? quid geſtum in tempore, quid non? Quid mihi præteritum? Sic dicta & facta per omnia Ingrediens, ortoque à veſpere cuncta revolvens, Offenſus pravis, dat palmam & præmia rectis.* Eodem reſpexit *Ciceronis Cato* major, cum inquit, *Pythagoreorum more, exercendæ memoriæ gratia, quid quoque die dixerim, audierim, & egerim, commemoro veſperi.*

Verſ. 42. *Suid.* ποῖ παρέβλω, i. e. *ubi*, ſeu *quo?*

Verſ. 47. Nota Doriſmum in ſolis hiſce verſibus; cum reliqui omnes Ioniſmum habeant. Sed Ionica etiam dialecto uſum eſſe *Pythagoram*, non tantum Dorica, inter cætera declarat apud *Laertium Pythagoræ* ad Anaximenem epiſtola Ionico idiomate ſcripta. De quaternario autem numero viſe *Macrob.* in Somn. Scip. lib. 1. cap. 6.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ
ΑΣΤΕΙΑ.

HIEROCLIS
PHILOSOPHI
FACETIÆ;

De priſcorum ſtudioſorum dictis & factis ridiculis.

Una cum aliquibus in eaſdem Annotationibus.

LONDINI,
Ex officina ROGERI DANIELIS,
MDCLIV.

LECTORI S.

Vulgaris eſt opinio, & quæ pleroſque omnes indoctos præcepit, eos qui in aulas magnatum aut ſcholas amandantur magiſtrorum, non modo doctiores, ſed moratiores inde revenire civilioreſque. Equidem de aulis nullus inficior, optimas eſſe officinas, ubi adoleſcentium expoliantur mores, urbana indatur aſtutia, ac in ipſa humana converſatione amabilitas. Sunt nimirum Aulici, ſi quod hominum genus, ut Ammonius *loquitur,* χαείοντες ἢ ὀπιδέξιοι ἐν τῇ πολιτικῇ ὁμιλίᾳ : *abeſſet tantum nuda illa ſimulatio, &* Spartana *mentiendi ac fallendi promptitudo. Contra ea Scholaſtici homines ſunt ſimpliciſſimi & falſare neſcii; in mortalium cœtu inepti, inſiceti, inſulſi, ſtupidi, inertes, denique ad omne opus aggrediendum inhabiles. quos ubi videris in congreſſu, riſum vix eſt ut comprimas, ita ſalutati tergiverſantur reſpondere, cum animo ſuo (opinor) prius diſputantes, manus porrigenda ſit an attrahenda, pes dexter an ſiniſter flectendus, an uterque ſimul, quod in ruſticis obſervamus. Hic aliis confabulantibus veluti truncus adſtat, ore hiante picturas aliamve rem objectam cum ſtupore contemplatur : alter, nemine advertente clam ſeſe ſubducit, &, ut eſt apud* Horatium, ſtatua taciturnior exit : *alius in menſa tanquam abſens adſidet, profunde cogitabundus quaſi enthuſiaſta quidam (phantaſta certius verius dixerim) in ſublime cœlum raptus, nihil eorum*

rum quæ aguntur vel dicuntur penſi habens. unde cum ordo eum tangit vel ſors, vel ſi obiter rogetur, fere οὐδὲν πρὸς ῥόμβον, *tantum abeſt ut ad aliorum qua geſtuum qua morum formulam ſeſe componere periclitetur.* Ideo adoleſcentulos *optimus vitæ humanæ Arbiter* exiſtimavit in ſcholis ſtultiſſimos fieri, quia nihil ex iis quæ in uſu habemus vel audiunt vel vident. *Et quidam apud* Athenæum, Philoſophi, *ait,*

Sermone ſolo ſunt ſapientes; cæteris
In rebus eſſe novi ego ſtultiſſimos.

Quod de illis dictum arbitror, quibus anima non eſt pro ſale. quippe reliqui ne ipſo quidem ſermone. Exempla ſuggerit elegans iſte libellus, quo Hierocles *ſive* Pythagoricus *ille fuerit, ſeu alius quiſpiam,* χαρακτῆρα *expreſſit* ἀναισθησίας χολαστικῆς. *Eum nuper, cum ocium eſſet, & animum oblectandi ſicut in ludum mitterem, ex vet. lib. deſcripſi, tranſtuli, operaque tralaticia in uſum tuum, Lector, caſtigavi, ut in eadem otii circumfluentia eſſet unde tibi faceres volupe. Vale, & quam rem gerant Scholaſticæ ante-veteres & nunc-novi, pariter cogita.* Myrtilleti K A L. M A R T.

LECTORI S.

Vulgaris eſt opinio, & quæ pleroſque omnes indoctos præcepit, eos qui in aulas magnatum aut ſcholas amandantur magiſtrorum, non modo doctiores, ſed moratiores inde revenire civilioreſque. Equidem de aulis nullus inficior, optimas eſſe officinas, ubi adoleſcentium expoliantur mores, urbana indatur aſtutia, ac in ipſa humana converſatione amabilitas. Sunt nimirum Aulici, ſi quod hominum genus, ut Ammonius *loquitur,* χαείοντες καὶ ὄντες ἄξιοι ἐν τῇ πολιτικῇ ὁμιλίᾳ : *abeſſet tantum nuda illa ſimulatio, &* Spartana *mentiendi ac fallendi promptitudo. Contra ea Scholaſtici homines ſunt ſimpliciſſimi & falſare neſcii; in mortalium cœtu inepti, inſiceti, inſulſi, ſtupidi, inertes, denique ad omne opus aggrediendum inhabiles. quos ubi videris in congreſſu, riſum vix eſt ut comprimas, ita ſalutati tergiverſantur reſpondere, cum animo ſuo (opinor) prius diſputantes, manus porrigenda ſit an attrahenda, pes dexter an ſiniſter flectendus, an uterque ſimul, quod in ruſticis obſervamus. Hic aliis confabulantibus veluti truncus adſtat, ore hiante picturas aliamve rem objectam cum ſtupore contemplatur : alter, nemine advertente clam ſeſe ſubducit, &, ut eſt apud* Horatium, ſtatua taciturnior exit : *alius in menſa tanquam abſens adſidet, profunde cogitabundus quaſi enthuſiaſta quidam (phantaſta certius vetius dixerim) in ſublime cœlum raptus, nihil eorum*

rum quæ aguntur vel dicuntur penſi habens. unde cum ordo eum tangit vel ſors, vel ſi obiter rogetur, fere ὀδὲν πρὸς ῥόμβον, *tantum abeſt ut ad aliorum qua geſtuum qua morum formulam ſeſe componere periclitetur.* Ideo adoleſcentulos *optimus vitæ humanæ Arbiter* exiſtimavit in ſcholis ſtultiſſimos fieri, quia nihil ex iis quæ in uſu habemus vel audiunt vel vident. *Et quidam apud* Athenæum, Philoſophi, *ait,*

Sermone ſolo ſunt ſapientes; cæteris
In rebus eſſe novi ego ſtultiſſimos.

Quod de illis dictum arbitror, quibus anima non eſt pro ſale. quippe reliqui ne ipſo quidem ſermone. Exempla ſuggerit elegans iſte libellus, quo Hierocles *ſive* Pythagoricus *ille fuerit, ſeu alius quiſpiam,* χαρακτῆρα *expreſſit* ἀναισθησίας σχολαστικῆς. *Eum nuper, cum ocium eſſet, & animum oblectandi ſicut in ludum mitterem, ex vet. lib. deſcripſi, tranſtuli, operaque tralaticia in uſum tuum, Lector, caſtigavi, ut in eadem otii circumfluentia eſſet unde tibi faceres voluptate. Vale, & quam rem gerant Scholaſtici ante-veteres & nunc-novi, pariter cogita.* Myrtilleti K A L. M A R T.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΑΣΤΕΙΑ.

I.

Σχολαστικὸς κολυμβᾶν βουλόμενος ἦλθε μικρὸν ἐπίγειον. ὤμοσεν ἂν μὴ ἅψασθαι ὕδατος, ἐὰν μὴ πρῶτον μάθῃ κολυμβᾶν.

II.

Σχολαστικῷ ἵππον πτερωτὸν πρᾴτησέ τις, εἰ πρωτοβόλος ἐστί; τοῦ δὲ φήσαντος, δευτεροβόλον εἶ· ἔφη, πῶς οἶδας; ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι ἄξας ἐδίδαξεν ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου.

III.

Σχολαστικὸς φίλῳ σωσαντήσας εἶπε, καθ' ὕπνους σε ἰδὼν περισῴζω. ὁ δέ, σύγγνωθί μοι, ὅτι ἐγρηγόρεσαν.

IV.

Σχολαστικὸς νοσοῦντα ἐπισκεπτόμενος ἠρώτα περὶ τῆς ὑγιείας. ὁ δὲ ἐκ δηλώματος ἀποκριθῆναι. ὀργισθεὶς δὲν ἐξήλεγξεν, ἢ πίζω κἀμὲ νοσῆσαι, καὶ ἐλθόντι σοι μὴ ἀποκριθῆναι.

V.

Σχολαστικὸς ἵππον ἐπέρασεν. ἐλθόντος δέ τινος καὶ μανθάνοντος τὸ βόλον, εἶπε, τί τοὺς ὀδόντας αὐτῷ τηρεῖς; εἰ δὲ ὡς τρώγει καὶ πεινᾷ.

VI.

Σχολαστικὸς ἰατρῷ συναλήπας, συγχώρησόν μοι, εἶπε, καὶ μή μοι μέμψῃ, ὅτι ἐκ ἐνόησα.

VII.

Σχολαστικὸς μωῦ ἐθέλων πᾶσι συνεχῶς

τὰ

HIEROCLIS PHILOSOPHI FACETIÆ.

I.

SCholaſticus natare volens pæne ſuffocatus eſt. Juravit igitur nunquam attacturum aquam, priuſquam natare didiciſſet.

II.

Ex Scholaſtico equum vendente quidam quærebat, an primojaculus eſſet? Quo reſpondente ſecundojaculum eſſe; alter infit, Unde noſti? Quia ait, aliquando & me pariter & patrem meum ejecit.

III.

Scholaſticus amico obviam factus, inquit, In ſomno te viſum allocutus ſum. Cui ille, Da mihi veniam quod non auſcultarim.

IV.

Scholaſticus ad ægrotum interviſens rogabat de valetudine. Ille vero non poterat reſpondere. Iratus ergo Scholaſticus hominem objurgavit; &, Spero me quoque ægrotaturũ, inquit, tibiq; advenienti non reſponſurum.

V.

Scholaſticus equũ vẽditabat. Cũ vero accederet quidã & rogaret dentitionẽ, dixit, Quid dẽtes ejꝰ obſervas? vide ut cõedat ac obãbulet.

VI.

Scholaſticꝰ medico obviãs, Ignoſce mihi inquit, & noli quæſo iraſci, quod nõ ægrotaverĩ.

VII.

Scholaſticus murem capturiens, qui inceſſanter

τὰ βιβλία αὐτῷ τρώσοντα, κρέας δακὼν ἀν-
αντία ὀκάθησε.

VIII.

Σχολαστικὸς θέλων τ' ἵππον αὐτῷ διδά-
ξαι μὴ τρώγειν πολλὰ, ὃ παρέβυκεν αὐτῷ βο-
φάς. ὑποθανόν]Θ ἢ τὸ ἵππον τρὸ λιμῷ, ἔλεγε·
μίγα ἐζημιώθην· ὅτε γὸ ἔμαθε μὴ τρώγειν,
τότε ἀπέθανε.

IX.

Σχολαστικὸς οἰκίαν πωλῶν, λίθον ἀπ' αὐτῆς
εἰς δεῖγμα περιέφερε.

X.

Σχολαστικὸς * θέλων εἰ πρέπει αὐτῷ κοι-
μᾶδζ, καμύσας ἐσκοπείζετο.

XI.

Σχολαστικὸς οἰκίαν πειάμεν]Θ, κὴ τ' δυεί-
δας περκύψας, ἠρώτα τὸς παριόντας εἰ πρέπ
αὐτῷ ἡ οἰκία.

XII.

Σχολαστικὸς καθ' ὄναρ ἰδὼν ἅλον πεπατηκέ-
ναι, κὴ δόξας ἀλγεῖν τ' πόδα, περιεδήσατο. ἕ-
τερ]Θ ἢ μαθὼν τ' αἰτίαν ἔφη, διατί γὸ αὐτ-
πόδη]Θ κοιμᾶσαι;

XIV.

Σχολαστικὸς ἰατρῷ συναντήσας ὑπὸ τοίχ
ὀρύζη. πνὸς ἢ πυθομένε τ' αἰτίαν, ἔφη, καμ-
ὸν ἔχω μὴ ἀδενήσας, κὴ αἰσχύνομαι εἰς ὄψιν
ἐλθεῖν τῷ ἰατρῷ.

Σχο-

ſanter libros ejus arrodebat, carnem mandens è regione ejus conſedit.

VIII.

Scholaſticus volens equum ſuum docere, ne multum comederet, nihil ei præbuit pabuli. Tandem equo fame mortuo, Magno damno, inquit, affectus ſum: cum enim jam didiciſſet non comedere, mortuus eſt.

IX.

Scholaſticus domum venditurus, lapidem ab ea avulſum in ſpecimen circumtulit.

X.

Scholaſticus ſcire ſtudens num ſe decoraret ſomnus, clauſis oculis ſpeculum inſpexit.

XI.

Scholaſticus in domo quam emerat de feneſtra proſpiciens, interrogabat adſtantes, an ſe deceret illa domus.

XII.

Scholaſticus in ſomnis ſibi viſus clavum impegiſſe, & pedem dolere ratus, obligavit. Alius autem cauſa cognita, ait ad eum, Ecquare diſcalceatus dormis?

XIV.

Scholaſticus medico occurrens poſt parietem ſeſe abdidit. Quodam autem cauſam quærente; dixit, Jamdiu eſt ex quo non ægrotavi, ideo erubeſco prodire in conſpectum medici.

XV.

Σχολαστικῷ ἔμπορός εἶπεν, ὅτι ὁ ποταμὸς ἔλασε τὸν ἀγρόν (κ. κἀκεῖνος ἔφη, καὶ τί λέγω;

XVI.

Σχολαστικὸς ἀμυναῖαν ἔχων ἐσφεράμισεν αὐτῷ. τὸ δὲ ἄλυε κάπωθεν πρήσας, καὶ τὸν οἶνον αἴρων, ἐθαύμαζεν ὅτι ἧσυ συμμαήτρων σώων ὄντων ὁ οἶνος ἐλαττότερος εἶπεν, ὅρα μὴ κάπωθεν ἀφιρέθη. ὁ δὲ, ἀμαθέστατε, εἶπεν, ὃ τὸ κάπωθεν λείπει, ἀλλὰ τὸ ἄνωθεν μέρος.

XVII.

Σχολαστικὸς ἰδὼν σφυδία ἐπὶ δένδρου, λάθρα ὑπεισελθὼν ὑφαπλώσατο τὸν κόλπον, καὶ ἔσεισε τὸ δένδρον, ὡς ὑποδεξάμενος τὰ σφυδία.

XVIII.

Σχολαστικὸς ἐν τῷ ἰδίῳ ἀγρῷ ἐξιὼν, ἠρώτα πιεῖν ὕδωρ, εἰ καλὸν, ἐν τῷ αὐτόθι φρέατι. ἧσυ δὲ φησάντων ὅτι καλόν· καὶ γὰρ οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἐξ ἀυτοῦ ἔπινον· καὶ πηλίκως, ἔφη, εἶχον βαχίλας, ὅτι εἰς τοσοῦτον βάθος πιεῖν ἠδύναντο.

XIX.

Σχολαστικὸς σχολαστικῷ συναντήσας εἶπεν, ἔμαθον ὅτι ἀπέθανες. κἀκεῖνος, ἀλλ' ὁρᾷς με ἔτι, ἔφη, ζῶντα. καὶ ὁ σχολαστικὸς, καὶ μὴν ὁ πατήρ μοι πολλῷ (κ. ἀξιοπιστότερος ὑπάρχει.

XX.

Σχολαστικὸς μαθὼν ὅτι ὁ κόραξ ὑπὲρ τὰ διακόσια ἔτη ζῇ, ἀγοράσας κόρακα εἰς ἀπόπειραν ἔτρεφε.

Συν-

XV.

Scholaſtico mercator nunciavit, à præterfluente abactum agrum ejus. Reſpondit ille, Et quid dicam ?

XVI.

Scholaſticus vas vinarium quod habebat obſignaverat. quod cum famulus ſubtus perforaret vinumque auferret, mirabatur is ſignaculis ſalvis vinum imminui. Ad quem alter quidam, Vide, inquit, ne ſubtus ſit ablatum. At ille, Stultiſſime, inquit, non inferior deficit, ſed ſuperior pars.

XVII.

Scholaſticus, conſpectis paſſeribus in arbore, clam ſubiens expandit ſinum, arboremque concuſſit, quaſi paſſeres decidentes excepturus.

XVIII.

Scholaſticus in agrum ſuum egreſſus, deſiderabat bibere aquam, ſi pura, ex eo qui erat illic puteo. Affirmantibus autem quibuſdam bonam eſſe, & parentes ipſius ex eodem bibiſſe; Ecquam longis, inquit, collis præditi erant, qui tantam profunditatem bibituri adſequi potuere !

XIX.

Scholaſticus ſcholaſtico obvius ait, Intellexi te mortuum eſſe. Cui ille, Atqui vides, inquit, me etiamnum vivere. Et ſcholaſticus, At vero qui mihi dixit multo te fide dignior eſt.

XX.

Scholaſticus cum audiviſſet corvum ultra ducentos annos vivere, ut periculum faceret, corvum emit & aluit.

XXI.

Σχολαστικὸς εἰς χειμῶνα ναυαγῶν, καὶ τῶν συμπλεόντων ἐκ μέσου τῶν περιπλεκομένων σανίδας πρὸς τὸ σωθῆναι, ἑνὶ μόνῳ τῶν ἀγκυρῶν περιεπλέξατο.

XXII.

Διδύμων ἀδελφῶν εἷς ἐτελεύτησε. σχολαστικὸς ὢν ἀπαντήσας τῷ ζῶντι ἠρώτα, εἰ ἀπέθανες ἢ ὁ ἀδελφός σου;

XXIII.

Σχολαστικὸς ναυαγεῖν μέλλων πινακίδας ᾔτει, ἵνα διαθήκας γράψῃ. τοὺς δὲ οἰκέτας ὁρῶν ἀλυττοῦντας διὰ τὸν κίνδυνον, ἔφη, μὴ λυπεῖσθε· ἐλευθέρους γὰρ ὑμᾶς.

XXIV.

Σχολαστικὸς ποταμὸν βυλόμενος περᾶσαι, ἀνῆλθεν ἐς τὸ πλοῖον ἔφιππος. πυθομένου δέ τινος τὴν αἰτίαν, ἔφη, σπεύδειν.

XXV.

Σχολαστικὸς ἀπορῶν διαπαντὸς, τὰ βιβλία ἀπὸ ὑπερόπτου, καὶ γράφων πρὸς τὸν πατέρα ἔλεγε· σύγχαιρε ἡμῖν, πάτερ· ἤδη γὰρ ἡμᾶς τὰ βιβλία τρέφει.

XXVI.

Σχολαστικῷ παιδίον ἀπέθανεν. ἰδὼν δὲ πλῆθος λαοῦ συνελθεῖν, ἔλεγε· αἰσχύνομαι εἰς τοσοῦτον ὄχλον μικρὸν παιδίον προφέρειν.

XXVII.

Σχολαστικῷ υἱὸς ὑπὸ τῷ πατρὶ εἰς πόλεμον ἀπεμπόμενος ὑπέσχετο ἑνὸς τῶν ἐχθρῶν κεφαλὴν ἀξιαγεῖν. ὁ δὲ ἔφη, ἔνχομαι καὶ χωρὶς

XXI.

Scholaſticus tempeſtate oborta navigans, cum cæteri vectores obvia quiſque arma, quibus enatarent, arriperent, ille unam ex anchoris amplexus eſt.

XXII.

Gemellorum fratrum unus diem obierat. Scholaſticus igitur obviam factus ſuperſtiti, interrogabat, ipſene mortuus eſſet an frater ejus.

XXIII.

Scholaſticus transfretaturus codicillos poſcebat, quibus teſtamentum conderet. Videns autem ſervos periculo ſuo angi, ſic eos affatus eſt, Nolite triſtari; nam vos manumittam.

XXIV.

Scholaſticus flumen volens trajicere, conſcendit navem eques. Petente quodam cauſam, dixit ſe feſtinare.

XXV.

Scholaſticus egens ſumptibus libros ſuos vendidit, & datis literis ad patrem ſcripſit, Lætare nobiſcum, Pater; jam enim libri nos alunt.

XXVI.

Scholaſtici puerulus obierat. Conſpicatus autem magnam frequentiam populi ad funus convenire, ait; Erubeſco in tantam turbam parvum puellum efferre.

XXVII.

Scholaſtici filius à patre in militiam miſsus, recepit ſe unius hoſtium caput adlaturum. At hic, Velim vel te, inquit, abſque

χωεὶς κεφαλῆς σε ἐλθόντα, μόνον ὑγιῆ ὄντα ἐδεῖν, καὶ εὐφραινθῆναι.

XXVIII.

Σχολαστικῷ φίλος ἔγραψεν εἰς Ἑλλάδα ὄντι, βιβλία αὐτῷ ἀγοράσαι. τοῦ δὲ ἀμελήσαντος, ὡς μὴ χρόνον τῷ φίλῳ συνοψίδη, εἶπε· τοῦτο διὰ σχολῆς, ἵνα περὶ βιβλίων ἀπιστολάς μοι, ἃς ἐκομισάμην.

XXIX.

Σχολαστικὸς καὶ φαλακρὸς καὶ κουρεὺς συνοδεύοντες συνέθεντο περὶ τέτταρας ὥρας βιωλεῦσαι. ἔλαχεν δὲ πρῶτον τῷ κυρεῖ. ὁ δὲ μετεωριζόμενος τὸν σχολαστικὸν κοιμώμενον ἔξυρισε, καὶ ἅμα ὥρων πληρωθεισῶν ἀνύπνισεν. ὁ δὲ καταδόμενος ἀφ' ὑπνου τὴν κεφαλὴν, καὶ εὑρὼν αὐτὴν "ἔρη· μέγα κέρδος ὁ κυρεύς· πλανηθεὶς γὰρ, αὐτὶ ἐμοῦ τὸν φαλακρὸν ἀνύπνισε.

ΤΕΛΟΣ.

capite redire, modo ſalvum videre & lætari poſſim.

XXVIII.

Ad Scholaſticum in Græcia verſantem amicus literas dedit, quibus ab eo petiit ut quoſdam ſibi libros compararet. At hic, neglecto negotio, ut poſt tempus in amicum incidit, ait; Epiſtolam, quam de libris ad me miſiſti, non accepi.

XXIX.

Scholaſticus calvuſque & tonſor una ambulantes, in quatuor uſque horas pacti ſunt vigilare. Tetigit autem ſors primo tonſorem. Hic ſublevans dormientem ſcholaſticum raſit, horiſque elapſis expergefecit. Qui ſcalpens à ſomno caput, ubi id arraſum eſſe ſenſit, exclamavit, Magnum ſcelus iſte tonſor: errans enim, pro me calvum excitavit.

FINIS.

NOTÆ IN HIEROCLIS FACETIAS.

SCholaſtici *dicuntur literarum ſtudioſi, qui &* Studentes. *nam in* Iſidori *gloſſis legitur,* Pappas, pædagogus qui ſequitur Studentes. *Vulgatiori tamen appellatione* Scholares. *unde in veteri Onomaſtico,* Scholaris, σχολαστικός. *& apud* Quintilianum *Inſtit. orat. lib. 2. de officio diſcipulorum,* In ipſos cœtus ſcholarium læti & alacres convenient. *Quam lectionem præferunt lib. vet. nec cauſa fuit cur* Raph. Rhegius *ſollicitaret, primus, nec indiligens ejꝰ ſcriptoris caſtigator atq; interpres. multo minor* Henr. Bebelio, *ut apud* Martianum Capellam τὸ Scholarium *mutaret in* Scholaſticorum, *verbi, uti refert, barbarie offenſus, quam vero nec priſci illi Theologi nec Jureconſulti refugere. Illud recte atque ordine cenſuit, libellum* De diſciplina ſcholarium, *qui* Boethii *nomine circumfertur, non eſſe* Romani *illius Conſulis, nec adeo* Latini *cujuſquam ſcriptoris, ſed barbari ac inidonei. Hoc, inquam, vere cenſor ille non ex peſſimis, & princeps literarum apud* Germanos *inſtaurator. At vero antiquitus* Scholaſtici *dicti ipſi Philoſophi, ſeu dicendi ac docendi magiſtri. quod nomen jam* Theophraſti *ævo uſurpari cœptum eſt, & ad patrum uſque memoriam inolevit. Dicebantur etiam* Sophiſtæ. *Sed ut horum pravo inſtituto & corruptis moribus impetratum fuit, ut omnes nomine illo inſigni-*

rentur,

rentur, qui prudentes veritatem fallerent, non aliter atq; Tyranni, Scurræ, *& ſimiles hominum degeneres; ita ſcholaſticorum incivili ſtudio & moroſa vita effectum, ut tanquam inepti ac bardi digitis demonſtrentur à populo. Hinc id genus hominum inquiebat* Epictetus *eſſe* ζῶον ἐπιπόνως πλάττες θαυμαλῶον, *ut ſcribit* Arrianus *in Comment. Et* Plinius *in epiſt.* Scholaſtico homine nihil *ait* eſse ſimplicius. *A quorum moribus unamquamque vel minimam rem conciſe cum ſtupore cogitantium etiam* Phantaſtas (Fantaſt) *Græco vocabulo appellamus, qui inepte quid aut dicunt aut faciunt. Et quia in hacce ſtupiditate ſe ſolos ſapere ſua perſuaſione credunt, inde, mea ſententia, ſanctiſſimum* Sapientis *nomen, quod ſolis divinarum atq; humanarum rerum peritis tributum, ad ſtultos per ludum ac jocum traductum eſt. Quod ipſum non obſcure innuit* Felix Fabri, *qui in ſua* Suevorum *hiſt. lib.* 1. *cap.* 8. *ita ſcriptum reliquit*; Lingua *Theutonica* Frantzig idem eſt quod comptus moribus. unde ironiæ vulgares aliquem nominant Frantz, Francum (Frat) qui eſt incompoſitus & immorigeratus, ſicut etiam ſtultos nominant ſapientes. *Quin* philoſophari *eos, qui in convivio ac menſa parum decenter ſeſe gerunt,* Alanus *dicit in lib. de planctu naturæ; cujus verba adducit commentator* Boethianæ *Philoſophiæ* Thomas Aquinas, *ſi titulus non mentitur autorem. Verum ne longius loquar, Scholaſtici ſunt qui in pulvere litterario degunt vitam, nec ad forum unquam accedunt, nec ullos ambiunt honores, ſed in umbris ſcholarum, veluti vulpes in cavernis latitant.*

latitant. unde à vulgo ſcholaſticæ vulpes (**Schulfuchs**) *jure ac merito ſuo audiunt, & à nonnullis* Calamyſii (**Kalmeuſer**) *id eſt* (*nam Græce melius exprimitur*) μύες καλαμοτρώγοι, *quod inſtar murium in antris ſuarum ſcholarum calamos arrodant*; Petronio *peraccommodanter* doctores umbratici, inter quos, *ait in eodem negotio Satyricus*, qui nutriuntur non magis ſapere poſſunt, quam bene olere qui in culina habitant. *Atq; hoc, aut vehementer animi fallor, aut* Hierocles *noſter voluit facetiarum ſuarum ὄπτιμύθιον eſſe.*

In II.

Πρωτοβόλος] *Ut conſtaret facetiæ ſuæ elegantia, fingendæ erant novæ voces. itaque maluimus vertere* primojaculus *&* ſecundojaculus, *quam quovis alio modo, quo* Græcæ *linguæ ignari non caperent dicti gratiam.* Βόλος *eſt dentitio ſeu dentium emiſſio. infra in* ς. ἢ μανθάνον]ος τὸν βόλον. Ariſtoteles *lib.* ς. *hiſt. animal.* ἀκμάζει ὁ ἢ ἵππος ἢ ἡμίονος μετὰ τὺς βόλυς.

Ἐβόλδσεν] *nihili hoc verbum eſt. Lego,* ἐξόλδσεν. βολεύειν *eſt* βάλλειν, *ejicere, excutere. non enim vult portatos ſe ab equo, ſed excuſſos. Quo in verbo latet* τὸ ἐξεῖον.

In VIII.

Παρέβυκεν] *an* παρέβυσεν? *&* βραβύειν *interpretor* παρέχειν, *vel* παραδιδόναι.

In X.

Σχολαστικὸς * θέλων] *excidit verbum* εἰδέναι, *vel* γινώσκειν, *aut tale quid.*

In XII.

Κοιμῆται] *manifeſtarium mendum. manuſcr.*

in

in margine habebat adſcriptum κεκοιμήσεις, *ſed manu recenti, & quidem, niſi fallor,* Sylburgii, *an leg.* κοιμάσεις? *an vero* κεκοίμησαι? *illud magis eſt.*

In XVI.

Ἀμιναῖαν] *nuſpiam à me lectum in abſtracto, nedum in hoc ſignificatu. Nomen invenit à loco, ut & vinum ipſum apud* Heſychium. *hinc apud* Dioſcoridem *lib.* 1. *cap.* 78. *legend.* σμύρνης Ἀμιναίας, *ut* Ἀμιναῖα σατυλὴ *lib.* 5. *cap.* 6. vites Aminææ *apud* Catonem *de re ruſt. &* Plinium *lib.* 14. *cap.* 2. *&* 3. *Apud eundem lib.* 12. cap. 16. *ubi loquitur de generibus myrrhæ,* Troglodytica ſylveſtrium prima, Erythræa ſequens, & Minæa, in qua Stactea & Atramitica eſt; *legendum omnino,* & Aminæa, in qua Stactea & Aramitica eſt. *Et paulo poſt in eodem cap.* Erythrææ ad XVI. hanc volunt Arabicam intelligi: *legend.* Aramicam. *Nam in eadem ſpecie à* Plinio *ponitur myrrha Erythræa, Aminæa, Stactea, Aramica, Gebanitica, & Auſiritis. Eſt autem* Aramia *eadem quæ* Arabia *Felix,* peninſula inter duo maria, Rubrum Perſicumque procurrens, *at ipſe* Plin. *lib.* 6. *cap.* 28.

In XVIII.

Εἰς τοσοῦτον. βάθος πίνειν] *Nihil mutandum. Sic infra in* 21. εἰς χιμῶνα ναυαγῶν. *& in* 27. εἰς Ἑλλάδα ὄντι. *Phraſis eſt* Græcis *ſolentiſſima.*

In

In XXI.

Περιπλεκομένων Σκεύης] *Scripſit ſine dubio* Σκεῦος, *quod rectum eſt. itaque emendanda pariter ac integranda eſt illa, quæ* Prochori *nomine circumfertur, hiſtoria de S.* Joanne *Evangeliſta, in qua hactenus vulgatur;* πλοίων ὃ ἡμῶν ἐν τῷ κινδύνῳ, &c. ἔκλος· ἡμῶν ὅσον ἐπέλασε σκεύει* τούτῳ ἢ σωσιπεπλέομεν. *corrige;* σκεῦος, τούτῳ, &c. *expuncto aſteriſco. nihil deeſſe ſenſus oſtendit integer atque commodus: & mox ſequitur;* ὅτως ἡμᾶς δι' ὃ ἀπεφήσεν Σκεύης τῶ πλοίω, &c. *Sunt autem* Σκεύη, *quæ* Petronio arma, *aliis quibuſdam* armamenta.

In XXIII.

Ἐλεύθερῶ γὼ ὑμᾶς] ἐλληνικὴ ἀσεβορρημοσύνη. *Dubitabat* Anacharſis *in mortuiſne an in vivis numerandi eſſent* οἱ πλέοντες, *quoniam, ut dicebat idem, tantum illi abſint à morte,* ὅσον ἐστὶ τὸ παχὺ τοῦ νεώς, *narrante* Laertio. *Quum ergo Scholaſticus iſte animadverteret ſervos ſuos ejulare propter illud diſcrimen, ſic eos allocutus eſt; Ne contriſtemini: ſi quid enim periculi me dederit peſſum, igitur ego vos ſolvam manu. Ridiculum itaque in eo eſt, quod ſe à morte dixerit ſervos liberaturum. Poteſt vero et ſimplex retineri ſenſus. nam ſervi etiam mortis cauſa manumittebantur teſtamento, de quibus ſunt tituli Pandect. et Cod.* De manumiſſis teſtamento, De ſtatu liberis, De fidei commiſſariis libertatibus, *nominabanturque* Servi Orcini, *h. e.* Acheruntici, *ſeu, ut* Theophilo *placet,* Χαρωνιακοί.

In XXIX.

Βιγιλεῦσαι] *in manuſcr. erat* βιηλεῦσαι. *Sed* βιγιλεῦσαι Latinorum *eſt* vigilare. *non enim* Latini *à* Græcis, *ſed* Græci *poſteriores à* Latinis *multa et verba et genera dicendi mutuati ſunt.*

Αὐτὼ * ἔφη] *videtur nomen* ψιλὼ, *aut hujuſmodi quid adjiciendum.*

Μέγα κάθαρμα] κάθαρμα, *Scelus, homo nequam et abjectis vilior algis. Gloſſ. Græcolat.* κάθαρμα, ἐπὶ ὕβρεως, purgamentum. Jul. Pollux *l.5.c.46.* Τ ἐν τοῖς τελόδοις καθαρμάτων ἐνελλιπέστερον. *Lucianus;* καὶ ἔξουσιάζει ἀνδραπόδα καὶ καθάρματα ἡμᾶς ἀποκαλῶν. Philo Judæus; καθάρματα καὶ παρανοχλήματα καὶ γῆς ἄχθη καὶ ὅσα τοιαῦτα ἀποκαλῶσι. *Originationem tradit Ammonius* περὶ διαφόρων λέξεων *ſcribens;* καθάρματα, τὰ μετὰ τὸ καθαρθῆναι ἀπορριπτόμενα.

Index rerum insigniorum, quæ in Hieroclis commentariolo continentur.

A

ABstinentia multarum rerum ex Pythagora 299
Abstinentiæ progressus ordine faciendi 303
Abstinentiæ forma generalis 300 & 303
Actionum principium, ratio 160
Actionum libertatem affert scientiæ possessio 175
Actionum diurnarum examinandarum ratio ante somnum 203
Ætates mundi à metallorum proprietate differentiam sumpserunt 7
Æterna corruptionem admittere nequeunt 139
Æther quid sit ex Pythagoreorum sententia 312
Agamemnonis vehementer irati pœna, & labor ingens 168, 169
Agenda non sunt nobis, quæ nescimus 172, 175
Agendum nihil, nisi consulto 208
in Agendo auxilium divinum implorandum 235
ab Alienis temperandum 91
Amicitia, ultimus virtutum limes 68
Amicitiæ lex bonum commune connectit 60
Amicitiæ habitus, perfectissimus virtutum fructus 68
Amicitiæ studium communiter in omnes, sed præcipue erga bonos colendum 71
Amicitiæ ordo ut servandus 68
Amicitiæ commoda 71
Amicus quis & qualis comparandus 56, 59
Amici qua ratione tuendi, deserendi, & revocandi 64 & seq.
Amici qualiter ferendi 63
Amicus aliquando à nobis rejiciendus 63
Angeli inhærent cœlestibus 40. & qui dicantur. 43
Angoris nomine quænam intelligi debeant 104

Animalia quædam in alimentum data cæteris 128
Anima pura gratiorem locum Deus non habet in terra 24
Animus rationis particeps, dei eſt imago 236
Animus ipſe ſumus 151, 152
Animum triplicis eſſe facultatis 220
Animus humanus aurigæ comparatus 291
Animus hominis medius inter mentem, & rationis privationem 216
Animos hominum ſingulos deus produxit 132 & ex quo ibid.
Animus corruptioni nequaquam obnoxius 101, 103
Animus immortalis in mortale corpus neceſſario venit 131
Animus inter æterna Dei opera reperitur 139. divinique ſimilitudinis particeps ibid.
Animus utitur corpore, tanquam inſtrumento 152
Animum ſcientia & virtute ornari decet 307
Animus, cum bene fundamenta jecit, Deo conjungitur 24
Animus qui ſecundum Deum ſe habet, à Dei ſententia non diſcrepat 172
Animi, tanquam principis, habenda eſt cura 155
Animus adverſus voluptates, atque dolores bene munitus eſt habendus 151
Animus inſanorum cylindro ſimilis 271
Arbitrium liberum 163, 108, 232, 259
Arbitrii humani vires 88
Arbitrii libertas non admittet niſi velit, quæ vere bona ſunt 276
Aſtris quod eſt ſuperius, ſubſtantia eſt corporis expers: quod autem inferius, corpore præditum 278
Athletæ certaminum philoſophicorum 311
Athletica ratio victus adſpernanda 184
Avarus jusjurandum non ſervat 32
Auditus ad ſcientiam compa-

parandam aptus 259, 260
Aurum cur metallorum puriſſimum 7,8.

B

BOnitas Dei eſſentialis 20
Bonus odit neminem 68
Bonorum tolleretur præmium, ſi non eſset providentia 127,& 128
Bona auxilio divino aſsequenda 171,272
Bonorum omnium author, Deus 108
Bonorum principium, medium, & finis in conſilio ſita 163
Bona multa ſunt,quæ temporum commutatione mala fiunt 179

C

CAlamitas, vitiorum fructus 123
Calamitates fortuito non diſtribuuntur hominibus 123
Calamitates divinitus miſſæ moderate ferendæ 175
Campus elyſius 303
Carmina Pythagorica cur aurea 4, & 7
Carnium abſtinentia 303
Caſus adverſi moderate ferendi 135, 136
Cibi ſumendi modus 190
Cibi caute ſpernendi 278
Conjunctionis nomine quid contineatur 239
Conſanguineorum habenda ratio 48
Conſcientia judex æquiſſimus, & commodiſſimus 212
Conſcientiæ teſtimonium quam habeat vim 80
Conſcientiæ tribunal 208
Conſilium præcedat opus 159
Conſilium ſi præcedat opus, nihil ſtultum dicetur, nec fiet 163
Conſilii prudentia virtutes parit,perficit,& continet 160
Conſilii ſoliditatem arguit probitas 163
Conſilii recti varia commoda 172
Conſilia humana incerta 31
Conſilii temeritatem quænam ſequuntur 268
Conſilii pravitas eſt lues rei ſempiternæ 163

Con-

Consilium pravum ut corrigendum 167
Contingentibus Deus imperat 111
Corpus instrumentum animi 152
Corpus instrumenti loco datum est nobis ad vitam in terris agendam 180
Corpus non quibuslibet rebus educandum 188
Corpus nostrum in nostra non est potestate 87,88
Corpus nostrum ad virtutis actiones idoneum reddendum 208,211
Corporis bonus habitus præclaris actionibus inservire debet 184
Corporis valetudo nequaquam contemnenda 190
Corporis valetudo quatenus curanda 152,155
Corporis commoda non spernenda 180,183
Corporis curandi attentissime expendenda ratio 184
Corporis natura in assidua generatione & corruptione versatur 183
Corporeis viribus superiorem se præbere 208
Correctio scelerum ut fieri debet 167
Cylindri descriptio brevius 271

D

DÆmones terreni qui 44,& 47
Dæmones terreni ultimas partes occupant in mundo 243
Dæmones qui sint, & cur sic vocentur 19,40 & 43
Dæmones ex quo facti ex Platonicorum sententia 132
Dæmonum appellatione hominum animos virtute & veritate præditos intelligi 40
Damnis aliorum sua non esse sarcienda commoda 91
Damna spontanea 259,260
Deitatis imago quæ & qualis 16
Deliciis vitam oportet carere 192, 196
Denarius, intervallum numeri finitum 224,225
Deus, numerorum numerus 224
Deus, regula bonorũ 172

Deus, omnium princeps optimus, ſupra cætera maxime honorandus 39
Deus legiſlator ſimul atq; judex, bonis favet, & perdit malos 119, 120
Deus deorum unicus rerum omnium opifex 11, 12
Deus omnium conditor quidem, ſed bonorum etiam parens 280,283
Deus quæ prima ſunt, quæ ſecunda & quæ tertia produxit natura inter ſe differentia 16
Deus mente perceptibilis 231
Deus à vitiorum conſcientia abeſt longe 80
Deorum immortalium & mortalium diſcrimen 15
Dii in mundo primas occupant 243
Deus natura liberalis 235
Deus natura bonus, in eum igitur invidia cadere nequit 20
Deo quid maxime congruit 12
Deum honorare, eſt eidem fieri animo ſimilis 23,24
Deus noſtri ſolicitus 131
Deum eſse qui non crediderit, vel ſi ſit, minime eum providere, neque juſtum eſse, nullum non iniquitatis genus complectitur 127
Deum qui ſuiipſius cognitione metitur, maxime deum ſequitur 251
Deo qui caret, inſanit, & in dementiam incidit 260
Deum qui non agnoſcit, in tenebris temere pervagatur 172
Deus in aggrediendis actionibus primum invocandus 232
Deo ſimiles quænam nos efficere queant 175,223
Dii immortales, qui & quales ſic vocati 12
Dicere & facere quæ mente carent, infelicis eſt proprium 163,168
Diſcenda quæ fas eſt 172, 175
Divi pro lege colendi 11
Divinitatis privatio, eſt mors naturæ participis rationis 15
Divitiis liberaliter utendum

dum 139
Divitias quandoque dari, quandoque perire 83
Divitias qui cupide venantur, multa neceſsario contra jus faciunt 91
Divitiæ in noſtra minime ſunt poteſtate 87,88
Divitiarum amiſſio prænoſcenda 208
Divitiarum amiſſione non dolendum 91
Dolores & voluptates in medio poſita 176
Domus quæ & qualis habenda 196,199

E

Lectio penes nos 232
Empedoclis Pythagorei verſus perelegantes de humana conditione 252,255
Eſsentiarum genera diſtincta 239
Eſsentiarum quæ ratione utuntur natura et ordo 23
Exercitatio minime negligenda 183
Exercitationes corporis adhibendæ, quæ ad virtutũ opera cõferunt 184
Exercitationis præceptum 187

F

Fabarum abſtinentia 303
Facienda non ſunt, quæ neſcimus 172, 175
Facienda ſunt ea, quæ nobis moleſtiam non pariant 164
Factis honeſtis cedendum 60
Facere ſtulta miſeri eſt hominis 168
Falſum expugnat intrepide animus veritatis ſtudioſus 147
Figura prima ſolida in quaternario reperitur 228
Fortitudo in quo verſetur 83 & 84
Fortitudo inexpugnabilis cuſtos adhibenda eſt animo, ut nos imperterritos præſtet 151
Fraudibus non patendum 208
Fraudis vitandæ præcepta 147, 148

G

Generibus ſingulis ineſt ſpecierum multitudo ordinata 23
Generũ conſideratio 240

H

HAbitudinum habenda ratio 48
Heroes qui & quales 19
Heroes cur medium quoddam genus vocentur 36, 43
Heroes ex quo facti 132
Heroes cur illuſtres vocati 39,40,243
Heros, animus rationis particeps, corpori lucido conjunctus 291
Homo vita duplici prædituſ 244
Hominum divina ſtirpis origo 278
Homines intervallo longiſſimo à brutorum natura diſtant 131
Homo virtutis & vitii vicaria poſſeſſione, Deus aut fera fieri dicitur, & quo modo 251
Homine ſuperiora morti non ſunt obnoxia 131
Homines primi expertes malitiæ 18
Honeſtorum electio penes nos 232
ab Honeſto ceſſare, & facere turpe differunt 212
Honeſtum nihil eſſe quod ex divina regula non regatur 235
Hoſtiæ ſtultorum hominum Deo oblatæ, ſunt ignis pabulum 24
Humanitas erga cunctos colenda 68

I

IMago deitatis ordo & ornatus 16
Immundities à tota vitæ ratione removenda 192
Impietas omnium malorum extremum, atque ſummum 55
Improbi vecordes & belluini 176
Imprudentia quibus potiſſimum ineſſe ſolet 83
Inferorum pœna, & judices 164
Infortunia divina quæ dicantur 108, 111
Infortunia divina æquo animo ferenda 120,123 139
Injuria inferenda nemini 91
Injuriam qui facit, non cupit eſſe Deum 116
Inſanorum vita cylindro ſimilis 268,271
Inſcitia in errorem inducit

cit 179
Interitus ſuſpicio præfocat virtutis ſtudium 99
Invidia ſummis rebus adnaſcitur 199. & qua ratione videtur 161
Invidiam quæ ſuſtinent, non facienda 192,200
Invidiam ſuſtinere, quid ſit ibid.
Invidiam pro virili fugit tranquillitatis amator ibid.
Invidia in deum cadere nequit,& cur 20
Ira frænanda 72
Ira ad blaſphemiam provocat 75
Judicium ſæpe fallit ordinis perturbatio 212
Judicii mutationem parit rei mutatio, quæ judicatur 120
Judicium omnium rerum quæ ſunt, quot modis ſit 228
Judicandi facultates quatuor ibid.
Jurejurando modus eſt adhibendus 35
Jurare qui conſuevit, in perjurium facile prolabitur 35
corum quæ Jurantur, obſervatio libera 31,32
Jus colendum non ore tenus,ſed rebus & ipſis 83
Jupiter, univerſitatis hujus conditor & parens, ex Pythagoreorum ſententia 278
Iovis nomen, ſymbolum quoddam opificis naturæ exprimit 275
Iusjurandum colendum, frequenti ejus abuſu devitato 36
Iusjurandum voluntaria neceſſitate colendum 32
Iurisjurãdi arcana neceſſitas 32. contemptus virtutibus purgationibus ſanatur 161
Iusjurandum naturis ratione præditis innatum 31
Iurisjurandi depoſita religione, mortalia ac divina commutantur 32
Iusjurandum inſtabilitate morum conculcatur ib.
Iusjurandum à quibus nõ ſervari ſolet ib.
Iusjurandum ſervatur ab iis, qui ad Deum revertuntur : & violatur ab

iis qui ab eo recedunt 28,& 31
Iusjurandum divinarum legum obſervatio 28
Iusjurandum Pythagoræ 224
Iuſtitia virtutum finis 84
Iuſtitia in ſeſe omnes continet virtutes 83
Iuſtitia ubiq; colenda 208
Iuſtitia nihil à ratione alienum patitur 84
Iuſtitiam ſolum animal ratione præditum percipit 131
Iuſtitiæ ratio apud quos potiſſimum eſt habenda 68
Iuſtitiæ menſura ſervanda 88
Iuſtum re vera id eſt, quod prudentiæ continetur finibus 95

L

LAborum omnium finis præſtantiſſimus, quis & qualis 311
Lætari ſpiritibus Deo cõvenientibus 208
Lex eſt mens opifex ipſaque divina voluntas 19
Leges à mente in animis hominũ ſanciuntur 211
Legis nomine quænam comprehenduntur ſecundum Pythagoram 23
Lex divina ſemper eodem modo ſe habet 27,28
Legis unus ſcopus Deo congruus, ipſa nimirum vitiorum amputatio 120
Legibus parere quid ſit 11
Lex ordinis univerſitatis 27
Liberalitatis ſubjectum 200
Liberalitatis regula 200
Liberum arbitrium, vide Arbitrium
Linea reſpondet binario 228
Lingua non præcurrat mentem 35
Luxus à tota vitæ ratione movendus 192
Luxus etiam ex ſententia vulgi, vituperatione dignus 200

M

MAlorum cauſæ 108
Malum eſt liberæ voluntatis motus præter naturam 264
Malorum diſtinctio 108
Mala homines amplectuntur ſponte 259

Mala

Mala ſpontanea quinam pati dicantur 284
Mala ſpontanea multi patiuntur, qui vicina bona non vident 280
Malorum liberationem quis noſſe dicatur 280, 283
Malorum liberatio, ad Deum reverſio 263
Mala auxilio divino vitanda 271, 272
Malorum remedia paucis cognita 267
Malum malo curare 164, 17
Malus non vult eſſe ſibi animum immortalem 164
Mali ſunt permulti, & perturbationibus inferiores 260
Malos Deus eſſe non ſinit inultos 185
Mali odio habendi propter naturam ſolum 68
Malitiam qui ſponte ſibi adſciverunt, miſeri & infelices 268
Mathematicæ diſciplinæ purgant animum 304
Medea inſano amore correpta in miſerrimos incidit angores 168
Medela minime ſpernenda 104
Medicorum conſuetudo 167
Medicina contra caſus adverſos 135, 136
Mediocritatis præceptum 200
Meliora cum ignorantur, deterioribus inſervire eſt neceſſe 15
Memoriæ præceptum 212
Mens regula bonorum 172
Mens legiſlatrix, ejuſque munus 208
Mentientes audiendi cum venia 147
Meritorum merces 139
Modus optimus quavis in re 195
Modi nomine quæ ſignificentur 191
Modus qui non læſerit unquam ſtatuendus 180 183
Modus vere dicitur, qui dolorem non parit 192
Modus cibo, potioni, & exercitationi adhibendus 180, 183
Modus quo pacto ſervandus 195, 196

Modus regendi corporis, qui moleſtiam non adferat 190
Moleſtia afficiuntur, qui temeritatis culpæ ſunt affines 163
Moleſtiarum liberatio à providentia 136
Mors naturæ participis rationis eſt divinitatis privatio 15
Mortem qui omnino fugiunt, multa neceſſario contra jus faciunt 91
Morti obnoxia non immediate à Deo condita 132
Mortale natura nullis auxiliis decreto mortis liberari poteſt 159
Morticinis abſtinendum 299
Munditia à deliciis removenda 195,196
Munditia nimia abit in luxum, atq; mollitiē 195
Mundus à Deo arte ſumma factus 12
Mundus hic adſpectabilis proportione concinna ubiq; conſtat, divinamq; (quoad fieri poteſt) ſimilitudinē refert 244
Mundum regit providentia 100

N

NAtura patentem hunc mundū complet. 243
Natura ratiōe prædita 278
Neceſſitudinum diligēter habenda ratio 48
Neſcienda non curāda 180
Nomina rebus impoſita fortuito magis & ex inſtituto, quam ex naturæ proprietate 275,278
Nominum interpretatio vera in rebus æternis quærenda 275
Noſſe oportet, quatenus fas eſt 243
Numerus numerorum, Deus 224
Numerorū quorundā expoſitio myſtica 228

O

OBlationes hominum ſtultorum, ignis ſunt pabulum 24
Oculi multorum morbo caligant 284
qui Odit nullum, Deum imitatur 71
Officiorum ratio non violanda 92
Opiniones temerariæ cito purgandæ 208
Opus nullum efficiendum, quod

quod rectæ rationi non consentiat 151
Opera bona divinis allocutionib⁹ cõfirmãda 236
Operum stultorum fuga, pœnitentia 167
Operum diurnorum examinandorum ratio ante somnum 207
Oracula animi vehiculum 292
Ordo naturarum rationis participum 243
Ordo legi divinæ consentiens diis immortalibus attributus 19
Ordinem non fortuito cũcta sunt sortita 23
Ordinem servare quid conferat 212
Ordinis laus & præstantia 16
Ornamenta æterna 243
Ornatus omnis rationis capax 16
Ortũ quæ habuerunt, perpetuo manere nequeunt 139

P

PArsimonia intempestiva vitanda 200
Parentes honorandi 48
Parentum verus honor quis 55, 56
Parentum permagna habenda est ratio 208
Parentes alere decet 212
Parva ordine magna præcedunt 7
Paupertatẽ exornat victus ratio temperans 108
Peccandi licentia tollenda 179
in minime Peccando bene agere situm non est 179
Peccata voluntaria 108
Peccati purgatio 167
Perfectum quot & quibus absolvatur rebus 240
Pecuniarum cupiditas ad perjuriũ provocat 75
Pecuniarum cupidus jusjurandũ non servat 32
Pecuniarum profusio atq; tenacitas vituperãda 200
Pejerare, maximũ nefas 35
Perjurii parens malitia 32
Peritia tempus quærit opportunum 179
Perturbatiõesmoderãdæ 96
Perturbationũpurgatio 167
Philosophiæ ex effectis definitio 3
Philosophia rerum omnium naturas, & actiones docet 127
Philosophiæ fructus perfectissimus,

ctiſſimus, quis & qualis 311
Pietas virtutum omnium dux 11
Pietas virtutum eſt principium 68
Pietatis ratio ſemen bonorum omnium ib.
Pietas in Deum virtutum mater: & ejuſdem contemptus, omnium vitiorum dux 127
Pius proprie is dicitur, qui ſcientia divina eſt præditus 27
Platonis Timæus Pythagoricam diſciplinam accurate profeſſus 4
Pœnæ inferorum 164
Pœnitentia principium ſapientiæ 167
Pœnitentia electionis arguit futilitatem 163
Pœnitentia ut non ſequatur, agendum nihil niſi conſulto 208
Poteſtas fato vicina 60
Potionis modus 190
Potioni facilius indulget imprudens, quam cibo 187
Preces deo fundendæ in negotiis aggrediendis 236
Probi viri, tanquam beati ac divi, colendi 48, 51
Providentiam omnia ſentiunt 131, 132
Providentiam in ſingulis hominibus elucere 132
Providentia regitur mundus 100
Providentia eleganter probatur 127
Prudentia virtutum initium 84
Prudentia divinorum bonorum primum & maximum 84. & ejus munus 87
Prudentia de omnibus præcipit virtutibus 95
Prudentia nihil agit ſine ratione ibid.
Prudentiæ habitus omnia diſcutit 84
Prudentia generis humilitatem erigit 108
ſine Prudentia ſubſiſtere nequit juſtitia 95
Prudentia ei ineſt qui utitur ratione 83
Pudor ſummus tibi ipſe ſis 79
Pudor ſui rerum turpium fugam parit 80
Punctus unitati reſpondet

det 228
Purgatio ſacra 291
Purgatio alia alîus 295
Purgatio animi ſcientiæ effectrix ibid.
Purum impurum attingere, nefas 4
Pyramis in quaternario conſpicitur. 228
Pythagoræ ſymbola 299, 303

Q

Quaternarius rerum principium 128, 231
Quaternarius fons perennis naturæ, explicatio hujuſce ſententiæ 216, 219
Quaternarius condidit mundum 276
Quaternarius eſt Dei familiaritate præditus 231
Quaternario eſt propria ſoliditas 228
Quaternarius exponitur myſtice 227, 228

R

Ratio actionum principium 160
Rationis eſt particeps noſtra natura atque deliberationis capax 163
ſine Ratione nihil gerendum 100
Rationi parere idem eſt atque Deo 171
Rubigo terrena 8

S

Sacerdos ſolus ſapiens, ſolus Deo gratus, ſoluſq; precandi gnarus 24
Seculum aureum cur ſic vocatum 7
Sapientes homines dii vocati 47
Sapientes ſoli honorandi 59
Sapientiæ principium, pœnitentia 167
qui per ſe non Sapit, eſt inutilis 260
Scelerum ultio apud inferos 164
Scientiæ poſſeſſio actionum adfert libertatem 175
Scientiæ reparandæ via duplex 259, 260
Seipſum noſſe quilibet jubetur 96
Septenarius virgo, & matre carens 227
Sermo hominum bonuſq;, pravuſque 140
Sermonis ſtudium colendum 208

Sermonum

Sermonum ſtudium rectiſſimo judicio colendum 143
Sermones ii tantum cenſendi, qui veri ſunt ib.
Sermonibus malis non cõmoveri oportet ibid.
Sermonum ſtultorum fuga, pœnitentia 167
Simile ad ſimile tendit 24
Socrates nulli ſuorum adſentiri poterat, niſi rectæ rationi 171
Σωμασία animi luci contraria 184
Somnus temperandus 72
ejus incommoda 75
Somnus rationis alacritate repellendus 211
Somni capiendi ratio & præceptum 207
Sordes in omni vitæ ratione vitandæ 195
Sordes, etiam ex vulgi ſententia, vituperandæ 200
Sors à dei providentia, & hominum voluntate pendet 127
Sors amplectẽda, quæ divino cecidit judicio 208
Sortis malæ nomine quænã intelligi debeãt 268
Sperare non oportet, quæ ſperanda non ſunt 243, 248
Stulta miſera & mala 163
Stultorum vita quot & quantis obnoxia malis 171
Subſtantia corporis expers ſuper aſtra 278
Sumptus vanos recti neſcius audet 195
Supellex quæ & qualis eſſe debeat 196

T

TAntali ſaxum. 116
Temerarii affici moleſtia ſolent 163
Temperantia in quo verſetur 84
Temperantia inexpugnabilis cuſtos adhibenda eſt animo 151
Tenuitas ſumma abit in ſordes 195
Ternarius ſuperficiei convenit 228
Terra, mundi umbilicus 244
Tetras, naturæ fons æternus 216, 219
Theologica ſcientia quibus potiſſimum adipiſcenda 239

Timi-

Timiditas quibus maxime ineſſe ſoleat 83
Triangulus figurarum, quæ rectis conſtat lineis, ſimpliciſſimus 228
Turpia homine indigna 79
Turpe nihil geras ſociis præſentibus, ne te ſolo quidem 79

V

VAletudo corporis haud quaquã negligẽda 190
Valetudo corporis quatenus curanda 152, 155
Venter compeſcendus 72. ejus incommoda 75
Verbum nullum emittendum, quod rectæ rationi non conſentiat 151
Verbis modeſtis cedendum 60
Veritas contemplativa 219
Veritas atque virtus ab opifice natura illucent omnibus 276
Veritatis pulchritudo virtute carenti non cernitur oculo 4
Verſus Pythagorici cur aurei 7
Veſtimentorũ modus 196
Victus ratio homine digna 199
Victus tenuitas amplectẽda, quæ ſordibus careat 195
Victus mundus eſſe debet 192, 195
Victui mundo nos adſuefcere oportet, qui luxu careat 199
Virtutis mater philoſophia 4
Virtutum omnium dux pietas 11
Virtutes quatuor, quæ ſunt in agendo poſitæ, diligenter curandæ 95
Virtus & veritas non in hominibus ſolũ, ſed in Deo etiam maxime 224
Virtutum umbræ quæ & quales 100
Virtus cui eſt emoluméto, eidẽ fuerit & damno quod eſt à virtute alienũ 155
Virtus eſt quicquid meliorem efficit animum 100
Virtutes civiles probum efficiunt hominem 7
in Virtutis divinæ viam quænam nos deducant 223
ſecundum Virtutem vita, re

revera divina 176
Virtutis habitus ægre divellitur 71
in Virtute ſervanda animo fracto eſſe non oportet 208
Virtutum menſura in quo ſita 100
Virtutes cur vocentur pennæ 256,259,264
Viſus ad ſcientiam comparandam accommodus 259,260
Vita noſtra hæc mortalis quibuſdam terminis neceſſariis definita 87
Vitæ ratio perſequenda, quæ ſciẽtia regatur 208
Vitæ diurnæ recordatio quid conferat 212
Vita nequiſſima eſt acerbiſſima; optima autem, jucundiſſima 180
Vita ſecundum virtutem, revera divina : quæ autem vitia ſequitur, belluina 176
Vitiorum genera permulta 83
à Vitiis homines verecundia, dedecore ultioneq; divina revocantur 131
Vitiorum fructus calamitas 123
Vitiorum amputatio, legis divinæ ſcopus 120
Unitas omnium numerorũ vires in ſe complectitur, tanquã cujuſcunq; numeri principium 227
Volũtas hominis libera 108
Voluntatis liberæ nimia licentia, quod à Deo recedere non dubitet 264
Voluntas humana nec virtuti, nec vitio ſemper inhæret 140
Voluntate propria ad conſilia prava, vel recta ducimur 163
Voluptas per ſe minime ſubſiſtit 176
Voluptas omnis, cujuſlibet actionis eſt comes ib.
Voluptates malæ ſubſequuntur actiones deteriores : præſtantiores autem, quæ bonæ ibid.
Voluptates atque dolores in medio poſita ib.
Voluptates, quarũ pœnitere nõ poteſt, virtutis ſtabilitatẽ imitãtur 175,176
Uſus in vita ſummus 7
Vulvã animantis comedi prohibebat Pythag. 299

FINIS.

Index rerum & verborum quæ in Adnotationibus *Th. Marcilii* occurrunt.

A

Ἄϊννατον 377
Agones miniſtri in ſacris 351
Αἰδὼς 343
Amat pro ſolet 359
Amicitia duplex 352
Amicitiæ triplex materies ibid.
Amicitiæ parum idonei homines auſteri 355
Amicorum tria genera 352
Anacharſidis ſtatuæ 357
Angeli 346
Ἀπόδειξις 373
Apollinis ara Deli 351
Ἀθάνατοι θεοὶ 342
Aurea 341
Aurea dicta ibid.
Aureæ res ibid.
Aureæ fabulæ ib.
Aureorum verſuum autor 338, 339. *Excellentia* 340. *Inſcriptio* 340, 341
Aureus Aſinus Apulcii 341
A. Gellii locus 380
Αὐθαίρετον πῆμα ibid.
Αὐτὸς ἔφα 342

B

Benevolens & amicus differunt 355
Binarius numerus ſimilitudinem habet ſcientiæ 372
Bona hominibus ingenerata eſſe à natura 381

C

Καταχθόνιοι 345
Clementis Alexandrini locus emendatus 369
Cylindrus 383

D

Dæmones boni 346. *Genii & Lares* 349. *Terreſtres* 348. *Unde dicti* 349
Δαπανᾶν 366
Dii immortales 343. *Æviterni & Ævi integri* 342. *Medioxumi* 348
Deorum, dæmonum, & heroum ordo 346, 347, 374
Divini viri 349
Δηλὸς 362
Denarii vis in quaternario 371, 376
Denarius vi ſua cõtinens in ſe omnes numeros 371. *Significationem habet univerſitatis* 376

E

Εἰκῇ 353
Ἑλάττεσθαι 390
Ἐνδελέχεια 374
Ἔννοια ῥέζειν 350
Ἔντομα in Sacris ibid.
Ἐπαλήθευεν 369

G

Galeni de aureis verſibus teſtimonium 339
Genius mens cujuſque 386

H

Heroes 346, &c.

I

Infinita verba Attice pro imperativis 357
Joachimus Camerarius 350
Jusjurandum πιστότατον 345
Jusjurandum duplex ibid.

L

Lex æterna 343
Lex Draconis 344
Λόγῳ ἐοικέναι 353

M

Manes proprie ſancti & quare 352
Μέμψις invidia vel reprehenſio 366
Μοῖρα 360
Mors duplex 382. Philoſophica ibid.
Μωρός 363

N

Ναὶ μὰ 370
Naturæ proportio 380
Negatio duplex vice affirmationis 358
Neceſſitas duplex 356
Noſce teipſum 358, 386
Novenarius numerus pro natura 376

O

Oculi molles 367. Duri ib.
Ὅμοιον pro ἀνάλογον 380
Opinio multiformis 373
Opinio ſimilis numeri ternarii ibid.
Oratione ſoluta quis primum uſus 341

P

Parentum honor 352
Φιλεῖ, pro εἴωθε 359
Φιλεῖ pro συμβαίνει ibid.
Φιλοσοφία 353
Philoſophia medicina animi 361
Philoſophus 358
Phocylides mutuatus à Sibyllis 342
Plutarchi locus 373
Πολυφιλία 353
Proverbium
Facultas vicina neceſſitati 355
Deliberandum eſſe priuſquam

quam incipias 363
Modus res optima 366
Qua prætergreſſus 367
Quod dubitas ne feceris 364
Φθόνος *invidia vel reprehenſio* 366
Pythagoras num aliquid literis conſcripſerit 337, 338. *Aureorum verſuum pater* 338,339. *Amicitiæ ſtudioſus* 353. *Victimas non immolavit* 351
Pythagoræ nomen 342
Pythagoreorum tria genera 346. *opinio de tonitruis* 350. *A certis cibis abſtinentia* 388. *Jurandi conſuetudo* 345

Q

Quaternarius continet vi ſua denarium 371. *numerus eſt animi humani* 372. *cum ſenſu confertur* 373. *continet numerum XXXVI.* 374. *Deus eſt* 375. *confertur cum quatuor naturis* 376
Quaternarii jusjurandum 370,371

S

Sanctitas 351
Σέβας 343
Σεβασικοὶ *Pythagorei* 346
Σέβεσθαι ibid.
Senſus cognitionis principium 374
Simonidis dictum 358
Σῖτον 365

T

Θεῖοι ἄνδρες 349
Ternarius numerus 373
Terque quaterque ibid.
Τελεγκτὴς 371
Thraſeæ dictum 355
Τιμὴ 343
Tonitrui cauſa 350

V

Valetudo duplex 364
Verbum idem utrique rei convenire interdum ſi alteri conveniat 363
Verſibus omnia conſcribere ſoliti antiqui 341
Victimæ feriendæ ratio 350
Victimatores 351
Virtus duplex 369
Unitatis numero ſimilis mens humana 372
Unitatis numerus Dei ſignificationē habet 376,377

Y

Ὑποχθόνιοι 349

FINIS.

Lucas Holſtenius in obſervationibus ad *Porphyrium* de vita *Pythagoræ*, ſic legit illud *Hieroclis* pag. 229. ad finem; καὶ ἁπλῶς, τὰ ὄντα πάντα ἡ τετρὰς ἀνεδήσατο, στοιχείων ἀριθμὸν, ὡρῶν τῦ ἔτους, ἡλικιῶν, συνοικισμῶν, id eſt, *Denique ut uno verbo dicam, quaternarius omnia quæ in rerum natura exſiſtunt complectitur; numerum elementorum, tempeſtatum anni, ætatum, & contuberniorum ſive ſocietatum.*

Idem refert Manuſcript. Vatican. aliter legere priorem verſum *Pythagorici* juramenti; ſcil. Οὐ μὰ τὴν ἡμετέραν ψυχὰν, &c. non ψυχᾶ.

Monendus es, Lector, in aliquibus locis interpretationem *Curterii* egregie fallere. Specimen unum & alterum exhibemus; cætera tibi inter legendum obſervanda mittimus.

Pag. 55. lin. 8. καὶ τὸν ὄντως πατέρα ζητεῖν προσκελεύεται. *Quam jubetur qui vere pater eſt non ſolum quærere.* potius, *qua jubetur eum qui vere pater eſt quærere:* vel, *& eum qui vere pater eſt jubet quærere.*

Pag. 164. lin. 15. τὴν εἰς τὸ μὴ εἶναι καταφυγὴν. *ut refugium nullum ſit.* potius, *refugere ad non eſſe.*

In nonnulla exemplaria irrepſere hæc
Σφάλματα.

Pag. 21. l. 19. ὁμοιώτητα pro ὁμοιότητα. p. 126. l. 7. μητὴρ pro μήτηρ. p. 223. l. 18. cognitionem pro ſimilitudinem. p. 241. l. 19. ἔγκρατής. p. 410. l. 3. Ralmeuſer pro Ralmeuſer.

Corrige, & vale.

HIEROCLES
DE
Providentia & Fato:

Una cum *Fragmentis* ejuſdem;

Et

LILII GYRALDI Interpretatione
Symbolorum Pythagoræ;

Notiſque
MERICI CASAUBONI
ad Commentarium *Hieroclis* in
Aurea Carmina.

LONDINI,
Ex officina ROGERI DANIELIS,
MDCLV.

PROLEGOMENA
De
Editione, Autore, & Opere.

CUm hæc opuſcula, nunquam antehac ſimul excuſa, nunc eodem volumine impreſſa prodeant, operæ pretium fore videbatur, ſi ab eo qui edenda curavit, & Editionis, & Autoris, & Operis ratio aliqua Lectori redderetur. Quamobrem ne vel novitate ſua diſpliceant, vel ſub Fragmentorum titulo minus ambitioſo vileſcant, quod de horum unoquoque ſcitu neceſſarium judicavimus, breviter fideliterque trademus.

Cum Typographus Pythagoræ Fragmenta hinc inde collecta, & in Aurea ejus Carmina Hieroclis Philoſophi Commentarium vel auro contra cariorem prælo ſubjeciſſet, monui eum exſtare etiam-

num alia Hieroclis Opuſcula, nec ea adeo vulgo nota; addidique, nihil à tanti nominis Philoſopho, magis magiſque indies inclareſcente, ſcriptum eſſe, quod omnibus in hoc literarū genere verſatis non foret gratiſſimum exoptatiſſimumque. Quo monito, licet Facetiarum libellum priori imprudentius affixiſſet, cœpit tamen de ſecundo volumine imprimendo cogitare. Primum igitur, Compendium de Providentia & Fato Pariſiis à Federico Morello editum ut quæreret, ſuaſi; quod in Bibliopoliis omnibus, & nōnullis eruditorum hominum bibliothecis fruſtra quæſitum, tandem vir doctiſſimus, harumque rerum callentiſſimus, &, ſi addere liceat, noſtri amiciſſimus, Mericus Caſaubonus communicavit. quod non ſolum à Morello primo editore, ſed ab Hugone Grotio, qui in hac ipſa Quæſtione plurimum deſudaverat, verſum habes. Huic Tractatus duos ex iiſdem libris à Photio excerptos, & in Myriobiblo, ſtupendæ eruditionis opere, exſtantes, adjiciendos curavi. Et ne quid quod à tanto viro ſcriptum eſt, licet temporis injuria mutilatum, lateret; ejuſdem Autoris Fragmenta omnia

inter

inter Stobæi Eclogas ſparſa, & vel ſic ab interitu vindicata, ut adjungeret conſilium dedi. Præterea, etiamſi pauciſſima ex iis quæ Hierocles ille adverſus Religionis noſtræ cultores ſcripſerat, ſupereſſent, eaq; ſint quorum à lectione Chriſtianos omnes potius arcendos crediderint forſitan nonnulli; tamen quoniam apud Euſebium Cæſarienſem & edita jampridem & refutata ſunt, cenſui ſine ullo religionis diſpendio edi poſſe, & ne quid deeſſet, omnino edenda. Denique, cum in priori Libro inter reliqua Fragmenta, etiam Symbola Pythagoræ ex Iamblicho delineata conſpicerem, & præclarum Lilii Gyraldi Commentarium in magno & ingentis pretii Operum Volumine quaſi latitantẽ cogitarem, iterum hortatus ſum ut non omitteret libellum tam paucis cognitum, à tanto Philologo ſcriptum, ſummiq; Viri Iſaaci Caſauboni elogio commendatiſſimum; quem in Notis ad Diogenem Laertium hæc verba habuiſſe diu eſt ex quo primum obſervaverimus. *De Symbolis Pythagoricis multa multi ſcripſere, ad quos Lectorem rejicimus; imprimis ad Lilium Gyraldum, virum ſolide doctum,*

& in ſcribendo accuratum. Hæcque omnia eo lubentius ardentiuſque ut fierent urgere viſum eſt, quod Annotationes Caſauboni Filii in Commentarium Hieroclis prius impreſſum imo evulgatum, non ſine alio volumine edendæ viderentur. Hanc Editionis rationẽ habeant, qui requirunt breviuſculam, Autoris aliquanto ampliorem habituri.

Nam cum in omni fere literarum genere, à quo quiſque liber quaque ætate ſcriptus ſit intelligere plurimum interſit, ne Scriptorem plane alienum pro noſtro ſubſtituamus, neu pro mediæ ætatis Philoſopho vel recentiorem aliquem vel antiquiorem venditemus; veniam poſtulare viſum eſt, ut de iis omnibus qui ſub Hieroclis nomine inter literatos hactenus innotuerunt, & hæc commentanti præſto ſunt, paulo diligentius diſſeramus.

Primus, quantum memoria teneo, qui Hieroclis nomine inter Græcos doctrina celebres inſignitus eſt, fuit Meneclis frater, è regione Caria, ex urbe Alabanda, ubi Cicerone puero floruit, & Oratoriam profeſſus eſt. Aliter quidem docere nos nuper voluit vir doctiſſimus Gerardus

Joannes

Joannes Voſſius libro de Hiſtoricis Græcis tertio; qui Hieroclem hunc patria quidem Alabandenſem fatetur, ſed Rhodum commigraſſe tradit, teſtemque migrationis Strabonem laudat: quod an veritati conſentaneum ſit videamus. Verba Strabonis lib. 14. in codicibus editis hæc ſunt. Ἄνδρες ὃ ἐγνώοντο λόγου ἄξιοι δύο ῥήτορες ἀδελφοὶ Ἀλαβανδεῖς, Μενεκλῆς τε, ὃν ἐμνήσθημεν μικρὸν ἔμπροσθεν, καὶ Ἱεροκλῆς, οἱ μετοικήσαντες εἰς τὴν Ῥόδον, ὅ, τε Ἀπολλώνιος καὶ ὁ Μόλων. *Viri memorabiles Alabandenſes fuerunt Oratores duo fratres, Menecles, de quo paulo ante diximus, & Hierocles, qui in Rhodum commigraverunt; item Apollonius & Molo.* Ita Interpres, & hæc Voſſio favent. Sed monuit Criticorum Princeps Iſaacus Caſaubonus locum eſſe mutilum, & deeſſe particulam καὶ, legendumque omnino καὶ Ἱεροκλῆς, καὶ οἱ μετοικήσαντες εἰς τὴν Ῥόδον: ut illud μετοικήσαντες non ad Meneclem & Hieroclem qui præcedunt, ſed ad eos qui ſequuntur, Apollonium ſcilicet & Molonem referatur. Quam ego correctionem minime contemnendam, potius corroborandam ſentio. Nam primo Apollonium & Molonem

Alabandenſes fuiſſe, & Rhodum poſtea commigraſſe fatentur omnes: deinde cum Geographus ipſe paulo ante, eos qui alibi nati, Rhodi Oratoriam profeſſi ſunt, commemoraſſet, horum quidem diſerte meminit, Meneclis autem vel Hieroclis ibidem docentis mentionem nullam facit, Oratores adeo celebres loco tam opportuno nequaquam omiſſurus, ſi in eadem urbe cum Apollonio & Molone unquam docuiſſent.

Cæterum Joannes Meurſius vir diligens, & harum rerum præcipue callens, correctionem Caſauboni emendatione alia plane evertere in Apollonio ſuo conatur. Ubi enim nos legimus ὅ, τε Ἀπολλωνίῳ καὶ ὁ Μόλων, ac ſi duo eſſent, ut revera ſunt: ille levi tranſpoſitione in hunc modum reſtituit, ὅ, τε Ἀπολλωνίῳ, ὁ καὶ Μόλων, atque ita ex duobus unum facit, qui & Apollonius & Molo diceretur. Sed fugit eum ratio cum diligentiſſimum Geographum ſic emendaret, vel potius corrumperet. Quis enim putabit Strabonem, dum Alabandenſes Oratores enumerat, Molonem nominare, Apollonium omittere; & cum ante utriuſque ut Alabanda

nati,

nati, ut Rhodi profitentis, ſimul meminiſſet, nunc in ipſa patriæ deſcriptione unius tantum mentionem facere voluiſſe? Quid quod, quicquid alii de Apollonio Molonis, ut Plutarchus & Porphyrius, aut de Apollonio Molone, ut Joſephus, Suetonius, & Quintilianus ſcribunt, Strabo ſemper Molonem diſerte diſtinguit ab Apollonio? Καθάπερ ἡ Ἀπολλώνιος ὁ Μαλακὸς, καὶ Μόλων· ἦσαν γὰρ Ἀλαβανδεῖς. *Quemadmodum Apollonius cognomento mollis, & Molo; erant enim Alabandenſes,* Meneclis Rhetoris diſcipuli. non dixit ὁ Μαλακὸς καὶ ὁ Μόλων, quod certe debuit, ſi utrumque Apollonium, unum Malacum, alterum Molonem dicere voluiſſet. Rurſus, ἐπεδήμησε μὲν πρότερον Ἀπολλώνιος· ὕστερον δὲ ἦλθεν ὁ Μόλων. *Prior Rhodum ſe contulit Apollonius: poſtea autem venit Molo.* Si uterque fuiſſet nomine Apollonius, nunquam ſcripſiſſet πρότερον Ἀπολλώνιος, ſed πρότερον ὁ Μαλακὸς, ὕστερον δὲ ὁ Μόλων. Certiſſimum igitur eſt diſtingui apud Strabonem Apollonium & Molonem, & correctionē Caſaubo. ni emendationi Meurſii præferendam. Quare καὶ οἱ μεταπεμπόμενοι εἰς τὴν Ῥόδον, ὅτε Ἀπολ-

Ἀπολλώνιος ὁ Μόλων, ita apud Strabonem verterem. Memorabiles quidem Alabandenſes Menecles & Hierocles, *item Apollonius & Molo, qui* (ex Alabanda patria ſua, ubi Meneclem audiverant) *Rhodum commigrarunt.* Habemus igitur tandem Hieroclem Alabanda natum, ibidemque Oratoriam profeſſum. Et ſcripſiſſe eum Orationes ex Cicerone conſtat. Ita enim ille in Bruto. *Genera Aſiaticæ dictionis duo ſunt: unum ſententioſum & argutum, qualis in hiſtoria Timæus, in dicendo autem, pueris nobis, Hierocles Alabandeus, magis etiam Menecles frater ejus fuit; quorum utriuſque Orationes ſunt imprimis, ut in Aſiatico genere, laudabiles.* Quod fuerit judicium hominum de hoc Hierocle, cognoſcere licet ex Cicerone l. 2. de Oratore. *Intelligemus, ut hodie Alabandenſem illum Meneclem & ejus fratrem Hieroclem, quos ego audivi, tota imitetur Aſia; ſic ſemper fuiſſe aliquem, cujus ſe ſimiles plerique eſſe vellent.* Quæ ſententia Ciceronis, docet ipſe in Oratore ad Brutum. *Tertium eſt, in quo fuerunt fratres illi, Aſiaticorum Rhetorum Principes, Hierocles*

roules & Menecles, minime mea ſententia contemnendi. Etſi enim à forma veritatis, & ab Atticorum regula abſunt; tamen hoc vitium compenſant vel facultate vel copia. Atque hæc de Alabandenſi Rhetore, quem noſtrum eſſe non poſſe certiſſimum eſt, utpote qui pene quadringentis annis Philoſopho antiquior fuerit.

Meminit & Hieroclis cujuſdam Scholiaſtes ad Pindari Pythia Ode 4. Ἱεροκλῆς δέ φησι τὸς ὀκ Λακεδαίμονος ἀποικίσαντας Ἀπόλλωνι αὐτὴν (Θήραν) ἀνιερῶσαι. & paulo poſt. Ἱεροκλῆς δέ φησι κεῖθεν τὴν πόλιν ὀπὶ λόφου μαστοειδοῦς λιθογείου. Hunc Hieroclem eundem fuiſſe cum Alabandenſi unico hoc argumento, nimis fortaſſe levi, non tamen reticendo, conjicio. Menecles & Hierocles fratres erant in eodem dicendi genere verſati; Scholiaſtes autem utrumque ſimul laudat. Nam cum Meneclem prius ideo nominaſſet, quod probabiliorem cæteris rationem reddidiſſet, cur Battus Oraculum conſuleret, ſeditionem nempe in inſula Thera ortam: ſtatim ſubjungit verbis modo prolatis, Hieroclem docuiſſe, *eos*

qui

qui ex Lacedæmone coloniam in Theram deduxerant, eandem Apollini conſecraſſe; & urbem Cyrenen in colle, uberis formam referente, collocatam fuiſſe. Hinc mihi quidem veriſimile videtur, fratrem utrumque Hiſtoriam illam de adventu Batti in Cyrenaicam oratorio more pertexuiſſe. Aut ſi conjectura hæc minus cuiquam arrideat, potiuſque ad aliquem quem Hiſtorica ſcripſiſſe certum eſt, referenda hæc eſſe autumaverit; ſit nobis ſecundus Hierocles ille, cujus Stephanus Ethnicographus meminit, qui libros ſcripſit, quos Φιλίστορας nominavit. Ita enim ille in Ταρκυνία. καὶ Ταρκυνῖοι ἔθνος Ὑπερβορέων, παρ' οἷς οἱ γρύπες τὸν χρυσὸν φυλάττουσιν, ὡς Ἱεροκλῆς ἐν τοῖς Φιλίστορσιν. *Etiam Tarcynæi gens quædam inter Hyperboreos, apud quos gryphes aurum cuſtodiunt, ut Hierocles in Philhiſtoricis.* Inſigne Fragmentum ex eodem opere excerptum apud eundem Stephanum exſtat in Βραχμᾶνες. Ἱεροκλῆς ἐν τοῖς Φιλίστορσί φησι· Μετὰ ταῦτα ἀπορῆσαι ἄξιον ἐνόμισα τὸ Βραχμάνων ἰδεῖν φῦλον, ἀνδρῶν φιλοσόφων καὶ θεοῖς φίλων, ἥλιόν τε μάλιστα καθαγιζομένων. ἀπέχονται δὲ σαρκοφαγίας πάσης, καὶ

οἰνου.

ὑπαίθειοι τὸν ἀεὶ χρόνον βιοτεύουσι, καὶ ἀληθείαν πιμῶσι. χρῶνται δὲ ἐσθῆτι λινῆ, τῇ ὀκ πετρῶν λίθων. τὰ μυρύματα μαλακὰ καὶ δέρματα ὃ δὴ ζωυφαίνουσιν· ἐξ ὧν ὑφάσματα γίνεται μήτε πυεὶ καιόμενα, μήτε ὕδατι καθαιρόμενα, ἀλλ' ἐπειδὰν ῥύπᾳ καὶ κηλίδος ἐμπλησθῇ, ἐμβληθέντα εἰς φλόγα, λευκὰ καὶ διαφανῆ γίνεται. *Poſtea operæ pretium videbatur Brachmanas viſere, homines philoſophiæ deditos, & Diis charos, Soli vero præcipue dedicatos. Cæterum ab eſu carnium prorſus abſtinent; ſub Dio totam ætatem degunt, & veritatem colunt.* Quæ autem ſequuntur cum corrupta ſint, prius ut emaculentur, quam vertantur, opus eſt.

Corrigo itaq; & lego. χρῶνται δὲ ἐσθῆτι λινῆ τῇ ὀκ πετρῶν· λίθων δὲ μυρύματα μαλακὰ καὶ δερματώδη ζωυφαίνουσιν. Correctionem confirmant illa Plutarchi, Libro de Oraculorum defectu. Τῆς δ' ὀκ Καρύστῳ πέτρας, χρόνῳ δὲ πολὺς ἀφ' ἧς πέπαυται μυρύματα λίθων μαλακὰ νηματώδη ζωοκφέρουσα. Vides ex Petra Caryſtia λίθων μυρύματα, eaque μαλακὰ καὶ νηματώδη, ut apud Stephanum δερματώδη repoſuimus, νηματώδη etiam repoſituri, niſi quod nimis à veteri lectione recedat, & δερματώδη ferri poſſit. Quod autem de lino vivo, ſive asbeſti-

no

no loquatur Plutarchus, certum eſt: ex eo enim mantilia, retia & capitis involucra confecta eſſe dicit, ab ignis injuria tuta, iiſdem pene cum Hierocle verbis tradens, ὅτε σβεννυμένους, ἀλλ' ὅσ' ἂν ῥυπωθῇ χρωμένων ἐμβαλόντες εἰς φλόγα, λαμπρὰ καὶ διαφανῆ κομίζον. Atque ita tandem reliqua apud Stephanum vertimus. *Utuntur autem veſte linea, ex petris facta: lapidum enim filamenta quædam mollia & quaſi cutanea contexunt; ex quibus veſtimenta fiunt, neque igne comburenda, neque aqua purganda; ſed cum ſordibus ſcateant, in flammam conjecta, pura & ſplendida evadunt.*

Aliud Hieroclis ejuſdem Fragmentum, ex eodemque Opere, conſervatum habemus in Tzetzis Chiliadibus. Quod licet ipſiſſimis ejus verbis conceptum non ſit, tamen & Libri Argumento, & ætati Autoris vix aliunde eruendæ non parum lucis afferet.

Ἱεροκλῆς ὡσαύτως Φιλίσοφσιν ἐν λόγοις,
Ἐξῆς ὑ, λέγων, εἶδομεν χώραν αὐχμηρὰ πάνυ,
Ἡλίῳ φλεγομένην τ', καὶ περὶ ταύτην ἄνδρας
Γυμνὰς, ἀνεσίας τ', πρὸς χώρας τ' ἐρήμους·
Ὧν οἱ μὲ ἀπεσκίαζον τὸ πρόσωπον ὠτίοις,

Τὰς

Τὰς πόδας δ' ἀναλείνοντες τὸ ζύμπαν ἄλλο ζῶμα.

Τέτων ὃ Στεάβων μέμνηϑ', καί γε τ' ἀκεφάλων,
Καὶ τῆδ' δεκακεφάλων τ', ἢ τετραχειροπόδων·
Οὕσπερ ἐγὼ ἑκ ὄπωπα, φησὶν ὁ Ἱεροκλέης.
Ταῦτα Ἱεροκλέης μέν.

Hierocles ſimiliter in libris Philhiſtoricis,
Deinde, inquit, vidimus regionem ficciſſimam,
Soleque exuſtam, & in ea viros
Nudos atque tecto carentes, locis in deſertis.
Quorum quidam obumbrabant faciem auribus,
Pedes autem extendentes, etiam corpus reliquum.
Quin horum Strabo meminit, nec non Acephalorum,
Et decem capita habentium, quatuorque manuum atque pedum.
Quos ego nuſquam vidi, inquit Hierocles.
Hæc quidem Hierocles.

Atque iſta Joannes Tzetzes Chil. 7. Hiſt. 144. ex quibus liquet Hieroclem illum quamplurimas regiones peragraſſe, reſque in itinere viſas aut aliunde cognitas ſcripto tradidiſſe, & libros, quibus hæc omnia

omnia complexus eſt, Φιλίσοφος nominaſſe. Patet etiam Strabone Hiſtorico, qui ſub Tiberio ſcripſit, juniorem, (illum enim laudat) Stephano autem Ethnicographo, à quo ipſe laudatur, antiquiorem fuiſſe.

Poſt Oratorem & Hiſtoricum, tertius nobis erit ex porticu Philoſophus, toties Tauro Platonico & cum Stoica diſciplina non bene convenienti laudatus, ut tradit in Noctibus Atticis Agellius. *Taurus autem noſter, quoties facta mentio Epicuri eſſet, in ore atque in lingua habebat verba hæc Hieroclis Stoici, viri ſancti & gravis:* ἡδονῆς τέλος πόρνης δόγμα ἐκ ἔστιν πορνεῖα· ἡδὲν πόρνης δόγμα. Iſta Agellius de Tauro l. 9. c. 5. Hæc Taurus ex Hierocle, ſed corrupta, & nihili ex vitioſa editione facta, in hunc modum nitori priſtino reſtituenda. Ἡδονὴ τέλος· πόρνης δόγμα. ἐκ ἔστι πρόνοια ἡδέν· πόρνης δόγμα. Duo nempe Epicuri dogmata jugulat, & ex Philoſophorum ſcholis ad lupanaria amandat *vir ſanctus & gravis*: finem omnium ſeu ſummum bonum in voluptate ſitum eſſe: illud primum. providentiam, qua regi mundum vulgus autumat, nihil eſſe: hoc ſecundum.

ſecundum. Et hic fortaſſe Hyllarimenſis eſt, de quo Stephanus: Ὑλλάειμα πολίχνιον Καρίας, ὅθεν ἦν Ἱεροκλῆς ὁ ἀπὸ ἀθλήσεων ἐπὶ φιλοσοφίαν ἀχθείς. nullam enim aliam ob rationem, quam quod Philoſophus dicatur, noſtrum fuiſſe Hyllarimenſem illum conjecit Voſſius; nos igitur potiori jure Stoicum hunc fuiſſe dicamus, quoniam noſter non ex athleta, ſed ex Judice factus eſt Philoſophus, ut mox oſtendemus. Utcunque ſit, Stoicus ille non poteſt idem eſſe cum eo quem nos edimus, quia Tauro antiquior eſt, quem Platonicam Philoſophiam exponentem non ſolum Agellius, ſed & Herodes Atticus, referente Philoſtrato, ſub Hadriano Cæſare audivit.

Alius etiam à noſtro *videtur Hierocles* ex quo Athenæus *l.* 14. *refert quid ſit* σᾶις, inquit Ger. Voſſius. Imo vero, ſi omnino fuerit Hierocles iſte, non modo *videtur alius*, ſed ut ſit neceſſe eſt. Scripſit enim ante Athenæum, qui ſub Pertinace Deipnoſophiſtas edidit, centum & quinquaginta annis ante Libanium & Acacium, quibus florentibus noſter obiit. Neque vero ille apud Athenæum *refert*

quid ſit σαῖς, ſed quid σαπίτας, placenta ſcilicet ita Epicharmo nominata, quæ σαῖς ἐστιν ὑγρὸν εἰς τήγανον ἐπιχεόμενον, μέλιτι ἐπιβαλλόμενα καὶ σησάμης καὶ τυροῦ, ὡς Ἱεροκλῆς φησιν. Σταιτίτας nempe dictus eſt, quod ſit σαῖς liquidum ſartagini affuſum, adjecto melle, cum ſeſamo & caſeo, ut inquit Hierocles. Apertiſſime autem fallitur vir doctiſſimus Dalechampium ſequutus, cum ita explicat *quid ſit* σαῖς, *nempe liquor, vinum puta, aqua, vel alius.* nemo enim unquam vinum, aut aquam, aut ſimilem aliquem humorem σαῖς nominavit. Revera non quid σαῖς eſſet, ſed quamobrem placenta σαπίτας diceretur, ſcilicet quod ἐκ σαπτὸς ὑγροῦ fieret, docere voluit, quiſquis eſt; non enim Hieroclem, ſed Iatroclem nominatum puto; & legendũ omnino, ὡς Ἰατροκλῆς φησιν, apud Athenæum cenſeo. Ut enim Harpocration Mendeſius, ita & Iatrocles ſcripſit de Placentis. Κειμνίτης, πλακοῦς τοιὸς, διὰ κείμνων γινόμενος, ὡς Ἰατροκλῆς ἐν τῷ περὶ πλακούντων ἀναγράφει. Athenæus paulo ante. & idem rurſus, Κοιλίαν. τούτων μνημονεύει Ἰατροκλῆς ἐν τῷ περὶ πλακούντων. Ut igitur alibi, Παῖσι πλακοῦντι ἃ

παρὰ

παρὰ Κώοις, ὥς φησιν Ἰατροκλῆς· ita hic quid ſit Σταίλιτας oſtendens, ὡς Ἰατροκλῆς φησι ſine dubio ſcripſit. Hunc igitur ex numero eorum qui ſub Hieroclis nomine innotuerunt expungentes, ad alios & his & noſtro juniores tranſeamus.

In 16. Geoponicorum libro tria capita ſunt quæ Φερωκλέους nomen præ ſe ferunt: ſed cum liber ille ad rem veterinariam pertineat, Ἱερωκλέους legendum eſſe oſtendunt Hippiatrica. Binos autem libros ſcripſit Hierocles περὶ τῶν ἵππων θεραπείας, hoc eſt, *de Morbis equorum curandis*, ut ipſe teſtatur in Proœmio ad ſecundum Hippiatricorum capite ſexageſimo; eoſque à Baſſo rogatus cum confeciſſet, eidem poſtea dedicavit. Suntque hi duo libri quaſi fundamenta Collectionis Veterinariæ, ad quorum formam methodumque reliquorum Epiſtolæ aut ὑπομνηματα redigi videantur. Fuit autem Hierocles ille non ἱππαλεκτρύων, aut inter equites Cæſarianos in armis verſatus, ut Abſyrtus, & Theomneſtus, ſed Juriſprudentiam coluit, & cauſis agendis in foro operam dedit. Locuples ipſe mihi teſtis in Operis Proœmio. Ἀλλ' εἰ μὴ κατακύσειν ἡμᾶς

ἑτέρων τὰ νῦν ἐχρῆν, ἔν τε δικασηρίοις παρέχειν χρείαν τοῖς δεομένοις, καὶ σπουδὴν περὶ ταῦτας ποιεῖσθαι τὰς διατριβάς· οὐκ ἀτιμαστέον γε ὅμως τὸ ζῆν ἀξίωσιν, ἄριστε Βάσσε. *Etiamsi nos alios potius audire hoc tempore oporteat, & in judiciis copiam nostri postulantibus præbere, atque hisce exercitiis operam dare ; non tamen negligendum fuit, optime Basse, quod tu requiris.*

Præter hunc & alius Hierocles Grammaticus, qui Συνέκδημον sive Notitiam Imperii Constantinopolitani evulgavit, editus ab Episcopo Abrincatensi, sed imperfectus, à V. Cl. L. Holstenio in Corpore Historiæ Byzantinæ perfectior edendus.

Tandem aliquando, recensitis illis quos à nostro plane distinguimus, ad ipsum Philosophum veniamus. Hunc ego pro certo affirmare non ausim, negare tamen non possum fuisse illum ipsum, qui adversus Christianæ religionis sym̃ystas & scripsit mordacia, & acerba gessit.

Primum autẽ legendo observavi fuisse eũ in Bithynia Judicẽ, imperante Diocletiano, judiciumq; adversus Christianos, flagrante Persecutione, exercuisse. Autor est oculatus

oculatus Tragœdiæ teſtis Lactantius. *Alius eandem materiam mordacius ſcripſit, qui erat tunc è numero Judicum, & qui autor inprimis faciendæ perſecutionis fuit.* Ita ille lib. 5. de Juſtitia, c. 2. de alio neſcio quo priora, de noſtro hæc certiſſime locutus. Non igitur, uti *alter, antiſtitem ſe philoſophiæ* tunc temporis *profitebatur*, ſed ſub ſolo Judicis officio Chriſtiano nomini infenſus apparuit. *Quo ſcelere non contentus, etiam ſcriptis eos quos afflixerat inſecutus eſt.* Sed quemadmodum inter Græcos rerum naturæ periti primo Σοφοί, poſtea modeſtiori vocabulo φιλόσοφοι dicebantur: ita cum Celſus, qui primus adverſus religionem noſtram ex profeſſo ſcripſit, inimiciſſimum veritati librum Λόγον Ἀληθῆ nuncupaſſet, Hierocles titulo minus ambitioſo ſuum Φιλαλήθη indigitavit. Fatetur Euſebius ἀλαζονικώτερον τῷ Φιλαλήθους ἐπιγεγραμμένον Κέλσου Ἀληθῆ λόγον. Et ut ad Hieroclem hæc pertinere certo conſtet, qui à Lactantio nullibi nominatur, ecce quæ Euſebius poſt verba ut refutarentur repetita, ſubjungit. Ταῦτα ῥήμασιν αὐτοῖς Ἱεροκλεῖ τῷ τὸν καθ' ἡμᾶς ἐπιγεγραφό-

τὶ Φιλαλήθη λόγον. *Hæc*, inquit, *ipſius Hieroclis verba ſunt in Oratione contra nos ſcripta, cui titulus Philalethes.* Ita ſemper Euſebius, ac ſi unum tantum librum ſcripſiſſet, cum duos fuiſſe ex Lactantio pateat. *Compoſuit enim libellos duos, non contra Chriſtianos, ne inimice infectari videretur, ſed ad Chriſtianos, ut humane & benigne conſulere putaretur.* Integer itaque titulus ita erat conceptus,

Λόγοι Φιλαλήθεις, πρὸς Χριστιανούς.

De binis itaque res eſt certa. Idem capite ſequenti: *Auſus eſt libros ſuos nefarios, ac Dei hoſtes,* Φιλαλήθεις, *id eſt, veritatis amatores annotare.* Euſebius autem velut librum ſingularem nominat, quia ex duobus unum tantum tetigit, nec eum, ut opinor, integrum, ſed partem illam tantum, qua auſu plane novo, et reliquis Chriſtianiſmi hoſtibus intacto, Apollonium Tyaneum Chriſto Deo noſtro comparavit, æquavit, prætulit. Atqui alia quamplurima, præter infamem illam comparationem, adverſus nos effuderat Hierocles, *in quibus*, teſte Lactantio, *ita falſitatem Scripturæ Sacræ arguere conatus*

tus eſt, tanquam ſibi eſſet tota contraria. Nam quædam capita, quæ repugnare ſibi videbantur, expoſuit, adeo multa, adeo intima enumerans, ut aliquando ex eadem diſciplina fuiſſe videatur. Ut etiam quædam particularia notemus, *Præcipue Paulum Petrumque laceravit, cæteroſque diſcipulos, tanquam fallaciæ ſeminatores: quos eoſdem tum rudes & indoctos fuiſſe teſtatus eſt, nam quoſdam eorum piſcatorio officio quæſtum feciſſe. Ipſum autem Chriſtum affirmavit à Judæis fugatum, non ingentorum hominum manu latrocinia feciſſe. Item cum facta ejus mirabilia deſtrueret, nec tamen negaret, voluit oſtendere Apollonii vel paria, vel etiam majora feciſſe.* Reliqua igitur quæ de contrarietate Sacrarum Scripturarum, de Pauli Petrique diſſidio, & Apoſtolorum imperitia effutivit, ex Celſo excerpſerat, aut etiam ex Porphyrio, qui eadem, teſte Hieronymi Proœmio Commentarii in Epiſtolam ad Galatas, *in primo Operis ſui adverſum Chriſtianos libro*, copioſe tractaverat. Πρὸς μὲν γὰρ τὰ λοιπὰ ἥμαρτον ἐν τῷ Φιλαλήθει, εἰδὲν ἂν εἴη παυσάμενον ὅτι τῷ παρόντι ἴσασιν, μὴ

αὐτῷ ἴδια τυγχάνοντα, Σφόδρα ὃ ἄναιδῶς ἐξ ἑτέρων ἐκ αὐτοῖς μονονεχὶ νοήμασιν, ἀλλὰ καὶ ῥήμασι καὶ Συλλαβαῖς ἀποστυλημένα. *Nam in reliquis, quæ in Philalethe continentur, non erit operæ pretium impræſentiarum commorari, cum ipſius propria non ſint, ſed ex aliorum ſcriptis, iiſdem non tantum ſententiis, ſed verbis etiam atque ſyllabis nimis impudenter ſublecta.* Euſebius igitur ea tantum in libris Hieroclis refutare aggreſſus eſt quæ de Apollonio ſcripſerat, reliqua vero intacta prætermiſit, uti jampridem ab Origine in libris adverſus Celſum refutata, aut à ſe ipſo in iis quæ contra Porphyrium meditabatur propediem refellenda. Nullo igitur modo concedendum eſt Illuſt. Cardinali Baronio, *Euſebium omnes impudentis hominis conatus temerarios hoc Commentario infregiſſe,* cum minimam eorum partem attigiſſe ſe fateatur. Et omnino notandum eſt Euſebii librum contra Hieroclem, peſſime à Florentino Interprete verſum, nec ut videtur hactenus ſatis intellectum, vix attigiſſe ea quæ ab Hierocle ſunt profecta, neque comparationi Apollonii cum Chriſto inhærere;

imo

imo vero ab eo argumento prorſus abſtinuiſſe, & Philoſtrati libros octo de Vita Apollonii tantum percurrere, & quicquid ei tanquam Philoſopho tribuitur libenter concedere, quicquid ad eum ſupra mortalium ſortem evehendum comparatum eſt, excutere, elevare, convellere.

Cæterum Hieroclem illum, de quo hæc diximus, tum ingenii acumine, tum ardore animi, cupidineque perſequendi Chriſtianos Diocletiano adeo placuiſſe probabile eſt, ut ex Judice Nicomedienſi Præfectus Alexandriæ factus eſſe videatur. Certe Epiphanius de ejuſdem temporis inaudita ſævitia agens, hæc 67. ſive Hieracitarum Hæreſi habet. Κυλινδὸς μὲν ἦν ἔπαρχος τῆς Θηβαΐδος, Ἀλεξανδρείας δὲ Ἱεροκλῆς, *Præerat tum Thebaidi Culeianus, Alexandriæ vero Hierocles.* Unde haud difficulter tandem adduci me patiar, ut cum Voſſio credam hunc hoſtem Religionis noſtræ Hyllarimenſem Hieroclem fuiſſe. Sed ea lege, ut illa Stephani verba aliter mihi liceat interpretari, non ut ex poeta, cum Simlero, neque ex athleta, cum Voſſio, ſed ex Perſecutore factus ſit Philoſophus: ἀπὸ ἀθλήσεων ἐπὶ φιλοσοφίαν ἀχθείς, inquit

inquit Stephanus, aut forte Hermolaus: ἆθλα autem & ἀθλήσεις creberrime dicuntur certamina illa quæ Chriſtiani cum Ethnicis inierunt, perſecutioneſque quas perpeſſi ſunt. Unicum Euſebium nominabo hujus ipſius temporis calamitates perſequentem. Τί χρὴ πολλὰ λέγειν, τὴν καινοτέραν καὶ καινοτέρας ἀεὶ καινὰς ἐπ' οἰκεμένῃ θεοπρεπῶν μαρτύρων ἀθλήσεις παρατίθεσθαι; Quidni igitur Hierocles, ἀπὸ τούτων τῆς ἀθλήσεων, ab hac ipſa perſecutione, tribunal reliquerit, præfecturam exuerit, præſertim Conſtantino Magno non tantum lethales illas flammas extinguente, ſed veritatis lucem admittente? quidni ad vitam philoſophicam, & ſtudia literarum, quibus etiam antea operam non vulgarem dediſſe videtur, inſperata rerum mutatione perculſus, ſe contulerit? Quæ ſi cui ſatis veriſimilia videantur, huic certe non difficulter perſuaſero eundem fuiſſe & Judicem, & Philoſophum noſtrum; qui Epiphanio ἔπαρχος Ἀλεξανδρείας, Suidæ φιλόσοφος Ἀλεξανδρεύς. Atque hæc de libris duobus quos Judex ſcripſit, & Φιλαλήθης nominavit: Reliqua vero, quæ jam Philoſophiam profeſſus edidit, recenſeamus.

Inter

Inter Opera vero Philoſophica, ſive Judex, ſive alius fuerit, primum jure merito locum ſibi vendicat Ὑπόμνημα εἰς τὰ χρυσᾶ Πυθαγόρου ἔπη, *Commentarius in Aurea Pythagoræ Carmina*, opus nunquam ſatis laudatum. Neque enim Carmina iſta tantum interpretari, aut Grammaticorum inſtar Scholia conficere in animo habuit, ſed omnia Pythagoricæ diſciplinæ lineamenta brevi quaſi tabula depingere. Ipſius verba proferam, quia meliora proferre non poſſum. Τοιαύτη τῶν χρυσῶν Ἐπῶν ἡ ἐξήγησις ἡμῖν γέγονε, περιέχουσα ἐν αὐτῇ Πυθαγορείων δογμάτων μέθοδον ζώοφιν, *Hæc eſt Aureorum Carminum explicatio noſtra, Pythagoricorum in ſe Dogmatum ſynopſin continens.* Proximum huic locum habeat præclarum illud Opus, περὶ προνοίας καὶ εἱμαρμένης, καὶ τῆς τοῦ ἐφ' ἡμῖν πρὸς τὴν θείαν ἡγεμονίαν συντάξεως, *De Providentia & Fato, arbitriique noſtri cum divina gubernatione congruentia.* Erat autem totum Opus in ſeptem Libros diſtinctum. ἑπτὰ δὲ λόγοι αὐτῷ ἐπιμερίζονται τὴν σύνταξιν, inquit Photius Bibliothecæ Codice 214. quorum etiam Argumenta

ta ibidem percurrit. Hunc à Voſſio prætermiſſum ſequatur, qui tanti illi eſt, Οἰκονομικὸς, *cujus particulæ*, inquit, *hæ erant; De amore fraterno, &c. Quomodo utendum ſit cognatis, & ſimiles.* Voluit igitur Vir doctiſſimus ingens Volumen ab Hierocle in Oeconomicis factum, cujus partes eſſent illæ à Stobæo citatæ; Scilicet, Τίνα τρόπον θεοῖς χρηστέον, ſeu de *Uſu Deorum*; πῶς τῇ πατρίδι χρηστέον, ſive *quales in patriam eſſe debeamus*; πῶς χρηστέον γονεῦσιν, ſive *quomodo erga parentes gerere nos oporteat*; πῶς συγγένεσι χρηστέον, *quomodo utendum cognatis*; περὶ τοῦ γάμου, id eſt, *de Nuptiis*; περὶ φιλαδελφίας, de *Amore Fraterno*. Ego vero aliter omnino ſentio, Οἰκονομικὸν ſcilicet fuiſſe majoris Operis Partem unam, eodem plane cum reliquis modo, in eodem cum iis volumine conjunctum. Neque enim veriſimile eſt Stobæum, cum reliquas particulas ad caput ſuum retulerit, unam tantum ad Operis totius Titulum referre voluiſſe. Præterea ea quæ ex Oeconomico citat, ad rei familiaris adminiſtrationem proprie ſpectant, πρὸ πάντων γε περὶ τῶν ἔργων ὑφ' ὧν δικαίως ζωΐχεται, *ante omnia*, inquit, *de operibus quibus*

res

res domeſtica continetur. Partitur itaque officia ad familiam pertinentia inter patrem matremque familias; ruſtica, forenſia, & civilia viro, mulieri domeſtica negotia tribuens. Peculiaris igitur pars eſt Οἰκονομικὸς, ab officio erga Deos, patriam, parentes, fratres, cognatoſque diſtincta, unumque caput vel librum fortaſſe in Opere majori conſtituens: quod quidem ego Ἱεροκλέους φιλοσοφούμενα nominatum puto.

Etiam Hyllarimenſem ſignari ſuſpicor à Michaele Apoſtolio Centuria 8. Prov. 20. ubi citatur ἐν δευτέρᾳ φιλοσοφουμένων παρὰ τῶν φιλοσόφων, *Libro ſecundo de iis qui à Philoſophis in ſapientiæ ſtudio inſtituuntur.* Ita Voſſius prorſus male; non enim ſunt οἱ φιλοσοφούμενοι de quibus Hierocles ſcripſit, ſed τὰ φιλοσοφούμενα, ut Demetrii Ixionis Ἐτυμολογούμενα, quorum meminit Athenæus; neque περὶ τῶν φιλοσόφων legendũ eſt, ſed περὶ, ut apud Etymologum & Suidam reperitur, unde Apoſtolius hauſit: neque περὶ φιλοσόφων pars tituli eſt, ſed tantum indicat Hieroclem lib. 2. φιλοσοφουμένων, dum de Philoſophis loqueretur, ea verba habuiſſe, quæ ſequuntur.

quũtur. Ita enim Suidas in Ἐμποδών· ἐχρήσατο δὲ τῇ λέξει Ἱεροκλῆς τε καὶ ἄλλοι, ἀντὶ τοῦ ἐμποδίου. φησὶν ἐν β' φιλοσοφουμένων περὶ τῶν φιλοσόφων· τίς γὰρ αὐλῶν οὐκ ἠγάμει, καὶ παῖδας ἀνέτρεφε, καὶ οὐσίας ἐπεμελήθη, μηδενὸς ἐμποδὼν ὄντος. Apud Apoſtoliũ pro αὐλῶν perperam ſcribitur αὐλὴν, quod Pantinum in errorem duxit plane jocularem. Suidæ igitur verba, ut & Etymologi, ſic accipienda ſentio. Utitur hac voce ἐμποδὼν Hierocles cum aliis loco ἐμποδίου: ut cum lib. 2. φιλοσοφουμένων, in hunc modum de Philoſophis loquitur: *Quis enim eorum non uxorem duxit, liberoſque ſuſcepit, & rei curam geſſit, quoties nihil impedimento eſſet?* Reliqua quæ apud Suidam ſequuntur, & cum his, nullo alio Autore nominato, nulla occaſione interpoſita cohærere forta ſſe videantur, omnino ab hoc fragmento Hieroclis removenda ſunt, autorique ſuo reſtituenda. Poſt illa ſcilicet Philoſophi noſtri μηδενὸς ἐμποδὼν ὄντος, ſequitur apud Suidam, ἐπὶ ὃ οὐκ ἐιδὼς τοῦ εἰδότος ἐν οἷς εἰδόσιν, ὡς φησὶ Πλάτων, πολλαπλασίως ὑπάρχει. φεναξιδεὶς Ἰλλὰς μεμεμιμημένη σωμυλία λοιδόρησον πάντων ἔκρινε παιδευτῶν τῆς Κωνσταντίνου.

διὸ

διὸ ἡ πολλὴν αὐτῷ δίδωσι παρρησίαν ἐκ τῶν δημοσίων.

Ut ingenue fatear, hunc locum non ſatis intelligo, inquit Æmilius Portus, qui Suidam adeo infeliciter tranſtulit, maculiſque plurimis aut affectum invenit, aut affecit. Neque ſatis ei fuit non intellexiſſe, inſuper emendatione corrupit, nam pro τῆς Κωνσανλίνε legit τῶν, atque ita Imperatorem nobis pro Urbe dedit, & tempora Conſtantini cum regno Zenonis pariter confudit. Impoſuit illi vocabulũ, Ἴλλως, quod nom neviri fuiſſe ignoravit; inde reliqua plane tenebris involuta ut viderentur neceſſe fuit. At Ἴλλως vel Ἰλλ☉ Græcis, Hyllus, aut Illus Latinis dictus, ſub Zenone vixit, eique familiaris admodum fuit. Suidas ipſe, Ἰλλ☉, ὄνομα κύριον, ὃς ἦν μάγ☉ Ζήνων☉. At Zenoni operam in arte magica præſtitiſſe, aut omnino magum fuiſſe Illum non memini. Imo errorem ex Scripturæ compendio natum pro certo habeo: ſcripſit aut Suidas aut Librarius, μαγ^{ος}, vel brevius, ut in *MS.* codice Manuelis Moſchopuli expreſſum vidi, μ^{ος}: hoc qui ſequebantur μάγος effecere, cum μάγιστρ☉ abbre-

breviatura illa intelligeretur. Victori in Chronico *Hyllus Patritius*, & ſimpliciter *Patritius* nominatur: at Marcellino *Illus natione Iſaurus* ſignanter *dignitate Magiſter Officiorum* dicitur: Et Joannes Antiochenus, nondum editus, Καὶ ἐγένετο ὁ Ἶλλος ζυγκλητικὸς, καὶ ὕπατος, καὶ μάγιστρος, καὶ πατρίκιος. Non igitur magus, ſed Μάγιστρος Zenoni Illus fuit. De hoc igitur Illo Patritio & Magiſtro intelligenda ſunt iſta apud Suidam, quæ ex voce ἐμπορῶν citavimus: neque vero Hieroclis noſtri Fragmento adjungenda, cum ſint ſine dubio hauſta ex Damaſcii libro de vita Iſidori (toties in Collectaneis illis exſcripto) ut patet ex narratione ipſius Suidæ in Παμπρέπιος, et iis quæ in excerptis à Photio in Bibliotheca conſervatis etiamnum exſtant. Fragmentum igitur prius Hieroclis fuit, idque opinor ex librorum aliquo quos φιλοσοφούμενα nominavit, qualem etiam titulum Origenes, qui eidem Scholæ aliquando præfuit, uſurpavit; & latent ejus φιλοσοφούμενα adhuc in Bibliotheca Florentina, judicio Viri doctiſſimi Lucæ Holſtenii digniſſima quæ edantur. Utrum inter hæc περὶ

δι-

δικαιοσύνης tractaverit, aut omnino de Juſtitia unquam ſcripſerit, neſcio: ſemel enim Stobæo citatur ſub Ἱεροκλέους, ſæpius ſub Ἱέρακος nomine. Et fieri poteſt ut ab Hierace Alexandrino potius illa ſcripta ſint, quem Ammonio æqualem tradit apud Photium Damaſcius. Reſtant Ἱεροκλέους φιλοσόφου Ἀστεῖα, *Hieroclis Philoſophi Facetiæ*; quæ an noſtri ſint ipſe qui edidit dubitavit, & videntur ſane eſſe alicujus Hieroclis junioris.

Præter hæc, concinnavit etia Hierocles in Platonis Gorgiam Commentarium, non manu ſua ſcriptum, ſed ab ore ejus à diſcipulo exceptum. de quo memorabile eſt quod narrat apud Photium Damaſcius. Οὗτος (Ἱεροκλῆς) πολὺ τὸν Πλάτωνος Γοργίαν τοῖς ἑταίροις ἐξηγεῖτο· εἷς δέ τις τῶν ἀκροατῶν θεοσεβὴς ἀπεγράψατο τὴν ἐξήγησιν. πάλιν δ', οἷα εἰκὸς, ἐκ δευτέρου τὸν Ἱεροκλέους εἰς τὸν Γοργίαν καταβαλλομένου, μετά τινα χρόνον, τὴν ἐξήγησιν ὁ αὐτὸς ταύτην ἀπεγράψατο. καὶ ἀντιπαραβαλὼν τὰ πρότερα καὶ τὰ ὕστερα, εὗρεν ὐδὲν τῶν αὐτῶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν· ἐκάτερα δὲ ὅμως, ὃ καὶ παράλογον ἀκοῦσαι, τῆς Πλάτωνος ἐχόμενα, καθόσον οἷόν τε, προαιρέσεως. Τοῦτο

 μὲν

μὲν ἓν ἐπδείκνυται τῶ ἀνδρὸς ἥλίκον ἦν ἄρα τὸ τῶν φρενῶν πέλαγος. *Hierocles hic aliquando Platonis Gorgiam ſociis explicabat. Unus vero auditorum, Theoſebius, explicationem deſcripſit. Iterum vero, ut par erat, cum Hierocles poſt aliquod tempus ſecundo interpretaretur, idem etiam hanc explicationem deſcripſit, & collatis prioribus cum ſecundis, in nullo, ut ita dicam, eadem invenit. Utraque tamen, quod vix auditu credibile eſt, Platonis, quoad ejus fieri poterat, inſtitutum continebant. Hinc colligitur quanta in illo viro fuerit ingenii copia.* Ita à ſcriptis ad dicta ta pervenimus, & nequid videamur omittere, age ab iliis ad Dicta veniamus. Tradidit itaque idem Theoſebius Hieroclis diſcipulus apud Suidam, vel potius Damaſcium, eum ἐξηγούμενον, (non *inter narrandum*, ut Curterius & Portus, ſed *dum* Platonem *explicaret*) aliquando dixiſſe, κύβοις ἐοικέναι τὰς Σωκράτους λόγους· ἁπλῶς γὰρ ἕναι παντα χῆ ὅπη ἂν πέσωσι. *Socratis* ſcilicet *ſermones teſſeris eſſe ſimiles: ſtare enim ſemper erectos, quacunque cadant.* Rurſus, cum Byzantii in judicium adductus plagis cæſus eſſet, mananti ex corpore la-

lacerato ſanguine judicem aſperſit, ſimulque illud Ulyſſis apud Homerum uſurpavit,

Κύκλωψ τῇ, πίε οἶνον, ἐπεὶ φάγες ἀνδρόμεα κρέα.

Hæc habui quæ de Philoſophi noſtri Scriptis dictiſque traderem ; qualia vero ea ſint, aut quanti inter eruditos æſtimanda, non aliunde melius quam à Criticorum veterum judicio cognoſcere poterimus. Primum itaque legimus apud Suidam, & paulo integrius apud Photium aut Damaſcii, aut alterius Philoſophi, certe à Damaſcio traditam, hanc de Hierocle noſtro ſententiam: ὅτι ὁ Ἱεροκλῆς, ὁ τὰς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διατριβὰς ὑψηλοφροσύνῃ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ κοσμήσας, μετὰ τὸ ζεπτὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς εὖρος τε τῶν διανοιῶν εἰς ὑπερβολὴν ἦν, καὶ διαφόρων εὐγλωττίᾳ καὶ εὐπρεπείᾳ τῶν καλλίστων ὀνομάτων καὶ ῥημάτων, κατέπλατ-τε πανταχῆ τὰς ἀκροωμένους, πρὸς τῶν Πλάτωνος ἀμιλλώμενος ἀεὶ καλλιῤῥημοσύνην καὶ πολυνοιαν. *Sciendum quod Hierocles, qui Scholam Alexandrinam ſublimitate & magnitudine animi ornavit, præter magnificentiam venerandam (& conſtantiam,* Suidas enim & alii codices

apud Photium pro σεπλῦ ἀτρέπλυ exhibent) *etiam ingenii ubertate admodum affluebat; & cum linguæ præstantia, pulcherrimorumque nominum & verborum facilitate ac copia excelleret, omnes ubique auditores in sui admirationem rapiebat, tam orationis venustate quam sententiarum varietate cum Platone semper contendens.* Quo Philosophi nostri encomio quid uberius? quid luculentius? Et tamen Suidas post operum enumerationem hæc statim subjungit. ἐν οἷς φαίνεσθαι ὁ ἀνὴρ τῷ μὲν ζωὴν ὑψηλόφρων, τὴν δὲ γνῶσιν ἐκ ἀκριβής. ac si vita sublime aliquid spirasset, scientia nihil accuratum. Ne hæc Hierocli nostro labes adhæresceret, Curterius particulam ἐκ è Suida tollit; & cum vitæ sublimis, tum scientiæ accuratæ philosophum Latine exhibet. Cæterum non vidit ille, in Græcis autoribus corrigendis minime felix, verba hæc Damascii esse, non Suidæ, qui vitæ Isidori partem maximam in Collectanea sua transtulit. Id enim si vidisset, negationem nunquam sustulisset, aut ea injuriam nomini Hieroclis factam putasset. Jamdudum enim observavit Photius Damascium

ſtiũ in eo opere, quotquot verbis extollit, & aut ob doctrinæ excellentiam, aut ob ingenii ſolertiam, ſupra humanam conditionem,ut plane divinos celebrat,horum ſe judicem conſtituere, nuilum non perſtringere, in ſingulis etiam aliquid eorum, propter quæ prius laudaverat, deſiderare, ipſi Iſidoro haud parcere. Vel hinc liquet iſta etiam apud Suidam in Ἰσίδωρος, τὴν ζωὴν μὲν ἦν φιλόσοφος· τὰ δὲ πρὸς ἐπιστήμην ὑ διεξήλασμένος, ex eodem Damaſcio pariter petita eſſe, & cum iis quæ de Hierocle dixerat plane conſentire, adeoque negationis particulam è Suida per Curterium ſublatam omnino reſtituendam videri. Neque vero exiſtimationi Autoris noſtri quicquam officere putemus, quod minus ab eo laudetur, qui omnes etiam quos laudat pariter vituperat.

Fateor equidem alicubi,aut à Damaſcio aut Iſidoro, Hieroclẽ in ordinem Philoſophorum medium eſſe redactum:nam cum Pythagoram & Platonem divinos appellet, Ariſtotelem vero & Chryſippum deprimat; his verbis de Autore noſtro ſententiam fert. Τῶν δὲ νεωτέρων Ἱεροκλέα τινά, ὃν εἴ τις ὅμοιος, ὑ δὲν μὲν ἐλλείπουσας εἰς τὸ

τὴν ἀνθρωπίνην παρασκευὴν, τῶν δὲ μακαρίων νοημάτων πολλαχῆ πολλῶν ἐνδεεῖς γενομένους, φησίν: *Ex Philoſophis junioribus Hieroclem & ei ſimiles quod ad humanum apparatum attinet nullibi deficere, at beatorum divinorumque conceptuum ut plurimum expertes eſſe, ait.* Atque hæc de Hieroclis Philoſophia: de Stylo, omni exceptione majus eſt Photii Græcorum Patriarcharum longe doctiſſimi judicium. Ἔστι δὲ ἡ φράσις τῷ ἀνδρὶ σαφὴς μὲν καὶ καθαρὰ, καὶ σπουδῇ φιλοσόφῳ πρέπουσα· ἐ μέντοι γε τοῖς κεκαλλωπισμένοις καὶ περιττοῖς ἐξωραϊζομένη χρώμασί τε καὶ ποικίλμασι τῆς ῥητορείας: *Eſt autem phraſis Hierocli aperta atque pura, & rebus philoſophicis apta, at non ſupervacuis pulchriſque coloribus, & Rhetorices variis pigmentis decorata.* Qua & ſobria & accurata Viri ſummi ſententia contenti, huic de Autore diſſertationi finem imponimus, de Opere poſtea dicturi.

Principem in hac ſecundi Voluminis mantiſſa locum tenent Fragmenta *de Fato, Providentia & Libero Arbitrio:* eaque bis Græce, ter Latine exhibita. Ad Græca quod attinet; primo loco poſita ſunt ea

quæ

quæ Federicus Morellus Lutetiæ è Bibliothecæ Medicææ penu eruta anno MDXCVII edidit; quæ cum Epitomen Hieroclis continere aliquis ſuſpicetur, mihi tamen nihil aliud eſſe quam ex Excerptis Photii iterum excerpta, & quaſi in corpus redacta videntur. Id vero ut oſtendam, primo ſciendum, ſeptem de hac ipſa re libros ab Hierocle fuiſſe conſcriptos, quorum argumenta nobis breviter Photius tradidit; at fragmenta ex tribus tantum, ut tituli præ ſe ferunt, excerpſit. Deinde etiam obſervo Epitomatorem Morellianum nihil prorſus in ſe continere, ne unam quidem ſententiam attigiſſe, quæ non integra in Photianis exſtet. Præterea, idem utriuſque fragmenti ſcopus in ipſa fronte iiſdem verbis propoſitus, iiſque eadem menda laborantibus. ἦδ' ἐπαγγελία τῆς παρέσεως ζηλέψεως περὶ προνοίας ἐστὶ διαλαβεῖν τῇ Πλάτωνος δόξῃ καὶ Ἀριστοτέλους ζωδιατιθεμένῳ. Si interpretes conſulueris, neſcies quid legerint, ita ſententiam aliter aliterque unuſquiſque concepit & expreſſit. Ego apud Photium primo ζωδιαπεθέμενα ſcriptum puto, & librarii vitio α in ω verſum quod perquam uſitatum

eſt, à Morelliano autem Excerptore mendam etiam cum ſententia eſſe tranſcriptam. Plane ut paulo poſt, cum in aliquibus Photii codicibus, ἀλλ' ἀγεννήτου, ὕλης ζωεργείας, in aliis ἀλλὰ γεννητῆς, vel γεννήτου, ſcriberetur; Excerptor ille poſterior, ἀλλὰ γεννήτου expreſſit, itaque Morellum & Grotium in ſententiam plane alienam induxit, qui *materiam generatam* ſive *genitam* nobis exhibent, cum omnia quæ ſequuntur plane ἀγέννητον ſeu ingeneratam materiam poſtulant. Utcunque ſit, Excerptorem à Morello editum Hieroclis de Providentia libros nunquam vidiſſe, ſed è Photii Bibliotheca omnia trāſcripſiſſe perſuaſiſſimum habeo. Ea autem quæ ita tranſcripſit, quia non eadem ſerie ordineque apud Photium exſtent, quo quæque loco reperiri poſſint, indicare non gravabor.

Principium itaque Morellianorum inter Photiana ad finem paginæ 36. omiſſa ſcilicet Hieroclis Præfatione, reperiuntur. deinde quæ poſt medium paginæ 6. iterum quaſi incipere videntur, in ſecundis Photii Excerptis pag. 48. accurrunt. At pag. 10. quæ poſt λογιζομένῳ φανήσεται ſequuntur,

longo

longo intervallo pag.66.comparent. Quæ vero 12. linea 2. ſe offerunt, ad 54. medium lectorem reducent. Paginæ 14. hæc verba, ταύτῃ τοι ἡ Πλάτων, ad 66. iterum mittunt. Poſt ἀλγεινῆς θεραπείας pag. 16. ad 74. relegamur: & à fine 18. poſt τὴν ἡμετέραν διάνοιαν, ad finem pene 78. mittimur. Ubi pluſculis interceptis Excerptor progreditur, donec 22. initiotribus lineis ex 56. petitis, iterum procedit, tandemq; Photianis ad finem plane perductis; poſt medium 24. ad 56. redit, unde pauciſſima prætergreſſus in medio 64. finit. Denique Appendix ipſa ex pagina 70. deſumpta eſt; *quam cum Corollarium parum huic operi congruens* appellet Morellus, oſtendit ſe non intellexiſſe hæc ex fine ſecundi libri petita eſſe, quo Opiniones Platonicas ex ipſius Platonis Operibus collegit, expreſſit. Hæc nobis laborem pepererunt hoc uno nomine haud plane ſupervacaneum, quod aliis eandem non creabunt poſtea moleſtiam. Atque hinc tandē clare perſpicimus quis ſcopus, quæ mens Epitomatoris fuerit. Nam cum Hierocles ſeptem libros de Fato, Providentia, & Libero Arbitrio edidiſſet,

Pho-

Photius autem ex tribus tantum prioribus excerpta in Myriobiblon retuliſſet, in quorum primo ſententia Hieroclis expreſſa eſt, in ſecundo Platonis autoritas petita, in tertio autem objectiones refellebantur; Excerptor Morellianus ex ſecundo tertioque ea quæ ad primi argumentum pertinere videbantur revocavit, ut univerſam Hieroclis de Fato & annexis doctrinam in unum quaſi corpus redactam exhiberet.

Quoties autem verba ipſa ex Photio non tranſcribit, toties ſuſpectum habere Epitomatoris judicium oportet. Ecce enim non procul ab initio de Ammonio nonnulla locutus, ſtatim ſubjungit, ἔ Πλωτῖνός τε καὶ Ὠριγένης, ἔτι τε Πορφύριός τε καὶ Ἰάμβλιχος μαθηταὶ γεγόνασιν. Ergo tam Porphyrius & Iamblichus, quam Plotinus & Origenes Ammonii diſcipuli fuiſſe. At quis neſcit Iamblichum Porphyrii, Porphyrium Plotini diſcipulum fuiſſe, neutrum Ammonii? Fateor equidem Eunapium Origenem Porphyrii condiſcipulum facere, idque ipſius Porphyrii autoritate fretum. Συμφοιτητὰὶ μὲν ὅτω, ὡς αὐτὸς ἀναγράφει, κράτιστοί τινες ἔσαν, Ὠρι-

Ὠριγένης τε καὶ Ἀμέριος καὶ Ἀκυλῖνος.

Sed poteſt eſſe error in nomine Origenis ut videtur eſſe in altero Aquilini. Forte enim non Ἀκυλῖνος, ſed duabus literis prioribus leviter mutatis Παυλῖνος, ſcriptum fuit; quippe meminit Paulini cujuſdam Plotini diſcipuli Porphyrius, quem Amelius μίκκαλον appellavit; Aquilini vero mentionem facit tanquam ex Philoſophia hæretici, & inter Gnoſticos à Plotino refutati. Utcunque ſe res habeat, Origenes Porphyrii condiſcipulus eſſe nullo modo potuit, qui Plotini jam ſeneſcentis primo factus eſt diſcipulus: Origenem autem Plotino annis viginti ſeniorem fuiſſe conſtat. Teſte enim Porphyrio, in vita Præceptoris ſui, decimo Galieni Imperatoris anno quinquageſimum nonum circiter ætatis annum agebat Plotinus. At Origenes *vixit uſque ad Gallum & Voluſianum*, id eſt, *uſque ad ſexageſimum nonum ætatis ſuæ annum:* ut Hieronymus in Catalogo teſtatur. Quo minus mirum eſt viſo Origene in Scholainter Auditores apparente, Plotinum derepente erubuiſſe, & poſt pauca verba clauſiſſe Lectionem.

Qua-

Qualem igitur Eunapius condiſcipulum Porphyrio adjunxit virum! & Præceptori, quem ſumme coluit, venerandum, & ipſo Porphyrio quinquaginta annis ſeniorem, ut ipſe apud Vincentium Lirinenſem fatetur; *excitum ſe fama ipſius Alexandriam fere puerum perrexiſſe, ibique eum vidiſſe jam ſenem.* Nullo igitur modo Ammonii diſcipulus Porphyrius fuit, multo minus Iamblichus Porphyrii auditor. & Excerptorem Morellianum in hunc errorem duxit cum incuria feſtinatio. Cum enim Photius inter Ammonii γνωρίμους Plotinum & Origenem nominaſſet, ac poſtea ad eorum ſucceſſores enumerandos progreſſus eſſet, inter quos Porphyrium, Iamblichum, & tandem Plutarchum Athenienſem collocat; Excerptor diſcipulorum ſucceſſores, nulla diſtinctione adhibita, Ammonii auditores facit. Quod ideo notatu non indignum judicavimus, ut inde Morelliana ex Photianis emendanda moneremus; quæ quiſquis diligenter contulerit, næ ille conjecturis emendationibuſque Morelli ad marginem collocatis, ſemper incertis, plerumque falſis, non indigebit.

Nam

Nam quod ſtatim ab initio operis prò προσαθένλας, προσαραθένλας legi vult, vocem prorſus alienam reſtituit, & à *Photio* ex ipſo Hierocle ſine dubio tranſcriptam rejicit: imo plane fugit eum Grotiumque ratio, cum σφᾶς αὐτὰς προσαθένλας, *ſeipſos tantum conſuluiſſe* interpretati ſunt. Ita pagina 4. pro ταῖς ὁμοίαις, conjunctione addita, καὶ ταῖς ὁμοίαις ſcribēs, leviſſima correctione ſententiam authoris fœdiſſime corrupit, non niſi ex Photio ſanandā, qui oſtendit non conjunctionem καὶ, ſed verbum ὑποβάλλει defuiſſe. pag. 8. πάντως πε τῆς ἀταξίας αὐτῆς ἀγεννησίᾳ τῆς ἑαυτῶν φύσεως κειμένης, *& etiam quod inordinatiē erat in eorum natura, ortum nullum habuiſſet.* ita Morellus. Quæ quidem, nihili ſunt; neq; tamē meliora attulit Grotius. Ex Photio itaque emendanda, & legendum, πάντως πε τῆς εὐταξίας αὐτοῖς ἐν τῇ ἀγεννησίᾳ τῆς ἑαυτῶν φύσεως κειμένης. Mox etiam pro κακὸν τὸ μετατρεπόμενον, ex eodem ſubſtituendum τῷ μετατρεπομένῳ. Neque ferendus eſt Andreas Schottus, qui in Græco exemplari emendationem vidit, in verſione ſua mendam retinuit. Nihilo enim melius quam aut Morellus

aut

aut Grotius vertit, *Quod autem præter naturam efficitur, vitiatur.* Cum & verba ipſa & ea quibuſcum cohærent hunc ſenſum poſtulent: *Contra naturam vero affici, malum eſt ei quod mutatur.* Rurſus paulo poſt, (eſt enim hic locus admodum obſcurus, neque Interpretum Triumviratui intellectus) pro πρὸς τὸ μὴ δικαίου, legendum πρὸς τῷ, quod aliud eſt, novum ſcilicet argumentum, præter iniquum & injuſtum, etiam ab impoſſibili deductum. Pagina autem 12. locus inſignis eſt, qui & emendationem noſtram & explicationem efflagitat. Τὸ δὲ πρῖον, ὡς ἔφαμεν τῶν θείων γενῶν, ἀ μόνον τὸ ὁπωσοῦν πρέπεσθαι τῆς ὑποχῆς τῶν ἐναντίων ὑπέβη, ἀλλὰ καὶ τὸ πρὸς κακωθῆναι τῶν ἀιθερίων ἀξίαν ὑπέστη. Pro τὸ, bis legendum ſuſpicatur Morellus τῷ, & quidem rectiſſime, licet Photii Codices non agnoſcant; ſed interim non vidit vocem ἀξίαν eſſe vitioſam: moneo itaque ex Photio legendum, τῆς τῶν ἀιθερίων ἀξίας ὑπέστη. Mira ſunt quæ hinc interpretes excudunt, & ab Hieroclis ſententia prorſus aliena, quæ in hunc modum, admiſſa utraque correctione, reformanda intelligendaque cenſeo. Cum tria eorum quæ

in-

intelligentia prædita ſunt, (non, *quæ intelligentiam movent*, ut perperam Morellus & Grotius) genera ſint, quorum primum, ſine ulla ſui commutatione, indeſinenter divinæ ſimilitudinis particeps eſt, quale eſt cœleſtium genus; ſecundum vero non immutabiliter impartibiliterve eandem ſimilitudinem ſortitur, ſine peccati tamen vitiique labe paternis legibus obtemperat, quale ætheriorum genus eſt: tertium ab utroque diſtinctum eſt, nam *eo quod aliquo modo mutetur, infra eminentiam cœleſtiũ deſcendit; eo vero quod etiam aliquando vitietur, infra ætheriorum dignitatẽ ſubſidet.* Hæc ſũt Pythagoricæ doctrinæ, hæc Scholæ Platonicæ conſentanea. Hierocles ipſe ad Aurea Carmina, cæleſtes illos velut θεᾶς εἰκόνας ἀπαθεῖς καὶ ἀκακώτους, animos autẽ hominũ uti τρεπτὰς καὶ ἐμπαθεῖς τῇ εἰς κακίαν ὑποφορᾷ deſcribit; inter utroſque vero medium genus ita depingit, ut ſimul noſtra illuſtret atque confirmet. Τῷ μὲν ἀεὶ γινώσκειν ἀναβέβηκε τὸ ἀνθρώπινον γένος· τῷ δὲ μὴ ἀτρέπτως μηδὲ ἀζάλως γινώσκειν ὑποβέβηκε τὸ θεῖον. Et alibi de tertio genere, οἱ καὶ τῶν ἀγαυῶν ἡρώων ἐξ ἀνάγκης ὑποβεβήκασιν, εἴπερ ὀκεῖ-

νοι μὲν ἀεὶ νοῦσι τὸν θεὸν, ἔτοι δὲ εἰς ἄνοιαν ἀυτῷ πολὲ πίπτουσι.

Pag. 26. legitur ἡ τῆς ἐκεῖθεν δὲ ἐκεῖσε μεταστάσεως εἱμαρμένη, *fatum migrationis de loco in locum*, ut interpretes: quod nihili est. Ita, τὸ δὲ ἀρχὴν τῆς γενέσεως ὁρίζει ἡ τῆς ἐκεῖθεν ἀποπομπῆς εἱμαρμένη· *Initium ortus definit Fatum migrationis è vita*, inquit Andreas Schottus, sensu plane nullo. Non viderunt quid esset ἐκεῖθεν ἀποπομπὴ, & quod ei ex adverso respondet, ἡ ἐκεῖσε μετάστασις. Moneo igitur legendum pro ἐκεῖθεν δὲ, quod Græci non usurpant, ἐνθένδε, ut in Photio reperitur. Nam cum particula θεν motum è loco, δε vero ad locum significet; in ἐκεῖθεν una tantum Græci utuntur, in ἐνθένδε utraque: neque δε appositum significationem mutat; sed ut ἐνθάδε nunc hic, nunc huc valet, Ἐνθάδε, ἐνταῦθα, ὧδε, εἰς τοῦτον τὸν τόπον, inquit Hesychius; ita ἐνθένδε hinc significat, & idem est quod ἐντεῦθεν· iterum Hesychius, ἐντεῦθεν, ἔνθεν, ἀπὸ τούτου. Optime Hierocles ipse ad Aurea Carmina: Πρόνοια ἐπ' ἀνθρώπων ἐστὶ καθ' ἕνα ἕκαστον, πῶς ἀφίσται τῶν ἐκεῖ· πῶς πρὸς τὰ τῇδε νεύει πῶς ἐνταῦθα πολιτεύεται· πῶς ἂν ἐντεῦ-

τεῦθεν ἀναχομιδὴν ἐκεῖσε. Ita explicat ille animarum in corpora illapsum, reditum, que ad eum unde profectæ sunt locum. Neque aliter Plato in Phædone, è vita migrationem appellat τὴν ἐκεῖσε πορείαν. Dæmonem enim unicuique animæ præpositum velut ducem assignat, ᾧ δὴ προστέτακται τὰς ἐνθένδε ἐκεῖσε πορεύεσθαι, cui mãdatum est animas morientũ ex hoc loco ubi vixerunt, ad inferos sive separatarum animarum locum ducere atque dirigere. Clara itaq; tandẽ atq; perspicua est Hieroclis sentẽtia, & ortũ hominis & mortẽ esse fati legibus definitam. Quippe originis initiũ, sive potius nativitatis, fatũ emissionis ex animarum loco præscribit; mortem autem pariter definitam tenet fatum reditus, sive restitutionis in eundem locum ex quo primitus emissæ sunt. atque hæc est ἡ ἐνθένδε ἐκεῖσε μετάβασις. Pag. 30. pro ἄμεινον, legendum ex Photio ἄμοιρον, & pro δίκαιον, τυχαῖον. Prius viderunt Morellus & Grotius, de posteriori neutiquam cogitabant. Erat tamen ea emendatio ad mentem Philosophi exprimendam plane necessaria. Voluit enim in cæteris animantibus multum esse fortuiti, neque quicquam judicii

divini particeps: in rebus autem humanis, etiam id quod fortuitum esse videatur, ad fati providentialis administrationem referri. Hæc nobis impræsentiarum sufficere poterint, ut ostendamus Excerpta Morelliana, ex Photio primum petita, cum Photianis conferenda, & ex eisdem emendanda esse.

De Interpretibus quod admoneam Lectorem, paucis accipiat. Morellus Photio nunquam viso in quamplurimis erravit. Grotius eodem non consulto, pauciſſima emendatiora reddidit. Andreas Schottus inter Codices Græcos satis emendatos, in rebus ad Philosophiam Platonicam pertinentibus omnium imperitiſſimum se ostendit. Uno aut altero loco fidem faciam. Dixit Hierocles pag. 50. καὶ μᾶλλον ἂν εἴη τῆς ἀληθείας ἀφεσὼς, εἰ πρὸς τῷ ἐνδεᾶ τῆς ὑλικῆς ἐνεργείας, καὶ χρόνε τινὸς κοσμᾶν ἤρξατο, ὅπερ οὐκ ἐᾷ μένειν αὐτὸν ἐν τῷ αὐτῷ ἤθει. Quæ verba ita Schottus transtulit: *& potius à veritate recederet, si ob indigentiam materiatæ operationis, & alicujus temporis ornare cœpisset, nec manere illam in suo statu permisisset.* Quibus verbis vix quicquam invenustius ex-

co-

cogitari poteſt, niſi illa invenuſtiora ſint quæ Morellus & Grotius excuſerunt. Primo itaque legendum, ut in Morellianis, ἢ ἀπὸ χρόνου· dein hic loco ſenſus reddendus eſt. *Quinetiam magis à veritate alienum foret, ſi præterquam quod materia ad operandum indigeret, etiam ab aliquo tempore rerum ornatum inchoaſſet. quod ipſum in uno atque eodem ſtatu manere non permittit.* Ruſus pag. 60. ὥστε καλὰ γένος ἕκαστα διαζάζεσθαι, ἢ ζυμπαραθεῖν πρὸς τὸ ἀΐδιον τῇ διαδοχῇ τοῖς ὑποσήζασιν αὐτὰ ἀϊδίοις. Hoc eſt, Schotto interprete; *Ut ſingula ſuo quæque genere conſerventur, & occurre ad æternitatem ſucceſſione quadam cauſis ſubſiſtentibus.* Et hæc plane nihili ſunt. Morelliana pro ὑποσήσασιν habent ὑποσαθεῖσιν, ipſe legit ὑποσάσεσιν: ſed Photiana lectio veriſſima eſt. Eſt enim ὑφιστάναι verbum his Philoſophis uſitatiſſimum, pro efficere, producere, conſtituere. ita cum αὐτοτελῶς ὑποσῆσαι δυνάσθαι κόσμον Deum velit, non eſt hoc *mundum in ſtatu conſervare*, ut interpretes volunt, ſed producere. ita ὑποσῆσαι ἑαυτῷ εἰκόνας alibi dixit: & in hunc modum ubique loquitur. Hæc igitur eſt Hiero-

clis eo loco ſententia: Ea quæ ratione carent, non ſunt providentiæ regulis ordinata, ſed fortuitis motibus ſubjecta, eum tantum ordinis neceſſitatiſque modum tenent, quo ſingula in ſuo genere conſerventur, & ſucceſſione quadam cum cauſis quæ ipſa produxerunt ad æternitatem conſpirent. Plura referre piget, & hæc notaſſe ſatis eſt, ne quis fama Andreæ Schotti ductus, interpretationi ejus nimium fidat, quem video in Photio vertendo ſæpiſſime lectorem fallere.

Atque hæc de Fato & Providentia fortaſſe nimis prolixa; de reliquis pauciora.

Nam quod ad ea quæ ex Stobæo collegimus Fragmenta ſpectat, diximus antea judicio noſtro ad Hieroclis Φιλοσοφούμενα, Suidæ & Etymologo citata, referri debere. Et quidē ſi ulterius hariolari liceat, omnino verba illa quæ ex ſecūdo Rerum Philoſophicarum libro ab iſtis producuntur, ad eam libri partem pertinuiſſe puto, quæ περὶ οἰκιῶν ſive de Familia tractavit. Docet id ipſe in tractatu de Nuptiis his verbis; Οὐκοῦν ἔχομεν ἐν τοῖς περὶ οἰκιῶν ἀποδεδειγμένοις, ὥσπερ σοφῷ προηγούμενον

μέν

μὲν ἐστιν ὁ μετὰ γάμου βίος· ὁδ' ἄνευ γυναικὸς καλὰ περίστασιν. In iis quæ περὶ οἰκιῶν ſcripſit, oſtenderat viro ſapienti vitam conjugalem primo loco eſſe eligendam; nos autem oportere ſapientem imitari, atque nuptias nobis convenientes exiſtimare, εἰ μή τις ἄλλη περίστασις ἐμποδὼν, niſi aliquid forte accidat quod merito prohibere poſſit. Quam ſententiam Hieroclis quæ verba potiori jure ſequantur, quam illa apud Suidam, quæ Philoſophorum exemplo eandem rem eiſdem pene verbis confirmant? Quis enim eorum non uxorem duxit, liberoſque ſuſcepit, & rei curam geſſit, μηδενὸς ἐμποδὼν ὄντος; Quibus in hunc modum non ſine ratione diſpoſitis, ordinem tractatuum à Stobæo nominatorum non erit difficile nobis conſtituere. Primum itaque locũ occupet, Πῶς χρηστέον ἑαυτοῖς, ſive quomodo noſipſos gerere, aut erga noſipſos affectos eſſe oporteat. Cui ego primum locum aſſigno, quia ipſe capite de Cognatis hoc ordine enumerat, Ἐπειδὴ προδιδάχθημεν πῶς τε χρηστέον ἑαυτοῖς, καὶ πῶς γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς. Ergo ante Parentes de nobiſmetipſis egerat. Sequebantur autem Parentes

Patriam, Patria Deos, ut ſtatim oſtendemus. Primum itaque locum Πῶς χρηςέον ἑαυτοῖς, ſecundum Πῶς θεοῖς χρηςέον, proximum teneat, Πῶς πατρίδι χρηςέον. Certiſſimum hoc ex ipſo tractatus initio. Μετὰ τὸν περὶ θεῶν λόγον εὐλογώτατόν ἐςιν ὑποθέσθαι, πῶς πατρίδι χρηςέον. Poſt Deos & Patriam, quartum locum ſortiuntur Parentes, ſive Πῶς χρηςέον γονεῦσιν. Hoc pariter ex ipſomet patet. Μετὰ τὸν περὶ θεῶν καὶ πατρίδος λόγον, τίνα μᾶλλον ἂν προσώπα μνησθείη τις πρῶτον ἢ γονέων; Proxime ſequuntur Fratres, ſive περὶ φιλαδελφίας: deinde Conjux, ſive πῶς χρηςέον γυναικί. Caput de Liberis ſeptimum eſt, πῶς χρηςέον τέκνοις: de Cognatis octavum, πῶς συγγενέσι χρηςέον. Autor ipſe capitis initio; τοῖς εἰρημένοις περὶ γονέων χρησίμως καὶ ἀδελφῶν, γυναικός τε καὶ τέκνων, ἀκόλουθόν ἐςι παραδεῖναι καὶ τὸν περὶ συγγενέων λόγον. Atque ita tandem hunc Ordinem extudimus, Capitaque in hunc modum digeſſimus: *De Nobis ipſis, De Diis, De patria, De Parentibus, De Fratribus. De Conjuge, De Liberis. De Cognatis.* Quæ omnia forte in primo Φιλοσοφυμένων libro continebantur; ad ſecundum enim re-

refero quæ ſequuntur. Primo, περὶ οἰκιῶν: deinde, οἰκονομίας: denique, περὶ γάμου. & reliqua quæ forte plurima à Stobæo omiſſa ſunt, ut ex priorum aliquibus Fragmentum nobis nullum conſervavit.

Hæc autem uti ſunt è Stobæo expreſſa, & ſatis fideliter verſa, & ſatis feliciter plerumque, ubi res poſtulabat, emendata videntur. Ne tamen ſemper ſatisfactum officio Interpretis aut Correctoris putetur, obiter notanda nonnulla duximus. Pag. 116. pro ὀρθόστωτοι τοῖχοι, apponit margini, *forte* κλεώστρωτοι, vertitque *ſublimes muri*. Sed neque Conjectura placet, neque verſio, cum verba Hieroclis ſatis elegantia ſint, & fruſtra mutata, ut obſervat Cl. Salmaſius ad Ælium Spartianum. Ut enim λιθόστρωτα, generali nomine quæ lapidibus ſtrata; ita quæ in altum, ὀρθόστρωτα. Et quemadmodum apud Codinum, cum de trullo loquitur, πάλωσις dicitur quod in ſolo ponitur, καμάρωσις quod in cameris, ὀρθομασμάρωσις quod in parietibus; ita de pavimento στρῶσις dicitur, de parietibus ὀρθόστρωσις. Igitur ὀρθόστρωτοι τοῖχοι ſunt ὀρθομασμαστρωτοὶ, hoc eſt,

cruſtis marmoreis & laminis inducti. Deinde, cum ψαλισοὶ μυῤῥινῶνες *fornicati myrrhinones* reddit, & ad marginem exponit, *loca myrtis conſita opere topiario ſtructis arcuatim, vel ejuſmodi picturas*, non recte mentem Authoris explicat; potius enim forficati myrrhinones dicendi ſunt quam fornicati. Ita Gloſſæ Veteres Græco-latinæ, Ψαλίζω forfico; & Latino-græcæ, Forficatio ψαλίδωμα. Revera ψαλίζειν Græcis eſt tondere. Heſych. Ψαλίξαι, κεῖραι. Utigitur apud Martialē *tonſile buxetum*, ita noſtro ψαλισοὶ μυῤῥινῶνες ſūt tonſilia myrteta. Unicum præter hunc locū attingam ad finem pag. 248. peſſime ab Interprete acceptum. Καὶ τὰ μὲν ἀνδρῶν ἀποχρώντως ἂν ἐπιμετρῆσαι δέοι· τὰ δὲ γυναικεῖα πρέπον. *Et hæc quidem de viris dicta ſatis ſint: reſtat adhuc de mulieris officio dicendum.* Non intellexit quid eſſet ἐπιμετρῆσαι, quare & ſententiam puncto mutilavit, & ſenſum nullo prorſus modo verbis conſonum affixit. Eſt autem ἐπιμετρεῖν, ſupra debitum aliquid largiri vel concedere, adeoque præter id quod officio noſtro incumbit agere. Mens Hieroclis hæc eſt: Cum opera familiæ inter

ter

ter virum & fœminam dividenda ſint; ita ut ruſtica, forenſia, civilia viro, domeſtica vero negotia fœminæ tribuantur: tamen & patremfamilias aliquando decet officiis domeſticis ſeſe immiſcere; non tantum ſciſcitando & inſpiciendo, ſed etiam negotia muliebria tractando, imo ad ipſum lanificii opus nonnunquam deſcendendo. Et ut hæc virorum officio conveniunt, ita decet etiam mulierem non tantum lanificium tractare, ſed ad opera magis virilia accedere; & præter officia ſibi peculiaria, aliqua etiam ἐπιμέτρα loco in ſe ſuſcipere. Ita lege & intellige verba Hieroclis. ἐπιμετρῆσαι δέ τι καὶ τῇ γυναῖκα πρέπον, ὥστε μὴ τῆς ταλαιπωρίας κοινωνεῖν μόνον τοῖς θεραπαίναις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων τῶν ἐπανδροτέρων.

Sunt alia male accepta, alia mutila, quæ mihi jam feſtinanti aut excutere aut ſanare non licet.

Quod autem ad poſtremum Hieroclis Fragmentum ex Euſebio deſumptum attinet, mirabitur fortaſſe quiſpiam plura Authoris verba inde excerpta non eſſe. Et fateor equidem, quiſquis Interpretem Euſebii ſequetur, plura ad Hieroclem noſtrum

ſtrum referet, quam nos retulimus. Ecce enim in Confutatione libri ſeptimi, hæc ille: *Sed audi quibus Hierocles verbis partes Damidis tueatur. Probabilis, inquit, ratio fuit, cur Damis à Pythagoreorum ritu deflexerit.* Hæc igitur & quæ ſequuntur Hieroclis erunt, ſi credamus Acciolo; ſi Euſebium conſulamus, Philoſtrati erunt, qui ſub τῦ συγγραφέως nomine intelligitur; & apud quem libri ſeptimi capite octavo, verba ipſa extãt incorrupta. αἰτία μὲν ἥδε τοῦ μεταβαλεῖν τὸν Δάμιν τὸ τῶν Πυθαγορείων ἄγημα· ἐγὰ γὰρ ὡς κακίω γε αὐτὸ μεθεῖναί φησιν, ἐδὲ μεταγνὸς αὖτῦ. Quæ ideo deſcripſi, ut ex iis emendetur Euſebii Codex, qui pro ἥδε, ἥδη, pro ὡς κακίω, κακίᾳ, pro μεθεῖναι, minus recte habet μετεῖναι, & αὖτῦ perperam omittit. Neque hic ſolum, ſed alibi etiam in eo opere Hieroclem nobis, invito Authore, exhibuit Interpres Florentinus. ὅσον ἐπὶ τῇ γραφῇ τῦ φιλαλήθει παιδεύσεως μὲν ἐπὶ πλεῖσον ἥκοντος, τόδ' ἀληθὲς μὴ τιμῶντος ξυγγραφέως. *Quatenus inquam colligere eſt de ipſo Philalethis authore eruditione quidem magna referto, veritatem ipſam probro afficiente.*

Ita

Ita ille, ut ſolet. Philalethis author certe erat Hierocles; at alius ὁ πρὸς τῷ Φιλαλήθει, alius Author Philalethis. Loquitur Euſebius de Philoſtrato, cui tam inſigne & doctrinæ & veritatis ſtudii teſtimonium dederat Hierocles; idque in hunc modum. Nos autem ſolam Philoſtrati Hiſtoriam inſpiciamus, ex qua oſtendemus Apollonium non inter Philoſophos, ne quidem inter mediocris bonitatis viros eſſe numerandum, nedum cum Chriſto comparandum, *quantum colligere eſt ex ſcriptis Hiſtorici, Philalethis judicio & eruditi, & veritatem colentis.* Ita interpretor, particula negationis μὴ deleta; tum quod ipſiſſima verba ſint Hieroclis, tum quod hæc ſequantur, τοιοῦτος γὰρ ἦν αὐτῷ μεθ' ἁπάντων ἄλλων καὶ ὁ Ἀθηναῖος Φιλόσοφος.

Neque vero Acciolus toties ſine ſocio erravit, eoque erudito. Meminit hujus Opuſculi Euſebiani Photius. Ἀνεγνώσθη Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου ἀνασκευαστικὸν βιβλιδάριον πρὸς τοὺς ὑπὲρ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως Ἱεροκλέους λόγους: *Lecta eſt Euſebii Pamphili Confutatio brevis librorum Hieroclis de Apollonio Tyaneo.* Ita Andreas Schottus, hac Annotatione adjecta:

Sep-

Septem eos fuiſſe colligere licet ex libello Euſebii qui adhuc ſupereſt. Mirabar primo ſeptem libros contra Religionem noſtram ab Hierocle fuiſſe conſcriptos, cum Lactantius, qui eadem ætate vixit, duorum tantum mentionem fecerit: deinde vero obſtupui, cum vir doctus id ſe ex libello Euſebii collegiſſe profiteretur, qui τῷ φιλαλήθες λόγῳ ſemper, ac ſi unus tantum liber fuiſſet, meminit; & veriſimillimum eſt Hieroclem comparationem Apollonii Tyanei cum Chriſto noſtro, in uno tantum ex duobus libris, ut ante docuimus, inſtituiſſe. Neq; divinare poſſum unde eum numerum exſculpſerit Schottus, niſi forte locum paulo ante allatum ex Confutatione libri ſeptimi in animo habuerit, quo verſio Accioli Hieroclis Fragmentum male exhibet. Certe Euſebii Libellus, licet adverſus Hieroclem ſcriptus, in refellendis tamen Philoſtrati Fabulis verſatur, & octo ejuſdem libros ordine percurrit; imo quaſi Controverſiæ ſummam ex Philalethe tantum nominare contentus, orationem totam adverſus celebrem illum Sophiſtam & Hiſtoricum dirigit, ipſum vero Hieroclem

eo

eo tantum nomine poſtea, quod fidem tam lepidis fabulis haberet, obiter perſtringit. Atque hæc vera eſſe, tum ex verbis illis Euſebii, μόνην δὲ ἐπισκῆψόμεθα τῷ Φιλοστράτῳ γραφήν, tum ex diligenti collatione locorum ex Philoſtrato ὠτολεξεὶ adductorum, tum denique ex ipſo Libri titulo, ſecundum Codicem Regium à Cl. Holſtenio expreſſo, luce clarius conſtabit.

Neque vero mirum eſt Acciolum non vidiſſe quæ ſint Hieroclis, cum non videat quis fuerit. Oſtendimus ante è Lactantio fuiſſe eum *è numero judicum*; neque tantum Chriſtianorum perſecutioni præfuiſſe putandus eſt, ſed officium dignitatemq; Judicis prius quã adeo crudeliter barbareque ſævire Diocletianus inciperet, obtinuiſſe; quod hæc Lactantii verba non obſcure indicant, quibus Hieroclem ipſum affatur. *Tot ſemper latrones perierunt, & quotidie pereunt, utique multos & ipſe damnaſti.* Confirmat hæc etiam ſatis non ſemel Euſebius. Τῶν γὰρ ἡμῖν, inquit, διευκρινηθέντων, ὁμῶς τοῦτο Φιλαλήθως τὰ ἀνωτάτω τε καθ' ὅλων δικαστήρια διειληφότος· ἢ καλὰ

Xeu-

Χριστιανῶν βεβαία, καὶ ὡς αὐτὸς ἑαυτῷ δοκεῖ, ἀκριβὴς ἐφ' ἑκάστῳ κρίσις φανερὰ καταστήσεται. *His itaq; ad diſquiſitionem collectis, ſatis puto conſtabit & Philalethis hujus indicia ſimul cuncta teſtimoniaque complexi, acre illud in Chriſtianos, rerumque omnium ut de ſe ait judicium conſultiſſimum.* Ita Interpres Florentinus. Rurſus Euſebius; Ταῦτα Ἱεροκλεῖ τὰ ἀνωτάτω καὶ καθόλου δικαστήρια πιστευμένῳ μετὰ πολλῆς ἀνετάσεως ἀληθῆ καὶ πρὰ εἶναι δοκεῖ: *Hæc ſunt quæ Hierocles pro veris habet, ille ſolertiſſimus in judiciis ſupra adductis ac undecunque in nos legendis excuſſor.* Ita rurſus Acciolus. Quis autem Oedipus hæc verſionis ænigmata interpretabitur? aut quid tanto molimine libri in linguam magis familiarem transferuntur, ſi Græca intellectu ſint facilia, Latina intelligi non poſſint? Quid enim aliud eſt τὰ δικαστήρια διειλημφὼς, quam Judex conſtitutus? quid τὰ δικαστήρια πιστευμένος, quam is cui concredita eſt poteſtas judicandi? Quæ ſi ſint τὰ ἀνωτάτω καὶ καθόλου, (aut enim pro τε, aut præter τε priori loco καὶ lego.) quid aliud quam immenſa, &

ſu-

ſuprema poteſtas, aut in ſuprema ſaltem curia denotatur? Quam autem poteſtatem Euſebius intelligit, utrum quod eſſet ἔπαρχος Ἀλεξανδρείας, ut ex Epiphanio docuimus, an δικαιοδότης, vel ἰδιῶτ λόγος, de quibus Strabo, non eſt hic differendi locus. Hæc enim ideo tantum adduximus, ut oſtenderemus, Euſebium vitio interpretis minus fuiſſe intellectum, neque Fragmentum Authoris noſtri, eo quod editum eſt, prolixius è libro adverſus Hieroclem eſſe expectandum.

Quoniam vero illius Opera in hoc ſecundo Volumine claudit hoc ἀποσπασμάτιον, finem etiam noſtræ Diſſertatiunculæ ſimul imponet. Quam eam ut poſtulatis Typographi tantum morem gererem primo aggreſſus ſim, ut lectori harum rerum ſtudioſo aliquo modo ſatisfacerem, eandem longius produxerim; ut reliquis ſtudiis, quæ me imperioſius avocant, vacem, filum ejus & craſſiuſculum, & jampridem nimis fortaſſe prolixum, hic abrumpam.

JOANNES PEARSONUS.

Errata ſic corrig e.

Prolegom. *pag.* 1. *lin.* penult. pro *contra cariorem*, lege *pretioſiorem*. *p.* 23. *l.* 15. pro 67. *ſive Hieracitarum*, lege 68. *ſive Meletianorum*.

EX D. AUGUST. LIB. V. *De Civ. Dei cap.* 10.

NUllo modo cogimur, aut retenta præſcientia Dei, tollere voluntatis arbitrium, aut retento voluntatis arbitrio, Deum, quod nefas eſt, negare præſcium futurorum. Sed utrumque amplectimur, utrumque fideliter & veraciter confitemur; illud, ut bene credamus, hoc, ut bene vivamus. Male enim vivitur, ſi de Deo non bene creditur. Ergo abſit à nobis Dei negare præſcientiam, ut liberi eſſe velimus, quo adjuvante ſumus liberi vel erimus.

M. Tullius Cic. hic naufragium fecit, qui in lib. de Div. Providentiam maluit tollere, quam delibare aliquid de humana libertate. Ita dum homines liberos fecit, (*inquit idem Præſul Auguſt.*) fecit ſacrilegos. *Idem tamen in Or. pro Ligario ait,* Neminem mirari debere, humana conſilia divina neceſſitate eſſe ſuperata. Hierocles *vero noſter removit ſe procul ab iſta Charybdi. Fati porro nomine uſus eſt in vera & ſana notione; pro æterno ſcilicet Providentiæ decreto, ſeu Sanctione & velut Voce divinæ mentis.*

FAB. *Quintil. l.* 12. *c.* 1. Multos non naſci, & egere omni ratione ſatius fuiſſet, quam Providentiæ munera in mutuam perniciem convertere.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΦΙ-

ΛΟΣΟΦΟΥ ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ καὶ εἱμαρμένης, καὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν πρὸς τὴν θείαν ἡγεμονίαν συντάξεως. [κατ' ἐπιτομήν.]

Περιθεωρία τῆς Ἱεροκλέους πραγματείας.

Ἡ δὲ ἐπαγγελία τῆς παρούσης σκέψεως περὶ προνοίας διαλαβεῖν τὴν Πλάτωνος δόξαν καὶ Ἀριστοτέλους συνδιαπορουμένῳ. συνάπτειν γὰρ βέλει τοῦ ἀνέρας τὰς δόξας καὶ πάντα τῆς φιλοσοφίας δόγματα· ὅσοι δὲ αὐτοῦ διαφωνεῖν δοξάζουσι, τούτους εἰς τὰ μάλιστα πεπλανῆσθαι τῆς τῶν φιλοσόφων περιόδου, καὶ ἁμαρτεῖν τοῦ ἀληθοῦς ἀποτείνεται. τοὺς μὲν γὰρ εἰδὶ καὶ ἀπονοίᾳ σφᾶς αὐτοὺς *περιαναθέντας· τοὺς δὲ περιλήψει καὶ ἀμαθίᾳ δεδουλωμένους· καὶ πολλῶν τοὺς ἔμπροσθεν σῆσαι χρεών, μέχρι ἡ τοῦ Ἀμμωνίου σοφία διέλαμψε. τοῦτον γὰρ τὰς τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν διαφερούσας δόξας, σύμφωνον ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις τῶν δογμάτων Πλάτωνός τε καὶ Ἀριστοτέλους τιθὼ

*ἴσ. περιαναφθέντας.

SUMMA COMMENTARII HIEROCLIS PHILOSOPHI DE PROVIDENTIA ET FATO, deque liberi arbitrii cum divina gubernatione convenientia.

Interprete Fed. Morello *Pariſ. Prof. Reg.*

PRopoſitum hujus diſputationis eſt comprehendere ea quæ de Providentia ex Platonis *&* Ariſtotelis *ſententia conſtare poſſunt apud eos qui utrumque Philoſophum ſequuntur. Nam* Platonicorum *&* Ariſtotelicorum *opiniones conciliare ſtudet* Hierocles: *quinetiam contendit eos omnes qui hos Philoſophos diſſentire inter ſe arbitrati ſunt longiſſime aberraſſe à ſententia utriuſque Philoſophi, & procul à vera ratione remotos fuiſſe: alios quidem, contentionis ſtudio & veſania inductos, ſemetipſos tantum conſuluiſſe; alios vero præſumptione animi & inſcitia adſtrictos fuiſſe; atque illos certe majorem choream conſtituiſſe, donec* Ammonii *ſapientia affulſit. Hic enim* Ammonius *cum veterum Philoſophorum opiniones perpurgaſſet,* Platonis *&* Ariſtotelis *mentem valde conſonam &*

Hierocles commentarii ſcopus.

Platonis & Ariſtotelis conſenſus.

Ammonii laus, ſcripta & diſcipuli.

τὴν γνώμην ἀποφῆναι. ἔ Πλωτῖνος καὶ Ἀμε-
λίους, ἔτι τε Πορφύριος καὶ Ἰάμβλιχος μαθη-
ταὶ γεγόνασιν. ἀλλὰ ταῦτα ὁ Ἱεροκλέης λόγῳ
σπουδάζων, καὶ παιδιὰ ζει μὲν ἐκείνους φιλο-
τιμεῖσθαι δοξάζειν· ἀνταγωνίζεσθαι δὲ πρὸς τοὺς
ἐσπουδακότας τἀναντία, Ἐπικουρείους τε καὶ Στωϊ-
κοὺς, καὶ ὅσοι Πλάτωνα μὲν ὑποδύονται καὶ Ἀ-
ριστοτέλην, ἐκ ὀρθῶς δὲ τὰ ἐκείνων εἰσηγοῦν-
ται. καὶ μὴν ὅσους ὁ τῆς ψευδηγορίας ἀνηρ-
τήσατο πόνος, διελέγχων ἄγει, φαλερὰν αὐ-
τὴν τὴν περὶ τῆς εἱμαρμένης ὑπόδεικνὺς δό-
ξαν, καὶ τὰς τὴν πρόνοιαν ἢ τὴν ὄντων ἀπο-
σκιάζειν τιμωρίας μηχανᾶσθαι φασὶν ἢ ἐπῳδαῖς;
ἴσ. καὶ τ'. * ταῖς ὁμοίαις τῶν λόγων βασάνοις. καὶ καθάπερ
λου φάναι, πρὸς τὰς ὑπολήψεις ἐνίσταται πά-
σας, ὅσαι τὴν θείαν ἐκ εἰς πρόνοιαν, ἢ εἰ μὲν,
φαύλως ἢ τὰς ἀμεταδεσέρους πείθουσι νομίζειν.
καὶ καὶ Πλάτωνα θεὸν αὐτὸν προϋφίστησιν ἡ
σκέψις πάσης ἐμφανοῦς τε καὶ ἀφανοῦς δια-
κοσμήσεως δημιουργόν· * ἵνα ὃν μηδενὸς ὑπο-
ἴσ. αὐ- κειμένης προαγαγεῖν τὸν τεχνίτην· ἀρκεῖν γὰρ
τήν. αὐτῷ εἰς ὑπόστασιν τῶν ὄντων τὸ οἰκεῖον βούλη-
μα. τῆς δὲ σωματικῆς ὑσιώσεως τῇ ἀσωμάτῳ
ζωτελαζομένης δημιουργίᾳ, κόσμον ἐξ ἀμφοῖν
τελεώτατον, διπλοῦν τε ἅμα καὶ ἕνα συνῆσαι, ὃν
ὡς ἄκρα καὶ μέσα καὶ τελευταῖα τὸ κοσμοποιὸν
σοφίαν καὶ φύσιν διακείναι. ὧν τὰ μὲν πρῶτα
λογικὰ

concordem esse indicavit in iis præceptis quæ omnium maxime necessaria sunt. Ejus autem discipuli, Plotinus, Origenes, itemque Porphyrius & Iamblichus extitere. Verum hoc serio tractans Hierocles in hac disputatione, eas quidem opiniones corroborat, quas isti cupide amplexi sunt: magnum vero & acre certamen suscipit adversus contrariam partem tuentes Epicureos, Stoicos & reliquos, qui Platonis quidem & Aristotelis autoritate niti videntur, verum non recte exponunt quæ ab illis tradita sunt: præterea Genethliacos redarguit, qui in natalitiæ horæ observatione occupati defudarunt, lubricam & fallacem eorum de fato opinionem esse comprobans. Eos autem potissimum refutat qui rerum omnium providentiam destruere conati sunt, nescio quibus machinationibus, incantationibus, atque aliis ejusmodi tormentis quæstionum. Atq; ut semel omnia comprehendam, insectatur & exagitat omnes illas opiniones, quæ indoctiores eo adducunt, ut aut nullam omnino providentiam esse existiment, aut pravam exsistere suspicentur. Atque hæc quæstio ex Platonis quidē sententia, Deū substituit ipsum adspectabilis & inadspectabilis molitionis opificem; quam artifex fecit ut ex nihilo exsisteret, atq; è nulla re subjecta eduxit: quippe sufficiebat ipsi, quo rerum natura subsisteret, propria voluntas. Jam vero corporea essentia cum incorporea molitione conjuncta, ex utroque perfectissimum, duplicem simul & unicum Mundi ornatum constitutum fuisse, in quo summa à mediis, media ab imis, Sapientia Mundi opifex secundum naturam distinxit ac separavit. Primi autem

Hieroclis adversus alios Philosophos certamen.

Genethliacorum & Atheorum reprehensio

Quæstionis summamentum.

λογικὴ ἐφάνια, τὰ δὲ τέρατα ὑπὸ λογικῆς αἰτίας, τὰ δὲ τέλεια λογικὴ ἐπίγνωσις. τὰ δὲ τέλεια πάντα γένη ὡς ἂν ἑνὶ ζώῳ ἢ χορῷ καὶ συμφωνίᾳ ζωηρᾷ πρὸς ἄλληλοις, ἀσύγχυτον δὲ τὴν ἑνώσει καὶ ἀλληλοχίᾳ τε καὶ φύσιν * αὐτῶν διάκεισιν σωτηρίας μὲν, καὶ ὑγείας * τῶν καταδεεστέρων τὰ προτελέσματα, πάντων δὲ αὐτῶν βασιλεύειν τε θεὸν καὶ δημιουργόν. καὶ ταύτῃ τὴν παγκοσμικὴν ἀπὸ βασιλείας πρόνοιαν καὶ εἷς καὶ νομίζεσθαι, ὅπως ἑκάστῳ γένει τὰ προσήκοντα διανέμει. τὴν μέντοιγε τῇ προνοίᾳ ζωοποιούσῃ δίκῃ εἱμαρμένῃ καθείας, ἥτις τῶν ἐμβαινόντων καὶ τὸ τῆς προνοίας δεσμὸν δικαστικὴ τοῦ θείου ὑπάρχει ἐνέργεια, τάξει καὶ εἱρμῷ πρὸς τὰς προαιρετικὰς ὑποθέσεις τῶν αὐτεξουσίων ἔργων ἐπανορθουμένη τὰ καθ' ἡμᾶς. ἀλλὰ γὰρ ταῦτα μέν ὅσον ἰδεῖν τῷ τοῦ φιλοσόφου * ἐγκεφαλίῳ ἅπτεσθαι. ἀρχέτω δὲ τοῦ λόγου ἅπτεσθαι.

ἴσ. φυσικήν.

ἴσ. καθηγεμόνας.

ἴσ. ἐγκεφαλίου.

ΚΑΙ τί, φησὶ, καλαλέγω σοὶ τούτους; ὅπερ γε καὶ τῶν Πλατωνικῶν τινες ἐκ ὀρθοῦ τοῦ περὶ τοῦ δημιουργοῦ θεοῦ διασώζουσιν ἔννοιαν. ὁ γὰρ ἱκανὸν αὐτὸν εἶναι φήσῃς αὐτοτελῶς ὑποστῆναι δυνάσθαι κόσμον οἰκείᾳ δυνάμει καὶ σοφίᾳ, ἐξ ἀϊδίου ἐνεργοῦντα· ἀλλὰ χρονίτου ὕλης ζωουργίᾳ, καὶ τῇ μὴ παρ' αὐτοῦ ὑποστάσῃ φύσει καλαχρώμενον μόνον δημιουργεῖν δυνάσθαι· πάντων μὲ δυνάμει περιεχομένων ἐν τῇ ὕλῃ, αὐτὸ δὲ οἱονεὶ διαζωγραφοῦν-

autem ex his ſunt cœleſtia ratione prædita; media, ratione utentia ætherea; ultima denique, terreſtria quæ rationis uſum habent. Hæc porro tria genera, tanquam in uno animante, aut choro aut concentu, connecti inter ſe invicem, ita ut eorum naturalis diſtinctio ob arctam conjunctionem & mutuam ipſorum inter ſe cohærentiam, pura & inconfuſa conſervetur; & præſtantiora inferioribus antecedere: his vero omnibus imperare Deum & opificem Mundi. Atq; hæc, *inquit*, ipſius regni quaſi paternam appellationem obtinens Providentia & habetur & revera eſt, quæ unicuique generi propria & convenientia tribuit. *Providentiæ quidem certe ſociam & comitem Juſtitiam, vocari Fatum indicat, quæ juſtitiæ divinæ efficientia eſt, in iis quæ ex Prudentiæ decreto eveniunt, quæ res in nobis ſitas ordine & ſerie quadam dirigit ad ea propoſita voluntariarum actionum, quæ ſub opinionem cadunt. Sed hæc perſpicue videre poteſt is qui Philoſophi commentarium evolvet. Sic igitur orditur diſputationem.*

Tria rerum genera.

Providentiæ definitio & diſtinctio.

Et cur hos tibi, *inquit*, numero? quandoquidem *Platonicorum* etiam nonnulli ſanam & rectam intelligentiam non habent de ſummo rerum opifice Deo. Non enim ſatis in eo virium eſſe cenſent ut integre & perfecte ſua potentia & ſapientia (qua ab omni æternitate res efficit) mundum conſervare in ſtatu poſſit: Sed generatæ materiæ miniſterio, & natura extrinſecus data & ſubjecta utentem, opus confi-cere poſſe; cum omnia poteſtate in materia prius conſtituta ſint, ipſe vero quaſi penicillo deſcribat

Exordium diſputationis Hierocli.

Platonicorum error de Deo refutatur.

χαφεῖ⟨ν⟩ αὐτὰ, καὶ τάπον⟨ν⟩ μόνον, καὶ διακεί-
νου⟨ν⟩ ἐν τῇ ὑλικῇ χήμα⟨τι⟩. ὁ φρικτὸς μᾶλ-
λον ἂν εἴη ἢ ἀγαθότης θεοῦ. τί γὰρ ἂν μαθὼν ἃ
μὴ ὑπέστησε διατάττειν πειρᾷτ⟨ο⟩· πάντως που
τῆς ἀταξίας αὐτῆς ἡ ἀγωνησία τ ἑαυτῶν φύσε-
ως κειμένης; τὸ γὰρ ἀγώνητον καθ' ἑαυτὸ ὑφε-
στὼς, εἴ τι περισλάβῃ, παρὰ φύσιν περισλήψε-
ται· τὸ δὲ παρὰ φύσιν διαπεφθῶαι, κακὸν τὸ
μεταχειρόμενον. ὥστε οὐκ ἀγαθὸν τῇ λεγομένῃ
ὕλῃ τὸ κοσμεῖσθαι, εἴ γε ἀγώνητ⟨ο⟩ εἴη μὴ ἀπὸ
χρόνου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ αἰτιῶν· καθ' ὃ
σημαινόμενον καὶ τ θεὸν ἀγώνητον λέγομεν,
ἀλλὰ οὐδὲ ὁ θεὸς αὐτῇς ἀναίτιός ὅτι κακῶν, τ
ἀρχὴν τῆς δημιουργίας ἀπὸ πν⟨ὸ⟩ κακοποιΐας ἀν-
σησάμεν⟨ο⟩, παρὰ φύσιν διαπθέναι τ ἐπ'
ἴσης καὶ τῇ ἀγώνητον οὐσίαν πειρᾶσθαι, καὶ ἀδελ-
φὴν, ἣν τὸ αὐτόματον αὐτῇ ζωήγαγε, μὴ ἐ-
ᾶν μένειν ἐπὶ τῆς ἀγωνήτ⟨ου⟩ τάξεως, πρὸς τὸ
μὴ δυνατὸν εἶ⟨ναι⟩, καὶ ἐπιχεῖσαι πράγματ⟨α⟩ ἰσο-
τίμως ἀγεννήτ⟨ῳ⟩ τυγχάνοντ⟨ι⟩· εἴτε ἐξ ἀϊδίου
ποιεῖσθαι τὴν τοιαύτην ἐπικράτειαν, εἴτε ἀπὸ
χρόνου ὁπωσοῦν. καὶ μᾶλλον ἂν εἴη τῆς ἀλη-
θείας ἐφεσῶς, ἢ ἐ πρὸς τὴν ἐνδεᾶ τῆς ὑλι-
κῆς ἐνεργείας, καὶ ἀπὸ χρόνου τινὸς κο-
σμεῖν ἤρξατο, ὅπερ οὐκ ἐᾷ μένειν αὐτὸν

ἴσ. εἰ.

deſcribat ea & ordinet, ac ſeparet à figura materiæ inhærente. Quod quidem curioſitatem potius quam bonitatem Dei argueret. qua enim tandem ratione quæ non conſtituit, regere & ordinare nititur ? cum utique etiam quod inordinatum erat in eorum natura, ortum nullum habuiſſet. Quod enim nullo generatum eſt ortu, & per ſe ſubſiſtit, ſi quid adſumat, præter naturam adſciſcet : atqui præter naturam quid conſtituiſſe, malum eſt, quod ſubverſionem adfert. Ita ut non bonum fuerit prædictæ materiæ ornatum & ordinem accipere : ſi quidem nullum ortus principium habuerit, non ſolum temporis ratione, ſed & cauſarum ; in qua ſignificatione Deum etiam ſine ortus principio eſſe dicimus. Verum ne Deus quidem ipſe plane extra cauſam malorum poſitus fuerit, cum initium opificii inſtituerit ab aliqua malignitate, dum præter naturam diſponere conaretur ſubſtantiam ſibi coæternam, æque ingenitam, & ſororem ſuam, quam caſus fortuitus ad ſe adduxerat, non ſineret manere in eo ordine in quo fuerat ab omni æternitate, ut eum teneret quem nullo modo ſervare poterat : tum quia rem ſibi ſubmittere vellet quæ pari ſecum honore & æquali æternitate eſſet ; ſive ab æterno talem obtinere dominationem, ſive ab aliquo temporis principio aggreſſus fuiſſet. Hoc autem magis à veritate alienum eſſet, ſi præter effectionis materiæ inhærentis defectum, ab aliquo tempore elegantem rerum deſcriptionem facere inceperit, quod non permittit ipſum manere

in

ὂν τῷ ἑαυτῆς ἤθει. εἰ γὰρ ἄμεινον μὴ ποιεῖν, πῶς εἰς τὸ ποιεῖν μεταβέβηκεν; εἰ δὲ τὸ ποιεῖν, πῶς μὴ ἐξ ἀϊδίου ἔπραττεν; εἰ μὴ ἄλλο φύσεως αὐτῆς εἴποι τις ἀναλόμενος ποιεῖν τε καὶ φθείρειν δυναμένης, αἰώνιος ὁ δημιουργεῖν ἀδενέστης. διότι ἡ τῆς ὕλης κακία, ἣ προσχρῆται, τὴν ἐπίδετον καὶ ἐπεισοδιώδη τάξιν ὑποσύεται ⟨συεχῶς, εἰς⟩ τὴν ἀγήνιπτον αὐτῆς, ὡς τις εἴποιεν, ἀταξίαν ἀναπλέχασα. καὶ ὅτως ἀναλόμενος τοῖς χθονίοις κόσμον καὶ ἀκοσμίαν ὑπερβαλεῖν, ἢ ἀληθέστερον εἰπεῖν ἀεὶ ἀκοσμίαν· ἐπεὶ καὶ ἡ κόσμησις, παρὰ φύσιν οὖσα διάθεσις, ἀκοσμία τῷ ὀρθῶς λογιζομένῳ φανήσεται. ἐκεῖνα γὰρ κατ' οὐσίαν λέγεται ποιεῖν, ὅσα μένοντα ἀπλέπτως ἐν τῇ αὐτῶν οὐσίᾳ, καὶ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ, καὶ μηδὲν ἑαυτῶν ἀπομειόζοντα, μηδὲ κινοῦντα περὶ τὴν τῶν γινομένων ὑπόστασιν· ἀλλὰ κατ' αὐτὸ μόνον τὸ εἶναι παράγει τὰ τῶν δευτέρων γένεσιν. οἷς ἕπεται μήτε ὕλῃ προσχρῆσθαι, μήτε ὑπὸ χρόνου ἢ ἐν χρόνῳ ποιεῖν, μήτε εἰς χρόνον παύεσθαι, μήτε ἔξω τῆς τοῦ ποιεῖν ἐνεργείας κεῖσθαι τὸ νοούμενον. ταῦτα γὰρ πάντα τοῦ τὸ συμβεβηκὸς ἐνερ-

ἴσ. πῷ ἢ τῇ.

in eodem affectu, iisdemque moribus. Enimvero si melius fuisset non efficere & constituere, quare ad efficiendum se contulisset? sin præstitisset efficere, quamobrem non ab omni æternitate effecit? nisi id in causa quis esse dicat, quòd natura quidem possit, partium ratione, tum efficere, tum interitum adferre, æterna vero moliri præ imbecillitate non valeat: Quoniam vitiositas materiæ, quam sibi adsciscit, adjectitium & adventitium ordinem continenter exagitat & excutit, ad inordinatum suum (ut dixerit aliquis) statum refugiens, nullo generatum ortu. Hinc fit ut per partes & tempora quod ornatum & inornatum atque inconditum est, valeat, vel, ut verius dicatur, indecora ornatus privatio semper vigeat: quandoquidem ornatus ipse, si dispositio & descriptio quædam sit præter naturam, inconditum quid æquo rerum æstimatori videbitur. Etenim illa secundum naturam & essentiam dicuntur efficere, quæcunq; permanent constanter & sine ulla mutatione in sua substantia, facultate & actione, & nullam omnino à se partem distrahunt, neque adeo impellunt ad rerum procreatarum subsistentiam: sed pro ratione tantum ejus quod est, deducunt secundorum & posteriorum generationem. Ex quibus consequens est. Deum neque materiam ad usum suum adhibuisse; neque ab aliquo temporis principio, aut in tempore, efficere, neque vero ad certum tempus desinere, neque extra opificis effectionem jacere id quod fit. Ista enim omnia consequuntur

Conclusio de ratione opificii Dei

ἐνεργείᾳ παρέπεται, ὡς ὅπῃ τῷ οἰκοδόμου καὶ τῶν ὁμοίων. κοινῶς μὲν τοι ἡ περίοδος καὶ τάξις ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ θεοῦ διήκῃ ὅπῃ πάντα τὰ ἀθανάτα ψυχή, μάλιστα δὲ ὅπῃ τὰ πρῶτα, καὶ περιεχῶς ἀπ' αὐτοῦ τὸ γένεσιν ἔχοντα, καὶ ἐφεξῆς ὄντα ἀκινήτῳ, καὶ τῆς τῶν νοητῶν ἀγαθῶν ἀεὶσης μετουσίας ἀπολαύοντα. τείων γὰρ ὄντων τῶν ἐγκοσμίων νοερῶν ψυχῶν, τὸ μὲ ἀκρότατον καὶ πρῶτον τοῦ δημιουργοῦ ψυχημάτων ἀτρέπτως καὶ ἀμεταβλήτως τῆς πρὸς αὐτὸν ὁμοιώτεως τυγχάνων, ὃν πάσῃ ὑπάρχει θεοειδεῖ συντάξιᾳ· οἷς τὸ τῶ ἐφανίων ἔφικτο γένος. τὸ δὲ δεύτερον δεξέως καὶ ὑφειμένως τὴν θείαν τάξιν παραδεχόμενον, ἐκ ἀτρέπτως μὲν ἐδ' ἀμεταστάτως τῆς δημιουργικῆς ὁμοιώτεως μεταλαγχάνει, ἀναμὰξ πήττων δὲ καὶ ἀκακιώτως τῶν πατρικῶν ἐπιτρέφεται νόμων· ὃ τοῖς αἰθερίοις ὑποδεδώκαμεν. τὸ δὲ τρίτον ὡς ἔσχατον τῶν θείων ψυχῶν, ἐ μό-
ἴσ. τῷ. νον τὸ * ὁπωσοῦν τρέπεσθαι τῆς ὑποχῆς τῶν ἐφανίων ὑπέδη, ἀλλὰ καὶ τὸ † ποτὲ κακιώσθαι τῶν αἰθερίων ἀξίαν ὑπέστη. τὸ μὲν γὰρ ἀεὶ νοεῖν τὸν θεὸν, καὶ ἡνωμένως αὐτῷ τῷ γνῶσιν ἔχειν,
ἴσ. ὃ ἀ. τοῖς οὐρανίοις πέφυκεν· τὸ * ἀεὶ μὲν, διεξοδικῶς δὲ, τοῖς αἰθερίοις ὑπάρχει· τὸ δὲ μήτε ἀεὶ νοεῖν, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ νοεῖν

μεμειεσμέ-

tur effectum quod caſu & fortuito fit, ut uſuvenit in Architecto & ſimilibus. Enimvero Providentia & ordo, à Mundi parente & effectore Deo communiter ad omnia immortalia genera pertingit, potiſſimum vero ad prima, & ea quæ continenter & proxime ab ipſo ortum ducunt, & deinceps ordine illum ſequuntur, ac proinde optima intelligibilium bonorum fruitione potiuntur. Nam cum tria ſint genera eorum quæ in mundo ſunt, & intelligentiam movent; extimum & primum eorum quæ ab opifice Deo procreata ſunt, quod ſine ulla ſui commutatione & converſione ſimilitudinis cum Deo particeps eſt, in omni recta conſtitutione * Deum referente exiſtit. quale cœleſtium genus eſſe pronunciavimus. Secundum ab illo locum obtinet id quod ſecundo & remiſſius divinam conſtitutionem admittit: neque ſine immutatione ſui, & partitione, opificis ſummi ſimilitudinem refert; ſed ſine peccati & vitii labe paternis legibus obtemperat. quam ſortem ætthereis tribuimus & adſignamus. Tertium autem & ultimum è divinis generibus, non uſquequaque tantum ab excellentia cœleſtium receſſit, verum etiam interdum ætherei illius ordinis dignitatem depravare ſtuduit. Etenim Deum ſemper intelligere, & arcte cohærentem illius cognitionem tenere, cœleſtibus congruit. verum ſemper quidem eum intelligentia comprehendere, ſed fuſa & vaga cognitione, hoc ætthereis ex propria eſſentia ineſt. jam vero, neque ſemper Deum intelligere, & intelligentia ſolum particulari,

Providentiæ ordo.

Diſtinctio eorum quæ ſunt in tria genera. Primum.

Θεοειδὴς ἐυτα-ξία.

Secundum.

Tertium.

μεμιεισμένως νοεῖν, τ' ἀνθρωπίναις ψυχαῖς ὡς ἴδιον ὑποδέδοται, ἀπολειπομέναις κατ' φύσιν τῆς τε ἀμειέτε νοήσεως τῶ θεαμίων, καὶ τῆς ὑπ' τάξει πληθυομένης γνώσεως τῶ αἰθερίων· ἐπεὶ μήτε ἐναιάως μήτε ἀϊδίως νοῦσιν αὐταὶ ἀλλ' ὅταν πρὸς τιὼ τῦ νοεῖν ἀξίαν ἀνάγωσι, τιὼ αἰθερίαν μιμοῦνται γνῶσιν, καὶ ταύτη ζωοποίεναι τῶ νοητῶ καρποῦνται τιὼ θέαν. ταύτη τοι καὶ Πλάτων τὸ διάφορον τ περὶ ἡμᾶς τῦ θεῦ προνοίας ἐνδείκνυ, ἐν νόμοις λέγων, ὡς θεὸς μὲ πάντα, καὶ μετὰ θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τὰ ἀνθρώπινα διακυβερνᾶσι ξύμπαντα. ἐξ ὧν δῆλόν ὅτι τοῖς μὲν ἀπαθέσι καὶ ἀεὶ τελείοις, καὶ διὰ τῦτο ἀναμαρτήτοις, τ καθαρῶν καὶ μονοειδῆ τῦ θεῦ ὅπασήπας πρόνοιαν· τοῖς δὲ καὶ εἰς ἄγνοιαν πολὺ ὑποφερομένοις λογικοῖς, καὶ διὰ τῦτο κακίας ἀναπιμπλαμένοις, τιὼ ζυμμιγῆ καιρῶς καὶ τύχαις πρόνοιαν ὑποδιδές. ἔστι γὰ ἡ μὲν τῶ ἀγαθῶν προηγυμένη δόσις, καὶ ἡ τῶ κατ' φύσιν προσόντων τήρησις, ἴδιον ἔργον τῆς καθαρᾶς προνοίας· ἡ δ' τῶ παρὰ φύσιν διατεθέντων διόρθωσις, καὶ αἱ τῶ ἁμαρτημάτων ἐυθυώαι, τ ἐνύλε, καὶ τύχαις καὶ καιρῶς προσχρωμένης. ὁ γὰ κατ' τὸν προηγέμενον λόγον ἡ θεία κρίσις τοῖς μὲν ἡμῶν ἐμφέρει τὰ δεινὰ, τοῖς δὲ δὲ τὰς ἐυπαθείας ἀποδίδωσιν·

ὥσ'

ticulari, diviſa atque interrupta frui, humanis mentibus, tanquam peculiare, conceditur: quia deficiunt natura ſua ab individua illa intelligentia cœleſtium, & cognitione æthereorum, quæ ſuo ordine completur & perficitur. quandoquidem neque cohærenter, neque perpetuo intelligunt: & tum cum ad intelligendi vim adducuntur, æthream cognitionem æmulantur, eamque conſequendo, earum rerum quæ ſub intelligentiam cadunt contemplatione fruuntur. Hac certe ratione *Plato* diſcrimen Dei erga nos Providentiæ oſtendit, in Legibus ſic dicens, *Deus quidem omnia, & cum Deo fortuna & opportunitas res omnes humanas adminiſtrant.* Ex quibus perſpicuum eſt *Platonem* iis naturis quæ ab affectionibus liberæ ſunt, & uſquequaque perfectæ, atque ita peccati expertes, puram, ſimplicem, & uniuſmodi Dei providentiam conſtituere: aliis vero ratione quidem utentibus, ſed ab ignorantia & inſcitia quandoque abreptis, ideoque vitio plenis, permixtam occaſionibus & fortunis providentiam declarare. Eſt enim bonorum antegreſſa largitio, & eorum quæ natura inſunt conſervatio, opus proprium puræ providentiæ: at correctio & emendatio eorum quæ præter naturam conſtituta ſunt, & delictorum coercitiones, ejus providentiæ ſunt quæ materiæ ſordibus inhæret, & fortunis atque commoditatibus inſervit. Neque enim divinum judicium, præſumpta quadam ratione, his quidem infert calamitates & perpeſſu aſpera, aliis vero voluptates & delectationes præbet: ſed

Lib. 4. de leg.

Providentia pura.

Prov. mixta.

ἀμ' ἐξ ὑποθέσεως τῆς τῶν προβεβιωμένων ἀξίας. ἐπεὶ ὅμ κ᾽ ἔοικεν ἡ κείσις τῶν ἐφεσώτων ἡμῖν δικασῶν τῇ ἰατρικῇ τέχνῃ, ἣ παραλαβοῦσα τοὺ ἀφ' ἑαυτῆς νοσήσαντας, πάντα πρὸς τὸ
κ᾽. τὰ δέοντα. * δέον αὐτοῖς ζωτάτην καιρὸν, ὃ ἂν αὐτοῖς τοῖς θεραπευομένοις εἴη λυσιτελές. καὶ διὰ τοῦτο ἡ μὲν ἀξία τῶν κεινομένων, ἄλλοτε ἄλλη τυγχάνουσα, κ᾽ τοὺ τεταγμένοις κινήσεσιν ὑπομιμνωμένη τύχῃ, τ᾽ περὶ ἡμᾶς πρόνοιαν ζυμμίγνυσιν· ἡ δ᾽ προσήκουσα ἑκάστοις τάξις τὸν τ᾽ πρωείας κ᾽ τ᾽ καθάρσεως καιρὸν συνεισάγει. πύχης δ᾽ κ᾽ κειρῶ τῇ θείᾳ προνοίᾳ σωτατζομένων, τὸ ὅλον πλάσμα γίνεται εὐμόρμένη, ὅτ μὲν τ᾽ ἀνθρωπίνης προαιρέσεως τύχῃ προσλαβοῦσα, ὅτ δ᾽ τ᾽ θείας κείσεως ἐμφέρουσα τὸν καιρόν. κ᾽ γὰ τ᾽ τέχνης ἐστὶν ἀφορίσαι τὰ μέρη τῆς θεραπείας· τὸ δ᾽ ἀνθρώπου διατεθῆναι ὅτως, ὥστε τομῆς δεηθῆναι, ἢ καύσεως, ἢ ἄλλης πνὸς ἀλγεινῆς θεραπείας. ὁ μέτριν ὃν νόμοι κείσονται τοῖς ἀνθρώποις, ὁ δὲ λογισμὸς εἰκῆ δέδοται, ὁ δὲ τὸ βουλεύεσθαι παρέλκει, ὁ δὲ τὸ εὔχεσθαι περιττὸν, εἰ πρόνοια τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἦροῖτο, νόμῳ κ᾽ δίκῃ τὰς ἀμοιβὰς τῶν προαιρέσεων τάττουσα. ὁ δὲ μὴν εἰ ταῦτ' ἀναγκαῖα, κ᾽ καλὰ κ᾽ σωτήρια, ἡ τ᾽ προνοητικῆς εὐμορμίας τάξις ἀνήρηται, ἢ τὸ ἐφ' ἡμῖν τοῖς ἐξ ἐφ'

ἡμῖν

ſed pro ratione & meritis anteactæ vitæ. Quandoquidem ſimilitudinem aliquam habere videtur cum medica Arte judicium eorum Judicium qui nobis præſunt: illa ſiquidem ars, dum curandos ſuſcipit eos qui ſua culpa in morbum inciderunt, cuncta, ut par eſt, ipſis præcipit tempeſtive & opportune, ut ægrotorum valetudo poſtulat. Ob eandemque cauſam æſtimatio quidem eorum de quibus judicium ſtatuitur, cum alio tempore alia ſit, & liberis permotionibus Fortunas variet, providentiam illam commiſcet quæ nos ſpectat, verum ordo ſingulis convenientis, ſupplicii & purgationis tempus ſimul inducit. Fortuna vero & occaſione cum divina providentia conjunctis & copulatis, tota illa connexio eſt Fatum; quod ex humana quidem eligendi optione fortunam adſumpſit, ex judicio vero divino opportunitatem infert. Etenim artis eſt definire modos curationis: hominis autem, ita deſcribere & diſponere, ut inciſione opus habeat, aut aduſtione, aut alia quavis dura & acerba ſanatione. Non ergo fruſtra leges conſtitutæ erunt hominibus, neque ratiocinandi vis temere iisdem conceſſa eſt, neque conſultatio & deliberatio eſt ſupervacanea, neque vota & preces redundant, ſi providentia humanis negotiis præſit, lege & juſtitia voluntatis & propoſiti præmia conſtituens ac decernens. Neque vero, ſi hæc neceſſaria, pulchra & ſalutaria perhibentur, fati providentiæ adjuncti ordo plane tollitur, qui liberum noſtrum conſilium & arbitrium inſtruit iis affectionibus quæ minime in

Comparatio medicæ artis cum judicio divino.

D. Ambr. Ser. 1. in Pſ. 118. Plato 9. de leg.

Legum, rationis, conſilii, & precum uſus ex Providentia.

Auguſt. lib. 5. de civit. Dei 2. primis capitibus.

ἡμῖν παιδεύσα παθήσεσιν· δι' ἀμηχάνων ὧν ταῦτα βεβαιῶται μᾶλλον, ἢ διὰ θατέρα θάτερον ἀναιρεῖται. προνοίας γὰρ ὕσης, ἀνάγκη καὶ λογισμὸς, καὶ νόμος, καὶ εὐχαὶ πλεῖστα ἡμᾶς ὠφελεῖν· μὴ ὕσης δέ, ἢ μόνον ἀνόνητα παντελῶς ταῦτα, ἀλλ' ἐξ ἀρχὴν οὐκ ὄντα διαμάχεται. διὸ καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν τῇ προνοίᾳ συνεισάγει, καὶ ἡ πρόνοια τὸ ἐφ' ἡμῖν. ἡ γὰρ ἡμετέρα προαίρεσις τὴν δικαίαν εἰς ὁρμὴν κεκλιμένη, καὶ αὐτὴ τὴν αὐτεξούσιον ἡμῶν κίνησιν βεβαιοῖ. ἂν δὲ μὲν καθαρὰν καὶ λελογισμένην προσάγωμεν τῷ θεῷ, νόμοις ἐμμένοντες, καὶ εὐχαῖς χρώμενοι, καὶ εὐβουλίαν πρεσβεύοντες, καὶ διὰ πάντων ὀρθὴν ἐπιμέλειαν αὐξῆσαι ποιούμενοι, τῆς μείζονων ἀγαθῶν τεύξόμεθα. εἰ δὲ τἀναντία πάντως πως, καὶ ἐπὶ τούτοις τεταγμένων δικῶν τὰς ἰατρικὰς οἰσόμεν ἀλγηδόνας, παρὰ τὸ * δέον μεταμανθάνοντες. πρὸς αὐτὸ δὲ τὸ καλῶς ἡμᾶς διαλεχθῆναι τῆς χείρονος καθαρσίους προαιρέσεως, πλείστην φέρει συντέλειαν εὐχὴ, καὶ νόμος, καὶ συμβουλὴ, καὶ τὰ τοιαῦτα, εἰς τάξιν ἄγοντα καὶ συμφωνίαν θεοπαθῆ τὴν ἡμετέραν διάνοιαν. ὁ τοίνυν ἀναιρῶν τὸ αὐτεξούσιον τὴν ἀνθρωπίνης ψυχῆς. εἶτα ἁπλοῦς * αὐτῆς ἐπὶ τὸ εἶη διανέμειν καὶ ἀποδιδόναι ἐκέλευε πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν διαθέσεων· μάλιστα γὰρ πρὸς ἀρετὴν καὶ κακίαν αὐτοκινήσεως ἡμῶν ἡ προνοητικὴ εἰμαρ-

Αἰχίν. ἐν τῷ χτὶ Κτησιφ. ὀφὲ μεταμάνθ.

ἴσ. αὐτῆς ἐπὶ τῷ.

nobis ſitæ ſunt: quinetiam hæc mutuas ſibi operas præſtant potius, quam alterum alteri perniciem adferat. Nam ſtante providentia, neceſſe eſt ut nobis rationum momenta, leges, preces, plurimum opis & adjumenti adferant: Sin tollatur, non tantum illa nobis inutilia prorſus erunt, ſed neque ab initio conſtare potuiſſent. Quapropter liberum noſtrum arbitrium Providentiam ſecum adducit. & Providentia voluntatis & conſilii libertatem. Noſtra enim voluntas ſeu eligendi optio, juſtum confirmat fatum: atque ipſum fatum corroborat etiam voluntariam noſtram motionem. Quod ſi eam puram & perpenſam Deo obtuleri mus, legibus obtemperantes, & precibus utentes, conſiliique prudentiam plurimi facientes ſumma conſequemur bona. Sin minus, & his contraria fecerimus, pœnarum his rebus indictarum medicos & ſalutares dolores perferemus, non eo quo decere modo | & quaſi præpoſtero ordine | aliter nos gerere diſcentes. Iam vero ut pulchre & præclare affecti ſimus, à pejore propoſito perpurgati, maximum adjumentum adferunt oratio, lex, conſilium, aliaque ejuſmodi quæ intelligentiam noſtram in ordinem & concentum * divino congruum affectui, adducunt. Non ergo eripitur liberum humanorum animorum arbitrium. Præterea abſq; libertate illa quinam integrum eſſet diſtribuere & reddere unicuique pro merito & dignitate affectionum? Nam ad virtutem & vitium vel maxime tatum Providentiæ annexum, libera & ſpontanea motione

Liberi arbitrii cum Providentia connexio.

Alludit ad Prov. Phrygii ſacerdotis.

* Συμφωνίαν θεοπαθῆ. Plato 3. de leg.

εἱμαρμένη δεῖται· ἡ γὰρ θεμιτὸς ἔσται δικαία ἀνισος καὶ διανομὴ, μὴ ὑποθέσιν λαβοῦσα τὸ ἡμέτερον αὐτεξούσιον. διὰ τοῦτο γὰρ ἡ εἱ ἐκ φύσεως ἀφωρισμένον χρόνον τινὰ ἑκάστῳ, μέχρις ὃ δυνατὸν ἐξαρκεῖν ὅτι τῇ σύστασιν, ἡ ὃ εἰς τὸ πέραν ἦκ ἂν ἔτι βιοῦ. μὴ πάντως ὃ πάντας πρὸς τὸ δυνατὸν τῆ συστάσεως ἀφικνεῖσθαι χρόνον διὰ τὰς ἔξωθεν βιαίους ἐπιφορὰς, ἃς ἔφημεν ἐφ' ἡμῖν μὲ τῆ προνοίαν διατάττειν, ὅτι ὃ τῶν ἀλόγων ζώων ὡς ἔτυχεν ἐπισυμβαίνειν. μὴ γὰρ ἀνάγκη εἱ ὡς ἐπ' ἀνθρώπων, ἕτω ἡ ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζώων, τὴν τάξιν τῦ θανάτε φυλάττεσθαι πρὸς τῆ ἀξίαν τῆ ψυχῆς ἀποδιδομένην, ἐπεὶ μηδὲ ὁμοίως ἡμῖν ἐκεῖνα εἰς τῆ βίον παρέχεται. ἡμᾶς μὲν γὰρ κρίσει δικασῶν δαιμόνων ἀγαθῶν πρὸς τὸν προβεβιωμένων ἀξίαν λαγχάνομεν ἑκάστῳ βίον· ἐν ᾧ πάντα συνείληπται, ἔθνη, πόλις, πατὴρ, μήτηρ, καιρὸς ὑποκυήσεως, σῶμα τοιόνδε, ἀναστροφαὶ, τύχαι παντοῖαι τῷ βίῳ προσήκουσαι, ὕβρις τελάτης, καιρὸς ὑποτεταγμένος, καὶ τούτων ἁπάντων φύλαξ καὶ ἀποτελεστὴς ὁ εἱληχὼς δαίμων ἕσηκεν, ὧν ἕδεν ἐπ' ἐκείνων θεωρεῖσθαι πέφυκε. τὰ γὰρ τῇ λογικῇ οὐσίᾳ ὡς λογικῇ προσήκοντα τῆς ἀλόγου φύσεως παντελῶς ἔξω ἐστὶν ἀλλότρια. οὐ δίκαιόν ἐστιν οὖν τῆς αὐτῆς ἀξιωθῆ-

tione noſtra indiget: non enim alioqui juſta erit hæc inæqualis diſtributio, niſi pro cauſa & argumento libertatem arbitrii noſtri ſumpſerit. Propterea enim natura etiam præſcriptum eſſe tempus quoddam unicuique, uſque quo ſatis in ſe opis & virium ad conſiſtendum habere poſſit: eaque fatali ſumma conſecta, vitam proferre ulterius nequeat. Prorſus vero omnes ad conceſſum conſtitutionis tempus pervenire non poſſe, ob eos incurſus violentos qui foris adveniunt: cujuſmodi antea diximus in nobis quidem ſtatuere Providentiam, in brutis autem animantibus temere ac fortuito contingere. Etenim minime neceſſe videtur, ut hominum generi, ita cæteris animantibus rationis expertibus, ordinem mortis obſervare propter animi dignitatem traditum: quoniam non ſimili modo atque nos in vitam proficiſcuntur. Nam judicio bonorum geniorum, pro merito anteactæ vitæ, unuſquiſque noſtrum vitæ ſortitur genus, in quo ſimul omnia comprehenduntur, gens, civitas, parens uterque, conceptionis tempus opportunum, iſtiuſmodi corpus, fortunæ converſiones variæ ac multiplices vitæ congruentes, mortis ratio, opportunitas præſcripta & conſtituta, atque horum omnium cuſtos & autor genius exſtitit, quem quiſque nactus eſt: quorum nulla particula cum brutis communicata cernitur. Enimvero ea quæ naturæ rationis compoti conveniunt qua ex parte ratione utitur, aliena plane ſunt à natura rationis experte. Quare non æquum eſſet eadem Providentia

Tertul. lib. 2. adverſus Marcionem.

Origenica & profana opinio, explosa à Patribus Chriſtianis.

ἀξιωθῶμεν προνοίας λογικὰ καὶ ἄλογα· ἐπεὶ μηδὲ εἰκὼν τοῦ νοητοῦ θεοῦ τὸ ἄλογον καὶ ἀνόητον. πᾶσα γὰρ ἐκείνου εἰκὼν λογικὴ καὶ ἔννους γινώσκειν τε ἑαυτὴν καὶ τὸν ποιήσαντα πέφυκεν. ὥστε ἐκείνου μὲν τοῦ κατ' εἶδος σώζεσθαι τὸ ἀρκοῦσαν ἔχει πρόνοιαν· ἡμεῖς δὲ εἰ μὴ καθ' ἕνα ἕκαστον προνοηθησόμεθα, ὥστε μηδὲν ἀλογίστως ἔχειν τῆς προνοίας περὶ καθ' ἡμᾶς, ἵνα τῆς προσηκούσης τυγχάνωμεν εὐδαιμονίας. πρέπει γὰρ τὸν πρὸς ἀριθμὸν ὡρισμένον ἐοικότας τῷ δημιουργῷ, ἑπομένους τῇ ἀπ' ἐκείνου ῥύσει, καὶ καθ' ἕνα ἕκαστον τῆς προνοίας αὐτοῦ μεταλαγχάνειν. ἐπεὶ δὲ μίαν εἰργάσατο ψυχήν, ἕκαστος ἡμῶν ὡς ἔτυχεν ἀπὸ ταύτης ἀποῤῥεῖται, καὶ πάλιν εἰς ταύτην ἀναχωρεῖται· καὶ ἑκάστῃ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ ἰδίοις ὅροις περιγεγραμμένῃ ἐφέστηκε. διὸ καὶ ἑκάστοις ἐστὶ πρόνοια καὶ κρίσις καὶ δίκη καὶ κάθαρσις, καὶ εἰς γένεσιν ἔκπεμψις, καὶ βίου λῆξις πρόσηκουσα, καὶ τελευτὴ ἐκ ἀπὸ ταυτομάτου συμβαίνουσα, καὶ μὴ τὴν τελευτὴν εἰς ᾅδου πορείαν, μὴ ἡγεμόνος τοῦ τιμίου ἡμῶν ἐλληχότος δαίμονος ἀγαθοῦ. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ζώων καὶ προαιρέσεως ἡμέτερα, καὶ ἀμηλοφαλίας ἀναγκαῖαι χρῆσαι, παντοῖαι καὶ τυχοῦσαι ὁριπώσης διαιάζον ἕκαστα πρὸς τὴν

φύσιν

honorari & conſervari ratione utentia, & ejus uſu carentia: Siquidem quod ratione & intelligentia caret, Dei, qui ſola mente comprehenditur, imago non eſt. Omnis enim illius imago ratione prædita, & mentis particeps, itaque informata eſt, ut ſeipſam cognoſcere & opificem ſuum valeat. Pecudes igitur eam nactæ ſunt Providentiam, cujus beneficio per ſpeciem & partes conſerventur: Nos vero cura generi noſtro conveniente non honorabimur, niſi ſingulis bene proviſum fuerit; ita ut nihil incongruum & inconcinnum ſit ei Providentiæ quæ ad nos ſpectat. Decet etiam eos qui à parente & effectore Deo ad præſcriptum & præfinitum numerum ſubſiſtere debent, obſequentes ortus conditioni à Deo ſtatutæ, ſeparatim unumquemque divina perfrui Providentia. Neque enim Deus unum tantum Animum eſt fabricatus, cujus partem aliquam quiſque noſtrum, ut ſors tulit, obtinuerit, ut in eum denuo refundatur: ſed ſingulos humanos animos certis finibus comprehenſos firmavit ac ſtabilivit. Quapropter ſingulis adeſt Providentia, judicium, juſtitia, purgatio, ortus adſignatio, vitæ ſors conveniens, & interitus non caſu & fortuito contingens, * & poſt obitum ad *Orcum* profectio, duce bono illo genio qui vitæ noſtræ moderator eſt conſtitutus. Ac aliis quidem animantibus ſingulis, & voluntates noſtræ, & mutuæ internecionis & devorationis cauſæ neceſſariæ, atque omnis generis occurſus & eventus varii, pernicies mortemque adferunt, ante congruentem naturæ

Imago Dei in hominibus, non beluis.

Provid. generalis & partic.

* *Idem tradit Juſtinus Martyr ad orthodox.* Angeli qui cuſtodes hominum ſunt & comites, aut utrumque comitantur, Animum dico & corpus; aut certe animum comitantur poſt diſceſſum ejus à corpore uſque ad tempus renovationis,

φύσιν διηνύσεως, ἀπαύστως καὶ ἀοκνίστως φθειρέσθω, καὶ ὡς ἂ περιβεβιωμένων αὐτοῖς δίκης ὑφεσώσης, μήτε ἐφ' οἷς τινὰ ποιεῖσιν ἢ πάσχουσι φύσεως παρασδοκωμένης. ὅπου γὰρ ἀνθρώπων δεσμοὶ παρανοίας, καὶ δαιμόνων ἀγαθῶν κεῖται, καὶ βίων κλῆροι καὶ παλαιῶν ἁμαρτημάτων ἀμοιβαί, τά τε ἔργα καὶ τοὺ καιροὺς καὶ τὰς τροπὰς τῆς τελευτῆς ἀφορίζουσιν· ὥστε καὶ τὰ ἀπὸ προαιρέσεως ἐνεργήματα, καὶ τὰ ὡς ἔτυχε δοκοῦντα συμπίπτειν, πρὸς τὴν ἑκάστου ἡμῶν εἱμαρμένην σωτήριος, καὶ τὰ τῆς ἀξίας ἀποτυγχάνοντα τύχης, ἀεὶ τῶν παρελευθότων τοῖς ἐφεξῆς τὴν αἰτίαν τῆς συμβάσεως

ἴσ. διὰ παρηχημένων, καὶ τὸ * ἐφ' ἡμῖν τὰς τῶν ἐκ ἐφ' ἡμῖν. ἡμῖν προσιούσης ἐφελκομένων, τῷ τὰς ἀνθρωπίνας προαιρέσεις τῆς εἱμαρμένης ἀποδυθύεσθαι νόμοις, ὃς ὁ δημιουργὸς ἔταξε τῇ ψυχαῖς. τῶν γὰρ ἐνταῦθα πραττομένων ἡμῖν λόγον ὑπέχειν ἡμᾶς ἔφαμεν τοῖς τὰ μέσην λῆξιν λαχοῦσιν· ἅτε δὴ φύλαξι καὶ ἐφόροις οὖσιν ἡμῶν. παθεῖν δ' ἂ περὶ ἡμᾶς αὐτῶν ἐνέργειαν εἱμαρμένῃ κατεῖδε, δίκης νόμοις τὰ ἡμέτερα διατάττοντος. εἰ δ' φύλακες εἰσὶ τῶν πρὸς τὴν ἀξίαν ἀφωρισμένου βίου, ἕως ἂν ἀποπληρωθῇ διλονότι καὶ τὸ χρεὼν ὃν ἔκαστος βίον ἐπληρώσατο. καὶ γὰρ τῆς γενέσεως ὡρισμένης, καὶ ἡ δίκη τοιαύτη ὡρίσθη. τὸ δ' ἀρχὴ τῆς γενέσεως δεῖξαι ἡ τῆς ἐντεῦθεν ἀποπομπῆς εἱμαρμένη, θεία βάλησις οὖσα, καὶ νόμοι τῶν

naturæ ſolutionem, nulla nec ordinis nec temporis habita ratione; quippe cum nulla præſit ipſis juſtitia, quæ anteactæ vitæ rationem poſcat, nec ipſa natura attendat, cur quidve nunc agant aut patiantur. In hominibus vero Providentiæ vincula, & bonorum geniorum judicium, vitæ genera & ſortes, veterumque criminum expiationes, cæteraque ejuſmodi & occaſiones & modos interitus definiunt: Ita ut tam ea quæ voluntate & propoſito perficiuntur, quam ea quæ temere & fortuito contingere videntur, connexa ſint cum uniuſcujuſque fato, & dignitatis ac meriti fortunam compleant; cum præterita conſequentibus connexionis cauſam præbeant, & libertate arbitrii ea quæ in nobis utique ſita non ſunt alliciant: eo quod humana ſtudia & voluntates fati legibus dirigantur, quas ſummus opifex animis ipſis ſanci vit. At enim eorum quæ hic geruntur rationem reddere nobis convenit iis qui mediam ſortem nacti ſunt, & cuſtodes, quaſique præfecti & moderatores noſtri ſunt. Porro eorum omnis circa nos operatio atque efficientia, Fatum appellatur, quod Juſtitiæ legibus res noſtras regit atque adminiſtrat. Quod ſi cuſtodes ſunt vitæ ad meritum & dignitatem adſignatæ ac definitæ, illi videlicet munus habent complendi & abſolvendi tempus vitæ quam quiſque fuerit ſortitus. Nam cum præſcriptus ſit ortus, & mortem quoque præſcriptam eſſe neceſſe eſt. Originis autem principium præſcribit Fatum ablegationis quæ inde ſit, nempe divina voluntas, & juſtitiæ

Libertas arbitrii.

Vide Cyrill. orat. de exitu animæ.

Plato in Tim. ex Orpheo.

Dei

τῆς θεᾶς δίκης. ὥστε καὶ τὸ σωφρονοῦν ὠθισμένον τηρήσει ἡ τῆς ἐκεῖθεν ἢ ἐκεῖσε μεταστάσεως εἱμαρμένη. διὸ ὥεισαι καὶ τὸ διὰ τῶνδε μὲν παρῆχθαι εἰς τὸν βίον, διὰ τῶνδε δ' οὐκ ἐν τῷ βίῳ ἀπῆχθαι. εἰ γὰρ ἀόεισα ταῦτα, καὶ ὁ βίος ἅπας ἀόεισος, καὶ τῆς κρείττονος ὁπτασίας ἄμοιρος. πῶς γὰρ ἔτι ἦν ἔν πᾶσι τὸ θείας κείσεως καὶ τὸ πρὸς ἀξίαν διανομῆς ἔσαι ἡ ἐπιμέλεια, τὸ περὶ τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐκτὸς εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχεν ἡμῖν συμπιπτόντων; ἃ γὰρ ταῦτα μὲν ἄτακτα καλοῦμεν· τὰς δὲ δίκης προαιρέσεις καὶ κείσεις καὶ ὁρμὰς ὑπὸ κρείττονος ἀνάγκης ἐγγίνεσθαι φήσομεν. ὅτω γὰρ ἀρετῆς καὶ κακίας ἐχ ἡμᾶς αὐτὰς, ἀλλ' ἐκείνῳ αἰτιασόμεθα. ἃ δὲ μὴ πάντα τῇ παρ' ἐκείνου ἀνάγκῃ ἕπεσθαι· τὰ τῆς ψυχῆς λέγω καὶ σώματος καὶ τῆς ἐκτός· ἀλλ' ἃ δὲ πάντα ἀνεῖσθαι τοῖς ἀλόγοις καὶ ἀνεπικρίτοις φοραῖς, νῷ τοῦ παντὸς ἡγουμένου καὶ θεῷ τῆς ὅλων ὄντος αἰτίου. ἀναγκαῖον δὲ τὸ λειπόμενον, τὰς μὲν προαιρέσεις ἐφ' ἡμῖν, τὰς δ' ὑπὸ ταῖς προαιρέσεσι δίκας ἀμοιβὰς ὑπὸ τοῖς αἰθερίοις κεῖσθαι, καὶ ὑπὸ θεοῦ τεταγμένους δίκασαῖς, καὶ πεφυκότας ἡμῖν ὁπαδεῖσθαι. τειῶν γὰρ ὄντων τῆς καθ' ἡμᾶς, καὶ τὸ πάντα ἀναγκάζεσθαι, καὶ τὸ μηδὲν, καὶ τὸ ἐπιλλαγμένως,

Dei leges. Ita mortem quoque ſtatutam ſervabit Fatum migrationis de loco in locum: quocirca definitum eſt etiam, per illa quidem in hanc vitam tranſire, per hæc vero è vita diſcedere. Etenim ſi indefinita eſſent illa, vita quoque omnis indefinita eſſet, & præſtantioris provinciæ ſeu præfecturæ exſors. Ubinam ergo aut in quibuſnam erit amplius divini Judicii cura, & diſtributionis pro dignitate ſtudium, ſi ea quæ ad corpus & res exteras ſpectant temere ac fortuito nobis contingant? Neque enim ſane hæc inordinata relinquemus, & juſtitiæ propoſita, judiciaque & appetitus à præſtantiori neceſſitate nobis ingigni adſeverabimus. Hoc enim certe pacto virtutis & vitii cauſam non nobis ipſis, ſed illi potius neceſſitati tribueremus. Neque profecto rationi conſentaneum eſſet omnia ad eam Neceſſitatem, quæ ab illis rebus procedit, referre, ea dico quæ ad animum pertinent, tum quæ ad corpus, tum quæ ad externa referuntur: neque adeo omnia permittere temerariis & improbatis motionibus æquum fuerit, cum mens omnium gubernatrix, & Deus univerſorum autor & cauſa ſit. Neceſſe eſt profecto quod relinquitur, ſtudia quidem & voluntates in nobis ſitas eſſe; Juſtæ autem vices & remunerationes, ſeu compenſationes in voluntatibus, pendent ab æthereis & à Deo conſtitutis judicibus, qui natura noſtri curam & ſolicitudinem habent. Nam cum tria ſint ea quæ ad nos pertinent, & omnia neceſſitate adſtringi, & nihil omnino cogi, & modo cogi

Neceſſitatis reſtrictio.

Sita in nobis.

modo

μένως, καὶ ὡς δεῖ, τῷ ἴσῳ ἀποπίαν ἔχει, καὶ προνοίας πάσης ἐστὶν ἀναιρετικόν. ἡ τε δὴ τοῦ πρὸς ἀξίαν ὑποθεσις πάντως ζωπυρεῖ τὴν πρόνοιαν, καὶ τὰ ἀπ' αὐτῆς εἱμαρμένου· καὶ ἡ προνοητικὴ κρίσις δίκην καὶ νόμῳ τὰ ἀνθρώπεια τάττουσα, τὸ αὐτεξούσιον ἡμῶν καὶ προαιρετικῆς ἀρχῆς δεῖται· ὥστε μέρος ἐστὶ τῆς ὅλης προνοίας εἱμαρμένη, τὸ πρὸς τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς δικαστικῶς ἁρμοζόμενον. ἀνθρωπίνων δὲ ψυχῶν ἐνέργεια ἡ αὐτοκίνητος προαίρεσις, καὶ τὸ λεγόμενον ἐφ' ἡμῖν. ὁ δὴ τοῖς θείοις δικασταῖς ὑπόθεσις εὔλογος γίνεται τῆς ἀνίσου διανομῆς. τὸ δὲ τυχαῖον ὅλον τοῖς θνητοῖς καὶ ἀλόγοις ἀποδέδοται γενέσιν. ἃ γὰρ καθ' ἕκαστον τεταγμένως, ἃ δὲ κατά τινα λελογισμένην ἀξίαν ἐκ μὲν τοῦδε τοῦ πυρὸς σβεννυμένου, ὅδε ὁ ἀὴρ γίνεται, ἐκ δὲ τοῦδε ἀέρος παχυμένου, τόδε τὸ ὕδωρ· ἐκ δὲ τῶνδε μὲν ἵππων ἵππου ζῶμα ἢ κυνὸς, ἐκ τῶνδε δ' ἄνθρωπος τις· ἀλλὰ πάντα ἐκ πάντων τῆς προσπλεκούσης μεταβολαῖς δυνάμεως γίνεται, διὰ τὸ κοινὸν τῆς ὕλης, καὶ πρὸς πάντα εὐεγωγὸν τοσοῦτον τάξεως μετέχοντα καὶ θείας ἀνάγκης, ὥστε χρὴ γνῶναι ἕκαστα διασῴζεσθαι, καὶ συμπαραθεῖναι πρὸς τὸ αἴτιον τῇ διαδοχῇ τοῖς ὑποσταθεῖσιν * αὐτὰ αἰτίοις. ἃ γὰρ ἐπεισῆλθέ τι ὂν ἐκείνοις ἐκ τοῦ ἀθεεῖου τόπου τὴν ὑπόστασιν ποιησάμενον, ἵνα καὶ τῇ θείᾳ κείσει παραγωγηθῇ

* ὑποσάσεσι.

modo non, aut quemodo oportet, æque abſurda ſunt, ac proinde Providentiam omnem de medio tollunt. Enimvero ejus quod pro dignitate ſit ſuppoſitio omnino Providentiam ſecum inducit, & fatum quod ab ea pendet, & Providentiæ adnexum Judicium, quod res humanas Juſtitia & Lege moderatur, libero arbitrio noſtro, & voluntatis conſiliique principio eget. Itaque Fatum conſtituendum eſt pars quædam Providentiæ totius: idque humanis animis judiciali more congruit. Humanorum autem animorum operatio eſt voluntas ſeipſam movens, & quod dicitur ſitum in nobis. Atque hæc probabilis ratio eſt, cur divini Judices non æquam diſtributionem habeant. Quod autem fortuitum eſt, id totum mortalibus & rationis expertibus tribuitur generibus. Neq; enim in unoquoque ſigillatim, neque pro dignitate & æſtimatione ratione confirmata, ex igne iſto exſtincto hic aer oritur, ex hoc vero aere denſo hæc aqua, neque vero ex his quidem ſegetibus equi canisve corpus, ex iſtis autem quidpiam aliud; verum omnia ex omnibus mutationibus ingruentibus naſci poſſunt, propter materiæ communionem, & facilitatem ad concilianda ſibi omnia, quæ uſque eo ordinis & divinæ neceſſitatis partem habent, ut quæq; per genus conſerventur, & ſimul adſpirent atque concurrant ad æternitatem perpetua ſucceſſione, cum cauſis à quibus dependent & originem ſuam trahunt. Non enim advenit quicquam in illis quod ex ætherea plaga diſceſſionem fecerit, ut divino quoque judicio inſtrua-

Providentiæ tollentia, & inducentia.

Animi humani operatio.

Ortus & interitus ratio.

Materiæ vis.

γωγηθῇ πρὸς ἐπάνοδον, ὡς ἂν τοῖς καθ' ἕκαστα ἀνθρώποις τὰς λογικὰς καὶ ἀθανάτους ψυχὰς ἐκεῖθεν καταπέμπας ἀνάγκη πλεῖστον ἐπιτροφῆς καὶ κηδεμονίας λόγον συγχωρεῖν παρὰ τῶν συγγενῶν πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς εἰς κακίαν ὑποφορᾶς. διαπάθουσί τε καὶ αἱροῦνται ἐν αὐτοῖς τοῖς πάθεσι, καὶ πάλιν αἱρῆνται καὶ πάσχουσι πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν αἱρεθέντων. διὰ τοῦτο ἦν πολὺ τὸ ὡς ἔτυχεν ἐν τοῖς ἀλόγοις καὶ τὸ θείας κείσεως ἄμοιρον. ὃν δὲ τοῖς καθ' ἡμᾶς καὶ τὸ δοκοῦν εἶναι δίκαιον εἰς τὴν τῆς νοητικῆς εἱμαρμένης ὑπηρεσίαν τελεῖ· ὥστε δοκεῖν μὲν ἀπὸ ταυτομάτου πάσχειν ἡμᾶς καὶ ὁμοίως τοῖς ἀλόγοις ζώοις, τοῦτο ὃ πάσχειν περὶ τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐκτὸς, ὃ ἡ ἔφοδος κείσις ἔθεσε. τῇ δὲ τῶν περὶ ἡμᾶς ὀπτάσει τε καὶ ἀνέσει, καὶ ταῖς παντοίαις τούτων μεταβολαῖς, τὸ ὠφελήσιον τῆς ψυχῆς παιδαγωγεῖ πρὸς εὐεξίαν· δεῖται μὲν ἐὰν εὐγνωμόνως ὑποδέχηται τὰ περὶ ταῦτα συμβαίνοντα πάθη, ἐν πολλαῖς ὃ καὶ μακραῖς χρόνου περιόδοις, ὅταν ἰταμῶς καὶ ἀνοήτως πρὸς αὐτὰ διαλεθῇ. τόδε δὲ δίκας μὲν ὑπέχει τὴν ἀγνωμοσύνης, ὃ δὲν ὃ ἧττον δι' ὧν πάσχει φέρει πρὸς τὸ δέον. ὃ δὲ ἀνδύνουν ἔχουσα ἡ ψυχὴ τῆς ὁποιασοῦν αἱρέσεως πρὸ ὁρμῶν, καὶ ὑπὸ τῶν προσεχούς κρείττονος γένους ἐπισασίας ἀξιοῦται, δίκης καὶ καθάρσεως καὶ μωρείας τυγχάνουσα ἀεὶ πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν ἑαυτῆς διαθέσεων. καὶ τὸ μὲν ἐλέσθαι ἐπ'

αὐτῷ

tur ad reditum, prout in ſingulis hominibus uſuvenit: ſiquidem animos ratione præditos atque immortales neceſſe eſt inde profectos magnam curæ & ſalutis ſuæ rationem obtinere à cognatis, ad directionem & emendationem proclivitatis ad vitium. * Porro affectionibus torquentur, atque electione utuntur in ipſis affectibus: rurſuſq; eligunt, ac patiuntur turbanturve ob rerum electarum dignitatem. Iccirco magna temeritas ineſt in brutis, & alienatio à divino judicio. In iis vero quæ ad nos ſpectant, quod juſtum videtur, ad Fati Providentiæ adnexi miniſterium refertur: ita ut nos caſu & fortuito pati videamur, non ſecus ac brutæ animantes, idque ferre ac perpeti tum in corpore, tum in externis rebus, quod judicium perſpiciens ac moderans omnia ſtatuerit. At enim eorum quæ circa nos ſunt intenſione ac remiſſione, atque eorumdem omnis generis mutationibus, liberum animi arbitrium inſtruitur ad bonum habitum: ac celerius quidem, ſi leniter placideque admiſerit affectiones quæ circa hæc contingunt; longis vero ac prolixis temporum intervallis, cum ſtupide, inſane ac ſtolide in ejuſmodi perturbationibus affectus fuerit. Nam tunc quidem certe enormitatis & contumaciæ pœnas luit: verum nihilo ſecius ad id quod par eſt perducitur per ea quæ patitur. Cum enim animus immunem habeat imperium in quavis ſecta, à præſtantiori genere continuo donatur præfectura, jure, purgatione, pœna, quæ ſemper conſequitur pro merito ſuarum affectionum. Atque eligendi quidem optio penes

* Locus eſt mutilus in Gr.

ipſam

αὐτὴν κεῖσθαι· τὰ δὲ συμβαίνοντα τῇ αἱρέσει, τῇ τε προνοίας κείσει φεύγειν, πρὸς ἀξίαν ἀμειβομένην τὰς ψυχικὰς διαθέσεις. καὶ ὅτως αἱρεῖσθαί τε ἅμα καὶ κληροῦσθαι τὸν αὐτὸν βίον λεγόμεθα. ἡ γὰρ ἐπὶ τοῖς εἰργασμένοις ἡμῖν τεταγμένη ἀμοιβὴ καὶ τῷ αὐτεξούσιον κίνησιν, καὶ τὴν θείαν ὑπεισέρχεται ἐμφαίνει· ὥστε ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος αὐτεξουσίως ἔχειν ἡμᾶς τὰς κινήσεις, καὶ μᾶλλον καὶ ἧττον. καὶ αὐτοὶ δὲ οὐχ ὁμοίως ἀεὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν διασώζομεν· ἐκ ἀδεεστότως δὲ τὰς πρὸς τὴν ἀξίαν ἀντιδόσεις, καὶ τὴν ἀγωγὴν ἡμᾶς πρὸς τὰ ἧττον, καὶ πάλιν ἐντεῦθεν ἀπάγωγὴν εἱμαρμένῳ, πλέγμα ὂν καὶ συνδρομὴν ἀνθρωπίνης προαιρέσεως καὶ θείας κείσεως· ὥστε ἑλέσθαι ἡμᾶς ἃ βουλόμεθα, διὰ τὸ τῆς προαιρέσεως ἀδούλωτον, πάσχειν δὲ πολλάκις ἃ μὴ βουλόμεθα, διὰ τὸ τῆς προνοίας ἄφυκτον.

ipſam eſt : quæ vero electionibus ſuperadveniunt, Providentiæ judicio ſtatuta ſunt, quæ animi affectiones pro dignitate remunerat. Itaque eligere & ſortiri eandem vitam dicimus. Etenim ea quæ nobis conſtituta eſt merces ob ea quæ à nobis geſta ſunt,& liberi arbitrii motũ & divinam præfecturã patefacit, ut ab initio ad finem liberas nos habere motiones conſtet, atque alium magis minuſque quam cæteri. quinetiam ipſi non ſimili modo ſemper, quod in noſtra poteſtate ſitum eſt conſervamus ; neq; vero ſine herili imperio remunerationes pro meritis adipiſcimur ; & fatum quod ad ea quæ hic ſunt nos adducit, indeque rurſus deducit, nanciſcimur. Ac nexus quidam eſt & concurſus humanæ voluntatis & divini judicii,ut quæ volumus eligamus, ob electionis libertatem nulli rei addictam ; ſæpe tamen quæ nollemus patiamur, propter inevitabilem Providentiæ vim.

Remunerantur hominum merita.

APPENDIX.

Ὁ αὐτὸς πρὸς τὸ τῦ λόγου τέλος φησὶν, ὅτι ὄπισθῆσαι ἄξιον, ὅτι ἀποδιδὰς ὁ Πλάτων φιλοσόφῳ καὶ ἐρωτικῷ διαφορὰς, καὶ πῶς ἰσοτίμως ἀναγράφει λέγονται, φιλοσοφῆσαι ἀδόλως λέγει τὴν θεωρίαν ἀνὰ πράξεως πολιτικῆς ἀγαπήσαντα, καὶ πάντα τὰ ἄλλα παρ' ὀδὲν θέμενον, καὶ ταῖς καθαρτικαῖς ἀρεταῖς ἑαυτὸν παραδόντα τῇ πρὸς μόνῳ τὴν ἱερὰν τελείωσιν ἀγωγῇ. ὁ δ' ἐρωτικὸς λέγεται παρ' αὐτῷ ὁ παιδερασταῖς μὴ φιλοσοφίας, τουτέστιν ὁ μὴ θεωρητικῷ καὶ πολιτεύομενος.

Corollarium hoc etsi parum huic argumento congruere videatur, religio tamen nobis fuit id praetermittere, cum praesertim breve & Platone non indignum sit.

IDEM sub finem Disputationis ait, animadversione dignum esse, quod *Plato* dum inter Philosophum & Eroticum, sive Amatorem, discrimen constituit, docens quomodo pari honore & dignitate præditi esse dicantur, in ea sententia sit, ut eum dicat sine dolo & fuco philosophari, qui contemplationem sine civili actione vel Reip. administratione amplexus est, cæteraque omnia nullo in pretio habet: ac per virtutes purgandi vim habentes seipsum tradidit ei vitæ degendæ rationi, quæ in sola perfectione sacra occupatur. Eroticus autem dicitur apud eundem, qui amorem puerilem cum Philosophia conjungit; hoc est, qui cum contemplationis intelligentia Rempublicam regit & moderatur.

ἘΚ ΤΩΝ ἸΩ. ΧΡΥΣΟ-ΣΤΌΜΟΥ ΕἸΣ ΤΟῪΝ ΠΑΡΑΛΥΤΙΚΟΝ.

Οὐ παρήγαγε μόνον ὁ θεὸς τὴν κτίσιν, ἀλλὰ καὶ τραφθεῖσαν αὐτὴν συγκρατεῖ. κἂν ἄγγελος εἴπῃς, κἂν ἀρχάγγελος, κἂν τὰς ἄνω δυνάμεις, κἂν πάντα ἁπλῶς τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, τῆς προνοίας ἀπολαύει τῆς ἐκείνου· κἂν ἔρημα γένηται τῆς ἐνεργείας ἐκείνης, οἴχεται, καὶ διαῤῥεῖ, καὶ ἀπόλλυται.

EX D. JO. CHRYSOSTOMI Serm. in Paralytic. ſub fin.

Non creaturam ſolum eduxit Deus, ſed etiam eductam ſuſtentat & fovet. Angeli omnes & Archangeli, omnes ſuperæ poteſtates, omnia denique viſibilia & inviſibilia, ipſius fruuntur Providentia: cujus ſi careant efficacia, abibunt, effluent, peribunt.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙΜΑΡΜΕΝΗΣ ΒΙΒΛΟΣ.

Ἐκ τῆς τοῦ Φωτίου Βιβλιοθήκης.

Ἔστι μὲν οὖν τὴν προαίρεσιν φιλόσοφος ὁ ἀνὴρ, ἣν ἡ συγγραφὴ αὐτοῦ Ὀλυμπιόδωρον κειτὴν προκαθίζει· ὃν μὴ παραχεῖν τοῖς λόγοις τὰς ἀφορμὰς ὑποπτεύεται, καὶ αὐτὸν ἔχοντα τὸν φιλοσοφεῖν ἔρωτα, ἀμὴν οὐδὲ τῆς πολιτικῆς σοφίας ἀπέχον· ἐμπρέψαι τε γοῦν Ῥωμαϊκαῖς πρεσβείαις, καὶ πολλὰ καὶ μέγιστα τῶν βαρβάρων ἐθνῶν τῇ Ῥωμαϊκῇ ζωφέλησαι λήξει, αἵτινες αὐτῷ καὶ τῶν μεγίστων παρ' αὐτοῖς τιμῶν κατέστησε * αἴτιαι. ὁ μὲν οὖν Ὀλυμπιόδωρος, πρὸς ὃν ὁ λόγος, τοιοῦτος· ᾧ δὴ καὶ παραμυθικὸς λόγος ὁ συγγραφεὺς ἐπὶ τέλει τῆς πρώτης βιβλίου, θεοῦ παιδὸς ὑποβολῶν ποτνιωμένῳ, πειθηγεῖ τε ὄντι καὶ σκυθρωπάζοντι, προσενήνοχεν. ἡ δ' ἐπαγγελία τῆς παρούσης σκέψεως περὶ προνοίας ἐστὶ διδαχθεῖν τῇ Πλάτωνος δόξῃ καὶ Ἀριστοτέλους συμπαιδευόμενον. συμπέπτωκε γοῦν βέλτιον ἄνδρας τῆς δόξαις, ἢ καὶ τοῦ λόγου τῆς προνοίας μόνον, ἀλλὰ

* αἴπον.

HIEROCLIS

De PROVIDENTIA & FATO liber.

Ex *Photii* Bibliotheca.

Auctor hic profeſſione Philoſophus, cui liber ipſe Olympiodorum quendam veluti cenſorem conſtituit, qui ejus ſcribendi cauſam dederit, cum Philoſophiæ non vulgaris adamator, ne civilis quidem ſapientiæ rudis eſſet. Clarum enim legationibus Romanis fuiſſe, multaſque ac magnas è barbaris gentibus Romano adjunxiſſe imperio, quæ ipſi quoque ad magnos apud illas magiſtratus acquirendos viam ſtraverint. Igitur Olympiodorus, ad quem liber mittitur, talis fuit: ad quem inſuper libro primo extremo adjunxit Auctor conſolationem, cum ille adoptivi filii amiſſionem ſupra modum lugens, non dolenti tantum eſſet animo, ſed etiam vultu triſtiore. Ipſe autem commentarius *De Providentia*, diſputationem præfert ejus qui erga *Platonis* non aliter, quam erga *Ariſtotelis* ſententiam animo affectus eſſet. Conciliare enim horum Philoſophorum inter ſe opiniones ſtudet, non ſolum in iis quæ de Providentia diſputant,

ἀλλὰ καὶ ὅποι τὴν ψυχὴν φέρουσιν ἀθανάτου, καὶ εἴ τι περὶ ἀρετῆς καὶ κόσμου τούτοις πεφιλοσόφηται. ὅσοι δὲ τοῦ ἀνδρὸς εἰς διαφωνίαν ἔσησαν, τούτους εἰς τὰ μάλιστα πεπλανῆσθαί τε τῆς τῶν ἀνδρῶν προθέσεως, καὶ ἁμαρτεῖν τοῦ ἀληθοῦς ἀποφαίνει. τοὺς μὲν ἑκόντας ἔριδι καὶ ἀπονοίᾳ σοφῶν αὐτοὺς προσαναθέντας, τοὺς δὲ καὶ προλήψει καὶ ἀμαθίᾳ δεδιαλωμένους. καὶ παλιν τοὺς ἔμπροσθεν σῆται χορὸν, μέχρις ὅτου ἡ Ἀμμωνίου σοφία διέλαμψεν, ὃν καὶ θεοδίδακτον ἐπικλεῖσθαι φασιν. τοῦτον γὰρ τοῖς τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν διαπαθέντα δόξας, καὶ τοὺς ἐναντίως ἀναφυομένους ἀποσκευασάμενον λήρους, σύμφωνον ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τε καὶ ἀναγκαιοτάτοις τῶν δογμάτων Πλάτωνός τε καὶ Ἀριστοτέλους τῇ γνώμῃ ἀποφῆναι. ταῦτα διὰ τοῦ γραφῆς ὁ Ἱεροκλέους λόγος ἀπουδάζων, καταπαύσῃ μὲν ἃ ἐκείνους φιλοτιμεῖται δοξάζειν· ἀνταγωνίζεται δὲ πρὸς τοὺς ἐπουδακότας τἀναντία, Ἐπικούρειός τε φημι καὶ Στωϊκούς, καὶ ὅσοι Πλάτωνα μὲν ὑποδύονται καὶ Ἀριστοτέλη, ἐκ ὀρθῶς δὲ τὰ ἐκείνων εἰσηγοῦνται. καὶ μὴν ὅτους ὁ τῆς ψευθολογίας ἀνηρτήσατο πόνος διεξέρχων ἀγαθῇ, σαφεστέραν αὐτοῦ τῆς περὶ τὰ εἰμαρμένης ἐπιδείκνυσι δόξαν. καὶ τοὺς τῆς πρόνοιαν τῶν ὄντων ἀποσκεδάζειν τολμῶντας μηχαναῖς ποιν ἢ γοητείαις, τῇ ὁμοίαις τῶν λόγων ὑποβάλλει βασάνοις. καὶ καθόλου φάναι, πρὸς τὰς ὑπολήψεις ἐνίστατο πάσας, ὅσαι πῃ θείαν οὐκ εἶναι πρόνοιαν,

ἢ

verum etiam ubi animos docent eſſe immortales, aut de cœlo quidpiam ac mundo iidem philoſophantur. Quotquot autem hos inter ſe diſſentire ac pugnare arbitrati ſunt, eos longiſſime ab eorum ſententia abductos, à veritate omnino aberraſſe contendit; alios ſua ſponte contendendi ſtudio atque veſaniæ ſeſe addicentes, alios præoccupata opinione atque imperitia ſubactos. Ac prioris quidem ordinis ingentem fuiſſe numerum refert, donec *Ammonii* aliquando ſapientia orbi illuxit, quem etiam *Divinitus edoctum* appellari prædicat. Hunc enim veterum Philoſophorum opinionibus perpurgatis, & reſectis quæ utrinque excreverant nugis, in præcipuis quibuſque & maxime neceſſariis dogmatibus, concordem eſſe *Platonis* & *Ariſtotelis* ſententiam, demonſtraſſe. Huc igitur *Hieroclis* ſcriptio magno ſtudio connitens, & argumentis illa adſtruit quæ ipſos ſenſiſſe contendit; & acriter cum iis certat qui contrariam tueri partem conati ſunt; *Epicureos* dico, ac *Stoicos*, & quotquot forte *Platonem* atque *Ariſtotelem* colunt quidem, ſed eorũ ſenſa minus recte explicant. Eos item qui in Genethliaca deſudant arte, redarguit, dum fallacem eorum eſſe ac lubricam de Fato opinionem oſtendit. Imo & qui Providentiam rerum creatarum commentis quibuſdã aut præſtigiis tollere audent, iiſdem prorſus rationum quaſi quæſtionibus explorandos ſubjicit. Ut auté ſimul omnia dicã, adverſus omnes illas opiniones inſurgit, quæ indoctiores eo adducunt, ut divinam Providentiam vel omnino non eſſe, vel

Ammonius.

al. πει- ἢ ἐῢ μ, φιλίαν ὃ τὸς ἀμαθεςέρυς * πείθουσι θεαθαι. νομίζειν.

Καὶ χ᾽ Πλάτωνα θεὸν αὐτῇ προϋφίςησιν ἡ σκέψις, πάσης ἐμφανοῦς τε χ᾽ ἀφανοῦς δημιυργὸν διακοσμήσεως, ἣν ὀκ μηδενός φησιν ὑποκειμένυ προαγαγεῖν τ τεχνίτλυ· ἀρκεῖν γὰ αὐτῷ εἰς ὑπόςασιν ἅπ ὄντων τὸ βάλημα. τ ὃ σωματικῆς ὑσιώσεως τῇ ἀσωμάτῳ ςωτεταγμένης δημιυργίᾳ, κόσμον ἐξ ἀμφοῖν τελεώτατον, διπλοῦν τε ἅμα χ᾽ ἕνα συςῆσαι· ὃν ᾧ ἄκρα χ᾽ μέσα χ᾽ τᾠὰ ταῦα, τ κοσμοποιὸν σοφίαν χ᾽ φύσιν διακεῖναι. ὧν τὰ μ πρῶτα λογικὰ, ἑρμαιά τε χ᾽ θεὸς καλεῖθαι· ἃ ὃ ἡ μετ᾽ ἐκεῖνο τὸ σύςημα ἔχειν ἔλαχε χώρα· λογικὰ, αἰθέρια τε χ᾽ ἀγαθὸς δαίμονας ὀνομάζει, ἅπ τε ςυμφερόντων ἀνθρώποις ἑρμηνέας τε χ᾽ ἀγγέλους ἡγουμένυς· τὸ ὃ ἀνθρώπινον φῦλον τ τελευταίαν τάξιν ἐπέχειν, ὃς ἁπλᾶ ζῶα χ᾽ ἀνθρωπίνας ψυχὰς, χ᾽ (ὡς αὖ εἴποι Πλάτων) ἀθανάτυς ὀνομάζεσθαι ἀνθρώπυς. τὰ ὃ τέλα ταῦτα ἡγοῦ ὡς ὃν ἑνὶ ζώῳ ἢ χορῷ χ᾽ συμφωνίᾳ ςωτηρίᾳς μὲν ἀμήλοις, ἀσύγχυτον δὲ τῇ ἑνώσει χ᾽ ἀλληλουχίᾳ τ χ᾽ φύσιν αὐτῶν διάκεισιν ςωτηρεῖαν. χ᾽ ἡγεῖσθαι μὲν τ καταδεεςέρων τὰ προτεταγμένα, πάντων ὃ αὖ τ βασιλέα τ πατέρα θεὸν χ᾽ δημιυργόν. χ᾽ ταύτλυ τ παλιγγενεσιακλυ αὐτῶν βασιλείαν, πρόνοιαν χ᾽ νομίζεσθαι χ᾽ ἐῢ, ἵππς ἑκάςῳ ἡγῇ τὰ

προσήκοντα

vel nullius eſſe momenti ac deſpicatui ducendam putent.

Ex *Platonis* igitur ſententia ſupponit hæc diſputatio, Deum natura ante illam [providentiam] eſſe, velut univerſæ ſimul adſpectabilis & inadſpectabilis hujus molitionis opificem, quam ex nulla re ſubjecta vult à ſuo artifice productam: ut cui ſola ſufficeret voluntas, quo rerum natura ſubſiſteret. Cæterum corporea ſubſtantia per creationem cum incorporea conjuncta, mundum ex utraque natura perfectiſſimum, duplicem ſimul & unum, conſtitutum eſſe: in quo ſumma, media, & ima mundi opifex ſapientia juxta cujuſque naturam decreverit. Horum prima *Ratione prædita cœleſtia*, & *Deos* vocari ait: Quæ vero proximæ poſt hunc ordinem regioni attributa ſunt, ea cum *Ratione prædita æthera*, tum *Dæmonas bonos appellat*, bonorum item hominibus interpretes & nuncios factos: Humanum denique genus infimum tenere locum, eoſque *Terrena animantia*, & *Humanas animas*, atque (ut *Plato* diceret) *Mortales homines* appellari tradit. Hæc porro tria genera in uno velut animante, vel choro atque concentu, ita eſſe aptata invicem atque connexa, ut naturalis eorum diſtinctio per unionem illam ac nexum mutuum minime confuſa conſervetur. Ac præeſſe quidem præſtantiora inferioribus; omnibus tamen omnino imperare ipſorum Patrem atque conditorem Deum. Hoc ergo ejus tanquam à patre denominatum regnum, & videri, & vere eſſe Providentiam, quæ quod cuique generi convenit,

προσήκοντα διανέμει· τὸ μὲν τοίνυν τῇ προνοίᾳ
ζωοπομένῳ δίκῃ εἱμαρμένῃ καλεῖσθαι. εἰς
γὰρ πλείω σημαινόμενα ἑνὸς τοῦ εἱμαρμένης ὀνό-
ματος ὑπὸ τῆς χαιρόντων τὰ καινολογίαις κα-
σκευαζόντων, ἐκ' ἀγῶνος νομίζειν αὐτὸν εἱμαρ-
μένῳ, ἀφ' ἧς Ἀριστοτέλει καὶ Πλάτωνι νομίζῃ
δίδωσι. πῶς τε γὰρ τῆς ψευθολογίων ἀλόγιστον
ἀνάγκῃ δὲ ὅλως προσίεται, δὲ τὸ Στωϊκῶν
βίαν· ἃ μὴν ἀφ' ἧς δὲ ὧν ὁ ἐξ Ἀφροδισιάδου
δοξάζῃ Ἀλέξανδρος, τῇ Πλατωνικῇ τῆς ζω-
μάτων φύσει εἰς ταυτότητα φθιάγων ταύτῳ·
ἀφ' ἧς δὲ τὸ ἐπῳδαῖς καὶ θυσίαις περιτρεπομέ-
νην φήσιν. ἐκείνην ὅ, καθὼς ἔφημεν, προ-
σβεύει, ἣν οἱ περὶ Πλάτωνα βάλονται· ἥτις τῆς
ἐκβαινόντων χρὴ τὸ τῆς προνοίας δεσμὸν δικαστι-
κὴ τῆς θείας ὑπάρχει ἐνέργεια, τάξει καὶ εἱρμῷ
πρὸς τὰς προαιρετικὰς ὑποθέσεις τῆς αὐτε-
ξουσίων ἔργων ἐπανορθουμένη τὰ καθ' ἡμᾶς. ἀλ-
λὰ γὰρ ταῦτα μὲν ὄξιν ἰδεῖν τῷ τῆς ἀνδρὸς * ἐμ-
φερομένῳ χάλματι. ὁ πλεῖστος δ' αὐτοῦ καὶ μέ- * ἐμφε-
γας ἀγὼν, ἢ περὶ ἀνθρωπίνων ψυχῶν ὄξι προ- ρομένη.
νοίαι καὶ μετενσωμάτωσις. τὸ γὰρ ἐξ ἀλόγων
ζώων, ἢ εἰς ἄλογα μεταγισμὸν ἐκ ἀναδεχόμε-
νος, τῷ δὲ ἐξ ἀνθρώπων εἰς ἀνθρώπους μετα-
βολὴν ἀπονδαιολογούμενος, ταύτην δὲ τῷ ἀπ-
ασφαλῆ καὶ ματαίαν ὑπολαμβάνειν ἄνω καὶ κάτω φέ-
ρεται. δι' αὐτῆς μὲν, ὡς οἴεται, τῷ τοῦ θείου
προνοίαν κρατυνῶν· δι' αὐτῆς δὲ τὸ ἐφ' ἡμῖν καὶ αὐτεξούσιον καταστασιάζων· ναὶ δὴ

καὶ

venit, hoc illi diſtribuat : At vero Juſtitiam illam quæ Dei providentiam comitatur, vocari *Fatum*. Uno enim Fati nomine in plures notiones, ab iis qui novitate gaudent, diſtracto, non aliud tamen Fatum ſibi videri, quam id quod *Ariſtotelem* & *Platonem* credidiſſe tradit. Neque enim illam temere poſitam Genethliacorum neceſſitatem ullo modo admittit, nec *Stoicam* item vim, neque illud etiam Fatum quod *Alexander Aphrodiſienſis* ſtatuit, eoque tandem deducit, ut idem prorſus cum natura corporum *Platonicorum* efficiat ; ſed nec eam, quæ carminibus magicis aut ſacrificiis à conſueto naturæ ordine deflectatur, Geneſin : ſed illud tantummodo Fatum, uti diximus, extollit, quod cum ſuis *Plato* vult; Rerum ſcilicet evenientium ſecundum Providentiæ leges judicialem quandam Numinis operationem, bono ordine ac ſerie res noſtras dirigentem in illum finem, in quem liberæ actiones ex certo propoſito feruntur. At enim iſthæc hujus viri ſcripto cum contineri videas, frequés nihilominus ipſi & magnum certamen eſt de humanorum animorum priore vita, deque eorum in alia corpora tranſmigratione. Nam ex animantibus quidem ratione carentibus, aut in bruta tranſfuſionem non recipiens, at vero hominum in hominem tranſitum ſtudioſe defendens, periculoſam hanc atque inepram opinionem ſurſum deorſum verſat. Per illam quidem, ut credit, divinam providentiam corroborans : Per hanc, liberum arbitrium, liberumque ſuiipſius dominatum adſtruens ; Fato certe

καὶ τῷ φίλῳ αὐτοῦ ἐπικειρῶν εἱμαρμένῳ, ἐξ ἀλ-
* ἀσυ- λοκότων μὲν ὀπνοιῶν ὁρμώμενον, * ἀσυσάτων
φάτους. δ' ἦν ὀπτασιῶν τὰς νομιζομένας καταση-
μάς περαίνων· ἐξ ὧν δ' ὡς ἀληθῶς τὸ τῆς
* ἐδὲ προνοίας ἂν παρεσκεύη δόγμα, * ὁ δ' ἐπὶ νοῦν
βαλόμενον. μᾶλλον δ' εἴ τις τῷ ἀνδρὶ τὴν ἀλή-
θειαν περιμαχὴν ἐθέλοι, δι' ὧν ταύτῃ ἀγωνίζε-
ται κατασκευάζειν, παντελῶς αὐτῆς τὴν ἀναίρεσιν
συνιστάμενα. σαθρὰν γὰρ αὐτῇ βάθρων ὑποθεὶς,
* ἐυπε- ὡς ἂν ἄλλοις τὴν ὑποθέσεως ἀπιστίαν πλατύ-
ίτρε- τερον ὑποδείξαιμι, * ἀφίστρεπτον αὐτὴν πρὸς
πτον. τοιοῦτον καὶ αὐτόσχεδον συναπέφηνε. τῆς γὰρ
ψυχῶν περιοπτῆς καὶ μετενσωματώσεως,
ἣν αὐτὸς ἔρρισμα καὶ θεμέλιον τῆς προνοίας ὑπο-
βάλλει, καὶ τῆς αὐτεξουσίου καὶ τῆς εἱμαρμένης, ταύτης
παντελῶς εἰς τὸ ἀλογόν τε καὶ ἀδιάκριτον ὑπὸ τῆς
ἀληθείας ἐξοστρακιζομένης, δηλονότι συγκα-
ταστρέφει. τῷ δ' ἐκείνων ταῦτα πραγματευο-
μένῳ καὶ ἡ πρόνοια, καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἡ εἱμαρ-
μένη, καὶ εἰς λῆρον ἅπαν τὸ πολύμοχθον διαλύ-
εται σοφισμα.

Ἐπεὶ δὲ λόγοι αὐτῷ ἐπιμελείζονται τῆς σοφίης.
καὶ ὁ μὲν πρῶτος εἰς ἔκθεσιν διατυποῦται, ὧν αὐ-
τὸς ἐφ' ἑαυτῷ περὶ προνοίας καὶ δίκης, καὶ τῆς
κατ' ἀξίαν ἧς ἔργων εἰς ἡμᾶς καλιέσης κρίσε-
ως ξυμμυήσατό τε καὶ διεσκέψατο. ὁ δὲ δεύ-
τερος δὲ τὰς Πλατωνικὰς συλλέγων δόξας, τὴν
πίστιν ἐξ αὐτῶν, ὧν Πλάτων ἔγραψεν, ἐπιτί-
θησιν. ὁ δὲ τρίτος τὰς ὑποφορὰς, αἷς αὖτις
χρήσαιτο, πρὸς ἀναίρεσιν τῶν δεδογμένων παρα-
πεθείς, διαμύειν αὐτῷ τὴν ἐπιβουλὴν πραγματεύε-
ται.

certe tam ei grato auxilium ferens : idque non abſurdis tantum commentis incitatus, ſed etjam ex minime cohærentibus argumentationibus ſuas, quas putat, probationes producens : cum interim, per quæ revera providentiæ dogma conſtitui poterat, ne in mentem quidem illi venerint. Imo vero, ſi quis huic homini veritatem anteponere ſtudeat, quibus illam argumentis adſtruere nititur, his ipſis eandem omnino evertit. Nam qui infirmum argumentum ſemel veritati ſubſtravit, (ut alibi, cum res ita poſtularet, copioſius oſtendimus) is in contrariam facile partem converti illam poſſe, quin & nequaquam ſubſiſtere, ſimul demonſtravit. Illa quippe animorum priore vita, & in corpora tranſmigratione (quam ipſe baſim ac fundamentum Providentiæ, liberoque arbitrio, ac Fato illi ſubjicit) omnino inter abſurda & impoſſibilia per veritatem ablegata, nimirum una cum illo qui per iſta hæc molitur efficere, etiam Providentia, & liberum arbitrium & Fatum evertitur, atque in nugas operoſa illa machinatio abit.

Porro in [a] ſeptem libros univerſum Opus dividitur : quorum Primus quidem exponere inſtituit ea quæ ipſe apud ſe de Providentia, de Juſtitia, & de Sententia in nos pro factorum merito ferenda, meditatus eſſet. Secundus dein *Platonicas* colligens opiniones, ſuas cuique probationes ex ipſis *Platonis* Operibus apponit. Tertius objectiones proponens, quibus uti quiſpiam adverſus ea quæ tradita ſunt queat, diſſolvere harum cavillationes conatur.

[a] E quorum primis excerpta quæ mox ſequuntur.

τεύε). ὁ ὃ τέταρ]ος, τὰ λεγόμενα λόγια καὶ τὰς ἱερατικὰς θεσμὰς εἰς συμφωνίαν συνάγειν, οἷς Πλάτων ἐδογμάτισε, βάλεται. ὁ ὃ πέμπτος εἰς Ὀρφέα καὶ Ὅμηρον, καὶ ὅσοι ἄλλοι περὶ τὸν Πλάτωνος ὁπφανείας ἐγνωρίζοντο, τὴν Πλατωνικὴν περὶ τῶν προκειμένων φιλοσοφίαν ἀνάπτει. ὁ ὃς ἑ τὰς μὲν Πλάτωνα πάντας, αὐτὸν Ἀριστοτέλους κορυφαῖον λαβών, μέχρις Ἀμμωνίου τοῦ Ἀλεξανδρέως, ἧς τὴν γνωρίμων οἱ ὁπφανέστατοι Πλωτῖνός τε καὶ Ὠριγένης· τοὺς ἓν μετὰ Πλάτωνα μέχρι τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν, ὅσοις ὀρθὴ Σοφία γέγονεν ὄνομα λιπεῖν, τούτους ἅπαντας ὁμοδοξεῖν τῇ Πλάτωνος καθαιρεθάζειν φησί. καὶ ὅσοι διῆσαν τῆς ὁμοδοξίας Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλους ἐπεχείρησαν, τῶν φαύλων τε καὶ ἀπορρωπάλων τίθησι. πολλά τε νοθεῦσαι τῶν Πλατωνικῶν λόγων, καί τοι Πλάτωνα διδάσκαλον * ὑπογεγραφόμενοι· ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν Ἀριστοτελικῶν γραμμάτων, τὰς τοῦ ἐκείνου μεθόδους πᾶσαν ὁμολογοῦντας. καὶ δι' ἀδὲν ἕτερον τούτοις τὰ τοιαῦτα μεμηχανῆσθαι, ἢ ἵν' ἔχοιεν συγχρῆσθαι τῇ Σταγειρίτου πρὸς τὸν Ἀρίσωνος.

* ὑπογεγραφόμενοι.

Ὁ ὃ ζ' λόγος ἀρχὴν ἰδίαν ὑποστησάμενος, περὶ τῆς διαθεσῆς τῶν προειρημένων Ἀμμωνίου τὴν σπουδὴν ἀναλαμβάνει· καὶ ὡς Πλωτῖνός τε καὶ Ὠριγένης, καὶ μὴν καὶ Πορφύριος, καὶ Ἰάμβλιχος, καὶ οἱ ἐφεξῆς, ὅσοι τῆς ἱερᾶς (ὡς αὐτός φησι) γενεᾶς ἔτυχον φωτὸς, ἕως Πλουτάρχου τοῦ Ἀθηναίου, ὃν καθηγητὴν αὐτὸς τῶν τοιούτων ἀναγράφει δογμάτων· ἅπαντες τῇ Πλάτωνος διακεκαθαρμένῃ χωρήσουσι φιλοσοφίᾳ.

Ἐπὶ

natur. Quartus Oracula, quæ vocantur, ac Sacerdotum leges, & *Platonis* dogmata invicem conciliare ſtudet. Quintus *Orpheo*, *Homero*, & cæteris qui ante *Platonem* celebrabantur, *Platonicam* de modo dictis doctrinam tribuit. Sextus omnes qui poſt *Platonem* fuere, ipſo quoque *Ariſtotele* principe adſumpto, uſque ad *Ammonium Alexandrinum*, cujus in familiaribus celeberrimi *Plotinus* & *Origines*, ad hos inquam uſque *Platonis* poſteros, qui quidem aliquod ſibi nomen ſapientiæ pepererunt, ejuſdem ad unum omnes cum *Platone* eſſe ſententiæ, argumentis probat. Quod ſi qui conſentientes *Platonis* & *Ariſtotelis* opiniones dirimere aggreſſi fuerint, eos & nihili homines, & fugiendos ſtatuit. Multa inſuper *Platonicorum* ſcriptorum adulteraſſe eos etiam, qui hunc ſibi præceptorem adſcriberent; ut & *Ariſtotelicorum* Operum eos, qui ſe hujus partem maximi facere profiterentur: non aliam id utique ob cauſam, quam ut committere inter ſe *Stagiriten* atque *Ariſtonis* F. poſſent.

Ammonius. Plotinus. Origenes.

Septimus Liber proprio ſibi ſumpto argumento, de *Ammonii* ſupraſcripti Diſputatione ſtudioſe diſſerit; utque *Plotinus* & *Origenes*, imo & *Porphyrius* atque *Iamblichus*, & deinceps ordine cæteri, qui divina (quemadmodum ipſe quidem loquitur) generatione ſunt editi, uſque ad *Plutarchum* Athenienſem, quem etiam auctorem talium ipſe nominat dogmatum, ut, inquam, hi omnes purgatæ *Platonis* Philoſophiæ addicti ſint.

Porphyrius. Iamblichus. Plutarchus Atheniensis.

Ipſa

Ἔστι δὲ ἡ φράσις τῷ ἀνδρὶ σαφὴς μὲν καὶ καθαρά, καὶ ἀπουδῇ φιλοσόφῳ πρέπουσα· ἐμοὶ γε τοῖς κεκμωκόσι καὶ ἀπείροις ἐξωραϊζομένη χρώμασί τε καὶ ποικίλμασι τῆς ῥητορείας.

Καὶ μεμέτρηται ἐν τῇ αὐτῇ Βιβλιοθήκῃ·

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ Ὁ

περὶ Προνοίας.

Καὶ τί, φησὶ, κατηγορῶ ἐγὼ τούτων, ὅτι γε καὶ τῶν Πλατωνικῶν τινες ἐκ ὀρθὴν τὴν περὶ τοῦ δημιουργοῦ θεοῦ διασώζουσιν ἔννοιαν; ἐγὼ δίκαιον αὐτὸν εἶναι φήσω τῆς αὐτοτελοῦς al. ἀπολοῦς * ἀπόστασιν διὰ τοῦτο κόσμον οἰκείᾳ διακοσμῆσαι. μὴ καὶ σοφίᾳ ἐξ ἀϊδίου ἐνεργοῦντα· *ἀλλ' ἀγλωΐτου *al. ἀλλὰ γενησῆς & ἀλλ' ἀγλωνήτου. ἴλης ζωογονίᾳ, καὶ τῇ μὴ παρ' αὐτοῦ ἀποστάσῃ φύσει καταχρώμενον μόνως δημιουργεῖν διάθαι. πάντων μὲν διαμὰ περιϋποκειμένων ἐν τῇ λεγομένῃ ὕλῃ, αὐτὸς δὲ οἱονεὶ διαζωγραφῶν αὐτὰ, καὶ τάττοντος μόνον, καὶ διακοσμοῦντος (μόνον) ἐκ τῆς ὑλικῆς χήμας. ὁ δημιουργία μᾶλλον ἂν εἴη, ἢ ἀγαθότης θεοῦ. πῶς δὴ μὴ θὰν ἃ μὴ ἀπέστησε διατάττειν πειρᾶται, πάντως πως τῆς ἐυταξίας αὐτοῖς ἐν τῇ * ἀγλωσσίᾳ τῆς ἑαυτῆς φύσεως κρείττης; τὸ γὰρ ἀγλώττως καθ' ἑαυτὸ ὑφεστὼς εἴ τι περσλάβοι, πῶς φύσιν περσλήψεται. τὸ δὲ παρὰ φύσιν διαμεθάναι, κακὸν τοῦ μεταποιουμένου. ὥστε ἐκ ἀγαθὸν τῇ λεγομένῃ ὕλῃ τὸ κοσμεῖσθαι, εἴπερ ἀγλώττου εἴη μὴ ἀπὸ χρόνου μόνον, μηδὲ κατὰ τὸ ἀπὸ αἰτίου καθ' ὃ σημαινόμενον καὶ τὸν θεὸν ἀγλώττον λέγομεν. ἀλλ' ἐδὲ ὁ θεὸς

* αὐτὸς·

Ipſa vero hujus Autoris dictio perſpicua eſt ac pura, & Philoſophicum decens ſtudium: tametſi fucatis & ſupervacaneis coloribus, aut bene dicendi varietate non exornetur.

Poſtea etiam in eadem Bibliotheca;

HIEROCLES

DE PROVIDENTIA.

CUr, inquit, hæc tibi colligo, quando *Platonici* quidam non rectam de conditore Deo opinionem tuentur? Non enim ſatis poſſe Deum ſuſtinere mundum propria virtute & ſapientia ab æterno operantem putarunt. Sed cooperatione ingenitæ materiæ, & natura ab eo non dependente utentem, ſolum creare poſſe. Siquidem omnia prius in dicta materia prima ſunt potentia, eaque Deus velut delineet, ac ſolum digerat, atque ex ipſa materia educat. quod ſupervacaneæ potius eſſet diligentiæ, quam bonitatis Dei. Quorſum enim ea quæ non condidit digerere conatur, cum omnino bona ordinatio in natura eorum ingenita conſiſtat. Si quid enim ingenito, ac per ſe ſubſiſtenti addatur, præter naturam fiet. Quod autem præter naturam efficitur, vitiatur: quare dictam materiam ornari minime bonum, ſiquidem non ſolum in tempore, ſed & abſque cauſa ingenita ſit. qua ſignificatione & Deum ingenitum dicimus. Sed neque Deus

* al. αὐτοῖς. *αὐτὸς κακῶν ἀναίτιος ἦσαν, τὴν ἀρχὴν τῆς δημιουργίας ἀπό τινος κακοποιίας ὑπειλήφεναι· τῷ παρὰ φύσιν διαπεπλέχθαι τὴν ὕπαρξιν αὐτῷ ἀγένητον οὐσίαν περιφῦναι, καὶ τὴν ἀδελφὴν, ἣν τὸ αὐτόμαλον αὐτῷ συνήγαγε, μὴ ἐᾶν μένειν ὑπὸ τῆς ἀγωνίτου τάξεως· πρὸς τῷ μὴ δυνάμενον εἶναι καλαμῆσαι πρᾶγμα καὶ ἰσοτίμως ἀγενήτου τυγχάνον· εἶτ' ἐξ ἰδίας ποιεῖσθαι τὴν τοιαύτην ὑπηρέτειαν, εἴτε ἀπὸ χειρὸς ὑπηρεσίαν. καὶ μᾶλλον ἂν εἴη τῆς ἀληθείας ἀφεσῶς, εἰ πρὸς τῷ ἐνδεεῖ τῆς ὑλικῆς ἐνεργείας, καὶ χειρὸς πόνος, κοσμεῖν ἤρξατο, ὅπερ οὐκ ἐᾶ μένειν αὐτὸν ἐν τῷ αὐτῷ ἤθει. εἰ γὰρ ἄμεινον μὴ ποιεῖν, πῶς εἰς τὸ ποιεῖν μεταβέβηκεν; εἰ δὲ τὸ ποιεῖν, τί μὴ ἐξ ἰδίου ἔφρατλεν; εἰ δὲ ἀδιάφορον αὐτῷ καὶ τὸ ἐξ ἰδίας ποιῆσαι ἐφάνη· εἰ μὴ ἄρα φύσεως αὐτὸν εἶπόι τις ἀεὶ μέρος ποιεῖν τε καὶ φθείρειν δυναμένης, αἰώνια δὲ δημιουργεῖν ἀδενεύσης· διότι ἡ τῆς ὕλης κακία, ἣ πεφυκὸς ἦν, ἐπίθετον καὶ ἐπεισοδιώδη τάξιν ἀποσείεσθαι συνεχῶς, εἰς τὸ ἀγώνιτον αὐτοῖς (ὡς ἂν εἴποιμι) ἀταξίαν ἀνατρέχουσα; καὶ ἕτως ἀνὰ μέρος τοῖς χρόνοις κόσμον καὶ ἀκοσμίαν ὑπηρετεῖν, ἢ, ἀληθέστερον εἰπεῖν, ἀεὶ ἀκοσμίαν· ἐπεὶ καὶ ἡ κόσμησις παρὰ φύσιν ἔσα διάθεσις ἀκοσμία τῷ ὀρθῶς λογιζομένῳ φανήσεται.

Ὅτι συμφωνοι ἐν τοῖς δόγμασι Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης.

*al. συγχύσῃ. * al. φασί. Ὅτι πολλοὶ τῶν ἀπὸ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλης *συγχρονεῖν μηδὲν τοῖς Ζηνωνείοις καὶ Χρυσίππου δόγμασιν, ἀλλὰ καὶ ἐναντία, *φησὶ, τῶν δογμάτων ἀκούειν καὶ μηδέτερα ἐπισταμένους, μέχρι τούτου φιλονεικίας καὶ τόλμης ἦλασαν, ὡς καὶ τὰ συγγράμματα τῶν

ipſe innoxius erit, initium creationis à quodam maleficio inchoans, quod præter naturam afficere æqualem ſibi ingenitam ſubſtantiam conetur: & ſororem, quam ſpontanea voluntate ſibi conjunxit, non ſinat permanere in ordine ingenito, quod non poſſit res æque ingenita contineri; ſive ab æterno hanc ſibi potentiam, ſive in tempore facere cœperit. & potius à veritate recederet, ſi ob indigentiam materiatæ operationis, & alicujus temporis ornare cœpiſſet, nec manere illam in ſuo ſtatu permiſiſſet. Si enim præſtantius erat non feciſſe, quare ergo facere incepit? ſi vero feciſſe melius erat, cur non ab æterno fecit? ſi vero indifferens ei ab æterno facere (niſi forte quis dixerit natura ſua eum ſingulatim facere & deſtruere poſſe, æterna autem facere non poſſe;) quare materiæ improbitas, qua utitur, impoſitum & ſuperfluum ordinem rejicit continuo, in ingenitam illis (ut ita dixerim) inordinationem declinans, ut per partes alio atque alio tempore pulchritudo, aut deformitas ſuperet: aut, ut verius dicam, ſemper vincat deformitas, quandoquidem materia præter naturam ornata, bene ratiocinanti deformis videatur?

Plato & Ariſtoteles *doctrina concordant.*

Platonis & Ariſtotelis conſenſus.

Multi *Platonici* & *Ariſtotelei* ſuos inter ſe præceptores aliquando contendere impulerunt, adlato à ſingulis in medium quid cuique meditato videretur, & eo uſque audaciæ & contentionis proceſſerunt, ut & ſcripta

τ οἰκείων νοθεύσαι διδασκάλων, εἰς τὸ μᾶλλον ὀπλίσαι τοὺς ἄνδρας ἀλλήλοις μαχομένους. καὶ διέμενε τοῦτο τὸ πάθος τ φιλοσόφοις διαλειβαῖς ἐνσκήψαν, ἕως Ἀμμωνίου τοῦ διοδιδάκτου. οὗτος γὰρ πρῶτος ἐνθουσιάσας πρὸς τὸ τ φιλοσοφίας ἀληθινὸν, καὶ τὰς τ πολλῶν δόξας ὑφορισθὼν, τὰς πλείσον ὄνδος φιλοσοφίᾳ περστεβομένας, εἶδε καλῶς τὰ ἑκατέρα, καὶ ζωπήσας εἰς ἕνα καὶ τ αὐτὸν νοῦν, καὶ ἀσασίασον τ φιλοσοφίαν παρεδέδωκε πᾶσι τοῖς αὐτοῦ γνωρίμοις, μάλιστα δ τοῖς ἀείσοις αὐτῷ συγχρονόσιν, Πλωτίνῳ καὶ Ὠριγένει, καὶ τοῖς ἑξῆς ἀπὸ τούτων.

Ὅτι Πλάτωνα, φησὶ, τὰς ἀνθρωπίνας μόνας ψυχὰς μετενσωματοῦσθαι, καὶ ταύτας οὐχ ἁπλῶς, ἐξ ἀνθρώπων δὲ μόνων εἰς ἀνθρώπους· ἐξ ἀλόγων δὲ ζώων εἰς ἀνθρώπους μετάβασιν, ἢ εἰς ἄλογα ἐξ ἀνθρώπων, ἀδαμῶς αὐτὸν φησι δοξάζειν.

Ὅτι δημιουργὸν θεὸν, φησὶ, προϋφίστησιν ὁ Πλάτων * ἐφεστῶτα πάσης ἐμφανοῦς τε καὶ ἀφανοῦς διακοσμήσεως, ὃν μηδενὸς προϋποκειμένου γεγονημένης· ἀρκεῖν δὲ τὸ ἰδιαίτατον βούλημα εἰς ὑπόστασιν τῶν ὄντων. τῆς δὲ σωματικῆς φύσεως * συντεταγμένης τῇ * ἀσωμάτων δημιουργίᾳ, κόσμον ἐξ ἀμφοῖν ἴσασθαι * τελεώτατον, διπλοῦν ἅμα καὶ ἕνα· ἐν ᾧ ἄκρα εἶδη, καὶ μέσα, καὶ τελευταῖα. ὧν τὰ μὲν πρῶτα, θεράπαινα καλεῖ καὶ θεός· τὰ δὲ μέσα, λογικὰ, αἰθέρια, καὶ δαίμονας ἀγαθοὺς, ἑρμείας τε καὶ ἀγγέλους τῶν συμφερόντων ἀνθρώποις γινομένους· τὰ δὲ τελευταῖα, λογικὰ, καὶ πτερόεντα, καὶ ἀνθρωπίνας ψυχὰς, ἢ ἀθανάτους ἀνθρώπους. καὶ τῶν μὲν ὑποβεβηκότων τὰ προηγούμενα ἀεὶ ἡγεῖσθαι, πάντων τε βασιλεύειν τὸν ποιητὴν αὐτῶν

* al. ὑφεστῶτα.
* al. ἀσωμάτῳ.
* al. τελευταῖα, τόν.

præceptorum ſuorum depravarent, quo magis viros inter ſe pugnantes exhiberent. Atque ea perturbatio perduravit philoſophicis exercitationibus illapſa, uſque ad divinum *Ammonium*. Hic enim primus æſtu quodam raptus ad Philoſophiæ veritatem, multorumque opiniones, qui magnum dedecus Philoſophiæ adferrent, contemnens, utramque ſectam probe calluit, & in concordiam adduxit, & à contentionibus liberam Philoſophiam tradidit omnibus ſuis auditoribus, & maxime doctiſſimis æqualibus ſuis *Plotino*, & *Origeni*, & ſucceſſoribus.

Ammonius Alexandrinus Philoſophus.

Plotinus, & Origenes.

Ait ſecundum *Platonem* ſolos hominum animos in corpus tranſmigrare, & illos non ſimpliciter, ſed ex ſolis hominibus in homines: ex brutis vero in homines tranſitionem, vel in bruta ex hominibus, nequaquam illum ait dicere.

Plato opificem Deum cenſuit ſuſtinere omnem adſpectabilem & inadſpectabilem mundum, nulla prius exſiſtente materia productum. Sufficere enim illius voluntatem ad ſuſtinendum univerſum. Ex corporea vero natura incorporeæ conjuncta, mundum perfectiſſimum ſtatui, duplicem ſimul & unum; in quo ſumma eſſe, media, & infima. quorum prima quidem cœleſtia vocat, & Deos: media vero ratione prædita, aeria, dæmones bonos, interpretes & nuncios eorum quæ hominibus conducunt: infima denique ratione prædita, & terreſtria, & humanas animas, vel immortales homines. Et inferioribus ſuperiora ſemper dominari: omnibus vero Deum eo-

Plato.

αὐτῆς θεὸν καὶ πατέρα. καὶ ταύτῃ τὴν πατρονομικὴν βασιλείαν αὐτῶν, πρόνοιαν εἰς ἕκαστον γένει τὰ πρόσηκοντα νομοθετοῦσαν· τὴν δὲ *al. ταύτῃ. αὐτῇ ἑπομένων δίκαιον, εἱμαρμένων καλεῖσθαι. ἃ δὴ καὶ τῆς γενεθλιαλόγων ἀνεπιλόγιστον ἀνάγκης, ἃ δὲ τὴν Σαωϊκὴν βίαν, ἃ δ' ἣν Ἀλέξανδρος ὁ Ἀφροδισιεὺς οἴεται, εἰς *al. ταὐτόν. ταὐτὸ τῇ Πλατωνικῇ τῆς σωμάτων φύσει ταύτῃ προσιόντων, ἃ δὲ τὴν ἐπῳδαῖς καὶ θυσίαις παραλειπομένην γένεσιν, ὡς οἴονταί τινες· ἀλλὰ τὴν τῆς ὀνειροπομπίας τῆς προνοίας θεσμὸν δικαστικὴν τοῦ θεοῦ ἐνέργειαν, τάξει καὶ εἱρμῷ πρὸς τὰς προαιρετικὰς ὑποθέσεις τῆς αὐτεξουσίου ἐπανορθουμένην τὰ καθ' ἡμᾶς.

Τίς ἡ Πρόνοια καὶ Τάξις.

ΟΤι κοινῶς μὲν ἡ πρόνοια καὶ τάξις ἀπὸ τοῦ δημιουργοῦ θεοῦ δίηκει ὅτι πάντα τὰ ἀθάνατα γένη, μάλιστα δὲ καὶ προσφυέστερον ὅτι τὰ πρῶτα καὶ προσεχῶς ἀπ' αὐτοῦ τὸν γένεσιν ἔχοντα, καὶ *al. ἐξῆς. * ἐφεξῆς ὄντα ἐκείνῳ, καὶ τῆς τῶν νοητῶν ἀγαθῶν ἀεὶ σὺν μετουσίας ἀπολαύοντα. τελείων γὰρ ὄντων τῶν ἐγκοσμίων νοερῶν θεῶν· τὸ μὲν ἀκρότατον καὶ πρῶτον τοῦ δημιουργοῦ θεάματος ἀτρέπτως καὶ ἀμεταβλήτως τῆς πρὸς αὐτὸν ὁμοιώσεως τυγχάνον, ἐν πάσῃ ἐστὶ θεοειδεῖ συντάξει, οἷον τὸ τῶν ἐγκοσμίων ἅρμα θεῶν γένος. τὸ δὲ δεύτερον, δευτέρως καὶ ὑφειμένως τὴν θείαν τάξιν παραδεχόμενον, οὐκ ἀβλαβῶς μέν, ἃ δ' ἀμεταστάτως τῆς δημιουργικῆς ὁμοιώσεως μεταλαγχάνει, ἀναμφιλόγως δὲ καὶ * ἀκακώτως τὴν παλαιὰν ὑπερφέρει νόμων, ὃ * ἀκάκου. τοῖς

rum architectum & patrem. & hoc paternum ejus imperium providentiam esse, unicuique generi convenientia distribuentem. Justitiam vero subsequentem illam Fatum vocari. Non enim genethliacorum temerariam necessitatem, non *Stoicam* violentiam, nec quam *Alexander Aphrodisieus* putat, eandem illi conditionem, quam corporum naturæ attribuens, neque incantationibus & litationibus inauspicatum nativitati sidus, ut quidam sentiunt: sed veterem providentiæ legem transeat, judicialem Dei operationem, ordine ac serie juxta causarum liberarum proposita res nostras dirigentem atque consilia.

Providentia.

Fatum.

Alexander Aphrodisieus. Ejus τοῦ εἱμαρμένης quædam exstant Græce.

Quæ sit Providentia & Ordo.

COmmuniter quidem providentia & ordo à creatore DEO extenditur in omnia immortalium genera, maxime vero & conjunctius ad prima ac summa, & continenter ab ipso ortum ducentia, & deinceps quæ ab illo condita sunt, quæque intelligibilium bonorum optima communione fruuntur. Cum enim tria sint genera in mundo ratione prædita; summum & primum communicans sine ulla commutatione cum divina imagine, divinum omnino ordinem compositionemque habet, qualem cœlestibus inesse diximus. Secundum vero consequenter divinum ordinem admittens, non incommutabiliter, nec indivise creatoris similitudinem sortitur, sed sine errore ac vitio paternis volvitur legibus, quod

τοῖς αἰθερίοις ἀποδεδώκαμεν. τὸ δὲ τείτον, ὡς ἔχαπον τῶν θείων ψυχῶν, ἑ μόνον τὸ ἀπωσαιῶ τρέπεσθαι τῆς ὑποροχῆς τῶν ἐγκοσμίων ὑπάρξαι· ἀλλὰ καὶ τὸ ποτε κακωθέντος τὸ τῶν αἰθερίων ἀξίας ὑπάρξαι. τὸ μὲν γὰρ ἀεὶ νοεῖν τὸ θεὸν, καὶ ἡνωμένως αὐτῷ τῷ γνῶσιν ἔχειν, τοῖς ἐγκοσμίοις πρέπει. τὸ δὲ, ἀεὶ μὲν, διεξοδικῶς δὲ, τοῖς αἰθερίοις κατ' ἐσίαν ὑπάρχει. τὸ δὲ, μήτε ἀεὶ νοεῖν, καὶ ὃν αὐτῷ τῷ νοεῖν μεμερισμένως νοεῖν, ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς ὡς ἴδιον ἀποδέδωκε, διὰ πολυπορμίαις καὶ φύσιν τῆς τε ἀμερίστου νοήσεως τῶν ἐγκοσμίων, καὶ τῆς ἐν τάξει πλανωμένης γνώσεως τῶν αἰθερίων. ἐπεὶ μήτε ἐνιαίως, μήτε ἀϊδίως νοοῦσιν αὗται. ἀλλὰ καὶ ὅταν πρὸς τὴν τῦ νοεῖν ἀξίαν ἀνάγωνται, τὴν αἰθερίαν μιμοῦνται [τάξιν] γνῶσιν, καὶ ταύτῃ ζωπρέπειαν, τῶν νοητῶν καρπούμεναι τὴν θέαν. μὴ δὲ τὸ τείτον νοερὸν γένος, τὸ ποτὲ μὲν νοῦν, ποτὲ δὲ

* al. τὸ μηδέποτε νοοῦντα. * al. ἐδαμοῦμένον.

μὴ νοοῦν, εἶτα αὖ * τὸ μηδέποτε νοοῦν, καὶ τῆς τελείας διαιρέσεως λόγον. ὁ δὴ φύσει ἐστὶν ἀνόητον, ἀληθείας τε καὶ ἀρετῆς * ἐδαμῆ μετέχειν δυνάμενον· διὸ καὶ τὸ εἶδος γένημα ἐκείνου ἐκβάλλεται. πῶς γὰρ εἰκὼν τῷ νοητῷ θεῷ τὸ ἄλογον, καὶ ἀνόητον; πᾶσα γὰρ εἰκὼν τὸ ἄννους καὶ λογικὴ, γινώσκειν ἑαυτὴν καὶ τὸν ποιήσαντα πέφυκεν.

Ὅτι δὲ ἐνθάδε πραττομένων ἡμῖν, λόγον ἡμᾶς ἔπεται, φησὶν, ὑπέχειν τοῖς τῆς μέσης λῆξιν λαχοῦσιν, ἅτε δὴ φύλαξι καὶ ἐφόροις ὄσιν ἡμῶν. πᾶσαν δὲ τὴν περὶ ἡμᾶς αὐτῶν ἐπέργειαν εἰωθυῖαν καλεῖσθαι, δίκης νόμοις

ætheriis adſignavimus. Tertium vero, tanquam poſtremum, non ſolum cœleſti dignitate quomodocunque vertitur, ſed & ab ætheriis interdum vitiatur. Et quidem ſemper Deum intelligere, & adhærendo illius cognitionem habere, cœleſtibus ineſt. Illud vero ſemper fuſe, æthereis ſecundum eſſentiam ſubeſt. Non ſemper autem intelligere, atque intelligendo diviſum eſſe, humanis animis tanquam proprium datum eſt, non adſequentibus in natura indiviſam intelligentiam cœleſtium, nec in ordine ſuo plenam cognitionem ætheriorum. Siquidem nec continenter, nec perpetuo animi cognoſcunt. Sed cum ad cognitionis præſtantiam ducunt, ætherium ordinem imitantur, eumque concomitantes, intelligibilium viſionem percipiunt. Poſt tertium autem intellectuale genus, aliquando quidem intelligens, aliquando non intelligens, eſſet nunquam intelligens, ſecundum rationem perfectæ diviſionis. Quod certe natura eſt non-intelligens, veritatis & virtutis nequaquam poteſt eſſe particeps; quare & hoc genus rejicitur. Quomodo enim imago intelligibilis Dei, quod ratione & intellectu careat? Omnis enim illius imago intelligens & rationalis, cognoſcere ſeipſam & ſui factorem ſolet.

Conſentaneum, inquit, eſt actiones noſtras humanas ſubeſſe iis, quæ mediam regionem ſortitæ ſunt, tanquam cuſtodibus & inſpectoribus noſtri. Omnem enim operationem eorum in nobis Fatum vocari, juſtitiæ legibus

*al. διαπέμψαι. νόμοις τὰ ἡμέτερα * διατάττῃς. εἰ γὰρ φύλακές εἰσι, φησὶ, τῆς πρὸς τὴν ἀξίαν ἀφορίζομένης βίου, διὰ λογόπ καὶ τῆς χρόνου οἷόν ἂν * ὑποπληρωταὶ, ὃν ἕκαστος βίον ἐκλιπρώσατο. ὁ γὰρ ὅσῃ τὸν βίον τηρεῖν, τῆς * ἴσ. ἀποκληρωταί. χρόνου τὸ ἀόριστον ἔχοντος. ὥστε δεῖ τὸν μὴ χρόνον ὠφέλιμος, διὰ τὸ * σώζεσθαι τὸν εἱμαρμένον βίον· τὸν δὲ τέρπον τὸν τελεσθῆς ζωῆς ἀφελείας τῷ χρόνῳ, ὡς M.M. μέρος ὄντα τὸ ἔθμητον τῆς * πρὸς τὴν ἀξίαν ὑπερ- *al. ὠφε- ξείας. μηδένος βίου. καὶ γὰρ τὴν ψυχὴν ὠφελισμένης, ἀναγ- λείας. καίαν καὶ τὸν θάνατον ὠφέλιμος. τὸν δὲ ἀρχὴν τὴν ψυχῆς * πρός τε ἀξίαν. ὁρίζει ἡ τὴν ὀφειλὴν ὑποπομπῆς εἱμαρμένη, θεία βούλησις ὄσα, καὶ * νόμος τὴν τῆς θεᾶς δίκης. ὥστε *al. νόμοι. καὶ τὸν θάνατον ὠφελισμένον τηρήσῃ ἡ τὴν * ὀφειλὴν δὲ ὑποῦσα μεταστάσεως εἱμαρμένη. διὸ ὠφέλιμον καὶ τὸ *al. ἐκ- διὰ τῶν δὲ μὴ παρυθεῖν εἰς τὸν βίον, διὰ τῶν δὲ δὴ ειθέν δε. ὑπὸ τῆς βίου ἀπρυθεῖν. εἰ γὰρ ἀόριστα ταῦτα, καὶ ὁ βίος ἅπας ἀόριστος, καὶ τὸν κρείττονος ὑποστάσεως ἄμοιρος. πῶς γὰρ ἔτι, ἢ ὑπόστασι, τὸν θείας κρίσεως καὶ τὸν πρὸς ἀξίαν διανομῆς ἕξαι ἡ ὑπόμελεια, τὸν περὶ τὸ σῶμα καὶ τὰ ὑπὸτὸς εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχεν ὑμῖν συμπεπτόντων; ὁ γὰρ ταῦτα μὴ ἀτακτα καλῶν φέρομεν· *al. τύχης. τὰς δὲ * ψυχῆς προαιρέσεις καὶ κρίσεις καὶ ὁρμὰς ἀπὸ κρείττονος ἀνάγκης * ἐξηνέχθη φήσομεν. ὅτω *al. ἐγ- γὰρ ἀρετὴ καὶ κακία ἐφ ἡμᾶς αὐτοὺς, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνων γίζεσθαι. ἀναίτιοι ἐσμεν. ὁ δὲ μὲν πάντα τὴν παρ' ἐκείνων ἀνάγκην εὔλογον ἀναπέμπειν, τὰ τὴν ψυχῆς λέγω καὶ σώματος, καὶ τὴν ἐκτός· ἀλλ' ὁ δὲ πάντα αὐτῶς τὰ ἀλόγοις καὶ ἀνυπεικείτοις φορείᾳς, νῦ τὴν πάντων ἡγεμόνα, καὶ θεᾶς τὸν ὅλων ὄντος αἰτίου. ἀναγκαῖον δὴ τὸ λειπόμενον, τὰς μὲν προαιρέσεις ἐφ' ἡμῖν εἶναι· τὰς δ' ὑπὸ ταῖς προαιρέσεσι *al. ὡς ὑπό. δικαίας ἀμοιβὰς, ὑπὸ τοῖς αἰθερίοις κεῖσθαι, * καὶ ὑπὸ θεᾶς τεταγμένοις δικασταῖς, καὶ πρυκόσιν ἡμῖν

legibus noſtra dirigens. Si vero, inquit, cuſtodes vitæ pro merito definiti ſunt, conſtat & vitæ tempus, quod ſinguli ſortiti fuerint, impleturos. Non enim licet vitam ſervare tempus indefinitum habentem. Quare oportet tempus definiri, ut fatalis vita conſervetur. Modum vero mortis ſimul determinari cum tempore, tanquam partem ultimam vitæ pro merito diſtributæ. Etenim ortu definito, neceſſe eſt & finem definitum eſſe. Initium ortus definit Fatum migrationis è vita, quod Fatum divina voluntas eſt, & lex juſtitiæ Dei. Fatum. Quare etiam mortem definitam ſervabit Fatum tranſitionis hinc illuc. Quare definitum eſt, quibus ad vitam, & ad mortem veniemus. Si enim hæc deſtinata non ſint, & omnis vita infinita, nec melioris ſortis particeps. Ubi enim, aut in quibus, judicii divini, & diſtributionis ſecundum merita erit cura, dum ea quæ in corpore & externis temere, ac fortuito nobis accidunt? Non enim hæc inordinata relinquemus, animi conſilia & judicia, & impetus à meliori neceſſitate fieri dicemus. Sic enim virtutis & malitiæ non nos ipſos, ſed illam accuſaverimus. Neque enim æquum eſt fatali neceſſitati adſcribere, quæ animo, vel corpori, vel externis accidunt. Sed neque omnia ferri temerariis aut fortuitis caſibus par eſt: Mente principatum omnium tenente, & Deo omnium exſiſtente cauſa. Neceſſario itaque relinquitur arbitrium liberum in nobis eſſe, & juſtas retributiones liberis actionibus penes ætherios eſſe à Deo judices ordinatos, & noſtri

μᾶλλ ὀπιμᾳείαλς. ἐεὶ τ γὰ ὄνλων τ καθ' ἡμᾶς, ἢ τὸ πάντα ἰωᾶσκάλς, ἢ τὸ μηδὲν, ἢ τὸ ἐπιλλαγμένως ἢ ὡς δεῖ τ ἴσλω ἀτοπίαν ἔχει, ἢ θεωνοίας πάσης ὑπόσης ἐσὶν ἀναιρετικόν. ἥτε γὰ τ πρὸς ἀξίαν ὑπόθεσις, πάντως ζωιεπάγει τ πρόνοιαν, ἢ τ ἀπ' αὐτῆς εἰωᾳμένλω· ἢ ἡ προνοητικὴ κείσις, δίκη ἢ νόμῳ τὰ ἀνθρωπεῖα τάτ]ᾳσα, τ αὐτεξσίᾳ ἡμῶ ἢ προαιρετικῆς ἀρχῆς δεῖ). ὥσε μέρ ἐσὶ τ ὅλης προνοίας ἠ εἱμαρμένη, τὸ πρὸς τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς δικαιστικῶς ἁρμοζόμενον. ἀνθρωπίνων δὲ ψυχῶν ἐνέργεια ἡ αὐτοκίνητ πραίρεσις, ἢ τὸ λεγόμενον ἐφ' ἡμῖν, ὃ δὴ τοῖς θείοις δικασᾶς ὑπόθεσις ἔυλογ γίνε τ ἀνίσε διανομῆς· τὸ γ τυχαῖον, ὅλον τοῖς θνηλοῖς ἢ ἀλόγοις ἐπο-

* al. γέ- δέδο)* ῥυέσεσιν. ἕ γὰ καθ' ἕκασον τεταγμένως
νεσιν. ἕ δὲ καλά πνα λελογισμένλω ἀξίαν, ὁ μ τῷδε τῷ πρὸς σβεννυμένῳ, ἀὴρ γίνε), ὁ γ τῷ ἀέρος παχυνομένῳ, ὕδωρ· ἕ δὲ ὁ τῶνδε μ τ σιτίων, ἵππε σῶμα ἢ κυνὸς, ὁ τῶνδε γ μᾶλλ π. μὴ ἀ

* al. πάνλα ὁ πάντων τ* προαιρετικαῖς μεταβολαῖς
προπί- δικαίᾳ) γίνεδαι, διὰ τὸ κοινὸν τ ὕλης, ἢ πρὸς
πτώσαις πάντα εὐάγωγον· τοσοῦτον τάξεως μετέχονλα ἢ θείας ἀνάγκης, ὥσε χτ ῥυθ ἕκασα διασώζεσθαι, ἢ συμπαραθεῖν πρὸς τὸ αἴδιον τῇ διαδοχῇ τοῖς ὑποσήσασιν αὐτὰ αἰτίοις. ὁ γ τοῖς χτ μέρος ζώοις τ ἢ φυτοῖς, ἢ αὐτοῖς τοῖς ἀψύχοις, ἕ δὲν διώρισται, ἕ δὲ τέτακ), ὡς πρὸς ἀξίαν ἀ-

* al. ποδιδόμενον πάθος· τῷ μήτ ὁ* προθιοτ ἀμοι-
προθι- βάς πνας αὐτοῖς ἐποφείλεδαι, μήτ' ὀπὶ τοῖς νῦν
ωτῆς. δρωμένοις προσδοκᾶδαι εὐθυΐας. ἕ γὰ ἐπισπᾶλεδέ π ὁ ἀμείνοις ἐκ τοῦ αἰδεείου τόπου τὴν ὑπόβασιν ποιησάμενον, ἵνα καὶ τῇ θείᾳ

κείσει

ſtri curam gerentes. Cum enim tria ſint in nobis, omnia nimirum neceſſario fieri, aut nihil, aut viciſſim, vel ut oportet, æque abſurdum eſt, & æqualiter omnem tollit providentiam. Merita enim prævisa una ſecum omnino inducunt providentiam, & deinde Fatum, & judicium providens, juſtitia & lege humana ordinans, libero ac voluntario indiget principio. Quare pars eſt totius providentiæ Fatum ad humanas animas judiciaria lege accommodatum. Humanorum vero animorum operatio, libera actio eſt, & quod dicitur in noſtra eſſe poteſtate, id divinis judicibus rationi conſentanea occaſio eſt inæqualis diſtributionis. Fortuitum vero totum mortalibus & brutis tribuitur generationibus. Non enim in ſingulis ordinate, neque juxta prævisa merita procedit; ſiquidem ex igne extincto aer fit, ex aere condenſato aqua; neque ex his cibis equi vel canis corpus, ex aliis vero aliud quid exſiſtit. Sed omnia ex omnibus temere poſſunt produci propter communem materiam, & omnia in ſe ſuſcipientem, eumque ordinis, divinæque neceſſitatis modum participat, ut ſingula ſuo quæque genere conſerventur, & occurrere ad æternitatem ſucceſſione quadam, cauſis ſubſiſtentibus. In animalibus ſingulis, & plantis, & aliis inanimatis, nihil definitum neque ordinatum eſt, quaſi pro meritis merces, quod ex priore vita remuneratio nulla illis debeatur, nec pro iis quæ nunc faciunt pœna exſpectanda. Non enim iis aliquid acceſſit ex locis ætheriis, quod baſim conſtituat, ut divino judicio

Vide initium Enchiridii Epicteti.

κείσει παιδαγωγηθῆ πρὸς ἐπάνοδον· ὡς ἐν τοῖς
καθ' ἕκαστα ἀνθρώποις τὰς λοιμικὰς καὶ ἀδυνάτους
* al. πλείσης. ψυχὰς ἐκεῖθεν καταύσας, ἀνάγκη * πλεῖον ὀπ-
τροφῆς καὶ κηδεμονίας τυγχάνειν πρὸς τὴν συν-
γλυῶν πρὸς ἐπανόρθωσιν τὴ εἰς κακίαν ἐπιφο-
ρᾶς. διὸ πάσχουσί τε, καὶ αἴρεσιν ἐν αὐτοῖς τοῖς
* al. ἀναιρεῖ. πάθεσι καὶ πάλιν * αἱρεσιῶν, καὶ πάσχουσι πρὸς
τὴν ἀξίαν τῆς αἱρεθέντων. διὰ τοῦτο οὖν πολὺ
τὸ ὡς ἔτυχεν ἐν τοῖς ἀλόγοις, καὶ τὸ θείας κεί-
σεως ἄμοιρον. ἐν ᾧ τοῖς καθ' ἡμᾶς καὶ τὸ δοκοῦν
εἶ τυχαῖον, εἰς τὴ τῆ προνοητικῆς εἱμαρμένης
ὑπηρεσίαν τελεῖ. ὥστε δοκεῖν μὲν ἀπὸ ταυτομά-
του πάσχειν ἡμᾶς, καὶ ὁμοίως τοῖς ἀλόγοις ζώοις·
τοῦτο ᾧ πάσχει περί τε σῶμα, καὶ τὰ ἐκτὸς, ὧν ἡ
ἔφοδος κείσις ὥρισε. τῇ γὰρ περὶ τε ἡμᾶς ἐπι-
τάσει τε καὶ ἀνέσει, καὶ τῇ παντοίαις τούτων με-
ταβολαῖς, τὸ αὐτεξούσιον τῆ ψυχῆς παιδαγωγεῖ-
* al ἐυ- ται πρὸς * ἐυταξίαν. δῆτον μὲν, ἐὰν ἐυγνω-
ξίαν. μόνως ὑποδέχηται τὰ περὶ ταῦτα συμβαίνον-
τα πάθη· ἐν πολλαῖς γὰρ καὶ μακραῖς χρόνου περι-
όδοις, ὅταν ἰταμῶς καὶ ἀνοήτως πρὸς αὐτὰ διατε-
θῇ. τότε γὰρ δίκας μὲν ὑπέχει τῆ ἀγνωμοσύ-
νης, ἀδὲν ᾧ ἧττον δι' ὧν πάσχει, φέρει πρὸς τὸ
δέον.

Ὅπ αὐτεξουσίους ἔχει ἡ ψυχὴ τὰς κινήσεις καὶ
περὶ τῆ Προνοίας.

Ὅτι ἡ ψυχὴ, φησὶν, ἐκ ἀναίδυνον ἔχουσα
τῆς ὁποιασοῦν αἱρέσεως τὴ ὁρμὴν, καὶ ὑπὸ
τοῦ περιέχοντος κρείττονος γένους ὑπεξαιρεῖ
ἀξιοῦται, δίκης καὶ καθάρσεως καὶ τιμω-
ρίας τυγχάνουσα ἀεὶ πρὸς τὴν ἀξίαν τῆς ἐ-
αυτῆς διαθέσεων. καὶ τὸ μὲν ἑλέσθαι, ἐφ'
αὐτῇ κεῖται· τὰ δ' ὑπομένοντα τῆς αἱρέ-
σεσι,

judicio ad reditum ducerentur : quemadmodum in ſingulis hominibus animos rationis participes & immortales inde advenientes, neceſſe eſt maximæ curæ ac ſolicitudini cognatis eſſe, ne in malum, id quod proni ſunt, dilabantur. Propterea patiuntur quidem , & ſimul patiendo acquieſcunt : & rurſum libere volunt, ac patiuntur ad meritum liberi arbitrii conſequendum. Quapropter fortuitum, & carentia divini judicii brutis convenit. In noſtris autem actionibus, etiam quod fortuitum videtur præviſo Fato inſervit: adeo ut Fortuna nobis, non ſecus atque brutis, dominari videatur; eaque nobis accidant in corpore atque externis bonis, quæ judicium præſidis inſtar definivit. Remiſſione enim & intentione, variiſque mutationibus eorum quæ nobis accidunt, libera animi voluntas ad moderatum ſtatum deducitur : citius quidem, ſi adverſa quæ circa hæc accidunt conſtanter ferat ; longiore vero tempore, ſi impotenti atque amenti animo illa tolleret. Tunc enim perfidiæ pœnas dat, & nihilominus quæ patitur ferat neceſſe eſt.

Animam liberos habere motus, & de Providentia.

Cum anima, inquit, quibuſcunque in actionibus liberis crimine non vacet, & digna ſit quæ à poteſtate ſublimiore continenter regatur, pœnam, purgationem, atque ſupplicium pro meritis adipiſcitur. Atqui libera electio ab ea pendet ; quæ vero liberis contingunt actionibus,

σεσι, τῇ τ προνοίας κείσει ὠθεισα, πρὸς ἀξίαν ἀμφιβολίαν τὰς ψυχικὰς διαθέσεις· καὶ ὥτω αἱρεθεῖ τ ἅμα καὶ κληρωθῇ τ αὐτ βίον λεγόμεθα. ἢ γὰρ ὅτι τοῖς εἰργασμένοις ἡμῖν τεταγμένη ἀμοιβὴ, καὶ τ θείαν ὑπεισαγίαν ἐκφαίνῃ. ὥστε ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος αὐτεξουσίως [μὲν] ἔχειν ἡμᾶς τὰς κινήσεις, εἰ καὶ ἄλλοι ἄλλων μᾶλλον καὶ ἧττον. καὶ αὐτοὶ ὁ χ ὁμοίως ἀεὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν διασώζομεν, ἐκ ἀδεωότους ὁ τὰς πρὸς τ ἀξίαν ἀνταδόσεις. καὶ τοῦτο [δὲ] τ ἄγαθ ἡμᾶς πρὸς τὰ τῇδε, καὶ πάλιν ἐντεῦθεν ἀπάγαθ *εἱμαρμένῃ, πλέγμα ὄσαν καὶ ζωοδρομοῦ ἀνθρωπίνης προαιρέσεως καὶ θείας κείσεως. ὥστε ἑλομένους ἡμᾶς ἃ βουλόμεθα, διὰ τὸ τ προαιρέσεως ἀδύλωτον, πάσχειν πολλάκις ἃ μὴ βουλόμεθα, διὰ τὸ τ *προαιρέσεως ἀδιάπλαιστον. ἐν ὅλῳ δὴ τῷ ἀφορίζομένῳ τά τε ἅμα κεῖ, ὅσα συνεκτικὰ τ ἀνθρωπίνης ζωῆς· καὶ ὁ καιρὸς, καὶ ὁ τρόπος τῶ θανάτου τῷ τ εἱμαρμένης ψηφίσματι ⟨συνδιατέτακ⟩.

* al. εἱμαρμένη.

* al. κείσεως.

Ὅτι, φησὶν, ὀπισθῆσαι ἄξιον, ὡς ἡ ψυχὴ ὅτε ἐν τῇ πρὸς νοῦν ⟨ρεφῇ⟩ τ τῦ ποτὲ ἀνοπτάνειν ἀδύνειαν ἀφίρε⟨ῖ⟩, ὅτε ἐν τῇ ἐχάτῃ κακίᾳ τ τοῦ αὖθις νοεῖν δυώμειν καὶ ὀρθῶς μεταγοεῖν. φύσει γὰρ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ τοιαύτη δημιυργηθεῖσα, καὶ πρὸς τ θείαν ⟨ὐ⟩ζωίαν, καὶ πρὸς τὴν θνητὴν γένεσιν ὀπτηδείως ἔχει, ἀνὰ μέρος ἑκαλέραν προβάλλεσα δυώμειν, ἐπεὶ καὶ χ πρόνοιαν θεῦ πρὸς ἄμφω γεγένη⟨ται⟩. ὅτω γὰρ τὸ μὲν δυώδαι αὐτὴν πολιτδίεδαι, κατ' ὐσίαν κέκλη⟨ται⟩. τὸ δ' πλέονα χρόνον ἄνω διάγειν ἢ κάτω, πρὸς τ αὐτοκίνητον αὐτῆς συμβαίνει διάθεσιν. διὸ αἱ μὲ μυειλεῖς, αἱ δ τειχιλεῖς φριόδως λέγον⟨ται⟩ ποιεῖδαι, τῆς ἀρετῆς ὀπτεμνομένης τ

nibus, Providentiæ judicio affectus animi pro meritis compenſante definita ſunt: & ſic eligere, atque una ſortiri vivendi genus dicimur. Compenſatio autem meritis noſtris definita divinam oſtendit Providentiam. Itaque ab initio ad extremum uſque, liberos animi motus habemus, alii plus quidem, minus alii; nec ipſi ſimiliter ſemper in nobis illam libertatem ſervamus, nec mercedem æquam omnes conſequimur. Atque id quod nos huc ducit, & hinc rurſum abducit, nexus videlicet & concurſus voluntatis humanæ atque divini judicii, Fatum eſt. Quo fit ut libertate arbitrii noſtri, quæ volumus agentes, frequenter propter certum Dei judicium, quæ nolimus patiamur. Generali itaque decreto cum ea quæ vitam humanam participant contineantur, tum tempus, ac mortis genus una cum Fati decreto ordinata ſunt. Operæ pretium eſt, inquit, ſcire, animam neque tum cum ad mentem convertitur, imbecillitate aliquando intelligendi privari, neque in extrema malitia rurſus, intelligendi atque reſipiſcendi facultate. Sic enim anima humana natura ſua condita eſt, ut partim ad divinam felicitatem, partim ad humanos caſus accommodata ſit. ac per vices utramque facultatem promat, ſiquidem juxta Dei Providentiam ad utrumque apta eſt. Sua enim natura ſic regitur. Quod autem diutius in ſummis quam in infimis degat, id arbitrii ſui libertate conſequitur. Quocirca aliæ intra decem millia annorum, aliæ intra tria millia curſum conficere dicuntur, virtute errorem reci-

τ̃ πλάτωνι, κ̀ τ̃ ζωτόνυ τ̃ν ἀγαθ̃ν ἔρωτ@ ὑφαιρεμέν τ̃ πολιτικ̃ς λειτουργίας τὸ πολυχρόνιον.

Ἐκ τ̃ β'. λόγου.

Τίνα κατ' ὐσίαν λέγεται ποιεῖν.

Ὅτι, φησὶ, κατ' ὐσίαν ἐκεῖνα λέγεται ποιεῖν, ὅσα μένοντα ἀτρέπτως ἐν τ̃ *αὐτ̃ ὐσίᾳ κ̀ ἐνεργείᾳ, κ̀ μηδὲν ἑαυτ̃ ἀπομειζόντα, μηδὲ κινουμενα πρὸς τ̀ τ̃ γινομένων ὑπόστασιν, κατ' αὐτὸ μόνον τὸ εἶναι ὅ ὅτι παρέχει τ̀ τ̃ δευτέρων γένεσιν. οἷς ἕπεται μήτε ὑλῃ προσχρῆσθαι, μήτε ἀπὸ χρόνου ποιεῖν, μήτε εἰς χρόνον παύεσθαι, μήτε ἔξω τ̃ τ̃ τοιούτ@ ἐνεργείας κεῖσθαι τὸ γινόμενον. ταῦτα γὰρ πάντα τῇ χρ̀ συμβεβηκὸς ἐνεργείᾳ παρέπεται, ὡς ὅλῃ τ̃ οἰκοδόμ., κ̀ τ̃ν ὁμοίων.

Ὅτι, φησὶν, ὁ Πλάτων ἐν Φαίδρῳ λέγων· τ̀ ὑπερουράνιον τόπον· ὅστε τις ὑμνησέ πω τ̃ν τῇδε ποιητὴς, ὅστε ποτὲ ὑμνήσει κατ' ἀξίαν. τόπον νυν ὀ τ̀ κυρίως φησὶν, ὄντ γὰρ σωμάτων ἐστὶ περιεκτικός· τόπον ὃ νυν ἀντὶ τ̃ ὐσίαν τοιάνδε, κ̀ γένος τοιόνδε, λέγει, οἷον ὑπερκόσμιον κ̀ νοητὸν, ὥσπερ εἰώθαμεν περὶ γραμμάτων πνῶν διηγούμενοι λέγειν.

Ὅπ κατ' ἐκεῖνον τ̀ τρόπον τ̃ λόγου γνώμενοι, ἐρῶμεν, τὸ κεφάλαιον ἐκεῖνο κ̀ τὸ εἶδος τ̃ν πραγμάτων, τόπον καλοῦντες.

Ὅτι ἐν τοῖς νόμοις Πλάτων, φησὶ, τὸ διαφέρον τῆς περὶ ἡμᾶς τοῦ θεοῦ προνοίας ἐνδείκνυται, λέγων· ὡς θεὸς μὲν πάντα, καὶ *ἴσ. δῆλός ὅτι. μὴ θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τὰ ἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξύμπαντα. ἐξ ὧν * δῆλόν ὅτι τοῖς

dente,& vehementi bonorum ſtudio terreni obſidii diuturnitatem tollente.

E libro ſecundo.

Quænam dicantur per ſe agere.

ILla, inquit, per ſe agere dicuntur, quæ cum ſine mutatione in ſua eſſentia atq; operatione maneant,& ſine ulla ſui mutatione ad eorum quæ generantur ſuſtentationem moveantur, eo ſolum quo ſunt id quod ſunt, res à ſe diverſas producunt. Ex quibus efficitur, illa neque materia uti, neq; ab aliquo tempore incipere, neque in aliquod tempus deſinere,neque extra agentis operationem id quod ſit conſiſtere. Hæc enim omnia ſecundum accidens operantem comitantur, verbi gratia,in ædificante, & id genus aliis.

Plato in *Phædro* ait, locum cœleſtem Poetarum ullum neque laudaſſe hactenus pro dignitate, neque laudaturum. De proprio autem loco non loquitur, qui corporum eſt capax. Sed per locum talem eſſentiam, aut tale genus intelligi, qualis cœleſtis eſt, quæque intellectu percipitur, uti ſolemus de ſcriptis quorumdam loquendo dicere. Quo etiam modo loquendi dicimus, caput & formam rerum locum appellantes. Plato in Phædro.

Idem *Plato* de Legibus,diſcrimen divinæ erga nos providentiæ oſtendens, ait, Deum omnia, unaq; Fortunam & Occaſionem humana cuncta gubernare. Hinc conſtat adſignaſſe illum Plato lib. 4.de legib.

τοῖς μὲ ἀπαθέσι καὶ ἀεὶ τελείοις, καὶ διὰ τοῦτο ἀναμαρτήτοις, τὴν καθαρὰν καὶ μονοειδῆ τῶν θεῶν ὑπόστασιν παρέχουσαν· τοῖς δὲ καὶ εἰς ἄνοιαν ποτὲ τραπομένοις λογικοῖς, καὶ διὰ τοῦτο κακίας ἀναπιμπλαμένοις, τὴν συμμιγῆ καὶ ἐπιδεᾶ καὶ τύχας παρέχουσαν ἀποδιδόασι. ἔστι γὰρ ἡ μὲν τῶν ἀγαθῶν παρεκτεινομένη δόσις, καὶ ἡ κατὰ φύσιν * προϊόντων πίπτουσα, ἴδιον ἔργον τῆς καθαρᾶς προνοίας· ἡ δὲ τῶν παρὰ φύσιν διατεθέντων διόρθωσις, καὶ αἱ τῶν ἀμαρτημάτων ἐυθῦναι, τῆς ἐνύλου, καὶ τύχης καὶ καιροῦ παρεπομένης. ἐπὶ γὰρ τῶν παρημμένων λόγον ἡ θεία κρίσις τοῖς μὲν ἡμῶν * ἐμφέρει τὰ δεινὰ, τοῖς δὲ οὐ τὰς εὐπαθείας ἀποδίδωσιν· ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεως τῶν προσεβισμένων ἀξίας. ἐπεὶ καὶ ἔνιοι ἡμῖν δικαστῶν τὴν ἰατρικὴν τέχνην, ἣν παραλαβόντα τοὺς ἐπὶ ἔσω νοσήσαντας, πάντα πρὸς τὸ δέον αὐτοῖς σωτήριά τε καὶ καιρὸν, ὃ ἂν αὐτοῖς τοῖς θεραπευομένοις εἰδῆ λυσιτελές. καὶ διὰ τοῦτο ἡ μὲ ἀξίαν τῶν πεπονθότων ἄλλοτ' ἄλλη τυγχάνουσα, καὶ τῶν αὐτεξουσίων κινήσεων ἐνδιατιθεμένη, τύχῃ τῇ περὶ ἡμᾶς προνοίᾳ συμμίγνυσιν· ἡ δὲ προσήκουσα ἑκάστοις τάξις, τῆς τιμωρίας καὶ τῆς καθάρσεως καιρὸν σωφρονεῖ. τύχης δὲ καὶ καιρῷ τῇ θείᾳ προνοίᾳ σωπατουμένων, τὸ ὅλον * πλέγμα γίνεται εἱμαρμένη· ἐκ μὲν τῆς ἀνθρωπίνης προαιρέσεως τῆς τύχῃ προσλαβόντα, ἐκ δὲ τῆς θείας κρίσεως ἐκφέρουσα τὸν καιρόν. καὶ γὰρ τέχνης ἐστὶν, ἀφορίσαι τὰ μέτρα τῆς θεραπείας· τῷ δὲ ἀνθρώπῳ, διατεθῆναι ὅπως, ὥστε τομῆς δεηθῆναι, ἢ καύσεως, ἢ ἀλλης πινὸς ἀλγεινῆς θεραπείας. πολλαχῆ δὲ, φησὶ, καὶ ὁμοδι ὁ Πλάτων τὰ τοιαῦτα φιλοσοφεῖ περί τε τῆς ἀνθρωπίνης ὑσίας, καὶ τῆς ἀπὸ-

* al. προϊόντων ῥῆσις.

* Συμφέρει.

* πρᾶγμα.

lum Dei Providentiam puram & ſui ſimilem, rebus affectione carentibus, ſemperque perfectis, ideoque non aberrantibus; iis vero quæ aliquando in amentiam incidunt ratione prædita, ideoque malitia implentur, Occaſioni atque Fortunæ mixtam Providentiam attribuiſſe. Præcedens enim bonorum largitio, & ex natura accedentium conſervatio, puræ proprium eſt opus Providentiæ. Eorum vero quæ præter naturam compoſita ſunt correctio, erratorumque pœnæ, materiatæ eſt opus Providentiæ, utentis Fortuna & Occaſione. Non enim, ut ex prædictis colligitur, divinum judicium hominum quoſdam calamitate afficit, alios vero proſperos reddit, ſed ex cujuſque antecedente merito. Cum autem medicinæ ſimile ſit judicium judicum nobis præſidentium; quæ ars ægrotantium curam ſuſcipiens, omnia illis, ut par eſt, opportune præſcribit, prout infirmis expedit: propterea meritum eorum qui judicantur, cum alias aliud ſit, atque arbitrii libertate mutetur, Fortunam divinæ erga nos Providentiæ commiſcet. Ordo autem ſingulis conveniens, ſupplicii atque expiationis Occaſionem ſecum inducit: Fortuna autem & Occaſio divinæ Providentiæ conjuncta, generale Fatum efficiunt, ex humana voluntate Fortunam accipiens, ex divino autem judicio Occaſionem. Etenim artis eſt curandi modum definire, hominis vero ſic affici, ut ſectione indigeat, vel uſtione, vel alia quadam moleſta curatione. Paſſim vero & aliquid hoc modo *Plato* de humana natura, & Fato, providentia

*ἀποδιωύσης ἡμᾶς πρὸς τὴν τοιαύτην εἰμαρμένης.

Τίς ἡ φιλοσόφου καὶ ἐρωτικῆς διαφορά.

Ὅτι ἀποδιδὺς, φησὶν, ὁ Πλάτων φιλοσόφου καὶ ἐρωτικῆς διαφορὰν, καὶ πῶς ἰσοτίμως ἀνάγκης λέγον[ται]· φιλοσοφῆται μὲν ἀδόλως λέγει τὴν θεωρίαν ἀνὰ πρᾶξεως πολιτικῆς ἀγαπήσαντα, καὶ πάντα τὰ ἄλλα παρ' ἓν θέμενον, καὶ τῇ καθαρτικῇς ἀρεταῖς ἑαυτὸν παραδόντα, τῇ πρὸς μόνιμα τὸν ἱερὰν τελείωσιν * ἀγωγῇ, ὡς ἂν Θεαυτήτῳ διέξεισιν. ἄλλ' ὁ μὲν * ἀδόλως φιλόσοφος καὶ Πλάτωνα τοιοῦτος. ὁ δὲ ἐρωτικὸς λέγεται παρ' αὐτῷ, * ὃς καὶ παιδεραστῆσαι μὴ φιλοσοφίας, ὁ ταῖς * πραγματικῇς ἀρεταῖς διὰ τὸ θεῖον καὶ [τὸ] αὐτοκαλὸν ἀναπτηθεὶς, καὶ τὴν νοητὴν ἀγαθῶν τε μετάδοσιν ἐπιποθήσας, πολιτικὸν τῷ ὄντι καὶ παιδαγωγικὸν ἐρώτων τὸν βίον μεταχειριζόμενος. καὶ τοῦτο ἐν πολιτείᾳ παραδίδωσι, τοὺς φιλοσόφους λέγων ἄρχοντας τῆς πόλεσιν ἐφεστάναι, ἵνα λήξωσί ποτε τῶν κακῶν· καὶ * ὡς ἂν ἄν ποτε * εὐδοκιμήσειε πόλις, εἰ μὴ αὐτὴ διαλάμψειαν οἱ τῷ θείῳ παραδείγματι χρώμενοι. τίς γὰρ ὁ τρόπος τῆς διαλάμψεως; ὅτι λαβόντες, ὥσπερ πίνακα, πόλιν τε καὶ ἤθη ἀνθρώπων, πρῶτον μὲν καθαρὰν ποιήσειαν, καὶ μὴ τοῦτο ὑπολάβοιτο αὐτὸ ῥᾴδιον τὸ ἔργον τῆς πολιτείας. ἔπειτα, οἶμαι, * ἀπεργαζόμενοι αὐτὴν, πυκνὰ * ἂν ἑκατέρωσε ἀποκλέποιεν, πρός τε τὸ φύσει δίκαιον, καὶ καλὸν, καὶ σῶφρον, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ * πρὸς ὀνείνο αὖ, ὃ τοῖς ἀνθρώποις ἐμποιεῖ, * καὶ, ὡς Ὅμηρος ἔφη, τὸ θεοειδές * τι καὶ θεοείκελον· καὶ τὸ μὲν ἐξαλείφοιεν, τὸ δὲ πάλιν ἐγχεάφοιεν ἐς * ὅ, τι μάλιστα τὰ ἀνθρώπινα ἤθη θεοφιλῆ ποιήσειαν. τοιοῦτος ἔστι πολιτειῶν ζωγράφος ὁ παιδεραστῶν μὴ

φιλόσοφ-

* ἀποδιωύσης
θωύσης
* ἀνάγωγῆ.
* ἀδόλος.
* al. ὡς.
* πραχτικῇς
* εὐδαιμονήσῃ.
* al. ἀνατεκατέρωσε.
* al. ὡς.
* al. ὡς ἔφη, τὸ θεοειδές
* al. ἂν ἑκατέρωσε
* al. τε.
* al. ὅτω.

dentia quadam noſtra regente, philoſophatur.

Differentia Philoſophi & amatoris.

PLato diſcrimen ponens, inquit, inter Philoſophum & amantem, & quomodo honore inter ſe pares dicantur, Philoſophari quidem eum dicit, qui ſoli deditus contemplationi, ab aliis omnibus abſtinet, puriſque virtutibus ſe dedicat, ut tandem perfectus evadat, quemadmodum in *Theæteto* ait. Atq; hic abſolute *Platoni* Philoſophus eſt. Amatorius vero ei vocatur, qui ut cum philoſophia liberos amet, propter ipſam honeſtatem ac divinitatem in virtutibus quæ ad operationem tendunt exercitatus, & ſpiritualium bonorum uſum adeptus, civilem vitæ rationem, educationeſque liberorum ſectatur. quod in libris de Repub. tradit: Philoſophos potiſſimum civitatum eſſe principes, ut eas aliquando malis eripiant; neque florentes unquam fore Reſp. niſi divino utentes exemplari, eas definiant. Quæ autem definitionis aut deſcriptionis hujus ratio eſt? nimirum ſumptam civitatem, moreſque hominum veluti tabulas puras imprimis reddant: deinde Reip. formam pingant. Denique eo confecto, frequenter, & undique ad id quod natura juſtum eſt & honeſtum, & his ſimilia, reſpectum habeant, rurſumque ad eam, quæ hominibus inſita eſt, ut *Homerus* ait, Dei ſimilitudinem ac formam; & aliud quidē expungant, aliud vero inſculpant, quod moribus Deo maxime charos mortales reddat. Talis eſt Rerumpub. pictor amans cum Philo-

φιλοσοφίας, τυτέστιν, ὁ μὴ θεωρητικὸν νῦν πολιτικόν. παῖδα γὰρ εἶδε τὴν αἴσθησιν· καὶ τὸ ἐν αἰσθήσει κακὸν, * ὡς πρεσβύτην καὶ παιδαγωγὸν τῆς αἰσθήσεως, τὸν νοῦν. διὸ τὸν μόνῳ χρώμενον ἐν σωφροσύνῃ τῇδε σώφρονι, ἀβλαβῶς φιλοσοφεῖν ἀποφαίνει, τυτέστιν, ἀπραγμόνως καὶ ἀύλως καὶ ἀχοιτιδίτως. χοιτεύειν γάρ πως ἡ αἴσθησις ἐθέλει ζωῆσα, καὶ ἀναπείθειν τὸν λογισμὸν, μὴ ὑπύλων τὰ ἀγαθὸν ὑπολαμβάνειν οἰκεῖον. τὸν δὲ τὴν αἴσθησιν καὶ νοῦν διατάττοντα, παιδεραστεῖν λέγει μὲν φιλοσοφίας, φυλακτήριον ἔχοντα μέγιστον τὸ ἀνεξαπατήτως καὶ τὴν αἴσθησιν ἐνεργεῖν, καὶ θεωρητικὸν νοιῶν. εἰκόνας ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ γράφειν ἐᾷ, τὰ μὴ ἀνθρώπων ἐπανορθώμασιν ἤθη, ἕως * al. γάρ. εἰς ὅσον ἐνδέχεται θεοφιλῆ ποιήσειν. ἃ * ὃ ὀκεῖ ὁρᾷ, ἐγγεγράφθαι ἐν ψυχαῖς πειρᾶται ὁ τῷ θείῳ χρώμενος παραδείγμασι ζωγράφος· ἐνδὲν μὲν τὸν πρώτου καὶ νοῦν ἀπολαύοντος, * al. φιλανθρωπία δὲ ἀυτῷ δοκοῦν διαφέρειν, ὥσπερ αὖ ὀκεῖνος τύτου τῇ ἰδιοπραγίᾳ κεφαλῆ. τοιαῦται δὲ πρὸς ἀλλήλας ἔχουσες διαφοραί· ὁ μὲν, τὸ ἀβλαβῶς, τυτέστιν, ἐνδεῶς καὶ ἀνεπιστρόφως τὰ ἀνθρωπίνων πραγμάτων· ὁ δὲ, τὸ ἐρωτικῶς, ὁ ταὐτὸν ὃν τῷ φιλανθρώπως καὶ κοσμικῶς τὰ συγχωρῶν· ὅμως διὰ τὸ μίαν αὐτοὺς καὶ τὴν αὐτὴν φιλοσοφίαν κεκλῆσθαι, τὴν ἀποκαταστάσεως ἰσοτίμως τυγχάνειν λέγουσι, ἰσοχρονίως

φιλανθρωπίαν.

Philoſophia, hoc eſt, qui una cum ſpeculatione in Repub. verſatur; cui pro liberis Senſus ſint; quodq; in iis honeſtum elucet, & his longe antiquior ac major, veluti Senſuum Pædagogus, Mens ſit. Propterea cum, qui ſola mente utendo, in rerum humanarum deſpicientia moderate verſatur, perfecte philoſophari, hoc eſt, ſine labore, à materia ſejunctum, ac ſine præſtigiis affirmat. Senſus enim Menti conjunctus faſcinare Rationem, atque flectere ſtudet, ut quod materiæ conjunctum eſt, bonum ſibi proprium exiſtimet. Qui vero Senſus mente gubernat, eum demum liberorum cum Philoſophia amantem appellat: cui Mens contemplationi dedita pro cuſtodia ſit ac munimento, ne Senſibus operando fallatur. cujus quidem mentis imagines pingere publice privatimque amat, mores hominum dirigens, dum, quoad fieri poteſt, Dei amantes, hoc eſt, pios reddat. Quod autem in imagine pictor perſpectum habuit, divino uſus exemplari, id aliis quoque inſculpere conatur; nihilo quidem hic altero Philoſopho mente inferior, cum humanitate ſuperior appareat, quemadmodum ille huic privatis commodis antecellit. Atque hoc quidem inter ſe diſcrimine differunt: Philoſophus quidem perfecte, hoc eſt, parum aut nihil humana curans negotia; amatorius vero, hoc eſt, cognatorum atq; affinium negotia gerendo, in eos beneficus: nihilominus quia æqualiter Philoſophiam adepti ſunt, pari quoque perfectionis gradu cenſentur, pa-

ri

χρονίως περιόμενοι, καὶ τῆς αὐτῆς ἀναγωγῆς ἀξιούμενοι.

Ἐκ τοῦ γ'. λόγου, κεφ. ι'.

Ὅτι νόμοι, καὶ λογισμοὶ, καὶ ἀρεταὶ, καὶ ὅσα τοιαῦτα, τῇ προνοίαν συνεισάγουσιν.

Οὐ μάτην οὖν, φησὶ, νόμοι κεῖνται τοῖς ἀνθρώποις, οὐδὲ λογισμὸς εἰκῇ δέδοται, οὐδὲ τὸ βέλεσι παρέλκει, οὐδὲ τὸ ξυνετὸν περιττὸν, εἰ πρόνοια τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἦν· ἀλλὰ νόμῳ καὶ δίκῃ τὰς ἀμοιβὰς τῶν προαιρέσεων τάττουσα. οὐδὲ μὴν, εἰ ταῦτα ἀναγκαῖα καὶ καλὰ καὶ σωτήρια, ἡ τῆς προνοητικῆς εἱμαρμένης τάξις ἀνήρηται, ἢ τὸ ἐφ' ἡμῖν τοῖς ἐξ ἐφ' ἡμῖν παιδεύουσα πάθεσι. διὰ τί γὰρ μᾶλλον ταῦτα βεβαιοῦται, ἢ διὰ θατέρου θάτερον ἀναιρεῖται. πρόνοιας γὰρ οὔσης, ἀνάγκη καὶ νόμους, καὶ λογισμοὺς, καὶ εὐχὰς * παρεῖσα ἡμᾶς ὠφελεῖν· μὴ οὔσης δὲ, (οὐ) μόνον ἀνόνητα παντελῶς ταῦτα, ἀλλ' οὐδὲ τῇ ἀρχῇ τοῦ εἶναι δυνάμενα. διὸ καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν τῇ προνοίαν συνεισάγει· καὶ ἡ πρόνοια τὸ ἐφ' ἡμῖν. ἡ γὰρ ἡμετέρα προαίρεσις τῷ δικαίαν εἱμαρμένην κρατοῦσα, καὶ αὐτὴ τῷ αὐτεξούσιον ἡμῶν κίνησιν βεβαιοῦται. ἵνα δὲ μὴ καθαρὰν καὶ λελογισμένην προσάγωμεν τῷ θεῷ, νόμοις ἐμμένοντες, καὶ εὐχαῖς χρώμενοι, καὶ * εὐβουλίαν πρὸ-

* al. παρεῖσας

* al. εὐβουλία.

ri tempore veluti alis ſublati, & eadem evectione digni habiti.

E libro tertio, cap. 10.

Leges, rationes, virtutes, & ſiqua ſimilia, Providentiam inducere.

NOn fruſtra, inquit *Hierocles*, Leges conduntur hominibus, neque Ratio iis temere data, neque voluntas fruſtra eſt, nec vota facere ſupervacaneum, ſi res humanæ Providentia regantur, Juſtitia & Lege mercedem liberis actionibus tribuente. Neque vero ſi hæc neceſſaria, honeſta & utilia ſunt, idcirco Fati providentis vis tollitur, quod Fatum externis malis id quod in noſtra eſt poteſtate corrigit: ſed hæc per ſe magis invicem confirmant, quam mutuo ſe deſtruunt. Providentia enim exſiſtente, etiam Leges neceſſe eſt, Rationes, & Vota plurimum nobis prodeſſe: illa vero ſublata, non ſolum nihil profuerint, ſed nec tueri quidem Remp. imperiumque poterunt. Propterea quod in noſtra eſt poteſtate Providentiam inducit; & viciſſim Providentia, id quod in noſtra poteſtate eſt. Noſtra enim voluntas juſtum Fatum corroborat, & rurſus Fatum liberum arbitrium confirmat. quod ſi purum ac meditatum Deo adjunxerimus, Legibus ſtantes, Votiſque uſi, & Prudentiam ſectantes,

τηρῶντες, καὶ διὰ πάντων ὀπιμέλειαν ἑαυτῶν ποιούμενοι· τῶν μείζονων ἀγαθῶν τυγχάνομεν. εἰ δὲ τἀναντία· πάντως που καὶ τούτοις τεταγμένων δικῶν τὰς ἐπιτεινούσας οἰσόμεθα ἀλγηδόνας, πείρᾳ τὸ δέον μεταμανθάνοντες. πρὸς αὐτὸ δὲ τὸ εὖ καὶ καλῶς ἡμᾶς διατεθῆναι, τὸ χεῖρον καθαφεύσαντας προαιρέσεως, πλείστων φέρει συντέλειαν εὐχή, καὶ νόμος, καὶ συμβουλή, καὶ τὰ τοιαῦτα, εἰς τάξιν ἄγοντα καὶ συμφωνίαν θεοπειθῆ τὴν ἡμετέραν διάνοιαν.

Ποταπόν ἐστι τὸ ἡμέτερον αὐτεξούσιον.

Ὅτι δὲ τοιοῦτόν ἐστι, φησὶ, τὸ ἡμέτερον αὐτεξούσιον, ὡς τὴν ἑαυτοῦ προαιρετικῶς κινήσεσι πάντα μεταπθέναι δυνάσθαι, τὰ ὄντα, καὶ τὰ γινόμενα. ὅτῳ γὰρ ἂν ἐ μόνον καθ' ἕνα ἕκαστον ἄνθρωπον νόμῳ ἄλλῳ ἐχώρει το, καὶ ἄλλη βίᾳ καταστολὴ, μὴ τὰ αὐτὰ βουλομένων ἁπάντων ἦν· ἀλλὰ καὶ τὴν ἑκάστου διαθέσεσιν, εἴπερ δεσπόται ἦσαν καὶ ὑποποιοὶ, συμμετέβαλε τὰ πάντα, τῶν ὀξυῤῥόπων μεταβολαῖς τὰ ἀνθρωπίνων προαιρέσεων συνεπομένα. διὸ εὐλόγως ἡ δύναμις τοῦ * ἀνθρώπου αὐτεξούσιον, εὐκινήτου ὄντος καὶ ἐφημέρου, ἀδεκνύς ὅτι παντελῶς πρὸς ὑποτάσσειν τινος, ἢ μετάθεσιν, μὴ συνεργουμένη ἔξωθεν. ἀλλὰ δὴ τὰ ὄντα, φησὶ, μὴ μεταπθέτω ἡ ἀνθρωπίνη προαίρεσις, ἐπειδὴ θεῖος νόμος αὐτὰ φυλάττει, μηδὲ τῶν γινομένων ὅσα εἰς κοσμικὰς ἐνεργείας συντελεῖ.

* ἀνθρωπίνου.

Διὰ

ſectantes, ac per omnia curam eorum gerentes, maximis fruemur bonis: contra vero, dolores perferemus his præfixos, ſed qui medicinam adferant, experimento officium edocti. Ut autem bene aut male afficiamur à deteriore voluntate purgatione liberi, plurimum conducunt Lex, Votum, Conſilium, & id genus alia, quæ nos pios, Deoq; conſentientes efficiunt.

Arbitrii noſtri libertas qualis ſit.

NOn tale eſt, inquit, liberum noſtrum arbitrium, ut ſuis liberis actionibus omnia quæ ſunt, quæque fiunt, transferre poſſit. Sic enim ſingulis hominibus novus mundus conderetur, aliuſque vitæ apparatus eſſet, quandoquidem non omnes eadem cupiunt, ſed pro ſingulis cujuſque affectibus (ſiquidem eſſentiam conſtituere poſſent) omnia traducerentur, mutata ſubitis humanarum voluntatum commutationibus. Merito igitur poteſtas hominis libera, facile mobilis, idque quotidie, impotens omnino eſt ad aliquid vel conficiendum vel transferendum, niſi aliunde juvetur. Itaque res conditas, inquit, humana non transferat voluntas, cum Lex divina illa conſervet, neque eorum quæ fiunt, conferat quidquam ad mundum fabricandum.

Cur

Διὰ τί μὴ τὰ ἀνθρώπινα διαθήσεται ὡς βέλεται.

Ὅτι ἐλεύθερόν ἐστι κυρίως, πάλιν ἑαυτῆς, καὶ τοῦ ἑαυτῷ ἀμείνονα ἢ χείρονα ταῖς διαθέσεσιν ἀπεργάζεσθαι· κυριεύει μόνον ἕνεκα τῶν ὄντων, καὶ ἀποδεκτικὴ τῶν γινομένων. καὶ ὅτως ἀρετὴν ἢ κακίαν κτωμένη, τοῦ εὖ ἢ κακῶς ἐν τῇ οἰκείᾳ ἐνεργείᾳ διατεθῆναι. τὸ γὰρ αὐτεξούσιον τοῦτο μόνον * ἐφ' ἡμῖν εἶναι δηλοῖ, τὴν μετάθεσιν ἡμῶν αὐτῶν πρὸς τὸ δοκοῦν ἡμῖν τὸ περικείμενον σῶμα λαβεῖν, καὶ τῶν ἐκτὸς, ἃ συμπεπλεγμένων τῷ αὐτεξουσίῳ. εἰ γὰρ τὸ λεγόμενον ἐφ' ἡμῖν παρῆν τὸν τιμὴν ἔχειν, ἐν ᾗ ἵδρυται, καὶ ὥσπερ ἐν ἀγροτείᾳ χώρᾳ γεώμενον, ἄλλα ἐπ' αὐτῷ εἶναι βουληθῆναι, οἷον τὸ σῶμα, ἢ τιμὴν κτῆσιν· μυρίων ἐναντιωμάτων πειράσεται, μὴ τοῦ συνεργοῦντος αὐτῷ τῶν πραγμάτων, καὶ μυρίων δεήσει (τῶν) συνεργούντων, εἰ μέλλοι τι τούτων τοῦ νοῦ αὐτῷ γενήσεσθαι. τὸ δὲ τὰ ἐναντιούμενα μὴ συμβαίνειν, καὶ τὰ συνεργοῦντα, οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀλλ' ἀγαθῆς τινὸς καὶ μακρᾶς ὑποθέσεως, καὶ τῆς ἑπομένης ταύτῃ τάξεως, ἣν ἡ εἱμαρμένη συντελεῖν λέγεται, κείσεις θεῖα ἔνια ἐν τοῖς οὐκ ἐφ' ἡμῖν, πρὸς τὸν τιμὴν ἀξίαν ἀμοιβὴν τῶν ἐφ' ἡμῖν. ὁ γὰρ αἱρεῖται τὸ αὐτεξούσιον τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, εἰ τὰ ἐκτὸς αὐτῆς ὅπῃ τοῦ θεοῦ εἶη διανέμειν, καὶ ἀποδιδόναι ἑκάστῳ πρὸς τιμὴν ἀξίαν τῶν διαθέσεων. μᾶλλον γὰρ πρὸς ἀρετὴν καὶ κακίαν αὐτοκινησίας ἡμῶν ἡ προνοητικὴ εἱμαρμένη δεῖται· ὁ γὰρ ἀγαθὸς ἔσῃ δικαίᾳ ἢ ἀνισ-

* al. ἐν.

τίς ἢ εἱμαρμένη Πλάτωνα.

σ

Cur res humanæ non fluant ex voto.

LIbera voluntas in nullum habet imperium, præterquam in ſe, utque ſeipſam meliorem pejoremve affectionibus reddat, res ſolum judicans externas, factaq; recipiens. Quo fit, ut pro virtutibus aut vitiis acquiſitis, bene aut male in ſuis actionibus dirigatur. Libertas enim hoc ſolum penes nos eſſe demonſtrat, nimirum ut nos applicemus, prout viſum fuerit, vicino corpori, externiſque rebus, quæ libera minime ſunt. Si enim arbitrium (quo de hactenus) eſſentiam, in qua ſitum habet, tranſcenderet, ac veluti in aliena regione alia penes ſe eſſe vellet, verbi gratia, corpus, aut poſſeſſionem: ſexcenta adverſantia haberet, rebus ei ex animi ſententia non ſuccedentibus, infinitiſque auxiliantibus indigeret, ut aliquid ex voto flueret. Non eſt autem in noſtra manu poſitum, ne nobis adverſa accidant, aut ut auxiliantia nanciſcamur, ſed alicujus alterius in poteſtate eſt; longeque antea propoſiti, & qui hoc conſequitur, ordinis: quæ Fatum complere dicitur. Quod Fatum divinum quoddam eſt judicium in iis quæ in noſtra poteſtate non ſunt, ad juſtam eorum quæ in noſtra ſint poteſtate, mercedem. Non enim arbitrii tollitur libertas, ſi penes Deum ſit, externa prout vult diſtribuere, ac ſingulis pro meritis præmia dare. Maxime enim ad virtutem aut vitium libertate noſtra providens Fatum indiget, alioqui juſta non eſſet inæqua-

lis

σθ διανομὴ, μὴ ὑποθεσιν λαβοῦσα τὸ ἡμέτερον αὐτεξούσιον.

Ὅπου γὰρ τῷ τέλει τοῦ Τιμαίου ὁ Πλάτων, φησὶ, περὶ σωματικῶν παθῶν διαλεγόμενος, καὶ τὰ τούτων θεραπείας, καθάρσεσι φαρμακώδεσι καὶ παραρρεύσει χρῆσθαι παρεχόμενος, διὰ τὸ δεῖν ἀφιέναι τὴν τοῦ φύσιν τῶν νοσημάτων πάντων, καὶ μὴ τοῦ βιαίοις ἐκτομαῖς πολλαπλάσια ταῦτα ἀπεργάζεσθαι, καὶ ὅτως ἐκ πάνυ ἀκολάστου περιὼν, ἑκάστην νόσῳ χρόνον τινὰ φύσει τεταγμένον ὑποφαίνῃ, τῇ τοῦ ζώων συστάσει ἀνάλογον· ὧν ἡ σωφροσύνη καὶ τεταγμένως, (ὡς) φησὶν, ἔχουσα τὸν βίον τοὺς χρόνους καὶ τοὺς γήρους. οἷς, ἵππος μὲν τοσάδε ἔτη ζήσεται τὸ μήκιστον, βοῦς δὲ τοσάδε καὶ οὐδένα πλέον, οἷον· ὁ δὲ ὁ βοῦς συσταίη ἔτη δέκα, εἰ μὴ θεῖον, ἢ *ἀνάγκη ἔξωθεν συμπεσοῦσα πεῖσαι αὐτὸ παρανέλπιστον. εἰ γὰρ ἐκ φύσεως ἀφωρισμένον χρόνον τινὰ ἑκάστῳ, μέχρις οὗ δυνατὸν ἔστιν ἐξαρκεῖν τὴν σύστασιν, καὶ οὐκ εἰς τὸ πέραν ἐκ ἂν ἔτι βιῴη. μὴ πάντως δὲ πάντας πρὸς τὴν δυνατὴν τῆς συστάσεως ἀφικνεῖσθαι χρόνον. διὰ τὰς ἔξωθεν βιαίους ἐπιφορὰς· ὡς ἐπὶ μὲν τῆς πρόνοιαν διαλάθοι ἔφαμεν, οὐδὲ τῶν ἀλόγων ζώων ὡς ἔτυχεν ἐπισυμβαίνειν. μὴ γὰρ ἀνάγκη (εἶναι), ὡς ἐπ' ἀνθρώπων, ὅτῳ καὶ ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζώων, ἢ τῆς φυτῆς, ἢ τάξιν τῆς θανάτου φυλάττεσθαι πρὸς τὴν ἀξίαν ψυχῆς ἀποδεδομένην· ἐπεὶ μηδὲ ὁμοίως ἡμῖν ἐκεῖνα εἰς τὸν βίον παρέρχεται. ἡμεῖς μὲν γὰρ κείσει δικασθῶν δαιμόνων πρὸς τὰ πεπραγμένα (ἡμῖν) ἀξίαν λαγχάνομεν ἕκαστος βίου· ὧν ᾧ πάντα σωτήρια, θεὸς πόλις, πατὴρ, μήτηρ, καιρὸς ἀποκτήσεως, σῶμα τοιοῦτον δὲ, *ἀναφοραὶ, καὶ τύχαι πάντοθεν τῷ βίῳ προσήκουσαι, ὅπως τοῦτο, καὶ χρόνος ἀποτεταγμένος.

* ἀνατροφαί.

lis illa rerum diſtributio, niſi occaſionem ei arbitrium noſtrum præberet.

Plato in extremo *Timæo* de corporis diſſerens affectionibus, earumque curationibus, vetat iis uti temere purgationibus, quas medica ars adhibet, quod naturalem morborum maturitatem exſpectare, ne ſectionibus violentis illi augeantur, oporteat. Et ſic ſerie quadam procedens, ſingulis morbis tempus aliquod à natura præſcriptum, ab ſimili animalium compoſitione oſtendit, quorum congreſſus ordinate fit, vitæ continens tempus, atque in ſuo quæque genere. Verbi gratia, equus quidem tot annos vixerit diutiſſime, bos autem tot, & ſic de cæteris; ut bos decem vixerit annos niſi fera, aut alia aliqua externa calamitas accedens prius illum necarit. A natura enim ſingulis præfinitum tempus eſt, ad quem terminum, nec ultra, perveniri poteſt. Non omnes autem ad terminum uſque pertingere poſſunt, impediente extrinſecus caſu aliquo violento, quem Dei erga nos Providentiam ordinare, in brutis autem fortuito accidere, diximus. Neque enim mortis ratio, juxta cujuſque merita attributa, eodem modo eſt metienda, quo brutorum ac plantarum interitus, quando nec illa eodem quo nos modo naſcuntur. Homines enim parentum meritis, Deorum judicio generantur, vitamque accipiunt qua hæc continentur, natio, civitas, parentes, natalis dies, corpus denique, & educatio, Fortunæ bona ad vitam tuendam, mortis genus, tempus deſtinatum,

μένῳ· καὶ τούτων ἁπάντων φύλαξ καὶ ἀπαλλαπρωτὴς ὁ εἱλικρὼς δαίμων ἔσηκεν. ὧν ἕδρᾳ ἐπ' ἐκείνων θεωρεῖσθαι πέφυκε. τὰ γὰρ τῇ λογικῇ οὐσίᾳ ὡς λογικῇ προσήκοντα, τὰ ἀλόγου φύσεως *παντελῶς ὄζειν ἀμοιρεῖα. ἃ δίκαιον ἂν εἴη, τὰ αὐτῆς ἀξιοῦσθαι προνοίας λογικῆς καὶ ἄλογα. ἀλλ' ἐκείνων μὲν τῶν κατ' εἶδος σώζεσθαι, τὰ ἀρχικὴν ἔχειν πρόνοιαν· τοῦτο γὰρ μόνον ἀδύνατον, καὶ ἀεὶ τὸ αὐτὸ διαμένον· ἡμεῖς δ', εἰ μὴ καθ' ἕνα ἕκαστον προνοησόμεθα, ὥστε μηδὲν ἀλογίστατον εἶναι τῇ προνοίᾳ τῇ καθ' ἡμᾶς, τῆς προσηκούσης ὕπο τυγχάνομεν κηδεμονίας. χρέπει δὲ τοὺς πρὸς ἀρετὴν ὠφελιμένους τοσούτους ὑπὸ τῶν δημιουργῶν, ἑπομένους τῇ ἀπ' ἐκείνου γνώσει, καὶ καθ' ἕνα ἕκαστον τῆς προνοίας αὐτῶν μεταλαγχάνειν. ἃ γὰρ δὴ μίαν εἰργάσατο ψυχὴν, ἕκαστον ἡμῶν ὡς ἔτυχεν ἀπὸ ταύτης ὑπομειοῦσθαι, καὶ πάλιν εἰς ταύτην ἀναχωρεῖται· διὰ ἑκάστην ἀνθρωπίνην ψυχὴν ἰδίοις ὅροις περιγεγραμμένην ὑφέστηκε. διὸ καὶ ἑκάστης ἐστὶ πρόνοια, καὶ κρίσις, καὶ δίκη, καὶ κάθαρσις, καὶ εἰς γνῶσιν ἔκπεμψις, καὶ βίου λῆξις προσήκουσα, καὶ τελευτὴ ἐκ ἀπὸ ταὐτομάτου συμβαίνουσα, καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν εἰς ᾅδου πορεία μετὰ ὑγιεμόνος, τοῦ τὴν ζωὴν ἡμῶν εἱλικρότος δαίμονος. ὅτι μὲν οὖν τῶν ἄλλων ζώων καὶ φυτῶν, καὶ περαιρέσεις ἡμέτεραι, καὶ ἀλληλοφαγίας ἀναγκαῖαι χρεῖαι, παντοῖαι καὶ τυχερὰ συμπλοκαὶ ἀμβιάζονται ἕκαστα * περὶ τῆς κατὰ φύσιν, * διαλύσεως ἀτάκτως καὶ ἀοιρίστως φθείρεσθαι· * ὥστε περιβεβιωμένων αὐτοῖς δίκης * ὑφεσώσης, μήτε ἐφ' οἷς τυγὶ ποιοῦσιν ἢ πάσχουσι κείσεως προσδοκωμένης. ὅτι δὲ ἀνθρώπων,

* al. παντελὲς ὡς.

* al. πρὸς τήν.

* διάλυσιν.

* ὡς μήτε.

* al. ὑφεσώσης.

ſtinatum, horumque omnium cuſtos ac miniſter Genius: quorum omnium brutis nihil accidit. Nam quæ ratione præditis, qua prædita ſunt, accidunt, ea omnino à brutis aliena ſunt. Non igitur æquum eſt eandem rationem haberi animalium Rationis expertium, atque ea præditorum. Siquidē illa Providentiæ tantum adipiſcuntur, quantum ad ſpeciem conſervandum ſatis eſt, quæ æterna eſt & immortalis: niſi animo providentiam ſingulatim experiamur, ut nihil non ab ea regatur, non debita erga nos ſollicitudo apparebit. Decet enim nos à Deo certo aliquo ac definito numero conditos, juxta ortus productionem Providentiam ejus ſingulatim ſortiri. Neque enim unicam condidit animā Deus, à qua ſingulæ partem mutuarentur, aut in quam viciſſim reſolverentur; ſed ſingulas animas terminis ſuis circumſcripſit. Quamobrem etiam ſingularum eſt Providentia, & judicium, & pœna, & expiatio, & ad Orcum miſſio, vitæque terminis conveniens, mors quoque non fortuita, & poſt mortem ad inferos cum Genio qui nobis obtigit deſcenſus. In brutis vero ac ſtirpibus, cum quod ab humana pendeant voluntate, tum quia invicem ſe devorant neceſſitate adacta, denique ob varios ac fortuitos caſus, fit ut ſine ordine ac termino ante tempus à natura præſcriptum, extinguantur, ut nulla iis conſtituta ſit pœna, neque ratio reddenda eorum quæ in vita egerunt, aut perpeſſa ſunt. In ho-

ἀνθρώπων, * δεσμοὶ προνοίας, καὶ δαιμόνων κεί-
* al. Δεσμός. σεις, καὶ βίων κλῆροι, καὶ παλαιῶν ἁμαρτημάτων
ἀμοιβαὶ, τά τε ἄλλα, καὶ τὰς καιρὰς, καὶ τὰς
τρόπους τῆς τελευτῆς ἀφορίζουσιν· ὥστε καὶ τὰ
ἀπὸ προαιρέσεως ἐνεργούμενα, καὶ τὰ ὡς ἔτυχε
δοκοῦντα συμπίπτειν, πρὸς τὴν ἑκάστου ἡμῶν εἱ-
* ἀτα- μαρμένην συνείρεται, καὶ τὴν * ἀξίαν ἀποπλη-
ξίας. ροῦσι λόγον· ἀεὶ γὰρ παρηκολουθότων τοῖς ἐφ-
εξῆς τὴν αἰτίαν τῆς συμβάσεως παρεχομένων,
καὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν τὰς μὴ ἐκ ἐφ' ἡμῖν πεισάσεις
ἐφελκομένου, τῷ τὰς ἀνθρωπίνας προαιρέσεις
τοῖς εἱμαρμένης ἀπαθωτάτοις νόμοις, ὃς ὁ δη-
μιουργὸς ἔταξε ταῖς ψυχαῖς. λείπει.

ΤΕΛΟΣ.

minibus Providentiæ leges, Deorumque judicia, vitæque conditiones, & male ante-actæ vitæ pœnæ, cum illa omnia, tum tempus, mortisque genus definiunt; ut quæ libere sunt acta, vel fortuito accidisse visa sint, cum cujusque Fato conjungantur, & pœnam meritorum impleant, dum ante-actæ vitæ sequentia respondent, & ea quæ in nostra potestate sunt, eorum quæ non sunt in nostra potestate necessitatem attrahunt. Quo fit, ut humanæ voluntates Fati legibus, quas conditor Deus præscripsit, regantur.

FINIS.

LILII GREGORII GYRALDI FERRARIENSIS AD ILLUSTR. JOAN. THOMAM PICUM MIrandulam, Philoſophi *Pythagoræ* Symbolorum interpretatio.

Præfatio.

SCribit *Lyſis Pythagoricus* in quadam ad *Hipparchum* epiſtola, eos qui corruptis obſcœniſque moribus ſermones divinos & præcepta immiſcent, non ſecus omnino facere, quam ſi quis cœnoſo puteo limpidiſſimam infundat aquam, quæ & cœnum ipſum putei conturbet, & ſuum contaminet nitorem. Qua puto ratione factum, ut antiquiſſimi illi poetæ, qui & theologi vocati ſunt, omnis (ut ſic dicam) ſapientiæ antiſtites, res ideo divinas & naturales fabularum quibuſdam figmentis involutas cecinerint: quod in Dialogis de Poetis, pluribus, ut ſpero, oſtendemus. Hos poetas imitati ſunt, qui religiones, novaſque leges, vel ipſi primi inſtituerunt, vel à Deis immortalibus acceptas, mortalibus attulerunt, vel poſuerunt. Nam & ipſi obſcuris plerumque opertiſque ſermonibus uſi ſunt, adeo ut nec ænigmatum involucris, metaphoriſque ac parabolis, quas vocamus, & iis interdum longe repetitis abſtinuiſſe videamus. Quem ſane loquendi morem, ut jam vetuſtate deſitos mittamus, *Zoroaſtres*, *Zamolxis*, *Zaleucos*,

leucos, *Dardanos*, *Charondas*, *Numas*, aliosque; nonne & *Magmed*, quem vulgo *Mahometen* vocamus, cum in ſuo Dialogo, tum in eo etiam quem à Deo ſibi datum ſuis perſuaſit, Alchorano uſurpaſſe videmus? Sed &, ſi inter impios memin ſſe licet, nonne *Moſem*, cæteroſque Hebræorum vates, qui Græca voce prophetæ dicuntur, iis ſæpe uſos eſſe conſpicimus? & parcius quidem CHRISTUM Deum, Dominum & Servatorem noſtrum? Nam ut ſancte impius tamen ipſe, *Julianus Cæſar* ait; Amat Divina natura celari, & abdita ejus ſubſtantia non patitur nudis verbis in aures introire pollutas. Quin eadem ratione *Maternus Firmicus Mavortium Lollianum* his verbis obteſtatur, in ultima ſui voluminis parte: Celari, inquit, & abſcondi plurimis tegumentis natura Divinitatis ab initio voluit, ne omnibus facilis eſſet acceſſu, neve cunctis patefacta Majeſtatis ſuæ origine panderetur. Hinc inprimis *Pythagorici* & *Platonici* ænigmatis ſymboliſque uſi ſunt, quia ſciebant Deo naturæque inimicam eſſe nudam apertamque expoſitionem: qui ſicuti vulgaribus hominum ſenſibus, ut *Aur. Macrobius* ait, intellectum ſui vario rerum tegmine operimentoq; ſubtraxit; ita à prudentibus arcana ſua voluit per arcana tractari. Sic ipſa myſteria figurarum quaſi cuniculis operiri volebant, ne vel hæc adeptis, nudam rerum talium ſe divina natura præberet, ſed ſummatibus tantum viris ſapientia interprete, veri arcani conſciis, contenti ut ſint reliqui ad venerationem, figuris & involucris defendentibus, à vilitate ſecretam. Quare *Numenius* philoſophus curioſior, offenſam pertulit numinum, quod ſacra *Eleuſinia* interpretando vulgaverit. Viſum enim ei fuit in ſomnis, videre Deas ipſas habitu meretricio in fornice proſtantes. Id cum, mirabundus quid id eſſet, percunctatus fuiſſet: ei reſponſum fuit, Ipſas Deas iratas, ab ipſo pudicitiæ adyto

vi abſtractas, paſſimque ab eo proſtitutas. *Pauſanias* quoque ait, ſe prohibitum eadem ſacra *Eleuſinia* in ſua hiſtoria vulgare. Quare minus mirum videri poteſt, ſi *Theodectes* poeta oculis captus fuiſſe dicitur, cum Hebræorum quædam ſuis carminibus arcana profanaſſet, & publicaſſet. & ſi *Theopompus* hiſtoricus, ut *Ariſteas* ſcribit, ſe dixit ſupra 30. dies mentis turbatione correptum, quòd ex Judæorum lege ſecretiora quædam in ſuis hiſtoriis transferre conatus eſſet : ſed cum per morbi intervalla Deum imploraſſet, ei per ſomnium demonſtratum, id ſibi ideo contigiſſe, quod divina in vulgus transferre tentaſſet. Hinc ergo factum reor, ut in prodendis ſacris, vel Deorum vel naturæ arcanis, magni illi inter ſcriptores heroes, tenebris plerumque plus quam *Cimmerijs*, flexuoſiſque mæandris, & (ut ſic loquar) labyrinthis uſos eſſe videamus. Quin & hæc ſacra ſymbola vocat divinus *Areopagita Dionyſius* : eademque de cauſa à doctiſſimis quibuſdam triplex Theologia dicitur, Symbolica, Myſtica, & Teleſtica. Sed de his ſatis in præſentia : neque enim de divinis, ut recte monet *Pythagoras*, ſine lumine loquendum. Rectius vero, *Pice*, de his, quæ etſi à noſtra religione aliena, nonnihil tamen inſtitutionis ad bene beateque vivendum afferre poſſunt ; atque inprimis de *Pythagoræ* ſymbolis agemus, quod ea noſtro de ænigmatis libello ſatis convenire videntur.

Iamblichus ex *Chalcide Syriæ* philoſophus, θεῖος, hoc eſt divinus cognominatus, inter alia multa, quæ in omni philoſophia monumenta reliquit, de ſecta & vita *Pythagoræ* libros edidit, in quibus *Pythagoram* ait, graphis & ænigmatis, quæ Symbola dicuntur, uſum fuiſſe. idem ſcribit *Demetrius Byzantius*, & *Naucratica Athenæus* : idem *Olympiodorus*, & *Hierocles*, & *Cyrillus*, *Alexandrini*, & in iis quæ contra *Ruffinum* noſter ſcripſit

Hie-

Hieronymus. Idem & *Porphyrius* philoſophus, in iis libris quos de vita *Pythagoræ* ſcripſit. Quo fit, ut tantorum virorum exemplo ac auctoritate monito, meo Ænigmatωn libello addere placuerit, quæ de Symbolis *Pythagoricis* vel legi, vel ipſe excogitavi: idque in libelli alterius formam redactum, ad te ſimul cum altero, *Pice*, mittere.

Pythagoras igitur, qui vulgo quidem *Samius*, à pleriſq; *Syrius*, ab aliis *Tyrius*, à Græcis quibuſdam *Tyrrhenus*, à nonnullis (ut ſcribit D. *Ambroſius*) ab *Hebræis* originem duxiſſe exiſtimatus eſt: & perinde etiam, ut ait *Theodoretus*, à circumciſione non abſtinuit, ab *Hebræorum* prophetis, & inprimis à *Moſe*, multa deſumpſiſſe facile videri poteſt: id quod & *Joſephus* contra *Appionem*, & *Ariſtobulus* philoſophus Peripateticus, *Hebræi*, & *Euſebius* & *Hieronymus* Chriſtiani, prodidere; quod nec negat *Iamblichus*, & aperte oſtendit *Hermippus*, diligentiſſimus hiſtoriarum perſcrutator, in primo de *Pythagora* libro. *Pythagoras* (inquit) diſcipulorum uno vita functo, nomine *Chalciphonte Crotoniate*, illius animam dicebat ſecum eſſe die noctuque, ſibique præcipere, ne tranſiret de loco, unde aſinus onus portaret: & ab aqua fæculenta, omnique blaſphemia & calumnia abſtineret. tum ſubjungit; Hæc autem agebat atque dicebat, *Judæorum* & *Tarſenſium* ſententias ac opiniones imitatus. Hæc *Hermippus*. Sed iſta nos toto libello plenius oſtendemus. Atque ideo mirandum magis, id *Lactantium Firmianum* fugiſſe, virum eloquentiſſimum pariterque eruditiſſimum: quippe qui palam neget, *Pythagoram* apud *Hebræos* unquam diverſatum. Igitur, ut inſtitutũ ſequar, cum auditores ille ſuos, quorũ civiles alios & extrarios, hoc eſt, πολιτικὰς & ἐξωτερικὰς appellare cõſuevit; alios intimos & ſanctos, h.e. ἐσωτερικὰς & Ϛαϛατικούς; alios mathematicos & phyſicos, aliiſq; nominibus

nibus, ut apud *Iamblichum* & *Suidam*,& ab his diverſa apud *Gellium* legimus:cum inquam ille ad bene beateq; vivendũ inſtitueret, ſententias quaſdã perbreves, diathecas àGræcis dictas,illis occultius proponebat,quibus eorum mentes à cogitationũ intentione ad tranquillitatem traducebat. Harum quidem aliæ Aurei verſus dicuntur, hoc eſt χρύσεα ἔπη, & quæ à *Philolao*, ut à pleriſque creditur, *Pythagorico* carmine compoſitæ ſunt, & cum ab aliis, tum præcipue ab *Hierocle Alexandrino* philoſopho interpretatæ: aliæ obſcuriores & ænigmatis ſimiles, Symbola dictæ, quaſi notæ & ſigna, & ſuæ quædam philoſophiæ ac diſciplinæ indicia, vitæque puriter & ſancte degendæ. Hæc,inquam, ſymbola antiquis *Anaximander Mileſius*, is qui junior dictus eſt, & *Alexander Polyhiſtor*, interpretati ſunt: quorum, quod ſciam, interpretationes ad nos non pervenerunt. *Plutarchus* quidem, & *Athenæus*, & *Laertius*, aliique ex parte & hinc inde interpretati ſunt: ſed noſtro tempore *Germani* duo, viri doctiſſimi, id quidem potius incepere, quam perfecere; *Eraſmus* videlicet *Roterodamus*, & *Joan. Phorcinus*. nam ante hos ex noſtris ſenior *Beroaldus*, pauca quædam ſuo quodam libello collegit. Quamobrem nos in iis impares licet, tibi majore cura & ſtudio ea ipſa nunc ſymbola exponere tentamus.

Symbola utique *Pythagoras*, ut in *Sympoſiacis Plutarchus* ait, à *Tyrrhenis* accepiſſe creditur, apud quos & natus & enutritus exiſtimatur. Quin eorum nonnulla id palam oſtendunt, quæ & *Plutarchi* ætate, & noſtra quoque, apud *Tyrrhenos* ipſos in uſu eſſe videmus Ea tamen, ut ſcribit *Iamblichus*, ab *Ægyptiis* potius imitatus accepit. eo enim genere *Ægyptii* occulta naturæ myſteria ſignificabant. Nam ut alio in opere idem oſtendit *Iamblichus*, *Ægyptii* per lutum mundi

mundi corpus materiamque genitabilem intelligebant: per loton vero aquaticæ arbori insidentem, Deum ipsum principatum rerum omnium tenentem, nec ipsum teneri significabant: ea quando arbor est lotos, quæ omnia rotunda habeat, tum folia, tum fructus. ex qua re & significari putabant mentis actionē in orbem sese moventis, per eadem videlicet, & eodem sese modo habentis. Deum quoque per navis gubernatorem intelligi volebant, qui mundi totius curam & administrationem continue gerat, eique provideat. Sed enim & Cyrillus *Alexandrinus*, de hujuscemodi *Ægyptiorum* symbolis, in eis quos contra *Julianum* Cæsarem libris, ita propemodum: *Ægyptii*, inquit, Deum significare volentes, summam scilicet, & quæ super omnia est naturam, pingebant oculum, cui & baculum substituebant: ut per hoc intelligatur, quod omnia videat, & sit ei etjam regia dignitas. nam sceptrum fere semper regis intelligitur symbolum. Quamvis etiam per stantem baculum idem significatur, quod nullo modo divina natura corrumpi & labefactari possit, sed semper stare, & quodammodo sustinere & fundare omnia dicatur. Dicuntur & iidem aspidem fingere in figuram cœli, eo quod in circulum feratur. Iidem serpentem in figuram temporis, eo quod longus sit, & multis spiris ac voluminibus sese regyret, repatque absque strepitu. Insuper & furorem & iram ænigmate quodam declarantes, craticulam effingebant, cui ignis subjectus esset, & cor illi superimpositum. Sed satis in præsentia de his *Ægyptiorum* arcanis, quantum scilicet ad Symbola pertinet. Alii plura ex *Chæremone* philosopho, itemque *Hero*, & *Philippo* qui eorum transtulit: & post hos *Picurius* noster, qui Hieroglyphica *Ægyptiorum* est exsecutus. Sed nec *Hebræi*, nec *Chaldæi* symbolis abstinuerunt. Hujusmodi quidem multa apud *Mosem Solo-*

monemque

monemque & *Hebræorum* cæteros vates legendo offendes, à quibus *Pythagoras* ipſe (ut paulo ante dixi) multa decerpſit. Quin & probati quidam ſcriptores, *Solomonis* quæ Parabolæ dicuntur vulgo, ſymbolorum nomine nuncupant. Ab *Hebræis* quidem & *Ægyptiis* *Rhuelin* exiſtimat *Pythagoram* ſymbola ſumpſiſſe. De *Chaldæorum* vero ſymbolis cum alii, tum multa *Pſellus*, in his quæ *Zoroaſtris* magica oracula ſeu *Chaldaica* vocantur: quin & *Clemens* in Stromatis, & *Cyrillus*, itemque *Porphyrius*, *Pythagoram* ſcribunt æmulatum fuiſſe *Zoroaſtrem*. Sunt autem ejuſmodi *Chaldaica* ſymbola, ut eſt hoc; Quære paradiſum, hoc eſt, Ζήτησον παράδεισον: quod *Pſellus* interpretatur, Paradiſum eſſe dicens omnem divinarum virtutum chorum, & cætera quæ ſcribit ad ſimilitudinem *Moſaici* paradiſi, non ſolum ipſe, ſed & *Magmed* in ſua impia illa theologia. Item illud, φλογίνη ῥομφαία καὶ στρεφομένη, hoc eſt, flammeus gladius & verſatilis: quod & *Pſellus* idem ſic exponit; Implacabilis virtus, immitiſque poteſtas, his qui indigne ingrediuntur paradiſum: qua de re tamen longe plura *Philo Alexandrinus*. *Chaldæum* & iſtud eſt, Materiæ ſtercus igne cœleſti abſumamus: quod ſic Græce, Ὕλης βυσσὸν πυρὶ θείῳ ἀνδαπανήσομεν. hoc eſt, ut idem *Pſellus* exponit, divino lumine corruptibilem & ſordidam hominis partem eluamus. De his vero *Chaldæorum* ſymbolis, liber curioſa quadam doctrina refertus apud *Græcos* exſtat mancus, apud *Chaldæos* vero copioſior & abſolutior. Placet & hoc tibi loco *Zoroaſtris* ſymbologicon illud de anima adferre, quod illius eſſe *Chaldæi* interpretes adſerunt: Animam ſcilicet alatam eſſe; cumque alæ excidunt, illam in corpus præcipitem ferri; tum demum illis ſubcreſcentibus, ad ſuperos revolare. Eum autem diſcipulis percunctantibus, quo pacto alis bene plumantibus volucres animos ſortirentur;

tur? Irrigetis, inquit, alas aquis vitæ. Iterum ſciſcitantibus, unde has aquas peterent; illis per parabolam reſpondit: Quatuor fluviis Dei Paradiſus abluitur & irrigatur, inde vobis ſalutares aquas hauritis. nomen fluminis quod eſt ab aquilone, quod rectum denotat: quod ab occaſu, quod expiationem: quod ab ortu, quod lumen: quod à meridie, quod nos pietatem interpretari poſſumus. Et hæc quidem *Zoroaſtris*. Porro fluviorum nomina *Hebræa* hæc ſunt: *Phiſon*, qui eſt *Ganges*: *Geon*, qui eſt *Nilus*: *Chiddechel*, qui eſt *Tigris*: & *Perath*, qui eſt *Euphrates*, ut interpretatur *Hieronymus*. Sed enim & præter quas nominavimus, aliæ etiam gentes ſua ſymbola habuere, non *Græci* modo, ſed & *Romani*: quibus inter alia, ne ſingula enumeremus, papaver fertilitatis & urbis ſymbolum fuit: connubii, malum cydonium: fructuum, *Adon*: libertatis, *Liber* pater: florum, *Atys*: ſpuma, genituræ: *Satyrus*, libidinis: atque hujus generis multa, quæ *Plutarchus* & *Euſebius* collegere. Non id tamen miſſum fecerim, quod ab *Euſtathio* in *Dionyſium* proditum eſt, *Ammonem* in *Libya*, oracula per ſymbola tantum reddere ſolitum. Nunc & tibi breviter, quid ſymbolum ſignificet, abſolvam. Symbolum igitur, quoniam deductum eſt παρὰ τὸ Συμβάλλομαι, ἢ Συμβάλλω, quæ verba apud Græcos diverſa ſignificant, ideo & ipſum diverſa & varia ſignificat, quæ à Græcis & Latinis grammaticis collecta ſunt. Nam & interdum collatio illa eſt, qua plures quid in unum conferunt ad celebranda convivia, & ipſum etiam interdum convivium: quomodo apud nos *Terentius* & *Plautus*, & alii. tametſi quidam fœmineo genere ſymbolen hoc ſignificatu potius malint dicere. Ἔεανον dixit *Homerus*, & *Heſiodus*, & ab his alii plerique. unde eum Aſymbolon dicere conſuevimus, qui conviva nil confert, admittitur: quam vocem etiam ad alia cum

Latini

Latini tum Græci tranſtulerunt. Symbolũ etiam interdum eſt ſignum, quod vel epiſtolis, vel vaſis imprimitur, ne reſignetur à quibus non oportet. Significat præterea bellicum ſignum, & teſſeram, quo in bello uti conſuevimus. Aliquando inſuper indicium ſeu conjecturam, qua aliquid prænoſcimus. & ab hoc ad varia transfertur. Nam & annulum nuptiarum ſymbolum dicitat: item nummum ſeu nomiſma, ut ſit civitatis vel principis indicium. nunc etymologiam, ſeu argumentum ſymbolum ſignificat, nunc augurium & vaticiniũ. quamobrẽ Græci quidã ita ſymbolũ definiunt, ut id ſit quo aliquid conjectamus & cognoſcimus; hoc eſt, ut eorum verbis utar, Σύμβολόν ἐστιν ἐξ ὧν ἔστιν ἡμᾶς συμβάλλειν καὶ γινῶναι. Differre autem dicunt à τεκμηρίῳ, hoc eſt conjectura, quod hoc naturale eſt, ut lac in puerpera, fumus ex igne: ſymbolum vero, quod non à natura, ſed poſitione fiat. Hic mitto quæ *Moſchopulus* multa hac de re. Sed ut urbium & legum ſymbola Græci poſuere: ita & ſententiarum arcanarum, myſticarumque rerum. quare *Ruffinus Aquilienſis*, Apoſtolos ait ea ratione ſua ſymbola poſuiſſe, quibus, quod eorum quiſque de religione ſentiret, in medium & in unum contulere. Pari modo & *Pythagoricorum* ſymbola fuerunt, quibus arcano ſenſu & myſtico breviſſime quid præciperetur oſtendebant. Hic plura non inculco, quæ ab aliis in medium ſunt adlata. Illud tantum non omiſerim, Symbolorum id propriũm eſſe, ut mæandris obſcuriſque ſententiarum involucris involvantur: quod in iis mire eſt obſervatum, quæ ſine controverſia *Pythagorica* ſunt. Nam, ut videbis, aliqua ſunt, quæ quoniam ea non ſunt ratione conſcripta qua cætera, propterea pleriſque dubitatum an ſint legitima. Illud quoque *Demetrius Phalereus* in ſymbolis attendendum ait, ut cum gravitate & brevitate quadam plurimum ſenſus ſub his intelli-

telligamus. Dat ille exemplum, ut ſi dicamus, Humi nobis cicadæ canunt: cum intelligamus, Arbores nobis exciſas eſſe. Eſt ergo ſymboli propria & peculiaris brevitas cum gravitate quadam, quæ plura uno ſignificatu comprehendat. Sed nec minus illud attendere oportet, quod eſt à *Plutarcho* traditum: pleraque eſſe in ſymbolis, quæ prohibita videri poſſint, quæ ab ipſis tamen *Pythagoricis* nec averſata nec formidata ſunt, verum per ea deterrentur ab iis quæ per ipſa ſignificari volebant. Quale illud eſt, Sub vitem non cundum: hoc eſt, vitandam eſſe ebrietatem, quæ non pedes modo debilitat, ſed & caput nexilis pertentat vaporibus. Contra *Ægyptii* per vitem lætitiam intelligebant ſacris ſuis literis: quo modo & ſymbolum exponere queas, non nimis voluptati ac lætitiæ indulgendum eſſe. Nec illud te lateat volo, ſymbolorum pleraque proverbiorum naturam habere: cum & ideo *Pythagoram* adagiis non abſtinuiſſe legamus. Quippe, ſi *Apuleio* credimus, iis nonnunquam uſus ſit: ut cum non ex omni ligno faciendum eſſe *Mercurium* diceret; & ſignificare vellet, non ad capeſſendas diſciplinas cuncta apta eſſe ingenia: atque ob hanc cauſam priuſquam in conſortium & contubernium diſcipulos admitteret, cujus habitus naturæve eſſent diligenter explorabat. qua de re & alii multa, & ego nonnihil alibi. Ad hæc, quæ per ſymbola traduntur, nos ad mentem intellectumque per corporeos ſenſus transferunt: & ea trifariam eſſe dicuntur, hoc eſt, moralia, naturalia, theologica: id quod & tibi ex horum interpretatione liquido conſtabit. Verum quoniam *Pythagoram* ſua acroamata, hoc eſt auditiones, trifariam diviſiſſe accepimus: in eo videlicet quo quid eſt, ut quid quaternarius numerus, quid ternarius; & in eo quo quid maxime, ut quid juſtiſſimum, quid optimum; & in quid agendum, quid non,

ut

ut an piſcis & faba in cibis ſint habendi: in omnibus his tribus ſymbola repoſuiſſe creditur. his etenim uti præceptis quibuſdam, ut dixi, diſcipulos quid agendum fugiendumve monebat. In his vero interpretandis minus tibi mirum videndum, ſi varias plerumque ſententias attulero, & nonnunquam fere contrarias ac oppoſitas, cum & *Pythagoricos* ipſos in iis non conveniſſe videamus. Eorum enim aliquos nude ea & ſimpliciter expoſuiſſe accepimus, alios altiores & in iis occultiores ſenſus indagare & perſcrutari voluiſſe: id quod de aliquibus omnino contenderim, & à me quoque fiet. Ordinem autem in recenſendis his meum ipſius, non aliorum, ea ratione ſecutus ſum, quod varie à veteribus digeſta videmus, immo plerumque confuſe adlata. Illud vero nos ideo primum fecimus, quod eſt de juſtitia & æquitate: quia ſine ea nihil uſquam recte beneque fieri conſpicimus.

Jugum ne tranſilias.

JUgum, ſtateramve ne tranſilito: quod Græce dicitur, ζυγὸν μὴ ὑπερβαίνειν. Hoc Symbolum nos primum adferimus, quoniam eo philoſophus nos admonet, ne æquitatis juſtitiæque viam deſeramus, quomodo *Plutarchus* & *Hieronymus* exponunt. Quis enim ignorat, lance & ſtatera juſtitiam ſignificari? Huic non abſimile proverbium illud eſſe videtur, quod eſt Trutina juſtior: quod de iis dici ſolet, qui ſunt & juſtiſſimi & æquiſſimi: unde & æquilibrium dicere ſolemus. *Cyrillus* tamen *Alexandrinus*, Stateram, inquit, ne tranſilito, hoc eſt, avarus ne eſto. Idem & *Athenæus*, qui hoc ſymbolo πλεονεξίαν, hoc eſt avaritiam fugiendam ait, & æqualitatem ſectandam. Sunt qui præcipi putent, ſtudiis actiſque omnibus moderamentum adhibendum.

qui-

quidam ſimpliciter ad menſuras & pondera referunt, quæ juſta eſſe debent: quo modo & noſtri & *Hebræi* præcipiunt. At nos ad omnem potius æquitatem referendum arbitrati ſumus: illud certe mirati, quoſdam (alioqui doctos) fuiſſe, qui unum hoc ſymbolum in duo diviſerunt, Græca (ut puto) lectione decepti, in qua modo jugum, modo ſtateram invenias. Cum illud certe magis fuerat obſervandum, *Plutarchum* in *Sympoſiacis* ita enunciare, μὴ σάρον ὑπερβαίνειν. quo loco *Saron* quidam pro *Zygon* poſitum crediderunt, mendumque in codicem irrepſiſſe, quo modo pene innumerabilia in iis *Plutarchi* codicibus. Alius vero quid *Saron* ſignificaret minus videns, *Saron* tranſtulit ne tranſilito. alii menſuram, ſeu *Babylonorum Chaldæorum*que numerum. At cum *Plutarchus* idem in Quæſtionibus de eodem ſymbolo agat, illud, ut puto, rectius examinavi, & hoc à priore aliud omnino eſſe ſtatui. quod à quapiam fluxiſſe conſuetudine exiſtimo, quæ & hodie eſt in vulgi frequenti ſermone, qua monemur, Scopas non tranſiliendum: quippe σάρον, teſte *Polluce*, inſtrumentum illud eſt quo pavimenta & areas verrere ſolemus, & Latine ſcopas vocamus; deductum à verbo σαίρω σαρῶ, quod verro ſignificat: unde & pavimenta quæ verri non poſſe videntur, Aſarota dicuntur. Hoc vero ſymbolo monemur, ne ſcopas tranſiliamus: hoc eſt, ne proni ſimus ad iracundiam, neve levi cauſa à ratione excedamus. Nam, ut modo dicebam, in ore & frequenti vulgi ſermone eſt, Ne ſcopas tranſilito. Detortum id putant *Hetruſci* à vulgari opificum ſellulario rumq; conſuetudine, cum res eorum vetuſtior longe ſit. Atq; de jugo & ſaro non tranſiliendo ſatis.

In chœnice non ſedendum.

IN chœnice ne ſedeto. Quidã inter Græcos ſic, χοίνικα μὴ ὑπερκάθησαι. *Suidas* aliiq; nonnulli, ὅτι χοίνικος μὴ καθί-

καθίζειν. *Marſilius* vertit, Supra modium non ſedendũ. *Politianus*, Supra ſextariũ: quidã alii, In ſemodio: quiſq; ut ſibi viſum fuit. Commodius mihi, In chœnice. nam cum, *Laertio* & *Suida* teſtibus, chœnix ſit, quam *Clearchus* Hemerotrophin nuncupat, id eſt diurnus cibus, & dimenſum quod indies alicui impenditur, quaſi dicas, quod à recentioribus Latinis ſportula dicitur, & ſalarium, eo modo quo apud *Homerum* in *Odyſſea* à grammaticis chœnix ipſa exponi ſolet: hac ratione ſymbolum plerique interpretantur, æque præſentis & futuri victus habendam eſſe rationem. *Rhemnius Fannius*, aliique nonnulli, chœnicem menſuram quampiam eſſe dicunt quaterni ſextarii, hoc eſt, ut ipſe *Fannius* cecinit,

Qui quater adſumptus ſit Graio nomine chœnix.

Neque vero hic ego rem ad obryzum repeto, ut *Budæus*, cui, ut videmus, omne ſtudium fuit, ſub aſſis ratione omneis *Italæ* nationis literatos vellicare. Sic enim diſputat, quantum chœnix capiat, ſi nunc demum *Damaſcenæ Alexandrinæve* merces ea menſura præſtinentur, atque ita ipſe ſymbolum interpretatur: Cum unius, inquit, diei victum paraveris, ne eo ſtatim acquieſcas. Id quod multo ante *Athenæus* his verbis docuerat: Quæ præſentis (inquit) ſunt diei, non conſideranda, ſed quæ futura dies adferat: terminus enim & vitæ finis mors eſt. ac ſi nos moneat, non ſolicitos eſſe debere de victu, ſed de morte. *Plutarchus* cum priore ſententia convenit: non enim otio indulgendum ait, ſed in poſterum proſpiciendum. id quod etiam ſcribit D. *Cyrillus Alexandrinus* in his libris, quos contra *Julianum Cæſarem* ſcripſit. *Roterodamus* vero *Eraſmus*, multæ vir eruditionis & facundiæ, non oportere ait per inertiam atque ſecordiam cibum alienum ſectari, ſed ſua quemque induſtria neceſſaria ſibi comparare, quando

do (ait) aliena ſit fœdum vivere quadra. At *Picus* ſenior, tuus, *Vice*, magnus patruus, ſymbolum alia lance perpendens, ad altiorem ſenſum, in quadam ſua oratione ſic expoſuit, ut omnia videlicet nos rationali anima metientes, ad menſuram & regulam cuncta dirigamus. Præcipit, inquit, *Pythagoras*, ne ſuper modium ſedeamus: id eſt, rationalem partem, qua anima cuncta metitur & examinat, ne ocioſa deſidia remittentes amittamus, ſed rationis exercitatione ac regula & dirigamus aſſidue, & excitemus. Hæc fere ille. Sed ſi quis *Pythagoram* dixerit hoc ſymbolo præcipiſſe, non eſſe de victu ſemper cogitandum, non fortaſſis male interpretabitur: atque ideo non ſuper chœnice ſedendum. Cui CHRISTI Domini ſententia convenit, præcipientis, non ſolicitos nos eſſe debere de craſtino, nec (ut ait *Seneca*) ex illo pendere. quo modo & D. *Hieronymus* expoſuit: De victu, inquit, in craſtinum ne ſolicitus fueris.

Onus ſimul tollendum, non ſimul ponendum.

ONus ſimul tollito, non ſimul deponito. quod D. *Hieronymus* ita vertit: Oneratis ſuperimponendum onus, deponentibus non communicandum: ſeu, ut legunt alii, non connitendum. Græce ſic enunciatur, φορτίον συναθαιρεῖν, μὴ συναποθέναι. vel ſic, ut alii legunt, φορτίον συναιρεῖν, μὴ συναποθέναι. *Marſilius* ſic Latine vertit: Viro qui pondus elevat, auxiliare, non tamen cum eo deponas. *Oecolampadius* vero: Onus portantibus imponendum, non autem ſimul deponendum. Et ſuam interpretationem fecit *Erſmus*, ita n. ipſe: Tollenti onus auxiliandū, haud adjuvandus tamen qui deponit. *Rheuclin:* Onus ſimul deponere, non autem ſimul imponere. haud ſecus atque ſi dicas, Id

coadjuvato, ut homines moleſtia leventur, non graventur. Symboli quidem ſententiam interpretes omnes adſequi videntur, ſi minus verba, quæ ſic certe ſe habent; Simul quidem tollendum onus, non ſimul tamen deponendum. quo fit, ut is clarius (ut mihi quidem videtur) vertere potuiſſet, qui *Laertium* eſt interpretatus, ſi onus una tollendum, non abjiciendum dixiſſet. Hoc vero ſymbolo monebat philoſophus, ad virtutem tendentibus præcepta indies augenda eſſe: contra, ocio ſe atque inertiæ dedentes relinquendos, neq; cum iis communicandum. Certe in eos Symbolum dici poteſt, qui pridem aliquod ſanctioris vitæ inſtitutum profeſſi, ad laxiorem demum ſe vivendi normam, ne licentiam dicam, tranſtulerunt: quo in genere innumerabilis cum alias ſemper, tum hac præcipue temporum fæce multitudo apparet: unde & tot indies in Chriſtiana religione cooriuntur diſſenſiones & turbæ. Sed nos noſtra ſymbola potius explicemus, iſtoſque ſic diſſidentes Dei igneo verſatili gladio vindicandos mittamus. *Olympiodorus* quidem in *Platonis Phædone*, ſymbolum hoc ita legebat, μὴ ἀποτιθέναι ἀλλὰ συνεπιθέναι βάρη, hoc eſt, Non deponenda, ſed una ſubeunda onera. Quod ita ipſe exponit: Simul in vita operandum, non autem contra faciendum. hoc eſt, συμπράττειν τῇ ζωῇ, οὐκ ἀντιπράττειν. Cum quo ſentit *Cyrillus*, ſic ſcribens: Non oportet, inquit, cooperari cuipiam ad ignaviam, ſed ad virtutes & labores. Idem innuit & *Plutarchus* in *Sympoſiacis*. *Suidas* tamen, ubi de hoc ſymbolo meminit, hoc ipſum ita legere videtur, φορτίον μὴ συγκαθαιρεῖν, μηδὲ συνεπιθέναι: h.e. onus neque ſimul ponendum, neque ſimul tollendum. quæ ſi legitima ſit lectio, alia quoque erit adhibenda expoſitio. Neque enim eò loco onus pro virtute ſumendum, ſed ejus contrarium. Plures tamen cum priore ſententia conveniunt.

Hirundines

Hirundines familiares non habe.

DOmeſticas hirundines ne habeto. hoc eſt Græce, ὁμωοφίους χελιδῶνας μὴ ἔχειν. Profertur & hoc Latine varie. Nam D. *Hieronymus*, hirundinem in domo non ſuſcipiendam, tranſtulit. alius, Sub eodem tecto hirundinem ne habeto. *Marſilius*, Hirundinem domi ne ſuſcipias. Sed quiſque, ut commodius ſibi viſum. Certe ὁμωοφίου Græce ex vi verbi, ejuſdem vel tecti vel culminis ſignificat. At nos hoc loco ſenſum potius perquiramus. *Hieronymus* & *Cyrillus*, & quidam alii putant nos hoc ſymbolo moneri, ne garrulis & nugacibus fidem præſtemus, neve eorum conſuetudinem conſortiumque habeamus. Ea etenim eſt hirundinis natura, & ideo κωτίλλη appellari dicitur, ut apud *Heſiodum* ſcribit *Proclus*; eodem & ab *Anacreonte* & *Simonide* nomine nuncupata. Omnia, quidem, ut *Æſopus* ait, mala ex lingua provenire ſolent: id quod & *Plutarchus*, in iis qui ſunt de Nugacitate, & de Audiendo, plane oſtendit. Græca huic Symbolo ſententia congruere videtur, quæ ait, Nugacem hominem è domo ejiciendum. Alii ſic interpretantur, ut cavendum dicant ab iis amicis, qui infelicitatis tempore recedunt, & qui (ut cecinit *Horatius*) diffugiunt cadis cum fæce ſiccatis, ferre jugum pariter doloſi: & quos in *Satyrico* ſic inſectatus eſt *Petronius Arbiter*,

Dum fortuna manet, vultum ſervatis amici:
Dum fortuna perit, vertitis ora fuga.

Talis eſt profecto hirundinis natura, ut garrula ſit; & bono tempore, hoc eſt verno & æſtivo, nobiſcum ſit; malo vero & turbido, hoc eſt hyberno, demigret, proculque à nobis recedat. & ut ille, (quiſquis fuit qui ad *Herennium* ſcripſit) Ut hirundines æſtivo tempore præſto

ſunt, frigore pulſæ decedunt: ita falſi amici ſereno vitæ tempore adſunt, ſimulatque fortuna immutata eſt, devolant omnes. *Alexander* quoque *Myndius* & *Dionyſius Heliopolites*, hirundinem in ſomnis malum ſignificare prodiderunt. Contrarium tamen ſentit *Artemidorus* libro ſecundo Onerocriticon, ubi de hirundine quædam ſcitu digna ſcribit: quæ ideo prætermimus, ne ſymbolis miſceamus. Alias vero alii hujus ſymboli adferunt expoſitiones, ſed hanc à *Plutarcho* in *Sympoſiacis* magis probari video. Ne ingratum, inquit, inſtabilemque amicum & convictorem nobis comparemus. Una enim hæc inter minutas aves eſſe perhibetur, quæ rapto & carne veſcatur. etenim Muſis dicatas cicadas venatur, humiliſque nonnunquam volans, minutis inſidiatur animalibus. Eos quoque *Plutarchus* reprehendit, qui ad tragœdiam hoc ſymbolum transtulerunt, qua triſte infauſtumque augurium hirundinem facere tradatur. Nunc quæſo, mi *Pice*, vide quid prudentum & ſapientum hominum ſymbola præſtent. Quotus enim quiſque tam ſacri quam profani ordinis princeps eſt, qui non libentius nugaces & blaterones, & hoc genus locululeios nebulones in convictu & familiaritate admittat, quam qui doctrina & prudentia ſpectati ſunt? Quid mirum igitur, ſi indies & male cum populis agitur, & ipſorum principum ſi ſceptra vacillant?

Ne retrovertare, cum ad terminum veneris.

NOn revertendum, cum perveneris ad terminos: hoc eſt Græce, μὴ ἐπιστράφεσθαι ἐπὶ τὰς ὅρους ἐλθόντας. *Rhenglin* ita: Ne reflectas, ubi ad terminos perveneris. At *Suidas*, ἀποδημοῦντα ἐν τοῖς ὅροις ἀνεπιστρέπτειν. quod ſic Latine *Hieronymus* enunciat: Cum profectus fueris, ne redeas. *Marſilius* vero: Cum domo diſceſſeris, ne revertaris: Furiæ enim congredientur.

entur: Multorum ſane opinio eſt, apud gentes *Pythagoram* primum animorum immortalitatem oſtendiſſe: nec aliud metempſychoſi & palingeneſia ſignificaſſe exiſtimatur, hoc eſt, cum in nova corpora animas ingredi & regenerari diceret. Monebat igitur *Pythagoras* hac ſententia, non deſiderandam poſt mortem hanc ipſam vitam, ut *Hieronymus* & plerique exponunt. At *Plutarchus*, in eo qui eſt de Educandis liberis: Cum moriendum eſt, inquit, & vitæ terminum in proximo eſſe videamus, facile id & æquo animo ferre debemus. Conſona ſcribit his *Rheuclin*: Hoc ſymbolo, inquit, non tantum trepidare mortem prohibet, verum etiam quicquid in fatis eſt, quantumcunque terreat. hi namque ſunt termini definiti & determinati, quos tranſire non poteris. Fruſtra igitur times, quod reflectere aut vitare nequeas. Ab ejuſcemodi quippe caſu nuſquam reſilire, fortitudinis quidem laudatæ ac egregiæ magnanimitatis eſt. Hæc ille. Sed quæ à *Suida* adfertur expoſitio, neſcio quo pacto mihi magis arridet. ait enim: Cum peregrinatum eſt in finibus, non retroflectendum: vel, quod idé fere eſt apud *Diogenem*, in finibus peregrinanti non redeundum: hoc eſt, non in concupiſcentiis & deſideriis, mutata jam vitæ ratione, vivendum eſſe, neque iis agendum voluptatibus, nec illecebris, quibus antea. Et propterea quidam Symbolum ita enunciant: Qua via iveris, ne redito. id quod & noſtra lege prohibemur, cum & novum hominem induere jubemur, nec ad aratrum reſpicere. Sed & Deus per *Moſem*, per eandem viam non revertendum, Hebræis præcipit, idem & prophetæ ad *Hieroboam* miſſo, ut *Joſephus*, & Regnorum libri teſtantur.

Per viam publicam ne vadas.

PEr viam publicam ne ito. hoc eſt Græce, λεωφόρου μὴ βαδίζειν. Sic vero *Olympiodorus* enunciat, φεύ-

γειν τὰς λεωφόρους; hoc eſt, fugiendas vias publicas. D. quidem *Hieronymus*, viam populo uſitatam & communem interpretatur. Idem, ad *Irenæum* D. *Ambroſius*: idque uterque ex libris *Hebræorum* deſumptum affirmant, multorumque & vulgi errores nos ſequi non debere interpretantur. Idem dicit *Philon Alexandrinus*. Sed & *Origenes* eodem fere ſenſu evangelicum illud exponit, ſpacioſam & latam viam declinandam. At vero *Iamblichus* per latas publicas vias incedendum non eſſe, eodem ſenſu protulit. alii, protritas ac populares vias non adſectandas: h. e. λεωφόρους ὁδοὺς μὴ τυχεῖν: noſq; monitos aiunt, ne multitudinis ac vulgi ſententiis rumoribuſque adhærere debeamus. Idem fere *Athenæus* & *Olympiodorus*. *Ficinus* ſymbolum ipſe ſic enunciat: Populares vias fuge, per diverticula vadito. *Politianus*: Regiam viam declinato, per ſemitas ingreditor. Idem *Eraſmus*, qui & ſententiæ *Evangelicæ* convenire oſtendit, cujus modo meminimus. Sedenim unanimi fere conſenſu ſacri noſtri interpretes anguſtam viam exponunt, anguſtæ vitæ regulam, qua vivendo ad normam dirigimur: cujuſmodi ſunt cœnobitæ, & ſolitariam in communi vitam ſectantes monachi. Sunt & qui hoc ipſum per Ypſilon literam à philoſopho deſignatum fuiſſe volunt, qua de litera & multa & ſæpe audiviſti: atque ideo nunc ego tibi parcius. Sed & ad ſymbolum deduci illa ſententia poteſt, Ne in gentium viam abieritis: hoc eſt, gentium errores declinetis. Illud præterea te meminiſſe velim, apud *Lactium* hoc ipſum ſymbolum ita enunciari, Extra publicam viam ne ito: hoc eſt, ἐκτὸς λεωφόρου μὴ βαδίζειν. quod & ab *Eraſmo* etiam probatur. Ego vero an *Pythagoricum* ſit, neſcio. quare jam ſatis, ne & ego popularem viam ingredi videar.

Ignem

Ignem gladio ne ſcalpas.

IGnem gladio ne ſcalpito: hoc eſt, πῦρ μαχαίρᾳ μὴ σκαλεύει. D. *Hieronymus*, Ignis gladio non feriendus. *Politianus* vero, quod puto aliquando legerat πῦρ σιδήρῳ μὴ σκαλεύειν, Ignem ferro ne fodicato, tranſtulit. Aliqui eum ſecuti, Ignem ferro ne fodices. Exponitur quidem, potentiorum iram, ac ſuperborum non commovendam. Quidam malitiam & impotentiam: quo modo ex noſtris quidam apud *Iezekulem*. *Cyrillus* vero, & *Plutarchus*, & *Laertius*, & cum his *Athenæus*, furentem hominem & iracundum aſperis verbis non irritandum interpretantur. Ignis enim (ut inquit *Athenæus*) ira eſt, gladius lis eſt & contentio: & flamma, ut ait *Laertius Diogenes*, quo magis exagitatur, hoc magis atque magis invaleſcit. D. quoque *Clemens* libro ἀναγωγῶν ſexto, ignem pro iracundia & furore ſumere videtur, cum ait; Puto quod ſatis dignas habeatis iracundiæ cauſas, ex quibus juſtiſſimus ignis iſte coaleſcat. *Pythagoram* ſecutus credo *Plato*, ignem igni non addendum eſſe dicebat; hoc eſt, πῦρ ἐπὶ πυρί. *Basilius* tamen, idemque *Plato*, ſymbolum uſurpare videntur de iis qui aliquid fruſtra moliuntur, ut notavit *Eraſmus*. Sunt & qui ab antiquo genere ludi deductum putent, quo ignis gladio cæditur, vel (ut alii dicunt) dividitur. Id enim quod apud *Baſilium* legitur, ἀτεχνῶς εἰς πῦρ ζαίνοντες, ignem cædentes inſcienter & ſine arte: *Leonardus* vertit, vere ignem dividentes, ἀληθῶς viz. non ἀτεχνῶς apud *Baſilium* legens. Sane *Porphyrius*, Ignem ſymbolum eſſe divinæ naturæ, ſcriptum reliquit: & propterea in templis ait adſervari, capitaleque fuiſſe, ſi ſacerdotes ignem ipſum extingui permiſiſſent; quo pacto apud *Romanos* virgines Veſtales, & apud *Perſas*, qua

de

de re & alii, & *Clemens* non parum multa. Et ideo ſymbolum ita quoque interpretari poſſumus, divinam naturam, hoc eſt Deum ipſum immortalem, non gladio impetendum, hoc eſt linguæ acumine, & maledicentia. Quæ utique expoſitio ſi non vera, at certe & pia, & ſpecioſa. Verum & hoc non te lateat, hoc unum ex iis ſymbolis eſſe, quæ *Andocidæ Pythagorico* à Græcis ſcriptoribus, non *Pythagoræ* ipſi adſcribuntur: veluti etjam hoc quod ſtatim ſubjungemus.

Animalia unguicurvia non nutrienda.

ANimalia unguicurvia ne nutrito. hoc eſt Græce, γαμψώνυχα μὴ τρέφειν. *Theodorus Gaza*, & eum ſecuti alii, uncunguia γαμψώνυχα interpretati ſunt. utrumque, & hoc & illud, novum: ſed belle, ut videtur, expreſſum. Monemur vero hoc ſymbolo, ut rapaces homines fugiamus, neve inter familiares & domeſticos habeamus: quoniam rapiendi deſiderio, inſatiabilique aviditate omnia confundunt, & conturbant. Id quod præcipue in Principum & potentiorum aulis eſt videre, in quibus fere hujuſmodi rei familiaris magiſtri præficiuntur de induſtria, qui aliquid amplius corradere & conſervare dominis oſtentant, ut eo amplius ipſi rapiant & furentur. Unguicurvia igitur non nutrienda, nec domi habenda. Nunc quoque hujuſcemodi hominum genus, ſi non potius ex Harpyiarum ſtirpe, recurvis eſſe unguibus, in quotidiano ſermone dicere ſolemus. Fuit etiam *Hebræis* religio, veſci iis avibus uncunguibus. nam & tales antiqui effingebant, rapax avium genus, Harpyias, ut ſcribit *Servius*.

Anguſtum annulum non ferendum.

ANguſtum arctumque annulum ne geſtato. Quod Græce ſcribitur, μὴ φορεῖν στενὸν δακτύλιον: hoc eſt.

eſt, Ne feras arctum annulum. A D. *Hieron.* exponitur, non debere quemquã anxie vivere, nec ſemet in ſervitutem conjicere: tum nec ſeſe in ejuſmodi vitæ inſtituto implicare, unde mox ſe nequeat, cum libuerit, explicare & eximere. Idem & *Plutarch.* Flamines etiã Diales apud *Romanos* ea ratione utebantur pervio & caſſo annulo.

Dei figuram in annulo ne inſculpas.

NE Dei imaginem in annulo inſculpito. At ſi Græcorum autorum fidem ſequi volumus, & *Iamblichi* inprimis, ita eſt pronunciandum, ἐν δακτυλίῳ εἰκόνα θεῦ μὴ φορίφερειν, hoc eſt, in annulo Dei imaginem ne circumferto, ea ſcilicet ratione, ne polluatur. *Marſilius* ſic tranſtulit, Dei figuram ne annulo inſculpas. Deorum imagines, inquit *Cyrillus*, in annulis ne feras: hoc eſt, ſententiam & ſermonem de Deis ne facile manifeſtes, & divulges. Idem fere exiſtimavit *Eraſmus*: ait enim, ne paſſim Dei memoriam miſceamus. Sed *Rhodiginus Cœlius* ſic interpretatur, Non eſſe animam, quæ imago Dei eſt, merſandam in corpus, quo plane, uti annulus gemma, animæ vis contineri videtur, nec mancipandam. Non ab hoc multum diverſa *Rheuclin.* Sed mea quidem ſententia (quid enim prohibet, & nos noſtri aliquid adferre?) Symbolum nos monet, ne in deliciis & propatulo Dei effigiem ac memoriam habeamus. Nam non temere & vulgo Dei nomen pronunciandum *Hebræis*, nobiſque: opertanea enim & arcana eſſe oportet divina myſteria..

A fabis abſtinendum.

A Fabis abſtineto: quod Græce eſt, κυάμων ἀπέχεσθ. A fabis vero non tantum homines ut abſtinerent, præ-

præcepit *Pythagoras*, ſed & bovem quoque: cui cum in aurem locutus eſſet, à fabulo perpetuo abſtinuiſſe, pluribus *Iamblichus* prodidit, & paucis in Lamia repetit *Politianus*. Quare autem à fabis abſtinendum monuerit, tametſi abditum occultumque profanis ipſe eſſe voluerit, adeo ut *Timycha Pythagorica*, cum eam *Dionyſius* cogeret id myſterium revelare, ipſa arcanum ne proderet, mordicus ſibi linguam præcidens, in faciem tyranni exſpuiſſe dicitur, quod idem ſcribit *Iamblichus*, & *Olympiodorus*: his fere verbis in *Plat. Phœdone*; Mulier, inquit, *Pythagorica*, coacta enunciare, cur fabam non comeſſet, dixit, φάγοιμι ἄν, ἢ εἴποιμι ἄν. rurſus coacta ut comeſſet, ait, εἴποιμι ἄν, ἢ φάγοιμι ἄν. & demum linguam ſibi abſcidit, inſtrumentum ſcilicet & loquendi & guſtandi: tametſi abditum eſt (inquam) fabæ myſterium, varias tamen hac de re, quas apud autores reperi opiniones, tibi hoc loco breviter recenſere placuit. Quidam enim nimis inepte exiſtimant, ne ſimul brevia & minuta quæ in fabis inveniuntur animalia, Mydas ſcilicet appellata, devorentur. Ineptius quidam, & fabas ipſas animalia eſſe dixerunt. *Simeon Antiochenus* de fabæ natura & proprietate pleraque ſcribit, in eo libro quem de cibariorum facultate ad Imperatorem *Michaelem Byzantium* ſcripſit, inter quæ hæc, ut à me interpretata ſunt: Ferunt autem, inquit, fabas propterea quod malum ſuccum habent; inſomnia turbulenta facere, & adducere, hancque ob cauſam *Pythagoreos* ab iis abſtinuiſſe. Alias inſuper multas & diverſas cauſas adferunt harum abſtinentiæ, de quibus nunc non dicendi tempus. hæc ille. Sed quod de faba *Simeon*, idem & *Plinius* in nat. hiſtoria, & *Suidas* adferunt, & *Heron* in ſecundo Rei ruſticæ libro ex Geoponicis *Didymi*, ut videtur. Adjungit idem *Heron*, quod in earum flore auſpicium quoddam lugubre inve-

inveniatur. Hunc *Heronem* ſecutus eſt *Conſtantinus* Imper. ſeu quiſquis ille fuit, qui totidem quot *Heron* libris, hoc eſt 20. de tota re ruſtica ſcripſit apud Græcos: qui & illud quoque prodidit, *Amphiaraum* primum à fabis abſtinuiſſe, ob vaticinia per ſomnia. Circumferuntur & *Orphei* verſus, quos Latine ita nos vertimus:

O miſeri, à fabulo, miſeri, ſubducite dextra:
Eſſe fabas, ſimile ac capiti abſumptiſſe parentum.

Græci hi ſunt:

Δηλοὶ, παῦλοι, κυάμων ἀπὸ χεῖρας ἔχεσθαι.
Κ'ἴσον τὸν κύαμον φαγέειν, κεφαλὰς τ' τοκήων.

Gellius tamen in Att. noctibus, hunc priorem *Empedoclis* verſum, non *Orphei* nomine citat. *Origenes* in eo quem ipſe φιλοσοφεμένων inſcripſit, *Zaretan* ait *Chaldæum* has adferre cauſas, cur à fabis eſſet abſtinendum: Omnium, ait, quæ in terra conſiſtunt, comparationem quandam & principium faba habere videtur. Conjecturamque hanc ille adferebat, quod ſi macerata ad ſolem per aliquod temporis ſpaciũ dimittatur, ſeminis humani odorem contrahere. Clarius etiam hoc profert exemplum, quod ea florente, una cum flore in olla circumlita ſi concludatur, humique obruatur, & poſt aliquot dies effodiatur, pudendi muliebris effigiem habere reperietur, & mox etiam puerilis capitis. Hæc ego quidem brevibus, quæ pluribus ille recenſuit. *Lucianus* quoque miranda in eo dialogo ſcribit, cui βίων πρᾶσις eſt inſcriptio: ubi illud præcipue, quod ſi viridem fabam folliculo exuas, apparere virilibus genitalibus ſimilem; coctam autem ſi nocturno tempore ad Lunam certo ſpatio dimiſeris, ſanguini perſimilem fieri. Idem fere his verbis *Acron*: A faba, inquit, *Pythagoras* abſtinuit, quod viridis in pyxide ærea ſervata, vertitur in ſanguinem. *Plutarchus* vero in eo qui eſt de Educandis liberis, abſtinendũ interpretatur à ſuffragiis, quæ

quæ per bicolores fabas ut plurimum feruntur: id quod & *Atheniensis* inprimis feciſſe in principibus & magiſtratibus ſortiendis, teſtis eſt in eodem quem ſupra diximus loco *Lucianus*. Unde & κυαμοτρώξ apud Græcos proverbii vice dicitur, in eum qui inde victitat, hoc eſt, in dandis præſtandiſque ſuffragiis: quaſi Latine dicas, fabæ roſor. Hinc fortaſſis & illud emanavit, quod in Ænigmatibus retulimus, Ne allium, neve fabam edas: etſi *Suidas* interpretatur, quod judices ne dormitent, illas eſſe ſoleant. Scribit *Plutarchus* in Quæſtionibus, legumina inflare, atque præcipue fabulum; ideoque venerem ſtimulare: & ea ratione *Pythagoricos* ab iis abſtinere. Idem *M. Cicero* tradit in libris de Divinatione: Ex quo, inquit, etiam *Pythagoreis* interdictum putatur, ne faba veſcerentur, quæ res habet inflammationem magnam. Is enim cibus tranquillitatem mentis quærentibus, conſtat eſſe contrarius. Hæc quidem *M. Cicero*. Scribit *Pauſanias*, quod *Pheneatæ Arcadiæ* populi, fabam ideo immundam & impuram exiſtimant, quod cum illic *Proſerpinam* quærens dea *Ceres* divertiſſet, omnibus qui eam hoſpitio ſuſcepiſſent legumina præbuit, præter fabas, quo argumento eam impuram eſſe cognovere: atque iccirco eam *Pythagoras* prohibuit. & fortaſſis eadem ratione *Orpheus*, dum terræ hymnum concinit, cui thymiama ex omni ſeminũ genere adhibet, excipit fabam. *Gellius* tamen ex *Ariſtoxeni* ſententia, κυάμους, fabas non ſignificare voluiſſe *Pythagoram* docet, quippe qui fabis veſci uſus fuerit: ſed teſticulos: idque etiam carmine *Empedoclis* ſignificari tradit. Videtur, inquit, de cyamo non eſitato cauſam erroris fuiſſe, quia in *Empedoclis* carmine, qui diſciplinas *Pythagoræ* ſectatus eſt, verſus hic invenitur,

Δῆλοὶ, παῖδες ἄλοι, κυάμων ἀπὸ χεῖρας ἔχεσθε.

(quem ita vertit *Gaza*,

Ah miſeri, à cyamo miſeri ſubducite dextras.) Opi-

Opinati n. ſunt plerique, κύαμον vulgo legumentum dici: ſed qui diligentius anquiſitiuſque carmina *Empedoclis* arbitrati ſunt, κυάμους hoc loco teſticulos ſignificare dicunt, eoſque more *Pythagoræ* κυάμους appellatos, quia ſint εἰς τὸ κύειν δεινοὶ, καὶ αἴτιοι τοῦ κύειν, hoc eſt, in ferendo utero validi, cauſæque uteri ferendi, & genituræ humanæ vim præbeant. Iccirco *Empedoclem* verſu iſto non à fabulo edendo, ſed rei venereæ profluvio voluiſſe hominem deducere. Hactenus *Gellius*. *Ariſtoteles* vero in libro de Fabis, ut eſt à *Diogene Laertio* relatum, ab iis ideo abſtineri mandaſſe ait, quod eæ pudendis ſint ſimiles, vel inferiorum portis; unum enim hoc legumen eſt genituræ expers: vel quod corrumpat: vel quod ſit univerſi naturæ ſimile: vel quod ad paucorum dominatum, quam ὀλιγαρχίαν Græci vocant, pertinet, quæ plerumque fabis ſortitionem faciat. *Marcellus Vergilius* noſtra ætate κυάμους ova interpretatus eſt, cyamonque quaſi κύησιν, id eſt fœturam & conceptum animalis intelligere maluit: ac ſi per ipſas fabulas philoſophus non minus ab animalis principio ſemineque abſtinendum jubeat, quam ab abſoluto jam & perfecto animali. *Macrobius* quoque ovum ait mundi ſymbolum eſſe, unde & ab initiatis *Libero* patri colebatur. Sed hæc fortaſſe nimis longe repetita videbuntur: iccirco ad alia tranſeo. Quidam ſunt qui tradant, *Pythagoram* ideo fabis abſtinuiſſe, quod in ipſius fabæ flore lugubres reperiantur literæ. Exiſtimant præterea Magi, mortuorum animas fabis ineſſe, quibus dum parentamus, fabas ipſas comeſſe moris ſit. Quare, ut puto, hoc etiam nunc tempore, in defunctorum celebri die fabas paſſim & eſitamus ipſi, & aliis impendimus. Alii fabas eſitare interpretantur, ut dixi, quæſtum ex ſuffragiis facere, & muneribus capi: id quod ſcribit, præter ſupradictos citatos, is qui ex *Gregor. Nazianzeno* hiſtoria

rias Græce collegit. idem & *Suidas*. *Theon* apud *Plutarchum*, *Ægyptios* ait in tantum fabas venerari, ut eas nunquam ſerant, neque comedant, nec etiam fas ſit adſpicere : idem quoque ſcribit *Herodotus*. Ab *Ægyptiis* igitur, ut etiam à principio diximus, multa *Pythagoras* accepit, quod & *Plutarchus* & *Iamblichus* & alii prodiderunt. Fabæ quoque ſegetem ne pedibus calcaret *Pythagoras*, cum inimici eum inſequerentur, deprehéſus, occiſus eſt. vel ut alii tradunt, incendio una cum diſcipulis conſumptus eſt.

A piſcibus abſtinendum.

PIſces ne guſtato : hoc eſt, ἰχθύων μὴ γεύεσθαι. Variæ vero & hujus ſymboli interpretationes à *Plutarcho* adferuntur. Quidam enim, inquit, in ſilentium & taciturnitatem referunt, quam (ut diximus) ἐχεμυθίαν ille vocabat, quod inter animalia piſces ſint ſine voce, ut & in proverbium res deducta ſit, magis quam piſcis mutus : quam opinionem *Athenæus* in ſeptimo approbavit, illud ſubjungens, ſilentium rem eſſe divinam. Alii dicunt, ideo quod nihil magis naturæ humanæ ſit hoſtile & inimicum, quam mare. atque *Oſiriden* maximum *Ægyptiorum* Deum in mare dejectum periiſſe. qua cauſa factum eſt, ut qui in eo naſcuntur piſcibus, *Ægyptiis* ſit nefas veſci : qui & nautas eadem ratione alloqui indignantur. Sunt qui ea ratione *Pythagoram* ſcribant prohibuiſſe piſcium eſcam, quod ipſe ex iis quæ deis ſacrificata eſſent, veſci eſſet ſolitus : quæ hierothyta Græce dicuntur. Neque enim de piſcibus rem ſacram faciebant antiqui. De *Ægyptiis* utique intelligendum : nam & apud antiquas gentes de thynno & de anguilla rem ſacram faciebant : quod pluribus oſtendit *Athenæus* in ſeptimo, & apud *Perſium Flaccum* Cor-

Cornutus grammaticus, quem *Probi* nomine quidam citant. *Perſius* enim ita ait, Cauda natat thynni. Sed & *M. Varro* libro tertio Rei ruſticæ, de certis piſcibus rem ſacram fieri apud *Lydios* ſcribit. Sed & hoc ab *Ægyptiis* deductum ipſe crediderim. nam ut eſt apud *Herodotum*, ipſi piſcibus abſtinebant: qua ratione quoque, cum nefas inquinamentumq; iidem ſignificare volunt, piſcem pingunt, quod piſces mutua carne veſcantur, & inter ſe eſca ſint, ut *Horus Ægyptius* ſcribit: quod tamen & ad *Oſiridis* fabulam referri poteſt. Sane præter *Ægyptios*, & *Syros* etiam piſcibus abſtinuiſſe legimus. Unde apud eos *Atergatis* dea colebatur, quæ interpretatur ſine piſce: quippe *Syrorum* lingua Ater privativa eſt dictio, & Gatis piſcem ſignificat. *Athenæus* libro octavo deam hanc appellatam ſcribit ex ſententia *Antipatri Tarſenſis Stoici*, & *Mnaſeæ*, à Regina quapiam ſic vocata, cujus & hiſtoriam pluribus colligit, quam commodius in Deorum cognominibus referemus. de hac quoque dea plura & *Strabo*, nec ſemel. Sed quod *Syri* abſtinerent piſcibus, apud *Hyginum* & alios in fabulam relatum videmus. Porrō *Pythagoram*, ſcribit *Plutarchus*, à piſcatore retium jactum emiſſe, ut quicquid piſcium eo jactu caperetur, ſtatim emitteret: quod & fecit. Idem & avium aucupes, hoc eſt, ὀρνέων θηρευτὰς deteſtabatur. Sed, ut ad rem redeam, ſymbolo ea interpretatio magis convenire apud *Plutarchum* exiſtimatur, quæ eſt, quod piſcis animal ſit ejus naturæ, ut nullo modo hominem lædat, eique nihil officiat: iccirco impium eſſe, piſcem lædere. tum & illud ſubjungitur, quod non ad ſaturitatem eduntur, ſed ad luxum & gulæ irritamenta. Multa hoc loco mitto, quæ, ut hoc adſtruat, *Plutarchus* in Convivalibus adfert. Sed & *Homerus* videtur abſtinentiam piſcium adſerere, quod nuſquam ſuo carmine piſcium eſum oſtenderit:

quod idem *Plutarchus* ſcribit. *Meleager* tamen *Gadadeus* in χάεισι tradit, *Homerum*, cum *Syrus* eſſet genere, juxta ium morem feciſſe, ut antiqui illi Heroes piſcibus ...nerent. Cæterum *Pythagoras* & ea nuoq; ratione potuit piſciũ conviyia interdicere, quod ab *Hebræis* didiciſſet piſces ignobiliſſima eſſe animalia. Nam ut eſt à *Philone* in mundi conſtitutione traditũ, primi inter cætera animalia piſces creati ſunt, quod illorum videlicet ſit anima ignobiliſſima, ut hominis eſt acutiſſima. Animarũ, inquit, aliqua quidem eſt tardiſſima, & minus expreſſa, quæ piſcium generi obvenit; aliqua vero acutiſſima, quæ hominis eſt: quæ autem ambarum eſt intermedia, terreſtribus & volucribus data eſt. Magis n. hæc ſenſilis, quam in piſcibus: hebetior vero, quam quæ in hominibus. Quamobrem, inquit, inter animantes Deus piſces primos condidit, magis corporis ſubſtantiæ, quam animæ participes, & quodammodo animalia & non animalia, mobilia inanima: atque ad ipſam ſolam corporis conſervationem Deus illis indidit ſpiritum animalem, ceu (ut dicitur) ſal carnibus inſpergitur, ne facile putreſcant. Non omni tamen piſcium genere *Hebræi* abſtinuere: quippe qui tantum iis veſci prohibiti ſunt, ut eſt apud *Moſem*, qui pinnulis & ſquamis carent. Super qua re noſtri theologi, & inprimis *Cyrillus Alexandrinus* in nono libro contra *Julianum Cæſarem*.

Melanuros ne guſtes.

MElanuros ne guſtato. quod ſic Græce ſcribitur, μὴ γεύεσθαι μελανούρων. *Marſilius Ficinus*, ut reor, quod illum fugeret Melanuros ex piſcium genere eſſe, ſic vertit: Ab eo quod nigram caudam habet, abſtine: terreſtrium enim Deorum eſt. Secutus videtur *Marſilius Guarinum*, qui in eo *Plutarchi*, qui eſt

mei

περὶ παίδων ἀγωγῆς inſcriptus, ita tranſtulit: qui nigrantes caudas habent, guſtari non oportere. *Guarinum* & *Marſilium* eſt *Eraſmus* in Proverbiis æmulatus, & *Rheuclinus*. Symbolum vero ſic *Plutarchus* explicat; *Pythagoram* eo monere voluiſſe auditores ſuos, ne cum improbis commercium haberent. quare & *Antiphanes* poeta, ſuo ænigmate, ut diximus, à melanuro & mugile cavendum ſuaſit: & noſtri quoque ſcriptores, malos & improbos nigros & atros vocant. ut illud *Catulli*, Albus an ater; & *Horatius*, Hic niger eſt, hunc tu *Romane* caveto. *Tryphon* grammaticus & alii, ſymbolum, à falſis ſermonibus & mendacibus cavendum eſſe, interpretati ſunt. nam mendacium extremis partibus obſcuratur & nigreſcit. Quidam peſſime ad ſepiam referunt, quin & ſepiam ipſam Melanuron vocatã, perperã autumant: quos inter *Laertii* eſt interpres. *Suidas* certe, aliique nonnulli, Melanurum piſcis genus eſſe aiunt, à quo abſtinendum quidem voluiſſe *Pythagoram*, ſed ſecretiore occultioreque, eo quem ſupra diximus, ſenſu. Melanurum apud *Ariſtotelem Theodorus* Oculatam vertere viſus eſt, cum tamen *Plinius* Oculatam à Melanuro diverſam manifeſte facit. Melanurum vero valde timidum piſcem eſſe, & prudentem, *Ælianus* tradit. Sed naturas hoc loco piſcium complecti, noſtri non eſt inſtituti. Melanuri meminere *Artemidorus* in ſecundo Onirocriticon, & apud *Athenæum* Græci quidam poetæ, & præcipue *Aumenius* in Halieutico, & *Iceſius* in libro de Piſcib. ſed apud Latinos meminit *Columella*, libro 9. & *Ennius* illo carmine,

Melanurum, turdum, merulamq;, umbramq; marinam.

In quo primus pes eſt anapæſtus. Exſtat & proverbium apud Græcos, Sequitur perca melanurum, cujus meminit *Athenæus*. quo loco in ſepiam impegit *Eraſmus*: Alia inſuper multa à *Pythagoricis* mandi ſunt

vetita, quæ tamen fere inter ſymbola reponuntur: ut illud eſt,

Non edendus Erythinus.

NE Erythinum edito: hoc eſt, μὴ ἐρυθῖνον ἐσθίειν. Cum vero erythinus piſcis genus ſit, coloris rubri, nos à ſanguine & vindicta abſtinere monet *Pythagoras*, imitatus *Hebræos*, quibus ideo præceptum eſt ne ſanguine veſcantur: quod planius infra oſtendemus. Qui piſcium naturas ſcripſerunt, Erythrinum cum R. litera hunc piſcem appellaverunt, ut *Speuſippus* & *Dorion*, quibus adſtipulatur *Artemidorus*, *Valdianus*, & *Athenæus*, & *Suidas*. *Clitarchus* quoque Erythrinum ait à *Cyrenæis* Dycen vocari, *Zenodotus* Hyccam. *Plinius* in hoc genere piſcis marem non eſſe ait. De Erythrino & ſuo carmine canit *Oppianus*: *Theodorus Gaza* Erythrinum apud *Ariſtotelem*, Rubeculam interpretatus eſt: Rubellionem, *Hermolaus Barbarus*: & Erythinum, non Erythrinum vocat, aliumque eſſe oſtendit ab Eritimo. Quibus omnibus de rebus mirum videri poteſt, quo pacto & hic *Ficinus* in errorem impegerit, qui ſymbolum tranſtulit, Rubrum aliquid ne ſuſcipias. Nam licet Erythrinus rubrum ſignificet, non ideo tamen piſcis ipſe ruber vocatur.

A Scaro præterea piſce *Pythagoras* abſtinendum præcepit, quod τρυγηφάγος, id eſt, vorator uvæ ſit; cujus duæ ſpecies traduntur, Oniæ & Æoli cognominatæ.

Item à mugilibus, & labrace, id eſt lupo, abſtinebat: quod ſint, ut Græci dicunt, σπερμολόγοι, hoc eſt ſeminum leguli: & cætera, quæ *Plutarchus* in 8. Sympoſiacon enumerat. Eſt & proverbium Græcum, λάθρᾳ ξ μ

Urticam

Urticam quoque marinam non edendam (piſcis id genus) præcipiebat, quæ ἀκαλύφη Græce dicitur, quod ea Veneris ſtimulos adferre dicitur. alii, quod *Hecatæ* ſacra ſit, ut tragla quoque, de qua protinus agemus. Sed cujuſmodi urticæ marinæ forma & natura ſit, plane *Ariſtoteles* in quinto de Hiſtoria animalium, & *Ariſtotele* plura ex variis ſcriptorib. in ſecundo *Athenæus*, qui & eam alio nomine κνίδαν vocari ait, ejuſque duo eſſe genera. *Diphilus* vero *Siphnius* medicus, hanc urticam ventri & ſtomacho, & urinæ ciendæ utilem eſſe prodidit: quodque ſi attingatur, pruritum commoveat, ut etiam ejus nominis herba.

Sed & à trigla abſtinendum monebat. Eſt autem trigla, quam Latini mulum appellant, nunc vulgo *Romæ* Græcum ſervat nomen: ſic appellata, teſte *Ariſtotele*, quod in anno ter pariat. Id quod & *Ariſtophanes* in *Ariſtotelis* commentariis, & *Artemidorus* in ſecundo Onirocriticωn comprobant. Ideo autem ab ea *Pythagoras* abſtinuit, quod ea deæ *Hecatæ* ſacra putaretur, quæ & triformis, & triodites, hoc eſt, trivia, & τείγλωδ, hoc eſt (ut ſic dicam) triocula cognominata eſt. Quare vero *Hecatæ* ſit ſacra, in ſeptimo ſcribit *Athenæus*. Fuit & *Athenis* locus Trigla nuncupatus, ubi & ſimulachrum fuit *Hecatæ Triglanthinæ*. At *Hegeſander Delphus*, triglam ait in ſacris *Dianæ* præferri, quod ſcilicet venetur trigla lepores marinos hominibus noxios: atque ideo venatrici deæ venatorem piſcem apponi. Sane nec te id fugiat volo, quod ſicuti eſt à Latinis mulus barbatus appellatus, ita & à Græcis τείγλη γενειᾶτις, à barba videlicet cognominata eſt, ut *Sophron* oſtendit. Quidam præterea ea cauſa *Pythagoram* tradunt trigla abſtinuiſſe, quod per eam ternionis numeri myſterium coleret: eum quando numerum in ſacris adhibendum putavit, ut alibi ex *Ariſtotele* & *Auſonio* & *Euſebio* oſtendimus.

Iamblichus tamen *Pythagoram* ait *Apollini* ex ternario numero ſacrificaſſe, propter (ut ait) tripodem, Veneri autem ex ſenario. Scribit *Theon Smyrnæus Platonicus*, ternarium numerum in libaminibus ea cauſa adhiberi ſolere, quod primus ipſe inter numeros dicitur omnia eſſe. in numeris enim eo minoribus, non omnes dicimus, ſed unum vel ambos, de tribus vero omnes. Sed hæc non hujus loci.

Vulvam quoque non edendam, *Pythagoras* dicebat, quod ea eſſet generandi ſedes: & perinde etiam coitum & venerem fugiendam monebat. *Hierocles* quidem philoſophus ita exponit: Si, inquit, ſimpliciter præceptum conſideres, à re quidem minima terrena nos abſtinere præcipit *Pythagoras*; ſi vero ad profunditatem intellectus, totius rei venereæ doceris abſtinentiam: & ut in cibo ab ea abſtinebimus, ita in purificatione corporis, id quod per eam intelligimus exercebimus. Atque hæc quidem fere *Hierocles*. Meminit & hac de re *Plutarchus*, *Ariſtoteles* & *Gellius*.

Abſtinuiſſe & à Ἐνσπιμαίοις, id eſt, ſi Latine recte dicitur, à morticinis animalib. hoc eſt, ab iis quæ per ſe mortua ſunt: & hoc plane ab *Hebræis* deſumpſit, ut facile ex libris *Moſis* cognoſcitur, ex quibus & immundos ac impuros eſſe illos colligimus, qui ea attigerint, nedum comederint. At vero melle & favo plerumque veſci ſolitum accepimus, quod hæc ſcilicet ſine hominum labore parentur, & quaſi cœleſtis ſit cibus: & propterea etiam in ſacris libris, pro cœleſtibus deliciis nonnunquam ſumi videmus, id quod & pluribus ab antiquis theologis proditum eſt.

Milio quoque & pane veſcebatur *Pythagoras*, vino vero penitus abſtinuit: idque ut etiam facerent diſcipuli, identidem monebat, οἶνον μὴ ἡμέρας μὴ γεύεσθαι, hoc eſt, Vinum interdiu ne guſtate.

Coctis

Coctis autem oleribus, & inprimis lactucis, quæ Eunuchi (ut *Pythagoricus Ibycus* ait) ea cauſa dictæ ſunt, quod venerem ſiſtant, libentius veſcebatur. Atriplicis duo ſunt genera, ſylveſtre & ſativum: ſativum vero *Pythagoram* culpaſſe legimus, quod difficilime coquatur: quo fit, ut in hortis minus juxta ipſum quicquam niſi languidum ac imbecille naſcatur. Longa eſt inter noſtrorum temporum ſcriptores diſputatio, an Spinachia dicta ejus ſint generis. Quidam omnino negant, quidam neſcio quo modo recipiunt: ſed certe quæ Atraphaces, & Chryſolachana dicuntur, ſunt quæ noſtrate vulgus Trepeſe, hoc eſt Atriplex vocat. Sed hæc nos hoc tempore non diſquirimus. De *Pythagoricorum* vero parſimonia, non parum multa ab *Iamblicho* in libris de ſecta *Pythagoræ*, & ab *Athenæo* ex diverſis ſcriptoribus collecta, in ſecundo Dipnoſophiſtων legimus, quibus ſatyricorum jocos facilius poteris adſequi de epulis & prandiis *Pythagoræorum*. Verum enimvero, non omnia quæ præcepta erant, *Pythagoricos* vitaviſſe, ab initio ex *Plutarcho* diximus. quare cætera exſequamur.

Cor *non edendum.*

NE cor edito: μὴ ἐσθίειν τὴν καρδίαν. Quod ſymbolum ſic exponitur, non animum angoribus cruciandum, nec doloribus ſubinde affligendum. Et ut D. Cyrillus ait, Ne cor edas: hoc eſt, ne te ipſum conficias curis. *Homerus* de *Bellerophonte*, ut *Cicero* vertit,

Ipſe ſuum cor edens campis errabat Aleis.

Et *Phocylides*, apud ignem ſedentem cor fruſtra non minuendum, præcepit hoc verſu;

Μὴ δ' μάτην ὀπὶ πῦρ καθίσας μινύθης φίλον ἦτορ.

& quidem recte. Nam præterquam quod infirmam valetudinem, & corpori adverſam invehit, nec cogitatio-

num quoque ſtudiis liberum permittit eſſe animum. Non eſt igitur cor edendum, ſi ſimul & ſapere & valere cupimus. Sunt qui ideo ſymbolum à philoſopho inſtitutum velint, quod cordis caro ſuapte natura comeſa difficilius concoquitur. Quid ſi pro mente cor poſuerit? quo modo apud autores ſæpe in ſacris literis. ut illud, Si cor haberet: &, Ex corde cogitationes malæ; & ſimilia: ut intelligat, quæ mentis ſunt, non voranda, nec abjicienda. Ad hæc ſupra ex *Cyrillo* diximus, cor ſupra craticulam impoſitum, prunis & igne ſuppoſito, apud *Ægyptios* ſignificare iram furoremque. Sed quod non edendum eſſet cor, *Pythagoras* eadem ratione cerebrum non edendum, hoc eſt, ut Græce dicitur, μὴ ἐσθίειν ἐγκέφαλον, hoc eſt, Cerebrum ne mandito: quod ab aliis exponitur, oblivionem fugiendam eſſe. Verum *Iamblichus*: Cor ideo, ait, & cerebrum, mandi non permiſit *Pythagoras*, quod quaſi duo ſint duces, & quaſi gradus, ſedesve vivendi & ſapiendi. Illud notandum hoc loco, quod *Philon* ſcribit *Alexandrinus*, Deum nequaquam ſibi ſacra fieri præcepiſſe de corde, aut cerebro, quæ (ut ille ait) ante alia jure fuerant ſanctificanda. ſed quod Deus in ſacrificiis tacite, id expreſſe Philoſophus in menſa vetuit.

Sal apponendus.

SAlem apponito. hoc Græce dicitur, ἅλα παράτιθι. Hoc vero ſymbolo plerique omnes philoſophum præcepiſſe volunt, Amicitiam dirimendam non eſſe. Sal enim à putrefactione omnia conſervat, & ex puriſſimis liquidiſſimiſque rebus conſtat, aqua ſcilicet & mari: tametſi ex omni pene re ſalem chymici confieri tradunt. Sed noſtros nunc autores ſequor. Huic ſymbolo nonnihil congruit proverbium illud, quod eſt, Salem & menſam ne præterito: nam ſale & menſa amicitia

tia ſancitur. unde & noſtri reverentiam menſæ, pro quadam amicitiæ lege dicere conſuevere, ut *Juvenalis* & *Claudianus*: & longe ante hos *Euripides* in Hecuba, & *Theocritus* in Hylo. Sane & ſal amicitiæ ſymbolum eſt, unde & hoſpitibus ante alios cibos appoſuiſſe antiquos legimus, quo amicitiæ firmitas ſignificabatur: vel quia conſervat & perdurat ſal plerarumque rerum corpora: vel quia ut ex aquis multis & fuſilibus ſal cogitur, & in ſolidum quid & unum coaleſcit; ita ex diverſo convenientes animi conjunguntur. Sunt tamen qui hoc ſymbolo juſtitiam ſignificari putant, de qua ſupra per jugum & libram *Pythagoram* locutum oſtendimus: atq; hoc quidem *Diogenes* ex *Ariſtotele* & *Alexandro* prodidit. *Rheuclin* pertinere exiſtimat ad affectiones noſtras: Sal, inquit, nota modeſtiæ, quoniam in cibatu hominis admittitur nec plurimus nec minimus, nam utrumque reſpuitur. Salem præterea myſtice ſapientiam prudentiamque ſignificare legimus, atque ea de cauſa in quotidiano ſermone dicere conſuevimus, Omnibus in rebus ſal adhibendus. Sed & faceta & mordaci quodam lepore dicta ſalem, & ſales, noſtri ſæpe dixere. Quin & pro acrimonia ſal ſumitur, ut oleum pro mollitie. juxta quod *Ariſtoteles* ſecundo Rhetoricorum ait, τὸ ἔλαιον δεῖ πεῖσαι καὶ τὸς ἅλας: hoc eſt, oleum oportet redimi, & ſalem. Etſi codices quidam ἕλκε male, pro ἔλαιον, ſcriptum habent. Hoc vero loco tibi plura adferre poſſem, quæ ſunt de conſervatione, purificatione, aliiſque ſalis proprietatibus, quæ à *Plutarcho* in Sympoſiacis, & à *Dioſcoride* & *Plinio* referuntur; itemq; de varia ſalis differentia. quæ omnia brevitatis cauſa mitto. Verum nequaquã illud quod à *Platone* ſcribitur, præteribo; ſalẽ divinis rebus maxime convenire: iccircoq; ab *Homero* divinus ſal appellatur: id quod tamen ab *Hebræis Plato* accepiſſe videri poteſt, apud quos

quos *Moſes* omnia quæ in ſacrificio offeruntur, ſale condiri præcipit, cum ait, καὶ πᾶν δῶρον θυσίας ὑμῶν ἁλὶ ἁλισθήσεται. id quod & alibi præcipit, nec ſemel, idem *Moſes*. Verum & nobis quoque in Evangelica hiſtoria, ſed & alio ſenſu dicitur, Omnis victima ſalietur. Apud gentes præterea, ad placandos deos ſal apponebatur. Unde apud Latinos *Ovidius* in Faſtis cecinit,

Ante deis homines quod conciliare valeret,
Far erat, & puri lucida mica ſalis.

Sed & nos ipſi Chriſtiani in ſacris luſtrationibus, & ſacramentis olei & aquæ, aliiſque ſimul & ſeorſum ſale uti jubemur. Unde mirum videri poteſt, *Ægyptios* ſale abſtinuiſſe, ut *Plutarch.* ſcribit, adeo ut & pane ſale condito non veſcerentur. Sane ebrios & delirantes oleo & ſale perungere ſolebant antiqui, quod in Nephelis *Ariſtophanes* innuit, ut ejus obſervant interpretes. Vinum præterea conſervari audimus, ne ſtupeſcat, neve aceſcat, ſi in eo ſal indatur. Sed de ſale ſatis.

Panis non frangendus.

PAnem ne frangito. Hoc Græce dicitur, ἄρτον μὴ καλαγνύειν. Quidam ſic interpretati ſunt, quod non ſit hominis vita diſtrahenda & conſumenda, ea ſcilicet ratione, quod panis ſit vitæ humanæ ſubſidium: juxta illud Dominici oraculi, ἄρτον ἐπιούσιον, quod Latini quotidianum panem quam ſubſtantialem vertere maluerunt. Aliis placuit ita interpretari, ut eo ad concordiam communionemque conſervandam inducamur. nam ut ex multis granis unus panis conficitur, unde eſt homini nutrimentum: ſic ex multorum voluntate & conſenſu communio & concordia conflatur: quibus ita parvæ res creſcunt, ut contrà maximæ dilabuntur. Sic vero alii exponunt: Quo pacto ex pane victus conſtat

conſtat humanus, ita ex concordia amicitia & pax. Sumptum videri poteſt, ut *Iamblichus* & *Diogenes* tradunt, quod ad panem veteres amici in unum coibant, quemadmodum etiam nunc Barbari, ait *Laertius*. quo loco videtur Chriſtianos ſignificare, qui ad unum ſacrum & cœleſtem panem in primitiva eccleſia conveniebant. Et quo ſcripſit tempore *Laertius* & *Iamblichus*, frequentius Chriſtiani quam nunc, plurimorum frigeſcentibus animis, ad εὐχαριστίας ſacratiſſimum CHRISTI panem conveniebant: vel certe eo loco *Laertius* Chriſtianorum antiqua illa convivia inſinuat, quæ à dilectione & charitate Græco ἀγάπης nomine (teſte *Tertulliano*) vocabantur. Scribit tamen *Qu. Curtius*, cum *Alexander Macedo* *Roxanis* amore captus, eam uxorem duceret, eum in medio cupiditatis ardore juſſiſſe adferri patrio more panem, quod erat apud *Macedones* ſanctiſſimum coeuntium pignus, quem panem diviſum gladio uterq; libabat. Credo, inquit *Curtius*, eos qui gentis mores condiderunt, parco & parabili victu oſtendere voluiſſe jungentibus opes, quantulo contenti eſſe deberent. Sed ut ad ſymbolum redeam, Non comminuendus & frangendus panis, id eſt, pax & communio, ex quibus otium & vitæ tranquillitas populis præſtatur. At quam parva ex cauſa, ne momento dicam, hoc noſtro tempore, non à populo & plebe modo, ſed à Regibus, & ipſis Pontificibus, panis frangitur, & in fruſta & micas conſcinditur, divellitur: cum eorum una ea potius cura ſtudiumque eſſe deberet, ut panis nuſquam frangeretur! id quod cum alias, tum nuper quoque vidimus, cum ea cauſa totus pene Chriſtianus orbis diſcordiarum & bellorum turbinibus agitaretur: quibus de rebus quotidie communis hoſtis aliquam ex noſtris regionem ſuæ adjungit tyrannidi. Sed quid hæc ego breviore orationis filo deflenda, attingo: cum id multo me eloquentiores viri

viri, elegantiſſimis orationibus fruſtra & ſæpe officium præſtiterint? Sed vide quam ab hujuſmodi *Pythagorica* ſuperſtitione noſtra ſit religio & pietas aliena, quæ in fractione panis maxime conſiſtit, id etiam *Luca* atteſtante: Perſeverantes, inquit, erant diſcipuli in fractione panis, hoc eſt, in communione. Sane *Anaximander*, *Anaximandri* filius, *Mileſius* junior, hiſtoricus, qui per tempora *Artaxerxis* cognominati *Armymonos* ſcripſit ſymbolorum *Pythagoricorum* interpretationem, de integro & ſolido pane non comedendum, ſymbolum pronunciabat: hoc eſt, ἀπὸ ὁλοκλήρου ἄρτου μὴ ἐσθίειν: quod nobiſcum, id eſt Chriſtianis, fere convenire videtur. Sed & apud *Plutarchum* in Sympoſiacis, *Lucius Tyrrhenus* eos *Pythagoricos* reprehendit, qui in amicorum ſociorumq; cœnis panem non frangebant.

Cibum ne in ſcaphium immittas.

NE cibum in ſcaphium ſeu matellam injicito: quod Græce ſic enunciatur, τρίπον εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν. Eſt vero amis apud Græcos, vas in quo urinam & excrementa deponuntur: qua ex cauſa quidam ſymbolum ita interpretantur, ſordidos ac inſhoneſtos homines non eſſe nutriendos. Sed *Plutarchus*, ſapientem ac urbanum ſermonem non immittendum eſſe ait in flagitioſi & ſcelerati hominis animum: nam nec inter ſues, ut ſacro docemur ſermone, ſpargendæ ſunt margaritæ. Cibum quoque interpretantur ſacri ſcriptores, locos qui in ſcripturis difficiliores videntur: quod eos quaſi diutius mandere oporteat, qui recte intelligere, & penitus ſcrutari velit. Recte igitur monemur, ne in vas ſtercorarium & ſordidum, quæ animum noſtrum paſcunt & nutriunt, cibaria immittamus.

Gallum

Gallum nutrias, ne tamen ſacrifices.

GAllum nutrito quidem, ne tamen ſacrificato: eſt enim ſoli & lunæ dicatus. Et hoc ab aliquibus inter ſymbola repoſitum eſt. Sunt qui hoc dimidiatum tantum efferant, hoc eſt, Gallos enutrias. Sunt quidem inter ea quæ præcepta dicenda ſunt potius, quam ſymbola: quanquam & ſymbola præcepta, ut de aliis etiam quibuſdam obſervavimus. Nihil enim aliud hoc loco quidam *Pythagoram* intellexiſſe volunt, quam gallum ipſum. Si quis tamen altius & hoc conſiderare voluerit, ad reliquorum ſymbolorum rationem modumque interpretari poterit, ut ſcilicet nos philoſophus moneat, gallos nutrire, hoc eſt, ut patruus magnus tuus(*Pice*) ſcribit in oratione, ut divinam animæ noſtræ partem, divinarum rerum cognitione, quaſi ſolido cibo & cœleſti ambroſia, paſcamus. Sed ſi tam alta negligis, exponas ab hoc diverſo modo: Gallos, id eſt milites ac bellatores homines, in civitate habendos eſſe, & in contubernio retinendos, non tamen rei ſacræ cauſa. ſeu urbis vigiles & cuſtodes intelligas, quando ii per gallos ſignificari videntur. Nam & fabulæ gallum *Marti*, rei bellicæ & militiæ præſidi, comitem ac ſatellitem fuiſſe tradunt, ut ex *Luciani* Gallo, in *Auſonii* poetæ gripho ternario pridem docui. Quod vero ſoli & lunæ dicatus ſit, id innuit, quod tempori hoc hominum genus inſervit, quod per ſolem & lunam intelligitur: vel quod nos gallus ſuo cantu admoneat. Alius aliam comminiſci poterit expoſitionem, ut glorioſos & ſtolidos homines, nimiúq; ſibi arrogantes habẽdos illos quidẽ, & nõ penitus ejicieñdos: non tamẽ ad ſacra, i.e. arcana admittendos, minuſq; in ſeriis & gravioribus ſermonibꝰ & rebus habendos. Quod ſecus tamen hodie à pleriſq; regibus & prin-

principibus fieri conſpicimus. Alius amantes, & qui continue amore depereunt, interpretari per gallum poterit: quo pacto videntur ſignificaſſe *Athenienſes*, cum *Anterotis* aram conſtituerunt, in qua pueri nudi & formoſi ſignum inerat, in ulnis geminos ſuſtinentis generoſos gallos, & ſe in caput impellentes, quibus *Timagoram* & *Meletam*, ſeu *Melitum*, (utrumque enim legimus) qui amore perierunt, ſignificabant. Hiſtoria notiſſima apud *Pauſaniam*, & *Suidam*. quanquam nonnihil inter ſe varient, ille in *Attica*, hic in dictione *Melitus*. Nec te id hoc loco latere velim, quod etiam de gallo gentes rem ſacram facere conſueverunt, eumque vel inprimis *Æſculapio* mactabant; quod & *Socratem* teſtamento caviſſe, apud *Platonem* legimus: cujus rei & *Euſebius*, *Tertullianus* & *Lactantius* meminere. *Artemidorus* quoque in libro Onirocriticωn quinto, ſomnium cujuſdam narrat, qui gallum *Æſculapio* vovit, ſi ſanus foret. *Ovidius* tamen in Faſtis, *Nocti* à *Romanis* gallum cedi, his verſibus ait,

Nocte deæ Noctis criſtatus cæditur ales,
Quod tepidum vigili provocet ore diem.

Mercurio tamen gallum attribuit *Fulgentius*, ob mercatorum videlicet vigilantiam. Eſt & apud *Plutarchum* traditum, *Lacedæmonios*, cum hoſtes profligaſſent, gallum ſacrificare ſolitos. Verum ne à propoſito aberremus, ſcribunt *Laertius* & *Suidas*, gallum album non attingendum, inter ſymbola eſſe: hoc eſt, ἀλεκτρυόνα μὴ ἅπτεσθαι λευκὸν· quod *Jovi*, inquit, ſacer eſt, & lunæ, atque horarum nuncius, & diei. Meminit & *Plutarchus* quarto Sympoſiacωn, ſed cauſam non adfert. Vide quæſo quam ſuperſtitioſe gentes ante CHRISTI lucem degerunt. Scribit *Pauſanias* in Lacon. *Methanam* urbem ad Iſthmum, in qua cives contra Africum, vineis floreſcentibus ac germinantibus infeſtum, galli pennis albis

albis ac niveis remedio uſos fuiſſe, quem gallum homines in diverſa trahentes diſcerpebant, per vineas diſcurrentes: demum in eundem locum redeuntes, ubi diſcerpſerant, gallum ſepeliebant. adeo hi diverſi fuere à *Pythagoræ* inſtitutis, quem tradunt gallum album adeo amaſſe, ut ſi quando videret, fratris germani loco ſalutaret, & apud ſe haberet: ſuis vero ſectatoribus, qui civiles, id eſt politici dicti ſunt, permiſiſſe ait *Iamblichus*, ut gallum, agnũ, & alia quædã paulo ante nata, præter vitulum, rite ſacrificarent. Idem fere ſcribit *Suidas*. Sed & *Laertius*: Sacrificiis, inquit, utebatur *Pythagoras* inanimis. Sunt qui dicánt, gallis gallinaceis, & hædis etiam lacteolis, quos teneros dicunt, agnis autem minime. Cæterum *Ariſtoxenus* apud *Gellium* cuncta illum animata in cibum permiſiſſe ait, bove aratore & ariete exceptis. Idem ſcribit *Suidas*, qui & illud ait à *Theoclea* ſorore, vel potius (ut eſt apud *Laertium*) *Themiſtoclea*, hæc placita illum ſumpſiſſe. At vero Chriſtiani theologi nonnulli, ut de noſtris quoque nonnihil adferam, per gallos concionatores & divinos homines intelligunt, qui nobis verba ſalutis enunciant, quique jacentibus in tenebris & umbra mortis lucem, qui Deus eſt, prænunciant, & à nobis mentis noſtræ veternum ac torporem ſuo cantu excutiunt.

Non frangendi dentes.

NE dentes frangito: hoc eſt, quod Græce dicitur, ὀδόντας μὴ κατάγνυειν. Monuiſſe nos puto philoſophum hoc ſymbolo, ne in quenquam obtrectantes maledicenteſque ſimus. Nam & genuinum frangere eodem pene modo Latini dixere ſcriptores, uti & apud *Perſium* ſatyricum, & D. *Hieronymum*. *Martialis* etiam in obtrectatorem: Quid dentem dente juvabit rodere?

&

& *Horatius*, dentem *Theoninum* pro maledico dixit in Sermonibus. Unde & apud *Vſiten Jobum*, D. *Gregorius* illud exponit, Per gyrum dentium ejus formido; de eo qui contra CHRISTUM futurus eſt *Antichriſtus*. Sed *Iamblichus* ea cauſa *Pythagoram* monuiſſe innuit, quod dentes exiſtimaret primam eſſe geniturarum humidæ naturæ, & nutrimentum quoddam communis & prioris, ut ait, materiæ.

Non cuique dexteram facile porrigendam.

NE cuique dexteram facile porrigito. hoc eſt Græce, μὴ ῥᾳδίως παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν. *Ficinus* hoc modo tranſtulit, Dextram ne ad omnia facile injicias. *Eraſmus*, ut puto, *Plutarchum* ſecutus, ῥᾳδίως particulam non adſcripſit: quod nec multi refert. *Suidas*, nec παντί. Exponitur vero ſymbolum hoc: Non oportere temere, nec inconſulto cum omnibus amicitiam inire, nec in adſciſcendis amicis præcipitandum. Id quod etiam notiſſimo verſiculo edocemur:

Nec cito diſſilo, nec temere incipio.

Idem præcipit *Plutarchus*. Convenit etiam cum ea *Solonis* ſententia, quæ eſt apud *Laertium*: Nec cito tibi compares amicos: cum paraveris, ipſe nec relinque. hoc eſt, ut ille Græce dixit, φίλους μὴ ταχὺ κλῶ· οὓς δ' ἂν κλήσῃ, μὴ ἀποδοκίμαζε. Sane porrigere & dare dexteram, proverbii vice dicimus, ſuppetias auxiliumq; ferre: Dare vero manus, victum ſe fateri: Manum injicere, vim inferre: Manus addere, deridere. Sed hæ Grammaticorum figuræ ſunt loquendi. Dextera inſuper pro bono opere in ſacris literis aliquando legitur. Dicimus & dextera & læva in auguralibus. Verum jam ſatis.

Ne

Ne coronam decerpas.

COronam ne carpito: quod Græce dicitur, στέφανον μὴ δρέπειν. *Rheuclin*, Coronam ne carpſeris: ita & *Eraſmus*. Hoc ſymbolo *Pythagoras* monebat, ut *Cyrillus* & *Hieronymus*, alique tradunt, diſcipulos, ne urbium civitatumque, in quibus eos eſſe contingeret, leges decretaque offenderent, neve violarent, ſed ea cuſtodirent, aç inviolata ſervarent: neve magiſtratus principeſque urbium, qui & hodie per coronarum & diadematum inſignia ſignificantur, laceſſendo provocarent. Id quod & noſtri Chriſtiani proceres ſuis ſcriptis à principio præceperunt. Tametſi hoc ipſum non obſervaſſe *Pythagoram*, cum alii, tum *Tertullianus* adſerat, ut qui tyrannidem adfectaverit apud *Crotoniatas*.

In cinere ollæ veſtigium confunde.

OLlæ veſtigium in cinere confundito: quod Græce ſic habet, χύτρας ἴχνος συγχεῖν ἐν τῇ τέφρᾳ. Hoc ipſum ſymbolum nos monet, poſt inimicitias nullum iræ veſtigium ſeu ſignum nos ſervare debere: & ut in Sympoſiacis ſcribit *Plutarchus*, ipſa ceſſante iracundia, ejus omnem memoriam abolendam. Malorum etenim, ut ille ſapienter cecinit, iram eſt meminiſſe. Id etiam nunc quidam obſervant, ut cum primum ad ignem accedunt, ſi ollæ adſit veſtigium, ſtatim conturbent. Poſſet & fortaſſe quiſpiam alius aliter interpretari, hoc eſt, ut eſt prophetæ vaticinium, olla igne & carbonibus ſuccenſa: hoc eſt, cor plenum curis & ſolicitudinibus. Olla pro corde, cinis pro pœnitentia interdum apud ſacros ſcriptores ſumitur.

Herbam Molochen ſere, ne tamen edas.

HErbam Molochen ſerito, ne tamen mandito. *Politianus* vero ita Latine vertit : Malvam, inquit, transferto, ſed eam ne comedito. Sed *Ficinus*, Herbam Molochinam (inquit) ſere, ne tamen edas: uſus videlicet vocabulo, quo *Arabes* utuntur, parum à Græco deflexo. Videtur quidem *Pythagoras* hoc ſymbolo nos ad manſuetudinem & placabilitatem invitare apud cæteros : at non ita erga nos ipſos, in quos acres judices eſſe debemus. nam cum Moloche herba ſit inter malvæ ſpecies, cujus virtus eſt mollire & ſolvere, facilitatem ac mollitudinem, ut ſic dicam, innuere videtur. Quin & apud Barbaras nationes hoc tempore ipſa Molochia vocatur, paſſimque in *Africa* & *Babylone* per fora & vicos venditari ſolet. Molochen cum ſole circumagi, cum Græci tradunt, tum ſuo carmine *Modeſtus Columella* cecinit:

Et Moloche prono ſequitur quæ vertice ſolem.

Molochinum colorem ab herbæ hujus flore *Nonius Marcellus* interpretatur : ab eadem & *Plinius* Molochiten gemmam. Malache enim, & Moloche, ut eſt apud *Athenæum*, malva eſt. Tametſi ab his nominibus, quidam malvæ duo genera conſtituunt : Molochen ſcilicet majorum foliorum in ſativis, Malachen vero è ſylveſtribus. *Dioſcorides* quidem hortenſem, & cherſæam, id eſt terreſtrem facit, libro ſecundo, quo loco & nomina & vires earum exſequitur. Sed & aliæ præterea ejus ſunt ſpecies, quas non eſt cur hoc loco tibi perſcribam : non enim hoc noſtrum eſt inſtitutum. Illud certe te ſcire volo, pleraque ex his ſymbola & ænigmata à ſimilitudine quadam intelligi & exponi debere, quod & alicubi *Plutarchus* prodidit. Quale eſt illud, quod de nubentibus

tibus dici vulgo ſolebat, Seſamum aut hordeum ſere, aut projice: cum fœcunditatem, & multiplicem generationem ac fœtum ſignificare volebant. Sunt enim hujuſmodi ſemina multæ fœcunditatis, & ut Græci dicunt, πολύγονα. Sed quod de ſeſamo dicimus, aliqui ex eo placentam fieri ſolitam in nuptiis, eadem ratione tradunt.

Unguium criniumque præſegmina urina non inſpergenda.

UNguium criniumque præſegmina ne commingito, neve inſiſtito: quod ſic Græce dicitur, Ὄπουχίσμασι χὴ κυρᾶις μὴ ἐπιρρεῖν, μηδὲ ἐφίσασθαι. Hoc ſymbolum cum non expoſitum ab antiquis ſcriptoribus *Eraſmus* inveniſſet, ita ille ſua ſententia abſolvit, ut amicos & cognatos dicat, tametſi humiles atque abjectos, non tamen ſpernendos. Idem ferme & *Rheuclin.* Quid vero dicas, ſi non calcandam, nec penitus negligendam rerum externarum curam, ſuo hoc ſymbolo nos *Pythagoras* monere voluerit? & jccirco etiam, ut ſcribit *Iamblichus*, in die feſto nec ungues ſecari, neque crines tonderi volebat: quam ſuperſtitionem & hodie à pleriſque cuſtodiri anxie videmus. At vero contrarium ſignificare ſymbolum videtur, ſi, ut *Ficinus* tranſtulit, enunciemus. ita enim ille: Capillorum & unguium ſuperfluitates, poſtquam abſcideris, peſſunda. ac ſi innuat, de externis minime curandum. *Theodoritus* quoque apud Græcos inſignis theologus, mortalitatis ſymbolum capillos habere, his verbis ait: Capilli (inquit) mortalitatis ſymbolum; mortui enim ſunt, nec doloris ſenſum habent. Diverſe inſuper à *Ficino* in Lamia ſymbolum *Tolitianus* protulit: Unguium, inquit, criniumque tuorum præſegmina ne commingito, ſed in ea deſpuito.

Adverſus ſolem ne mingas.

CONtra ſolem ne meiito: ſic *Politianus*, quod eſt Græce, πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον μὴ ὀμιχεῖν, hoc eſt, Verſus ad ſolem ne meiito. Hoc ipſo utique ſymbolo diſcipulos monet Philoſophus, ut omnibus in rebus, omnique loco pudorem verecundiamque ſervent. *Eraſmus* tamen ad Magos pertinere arbitratur, ex *Plinii* ſententia, qui ait eos vetare, cjus cauſa contra ſolem lunamque nudari, aut umbram cujuſquam ab ipſa adſpergi. quo in loco & *Heſiodi* poetæ carmen adfert. Sane quia in lotii hoc loco mentionem incidimus, *Oſthanes Perſa* illud contra mala medicamenta omnia promiſit auxiliari, matutinis horis ſuum cuique ſtillatum in pedem. Ejuſdem vero lotii perfuſione maleficia atque incantamina averti ſolere gentes credidere. Unde harum rerum *Apuleius* peritiſſimus, libro primo de Aſino, *Ariſtomenem* ſcribit à veneficis ſagiſque mulieribus lotio fuiſſe perfuſum. Id etiam manifeſtius in divorum hiſtoriis colligimus. nam cum arte magica Chriſtiani, miranda quæ faciebant, patrare exiſtimarentur, lotio inſpergi jubebantur; quo modo *Numeriano Cæſare* jubente, *Chryſanthus*, & *Luſia Syracuſana* virgo, item Ss. *Julianus* & ſocii martyres, equæ urina conſpergi juſſi. Verum ad avertenda maleficia, & unctio adipis, & abraſio capitis amuleta eſſe traduntur. Alias tamen lotii perfuſio ignominiæ cauſa eſt etiamnum hoc tempore. Notiſſima hiſtoria apud *Tranquillum* de ſacris *Iſiacis*. Sed jam & nos aliam ſymboli adferamus interpretationem. Sol in ſacris literis pro Deo ſæpe accipitur. Non (opinor) igitur errabis, ſi ita expoſueris, ut non ſint in Dei conſpectu, vel coram eis qui nobis Deum ipſum repræſentant, ea facienda, quæ parum honeſte & decore fiunt. Sedenim quoque *Jo. Picum* illum magnum patruum tuum, duo hæc *Pythagoræ*

goræ ſymbola conjunxiſſe video, & enodaſſe : Cavenda, inquit, inprimis duo nobis *Pythagoras* ſignificat, ne aut adverſus ſolem emingamus, aut inter ſacrificandum ungues ſecemus : ut ſcilicet, poſtquam per moralem animæ partem, & ſuperfluentium voluptatum fluxas eminxerimus appetentias, & unguium præſegmina, quaſi acutas iræ prominentias & animorum aculeos reſecuerimus, tum demum ſacris operemur ; & cætera quæ ſcripſit *Picus* tuus. Poſſumus & hoc ita interpretari; Ne ſeces ungues : ne in rebus ſupervacuis & ſordidis occuperis inter ſacrificandum. nam & à *Marſilio* ita pronunciatur, Juxta ſacrificium ne incidas ungues.

Non adverſus ſolem loquendum.

AD ſolem verſus ne loquitor. ita Græce enunciatur, πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον μὴ λαλεῖν. Quod ſic fere exponitur: Non eſſe in manifeſtis rebus, & in his quæ in aperto ſunt, repugnandum. quid enim eſt ſole clarius ? Uſu quoque comprobatum eſt, eum in diſciplinis reliquis, nedum in re literaria, non multum profecturum, qui manifeſtæ veritati contumax repugnat. Adverſus ſolem (inquit *Rheuclin*) ne loquaris, ne videlicet incidas in periculum: quod recte monet illud, Acutum gladium declines. id fit, ſi honeſta verecundia utaris in publico : cujus hæc nota eſt, adverſus ſolem ne meiito, cujus paulo ante meminimus. Verum quoniam ſupra diximus, ſolem pro Deo interdum accipi, poſſis & hoc ita interpretari, adverſus divinitatem non eſſe loquendum. Neq; hoc loco te id latere velim, hunc Hebræorum eſſe loquendi morem, ut aliquid contra ſolem fieri dicant, quod in conſpicuo & aperto fiat. ut eſt illud apud *Moſen*, quod 70. κατ' ἔναντι ἡλίου: *Hieronymus* noſter, Contra ſolem, tranſtulit.

Non in meridie dormiendum.

IN meridie ne dormito : quod Græce ita habetur, μὴ δεῖ καθεύδειν ἐν μεσημβρίᾳ. Hoc ſymbolo videntur monuiſſe *Pythagorici*, non eſſe in manifeſta luce connivendum, neque ſtertendum tum cum aperta nobis eſt lux. Nam & *Olympiodorus* in *Platonis* Phædone, ait ideo à *Pythagoricis* ſtatutum, non eſſe in meridie dormiendum, quoniam ſol ea hora validiſſimam ſuam oſtentat efficaciam. Eadem fere ratione, eodemq; *Olympiodoro* autore, lege apud *Athenienſes* cautum fuerat, ne de quopiam interdiu necis ſupplicium ſumeretur.

Cum è lecto ſurgis, ſtramenta confunde.

CUm è lecto ſurgis, ſtragula complicato, veſtigiumque corporis confundito. ſic *Politianus*. Alii: Stramentis ſurgens, ipſa colligito, figuramque confundito. Sed vide quam concinnius hoc Græce enuncietur, ἀναστὰς ἐξ εὐνῆς ζωτάραξιν τὰ στρώματα. Commodius igitur, ſi ſic verterimus : E lecto ſurgens, ipſa conturbes ſtragula. nam & *Eraſmus* ſic : Surgens è lecto, veſtigium corporis confundito. Idemque ipſe ſignificare ait, quod illud de complicandis ſtragulis : id quod paulo poſt declarabimus. Sed viderit *Eraſmus*, an recte. *Rheuclin* inſomnia tranſtulit, ut paulo poſt dicemus. *Plutarchus* quidem in Sympoſiacis, hoc & ipſe ad pudorem & thalami reverentiam pertinere ſcribit. Sed certe hoc in uſu eſt quotidiano apud ingenuos, & præcipue in *Hetruria*. At mea quoque ſententia ſymbolum commode ſic expones : Surgens à lecto, ac ſi dicat, è ſomno mortalis hujuſce vitæ, erigenſque te ad diei lucem, hoc eſt, ad cœleſtium divinarumque rerum contemplationem,

nem, ſtragula complicato, hoc eſt, corporeos ſenſus deſerito;(id ſic enim quidã interpretantur;)& perinde corporis veſtigium & ſtragula confundito, hoc eſt, ne ad momentanea & mortalia, ſenſuique obnoxia reſpexeris, eorumve memineris: nam & in re ſacra perficienda eadem ferme præcipiet, ut plane eo loco oſtendemus. Non poterit ergo recte philoſophari, qui fluxarum rerum curam non abjecerit. nam & ſacri interpretes, per lectum & grabatum carnis voluptates exponunt.

Cantibus utendum ad lyram.

CArminibus utendum ad lyram: hoc eſt, ὠιδαῖς χρῆσθαι πρὸς λύραν. Inſtitutum *Pythagoræ* fuiſſe legimus, ut ante ſoporis initium, ad lyram cantibus uterentur, ne videlicet perturbatis moleſtarentur inſomniis: quæ ſi forte irruiſſent, ſurgentes juſſit lecti ſtragula excutere ac convolvere; hoc eſt, inſomnia glomerare, in unumque rejicere, ut ſcribit *Theuclin*, ne remorata gravarent. Sane ut ſcribit *Cicero* primo de Divinat. & repetit *Gellius* in 4. *Plato* ſic jubet ad ſomnum proficiſci corporibus adfectis, ut nihil ſit quod errorem animis, perturbationemque adferat. Per lyram vero ſignificabant honeſtam quandam temperantiam; nec ſeſe perturbationibus nimiis dedere jubebant, cum dicerent, neque riſui neque triſtitiæ manus dedendas: quod & *Laertius*.

Stragula ſemper convoluta ſunt habenda.

STragula ſemper convoluta habeto: hoc eſt, quod Græce habetur, τὰ στρώματ' ἀεὶ συνδεδεμένα ἔχειν. *Eraſmus* ad verecundiam refert, quaſi indecorum ſit incompoſita habere ſtragula. Age, cur tibi præcipue,

quod ſentio, palam non adfero? Ego potius nos monere voluiſſe *Pythagoram* crediderim, ut parati atque expediti ſemper ſimus, quaſique in procinctu, tanquam peregre abituri. nam & in caſtris, cum migrandum eſt, omnia convoluta habere, & colligata, convaſataque ſolemus. Verum tamen hæc ad animum transferamus, ac ſi ab hac mortalitate ſit migrandum, ne nos imparatos mors offendat. Quid ſi nos moneat, cum non firmam hic & ſtabilem manſionem habeamus, & varii plerumque caſus immineant atque impendant, ut parati ſemper ſimus, quocunque locorum peregrinandum ſit, ſedeſque mutandæ: noſque in nobis ipſis omnia noſtra poſita habere debere, omneſque fortunæ caſus longe virtute inferiores eſſe ducere: & demum tales nos eſſe, quales erant illi, qui ſua ſecum bona omnia in patriæ direptione ferre adſeverabant? (duos quippe philoſophos idem dixiſſe comperimus,) quod quidem tu ſymbolum à parente puer, maximo ac rariſſimo exemplo, perdiſcere potuiſti.

In via ne ligna feces.

IN via ne ligna ſcindito: quod ſic Græce habet, ὁν ὁδῷ μὴ σχίζειν ξύλα, ut legitur apud *Olympiodorum*. Hoc vero *Pythagorici* monentur, eodem autore, ne vitam nimiis curis diſcrucient, ac inanibus cogitationibus agitent. Via enim, vitæ humanæ curſum; & lignum, fortem animum, etiam in ſacris literis ſignificare videmus. *Reuclin* tamen ait, nos moneri, ne publica, & quæ ſunt univerſitatis turbare velimus.

Injuſſu imperatoris ex præſidio non decedendum.

ABſque Imperatoris mandato, ex cuſtodia non recedendum. Quod Græce ſic effertur, ἄνευ προστάγ-

ματος

μαλ⊙ τῦ αὐτοκράτ⊙ ὃν τ φρουρᾶς μὴ ἀναχωρεῖν. Quod ſuis ita verbis in *Catone M. Tullius*: Injuſſu, inquit, Imperatoris de ſtatione & præſidio ne decedas. Hoc vero ſymbolo *Pythagoras* auditores monere volebat, eos non debere ſponte ex hac vita migrare. per Imperatorem enim, Deum immortalem, moderantem omnia, atque regentem: per ſtationem & præſidium, vitam qua vivimus, intelligere volebat. Atque ita quidem *Cicero* exponit, qui & in libris de Republ. in hunc prope modum loquitur: Quare (ait) retinendus eſt animus in cuſtodia corporis, nec injuſſu ejus, à quo ille eſt nobis datus, ex hominum vita migrandum eſt, ne munus adſignatum à Deo defugiſſe videamini. Atq; hæc ille quidem totidem verbis. Hanc eandem ſententiam, ſed paucioribus verbis, eundem ſignificaſſe *Pythagoram*, oſtendit *Olympiodorus*. ait enim eum præcepiſſe, quempiam ſeipſum non educere debere: hoc eſt, ut ille refert, μὴ ἐξάγειν ἑαυτόν. Eadem & *Plato* ipſe, & qui ab eo ſunt philoſophi. Sunt & his ſimilia, quæ nobis ſunt lege divina præcepta. Eadem & *Hebræi*. Unde elegans illa oratio apud *Egeſippum* de *Joſepho Matthathiæ*, quem in lacum concluſum à *Romanis* militibus, comites hortabantur, ut ſibi manus inferret potius, quam in hoſtium manus veniret. quam orationem idem ipſe *Joſephus* in ſua hiſtoria copioſe eſt exſecutus.

Elixum ne aſſes.

Quod elixũ eſt, ne adſato: quod forte ſic Græce, ἑφθὸν μὴ ὀπτᾶειν. *Iamblichus* autem fere ſic exponit: Benignitatem ac manſuetudinem ad iracundiam non inducendam. Mitia enim, elixa eſſe dicuntur: Aſſa vero & toſta, immitia & iracunda. Sunt & qui hoc deſumptum exiſtiment à *Perſarum* Magis, apud quos, ut jam diximus, *Pythagoras* aliquamdiu eſt diverſatus, & inſtitutus.

Gladium

Gladium acutum averte.

GLadium acutum avertito: quod Græce legitur, ὀξέλαν μάχαιραν ἀποστρέφειν. Quod ſymbolum ex re potius, quam ex verbo interpretatus eſt *Marſilius*, Acutum omne abs te dimove. *Rheuclin*, Gladium acutum declines. Sic vero fere ab omnibus exponitur: ab his qui periculum adferunt, vel adferre poſſunt, abſtineto, cavetoque; & quæ nocitura tibi vides, avertito. Qua ratione & *Moſes* gladium flammeum dixit & verſatilem, qui lignum vitæ cuſtodiat: id eſt, divinam ultionem, ut ante meminimus. Quidam & gladium, malam linguam interpretantur: quo modo & illud *Jobi* exponunt, De gladio oris liberabit: quæ & alibi gladius anceps dicitur.

Quæ ceciderint, ne colligito.

QUæ ceciderint, ne tollito: quod ſic Græce legitur, τὰ πεσόντα μὴ ἀναιρεῖσθαι. *Diogenes Laertius* hoc quoque inter ſymbola connumerat, idque interpretatur à *Pythagora* imperatum, ut modeſte ac decenter nos eſſe doceret, & moderate veſci. adducitque *Ariſtophanem* poetam in heroicis, qui ea quæ de menſa caderent, heroum eſſe dixerit. Obſervatur & hodie à pleriſque ſymbolum, ut quod ſemel è menſa ceciderit, nec ipſi edant, nec colligi patiantur: id quod ab hoc *Pythagoricorum* more effluxiſſe videri poteſt. Quem tamen morem ſi ad animum & animi cibum convertamus, non ſuperſtitioſum videri poterit. Hujus & *Suidas* ſymboli meminit, illudque ſic protulit, τὰ πίπτοντα ἀπὸ τῆς τραπέζης μὴ ἀναιρεῖσθαι, & eadem ferme quæ *Diogenes* adfert. Sunt & qui ſic efferunt, μὴ γεύεσθαι ἃ ἂν ἐκτὸς τῆς τραπέζης καταπέσῃ: hoc eſt, Ne guſtate quæcun-

quæcunque in menſa deciderint. Porro *Reuclin* ſic ipſe ſymbolum interpretatur, Quæ deciderint, inquit, ne tollito: hoc eſt, non decere quenquam ſuarum rerum ardentiorem eſſe amatorem.

Non coacervanda ligna cupreſſina.

LIgna cupreſſina ne coacervato: quod ſic Græce dicas, κυπαρίσινα τὰ ξύλα μὴ συσωρεύειν. Vel ut *Hermippus* legit apud *Laertium*, ἀπέχου τοῦ κυπαρισσίνης. A paucis quidem hoc inter ſymbola connumerari vidi. id tamen quoniam nos comperimus, hic ideo adſcripſimus. Videtur vero *Pythagoras*, vel quiſquis adſcripſit, nos admonere, ne ex ſacris rebus, & Deo diviſq; conſecratis, nobis opes deliciaſque comparemus: neve eas in noſtros & proprios uſus convertamus. Nam & ex cupreſſo, inquit *Iamblichus*, & repetit *Hermippus*, *Jovis* ſceptrum conficitur. Sacra quoque à prophanis indigne uſurpata, & male parta ſimul & alia prophana deſtruere ac diſſipare, & vulgo creditum, & jam pene perſuaſum. Sed & id conſiderandum, ne fortaſſis ſymboli autor nos monitos eſſe velit, ne de ſepultura ac funere nimis ſoliciti anxiique ſimus. Cupreſſus enim, ut noſti, Diti ſacra eſt, & funeribus indicandis vetere inſtituto, ante ædium fores affigi ſolita fuit.

Imparia ſuperis, paria inferis ſacrificato.

PLutarchus & hoc *Pythagoricum* ænigma eſſe ait: Cœleſtibus imparia ſacrificato, inferis vero paria. hoc eſt, τοῖς μὲν οὐρανίοις περισσὰ θύειν, ἄρτια δὲ τοῖς χθονίοις. Quod cum *Plutarchus* non explicet, *Eraſmus* ipſe adfert, quod idem *Plutarchus* in Quæſtionibus ait, primum videlicet menſem deis cœleſtibus habitum ſacrum,

crum, ſecundum vero deis inferis, in quo & luſtrationibus quibuſdam uti mos erat, & mortuis parentabant. Quin etiam totius menſis tres dies principes & atri res eſſe voluerunt: & reliqua quæ ille docte adfert. Porro apud *Virgilium* notant eruditi de pari & impari numero multa, quæ ad hunc locum faciunt. Lege *Macrobium* & *Servium*, & quæ ſupra de ternario diximus, & quæ infra dicemus.

Ex imputatis vitibus ne deis libes.

NE ex imputatis vitibus deis libato. Sic vero Græce habetur, μὴ σπένδειν θεοῖς ἐξ ἀμπέλων ἀτμήτων. Docet hoc ſymbolo philoſophus, ut actiones noſtras Deo immortali purgatas offeramus: quando illi nihil eſt gratum, quod non purum ſit, & expurgatum. *Hebræorum* quoque maximus & philoſophus & rex *Solomon*, vineam ſeu vitem hominis ſtulti, vitam intelligit, quæ ſine doctrina eſt & bonis operibus. Verum hoc quod de vite imputata dicimus, non *Pythagoræ* tantummodo præceptum fuit, verum & antiquorum legibus cautum. Cujus rei meminit *Plinius*. *Maurus* vero *Servius* in ſacris dici ait, ut is furore corripiatur, qui de vino ſacrificaverit, quod de vitibus eſſet imputatis. *Romani* etiam, ut *Plutarchus* ſcribit, *Jovis* ſacerdotem ſub vitem ingredi noluerunt, quod eum ſcilicet ebrium fieri non deceret. Eundem & hederam attingere religio fuit, quod hederam ſpiritum quendam habere exiſtimabant, quo hominum mentes in furorem agantur. *Plutarchus* idem in *Numa* putavit, regis fuiſſe inſtitutum, non *Pythagoræ*, & hoc quod ſtatim ſubjungemus. Sed de his jam ſatis: quare jam cætera.

Non

Non ſine farina ſacrificandum.

NE ſine farina ſacrificato. Præcipiebat *Pythagoras*, ſuos diſcipulos μὴ θύειν ἄτερ ἀλφίτων, hoc eſt, non ſine farina ſacrificare: hoc eſt, ut mundi ipſi, & mente candida, & expurgata conſcientia, & quod dicunt noſtri, probe expiata, Deo ſacrificemus. Unde & gentes mola, quæ ex farina & ſale conficiebatur, victimarum capita, antequam mactarent, inſpergere ſolebant. Non me præterit hoc loco, *Picum*, quæ a Græcis ἄλφιτα dicuntur, à noſtris frequentius polentam verti ſolere, quod in medicæ facultatis ſcriptoribus facillime conſpeximus, *Dioſcoride*, *Galeno*, *Paulo*: quod, nec inconcinne forte hoc loco, volui tamen ego eos ſequi, qui ante me ſymbolum expoſuere, quos inter *Eraſmus*, qui hoc ipſum ænigma ad morum manſuetudinem pertinere exiſtimat. Sedenim & *Hebræi* eadem, ut puto, cauſa, ſua pleraque ſacrificia, farina & oleo conſperſa, Deo Opt. Max. offerre conſueverant, ut eſt apud *Moſen*, *Philonem*, & *Joſephum*. Apud *Romanos* tamen, ut eſt autor *Plutarchus*, flaminì diali nefas erat farinam attingere, quod ea cibus ſit imperfectus & indigeſtus. neque enim farina ſemen eſt amplius, nec per ſe cibi uſum præſtat. Porro & illud conſiderandum, *Pythagoram* panem & vinum purum in ſacris adhibuiſſe, quæ rex *Salem* multo ante Deo obtuliſſe in ſacra hiſtoria legitur, & nos multo ac longe ſanctiore ſacramento quotidie offerre conſuevimus.

Nudis pedibus ſacrificandum.

NUdis pedibus rem divinam facito, & adorato. Et quoniam à nemine adhuc quod ſciam, hoc ſymbolum explanatum reperi; ideo ne inenarratum tibi mitte-

mitterem, nonnulla hoc in loco collegi, ut illud ſaltem ipſe quoquo modo aperirem. *Pythagoras* igitur & hoc ab *Hebræis* ſumpſiſſe videri poteſt, apud quos morem fuiſſe accepimus, ſacra & ſancta non ingredi loca, niſi nudis pedibus. *Moſi* certe Deus Max. præcepit, ut calceamentum ſolveret, quod in quo ſtaret loco, terra ſancta eſſet. Poſt *Moſen* quoq; *Jeſu Naves* filio idem eſt imperatum. Scribit & *Flavius Joſephus*, *Berenicen* regis *Agrippæ* ſororem, cum *Hieroſolymam* profecta eſſet voti gratia, rem ſacram facturam idem feciſſe, atque (ut ipſe ait) ita nudipedem ante *Flori* præſidis tribunal ſtetiſſe. Hinc illa quoque D. *Leonis* in quodam de jejunio ſermone, exclamatio de *Hebræorum* jejunio, loquentis: Habeant illi nudipedalia ſua, & in triſtitia vultuum oſtendant otioſa jejunia. Nunc quoq; *Mauri* & *Sarraceni*, ejuſmodique hominum genus, templa in quibus ſacra facturi ſunt, non ingrediuntur, niſi calceis depoſitis. Ergo *Pythagoram* monuiſſe puto, ut inter ſacrificandum, mundi, & mundanis relictis curis, & à ſcelerum inquinamentis expiati, rei divinæ operam darent. nam & lavare pedes myſtice, expurgare mentem dicimus: qua de re & Chriſtiani noſtri theologi, dum mandatum Domini de pedum lotione exponunt, & ſimul illud, Excutiendos pulveres de pedibus. *Euthymius* quoque pedes pro cogitationibus, in *Pſalmo* 72. exponit; Per pedes (inquit) cogitationes intelligit, veluti quæ animæ noſtræ religionem pedum inſtar regunt, ac ſuſtinent. Licet *Caſſiodorus* arbitrium mentis eo loci interpretetur, cogitationes tamen & ipſe *Pſalmo* 120. pedes exponit. Sed longior ſum, ſi ejuſmodi multa tibi adferre velim. Cæterum apud ſcriptores proditum eſt, *Lacedæmonios* juxta *Pythagoræ* hoc inſtitutum nudis pedibus adorare, & rem ſacram facere ſolitos: quod nihil mirum. Nam, *Joſepho* teſte, *Lacedæmonii Hebræos* ſocios

ſocios habuere, & ab ipſis ut alia multa, & hoc ſuſcipere potuerunt. Porro Chriſtianis nobis ex cæremoniarum ritu, & Pontificum inſtitutis prohibitum eſt, ſacram Euchariſtiam nudis pedibus conficere: & *Paulus* monet, calceatos nos pedes habere debere in præparationem Evangelii. Idem repetit D. *Cyprianus*: Ut ſerpens, inquit, à nobis calcatus obteratur, neve armatos pedes poſſit mordere. Sedenim & per pedes humanitatem ſignificari ii volunt, qui Evangelium illud exponunt, quod eſt de pedum oſculo meretricis, & unguenti infuſione. D. *Auguſtinus* per pedes, humanos affectus intelligit. At vero *Gregorius*, dum illud interpretatur, Calceamenta habebitis in pedibus: Calceamenta, inquit, in pedibus habere, eſt mortuorum vitam conſpicere, & noſtra veſtigia à peccati vulnere cuſtodire. Sed de his plus jam ſatis.

Adoraturi ſedeant.

ADoraturi ſedento: quod Græce ſic, καθῆσθαι προσκυνήσοντας. Videtur vero *Plutarchus* hoc *Numæ* regi adſcribere. Exponitur vero ſic: Oportere certa vota concipere, & in his quæ optima fuerint, perſeverare. Ego ab eo deductum puto, quod ſedentes meliorem pacatioremque animum adſequi exiſtimantur, (nam ſedendo & quieſcendo animus, teſte Philoſopho, melior fit;) atque ea cauſa quoque rectius de quaq; re cenſere. Unde etiam judicem, dum ſententiam eſt pronunciaturus, pro tribunali ſedere, tanquam Deo ſacra ſit facturus, legibus cautum eſt. *Eraſmus* putat & alium ſubeſſe ſenſum: quod oporteat eos qui ſacris operantur, non obiter ac velut aliud agentes, hoc facere; ſed vacuos, ac totos rei divinæ intentos. Unde & *Plutarchus* tradit, quoties Pontifex auguria ſeu ſacra aggrediebatur,

tur, præcones clamaſſe, Hoc age. Ea vox hortabatur, ut qui ſacra adirent, reverenter & attente id facerent. Idem *Plutarchus* in Quæſtionibus ait, qui deis vota feciſſent, in templis manere, & quietem agere ſolitos, quod actiones hujus vitæ frequenter involvant hominem moleſtiis. hæc *Eraſmus*.

Circumactus adora.

VErtigine actus adorato, vel (ut *Eraſmus* ait) Adorato circumactus: quod eſt Græce, περιτρυφᾶν ὁρίφεβόμενον. *Plutarchus* & hoc *Numæ* Regi, non *Pythagoræ* adſcribere videtur, qui & multa in *Numæ* cognitione digna de vertigine in ſacris adfert. Putabat *Rheuclin*, hoc ſymbolo prudentiam circa divinas preces indicare voluiſſe *Pythagoram*, ne in nos videlicet jure retorqueri poſſet, Neſcitis quid petatis. Alii exiſtimant, vertiginem hanc à *Pythagora* ea cauſa inſtitutam, quod ſacrificantes imitari cœlum quodammodo videantur, quod continua vertigine agitatur; Cœlum namque gentes Deum eſſe putavere: vel quod ea cœli circulatione terrena averti viderentur. Idem fere ex *Ægyptiorum* diſciplina *Apuleius*: idem & nos Chriſtiani in ſacris myſticis facere conſuevimus, ſed aliam ob cauſam. Nam & in dextram & in ſiniſtram diverſa ratione, dum rem ſacram miſſam facimus, circumagimur, ut ritualibus noſtris libris continetur. Sed & gentes ad orientem ſolem, quod innuit *Apuleius*, adorabant: ita & noſtri templa conſtrui præcipiunt ad ſolis ortum, tametſi *Laterana* & *Vaticana Romæ* baſilicæ ad occaſum vergant. Simules utique aliqua ex parte ceremonias gens unaquæque & natio in Deis colendis habuiſſe videtur: id quod ſuperſtitioſi quidam ex noſtris, & indocti rerum, dicere piaculum autumant. At ne à propoſito aberremus,

mus, apud gentes obſervatum legimus, ut peractis ſacris, antequam populis miſſio fieret, id eſt, λαοῖς ἄφεσις, ſacerdotem ſeſe ad dextram circumagere ſolitum, manumque, priore digito in erectum pollicem reſidente, ori admovere; demum ſedere: id ſcilicet innuentem, deos rata ſacra & preces habuiſſe. *Gallos* vero ad lævam ſe circumvertiſſe, proditum eſt. Verum hæc non noſtri inſtituti colligere hoc tibi loco, qui alias ex *Plutarcho*, *Plauto*, *Suetonio*, *Iamblicho*, *Apuleio*, aliiſque, in Adnotationibus multa complexi ſumus.

Cum veneris in templum, adora, nec circa aliud facias.

ADorato cum veneris in templum, neque quod ad victum pertineat, quicquam aut dicito, aut facito. Inter ſymbola & hoc commemoravit *Marſilius Ficinus*: quod tamen *Olympiodorus* ita in *Plat.* Phædone ex *Philolai* ſententia profert, ἀστόνητ εἰς ἱερὸν, ὃ δεῖ ὀπισφέφεσθ: hoc eſt, Cum templum ingrederis, non converetere oportet. Monemur vero, cum ſacratam viam & religionis inſtituta in reſſi fuerimus, nos non debere profanis curis de cætero immiſceri, & divina quæ cœpimus, non humana tractare. Nam & CHRISTUS diſcipulos ideo ſine pera & ſacculo, hoc eſt abſque ulla rerum terrenarum cogitatione, in Evangelii prædicationem dimiſit. Deus enim cœleſtis pater iis providet, qui ſincere templa ingrediuntur: hoc eſt, religionis ſemitam. Alii ſimpliciter ſymbolum ipſum interpretantur, ut ipſa verba ſonant. Sedenim & *Seneca* in Epiſtolis, ait *Pythag.* & illud dicere ſolitũ, Alium animũ fieri intrantibus templũ, Deorumq; ſimulachra ex vicino cernentibus, & alicujus oraculi opperientibus vocem. Quæ verba etſi ſimpliciter dicta videntur, monere tamen queunt, in rebus ſacris hominem alium quam humanum

adſumere animum debere. *Iamblichus* item illud *Pythagoræ* præceptum, ſeu Symbolum fuiſſe ait, Non eſſe in templo re venerea utendum, ne ſcilicet polluatur: quomodo & Chriſtianis prohibitum. Non in templo quoque pariendum eſſe, ſeu magis (ut reor) concipiendum, idem volebat philoſophus; ne ſcilicet anima, quæ divinum quiddam eſt, in corpus (quod mortale eſt) immergatur, ut idem ſcribit *Iamblichus*. Verum hoc idem eſſe cum ſuperiore videtur.

Ex itinere, præter propoſitum, in templum non ingrediendum eſſe.

EX itinere, præter propoſitum, ne templum ingreditor, neve orato, etiamſi prope veſtibulum tranſeas. Si hujus ſymboli, quod dici ſolet, corticem, ſuperficiemq; verborum tantum inſpexeris, irreligioſum quiddam & impium, ne leve & puerile dicam, philoſophus præcepiſſe videtur: ſi vero medullam interioremque ſenſum introſpexeris, aliud profecto ſignificare videbis. Nam non decere rebus profanis & irreligioſis, divina & ſacra commiſcere, his verbis præmonet. Iter enim, vitæ communis curſum: & templum, contemplandi & adorandi rationem ſignificare crediderim. Sunt qui ſymbolum utrumque ſic exponunt, ut cum rem ſacram facias, nil te tum aliud facere oportere: cum vero rem profanam, ſacram non attingendam, nec cogitandam quidem. Qua de re & *Plutarchus*: In profeſtis, inquit, diebus, & omnino in feſtis, per urbem ſacerdotem præcones præcedebant, qui ut quieſcerent, & ab operibus deſiſterent, jubebant. Nam ut *Pythagorici* dicunt, non præter propoſitum homines per tranſitum adorare deos immortales, illoſque precari, ſed continuo ex ipſa domo mente ad id paratos pergere. Ita & *Romanos Numa* inſtituit, neque audire

audire quicquam rerum divinarum, neque adſpicere per deſidiam atque negligentiam, ſed vacare à rebus cæteris oportere, mentemque ſacris adhibere exiſtimavit. Ex his tamen ſymbolis quæ diximus, & quæ mox item adferemus, pleraque potius præcepta eſſe videntur, iccirco & à nonnullis non legitima putantur.

Non abſque lumine de rebus divinis loquendum.

DE rebus divinis abſque lumine ne loquitor. Manifeſtum puto, quid hoc loco præcipiat *Pythagoras*. Lumen enim pro cognitione & ſcientia accipi videtur. Unde *Tertullianus Septimius* libro contra *Marcionem* primo: Ille, inquit, canicula *Diogenes* hominem invenire cupiebat, lucernam meridie circumferens. *Marcion* Deum, quem invenerat, exſtincto lumine fidei ſuæ amiſit. Quo pacto & rex *David*, lucernam pedibus ſuis dicebat myſtice verbum Dei, & lumen ſemitis ſuis. Vel (fere quod idem eſt) intellige, uti legimus apud *Aristobulum, Hebræum* ex ſecta Peripatetica philoſophum, lucem & lumen pro ſapientia: Tota nempe lux ex ſapientia eſt, unde (ait) Peripatetici quidam λαμπρὸν αὐτὴν ἔχειν τάξιν, hoc eſt, quod quendam fulgoris habeat ordinem. Qui enim luminis hujus fulgorem ſequitur, per totam vitam nullis tenebris, nulla confuſione perturbabitur. Repetit hæc eadem *Euſebius*. Unde etiam lucernas ardentes dicimus myſtice, ut idem ait *Tertullianus*, mentes fide accenſas, & veritatis operibus relucentes. Vel intelligamus, ut *Gregorius Nazianzenus* ait, φῶς νοητὸν, id eſt lumen intellectile: quod cum duplex ſit, cœleſte per divinum afflatum, & humanum per doctrinam, de cœleſti mihi potius quam de humano intelligendum videtur. Qua ratione fit, ut ego de divinis ſuperque cœleſtibus parce admodum

ſemper loquar, & ſi quid interdum exeat, religioſæ cenſuræ addictum volo.

Cum tonat, terra tangenda.

CUm tonat, terram tangito. Et hoc ab *Iamblicho* adfertur, ut videlicet memores ſimus mortalitatis; & noſtræ originis. Etenim cum cœli porta tonat, ut ait poeta, ſignum eſt futuræ tempeſtatis. Ergo inſtantibus ſignis iræ cœleſtis, terram tange, & te mortalem memineris. Vel ſic exponas: cum tonat, hoc eſt, cum nobis is qui præfectus eſt, Rex, aut Pontifex, vel alius quiſpiam poteſtatem habens, te increpat & arguit, tu terram tange, hoc eſt, te ſubjice, humilemque præbe.

Silentium, id eſt εχεμυθία ſervanda.

LInguam coercito, Deum imitans. Inter præcipua *Pythagoræ* præcepta fuit, & ſilentium & taciturnitas, quam ἐχεμυθίαν ab illo appellari, à principio dixi. Præcipuum continentiæ ſignum, ut ait *Iamblichus*, *Pythagoras* eſſe putabat, linguam compeſcere: quam & primam eſſe virtutem is ſapiens exiſtimavit, qui carmine ſententias complexus eſt, quique ait, ſe locutum ſæpe pœnituiſſe, tacuiſſe nunquam. Sed quantæ commendationis & utilitatis ſit ſilentium, & jam nos nonnihil ſuperius, & præterea pleraque *Apuleius* in Floridis. & certe exſtat aureus *Plutarchi* libellus de audiendo, hoc eſt περὶ ἀκούειν. Rex quoque & Propheta maximus ita canticum illud ſuum inceptavit, Te decet ſilentium Deus in *Sion*: etſi 70. interpretes pro ſilentio hymnum tranſtulere. Scribit & *Athenæus* in 7. ſilentium rem eſſe divinam. *Iamblichus* quoque in libro de myſteriis ad *Porphyrium* ſcribens, *Ægyptios* ait Deum habuiſſe, quem

Ichon

Ithon vocabant, in quo primum eſſet intelligens, & intelligibile primum, quod ſolo ſilentio colebatur. *Porphyrius* etiam ipſe in commentario Antri *Homerici*: De ſilentio *Pythagorico*, inquit, & *Ægyptiorum* ſapientes, ne quis januam aut portam prætériens loqueretur, vetabant. Tunc enim ſilentio colendum eſſe Deum, qui principii rerum omnium autor eſt, jubebant: quin etjam in aliis januis quacunque hora, non modo meridiana, loqui nefas habebant, utpote januam rem ſacram exiſtimantes. Sedenim & *Olympiodorus Alexandrinus* ait, *Pythagoricos* per ſilentium arcana, hoc eſt ἀπόῤῥητα Dei ſignificare, quem utique Deum imitari debet philoſophus. qua ratione videmus, quem modo dicebam ſapientem, illud ceciniſſe,

Proximus ille Deo eſt qui ſcit ratione tacere.

Quinimo ut ſilendo diſcerent diſcipuli, *Pythagoras* volebat, adeo ut quinquennio eorum pleriq; ſermone abſtinerent. Neq; tamen certum & præſcriptum erat omnibus æque ſilendi tempus. nam aliqui triennio tantummodo tacebant, ut eſt apud *Origenem*; alii quinquennio; nulli tamen biennio minus, ut ait *Gellius*. Alio enim alius vel plus, vel minus, ut illius ferebat ingenium & natura, ſilere jubebatur: quod qui, ut præceptum ſibi fuiſſet, ſervaſſet, ei mox abdita & philoſophiæ myſteria communicabantur, jamque ad adſpectum philoſophi admittebatur. Sunt qui ſymbolum iſtud ad ſacrificandi conſuetudinem pertinere exiſtiment, in qua linguis animiſq; favere jubemur. Unde eſt & myſterium, ut quidam exiſtimant, nuncupatum, παρὰ τὸ μύειν τὸ στόμα. Qua de re plura in ſyntagmate de Sacrificiis.

De Deo, rebuſque divinis, nihil tam mirabile dicitur, quod non credere debeas.

CAchinno abſtineto: ſic à *Marſilio*, Riſu effuſo abſtine. Super hæc duo *Pythag.* præcepta veri9 quã ſym-

bola, nihil amplius adfero. Sunt enim per ſe nota. Sed quare utrumque præceperit, cum nimis longa futura eſſet narratio, prætermitto. hoc enim à philoſophis, illud à theologis commode & copioſe diſputatum eſt.

Non inſpectandum ad lucernam ſpeculum.

NE ad lucernam ſpeculum ſpectato. Et hoc inter ſymbola connumeratur. Videri quidem & hoc leve & ſuperſtitioſum poſſet, ſi ſimpliciter intelligas. Sed cum *Pythagoras* hominem ſe recte noſſe, monere velit; Ne ſpeculum, inquit, ad lucernam intuere. ac ſi dicat, non ad alienam & mentitam lucem & ſcientiam, ſed ad ſolarem & divinam, & propterea conſpicuam, quæ omnibus patet & lucet, nec pro veris falſa oſtendit. Qua de re & adhuc hodie eſt apud nonnullos in conſuetudine, ne ſe ad lucernæ lumen in ſpeculo intueantur. Trito etiam vulgi ſermone, formam & gemmas æſtimare ad lucernam vetamur: quando ad ejus lucem facillime hallucinamur, & decipimur, neque ad eam omnes latentes mendæ apparent; quin interdum pulchriora, quam re ipſa ſint, eſſe videntur.

Non propter opes ducenda eſt uxor.

AUtrum habenti ne in filiorum generatione adhæſeris. Videtur vero hoc ſignificaſſe *Pythagoras*, non divitias & opes homines reſpicere debere, cum liberis & ſoboli ſunt operam daturi. Atque ita ſymbolum protulit, ut viris & fœminis præceptum eſſe videatur. Auditores enim cum mares tum fœminas habuit *Pythagoras*, ut noſtro quoque tempore utriuſque ſexus ſunt cœnobitæ. At vero *Iamblichus Pythagoram* ait dicere ſolitum, liberos procreandos eſſe ea in primis de cauſa, ut

ut poſt nos, qui Deos colant, relinquamus. Tametſi hoc ad perpetuitatem potius philoſophum alii dixiſſe adſeverent. Sunt vero & alii, qui aurum interpretantur fluxam & momentaneam hujus mundi gloriam: quo modo in ſacris, calix aureus *Babylon* dicitur, & aurea ab *Ægyptiis Venus*: atque iccirco ſymbolum ſic interpretantur, ut non ad inanem mundi gloriam & ſpeciem reſpiciendum dicant, in procreandis & comparandis liberis. Etſi non me præterit, & aurum aliis ſenſibus accipi ſolere in rebus myſticis.

Unum duo.

SYmbolum & hoc *Pythagoricum* eſſe legimus, hoc eſt, ἓν δύο. *Rheuclinus* ſymbolum hoc ait de rerum principiis commodiſſimum, (quid enim citius occurrit res ſingulas intuentibus, quam unum & duo?) cum cauſas & originem univerſorum ſcrutari voluerimus. Legimus præterea, *Zaretam Pythagoræ* præceptorem unum duo per nomina propagationis pronunciare conſueviſſe: unum, id eſt ἕνα, patrem appellando; & duo, matrem, *Plutarchi* teſtimonio. Quin etiam priſci illi Ζῆνα, id eſt *Jovem*, unum: & Ἥραν, id eſt *Junonem*, duo vocabant: quod & *Phornutus* obſervavit. Symbolum igitur, Unum duo, ad naturæ principia: ſed quod ſequitur, ad trinitatem omnino pertinebit.

Inter cætera colendam eſſe perfectiſſimam trinitatem.

HOnora inprimis figuram ac pretium denariorum trium. Eſt hoc vel ſymbolum, vel ænigma, vel utrumque, ſi non verius neutrum, quod unus *Marſilius Ficinus* inter *Pythagoræ* ſymbola retulit: quod nuſquam adhuc apud alium, quantum ipſe meminerim, le-

gi. accurate licet & multo ſtudio, unde ille tranſtulerit, perquiſierim, nuſquam equidem vel ipſe inveni, vel ab amicis diſcere potui. Quamobrem nondum (ut ingenue fatear) plane conſtitutum habeo, quid hoc ipſum (qualecunque ſit) ſani nobis adferat: atque ideo nihil etiam exploratum habeo, quod tibi proferam. Aliquis fortaſſe poſthac me magis *Lynceus*, *Argus*ve fuerit, qui quod ipſe non viderim, interius ipſe perſpiciat. Commenta igitur hic tibi varia, non expoſitiones adferam. Atque id inprimis: poſſet forte philoſophus id monere, ut non multo pretio ſtatuas ac imagines, quas colamus, comparemus: *Hebræos* fere imitatus, qui nullas admittunt. ut denariorum trium dixerit, pro minimo. Vel intelligas, quod minus aliquibus fortaſſis diſplicere poſſit, imagines quidem & aras, & pretium trium denariorum, hoc eſt, ipſius divinitatis: ut cultum ac myſterium præcipere videatur, quod in ſanctiſſima Trinitate conſiſtit. Ut enim *Numenius* & *Porphyrius*, hoſtis licet noſter, oſtendunt, antiqui philoſophi, inprimiſq; *Pythagorici*, trinitatem comprobarunt, ut *Ariſt.* docet, & *Auſon.* innuit: ut nunc *Plato*n. & *Plotin.* mittã, qui eandem ipſam fatentur. qua de re noſtri quoque Chriſtiani cum *Latini* tũ *Græci* ex gentium autoribus plura collegerunt, ut *Euſebius* & *Cyrillus*, & alii. Verum & nos ſuperius oſtendimus, ne à propoſita re diſcedamus, ternarium numerum in ſacris *Pythagoram* habuiſſe. Quod autem denariorum trium ait, id etiam ſubinnuere poteſt, de denarii numeri perfectione, quem & perfectum, numerorumq; finem, cum *Pythagoras* ipſe, tum *Plato* prodiderunt: id quod etiam *Vitruvius* credidit, & *Ariſtoteles* tertio Phyſicæ acroaſeos libro, omnes ſcilicet homines, tam barbaros quam Græcos priſcam ſervaſſe conſuetudinem, ad decem uſque numerandi. *Caſſiodorus* quoque ad *Boetium*: Denarius, inquit,

quit, numerus more cœli in ſe revolvitur, & nunquam deficiens invenitur. At eo plura etiam *Theon Smyrnæus* ex *Philolao* & *Archyta Pythagoricis*, in libro de *Platonicis* mathematicis. Porro denarium numerum ea ratione δέκαδα Græci vocant, quaſi δέχεσθαι, quod omnem in ſe numerum recipiat: quem & *Pythagoræi* mundum nuncupant, quod eo numero ſit compoſitus; decem enim ſphæris conſtat. Sed & eo veteres juſtitiam & fidem ſignificabant, nam & in eis ſanciendis dextras jungebant, ſic digitis denarium numerum repræſentantes. Sed & *Hebræus Philon*: Denarius, inquit, numerorum eſt infinitatis terminus, circa quem, ceu metam, volvuntur & reflectuntur numeri: à cujus quidem numeri perfectione, ac divinitate quadam, decem continet cœlum orbes, decem ſunt divina præcepta, decima quoque dies dicata: hinc & denarius nummus, ad quem cæteri referuntur. Sed amplius & noſtri decima quæque majora ſcripſerunt; ut decumana porta, decumana ova, decumani fluctus, & cætera. Quinimo & pro vitæ præmio myſtice intelligitur. Unde illud D. *Cypriani* ex Dominica ſententia deductum: Adhuc vero, inquit, cum ſinguli ad denarium vocantur, quid eſt quod à Deo æqualiter diſtribuitur, humana interpretatione minuatur? Quid vero etiam ſi inde abſolutiſſimam perfectiſſimamque trinitatem intelligere velimus, ut ſcilicet in primis & ante omnia honoremus & colamus imaginem, imaginem inquam quæ incorporea eſt, aram propter ſacrificia, ac pretium trium denariorum, quod æſtimari non poteſt? quod à Chriſtiana pietate haud multum abhorrebit. Sedenim & D. *Gregorius Nazianzenus* in ſua quadam oratione, trigeſimum numerum à *Pythagoricis* cultum, & inter ſacros relatum prodidit: quem numerum ab *Hebræis Pythagoras* potuit facillime ſumpſiſſe, apud quos longe ante prædictum erat de 30. denario-

denariorum pretio. Qua ratione ſi trium denariorum trigeſimum ipſum numerum intellexeris, trini denarii & maximi ſacramenti ænigma *Pythagoricum* ſolves: quo etiam quaſi per tranſennam quandam Dominum Servatorem poſſimus intelligere, etiam à gentibus quoquo modo prænunciatum, ut à *Sibyllis* quoque, 30. denariis à proditore diſcipulo proditum iri debere. Sed quod de trinitate attuli, plane à *Cælio Calcagnino*, viro eruditiſſimo, probatur, qui ad me ſcribens hac de re, ita ait: Monemur, inquit, hæc venerari, ut una poſtmodum pietate animus imbuatur. Sic nec Dei imago in annulo ſculpebatur, neque *Socrates* per canem, neque *Zeno* per capparim pejerabat. Pretium autem denariorum trium pertinebat, puto, ad myſterium τῆς τειάδος. Hæc quidem *Cælius*. Verum jam nós ad reliqua.

Non oleo eſt ſedes abſtergenda.

SEdem oleo ne abſtergito. ſic vero Græce enunciatur, ἐλαίῳ εἰς δίκον μὴ ὁμόργνυθι. Quod ſymbolum ſua ſententia ſic *Eraſmus* expoſuit, Non eſſe abutendum rebus optimis & pretioſis, ad ea quibus neque dignæ neque utiles videntur eſſe. Sed viderint alii quantum conveniat *Eraſmi* expoſitio. *Reuclin* vero ita nos moneri ait, ut amicorum omnia ita curemus, atque propria: neque blandis verbis & ſermonum fuco placeamus, ſed veri ſtudio. Sedes enim amicitiæ veritas eſt, non adulatio. Propter quod ait, Oleo ſedem ne abſtergas. Quid vero ſi nos ita interpretemur, ut δίκον pro throno & cathedra, ut Latini ſedem & ſellam pro ſolio & tribunali, id eſt, pro imperio & magiſtratu accipere ſolemus; & ut ait *M. Cicero*, de ſublimi loco; Oleum autem pro adſentatione & blanditiis, palpoque ac fictis ſermo-

ſermonibus, id quod etiam in ſacris libris invenimus? & perinde etiam ita ſacri interpretes exponere conſueverunt, ut illud præcipue, ἔλαιον ἁμάρτωλος μὴ λιπαινάτω τὴν κεφαλήν μου, Oleum, inquit, peccatoris non pinguefaciet caput meum: quod certe Oleum peccatoris, 70. Græce vertere: in *Hebræo* aliter habet; pro eo enim poſita eſt dictio polyſema, varia denotans. nam *Hieronymus*, oleum amaritudinis, alii oleum capitis, alii oleum præcipuum, alii etiam unguentum. utcunque, id exponi ſolet pro palpo, atque ficto ſermone: tametſi & alio loco, hoc eſt *Pſal.* 22. oleum in bonam partem ſumatur, ἐλίπωσας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου. quod & oleum exſultationis alio loco vocavit, quod & ſentit *Euthymius*. Verum à priore quidem ſenſu factum eſt illud forte proverbium, Oleum ore ferre: quod de adſentatoribus & blandientibus dictum mihi potius videtur, quam (quod putavit *Domitius*) de iis qui loqui non poſſunt. Et propterea illud etiam *Martialis*, oleum ferre in auricula, videtur dici de eo qui adſentatoribus & adulantibus aures patefaciebat. quod mihi falſum magis videtur, quam quod alios ipſe loqui non ſineret. Non me fugit, quid ſuper hoc dicat in ſuis Proverbiis *Eraſmus*, de ſupina aure, & ſublimi: quod potius ab animalibus ſumptum eſt, in quibus iræ indicium aurium arrectio, id quod & Phyſici ſcribunt: & ita illud melius intelligitur ἀν' ὃς ἔχων, hoc eſt, in ſublime habens aures. Sed ad oleum nos potius redeamus. Vide nunc rogo, *Pice*, quam multi reges hoc tempore, & principes, ne & pontifices majores dicam, & minores, libenter oleum auribus ferant: quin adſentatoribus, & adulantibus, non ſedes tantum perfundendas oleo, ſed & caput & aures ipſas patulas ſponte offerunt oppendas, & nullos magis admittunt ad contubernia & conſuetudines, & ſi diis placet, ad arcana etiam tractanda. Verum tu, *Pice*, qux

quæ hoc libello interdum ſpargimus, perinde habeas velim, ac ipſi ſcribimus, non ſcilicet ut me quenquam unum inſectari putes: & ſimul, ut in hoc ætatis lubrico, cavere & ipſe incipias, ne & tibi ſedes oleo abſtergatur.

Adoranda eſt Echo, cum flant venti.

FLantibus ventis Echo adora. Nec hoc ænigma ab antiquorum ullo, noſtrorumve temporum, interpretatum comperi: quinimo, nec inter ſymbola connumeratum, præterquam ab uno *Marſilio Ficino*, quod unde ille acceperit, non inveni, accuratius licet plures ejus rei gratia autores evolverim. atque ideo etiam ego temere nihil adſerendum duxi. Difficillimum vero eſt. Exiſtimarim quidem hoc diſcipulos monere voluiſſe philoſophum, ut cum ſeditionibus ac tumultibus rixantes inter ſe cives viderent, ipſi in tuto ſeſe reciperent, procul videlicet à litibus & tumultibus, quos per ventos flantes intelligit: & ad ea loca commigrarent, quæ ſepta atque munita videantur, ubi minus venti perflare queant. Vocem etenim in ejuſmodi locis reſponſare & reciprocari, non à philoſophis ſolum & poetis, ſed & experientia ipſa conſpicimus. Quare (ut puto) ideo eſt confictum, ut Echo ænea coleretur in eo loco, quo *Dodonides* reſponſa dabant, ſic ea ferme de re ſcribente *Philoſtrato* lib. 1. Iconum: Æreaque eo loci colitur Echo, quam ori manum apponere vides, & cætera. Ita quidem ſymbolum interpreteris, ut non ad corporis tantũ affectiones, ſed ad animi quoq; tranquillitatem ſecuritatemque referamus. Sane *Cœlius* noſter *Calcagninus*, vir eruditiſſimus, Græco illi verſiculo *Pythagoram* alludere voluiſſe exiſtimabat, qui eſt, καιρῷ λατρεύειν, μηδ' ἀνυπογίσιν ἀνέμοισι, hoc eſt, Occaſioni

caſioni & tempori ſerviendum, neque ventis reflandum. Porro cum nuper noſtri *Eugubini Steuchi* libros de Perenni philoſophia legeremus, cum propemodum ita ſcribentem invenimus, ubi de dæmonibus agit lib. 8. cap. 22. Fuit, inquit, alia magis recondita, & non minus perſpicua ratio, cur aer datus ſit dæmonibus pro domicilio. Sed nunc conſtet dæmonas, ait, eſſe aerios. Idem perhibet, incorruptibiles æternaſque animas habere aerem. Ad hanc rationem videtur *Pythagoras* locutus, cum præcipit, Venti flantis ſonitum venerare. quod explicans *Iamblichus*, ἀνίτζ) χδ ὡς δεῖ τὴν θείων ἐσιῶν καὶ δυνάμεων ἢ ὁμοιότητα ἀγαπᾶν. Innuit, inquit, oportere divinarum ſubſtantiarum ac poteſtatum amare ſimilitudinem. Divinas ergo ſubſtantias, quibus aerem ſimilem dixit, fortaſſe dæmonas intellexit. Hactenus *Steuchus*. Ex quibus videmus illum hoc ſymbolo ἦχον, ſonitum, non *Echo* nympham, ut *Maſſilius*, interpretatum eſſe.

Non comedendum ex curru.

EX curru ne comedito: quod eſt Græce, μὴ ἐσθίειν ἀπὸ δίφρου. *Plutarchus*, vir longe doctiſſimus, unus hoc inter ſymbola, quod memini, commemorat: nec tamen exponit. An vero forte hoc innuit philoſophus, quiete manducandum? quod qui in curru manducat, cum aſſidue agitetur, parum illi cibus prodeſſe videtur. An illud fortaſſe verius; non luxui ac deſidiæ dandam eſſe operam, cum negotii gerendi tempus inſtat? Et ſi ad animum retuleris, qui humani vehiculi, hoc eſt, corporis auriga eſt, non ſane vana fuerit expoſitio: qua de re & *Platonici* multa, & *Philon Hebræus* cum alibi, tum in libro de Agricultura.

Dextrum

Dextrum pedem prius inducendum, ſiniſtrum vero prius lavandum.

IN calceum dextrum præmittito pedem, in lavacrum vero ſiniſtrum. at *Politianus* ſic enunciavit: Dextrum (ait) pedem priorem calceato, ſiniſtrum priorem lavato. Sedenim *Iamblichus* prius ſymbolii membrum recitat ſic, Oportere dextrum prius pedem induere. Verum enimvero *Suidas* ex *Ariſtophane* hexametrum carmen adducit: δεξιὸν εἰς ὑπόδημα, ἀεσγὸν δὲ ποδόνιπτρον. Hoc eſt, in calceum dextrum, lævumq; impone lavacro. Eſt enim Podoniptron, vas in quo pedes abluere ſolemus, quam fortaſſe pelvim recte Latine dicas: ut & utriuſque dictionis oſtendit etymologia. Symbolum vero augurali videtur convenire diſciplinæ, ut ejus periti prodidere, & hiſtoriæ probant: ut quæ de *Auguſto* traditur. Sed hujuſmodi omne genus à noſtris ridentur. quo fit, ut magis mirum videatur, adhuc pleroſque ſupereſſe, qui ſuperſtitioſa iſthæc obſervent; & quidem religioſe, publicatis etiam voluminibus. Verum hæc omnia *F. Petrarcha* à *Pythagora* orta eſſe, quodam ſuo libello exiſtimavit, quæ longe ante ipſum *Pythagoram* ex vetuſtiſſimis ſcriptoribus liquido cognoſcimus; *Homero*, *Heſiodo*, poetis, & ſacris *Judæorum* libris. Sed nos, quam iſta, illud nunc potius agamus. Hoc certe ſymbolo moneri poſſumus, ut ad bona opera, & civiles actiones, quæ ad calceatos pedes referuntur, incitemur. ad mollia vero, & luxui pertinentia, quæ balneis & lavacris ſignificantur, ſiniſtrum pedem proferre: hoc eſt, ad ea pigriores negligentioreſque eſſe debere. Nam & eadem ratione calida lavacra *Homerus* in Odyſſea vituperat: & *Artemidorus* oſtendit, Balnea antiquis minus in uſu fuiſſe: & ſuo tamen tempore, hos

hoc eſt *Adriani* & *Antonini*, & ante & poſt cibum frequentiſſima, quod & ex medicinæ ſcriptoribus eſt notiſſimum. Ad luxum enim & molliticm inventa videntur. *Suidas* vero carmen quod diximus, non ut ſymbolum, ſed proverbium exponit: in eos, inquit, dicitur, qui apte & commode negotiis utuntur, atque ad ea ſe præparant. At *Cœlius* noſter libro primo Epiſtolicarum quæſtionum, ita explicat; nos moneri, ut exornemus & excolamus, ſi qua ſunt in nobis honeſta mentis à natura tributa: & ſi qua vitia inolita ſunt, procurandum, ut ea quoque diligenter eluamus. Sane pedes in myſticis diverſa ſignificare videmus. Aliquando enim vitæ noſtræ curſum: ut illud, Dirige pedes meos. Id quod pluribus oſtendit *Cyrillus* in 9 contra *Julianum Cæſarem*. Aliquando cogitationes, ut *Euthymius*, & *Caſſiodorus*. Aliquando conſcientiam: quo modo illud exponitur, E pedibus excutiendos pulveres. Interdum etiam præſentiam: ut his verbis docet *Theodoritus*, πόδας γὰρ τὴν παρουσίαν ὀνομάζουσιν, cum exponeret illud, Et benedixit Dominus ante pedes meos: qui ſane apud *Hebræos* frequens eſt loquendi modus. Per pedes quoque *Ægyptii* diverſa ſignificabant, ut eſt apud *Horum*, quæ nihil ad nos. Pleraque alia de pedibus hujuſmodi ſupra attulimus in ſymbolo, Nudis pedibus ſacrificandum.

Per dexteram in templa ingrediendum, per ſiniſtram egrediendum.

LIbuit & hic adſcribere, quod prodit *Iamblichus Pythagoram* quoque præcepiſſe: In templa, inquit, per dextram partem ingreditor: per ſiniſtram exito. Et hoc augurali diſciplinæ convenire videtur ea, quam ſupra diximus, ratione. *Iamblichus* tamen ait, dextram, quod ſit imparis numeri, qui Deorum eſt immortalium: ſiniſtram

ſiniſtram autem paris, qui mortalibus convenit. Quam rem & alii, ut *Aur. Macrobius*, prodidere: noſtri vero in vertiginibus, quibus in ſacris utimur, quarum ante meminimus, à dextra in ſiniſtram, & à ſiniſtra in dextram redeundo, idem propemodum ſignificari tradunt.

Ab animalibus abſtinendum.

AB animalibus abſtineto: quod ſic Græce dicas, ζώων ἀπέχεσθαι. *Seneca* quidem ad *Lucilium* quadam epiſtola, ſymbolum expoſuiſſe videtur, cum ait: At *Pythagoras* omnium inter omnia cognationem eſſe dicebat, & aliorum commercium in alias atq; alias formas tranſeuntium. Nulla (ſi illi credas) anima interit, nec ceſſat quidem, niſi tempore exiguo, dum in aliud corpus tranſfunditur. Quo certe modo & *Ovidius*, aliique intellexere. Sed & de abſtinentia ab animatis, & philoſophus *Porphyrius* intellexit, peculiari hac de re libro compoſito, περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων. *Plutarchus* in eo, πῶς ἄν τις ἀπ' ἐχθρᾶς ὠφέλοιτο, carum ac manſuetorum animantium mortem ſolummodo interdixiſſe ait. Abſtinuiſſe vero ab animalibus, plerique ea ratione factum arbitrantur, ne ad ſanguinem fundendum proniores eſſent homines: & ſimul etiam, ut cædibus invicem abſtinerent. Sunt qui tradant, ideo abſtinere juſſiſſe, ut mortales ad faciliorem victum, & ad parabiliores cibos adſuefaceret, ne igne opus eſset ad coquendum. Sed & *Brachmanas Indiæ* philoſophos animalibus abſtinuiſſe, *Megaſthenes* & *Strabo* teſtes ſunt locupletiſſimi. *Porphyrius* quoque in 4. de Abſtinentia, & D. *Hieronymus* contra *Jovinianum*, colligunt ex diverſis autoribus, alios pleroſque ab carnium & animalium eſu abſtinuiſſe: quos brevitatis cauſa ego miſsos facio. At ex ſcriptoribus quidam, inter quos *Athenæus*, *Pythagoram*

goram tradunt reliquas quidem animantes aliquo modo attigiſſe, moderate tamen & parce, quaſdam etiam immolaſſe. *Lycon* quoque *Jaſius* in *Pythagorco*, *Pythagoram* ait mediocri uti ſolitum alimento, nec animalibus penitus abſtinuiſſe, ut etiam *Ariſtoxenus* ſcribit. *Apollodorus* etiam arithmeticus,& ipſum ait Hecatomben ſacrificaſſe, cum neſcio quid inveniſſet de triangulo recto. Sed & *Gellius* libro quarto : Opinio, inquit, vetus falſa occupavit, & convaluit, *Pythagoram* philoſophum non eſitaviſſe ex animalibus. tum paulo poſt ſubdit; Porculis quoque minuſculis & hœdis tenerioribus victitaſſe, *Ariſtoxenus* refert. Quam rem videtur cognoviſſe ex *Xenophilo Pythagorico*, familiari ſuo, & ex quibuſdam aliis natu majoribus, qui ab ætate *Pythagoræ* haud multum aberant. Hæc & de animalibus *Alexis* etiam poeta in comœdia, quæ *Pythagoræ* vita inſcribitur, docet. Idem *Gellius* mox : *Plutarchus* quoque, inquit, homo in diſciplinis gravi autoritate, in primo librorum quos de *Homero* compoſuit, *Ariſtotelem* philoſophum ſcripſit eadem ipſa de *Pythagoricis* ſcripſiſſe, qui non abſtinuerunt edundis animalibus, niſi pauca carne quadam. Verba ipſa *Plutarchi* (quoniam res inopinata eſt) ut ſunt à *Gaza* converſa, ſubſcripſi : *Ariſtoteles* à vulva, corde, & marina urtica, atque id genus quibuſdam aliis abſtinere *Pythagoricos* dixit, cæterorum autem uſum habuiſſe, hactenus. Quos quidam ſecuti, ſymbolum hoc interpretati ſunt, non eſſe ratione ſenſuque humano carentibus hominibus utendum, eorumque fugiendam conſuetudinem : atque ita hoc loco animalia exponunt, ea quæ bruta vulgo dicuntur, & rationis expertia. Sane quod carnes *Pythagoras* eſitaverit, illud facit, quod is primus dicitur carnibus athletas aluiſſe, cum prius caſeo molli & caricis aridis alerentur, & tritico, ut *Phavorinus* ſcribit in Omnimoda hiſtoria, & *Laertius* in 8.

tametſi alterum *Pythagoram* hoc inſtituiſſe quidam prodidere. Reprehenditur etiam apud *Plut.* 8. Symp. quidam *Pythagoricus* à *Lucio Tyrrheno*, *Modeſti Pythagorici* diſcipulo, quod in convivio ab animatis abſtinuerit, quod (inquit) magis philoſophi dogmatis ſequi ſcriptum, quam ſententiam voluerit. quo loco & alia quædam de ſymbolis commemorat. Sed quod revera animalibus & animatis *Pythagoras* abſtinuerit, præter quæ ſupra attulimus, id quoque comprobat, quod de urſa *Daunia* traditur. Fuit hæc urſa magnitudine & feritate horribilis, quæ cum omnia undique arva pecoraque vaſtaret, hanc ad ſe *Pythagoras* vocavit, manuque blande permulſit, domique aliquamdiu pane & pomis aluit: nec multo poſt eam affatus adjuravit, ut de cætero animalibus abſtineret. Illa abiens, in ſolitis ſylvis & montibus diverſata, deinceps animantium nulli obfuit. Verum nec te illud ignorare convenit, quod ſcribit *Iamblichus*, non paribus præceptis uſum eſſe *Pythagoram* erga omnes diſcipulos. iis enim qui Politici, hoc eſt civiles dicebantur, quædam permittebantur, quæ minime iis qui interiores & Sebaſtici. Atque ea cauſa puto ſymbola nonnunquam varie pronunciari. Sane & *Plutarchus* oſtendit, ſuo quoque tempore aliquos fuiſſe *Pythagoricos*, qui inſtitutum ejus vitæ ſequerentur, cum aliubi, tum in Sympoſiacis, ut ſupra attigimus. Scribit & *Seneca*, *Sextium Romanum* philoſophum plane *Stoicum* animalibus abſtinuiſſe, ſed diverſa ratione: Diſſimilis (inquit, de *Pythagora* & *Sextio* loquens) utrique cauſa erat, ſed utrique magnifica. Hic homini ſatis alimentorum citra ſanguinem eſſe credebat, & crudelitatis conſuetudinem fieri, ubi in voluptatem eſſet adducta laceratio. Adjiciebat, contrahendam materiam eſſe luxuriæ. colligebat, bonæ valetudini contraria eſse alimenta varia, & noſtris alienа

ena corporibus. Atque de abſtinentia ab animalibus ſatis: nunc ad reliqua.

Locus lapidibus obruendus, ubi ſanguis humanus ſparſus eſt.

UBi ſanguis humanus ſparſus cernitur, illico lapidibus obruatur. Sunt inter ſcriptores, qui & hoc inter ſymbola connumerent: idque *Pythagoram* ſignificare voluiſſe exiſtimant, diſſenſionum diſcordiarumque ac bellorum memoriam non modo non renovandam, ſed penitus, ſi fieri poſſit, abolendam. Malorum eſſe (ait ſapiens verſificator) inimicitiarum reminiſci. Idem ait & *Iamblichus*. Cujus quidem *Pythagorici* ſymboli ſententiæ, ſi noſtrorum temporum reges ac principes, ut præteritos mittam, parere voluiſſent, non interea, quo nos inter nos ipſos diſcordiarum & bellorum civilium tempeſtatibus ac fluctibus agitamur, occaſionem rei bene gerendæ nactus communis omnium Chriſtianorum hoſtis Turca, in noſtram perniciem & inſigne dedecus tam late imperium & tyrannidis fines propagaſſet, nec magis magiſque indies protendere ſtuderet. Sed quando hæc nos fruſtra in præſentia querimur, illud potius videamus, unde ſymbolum *Pythagoras* deflexerit, & quid de ſanguine myſtice tradatur. Scribit in primis *Moſes*, ſi quis in venatione vel aucupio feram, vel avem, quibus non ſit religio veſci, ceperit, fundat ſanguinem ejus, & illum terra operiat: quod ab interpretibus ita exponitur, ut moneamur, deſideria à corde excludere, & offenſam, quam ex eis contraximus, humane ſatisfaciendo abſcondere. Sane quoque prohibentur *Hebræi* comeſſe ſanguinem. Cauſam adfert *Moſes*: Sanguis, inquit, animalium pro anima, & iccirco cum carnibus edi non debet. Quo loco animam *Auguſtinus*

interpretatur pro vita. Alii pro ea animæ parte, quæ vegetandi vim habet, & ſentiendi. Sed & *Homerus* & *Virgilius* purpuream ideo animam vocant: quod & ſenſiſſe videtur *Empedocles*, & (ſi *Themiſtio* credimus) *Critias Socraticus*. Iidem tamen *Hebræi* ſanguinem in ſacrificiis adhibere ſolebant, quaſi id innuerent, quod per ipſum Deo anima offeratur. *Pythagoras* contra, hoſtias ſine ſanguine offerebat. Nam ipſe ſanguinem, vindictam, & ultionem, & crudelitatem interpretabatur. At noſtri ſanguinem interdum myſtice bonas operationes & benefacta intelligunt, ut eſt in illo, In terra ne ſanguinem meum operias. & illud, Sanguis ejus ornavit genas meas. Verum enimvero, hic ſanguis non humi obtegendus, nec lapidibus obruendus, ſed ut omnibus luceat, in apertum lucemque proferendus.

Mitem arborem nec violandam, nec cædendam.

MItem plantam neque violes, neque cædas: hoc eſt Græce, φυτὸν ἥμερον μήτε φθίνειν, μήτε σίνεσθαι. Hac ſententia, ſeu ſymbolo, philoſophus monebat, innoxios innocenteſque prorſus non inquietandos eſſe, ſed ſinendos. Meminit hujus *Laertius Diogenes*. Hoc idem & illo ſignificabat, animal non violandum eſſe, quod homini non noceat: hoc eſt, ut ille Græce, μὴ ὃ φθίνειν ζῶον, ὁ μὴ βλάπτει ἀνθρώπῳ.

Concluduntur cum à Græcis quibuſdam ſcriptoribus, tum à D. *Hieronymo* noſtro, *Pythagoræ* ſymbola brevibus his ſententiis: δεῖ φυγαδεύειν πάντα τρόπον, καὶ ἀκκόπτειν τὴν νόσον ἀπὸ τοῦ σώματος, τὴν ἀπαιδευσίαν ἀπὸ τῆς ψυχῆς, τὴν ἀσέλγειαν ἀπὸ γαστρός, τὴν στάσιν ἀπὸ πόλεως, τὴν διαφωνίαν ἀπὸ τῆς οἰκίας, καὶ κοινῇ ἀπὸ πάντων τὸ ἀκρατές. hoc eſt: Fugare oportet omni

omni modo & excidere morbum à corpore, ignorantiam ab anima, luxum à ventre, ſeditionem à civitate, diſcordiam à familia: in ſumma, ab omnibus intemperantiam. Atque hactenus *Pythagoras*: alio licet modo ab aliis referantur, & inprimis in libello de Moribus qui *Anneo Senecæ* adſcribitur. Ego verbum è verbo tranſtuli.

Hæc, mi *Pice*, habui, quæ tibi Ænigmata & Symbola & colligerem, & interpretarer. quæ ſi diligenter aliquando legeris, nec inutilia tibi, nec ingrata fore ſperamus. Cum ætate, à nobis majora indies te decet exſpectare: his ludicris interea animum oblectare. Vale, mi *Pice*: tibique perſuade, quod ſi eo curſu, quo cœpiſti, ad virtutes & bonas artes contenderis, te magno patruo tuo & parenti non inferiorem fore, qui ad illas capeſſendas tibi ſuo exemplo ſtimulos & calcaria addere debent.

FINIS.

LILIUS GREGORIUS GYRALDUS ARNOLDO ARNELIO SUO, S.P.D.

Cum tu superioribus diebus hinc Bononiam *esses reversus*, Bernard. Barbuleius Adrianus *noster efflagitavit cum suo, tum tuo nomine, ut aliquid ei nostrarum ineptiarum exscribendum traderem, simulque* Artemidori Daldiani ὀνειροκριτικὰ, *&* Parthenii Nicaensis ἐρωτικὰ *nobis tuo nomine dono attulit. Ego vero utrique vestrum rem gratam facere cupiens, nostra illi commentariola in symbola* Pythagoræ *philosophi exscribenda tradidi: quibus cum aliquid addere mecum cogitarem, ut videlicet nonnihil volumen ex alieno studio & industria crescere videretur, nonnulla mea antiquarum rerum collectanea in manus sumpsi. quæ cum evolverem, commodum in libellum quendam incidi cui titulus est*, Pythagorica *præcepta mystica à* Plutarcho *interpretata. Libellus est scitu dignus, sed qui minime inter* Plutarchi *scripta Græca reperiatur, summa sit licet à me & cura & diligentia conquisitus. Erat autem perscriptus manu* Pandulphi Collenutii Pisaurensis, *viri omnis antiquitatis studiosissimi. Hunc tibi libellum, quoniam eadem pene quæ nos in pleriſque nostrarum interpretationum brevissime exponit, tibi dono dare constitui, pignus ut sit perpetui mei erga te & moris ac benevolentiæ. Vale*, Germanicæ, *atque adeo* Belgicæ *elegantiæ & eruditionis decus.* Ferraria, *Idibus* Decembris. 1543.

PYTHAGORICA PRÆCEPTA MYSTICA A PLUTARCHO INTERPRETATA.

DExtram cuique injiciendam non eſſe: id eſt, non conciliari omnibus oportere.

Anguſtum annulum non geſtandum: id eſt, victus rationem habendam, & parſimoniam nequaquam nimis adſtrictam.

Panem non frangendum: id eſt, amicitiam non violandam.

Sal apponendum: id eſt, laudandam in omni vita juſtitiam, vel prudentiam, quod ea cuncta ſerventur.

Ignem ferro non cædendum: id eſt, non irritandum furentem.

Cor non manducandum: id eſt, curas abigendas.

Fabis abſtinendum: hoc eſt, à magiſtratibus abhorrendum.

Cibum in ſcapham putridam non ponendum: id eſt, improbis non eſſe committenda ſecreta.

Euntem non retro verti: hoc eſt, metu mortis curſum vitæ non perturbandum, vel viâ virtutis ingreſſum pœnitere non debere.

Staterem & jugum non tranſiliendum: id eſt, rationem & legem non debere tranſgredi.

Super modio non conſiſtendum: id eſt, otium fugiendum.

Quæ ceciderint, non tollenda: hoc eſt, antiquatas conſuetudines non novandas.

Gallo albo abſtinendum: id eſt, ſaluti cujuſque puriſſime favendum.

Stramenta ſemper haberi colligata: id eſt, ſuccinctos eſſe oportere, quo facilius tempori & naturæ pareamus.

Dei imaginem in annulo non circumferendam: id eſt, de divinis parce diſſerendum.

Ollæ veſtigium in cinere confundendum: hoc eſt, ſi opera voluptati data ſit, curandum ne pateat.

In ſuperfluis capillorum unguiumque ſegmentis non meiendum: hoc eſt, nec homines quidem abjectiſſimos floccipendendos.

Sub eodem tecto hirundines non habendas: id eſt, mutabiles homines in amicitia non habendos, vel alienos in locum noſtrum non habendos.

Oleo ſedem non commaculandam: id eſt, nihil agendum quod cujuſquam otium perturbet.

Aves recurvis unguibus abigendas: id eſt, paratos ad rapinam excludendos.

Extra publicam viam non eundum: id eſt, conſuetudines & inſtituta publica ſervanda.

Converſo ad ſolem vultu non clamandum: id eſt, contra virtutem & rationem non pugnandum.

Gladium acutum ſeponendum: id eſt, vitandam iracundiam.

Sepiam piſcem non edendam: id eſt, res implicitas non recipiendas.

In limite non conſiſtendum: id eſt, in ambigua ſententia non commorandum.

Progredienti gregi è via cedendum: id eſt, multitudini non opponendum.

Muſtela è tranſverſo offenſa retro cedendum: id eſt, homines delatores fugiendos. nam muſtelam ore parere affirmant.

Arma à muliere ſumminiſtrata rejicienda: id eſt, non ſumendos eſſe animos à fraude, vel effœminata aliqua conſuetudine.

In tenebris abſque veſtitu aliquo non vadendum: id eſt, nudam & apertam ſententiam in obſcuris rebus non proferendam.

Rectum

Rectum pedem promovendum: id eſt, recta eſſe & juſta proferenda.

In poculi fundo reſiduum non relinquendum: id eſt, Artes quas cœperis, funditus exhauriendas.

Colubrum intra ædes collapſum non perimendum: hoc eſt, hoſpitem quanquam nocivum, perhumaniter tractandum.

Offenſa in veſtibulis obſcœna vetula, non egrediendum: id eſt, res quarum turpia ſunt principia, non eſſe proſequendas.

Noctu in tenebris deambulanti cavendum: id eſt, mortalibus enitendum, ut fuiſſe in vita videantur.

Sole collucente ignem deferre nefas: id eſt, rebus claris & conſpicuis rationem non adferendam.

Lapidem in fontem jacere ſcelus: i. e in eum qui det operam utilitati publicæ, durum aliquid injicere ſcelus.

Pede in limine illiſo, retrocedendum: id eſt, quæ in ipſo principio noxia ſunt, non proſequenda.

Lumen poſt caput appenſum detinere, flagitium: i. e. induſtriam & providentiam non in poſtremis habendã.

Siniſtra manu ſumere cibum nefas: id eſt, non niſi recto & legitimo lucro vivendum.

In ſacrato ſepulchro dormitare periculoſum: id eſt, res ſuperis conſecratas ad voluptatem & ſocordiam non ſubſternendas.

Minuta panis pedibus conculcare turpe: id eſt, quamvis minimam degendæ vitæ rationem non peſſundandam.

Egredienti introeuntiq; valvas exoſculandas: id eſt, Initia & fines actionum & inſtitutorum complectenda.

Lyram illotis manibus non attingendam: id eſt, puriſſimum eum qui dicat, eſſe oportere.

Sudorem ferro abſtergere, tetrum facinus: id eſt, labore parta nemini vi & viribus eripienda.

In

In ſolitudine ſine baculo non ambulandum: id eſt, cum amicis in neceſſitatibus conferendum & conſulendum.

Apud quadrupedem poema non canendum: id eſt, apud ignaros ſeria non proferenda.

Faciem in fluvio non lavandam, vel ſpectandam: id eſt, ex labili re & penitus inſtabili ſpecimen non appetendum.

Hominis veſtigia non eſſe ferro configenda: id eſt, hominis memoriam non eſſe lacerandam.

Integrum faſciculum in igne non eſſe ponendum: id eſt, non una opes omnes in unum diſcrimen ponendas.

Egredienti è laribus ſinciput, redeunti occiput ſcalpendum: id eſt, præcautionem & diligentiam ad res agendas excitandam, his peractis memoriter examinandas.

De rheda junctis pedibus non exſiliendum: id eſt, de ſtatu in quo ſis, in alium niſi ſenſim tranſeundum.

In aſtrum nunquam eſſe digitum intendendum: hoc eſt, de ſupremis viris nihil eſt temere loquendum.

In arundineto non confabulandum: id eſt, cum leviſſimis hominibus familiaritatem non habendam.

Candelam ad parietem non applicandam: id eſt, tardis & frigidis hominibus ſapientiæ laudes non commodandas.

In nive non ſcribendum: id eſt, ſtupidis & mollibus animis nihil committendum.

Vulturem avem in augurio infeliciſſimam: id eſt, innocuos homines facile eſſe infelices.

Facilius emori hominem, cui oculi claudantur: id eſt,

eſt, hominem ipſum ex negligentia facile in miſeriam cadere.

Puerum aut fœminam ſtricto vagari gladio, omen malum: id eſt, non defuturum malum, ſi gubernatio ineptis & levibus tradatur hominibus.

In chœnice non ſedendum: id eſt, non tantum præſentis, ſed & futuri curam habendam. Eſt enim chœnix diurna eſca.

Duorum temporum quam maxime habendam curam, matutini & veſpertini: id eſt, eorum quæ acturi ſumus, & eorum quæ geſſerimus.

FINIS.

M. CASAUBONI,
ISAACI Filii,
In
HIEROCLIS
Commentarium
Notæ, & Emendationes.

LONDINI,
Ex officina ROGERI DANIELIS,
MDCLV.

MERICUS CASAUBONUS
IS. F. Lectori,
S.

Hieroclis *in* Aurea, *ut vulgo vocantur,* Pythagoræ Carmina *Commentationem, nemo certius aut uberius laudaverit, quam qui ad lectionem non integri modo Operis, ſed cujuſvis fere, quæ ſe prima cunque temere volvent. bus offeret: paginæ lectionem provocet: adeo ubique, quæ ad veram vitam, id eſt, conſtantem & inoffenſam animi tranquillitatem & εὐθυμίαν eximie faciant, ſeſe ingerunt: contingat modo lector, cui ſanioris vel mica judicii, cuique veteris illius ac melioris guſtus aliquis Philoſophiæ. Ut dogmata omittamus, quæ ad Chriſtianæ doctrinæ puritatem & ſanctitatem, quantum ab homine non Chriſtiano ſperare fas eſt, proxime accedunt. Vir ſane ſummus & incomparabilis,* Hugo Grotius, *in quo raro exemplo cum judicio certabat ingenium, cum utroque, quæ naturæ bona, multo uſu ſtudioque*

parta

parta inſignis eruditio ; adeo vir ille ſummus in-ſigne hoc Hieroclis *ſcriptũ in ſuccũ ſanguinemque jugi lectione totum converterat, ut crebrioribus ex nullo autore teſtimoniis ſua ſcripta, poſteriora præcipue, tanquam totidem pretioſi metalli cruſtis & emblematibus diſtinxerit. Ego quoq; cum ante decennium, jam olim magna cum voluptate lectũ, non minore fructu relegendum ſumpſiſſe; dolebam* Latinum *Interpretem, qui* Pariſienſi *editioni adnexus eſt, tam ſæpe à mente autoris & ſenſu verborũ, quem repræſentant edita* Græca, *diſcedere: ſed id magis, ipſum textum* Græcum *tot mendis ſcatere, ut ne illi quidẽ qui* Græca *legerent, ad ſenſum ſcriptoris per tot vitia ſcripturæ, niſi qui in iſtis exercitatiſſimi, pervenire poſſent. Hinc novæ editionis cupiditas inceſſerat. Sed poſtquam re cũ bibliopola cõmunicata differri me viderem, et alia mox intervenirent, quæ otium et animum meũ occuparent, nihil ultra quam volui ; et ſic quoq;, ut et in aliis plurimis, bonæ voluntatis conſcientia ſatis bene defunctum me credidi. Nuperrime cum* Londini *curandæ valetudinis cauſa verſarer, & ab amico, viro doctiſſimo, didiciſſem,* Pariſienſem *iſtam editionem* Londini *recuſam, jam jam foras extrudendam eſſe ; dolui, nec minus illi quorum intererat, me non antea reſciviſſe: cæterum χ' δ'πεσν πᾶν, pactis aliquot dierum,*

dum

dum in Appendicibus occupantur, & ego interim ad libros meos redeo, inductis; omiſſa verſione, de multis Græci *contextus, ut in tantis anguſtiis, correctionibus, quæ majorem verborũ apparatum poſtulaſſent; paucas ſelegi, quæ non minus illæ quidem neceſſariæ, ſed magis obviæ, & extra contradictionis aleam poſitæ videbantur. Hæc cauſa brevitatis & paucitatis* Notarum, *quam tibi notam eſſe, candide Lector, è re mea, &* Hieroclis *eſſe credidi. His igitur æquus fruere, & Vale.*

COmpoſitis jam *Notarum* noſtrarum typis, & in ſuas paginas diſpoſitis; Typographus averſæ hujus paginæ grandiore offenſus hiatu, cum aliquid à me requireret, quod hic inſeri non incommode poſſet: arrepto *Hierocle*, commode incidi in pag. 289. ubi lin. 2. & 8. vox ἄνεσις ſe obtulit, quam ego ſpuriam & irreptitiam eſſe quovis pignore contenderim. Quid enim ψυχῆς ἄνεσις, ad *Carminum*, quæ præceſſere, quæque χῦ πόδα perſequitur *Hierocles*, contextum? Imo quis ſenſus ex illis, ad cæteram *Hieroclis* interpretationem commodus, efficitur? At ſi pro ἄνεσις, reſcribamus ἄκεσις: en ipſiſſimum *Pythagoræ* (vel qui *Pythagoræ* nomen præfert hic,) verbum, p. 273. Ἐξακέσας ψυχὴν ὃ πόν. ἀπὸ τῶνδε σώσεις. Et obſervet Lector quam pulchre, ut Σωτηρία in verbis *Hieroclis* τῷ [Σώσεις] in *Carmine*; ita & ἄκεσις, τῷ [ἐξακέσας,] utroque loco reſpondeat. Cæterum, quod hic ἄκεσις ψυχῆς: p. 278. (ἢ τὸ ἀνθρ. ψ. διεφθάρται:) διεφθαρται. διεφθ. & ἄκεσις, ſynonyma: non item διεφθ. & ἄνεσις. Et hæc quidem tam clara, ut vix quenquam tam tardum putem, qui dubitaturus ſit. Jam ut *una* (quod aiunt) *fidelia*, &c. (in eodem ſiquidem ſanationis non opere tantum, ſed & verbo perſiſtemus:) p. 265. l. penult. τὸ τῆς καθαγ. δυν. ῥῆμα: τὸ ῥῆμα quam hic eſſet importunum, ſatis vidit Interpres, qui ad oram τὸ ἔρεισμα adſcripſit, idque in verſione ſua ſecutus eſt. Atqui neutrum eſſe legitimum, ſed ἴαμα legendum eſſe, tum ex ipſis *Pythagoræ* verbis, p. 105. Ἰᾶσθαι ὃ πρέπει, &c. quæ perſequitur *Hierocles* p. 125. &c. tum vero maxime ex proximæ pag. verbis, τὴν γὰρ καθάγ. δοτὴν τῇ ἀναγ. δ. μ. ἂν ἰασαίμεθα: ſed & ex verbo ἄκ- in præcedente linea; cuivis paulo qui ſit attentior, & in his verſatus, liquido conſtare queat.

¶ Ad *Suidæ* locum, in *Hierocle*; qui *Commentario* præfixus eſt.

ΕΤύπτετο τὰς ἐξ ἀνθρώπων πληγάς.] Verſio *Curterii*: *plagiſque crudeliſſime acceptus fuit*. Non incommoda ſententia, ſed quæ ex ingenio afficta, non expreſſa ex Græcis: quæ, ut edita ſunt, hoc dicunt; Cæſum illum plagis, quæ, vel quales ab hominibus inferri ſolent. Quod, quid eſt? Fundus *Curterianæ* verſionis, in eorum conjectura, qui pro ἐξ ἀνθρώπων, legi volunt uno verbo, & mutato caſu, ἐξωθρώπους· quod interpretantur, ἀπανθρώπους, *crudeles*. Sed hæc longe petita. Res expedita & plana, ſi ſine ulla literarum, ſola ſpiritus mutatione, legamus, τὰς ἑξ ἀνθρώπων. Sex Lictores intelligit, qui Prætoribus provincialibus (ut & Procoss.) aſſidui comites, poteſtatis eorum præcipua inſignia. Unde & ipſe magiſtratus, ἀρχὴ ἑξαπέλεκυς, i. e. *poteſtas ſex ſecurium*, (quot ſecures autem, tot & virgas fuiſſe, cum ſingulæ ſecures virgis involverentur, vulgo notum:) ſive *præfectura*, *Polybio* non ſemel dictus; de quo plura in INDICE noſtro *Polybiano*, qui nunc præ manibus. An fortaſſe peculiaris aliquis *Byzantii* magiſtratus, οἱ ἑξ ἀνθρωποι dictus; qualis qui *Romæ*, *Triumviri*; & *Athenis*, οἱ ἕνδεκα, de quibus tot locis *Plato*? Ut autem *Græcus* hic ſcriptor, ἐξ ἀνθρώπων

πληγὰς, id eſt, *ſevirales* (utroque enim modo lapides antiqui : *SEVIRAL.* & *SEXVIRAL.*) *plagas* : ita *Horatius* (quo nihil ſimilius eſſe queat :) *Triumviralia flagella*, in *Epodis* dixit.

Hieroclis pag. 6. lin. 19. ἐνθεῖναι τοῖς ἀκροατῆς.] Malim, ἐνθεῖναι. Sed nec ἀναγνώσματα ſunt *perſuaſiones* ; ſed tractatus, & diſputationes philoſophicæ ; & in genere, ſcripta quæcunque.

Pag. 10. l. 22. ὁπὶ τὸν δημιουργικὸν μόνον αὐτῆς θεόν.] Scripſit *Hierocles*, aut ego fallor ; δημιουργ. νόμον, non μόνον : quomodo etiam jam ſupra locutus eſt, & poſtea non ſemel loquitur : per νόμον, Deum intelligens. Semel autem recepto in textum ſpurio iſto μόνον, aliquid excogitandum fuit, quo ſenſus conſtaret ; & inde vox θεὸς fuerit. Mox autem pro ἀναφέρειν, ſcribo, ἀναφέρει. τὸ σέβας αὐτῆς : id eſt, cultus qui illis tribuitur. Optime ſic omnia cohærent. *Curterius* aliter ſyntaxi conſulebat : pro ὁπὶ τὸν, ſcribendo ὅτι τε : quo nihil opus fuerit, ſi noſtra ſtant. Judicet lector. In ſuperioribus certe nihil mutandum ; quæ per tranſpoſitionem (& ita ſententia poſtulat) explicanda, quaſi ſcriptum eſſet : Τὸ γὰρ------ἐγνωκέναι τε, καὶ τιμᾶν, καὶ μήτε ὑφαίρειν τὴν ἀξ. μήτε ἀπολ. τ. ὀν ταῖς π. α. ἐννοίαις τῷ θείῳ ν. καλ. &c. Hæc nos omnia pluribus aliquando, ſi Deo viſum, & faverit opportunitas.

Pag. 13. l. 16. καὶ μήτε πρὸς ἀνθρώπους.] Τῷ μήτε nullus hic locus, neque ſi loci ſententiam ſpectes, neq; ſi verborum contextum. Perverſiſſima ſententia, quam affinxit *Latinus* Interpres. Plane enim contrarium dicit *Hierocles*, Deos, ἀθανάτους, ad differentiam animarum

rum humanarum, ab autore *Carminis* esse nuncupatos. In quo autem consistat istud discrimen, planissime ostendit. Scribendum, μήποτε : in cujus voculæ usu, vis inest affirmationis ; ut ad *Antoninum*, in *Auctorio Not.* ex *Aristotele*, aliisque docebamus. Videri autem possit bis idem dicere *Hierocles*, nisi magna subtilitas adhibeatur. Sed quicquid hujus sit, τὸ μήτε ferri non potest : & tolerabilius est, ut idem bis dicat ; quam ut ipse sibi tam manifeste contradicat. *Hieroclis* certe orationem περισσολογίαν interdum laborare, non potest non observasse, quisquis illum legerit.

Hac eadem pagina, in præcedentibus verbis, pro ζωτελαγμένης scribendum, ζυντελαμένης, (de quo iúdem verbo ad *Anton.* lib. 2. p. 116.) quemadmodum etiam legisse videtur *Latinus* Interpres.

Pag. 14. l. 7. ἀθεΐα ἢ ἄνοια.] Imo ἄγνοια, non ἄνοια, ut ipse postea sæpius repetit, & exponit.

Pag. 18. l. 22. τῇ ἀταξίᾳ.] Vir doctus, quicum multus mihi usus, postea nominandus, emendabat, τῇ ἀξίᾳ : quæ certissima est vel ex p. 22. ubi iterum occurrit, emendatio : & nos in nostris oris pridé ita notatum reperimus.

Pag. 22. l. 18. ἥτις ἐσίας.] Corrige, ἡ τῆς ἐσίας.

Pag. 26. l. ult. δι' ἀπορρ. ὅρκων ὀνομ.] *Joannes Pearson*, vir doctissimus, & in Græcis literis & libris omne genus, (quod ex luculentis *Hesychii*, & *Suidæ*, quas dudũ molitur, editionibus, si vita suppetet, qua dignissimus est, literatis aliquando constabit ;) eximie versatus, certissima, ut ego judico, conjectura emendabat, δι' ἀπορρ. ὅρκου : ut dicat *Hierocl.* τὸν φύλακα τῆς φρέατος, &c.

δι' ἀπορρήτων, (i. e. myſtice,) ὄρκον eſſe nominatum.

Pag. 34. l. 20. τὴν μὲν γὰρ ὁ πρῶτος.] Corrigat ocyus, qui non ineptire vult cum *Latino* Interprete, (cui miſere & improbe vox nihili πρῶτος impoſuit:) ὁ τέρπος. nam voci πρῶτος, nulla vel coloris umbra hoc loco retinendæ. Τέρπος χρησὸς, hic: cui p. 53. μοχθηρία τέρπει opponitur.

Pag. 37. l. 23. ἓν καλῶς ἔξειεν.] Satis ingenioſe *Curterius* adoram: Εὖ κ. κ. ἔξειεν: præcipue cum illud ἓν κ. καλῶς alibi quoque occurrat. Magis obvia tamen, & eo probabilior alicui videbitur emendatio, ſi pro ἓν καλῶς, ſubſtituatur ἔυκολον: atque ita ſyntaxi ſequentis infinitivi conſuletur.

Pag. 54. l. penult. πρέπει γὰρ μήτε δι' αὐτουργίας θεραπ.] Scribe, μήτε τὴν δι' αὐτουργ. θεραπ. quorum verborum ſanctiſſima ſententia eſt; ad perfectum ſcilicet parentum cultum, qualem Deus à nobis requirit, non ſufficere ut honorem illis, in ſuppeditandis quæ neceſſaria ſunt, exhibeamus; ſed ne ipſi pro re nata, vilia officia, & miniſteria (propriis manibus obeunda) detrectemus: quæ quanto per ſe viliora, & ſerviliora; tanto nobis εὐχαριστότερα, id eſt, honeſtiora, & laudabiliora, ut filiis, putanda ſint. Peſſime hæc accepta à *Latino* Interprete.

Pag. 74. l. antepenult. κὴ ἓν μέν μοι δοκεῖς λέγειν.] Scribe: κὴ, Εὖ μέν μοι δοκεῖς λέγειν, Πέπον δὲ ὄ, &c. Sunt enim ejuſdem Poetæ, cujus & ſequentia. *Videre mihi recta quidem dicere; Sed quod & multis, id mihi nunc accidit:* [Meliora ut videam,] *minime autem per-*

perſuadear. Hæc ſententia eſt; non quam finxit Interpres.

Pag. 85. l. 15. καὶ τὴν δίκ. τῆς ἀλογίας ἀνέχεσθαι.] Scribo (nec aliter ſenſus:) καὶ τὴν δίκ. ταῖς ἀλογίαις ἂν ἔπεσθαι. Neceſſitas hujus correctionis facile ſe probabit attento lectori, cui perpenſa perſpectaque cohærentia: qui quoque eadem opera *Curterianæ* verſionis τὸ ἀπροσδιόνυσον non poteſt non intelligere. Vocat autem *Hierocles* ἀλογίας, numero multitudinis; quas p. 77. ἀλόγους δυνάμεις, & pag. 85. ἄλογα εἴδη. Poteramus in eandem ſententiam aliter quoque: καὶ τῆς δικαιοσύνης τὴν ἀλογίαν ἂν ἔχεσθαι. Sed hoc melius: & paulo ante, in eadem re, παρέπεται.

Pag. 101. l. 10. καὶ τὸ δοκεῖν μόνον ἀπὸ τοῦ εἶναι.] Planior & plenior, ſed & aliorum dictis convenientior ſententia: καὶ τὸ δοκεῖν μόνον, ἀ τοῦ εἶναι ἀγαθ.

Ibid. l. 19. τὰς μὴ ὁμοίως προβεβηκότας.] Miſeret me *Latini* Interpretis, qui προβεβιωκότας, non προβεβηκότας legendum eſſe, adeo clare clamitante ſententia, cum etiam proxima pagina verbum προβιοτῆς occurrat, non viderit.

Pag. 105. l. penult. ὁ καὶ ἐπὶ τῶν δικέντων πάθη.] Vox ἀγαθῶν excidit, typographorum fortaſſe *Pariſienſ.* incuria: agnoſcit enim Interpres. Scribe igitur: ὁ καὶ ἐπὶ τῶν δικ. ἀγαθῶν πάθη.

Pag. 110. l. 5. εἰ ὃ μηδὲν ὄφελος τοῦ τοιούτων λέξεων.] Quid, malum, λέξεων hic faciat, in τῶν τυχῶν, ſeu ſortium humanarum diſtributione? Aut quis ferat *Lat.* Interpretis ineptias & oſcitantiam? *Hierocli*

igitur ſuum verbum reſtituamus; id eſt, λήξεως, (*ſortium,*) quo non ſemel utitur. Mox; κ) τὰς μὲν εἶναι: corrige, κ) τῶ μὲν εἶναι.

Ibid. l. 16. εἰ μὲν θεῖον------εἰ ὃ οἰκεία] Scribe, ἢ μὲν θεῖον------ἢ ὃ οἰκεία; & interpretem corrige: nihil enim certius.

Pag. 113. l. 4. κ) τὸ αὐτεξέσιον τῆς ψ. κ) ἀθανάτου.] Nihil hic quicquam eſt, quod ad immortalitatem animæ pertineat. Scribe, αὐτόματον: ut & infra, p. 125. l. 9. κ) τ' ψ. ἡμᾶς αὐτόματον ὄσαν.

Ibid. l. 16. ἀπὸ προνοίας---α-προηγυμ. ἐνεργυμένοις.] Scribe, ἐνεργυμένων.

Pag. 114. l. 21. τὸν ἀγαθὸν μὲν εἶναι, κ) δώ.] Excidit vox πάντα, quam etiam *Lat.* interpres agnoſcit. τ' ἀγαθὸν μὲν εἶναι πάντα, κ) δώ. De ſententia verborum, nos alibi pluribus.

Pag. 117. l. 7. ἢ δίκη βλάπτει.] Non hoc dixerit *Hierocles*, aut qui alius *Stoicæ*, ſeu *Platonicæ* philoſophiæ peritus, τ' δίκην βλάπτειν, juſtitiam, vel juſta Dei judicia nocere; quam prodeſſe potius, id ſane ſpectare, ut proſint, hic diſputatur. Sed ſcribendum ἡ δίκη βλέπει: quemadmodum & alibi idem loquitur.

Pag. 125. l. 14. πόθεν πᾶ Πρ.] Scribe, πόθεν τοῦ Πρ.

Pag. 133. l. 14. ὃδε γὰρ ἦλθεν ἀδυνατεύσασα ἐπαφεῖναι θεῷ.] Imo ἀδυνατήσασα ἐπαφεῖναι: quæ ſunt ipſiſſima *Platonis* in Phædro verba, ubi de animarum

rum περιῤῥύσει & prolapſu in terras, ſublimiſſime diſputat. Fruſtra autem ſe in his *Hieroclis* intelligendis fatigent, quibus illa *Platonis* non lecta prius & cognita probe ſint. Habemus iterum pag. 254. ſed ibi plura, ex *Platonis* Timæo, perobſcura, quæ paucis abſolvi non poſſunt.

Pag. 134. l. 13. τὸ μὴ ζυγνεχθῆναι τῇ λ.] Scribe, τῷ μὴ ζυγκεχ. τῇ λύπῃ. quod & *Lat.* Interpres videtur agnoviſſe.

Pag. 157. l. 5. χρημάτων δόσις ἢ ἀφαίρεσις.] Imo δόσιν & ἀφαίρεσιν, poſt verbum πρόσαξει: quod & *Latinus* expreſſit Interpres.

Pag. 166. l. 9. κινδυνεύει γὰρ----διὰ τῆς εἰς τὸ μὴ ὄν ἐπὶ φ. ἀκροπῆς.] Scribe κινδυνεύει: & εἰς τὸ μὴ κατὰ φ. ἀκροπ. vel certe, quod eodem redit, deleto τῷ μή· εἰς τὸ παρὰ φ. ἀκροπ. quod & *Latina* ſuadet interpretatio.

Pag. 178 l. 14. εἰ ὄν τὸ μὴ ἀμῦδραί.] Mirum in loco tam plano cæſpitaſſe Interpretem. Prius dixerat & docuerat aliud eſſe τὸ μὴ ἀμύδραί. & τὸ κατορθοῦν: utrumque igitur ſeorſim curandum. Quod ſi fiat: εἰ ὄν (non, εἰ ὄν,) τῷ μὴ ἀμῦδρ] &c. quid ex utroque boni conſequatur, porro docet. Nihil ineptius ne fingi quidem poſſit *Latinorum* verborum ſententia; præcipue ſi cum præcedentibus comparentur.

Pag. 198. l. 21. τῷ μηδὲν ἄγαν κιν.] Non dubium, quin Interpres in ſuo Codice repererit, τῷ μηδὲν ἄγαν μὴ κιν. quod & recte expreſſit, & ſententia palam requirit.

Pag.

Pag. 205. l. 1. A Σ Ε Μ Η ΜΕΤΕΠΕΙΤ' ΑΝ.] Multa hic in paucis lineis errata, ſed quæ attendentibus tam conſpicua, ut prodigio ſimile ſit ab aliis antea non animadverſa. Nam primum, iſta textus verba, ΜΕΤΕΠΕΙΤ' ΑΝΙΗΣΕΙ, ex pag. 181. neſcio cujus oſcitantia hic repetita, quæ hujus loci propria erant, ΜΗ ΒΛΑΨΕΙ, legitima ſede deturbarunt. In ſequente linea, ὄνῳ, non ὄνῳ ſcribendum. & mox, τοῦτον ὃ βλέπειν; ſcribend. τοῦτον ὃ βλάπτειν, vel βλάψειν. Quæ tam certa ſunt, ut indicaſſe ſufficiat.

Pag. 210. l. 6. τῷ μνήμῃ ἀναλαμβ. ἀρετῆς εἵνεκα.] Quæ hæc ſyntaxis? vel quis ſenſus, qui ex his verbis erui poteſt? Et ſyntaxis conſtabit, & ſenſus, quem requirit cohærentia, ſi legas, ἀρετῆς ἢ κακίας. quæ ſæpius ita juncta in hoc libro reperire eſt. Ita p. 17. l. 5. μήτε ἀρετῇ ἢ κακίᾳ τὴν τ. & p. 101. l. 21. περὶς ἀρετὴν ἢ κακίαν ὁρμώσης. p. 126. l. 7. ἢ ἐυσέβ. μ. τῆς ἀρετῆς---ἢ π. κακίας ἤγ. p. 129. l. 13. ἢ ἀρετῆς ἢ κακίας ἐκλογ. p. denique (ut omittam, quæ memoria mihi nunc non ſuggerit; quæ fortaſſe non pauca:) 250. l. 7. τῇ τῆς ἀρετῆς ἢ κακίας ἀνὰ μ. &c. Hæc ego pluribus hic, ut amici dubitationi ſatisfacerem, quæ tamen ſi abeſſent, non video quomodo ſine hac emendatione ſententia ſtare poſſit. Eo enim pertinet iſtud ὀν τάξει, quod ordine, ac ſeorſim quæ bene vel male facta, ſeu dicta, recenſendo, ſcrutinium hoc conſcientiæ inſtitui velit. Ita p. 69. ὀν τάξει πρεπόσῃ: ubi de tum bonis, tum malis, non promiſcue, ſed diverſa ratione diligendis. Et p. 73. ὀν τάξει χαλινόσῃ ὠφ, eſt, *ſeparatim coercere* vel *frænare*, (cui mox reſpondet vox ἐρεξῆς:) non quod ſomniavit Interpres, *in ordinem cogere & frænare*.

Pag.

Pag. 234. l. 23. τὸ ὃ ἀργὸν ἐκλύσει τῆς ΕΥΧΗΣ τὸ δραστήριον.] Quis ita loquatur, τὸ ἀργὸν τῆς εὐχῆς (nam ita poſtulat cohærentia; quod prius dixerat, τὸ ἀνενέργητον τῆς εὐχῆς:) ἐκλύσει τῆς εὐχῆς τὸ δραστήρ. quaſi dicat, *preces ignavæ*, (ſeu, *operis expertes*: apage illud *inefficaces* Interpretis:) *ſolvunt*, vel *tollunt precum vigorem*? Atqui ſolemne eſt ſcriptoribus antiquis in hoc argumento, ſtrenuam ſedulitatem, quæ Deos implorat ut fautores, non ut mancipes & ἐργολάβους; ignavæ eorum pietati opponere, qui modo ſint in precibus & votis aſſidui, Deos ſibi vel dormientibus confecturos quæ volunt, ſibi promittunt. Notiſsima inter alios præcipui Hiſtorici verba: *Non votis neque ſupplicüs muliebribus auxilia Deorum parantur. vigilando, agendo*, &c. *Ubi ſocordiæ tete, atque ignaviæ tradideris, nequicquam Deos implores*: &c. Quis igitur dubitet, quin ſcripſerit *Hierocles*, non τῆς εὐχῆς, (orationis,) ſed, τῆς ψυχῆς (animi,) τὸ δραστήριον, ſeu vigorem? Confirmant quæ ſequuntur: ſed iſta vel maxime; τοιαύτη ἡ τῆς σπουδῆς, καὶ τῆς εὐχῆς ἕνωσις: ubi σπουδὴ, ſeu *induſtria propria*, & εὐχὴ ſive *preces* iterum opponuntur.

Pag. 250. l. 19. καὶ τῆς ἀνεξαπαλήτου ἀτάτης ἴυγγ.] Crucem dicas, non Grammaticis, (quod *Virgilius* olim de ſuis griphis,) ſed lectoribus *Hierocli* figere voluiſſe, qui hujus lectionis (ſi conſcii tamen, & prudentes,) autores primi fuere. Quid enim monſtroſius his verbis? Nam ὀξυμάρεις quæ vocantur, ut δῶρα ἄδωρα, *periiſſem niſi per*. &c. nullus hic locus. Si quis ſententia contentus eſt, legat, me ſponſore, ἀνεξαπατ. ὄπισθε: quæ quidem ſententia ex aliis plurimis locis facillime confirmatur. Ita tamen hoc loco ſcripſiſſe *Hierocli*, minime ego præſtem. Remotior enim vide-

videtur vox ὑπσήμη. Fortaſſe ſcripſerat *Hierocles*, ἡ τῆς ἀνεξαπατ. ἀπαίτου ὑπσήμης: (vel ἕξεως, ut p. 146. περὶ ἧ τῆς ἀπαίτων ἀνεξαπατ. ἕξεως:) πυ ſχ. Poſtea cum caſu, qualia in omnibus libris non pauca, excidiſſet vox ὑπσήμης, & ſubſtantivo careret ſententia; quod proximum erat ab oſcitante lectore arreptum eſt, & de ἀπάντων, quod ſyntaxi repugnabat, vox ἀπάτης efficta eſt: nec parum fortaſſe ſibi videbatur ingenioſus, qui una, quod aiunt, fidelia duos parietes ita dealbarat.

Pag. 258. l. 16. αὐτοὶ ἑαυτοῦ ταῖς ἀμεριμνίαις τῆ παθῶν καθαπ.] Nemo non videt, qui aliquid Græce intelligit, quam contra mentem Scriptoris, & rei ipſius quotidiana omnium experientia teſtatiſsimæ veritatem, vox ἀμεριμνία hunc locum occupet: quod & *Latinus* Interpres ſatis vidit, qui quod ſententia requirebat, non quod edita verba præferebant, expreſsit. Et ad ſententiam quidem quod attinet, facile eſſet ex pag. 266. l. 7. τῆς ἀπειρίας τῆ π. & p. 198. l. 6. εἰς τὸ ἄπειρον τῆς ἐπιθυμίας: hic quoque, ταῖς ἀπειρίαις τῆ παθῶν, optimo ſenſu, reſtituere. Quia tamen ſi ſcripturam ſpectemus, non facile quis aſſequatur, qua ratione ex ἀπειρίαις, (ex uſitatis enim ſcribarum compendiis, ſæpe contingit ut longiores voces decurrentur; ut quæ breviores autem producantur, rarius eſt:) importunum illud ἀμεριμνίαις profluxerit; cum *Heſychius* ἀμέριμνα, πολλὰ interpretetur ex uſu *Laconico*; conjicio *Hierocletem* ἀμερικαίαις ſcripſiſſe: & hanc eum vocem ex trivio ſumpſiſſe, quales apud alios, philoſophos præcipue, qui de verbis non adeo ſolliciti, non paucæ; quamvis ab elegantioribus vitatæ. Μερμήριον alioquin, vocem probam, non ignoro: ſed & illam, ut à vulgata remotiorem, non hic probem. Amicus malebat, ἀμελείαις; quod

quod eo probabilius fuerit, ſi alibi ſæpius in hac re ab *Hierocle* uſurpatum fuerit. Quanquam ne ſic quidem conjecturæ meæ me pœniteat, quæ ut *Heſychio* præcipue nititur, ita & ipſius verba non parum illuſtrat.

Pag. 298. l. 6. &c. διδαχθήσῃ καὶ ὡς ἐν βρώμασι.] Totus hic locus, qui ſententias aliquot complectitur, ab interpunctione falſa mirifice laborat; ſed nec alioquin ab omni ſcripturæ vitio plane liber. Attendat lector peritus; non dubitabit reſcribere: διδαχθήσῃ· καὶ ὡς ἐν βρώμ. τοῦτο δὲ προσοισόμεθα· ὅτως ἐν τοῖς τῶ αὐγ. καθ. τὸ ἀπὸ τ. νοέμ. ἐπιπροσθώσωμεν. Ὁμοίως καὶ τὸ κ. μὴ ἐσθ. προηγυμ. μὲν εἰς τὴν τῶ θυμικῶ κατάστασιν μὴ ἴέναι λέγει· κατ' ἐπακολ. &c. Interpres autem *Lat.* non aliter quam una litura ſanandus: ſed in eo tamen maxime culpandus, quod τῆς γενέσεως ἀποχὴν, *ea venereæ abſtinentiam*, reddiderit. Deus bone! quenquam qui vel à limine philoſophos Græcos ſalutaverit, quid γένεσις in Ethicis ipſis ſit, ignorare potuiſſe? Sed excluſi tempore, iſta nunc non attingimus.

Pag. 305. l. 12. τῆς μαθηματ. πλείσων ὅπις. περιεχ.] Deeſt vox σῶμα, vel ὄνομα, vel tale quid, quod vel invenit in ſuo codice, vel ex ingenio ſupplevit Interpres. Et hæc quidem pro modulo temporis, hactenus.

FINIS.

COMPENDIUM

HIEROCLIS

DE

PROVIDENTIA, FATO,

Et eo quod noſtræ eſt poteſtatis:

Hugone Grotio Interprete.

PRopoſitum eſt huic libro ea exponere quæ de Providentia noſci poſſunt, ex *Platonis* & *Ariſtotelis* ſententia, his qui eos ſequuntur. Horum enim opinationes inter ſe conciliare laborat *Hierocles*, imo & affirmat eos qui hos Philoſophos inter ſe diſſentire arbitrantur, longe ab hujus & illius aberraſſe ſententia, longeque receſſiſſe à recta ratione: alios dum nimio & inſano contradicendi ſtudio non niſi ſemet conſulunt; alios adjuncta ad inſcitiam temeritate; quæ pars majorem gregem conſtituit, priuſquam *Ammonii* ſententia adfulgeret. Hic enim *Ammonius* cum veterum ſententias purgatas dediſſet, *Platonis* & *Ariſtotelis* in maximi momenti placitis concordem atque conſonantem oſtendit eſſe ſententiam. Ejus vero diſcipuli exſtitere, *Plotinus*, *Origenes*, *Porphyrius* & *Iamblichus*. Et hoc ipſum in hoc ſermone tractans *Hierocles*, quas iſti ſecuti ſunt ſententias plurimum roborat; Ingens vero & acre ſuſ-

cepit certamen adverſus tuentes contraria, *Epicureos* puta & *Stoicos*, atque alios qui *Platonis* quidem & *Ariſtotelis* prætendunt nomina, ſed prave exponunt quæ ab illis bene ſunt tradita: redarguit præterea *Genethliacos*, qui in natalis horæ obſervatione operam ponunt negotiorum, quorum *Hierocles* opinionem incertam eſſe dicit atque fallacem. Præcipue vero in illis refutandis verſatur, qui rerum omnium Providentiam tentarunt deſtruere, neſcio quibus commentis præſtigioſis & quæſtionum torturis. Et ut breviter comprehendam omnia, oppugnat omnes illas opinationes, per quas inducti homines imperiti, aut nullam eſſe Providentiam, aut pravam eſſe exiſtimant. Hæc igitur tractatio ex *Platonis* ponit ſententia, Deum hujus quæ conſpicitur materiæ opificem, quam ipſe de nihilo fecit exſiſtere, non autem è re aſia ante exſiſtente eduxit: quippe cum ſufficeret ei ad efficiendum, ut natura exſiſteret, ſua voluntas. Ita ex ſubſtantia corporea & efficientia incorporea inter ſe junctis, pulcherrimum hunc Mundum duplicem ſimul & unicum exſtitiſſe, in quo ſapientia Mundi fictrix ſumma à mediis, media ab imis ſecundum naturam cujuſque ſeparavit atque diſtinxit. In his prima ſunt quæ ratione ſunt prædita; cœleſtia, aeria, terreſtria. Tria hæc genera quaſi unum eſſent animans, aut unus chori concentus, inter ſe ita connexit, ut tamen naturalis eorum diſtinctio in illa compage mutuoque connexu pura minimeque confuſa ſervetur, præſintque præſtantiora inferioribus: omnibus vero Deum præeſſe Mundi artificem. Hujus, inquit, regis paternam appellationem obtinet Providentia, eſtque, & creditur ea eſſe quæ unicuique generi convenientia tribuit; Juſtitiam vero hujus Providentiæ ſociam ac comitem, Fatum appellat, quæ ſit juſtitiæ divinæ efficientia in iis, quæ ex Providentiæ decreto eveniunt,

niunt, res quæ hic agunt ordine quodam ac ſerie dirigens, ſicut voluntatum decreta dirigunt ea quæ ipſis videntur dirigenda. Sed melius hæc perſpicere poterit, qui Philoſophi ipſius commentarium evolvet. Sic igitur orditur diſputationem. Et cur hos, ait, enumerem, cum & *Platonici* quidam de ſummo rerum opifice Deo rectam ſanamque ſententiam non teneant. Neque enim in ipſo Deo ſatis eſſe cenſent virium, ut plene atq; perfecte per potentiam ſuam & ſapientiam cuncta ab æterno efficientem, Mundum hunc in ſtatu ſuo conſervare poſſit. Sed ope materiæ genitæ, & ſic natura extra ſe exſiſtente, ſed ipſi ſubjecta utentem id præſtare poſſe; ideo quod omnia poteſtate quadã in materia prius ſint poſita, quæ Deus, quaſi penicillo digerat ordinetque, & ſeparet ab ea figura quæ inerat materiæ; quod ipſum magis oſtenderet laboris quandam in Deo redundantiam, quam ejus bonitatem. Cur enim quæ ipſe non conſtituit, regere & ordinare aggreditur? Nam quod indigeſtum erat in illa natura, idipſum ortus expers, ut volunt, erit. Quod vero nullam originem habuit, & per ſe ſubſiſtit, id quod aliunde ſumit, ſumit id præter naturam: atqui id quod præter naturam fit, malum eſt, & ad exitium tendit. Quare non erit ipſi materiæ bonum accipere ordinem & ornatum, cum ipſa nullum habuerit ortus principium, non tantum temporis ratione, ſed & cauſæ. Quo ſenſu etiam Deum eſſe dicimus ſine originis principio. Sed ne Deus quidem ipſe ſic abſolvi poterit, ne malorum ſit cauſa, cum opificii ſui initium à malitia duxerit, quippe cogens præter naturam diſponere ſubſtantiam ſibi coæternam atque ingenitam, ſororem ſuam quam caſus aliquis ad ipſum adduxerat; neque eam ſinens eo in ſtatu in quo ab omni æternitate fuerat, ut alium teneret, quem ſervare non poſſet; imo ſibi ſubmitteret rem paris honoris,

ris, & æqualis æternitatis, ut in eam ab æterno obtineret dominatum. Aut ſi non ab æterno, ſed in tempore id aggreſſus eſt, non minꝰ hoc ipſum caret ratione, quod cum nihil neceſſarium deeſſet materiæ, ipſe tamen ab aliquo tempore accurate eam pingere cœperit, ac ſic non manſerit ipſe in quo erat affectu atque propoſito. Nam ſi melius fuit non eam ſtruere atque ordinare, cur ad ſtruendum ſe contulit? Sin melius fuit eam exſtruere, cur non ab omni æternitate id fecit? Niſi dicamus potuiſſe eum quidem per naturam partibus originem tribuere & adferre interitum, ſed non id habuiſſe valentiæ ut æterna cuderet: quia ſcilicet materiæ, quam utendam habet, talis eſt vilitas, ut adverſus ordinem illum extrinſecus adſcitum recalcitret, ut eum excutiat, & ſic redeat, ut forte aliquis dixerit, ad ſtatum ſuum ſine ordine eumque non genitum: inde fieri ut per partes & per tempora, modo id quod excultum eſt, modo id quod confuſum turbidumque eſt præpolleat; vel ut exactius loquamur, vigeat ſemper indecora quædam ornatus egeſtas, cum & ornatus ipſe, ſiquidem diſpoſitio ſit atque pictura præter naturam, æque æſtimanti ea ipſa res turbulenta videbitur. Illa enim ſecundum naturam, ſimulque ſecundum ſubſtantiam dicuntur operari, quæ permanent conſtanter & ſine mutatione in ſui ſubſtantia, facultate & actione, neque ullam ſui partē divellunt, aut propellunt ut ſubſiſtere faciant res procreatas, ſed pro ratione tantū ejus quod ſunt, producunt primas & poſthumas de ſe ſoboles. His conſequens eſt, Deū nō ad uſū ſuū adhibuiſſe materiā, neq; efficere ab aliquo temporis initio aut in tempore, neq; ad certū tempus deſinere, neq; id quod fit eſſe extra operationem opificis. Hæc enim omnia conſequētia ſunt ejus effectionis quæ caſu aut fortuito fit, ut obſervare eſt in archite-

cto

cto ac multis ſimilibus. At vero Providentia & ordo ab ipſo Mundi parente ac opifice Deo in commune ad omnia immortalia genera pertingit, potiſſimum vero ad prima illa quæ continenter proximeque ab ipſo originem ducunt, & deinceps ad ea quæ ſuo ordine ſequuntur, fruunturque dulciſſimo paſtu rerum quæ non niſi intellectu percipiuntur. Cum enim tria ſint eorum quæ ſunt in Mundo, quæque intelligentiam movent, genera, ſummum horum generum, quodque primum ab opifice Deo productum eſt, hoc eſt, quod ſine ulla ſui commutatione atque converſione participat Dei ſimilitudinem,& in recto ordine deiformi conſiſtit: quale eſſe diximus cœleſtium genus. Alterum ab hoc locum obtinet, id quod ſecundo & remiſſiori modo divinum ſtatum admittit, non quidem ſine immutatione ſui & partitione, ſed tamen ſine peccati vitiique labe paternis legibus obtemperans: quam ſortem adſignamus attribuimuſque aeriis. Tertium vero & ultimum ex divinis genus, non aliquatenus tantum à cœleſtium eminentia decidit, ſed etiam ordinis illius aerii dignitate eſt inferius. Nam Deum ſemper intelligere & inſeparabilem ejus tenere notitiam, cœleſtibus congruit. At eum ſemper quidem intelligentia percipere, ſed fuſa quadam vagaque notitia, hoc eſt quod aeriis ſuapte natura ineſt. Jam vero neque ſemper Deum intelligere, ſed & intelligentia frui partim diviſa atque interrupta, humanis mentibus proprio quodam jure conceſſum eſt. Jacent enim ſuapte natura, non tantum infra cœleſtium intelligentiã, ſed & infra eam quæ eſt in aeriis cognitionem, quæ ſui ordinis vi completur atque perficitur. At humanæ mentes neque continenter neque perpetuo intelligunt, & cum ad intelligendi vim perveniunt, aeriam æmulantur cognitionem, & eam conſecutæ, earum rerum quæ ſub intelligentiam cadunt fruuntur

contemplatione. Hoc modo ejus divinæ Providentiæ, quæ circa nos verſatur, diſcrimen ſic explicat in legibus; Deus quidem omnia, ſed & cum Deo Fortuna & occaſio res omnes gubernant. Ex quibus perſpicuum eſt *Platonem* circa eas naturas quæ imperturbatæ & uſquequaque perfectæ, ac proinde peccati expertes ſunt, puram, ſimplicem & uniformem conſtituere Dei Providentiam: circa alias vero ratione utentes, ſed inſcitiæ & ignorantiæ nonnunquam obnoxias, ac propterea vitio obſitas, permixtam occaſionibus atque fortunis Providentiam tribuere. Nam antecedens bonorum largitio, ut eorum quæ natura inſunt conſervatio, opus proprium eſt Providentiæ puræ: at directio & emendatio eorum quæ præter naturam ſunt conſtituta, & delictorũ caſtigationes, ejus ſunt Providentiæ quæ materiæ fæci inhæret, quæque Fortunæ & occaſionibus famulatur. Neque enim divinum Judicium antecedenter ac principaliter his adverſa infligit & calamitates, aliis præbet voluptates & oblectamenta, ſed pro modo ac meritis vitæ anteactæ. Habet enim eorum qui nobis præſunt Judicum judicatio nonnihil ſimile cum arte medica. Nam ea ars poſtquam curandos ſuſcepit eos qui ſua culpa in morbum inciderunt, cuncta quæ oportet ipſis præcipit pro tempore & occaſione, ita ut ægrotantis valetudo poſtulat. Ob eandem cauſam æſtimatio eorum de quibus judicia exercentur, cum alio tempore alia ſit, & liberis motibus fortunas faciat varias, commiſcet illam quæ circa nos verſatur Providentiam. Ordo vero ſingulis conveniens adfert ſupplicii & purgationis tempora. Connexis vero junctiſque Fortuna & occaſione ſimul cum divina Providentia, hic nexus Fatum eſt, quod ex humano quidem delectu fortunam adſumpſit, ex divino vero judicio adfert occaſionem. Artis quippe eſt definire curationis modos; hominis

vero

vero eos aptare cuique & accommodare, prout opus habeat inciſione aut aduſtione, aut alia quavis dura atq; aſpera ſanatione. Non ergo fruſtra leges ſtatutæ ſunt hominibus, neque ſine cauſa ratiocinandi facultas conceſſa eſt, neque ſupervacua ſunt deliberatio & conſultatio, neque vota & preces ſunt irrita, dum Providentia res humanas gubernat, per legem & Juſtitiam voluntati & delectui cuiuſque mercedem conſtituens & reddens. Neque vero ſi hæc quæ diximus neceſſaria, pulchra & ſalutaria creduntur, ideo Fati quod Providentiæ adjunctum eſt ordo tollitur, qui liberam noſtram voluntatem & arbitratum inſtruit iis additamentis quæ in noſtra non ſunt poteſtate. Quin tantum abeſt ut horum alterũ alteri pernitiem adferat, ut præſtant inter ſe mutuas operas. Nam ſtante Providentia, neceſſe eſt ut nobis rationum examina & leges & preces multum opis adjumentique adferant: Sublata vero eadem, illa alia non tantum inutilia nobis erunt, ſed nec ab initio exſtitiſſent. Quare libertas voluntatis noſtræ Providentiam infert, & Providentia voluntatis arbitriique libertatem. Noſtra ſcilicet voluntas atque delectus juſtum oſtendit eſſe fatum: Fatum vero corroborat liberas voluntatis noſtræ motiones. Quam ſi puram exactamque Deo obtulerimus, tum legibus parentes, tum utentes precibus, ac plurimi facientes in conſultando prudentiam, ſumma adipiſcemur bona. Sin hæc omiſerimus, aut fecerimus contraria, dolores ferendi erunt medici ac ſalutares, pœnarum ſcilicet iſtis culpis indictarum, & diſcendum poſterius quod ante diſci gerique debuit. Ut vero pulchre & egregie ſimus affecti poſtquam à malis inſtitutis purgati ſumus, ad ea multum adferunt adminiculi lex, conſilium, & alia ejuſmodi quæ intellectum noſtrum ducunt in ordinem & concentum divini affectus. Non ergo his datis eripitur humanis ani-

mis volendi libertas. Nam ſi abſque ea eſſet libertate, quinam rectum eſſet diſtribuere cuique ea quæ meritis ejus reſpondent, quibuſque dignus eſſe creditur? Nam ad virtutem vitiumque Fatum Providentiæ adnexum libera noſtra & ſponte ſuſcepta motione indiget. Neq; enim juſta eſſe poſſet diſtributio illa inæqualis, niſi pro cauſa & ratione ſibi ſumeret volendi jus liberum. Ideo enim & à natura præſcriptum cuique tempus eſt, quouſque vires in ſe & valentiam habe ad durandum poſſit: qua fatali ſumma confecta providere ultra nequeat. Quod vero non omnes ad conceſsum illud tempus perveniunt, id fit per incurſus externos & violentos, quales circa nos quidem Providentiam teſtantur, circa bruta vero animantia temere ac caſu eveniunt. Neque enim neceſse videtur ut in hominum genere, ita in expertibus rationis animantibus ordinem quendam circa mortem ex animæ dignitate ſervari: quia non illæ ſimili quo noſtræ animæ modo in vitam veniunt. Nam judicio bonorum Geniorum pro meritis anteactæ vitæ unuſquiſque noſtrum vitæ ſortitur genus, in quo comprehenduntur hæc ſimul omnia, gens, civitas, parens uterque, conceptio in commodum tempus, corpus ejuſmodi, fortunarum converſiones variæ atque multiplices vitæ congruentes, mortis modus, & ad id præſcriptæ conſtitutæque occaſiones. Horum omnium autor idemque cuſtos eſt Genius qui cuique contigit: quorum omnium nulla pars eſt quæ cerni poſſet mutis animantibus communicata. Nam quæ naturæ ratione utenti conveniunt qua talis eſt, ea aliena ſunt à natura rationis experte. Neque vero æquum eſſet pari Providentia honorari atque conſervari ea quæ ratione utuntur, & ea quæ rationis uſu carent. Nam quod ratione & intellectu deſtituitur, id Dei, quem ſola mente comprehendere licet, imago non eſt. Omnis enim Dei

imago

imago ratione eſt prædita, & mentis particeps, ut cognoſcere valeat & ſe, & opificem ſuum. Pecudes vero eam ſortitæ ſunt Providentiam, cujus beneficio ſpecies eorum & genera conſervantur. Nos vero cura noſtræ ſpeciei conveniente non honorabimur, niſi etiam ſingulis ſit proſpectum; ita ut nihil ſit incongruum atque inconcinnum in ea Providentia quæ ad nos ſpectat. Decet enim eos qui à parente & fictore Deo ad præſcriptum præfinitumque tempus debent ſubſiſtere, ſeparatim quemque divina Providentia curari. Non enim Deus unam tantum animam fabricavit, cujus partem quiſque noſtrum, ita ut ſors tulit, obtineat, quæ in illud totum poſtea refundatur; ſed ſingulos hominum animos ſuis comprehenſos finibus conſtituit atque ſtabilivit. Et ideo ſingulis adeſt Providentia, Judicium, Juſtitia, purgatio, ortus adſignatio, ſors conveniens vitæ, & interitus non caſu neque fortuito procedens, & poſt obitum profectio ad Orci loca, duce bono illo Genio qui vitæ noſtræ moderator eſt additus. Ac aliorum quidem animantium ſingulis voluntates noſtræ, & inter ipſas mutuæ interemptionis ac devorationis cauſæ neceſſariæ, tum vero omnis generis caſus eventuſque varii, perniciem mortemque adferunt, ante diſſolutionem ex natura venientem, nulla aut ordinis aut temporis habita ratione; quippe cum nulla proſit ipſis Juſtitia, quæ antactæ vitæ rationem exigat; ne ipſa quidem natura attendente cur hoc aut illud nunc faciant aut patiantur. In hominibus vero Providentiæ vincula, & bonorum Geniorum judicium, vitæ genera & ſortes, & veterum culparum expiationes, & alia hujuſmodi definiunt cuique occaſiones modoſque interitus: ita ut tam ea quæ ex voluntate ac delectu aguntur, quam ea quæ temere & caſu videntur evenire, colligata ſint cum fato cujuſque, & dignitati ejus ac merito id quod reſpondet provocent. Ita præterita

rita conſequentibus nexus cauſam præbent, & libertas voluntatis ea allicit quæ in poteſtate noſtra non ſunt, humanaque ſtudia & voluntates fati legibus dirigantur, quas ipſis animis ſancivit ſummus opifex. Eorum vero quæ hic gerimus rationem reddere debemus iis qui mediam ſortem nacti ſunt, quique cuſtodes ac moderatores ac præfecti noſtri ſunt. Horum omnium circa nos operatio atque efficientia Fatum appellatur, quod per Iuſtitiæ leges res noſtras regit atque adminiſtrat. Qui cum cuſtodes ſint vitæ pro merito ac dignitate cuique adſignatæ atque definitæ, etiam hoc habent munus, ut vitæ, quam quiſque ſortitus eſt, tempus & compleant & abſolvant. Cum enim præſcriptus ſit ortus, etiam mortem præſcriptam eſſe neceſſe eſt. At ſicut Fatum ablegationis è locis ſuperis, (divina ſcilicet voluntas & divinæ Iuſtitiæ leges) præſcribit originis principium, ita Fatum migrationis de loco in locum mortis ſtatuta ſervat: ita ut definitum ſit per illa in hanc vitam venire, per hæc inde diſcedere. Nam ſi indefinita eſſent illa, vita quoque omnis indefinita eſſet, neque ſublimiori præſidatui ſuppoſita. Ubi vero præterierit divini Iudicii & diſtributionis pro cujuſque dignitate cura, ſi quæ corpus & res externas ſpectant temere nobis ea evenient? Imo ne hæc quidem relinquemus inordinata. Sed juſtitiæ vero propoſitum & judicationes atque appetitiones à valentiore neceſſitate nobis ingigni adſeverabimus. Nam ſic virtutis & vitii cauſas non nobis ipſis, ſed illi tribueremus neceſſitati. Neque profecto rationi foret congruum omnia ad neceſſitatem referre, tum quæ ad animum, tum quæ ad corpus, & res externas pertinent: neque contra, omnia æquum fuerit permitti temerariis & fortuitis motionibus, cum mens omnium gubernatrix & Deus univerſorum autor & cauſa ſit. Quare admittendum eſt id quod

quod relinquitur, ſtudia & voluntates in noſtra eſſe poteſtate, & juſtas vices atque repenſationes voluntatum pendere ab aeriis & à Deo conſtitutis judicibus, qui ſuapte natura noſtri curam atque proviſum habent. Nam cum tria ſint quæ circa nos fingi poſſunt, aut omnia neceſſitate conſtringi, aut nihil fieri neceſſario, aut modo nos ea conſtringi, modo non conſtringi abſque ulla ratione, hæc tria æque abſurda ſunt, & Providentiam de medio tollunt. At vero poſitio ejus quod eſt ſecundum merita & Providentiam inducit & Fatum ab ea pendens, & adnexum Providentiæ Iudicium, quod res humanas Iuſtitia & lege moderatur, egetque libero noſtro arbitratu, & volendi conſultandique principio. Quare Fatum conſtituendum eſt pars totius Providentiæ, quæ humanis animis ad Iudicii morem reſpondeat. Humanorum autem animorum propria operatio eſt voluntas ſemetipſam movens, & id quod in noſtra poteſtate eſſe dicitur. Atque hæc ratio ſola probabilior reddi poteſt, cur divini Iudices non æqualia omnibus diſtribuant. Quod vero fortuitum dicitur, id omne attribuendum eſt illis generibus quæ & mortalia ſunt & ſimul rationis expertia. Non enim ſingulatim in re unaquaque pro meritis & rationis æſtimatione iſta fiunt, puta ut hoc igne exſtructo oriatur aer, aere hoc denſato aqua: neque ut ex his ſegetibus equi caniſve alatur fiatque corpus, ex aliis aliud: verum hæc omnia ex ingruentibus mutationibus oriri ſatis eſt propter communem materiæ, & facilem ad omnia ſibi concilianda naturam, quæ hactenus partem habet in ordine ac divina neceſſitate, ut rerum genera omnia conſerventur, ſimulque ad æternitatem perpetua quadam ſucceſſione conſpirent, atque concurrant cum cauſis à quibus pendent, & unde originem ſuam trahunt. Non enim eorum quicquam diſceſſu à ſupernis locis facto huc devenit ut ob

id

id divino Iudicio inſtruatur ad reditum, prout in hominibus ſingulis accidit. Nam animos ratione præditos, ac proinde immortales, par eſt unde profecti ſint, inde etjam ut à cognatis ſibi naturis magnam obtinere ſalutis ſuæ curam per quam dirigantur, & à proclivitate ad vitium eluantur. Habent quidem affectus, ſed in ipſis affectibus delectum adhibent, & pro dignitate eorum quæ elegerint bona aut mala recipiunt. At in mutis animantibus temerarii ſunt impetus, & à divino Iudicio abdicati. In iis vero quæ ad nos pertinent, id quod juſtum videtur ad Fati Providentiæ adnexi diſpenſationem refertur; & quamvis videamur caſu ac temere pati ſimilia iis quæ mutuæ animantes patiuntur, tamen & in corpore & in rebus externis ea ferimus ac perpetimur, quæ Iudicium cuncta perſpiciens atque moderans ſtatuerit. Eorum vero quæ circa nos ſunt incrementis atque damnis, & omnigena mutatione voluntas libera ad bonam conſtitutionem inſtruitur: celerius quidem, ſi leniter ac placide habuerit affectus qui inde oriuntur; tardius vero & longis temporum curriculis, ſi ſtupide atque inſipienter iſtis perturbationibus ſe permittat. Tunc enim aberrationis & contumaciæ ſuæ pœnas luit: Et nihilominus per ea quæ patitur, ad id quod æquum eſt perducitur. Cum enim animus in ipſa electione liberos habeat motus, à præſtantiori genere regitur jure, purgatione, pœna, quæ pro meritis affectuum conſequuntur. Optio itaque & delectus penes ipſum eſt: quæ vero delectui ſuperveniunt, ex Providentiæ judicio ſtatuta ſunt, animi affectus pro dignitate repenſantis. Hinc fit ut eandem vitam & ſortiri dicamur & eligere. Nam quæ nobis eorum quæ gerimus conſtituta eſt merces, ea & liberam voluntatis motionem & divinum præſidatum patefacit. Conſtat ergo ab initio ad finem uſque liberos nobis motus decurrere, ſed aliis magis liberos,

aliis

aliis minus: nec ſingulos ſemper eodem modo id quod in ipſorum eſt poteſtate ſervare; neque vero abſque herili imperio nos repenſationes adipiſci, & Fatum nanciſci quo ad ea quæ hic ſunt adducimur, & rurſum ab eis reducimur. Ac ſic nexus quidam eſt atque concurſus humanæ voluntatis & divini Iudicii, ut quæ lubet eligamus ob delectus libertatem nulli rei obnoxiam; ſæpe tamen ea quæ nolumus, patimur, propter vim Providentiæ inevitabilem.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΛΕΙΨΑΝΑ ΤΙΝΑ' ΕΝ ΤΟΙΣ ΤΩ ΣΤΟΒΑΙΟΥ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

Ἐκ τοῦ τίνα τρόπον θεοῖς χρηστέον.

ΕΤι προδιδυμητέον καὶ ταῦτα περὶ τῶν θεῶν, ὡς εἰσὶν ἀτρεπτοι, καὶ ἀφερέστεροι τοῖς κείμασι, ὥστε τῆς δόξης μηδεποτὲ ἀπαρχῆς ὀξίσαθαι. μία γάρ τις ἦν τῆς ἀρετῆς καὶ ἡ ἀμεταπτωσία καὶ βεβαιότης· ἣν εἰκὸς ἔχ ἥκιστα καὶ ἐν θεοῖς εἶναι παρέχουσαν τὸ ἱδρυμένον καὶ ἔμπεδον τῶν ἄκρων αὐτοῖς δοξάντων. ὅθεν δῆλον, ὡς οὐδὲ τὰς κολάσεις, ἃς ἔκεινά τισιν ἐπιθεῖναι τὸ δαιμόνιον, πιθανὸν παρίεθαι. καὶ γὰρ ἂν λογίσαθαι ῥᾴδιον, ὡς εἰ μεταβάλλοιεν οἱ θεοὶ τὰς αὐτῶν κρίσεις, καὶ ὧν ἔγνωσαν κολάσεων παύσασιν ἀκόλαστον, ὅτι κακῶς καὶ ἀδίκως διοικῶεν τὰ κατ' τὸν κόσμον, ὅτι ἀπολογισμὸν εἰκότα φέρειν ἀδικίας μετανοίᾳ. καὶ τὰ τοιαῦτα ἔοικεν αὐτοσχεδίως καὶ μετ' ἀδείας λέγειν ἡ ποιητική,

---Καὶ θυσίαισι καὶ εὐχωλῆς ἀγανῆσι,
Λοιβῇ τε, κνίσῃ τε παράτρωπῶσ' ἄνθρωποι
Λιτόμενοι, ὅτε κέν τις ἁμαρτήσῃ καὶ ἀμάρτῃ.
καὶ τὸ,---Στρεπτοὶ δέ τε καὶ θεοὶ αὐτοί.
σωόλως τε πᾶν εἴπῃ τούτοις εἰρημένῳ παραπλησίως.

Ἀλλ' ἃ μὲν ἀδὲ ἐκεῖνο παρετέον, ὡσεὶ καὶ μὴ

HIEROCLIS FRAGMENTA QUÆDAM, prout in *Stobæo* inveniuntur.

De uſu Deorum.

HOc quoq; inter cætera exiſtimandum de diis eſt, immutabiles eos eſſe, ac judiciis inſiſtentes, ita ut ſententiam nunquam mutent. Cum enim de virtutibus una ſit firmitas & conſtantia, eam inter deos maxime cerni ſit veriſimile, quæ ſententias ipſorum immutabiles reddat. Ex quo patet, ne pœnas quidem, quas alicui numen ſtatuit infligere, poſſe devitari. Etenim ſi mutarent ſua dii conſilia, quemque punire ſtatuerant, impunitum dimitterent, nec recte atque juſte mundum gubernarent, nec pœnitentiæ defenſionem poſſent probabilem nancifci. Hæc enim videtur temere & inconſiderate dicere poetica, *Eclog. phyſ. l. 1. c. 7.*

Atque illos extis homines, votiſque ſuperbis, *Homer.*
Liboque, & nidore ſimul placare precantes
Tentant, cum recto quis vitæ tramite ceſſit. *Iliad. 1.*

& illud: -----*Nam dii mutantur & ipſi.*

ac ſi quid horum ſimile protulit.

Ne illud quidem omittendum eſt, quamvis ma-

μὴ κακῶν αἴτιοι τυγχάνωσιν οἱ θεοί, πᾶσα τοι-
ύτων ἕνια προσάπτουσί τισι, καὶ παιδάλλουσιν ἐξί-
ους σωματικαῖς* ἐλάττωσι, καὶ τῇ τ ὄντως, ὑ κα-
κοηθείᾳ χρώμενοι, καὶ ξενίτηδες δυσχρηστίας ἄν-
θρωπον οἰόμενοι δεῖν· ἀλλ' ὃν τρόπῳ κολάσε-
ως. καθάπερ γὰρ λοιμοὶ καὶ αὐχμοὶ, ἔπι τῇ ἐπομ-
βείαι καὶ ζάσμοὶ, καὶ πᾶν τὸ τοιόνδε, τὰ μὲν πολ-
λὰ γίγνε) δι' αἰτίας ἑτέρας πυκνοτέρας,
ἔστι δ' ὅτε καὶ ὑπὸ θεῶν, ἐπειδὰν κατὰ τὴ δη-
μοσία καὶ κοινῶς τὰ πολλῶν ἁμαρτήματα κο-
λασθῆναι· τ αὐτὸν τρόπον καὶ πρὸς ἕνα χρῶν)
ποτὲ θεοὶ σωματικοῖς ἐλαττώμασι καὶ τοῖς ὀν-
τὸς, εἰς ἀμπᾶ μὴ τοι κόλασιν, ὀπιτροφὴν ἢ κεί.

Πολὺ δέ μοι δοκεῖ συμβαίνειν ἐπὶ τῶν κακῶν χρῆσθ
θεοῖς, καὶ τὸ διαπεφεύγειν, ὡς ἀθανάτοις ποτ κακοῦ
γίγνε) θεὸς αἴτιος· ἀλλὰ ταῦτα μὲ ὀκ τ κακίας
* ἅπαντα μόνης, οἱ ἢ θεοὶ τὸ ἐφ' ἑαυτ ἀγαθῶν
τ εἰσὶν αἴτιοι, καὶ τ ἐυχρήστων, ἡμεῖς ἢ ἐσμὲν οἱ
τὰς ἐυεργεσίας αὐτ ἐ προσιέμενοι, πειθόμέν-
τες ἢ αὖ τοῖς κακοῖς αὐθαιρέτοις. ἥδη κατὰ ἔχειν
μὴ τὸ ποιητικὸν ἐκεῖνο δοκεῖ χρ τ τόπου τ τοῦ,

Ὡς ἢ οἱ ἕροτοὶ τὸν θεὸς αἰτιόωνται.
ὡς ἐξ αὐτῆς ὀπτεμπομένων τῆς κακῶν.
----οἱ ἢ καὶ αὐτοὶ
Σφῆσιν ἀτασθαλίῃσιν ἄχθεσσον ἄλγε' ἔχουσιν.

ἐπεὶ ποιεῖ ὡς ὁ θεὸς ἀδικεῖ ἀδικοῦσι κακῶν αἴ-
τιός ἐστιν, ὀκ πολλῶν νοήσειέ τις. πρὸς δὲ τὸ
παρὸν, ἀποχρήσει ἂν ὁ Πλάτωνος ἐκεῖνος λό-
γος. ὁ γὰρ θερμὸν φησι τὸ ψύχειν, ἀλλὰ τ ἐναντίον,
ὁδὲ ψυχρὸν τὸ θερμαίνειν, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου· ὕ-
τως ὃν ὁδὲ ἀγαθοποιοῦ τὸ κακοποιεῖν, ἀλλὰ
τ ἐναντίον. καὶ μὴν ἀγαθὸς ὁ θεὸς, πεπληρωμέ-
νος εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς πᾶσης ἀρετῆς, ὥς' ἂν οὐ
κακοποιητικὸς ὁ θεὸς εἴη, ὁδὲ πνι κακῶν αἴτιος,

πάντα

malorum non ſint autores dii, tamen ea quibuſdam conciliare, & fortunæ corporiſque incommodis meritos afficere, non ulla malignitate ductos, aut quod cum ærumnis homines conflictari æquum cenſeant, ſed vindictæ cauſa. Nam quemadmodum peſtilentiæ, ſiccitates, eluviones, terræ-motus, ac ſimilia fere quidem de naturæ cauſis exſiſtunt, nonnunquam etiam à diis emittuntur, cum delicta multorum publice puniri tempus poſtulat: ita ſingulis etjam dii interdum fortunæ corporiſve conciliant incommoda, quibus ipſi quidem puniantur, admoneantur autem reliqui.

Ac multum ad rectum deorum uſum videtur mihi conducere, ſi quis intelligat nullius unquam mali Deum eſſe autorem: ſed hæc qui- dem de ſola vitioſitate proficiſci, deos autem per ſe bonorum & utilium autores eſſe, nos vero nec ipſorum admittere beneficia, & ſponte nobis mala conſciſcere. Atque hoc loco poetæ cum illud apte proferetur,

Eclog. Ethic. ad fidem. nem.

Qualia de divis mortales crimina jactant:

quaſi ab iis mala demittantur.

----ſed & ipſi

Sponte ſua pariunt fato ceſſante dolores.

Etenim nullius unquam mali Deum eſſe autorem, ut multis probari poteſt, ita nunc ſolius *Platonis* contenti erimus argumento. Quemadmodum, inquit, nec calidum frigefacit, ſed contrarium; nec frigidum calefacit, ſed contrarium: ſic nec beneficum malefacit, ſed contrarium. Deus autem cum bonus ſit, omniq; virtute plenus, non eſt maleficus, nec mali cujuſquã autor,

πάντα ὃ τἐναντίον παρέχων ἀγαθὰ τοῖς λα-
βεῖν βουλομένοις, ἅπασι χαριζόμενος δὲ ζω-
τοῖς ἀγαθοῖς καὶ τῶν μέσων ὅσα κατὰ φύσιν ἡμῖν
ἐστι, τὰ ποιητικά γε τῆς κατὰ φύσιν. ἓν δὲ καὶ μόνον
αἴτιον τῶν κακῶν. ταῦτα χρὴ * *

Ἐκ τοῦ περὶ γάμου.

Ἀναγκαιότατός ἐστιν ὁ περὶ τοῦ γάμου λό-
γος. ἅπαν μὲν γὰρ ἡμῶν τὸ γένος ἔφυ πρὸς
κοινωνίαν. πρώτη δὲ καὶ στοιχειωδεστάτη τῶν κοι-
νωνιῶν, ἡ κατὰ τὸν γάμον. ὅτε γὰρ πόλεις αἱ οὐκ ἦσαν,
μὴ ὄντων οἴκων. οἶκος δ' ἡμιτελὴς μὲν τοῦ ὄν-
τος ὁ τοῦ ἀγάμου· τέλειος δὲ καὶ πλήρης, ὁ τοῦ γα-
μικοῦ.

Οὐκοῦν ἔχομεν ἐν τοῖς περὶ οἰκιῶν ἀποδε-
δειγμένοις, ὥστε σοφῷ περιγέγραπται μὲν ἐ-
στιν ὁ μὴ γάμου βίος· ὁ δ' ἄνδρα γυναικὸς, κατὰ
πείσασιν. ὡς ἐπειδὴ χρὴ μὴν ἐν οἷς γε δυνά-
μεθα μιμεῖσθαι τὰ ἔχοντα νοῦν· τούτῳ δὲ περι-
γράφεται ὅτι τὸ γαμεῖν, δηλονότι· καὶ ἡμῖν
ἂν εἴη καθῆκον, εἴγε μή τις εἴη πείσασις ἐμ-
ποδών. καὶ δὴ τοῦτο μὲν πρῶτον. ἔοικε δὲ καὶ περὶ
τοῦ σοφοῦ παρακαλεῖν ἡμᾶς ἡ καὶ αὐτὸν τὸν σο-
φὸν ἐπὶ τὸν γάμον ἐξορύνουσα φύσις· ἥτις ἐ
σωαγελαστικὰς ἡμᾶς ἀπεργάσατο μόνον, ἀλ-
λὰ καὶ σωδυαστικὰς, μᾶλλον καὶ ἓν τε, καὶ
κοινὸν ἔργον τοῦ εἶναι τὸ σωδυασμῷ· λέγω
δὲ τῶν παίδων γένεσιν, καὶ βίου διεξαγω-
γὴν εὐσταθῆ. δηλοῖ δὲ διδάσκουσα ἡ φύσις,
ὅτι τῇ παρ' αὐτῆς κατασκευῇ σύμφωνον
τῶν ἀνθρώπων χρὴ γίνεσθαι τὴν καθηκόντων.
ζῇ γοῦν ἕκαστον τῶν ζώων, ἐπομένως τῇ
ἑαυτοῦ

ſed contra & bona omnibus idoneis ſuppeditat, & cum bonis media quoque naturæ cognata impertitur. Una porro tantum eſt malorum cauſa. Hæc oportet * *

De Nuptiis.

MAxime neceſſaria eſt oratio de nuptiis. Univerſum enim genus noſtrum ad ſocietatem natum eſt. Prima autem & præcipua ſocietas eſt, quæ per nuptias initur. Nam civitates ſine familiis eſſe non poſſunt: & familia profecto innupti manca eſt: integra autem & perfecta illius, qui nuptus fuerit. *Serm.* 65.

Conjugalem vitam deligendam eſſe viro ſapienti in commentario de familiis oſtendimus: ſine uxore autē, non niſi aliqua circumſtantia aut caſus ita ſuaſerit. Quandoquidem igitur ubicunq; licet prudentem virū imitari oportet; prudenti autem nuptiæ ceu bonū proponuntur: nimirum & nobis conveniens, niſi quid impedimēti prohibeat. Et hoc primum ſit argumentū. Videtur autem & ipſa natura multo prius quā vir ſapiens, utpote quæ & ipſum ſapientem ad nuptias inſtigat, nos admonere. Non n. gregales nos ſolum, ſed etiam ζωδυαστικὰς, i. e. ut bini ageremus, fecit: & huic ſocietati unum communeq; opus, liberorum progenerationem dico, & vitæ ſtabilis converſationem propoſuit. Probe vero ipſa natura nos docet, quod ex ipſius conſtitutione ea quæ facere decet deligi oporteat. Quippe ſingula animalia vitā naturali ſuæ con-

ἑαυτῆς φυσικὴν κατασκευήν, καὶ νὴ Δία τὸ φυτὸν ἅπαν ὡσαύτως, καὶ τὸ ὅτι αὐτῶν λεγόμενον ζῆν· πλὴν ἐκ ἐκλογισμῷ καὶ ἀειθμήσει τινὰ χρώμενα, καὶ ταῖς ὑπὸ τῶν βασανιζομένων ἐκλογαῖς. ἀλλὰ τὰ μὲν τῇ φύσει, φυτᾷ ψιλῇ, ψυχῆς γάρ ἐστιν ἀμέτοχα· τὰ δὲ ζῶα φαντασίαις τε ἀπώσεις ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, καὶ ἐξελαυνούσαις πρόθυμίαις. ἡμῖν δὲ ἡ φύσις ἔδωκε τὸν λόγον, τάττε ἄλλα πάντα, καὶ ζῳοῖς πᾶσι, μᾶλλον ἢ περὶ πάντων, αὐτῷ κατοφόμενον τῷ φύσιν· ὅπως ὡς πρός τινα ζκοπὸν, * ἐυφεύξῃ καὶ ἀρεσθέντα τεταγμένῳ πρὸς αὐτῷ, ἐκλεγόμενός τε τὸ ζύμφωνον αὐτῇ παῖ, καθήκοντως βιοῦντας ἡμᾶς ἀπεργάζοιτο.

* lego ἐυφεγγῆ. alius codex habet ἐυφέγκῃ.

Ὅθεν καὶ ἐκ ἂν ἁμάρτοι τὶς, ἀτελῆ φήσας οἰκίαν ἢ ἄνδρα γάμου. τῷ μήτε τὸ ἄρχον ἀνδρὶ τῶν ἀρχομένων δικαίαν νοηθῆναι, μήτ' ἄνδρα ἢ ἄρχοντος τὸ ἀρχόμενον. ἐπεὶ γὰρ ὁ λόγος ἓν μάλα μοι δοκεῖ δυσωπεῖν τοὺς ἠλιτοτεκμένους πρὸς γάμον.

Φημὶ τοίνυν καὶ ζύμφορον εἶναι τὸν γάμον. πρῶτον μὲν ὅτι θεῖον ὡς ἀληθῶς φέρειν καρπὸν ἢ τῶν παίδων φύσιν, οἱ παρασάται μὲν ἡμῖν οἷον ζυμφυεῖς ἔτι καὶ αὐτοῖς ἐρρωμένοις, ἐν ἅπασιν γίγνονται πράξεσιν· * ἀγαθοῖς ὂν ὁπικουρεῖ κάμνουσιν ὑφ' ἡλικίας, καὶ γήρᾳ πιεζομένοις· οἰκεῖοι μὲν ἐν εὐπραξίαις εὐφροσύνης κοινωνοί, ζυμπαθεῖς δ' ἐν τοῖς ἐναντίοις καμοῖς διάδοχοι τῶν ἀνιαρῶν. ἔπειτα καὶ πρὸς γένεσιν τέκνων λυσιτελὴς ἡ μετὰ γυναικὸς ζυμβίωσις. πρῶτον μὲ γὰρ ἀποτελειμμένους τοῖς

* lego ἀγαθοὶ

conſtitutioni idoneam vivunt: & per *Jovem* ſtirpes quoque omnes ſimiliter, eo quidem modo quo vita ipſis tribui poteſt: non enim ratione aut reputatione aliqua utuntur ad eligendum res djiudicandas. Verum plantæ ſola natura utuntur, animæ expertes: animalia vero phantaſiis ad res ſibi commodas trahuntur, & cupiditatibus impelluntur. At nobis natura rationem donavit, ut & alia omnia, & cum omnibus, imo ante omnia ipſam naturam conſideret; ut ad ipſam ceu ſcopum recte ſplendideque propoſitum feratur, & quicquid ei conſonum eſt eligens, ad vitam decentem nos promoveat.

Proinde non erraverit aliquis, domum ſine nuptiis mancam eſſe dicens. Nam neque pars princeps ſine ſubdita, neque ſubdita ſine principe animo poteſt concipi. Hæc ſane ratio non parum efficax mihi videtur ad commovendum illos, qui à nuptiis alieni ſunt.

Quinetiam utiles eſſe nuptias adſero: primum quia divinum revera fructum producunt, liberorum generationem, qui nobis & valentibus adhuc, utpote conſanguinei, in omnibus negotiis opem ferunt; & ætate confectis ſenioque preſſis, boni ſunt auxiliarii: familiares quidem in ſecunda fortuna lætitiæ ſocii, in adverſa vero condolentes rerum triſtium ſucceſſores. Sed etiam præter liberorum procreationem, utilis eſt cum muliere convictus. Primum enim externis laboribus at-

τοῖς δυσκόλοις καμάτοις ὑποδέχεται θεραπευτικῶς ἀναλαμβάνουσα, καὶ μετ' ὀλιγωρίας ἀναπτομένη πάσης. ἔπειτα τῆς ὄντων δυσχερῶν ἐν τῇ διανοίᾳ λήθην ἐντίθησι. τὰ γὰρ σκύβρωτα τοῦ βίου, περὶ μὲν τὴν ἀγορὰν, ἢ τὸ γυμνάσιον, ἢ τὸ χωρίον, ἢ καθόλου πάσης μεμίμνης καὶ ἀσχολίας, καὶ περὶ τοὺς φίλους τε καὶ συνήθεις διατίθησιν ἡμῖν, ὅτι ἔστι πρόχειρα τοῖς ἀναγκαίοις ὑπηρετήματα θεραπαινίδες· ἀνεθεῖσι δ' ὅτι τούτων, εἰς τε τὴν οἰκίαν ἐπανήγουσι, καὶ οἷον συσχόλοις τὴν ψυχὴν γεωμένοις, ἐμπελάζει χαιρῷ χρώμενα τούτῳ τῷ ἀνιᾶν ἡμᾶς, ὅταν γε ἔρημος εὐνοίας καὶ μονήρης ὁ βίος. ἡ γυνὴ ὑπαφεῖσα, μεγάλη γίνεται καὶ περὶ ταῦτα παρηγορία, πωδωνομένη τὴν περὶ τὴν οἰκίαν, ἢ περὶ τὴν ἔνδον ἀναφέρουσα καὶ συνδιασκεπτομένη, καί τινα διάχυσιν ἐξ ἁπλάστου προθυμίας, καὶ εὐφροσύνην παρέχουσα. καὶ μὴν οἷα μέν ἐστιν ἐν ἑορταῖς συνεπιμεληθῆναι θυσιῶν καὶ ἱερουργιῶν, οἷα δ' ἐν ἀνδρὸς ἀποδημίαις, εὐσταθῆ διατηρῆται, καὶ μὴ παντάπασιν ἀπροστάτευτον τὸν οἶκον, οἷα δοκεῖ δαίμων οἰκητῆρι, οἷα ὑπ' ἐν νόσοις, οἷα δὴ παρασάτης, μακρὸς ἂν γένοιτ' ὁ λόγος πάντ' ἐπεξιὼν τὰ κατὰ μέρος. ἀρκεῖ γὰρ κεφάλαιον εἰπεῖν, ὡς δεῖ μὲν ἅπασιν ἀνθρώποις πρὸς μετείαν τοῦ βίου διεξαγωγὴν, δυοῖν, συγγενικῆς ἐπικουρίας, καὶ συμπαθοῦς εὐνοίας. οὔτε ὑ συμπαθέστερόν τι γυναικὸς εὕροιμ' ἂν, οὔτε τέκνων συγγνώστερον. παρέχει δ' ἑκάτερον ὁ γάμος. πῶς οὖν οὐχὶ λυσιτελέστατον ἡμῖν; ἀλλ' ἔγωγε καὶ καλὸν ἡγοῦμαι τὸν

tritos ſuſcipit officioſe tractans, & omni cum ſtudio recreans. deinde animi triſtitiæ oblivionem inducit. Triſtiores enim vitæ partes, & in univerſum omnis ſolicitudo aut negotium agentes nos circa forum, gymnaſium, rus, aut inter amicos & familiares non tam evidenter moleſtant, neceſſariis occupationibus admixta, & ceu caligine quadam eis obducta: expeditis autem inde, ac domum regreſſis, animoque in ocium reſtituto, & ita moleſtiam ſentiente ſuam, tædium per hanc occaſionem augetur, ſi vita ſolitaria & benevolentiæ expers ſit. Mulier vero præſens magnum hic etiam ſolatium addit, interrogans aliquid de rebus externis, aut de domeſticis ad ipſum referens, & in commune deliberans, unde gaudii nonnihil animi ejus minime ſimulata promptitudine, & honeſta lætitia naſcuntur. Cæterum qualis ſit uxor in feſtis ad victimas & ſacrificia communiter procuranda; qualem ſe gerat peregrinante viro, ad familiam ſtabiliter conſervandam & non prorſus ſine imperio; quale numen famulis videatur; qualem ſe præbeat in morbis, quam ſedulo auxilietur; hæc, inquam, omnia ſingulatim recenſere nimis longum foret. Sat autem fuerit ſummam dixiſſe, nempe omnes homines ad vitam mediocriter tranſigendam duo requirere, auxilium à cognatis, & ſimiliter affectam benevolentiam. Nihil autem reperias quod æque cum alio afficiatur & condolcat ac mulier, neque magis cognatum quam liberos. Utrumque autem nuptiæ præbent: quomodo igitur non utiliſſimæ nobis fuerint? Inſuper & pulchram exiſtimo eſſe

τὸν μὴ γάμου βίον. τίς γὰρ ἕτερος τοιοῦτος γένοιτ' ἂν οἰκίας κόσμος, οἷος ὅταν ὁ κατὰ τὸν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς κοινωνίαν; ἃ μὲν δὴ πολυτελεῖς οἶκοι, καὶ * ὀρθόστατοι τοῖχοι, καὶ τρίσοα τοῖς ὑπὸ τῆς ἀπειροκαλίας θαυμαζομένοις λίθοις διακεκοσμημένα, ἃ δὲ ζωγραφία, καὶ ψαλισταὶ μυρρινῶνες, ἃ δ' ἄλλό τι τῶν ἐκπλησσόντων τὰς ἡλιθίους, κάλλος ἐστὶν οἰκίας. ἁμαὶ ζεῦγος ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, συζαθεμιδρωμένων ἀμήλοις καὶ καθειρωμένων θεοῖς γαμηλίοις, γενεθλίοις, ἑφεστίοις, συμφωνούντων μὲν ἀμήλοις, καὶ πάντα κοινὰ πεποιημένων, μέχει καὶ τῶν σωμάτων, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ψυχῶν· καὶ πεῖσαι μὲν ἐχόντων τὸν ἐπιβάλλουσαν τοῦ οἴκου, καὶ τῶν διεκπόντων· ἀναλεφθὲν δὲ καὶ κηδεμονίαν τῶν τέκνων· ἐπιμέλειαν δὲ ὅτε ζώτονον, ὅτε * μὴ ῥᾴθυμον, ἁμ' ἐμμελῆ καὶ καθηρμοσμένον τῷ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖον. τί γὰρ ἂν γένοιτο κρεῖττον καὶ ἄρειον καὶ θαυμασιώτερον Ὁμήρου,

Ἢ ὅθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκον ἔχητον
Ἀνὴρ ἠδὲ γυνή; πολλὰ δὲ καὶ πολλοὶ ἐθαύμασαν, ἰδόντες ὡς βαθὺ ἡγουμένους τὸ μετὰ γυναικὸς βίον. ἃ δὲ ἡ γυνὴ μὰ Δία βάρος, ἢ φορτίον ἐστὶ, καθάπερ ἔστι δοκεῖν· ἁμ' ἧδε μὲν κἀκεῖ τῶν ἐναντίων κακόν τι καὶ ῥᾷστα φέρεσθαι δυνάμενον, μᾶλλον δὲ καὶ τῶν ὄντως ἐπαχθῶν καὶ βαρέων κουφιστικόν. οὐδὲν γὰρ ἔτω φορτικὸν ὅτι τῶν ὄντων, ὥστε μὴ ῥᾴστον εἶναι συμφορεῖσί γε ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ, καὶ κοινῇ φέρειν αὐτὸ βουλομένοις. βαθὺ δέ ἐστιν ὡς ἀληθῶς ἀφροσύνη, καὶ δύσκολον τοῖς αὐτὸν κεκτημένοις ὑφ' ἧς δὴ καὶ τὰ φύσει κακὰ γίνεται βαρέα, τότε ἁμα,

* *forte* ὀρθόστατοι.

* *Expungendum videtur* μὴ

conjugalem vitam. Nam quod aliud hujuſmodi ornamentum domus eſſe poteſt, quale per mariti & uxoris conſortium efficitur? Non ſane precioſa ædificia, & ſublimes muri, & periſtylia vel ambulacra ornata lapidibus, quos plerique ob ignorantiam virtutis admirantur, neque pictura, & fornicati * myrrhinones, nec aliud quippiam ex illis quæ vulgus ſtupet, ornamentum eſt domus. Sed viri & mulieris conjugium, qui mutuo copulantur, & ſacri ſunt diis nuptialibus, natalitiis, laribus, & inter ſe conſentiunt, nihilque non commune habent uſque ad corpora, imo ipſas animas: qui domui & famulis decenter præſunt; liberos alunt & inſtituunt; denique eorum quæ ad vitam neceſſaria ſunt curam gerunt neque anxie neque negligenter, ſed moderatam, & ut par eſt. tale inquam conjugium ædes exornat. Quid enim melius & præſtantius fuerit, ut cum admirabili poeta *Homero* dicam,

* *id eſt, loca myrtis conſita, operculis ſtructis arcuatim: vel cujuſmodi picturis.*

Quam cum chara domi conjunx ſiduſq; maritus
Unanimes degunt? Quocirca non raro miratus ſum illos, qui moleſtam opinantur cum uxore vitam. Nec enim per *Jovem* uxor onus aut moleſtia eſt: ſed contra facillime ac ſine negotio ferri poteſt, imo res moleſtas & pergraves ipſa levat. Nam nihil tam oneroſum eſt, quod vir & uxor non facillime ferant concordes, & communi opera quicquid eſt ferre volentes. Cæterum imprudentia omnino gravis eſt, & agre ferri poteſt à poſſidentibus ipſam, ut quæ res etiam per ſe faciles, oneroſas efficiat, & inter alias

ἄλλα, καὶ γυνή. τῷ ὄντι γὰρ, καὶ συχνοῖς δή τισιν ἀφόρητος ἐγίνετο ὁ γάμος. ἀνὴρ μὲν γὰρ παρ' ἑαυτῷ, ἀδελφὴ δὲ τῷ φύσει τοιαύτῃ τῆς μὴ γυναικὸς εἶδη κοινωνίαν· ἀνὴρ ὅταν γαμῶμεν ἃς μὴ δεῖ, μετὰ τῆς καὶ αὐτοὶ παντὶ πάσιν ἀπροβδίως διακεῖσθαι, καὶ ἀπαρασκεύως ἔχειν πρὸς τὸ ἀγαγεῖν, ὡς χρὴ τὴν ἐλευθέραν ἄγεσθαι, τὸ γυναικεῖα ζυμβαίνει χαλεπὴν καὶ ἀφόρητον γίνεσθαι τὴν κοινωνίαν. ἀμέλει καὶ ταύτῃ χωρεῖ τοῖς πολλοῖς ὁ γάμος. ὃ γὰρ ἐπὶ παίδων γένεσιν, καὶ βίου κοινωνίαν ἄγονται γυναῖκας· ἀλλ' οἱ μὲν διὰ πενίαν ὄγκου, οἱ δὲ διὰ ἐξοχὴν μορφῆς, οἱ δὲ ἄλλας τινὰς τοιαύτας προφάσεις, αἷς χρώμενοι καιροῖς συμβόλοις, ἀδὲν περὶ τῆς διαθέσεως, καὶ τὰ ἤθη τῆς νύμφης πολυπραγμονήσαντες, ὅλεθρον αὐτῇ δύσει τὸν γάμον, καὶ δύσεις κατεσεμέναις, τύραννον ἀντὶ γυναικὸς ἐπεισάγουσιν ἑαυτοῖς, καὶ ταῦτα μηδὲ ἐφ' ὁποσονοῦν ἀναρκέσαι δυναμένου, καὶ τὴν περὶ τὴν πρωτείαν ἅμιλλαν ἀγωνίσασθαι. φανερὸν ἂν, ὡς ἐ δι' αὐτὸν, ἀλλὰ διὰ ταῦτα πολλοῖς βαρὺς καὶ ἀφόρητος ὁ γάμος γίνεται. χρὴ δ' ὅτ' ἀναίτια φασὶν αἰτιᾶσθαι, ὅτ' ἔγκλημα σφαλμάτων ποιεῖσθαι τὴν αὐτῆς ἀθένειαν, καὶ πρὸς τὴν χρῆσιν ἀμπῶ. ἐπεὶ τοί καὶ ἀλόγιστον ἄλλως πάντα χρὴ εἶναι μὴ ἀφορμὰς ζητεῖν φιλεῖν, καί τινας προσποιεῖσθαι φίλους καὶ ἑταίρους, οἷον συμμάχους ἐσομένους πρὸς τὰ τοῦ βίου δυσχερῆ· τὴν δὲ καὶ ἀπὸ τῆς φύσεως, καὶ παρὰ τὴν νόμων, καὶ παρὰ τὴν θεῶν διδομένην ἄνεσιν, συμμαχίαν τε καὶ βοήθειαν, τυτέστι τὴν ὁμογυναικὸς καὶ τέκνων, μὴ ζητεῖν τε καὶ προσποιεῖσθαι.

Ἐν ᾧ τὰ περὶ τὸν γάμου καὶ τῆς παιδοποιΐας τόπῳ, δεύτερός ἐστι καὶ ὁ τῆς πολυτεκνίας λόγος.

alias uxorem quoque. Non paucis enim intolerabiles fuerunt nuptiæ : non quod ſua culpa aut ſuapte natura talis ſit cum uxore ſocietas : Sed quando ducimus quas non oportebat, & ipſi quoque plane imperiti ſumus in vita, neque inſtructi ad ducendum ingenuam uxorem, tum uſuvenit ut difficilis ac intolerabilis ſocietas ſit. Hoc ſane modo nuptiæ vulgo eveniunt. Non enim procreationis liberorum, aut vitæ ſocietatis gratia ducunt uxores: ſed alii propter magnitudinem dotis, alii excellentia formæ, alii vero aliis iſtiuſmodi cauſis ducti, ceu malis conſiliariis uſi, de ingenio & moribus ſponſæ nulla cura habita, in perniciem ſuam nuptias celebrant,& coronatis foribus pro uxore tyrannum ſibiipſis introducunt, cui ne brevi quidem tempore reſiſtere, & de primatu cum eo certare poſſunt. Itaque conſtat non propter ſe, ſed jam dictas ob cauſas, multis moleſtas ac intolerabiles fieri nuptias. Oportet autem,ut aiunt,neque inculpata culpare, neque ex imbecillitate noſtra & utendi ignorantia rebus crimen impingere. Quin & aliter abſurdum fuerit, ubique venari occaſiones amicitiarum, & amicos nobis ſocioſque comparare, ceu futuros auxiliatores in vitæ difficultatibus : procreationem vero, auxilium & opem illam, quæ à natura, legibus, atque diis nobis exhibetur, nempe uxoris & liberorum, non inquirere & comparare.

In hoc ſermone de nuptiis & liberorum pro- *Serm.* creatione inſtituto,de multitudine prolis etiam 73. dicen-

λόγ⊖. χρὴ φύσιν γάρ πως καὶ ἀκόλουθον τῷ γάμῳ τὸ πάντα, ἢ τά γε πλεῖστα τῶν γενομένων ἀναφέρειν. ἀλλ' ἐοίκασιν οἱ πλείους ἀπιθεῖν τῇ παραινέσει, δι' αἰτίαν ἣ μάλα πρεπώδη. διὰ γὰρ φιλοπλουτίαν, καὶ τὸ πάμμεγα κακὸν ἡγεῖταί τινι πενίαν, τοῦτο πάσχουσι. πρῶτον μὲν δὴ λογιστέον, ὡς οὐχ ἑαυτοῖς μόνον παρασάται, καὶ γηροβοσκὸς, καὶ πάσης τύχης τε καὶ εἰσάσεως κοινωνὸς γινώμεν, οὐδ' ὑπὲρ ἑαυτῶν μόνον· ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν γονέων ἡμῶν κατὰ πολλά γε. καὶ γὰρ εὐχαριστίαν ἔχει πρὸς αὐτὸς ἡ παιδοποιία τις, κἂν εἴ τι πάσχοιμεν ἡμεῖς πρότερον, καταλείπειν ἐκείνοις, ἀνθ' ἡμῶν αὐτὸς γηροβοσκός. καλὸν δὲ πάππ⊖ ὑπὸ ⟨ἑτέρων ἐκγόνων χειραγωγούμενός τε, καὶ τ' ἄμμις ἐπιμελείας ἀξιούμεν⊖. ὥστε πρῶτον μὲν εὐχάριστα πράττοιμεν ἂν εἰς γονέας τὸς ἑαυτῶν, παίδων ὀπιμελούμενοι ἡμέτερων. εἶτα καὶ ταῖς εὐχαῖς τε καὶ σπουδαῖς τῶν ἡμᾶς γεγαμένων σωεργήσομεν. εὐθὺ γὰρ ὅτε πρῶτον περὶ τ' ἡμετέρων εἴχον γένεσιν, διανοίᾳ χρώμενοι τοῦ χύσιν αὐτῶν εἰς πλεῖσον λαβεῖν τῶν διαδοχῶν, καὶ παῖδας ἐκ παίδων ὑπολείπειν, καὶ γάμου περιπόποις, καὶ τ' ἡμετέρας σπορᾶς καὶ ἀνατεφῆς. ὅθεν γαμοῦντες μὲν καὶ παιδοποιούμενοι πράττοιμεν ἄν, οἷον μέρη τῆς ἐκείνων εὐχῆς· τὰ δ' ἐναντία φρονήσαντες, ἐγκόπτοιμεν ἂν αὐτῶν τῇ περαιρέσει. καὶ μὴν καὶ δικαιωσύνη πᾶς ἐθελον-

dicendum eſt. Eſt enim ſecundum naturam & conſentaneum nuptiis, ut fœtus omnes, aut plurimi ſaltem educentur. Videntur autem complures conſilium iſtud improbare, idque propter cauſam non admodum decoram. Præ nimio enim divitiarum ſtudio, & quia paupertatem longe maximum malum interpretantur, ita ſunt affecti. Primum igitur cogitandum eſt, quod non ſolum auxiliatores nobis, ſenectæque nutritores, ac omnis fortunæ & caſus participes gignamus, non inquam pro nobis ipſis ſolum, ſed etiam pro parentibus noſtris multas ob cauſas. Siquidem procreatio liberorum habet in ſe gratitudinem erga parentes noſtros. Nam ſi quid forte nobis ante mortem ipſorum acciderit, filios eis noſtri loco ad ſenectutem ipſorum nutricandâ relinquimus. Eſt autem res egregia, avum deduci nepotum ſuorum manibus, & omni cura obſequioque ab ipſis affici. Primum itaque gratitudinis officium erga parentes noſtros præſtabimus, ſi proli generandæ operam demus: deinde, vota & deſideria eorum qui nos genuerunt promovebimus. Statim enim à principio cum generatio noſtri ipſis cordi eſſet, cogitantes apud ſe, cupiemeſque genus ſuum ſucceſſione quam longiſſima propagare, & filios filiorum relinquere, tum nuptiarum, tum procreationis educationiſque noſtræ curam habuerunt. Quamobrem ſi nuptias contraxerimus, & liberis operam dederimus, partem aliquam ipſorum deſiderii conficiemus: ſecus autem animati, voluntatem eorum irritam reddemus. Atqui propemodum dixerim unumquemque qui

ἐθελοντὴς, καὶ τῶν εἰσάπαξ ἄνδρα, γάμον ἀνεγκλίνων καὶ παιδοποιΐαν, παρανοίας κρίνειν τὸν ἑαυτῆς γονέας, ὡς ὁ Ζωὴ ὀρθοῖς λογισμοῖς περὶ γάμου πεπραγματευμένους. ἔνθα δὴ καὶ τῷ ἀνομολογίαν φορέσειεν ἄν τις εὐπατῶς. πῶς γὰρ ὁ μάχης πλῆρες, εὐαρεσεῖν μὲν τὸ ζῆν, καὶ μένειν ἐν ἑαυτῷ, ὡς καθηκόντως εἰς τὸν βίον ὑπὸ τῶν πειραμένων παρηγμένον, τὸ δ' * αὐτὸ ἑτέρους γενῆσθαι τῶν ἀδοκίμων ὑπολαμβάνειν; ἀλλὰ γὰρ πρῶτον μὲν ὡς ἔφην ἐντεῦθεν χρὴ, διότι γενώμεθα οὐχ ἑαυτοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς δι' ὃς γεγόναμεν αὐτοί· ἔπειτα καὶ τῶν φίλων τε καὶ συγγενῶν. κεχαρισμένον γὰρ καὶ τούτοις ἐστὶ, παῖδας ἐξ ἡμῶν ἰδεῖν, διά τε τὴν εὐνοιαν καὶ οἰκειότητα, καὶ διὰ καὶ διὰ τὴν ἀσφάλειαν. διορμίζεται γὰρ ὑπὸ τῶν τοιούτων τοῖς πεφεύγκουσιν ὁ βίος, ἀνάλογον τοῖς ἐπὶ πολλῶν ἀγκυρῶν σαλεύουσις ναυσίν. ὅθεν χρὴ τὸν φιλοσυγγενῆ καὶ φιλέταιρον, ἔστιν ἡ περὶ γάμου καὶ τέκνα πρόνοια. παρακαλεῖ δ' ἓν μάλα καὶ ἡ πατρὶς ὅπως ταύτην. καὶ χρὴ δὴ ἑαυτοῖς ἕτως ὡς τῇ πατρίδι φυτεύομεν παῖδας, τῆς μεθ' ἡμᾶς προνοούμενοι τάξεως, καὶ τῷ κοινῷ παρέχοντες τοὺς διαδεξομένους ἡμᾶς. ὅθεν ὁ μὲν ἱερεὺς ἴσως τῇ πόλει τῇ ἑαυτοῦ ἱερέας ὀφείλων· ὁ δὲ ἄρχων, ἄρχοντας· ὁ δὲ δημιουργὸς, δημιουργούς· καὶ ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, ὁ πολίτης πολίτας. καθάπερ οὖν χορεῦσαι μέν ὅτι κεχαρισμένη ἡ τῆς χορδῆς διαμονὴ, σεσταθῆναι δ' ἡ τῆς σφαπώσης. ὕτω καὶ πόλει ἡ τῆς πολιτῶν. ἀλλ' εἰ μὲν ἦν ὀλιγοχρόνιόν τι σύστημα πόλις, ὅ, τε

βίος

* lego αὐτόν.

qui ſponte, ac ſine cauſa peculiari, nuptias & prolis generationem declinat, parentes ſuos damnare vecordiæ, tanquam non juſtis rationibus moti nuptias contraxerint. Quin etiam quod qui ita ſentit, ſecum ipſe pugnet, facile animadverteris. Nam quomodo non diſſentiret à ſeipſo, qui vita quidem probat, & corpori ſuo acquieſcit, tanquam decenter à parentibus ad vitam promotus ſit: à ſe vero alios generari, improbat? Verum enimvero perpendendum eſt, primo quidem, quod liberos non ſolum nobis generemus, ſed illis etiam, quorum opera nos nati ſumus: deinde amicis quoque & cognatis. Quippe gratum & iſtis fuerit, procreatos à nobis liberos intueri, tum propter benevolentiam & familiaritatem, tum propter vitam tutiorem ita, & potentiorem. Firmatur enim hoc pacto vita inter gentiles ac neceſſarios, ſimiliter ut naves quæ multis anchoris in mari ſtabiliuntur. Proinde cura de nuptiis & prole ſuſcipienda ad hominem cognatis ſociiſque faventem omnino pertinet. Sed etiam patria ad hoc ipſum ſedulo nos adhortatur. Nam liberos procreamus non tam nobis ipſis fere quam patriæ, ſucceſſioni noſtræ proſpicientes, ac exhibentes reipub. illos qui in locum noſtrum ſubſtituantur. Itaque ſacerdos ſe civitati ſuæ ſacerdotes debere ſciat, princeps principes, concionator concionatores, deniq; civis cives. Quemadmodũ igitur choro grata eſt illorũ, à quibus conſtituitur, duratio, & exercitui militum: ſic etiam civitati civium. Quippe ſi civitas temporaneus quidam cœtus eſſet, cujuſq; vita

βίῳ αὐτῆς καὶ βίον ἀνθρώπῳ τὴν ξυμμελείαν ἐλάμβανεν, ἀδὲν ἔδει διδαχῆς. ἐπειδ' εἰς πολλὰς ψυχὰς ἐξικνεῖται, δαίμονι δὲ εὐδαιμονεστέρῳ χρησαμένη, καὶ εἰς μακρὸς αἰῶνας πόλις, φανερὸν, ὡς ὁ τῷ παρόντι ἐσοχᾶσθαι δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ μετέπειτα· τῶν τε ἰδίαν μὴ θεωρᾶν χώραν ἔρημον, ἀλλ' ἐπ' ἐλπίσιν ἱδρυμένην τῶν ἀπὸ τῆς ἡμετέρων τέχνης.

Ἐκ τοῦ πῶς χρηστέον γονεῦσιν.

ΜΕτὰ τὰ περὶ θεῶν καὶ παλαιὸς λόγον, τίνος μᾶλλον ἂν προσῴκοι μνησθῆναι τὶς πρῶτον ἢ γονέων; ὅθεν λεκτέον ἀρχὴ τούτων. τοὺς δὲ ἀδελφοὺς καὶ ἐπιγείους τινὰς θεοὺς εἰπὼν, οὐχ ἁμάρτοι τὶς, ἕνεκά γε τῆς ἐγγύτητος, εἰ θέμις εἰπεῖν, καὶ θεῶν ἡμῖν τιμιωτέρους. περιλαβεῖν δ' ἀναγκαῖόν ἐστιν, ὡς μόνον μέτρον τὰ πρὸς αὐτὸς εὐχαριστίας ἡ διηνεκὴς καὶ ἀνένδοτος περὶ ξυμμία πρὸς τὸ ἀμείβεσθαι τὰς εὐεργεσίας αὐ-
*malim τῶν. τοῖς. ἐπεὶ τε δὲ πολὺ καταδεέστερα, κἂν πάνυ ἔχῃ δὲ πολλὰ πράξωμεν ὑπὲρ αὐτῶν. ἀλλ' ὅμως κινδυνεύει καὶ ταῦτ' ἐκείνων ἔργα τυγχάνειν, ὅτι καὶ ἡμᾶς τοὺς ταῦτα πράττοντας ἐκεῖνα ἐποιήκασιν. ὥσπερ οὖν τὰ ὑπὸ Φειδίου καὶ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν ἀπεργασθέντα, εἴπερ καὶ αὐτὰ ἕτερά τινα καλεσκεύαζεν, οὐκ ἂν ὠκνήσαμεν καὶ ταῦτα τῶν τεχνιτῶν ἔργα φάσκειν· ὅτως εἰκότως καὶ τὰ ὑφ' ἡμῶν δρώμενα, λέγομεν ἂν εἶναι τῶν γονέων ἡμῶν ἔργα, δι' οὓς καὶ ἡμεῖς γεγόναμεν. πρὸς οὖν τὴν ξυμβολὴν τῶν ἐπ' αὐτοῖς καθη-

vita hominis ætate comprehenderetur, ſucceſſione non indigeret: at quoniam ad multas ætates extenditur, ac ſi dæmone propitio fruatur, longa aliquot ſecula perdurat, proculdubio non præſens ſolum, ſed futurum etjam tempus ſpectandum eſt: & natale ſolum haudquaquam ſolitarium, ſed ſpe poſteritatis noſtræ innixum relinquere convenit.

Quomodo erga parentes agendum ſit.

POſt ſermonem de diis & patria, quam perſonam prius aliquis memoraverit, & potius quam parentes? De ipſis igitur nobis diſſerendum eſt. Si quis ergo parentes ſecundos ac terreſtres quoſdam deos dixerit, non errabit, cum nobis propter vicinitatem, ſi dicere fas eſt, vel ipſis diis honorabiliores ſint. Neceſſarium autem eſt exiſtimare unum erga ipſos gratitudinis modum eſſe, perpetuam & nunquam remittentem beneficia ipſorum rependendi animi promptitudinem. Quantumvis enim multa in eorum gratiam fecerimus, ſemper tamen inferiora erunt omnia, quam eſſe deberent. Quinetiam propemodum actiones noſtræ omnes illorum videri poſſunt, ut qui nos etiam hæc agentes produxerint. Quemadmodum enim *Phidiæ* aut aliorum artificum opera, ſi & ipſa rurſus alia quæpiam facerent, ea quoque non dubitaremus opera nominare artificum: eodem modo actiones etiam noſtræ parentum noſtrorum opera eſſe dicentur, per quos & nos nati ſumus. Ut igitur in promptu habeamus, quibus officiis erga *Serm.* 77.

καθηκόντων αἱρεσιν, κεφαλαιώδη τινὰ χρὴ προβαλλομένους λόγον, τοῦτον ἐν προχείρῳ διηνεκὲς ἔχειν· ὡς οἱ γονεῖς θεῶν ἡμῖν εἰκόνες, καὶ νὴ Δία θεοὶ ἐφέστιοι, καὶ συνεργέται, καὶ συγγενεῖς, δανεισαί τε, καὶ κύριοι, καὶ φίλοι βεβαιότατοι. θεῶν τε γὰρ εἰκόνες βεβαιότατοι, καὶ ὥσπερ τὰς τῶν τεχνῶν δωιάμεις, * καθηρμένης τῆς ἐμφορείας. θεοί τε * γὰρ ἑστιοῦχοι, καὶ σωτήριοι ἡμῖν. ἔτι δ' συνεργέται μέγιστοι, καὶ παρεσχημένοι τὰ μέγιστα, καὶ μὰ Δί' ἃ μόνον ἃ ἔχομεν, ἀλλὰ καὶ ὁπόσα παρέχειν ἐβουλήθησαν, ἅτε καὶ ἔυξαίνετο. πρὸς δὲ τούτοις, συγγνεῖς ἔγγιστα, καὶ τῇ πρὸς ἑτέρους αἵτιοι συγγνοίᾳ. δανεισαὶ δὲ τῶν τιμιωτάτων, μόνα ἀπαιτοῦντες, ὧν καὶ ἡ ἀπόδοσις πάλιν ἐστὶν ἡμῶν ἐυεργεσία. τί γὰρ τηλικοῦτον παρὶ κέρδος, πηλίκον ἐστὶ τὸ πρὸς τοὺς γεγαμένους εὐσεβὲς καὶ εὐχάριστον; κύριοί γε μὴν δικαιότατα. τίνος γὰρ κτῆμα μᾶλλον εἶναι ἢ ἐκείνων, δι' οὓς ἐσμέν; ἃ μὴν ἀλλὰ καὶ φίλοι καὶ παρασάται διὰ παντὸς καὶ αὐτόχλητοι, παντὸς καιροῦ, καὶ πάσης ἀνάγκης * δεήσεως παύτων τὸ ἐξοχώτατον ἵνα ὄνομα γονεῖς, καθὸ θεοὺς αὐτοὺς ἀπεκαλοῦμεν, τῇ τοιᾷδε ἐπινοίᾳ προσθετέον ἕτερον· καὶ νομιστέον ἑαυτὸς καθάπερ ἐν ἱερῷ τῇ οἰκίᾳ ζακόρους τινὰς καὶ ἱερέας, ὑφ' αὐτῆς κεχειροτονημένους καὶ καθιερωμένους τῇ φύσεως ἐγκεχειρίσθαι τὴν τῶν γονέων θεραπείαν. ὅθεν καὶ διελόντες τὴν θεραπείαν, τὸ μὲν εἰς σῶμα, τὸ δ' εἰς ψυχὴν, καθ' ἑκάτερον αὖ τὴν μεθ' ἑκάστης προθυμίας, πείθεσθαί τε τοῖς

* καθηρμένα. * γὰρ alias abest.

* malim δεήσει.

parentes obſtringamur, ſummariam hanc ſententiam ſemper animo verſare oportet: Quod parentes deorum nobis imagines ſint, & per *Jovem* dii lares, ſeu domeſtici beneficiorum autores, cognati, creditores, domini, & amici conſtantiſſimi. Sunt enim deorum imagines certiſſimæ, & ſimilitudinem eorum nobis referunt melius, quam ullius artis facultas exprimere poſſit: cum tanquam dii domus patroni & nobis familiares ſint. Beneficiorum item maximorum nobis autores ſunt, & maxima quæque præſtant, non quidem ea ſolum quæ habemus, ſed quicquid nobis exhibere & optare voluerint. Ad hæc proxime cognati, & autores cognationis ad alios. Præterea creditores rerum pretioſiſſimarum, ex quibus ea ſolum repetunt, quorum ipſa redditio iterum nobis beneficium eſt. Quod enim tantum eſſet filio lucrum, quantum pietas & gratitudo in parentes? Domini vero jure optimo ſunt: nam cujus poſſeſſioni potius cederemus, quam illorum per quos ſumus? Denique amici, & auxiliarii perpetui ſpontaneique ſunt, quovis tempore & caſu ferentes opem. Sed quoniam inter omnia hactenus enumerata præſtantiſſimum eſt parentis nomen, cujus gratia ipſos appellamus deos, adjiciemus quod ad hanc ſententiã ſequitur: nempe filios exiſtimare debere, ſe in domo patria, veluti fano quodã ædituos & ſacerdotes ab ipſa natura creatos & conſecratos eſſe, ut parentum cultui operam darent. Quandoquidem vero duplex cultus eſt, alter corporis, alter animi; quicquid ad utrumq; pertinet alacriter exſequetur, ſi

τῷ λόγῳ τὶ βυλόμενοι, τὸ καθῆκον ἀπληρώσομεν. τῦ μὶ οὖ σώματ☉ εἵνεκα, βραχὺς ὁ λόγος, εἰ καὶ ἀναγκαῖ☉. προνοήσομεν γὰρ ἐφῆς αὐτῷ ἐλαθερίας, καὶ πρὸς τὴ ἀπόνοιαν τῆ γήρως ἡρμοσμένης· ἔπ ἢ κοίτης καὶ ὕπνυ, ἀλείμματός τε καὶ λυτρῦ, καὶ ἐδῆτ☉, καὶ ἁπαξαπλῶς τῦ ἕνεκα τῦ σώματος ἀναγκαίων· ὡς καλὰ μηδὲν τύτων ἐνδεία ποτὲ περιφθείην· μιμύμενοι τὴ αὐτῷ ἐκείνων φρὶ τὴ ἡμετέραν ἀναίδειαν, ὅτ' ἦμεν νεογνοὶ, κηδεμονίαν· ὥστε προσαναγκάζειν ἑαυτὸν, καὶ μανικόν τι προσφέρεσθαι θεραπείαν καὶ ξένοισιν, εἴ φρ αὐτοὶ μὴ λέγοιεν πρὸς τίνα μάλιστα ῥέπουσιν αὐτοῖς αἱ προθυμίαι τῆ τῷ σώματι προσαγομένων. πολλὰ γὰρ αὖ κἀκεῖνοι φρὶ ἡμῶν ἐμαίδισαντο· πολλάκις ἀνάσθεσις ἔπ καὶ κλαυθμώδεσι φωναῖς, ὅπ μὶ δεόμεθα πιῶν σπμνα αὐτῶν· τίνα δ' ἐστὶν ὧν δεόμεθα διασαφῆσαι μὴ δυνηθέντων. κἂν εἰ ἡμῖν καὶ αὐτῆ τύτων τῷ καθηγεμονότων διδάσκαλοι γεγόνασιν, ὧν ἄξιοι τυγχάνειν εἰσὶ παρ' ἡμῶν, ταῦθ' ἡμᾶς διὰ τοῦ παραπαρασχεῖν ἡμῖν διδάξαντες. τῆ ἢ ψυχαῖς αὐτῆ παρασχετέον, πρῶτον μὶ τὴ εὐθυμίαν, ἣ μάλιστα χώροιτ' ἂν ὀκ τῦ σωματοφρέφες νύκτωρ τῆ καὶ μεθ' ἡμέραν αὐτοῖς, εἰ [illegible] κωλύοι, συμπεριπατῶντας, συμδιαφερομένυς, συδιαλωμένυς. καθάπερ γὰρ τοῖς μακρὰν στελλομένοις ἀποδημίαν πρὸς εὐθυμίαν εἰσὶν, ὃν τρόπῳ μενόμεναι προπομπαὶ, τῆ οἰκειοτάτων τε καὶ φιλτάτων συναναστροφαί· τὴ αὐτὴ τρόπον καὶ τοῖς γονεῦσι νεδιδόασιν ἤδη πρὸς τὴ ἄφοδον, ὃν τῆ μάλιστα κεχαρισμένοι καὶ προσφιλεῖς εἰσιν αἱ τῶν τέκνων προσεδρίαι. καὶ μήτοι καὶ εἴπ τις ψυχοίλο παραμυθίαν (ὁποῖα δὴ πολλὰ φιλεῖ ψυχὰς φρὶ τοὺς πλείονας, καὶ ἰδιωτικώτερον ἠσμένυς) ἐπαυορθωτέον μὲν,

ſi modo quod jus & ratio jubet facere voluerint. Eſt autem minor ratio corporis, neceſſaria tamen. Itaque liberali victu, & qui ſenectutis imbecillitati conveniat, proſpiciemus eis: item lecto, ſomno, unctione, balneo, & veſte. in ſumma, rebus omnibus corporis curæ neceſſariis, ut nulla earum inopia laborent, curam & diligentiam illam ipſorum imitati, qua nos infantes educaverunt: ita ut nonnunquam divinemus, & per conjecturam in eos quædam conferamus quæ ad corporis curam attinent, niſi ſponte quid maxime deſiderent indicaverint. Nam & ipſi multa circa nos divinarunt, cum ex inarticulato & flebili vagitu deeſſe quidem nobis aliquid intelligerent: quid vero illud eſſet, non facile conjicerent. Hoc ſane modo ipſi per illa quæ olim in nos beneficia contulerunt, quid viciſſim in eos præſtare debeamus, exemplum ac documentum reliquerunt.

Cæterum animis ipſorum lætitiam præcipue procurabimus, quæ inde maxime oboritur, ſi dies noctesque eis converſemur, & ſi nihil impediat ſimul deambulemus, ſimul ungamur, ſimul denique edamus & vivamus. Quemadmodum enim illis qui longinquam peregrinationem inſtituunt, familiarium & amicorum converſationes, quibus aliquantiſper deducuntur, jucundiſſimæ ſunt: eodem modo parentibus brevi è vita diſceſſuris, liberorum victus maximopere gratus & ſuavis eſt. Quod ſi aliquando peccaverint (ut ſæpe accidit multis, illis præſertim qui negligentius educati ſunt) emendari quidem

μὲν, ἀλλ' ὑ μετ' ὀπιπλήξεως μὰ Δία, καθάπερ ἔθος πρὸς τὰς ἐλάττονας ἢ ἴσους ποιεῖν· ἀλλ' ὡς μετὰ παρακλήσεως, καὶ ὐχ ὡς δι' ἀμαθείαν ἁμαρτάνοντας, ἀλλ' ὡς παροῦντας τῷ μὴ ἐφεστακέναι· πάντως δ' ἂν ἐθέλοντας εὖπερ ἐφέσησαν. ἀνιαρὰ γὰρ τοῖς τηλίκοις, καὶ μάλιστα ὀκτενῶς νουθετήσεις. ἀναγκαῖα δὲ μετὰ παρακλήσεως καί τινος φιλοστοργίας ἴασις τῆς παρορωμένων. φέρει ὃ δὴ τὴν ὀπτυμίαν αὐτοῖς καὶ τὸ τῆς *νοπτικωτέρων ἐν δουλείαις ὑπὸ αἰτιμάτων ἄπεδος ποτὲ τὰς παῖδας, ὥστε καὶ πόδας ὑπονίψαι, καὶ κλίνην στρῶσαι, καὶ παρεστῆναι διακονουμένους. ὑφαίνοιντο γὰρ ἂν ὀλίγως παρὰ τῆς φιλτάτων χειρῶν τὰς ἀναγκαίας ὑπηρεσίας λαμβάνοντες, καὶ διακόνοις χρώμενοι τοῖς ἑτέροις ἔργοις. μάλιστα δ' ἂν εἰη γονεῦσι κεχαρισμένον καὶ τὸ φαίνεσθαι τιμῶντας τὰς παῖδας, ὃς ἂν ἐκεῖνοι τέρψωσι, καὶ πρὸ πολλοῦ ποιῶν). διὸ συγγενεῖς αὐτῆς τεκνίον, καὶ ὀπτμελείας ἀξιωτέον, φίλως δ' ὡσαύτως, καὶ δῆτα καὶ ἐκφύσους τὰς ἐκείνοις κεχαρισμένους. ἀφ' ἧς ἀφορμῆς ἔυρεσις ἡμῖν ὑπογράφει, καὶ ἑτέρων πλειόνων καθηκόντων ὐ σμικρῶν, ὧν δὲ τῆς τυχόντων. ἔστι γὰρ χάρις ἐς τὰ γονεῦσιν ἡ εἰς τὰς τεκνομένας ὑπ' αὐτῆς κηδεμονία, μάλιστα δ' ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς ὅτως, δῆλον ὡς ὐ * τῆς τυχόντος ἂν αὐτοῖς χαριζώμεθα προνοοῦντες αὐτῆς.

* lego δουλικωτέρων ὑπηρετημάτων.

* forte τῆ τυχόντα.

Ἐκ τῆς περὶ φιλαδελφίας.

ΠΡώτη μὲ οὖν ὑποθήκη μάλα ζαφὴς, ὅτι εἰκὼς τε ἔυπορος, πρὸς ἧς καὶ κοινή· καὶ παντὸς μᾶλ γὰ εἰπεῖν πεφυκότως ὑγιὴς ὁ λόγος, ὡς

debent, non tamen cum reprehenſione, quali erga inferiores aut æquales uti ſolemus: ſed cum adhortatione tantum, tanquam per inanimadverſionem potius quam inſcitiam erraverint; & ſi animum advertiſſent, minime erraturi fuiſſent. Secus enim acerbæ ſunt grandævis præſertim ſeriæ admonitiones. Itaque neceſſarium eſt, negligentiæ ipſorum blanda adhortatione, & non ſine amoris affectu mederi. Augebunt præterea lætitiam parentum liberi, ſi ſervilia quandoque officia eis exhibeant, qualia ſunt, pedes abluere, lectum ſternere, & miniſtrantes adſtare. Non mediocriter enim gaudebunt, cum à chariſſimis manibus neceſſaria percipient miniſteria, & ſuis ipſi operibus miniſtris utentur. Ad hæc gratiſſimum erit parentibus, ſi liberi quoque honorent illos, quos parentes diligunt & magnifaciunt. Proinde cognatos eorum, & amicos, & quoſcunque charos habent, amare & omnibus officiis colere decet. Quod ſi ita ſe habet, alias quoque non paucas neque leves officii noſtri rationes inde colligimus. Nam cum alii ideo amandi ſint, quoniam à parentibus diliguntur, nos autem maxime omnium ab eis amamur, ſi nos ipſos curemus, & ipſi conſulamus nobis, plurimum eis gratificabimur.

De Amore Fraterno.

PRimum ſane conſilium clariſſimum, omnino in promptu ſitū, & omnibus cōmune eſt. Nam cuivis homini hic ſermo, utpote ſanus ac *Serm.* 82.

ὡς σαφῆς. παντὶ οὖν χρήσῃ, ἔκ τε τῆς ζωῆς τὸν μὲν ἀκείνον, ἀκεῖνον ὃν ζωὸν τέθνηκεν. καὶ γὰρ οἰκέτῃ χρῶτ' ἄν τις καλῶς, ἀνδυμηθεὶς πῶς αὖ ἠξίωσεν ἀκεῖνον αὐτῷ προσφέρεσθαι, εἴ περ ἐκεῖνος μὲν ἦν δεσπότης, αὐτὸς δὲ δοῦλος. ὁ δ' ὅμοιος λόγος καὶ γονεῦσι περὶ τέκνων, καὶ παισὶ περὶ τῶν γεγαμένων· καὶ ζωόλως πᾶσι περὶ πάντων. ἐξαιρέτως δ' ἐστὶν εὔπορος ἡ παραίνεσις καὶ τῆς ἀδελφῶν τρόπον. ἐπειδήπερ εἶδεν δεῖ προϋποτίθεσθαι τὸ σκεπτόμενον, πῶς ἀδελφῷ χρησέον· λαβεῖν δ' ἐξ ἑτοίμου πρὸς τῆς φύσεως τὴν προσώπου ταυτότητα. καὶ δὴ καὶ πρῶτος αὐτὸς εἰρήσθω λόγος· ὡς τοῦτον χρὴ προσφέρεσθαι τὸν τρόπον ἀδελφῷ, ὃν περ ἄν τις ἀκεῖνον ἀξιώσειεν ἂν ἑαυτῷ. νὴ Δία φήσει τις· ἀλλ' ἐγὼ μέν εἰμι μέτριος καὶ ὀπιφυής· ὁ δ' ἀδελφὸς, σκαιὸς καὶ δυτρόπιλητος. ὀκ ὀρθῶς ἂν ἔρει. πρῶτον μὲν ἴσως, εἶδ' ἀληθεύσει. ἱκανὴ γὰρ ἡ φιλαυτία, τὰ μὲν ἴδια μεγαλοποιῆσαι καὶ ὑποκυδάναι· τὰ δὲ τῆς ἄλλων κατασμικρύναι καὶ διαφαυλίσαι. * πολλὰ γοῦν διὰ ταύτην οἱ κακίους σφᾶς αὐτοὺς προκείνυσι τῆς καλοῦ βλεπόντων. ἔπειτα κἂν ὄντως τοιοῦτος ᾖ ἀδελφὸς, ἀλλὰ σύ γε φαίλου ἂν ἀμείνων εὑρέσθαι, καὶ νίκησον αὐτὸν τῇ ἀγαθότητι καὶ εὐποιΐαις. ἐπεί τοίγε καὶ δὴ πολλὴ χάρις τοῖς εὐγνώμοσι προσενεχθῆναι μετείως· ἀλλ' ἀνδρὸς ἔργον, καὶ πολλῆς ἄξιον ὑποδοχῆς, τὸ ἀβέλτερον καὶ σκαιὸν πραΰναι, τοῖς ἐς αὐτὸ πεπτωκόσι. καὶ γὰρ ἔδεν πάμπαν ἐπ' ἀδυσώπητον ἡ παράκλησις. ἀλλ' ἔνεστι γὰρ κἂν τοῖς ἀτοπώτατα διακειμένοις ἀπέρματα μεταβολῆς τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον, τιμῆς τε καὶ ἀγαπήσεως τῆς εὐεργετησάντων. ἐ γὰρ δὴ ζῶα μὲν ἄγρια καὶ

* lego πολλοί.

evidens, dici poteſt. Sic igitur cum unoquoque ages, tanquam tu illius indueris perſonam, ille tuam. Siquidem etiam ſervo aliquis recte uti poterit, reputans ſecum quomodo ſe ab illo accipi vellet, ſi ipſe ſerviret, ille dominaretur. Idem hoc de parentibus, quales præſtare ſe debeant erga liberos, & viciſſim de liberis erga parentes; quibuſvis denique erga quoſlibet dicendum eſt. Promptiſſima vero & hæc admonitio, & fraternæ conditioni aptiſſima eſt. Nihil enim præſupponere opus eſt, illum qui conſiderat, quo pacto agendum ſit cum fratre: ſed ſtatim in promptu quod eadem ſit utriuſque veſtrum conditio, natura te docebit. Itaq; primum hoc conſilium jam dictum ſit, ſcilicet, eo modo cum fratre vivendum eſſe, quo ipſum aliquis ſecum agere vellet. Per *Jovem*, aliquis dixerit: At ego modeſtus & æquus homo ſum, frater vero rudis & difficilis in converſatione. Sed non recte ita loquetur. Primum forte, non ait quod res eſt. Nimius enim eſt amor ſui in extollendis & laudandis rebus propriis, alienis contra imminuendis ac elevandis. Quamobrem multi deteriores, aliis longe præſtantioribus ſemet anteponunt. Deinde, quamvis revera talis ſit frater; tu tamen, dixerim, melior appareas, & beneficiis agreſtes illius mores vincas. Haud enim magna gratia illis debetur, qui faciles ac moderati ſunt erga prudentes ac benignos. Rudem vero moleſtumque, ſuis factis mitiorem reddere, viro dignum & laudabile opus eſt. Non enim omnino fruſtra adhortatio, & provocatio per beneficia fiet. Quandoquidem vel efferatiſſimæ quæque ani-

καὶ φύσει πρὸς τὸ γένος ἡμῶν ἀπεπολεμωμένα, πρὸς βίαν ἀχθέντα, καὶ τῇ πρώτῃ καταχθέντα δεσμοῖς ἢ χαλεπάγραις, χρόνοις ὕστερον παιδικὰ γίνεσθαι καὶ ἡμερούμενα ποιαῖς τιμελείαις, καὶ τῇ καθ' ἡμέραν τροφῇ. ἔχ ὅπως δὲ ἀνθρωπος ἀδελφὸς, ἀλλὰ κἂν μηδὲν προσήκων τύχοι, ἵστω παντὶ μᾶλλον ἐπιμελείας ἀξιούμενος, μεταβάλλει πρὸς τὸ ἡμερώτερον, κἂν ὑφορολὴν μὴ ἀπολίπῃ σκαιότητος. μιμητέον ἐπὶ παντὸς μὲν ἀνθρώπε, πολὺ δ' διαφερόντως ἐπ' ἀδελφῷ, τὸ τῦ Σωκράτους. ὀνείνος γὰρ πρὸς τὸν εἰπόντα, ἀποθανοῦμαι, εἰ μή σε πιμωρησάμενος, ἔφη· ἀποθανοῦμαι, εἰ μή σε φίλον ποιήσω. ἀλλὰ γὰρ ταῦτα μὲν ταύτῃ. τὰ ταῦτα δ' ἐνθυμητέον ὅπι τρόπον οἱ ἀδελφοὶ τὰ ἀπὸ μέρη συγχέαντες, ὥσπερ * οἱ ὁμοιόφθαλμοι ἐμοῦ· καὶ ὡσαύτως σκέλη τε καὶ χεῖρες, καὶ τὰ λοιπά. καὶ γὰρ ὅτοι τῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον, εἴτε πρὸς τ οἶκον * ἀξιοῦσιν. ὥσπερ οὖν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ αἱ χεῖρες, εἴπερ ἕκαστον ἰδίαν ψυχὴν καὶ νοῦν λάβοι, ἆρ' εἰπεῖν ἂν τὰ λοιπὰ πάσῃ μηχανῇ, διὰ τ εἰρημένην κοινωνίαν, τῦ μὴ δ' αὐτὰ τὸ ἴδιον ἔργον οἷά τε εἶναι παρέχειν καθὼς δίκα τῆς τῶν ἑτέρων παρουσίας· ὥστω δὴ καὶ ἡμᾶς ἀνθρώπους γε ὄντας, καὶ τ ψυχὴν ὁμολογοῦντας ἔχειν, μηδὲν παρίναι ἀπουδῆς, ὥσπερ τῦ δέοντος προσφέρεσθαι τοῖς ἀδελφοῖς. καὶ γὰρ αὖ καὶ πλεῖόν τι παρὰ τὰ μέρη συλλαμβάνειν ἀλλήλοις ἀδελφοὶ πεφύκασιν. οἵ τε ὀφθαλμοὶ μὲν ὁρῶσιν * ἀλλήλους, παρὼν * παρόντα· καὶ χεὶρ συνεργάζεται παρῦσα χειρὶ παρούσῃ· ἡ δ' ἀδελφῶν σύμπραξις ἀλλήλοις πολυχρυσέα πῶς ὄζει. πράττουσι γὰρ τὰ καινῇ δια-

* *forte* οἱ ὀφθαλμοὶ ἐμοῦ.

* *Locus videtur mutilus*

* ἀλλήλω & παρόντι.

animantes, & ſuapte natura humano generi omnino infenſæ, quamvis adductæ fuerint magna cum violentia, & à principio vinculis aut inſtrumentis quibuſdã conſtrictæ, poſtea manſuefiunt certis cultibus, victuque quotidiano curatæ. Non ſolum autem homo frater, ſed etiam alienus, ſi ita omni officiorum genere colatur, licet peſſimus fuerit, manſuetior evadit. Proinde cum erga omnes homines, tum fratres multo maxime, * *Socratis* animum imitari ac referre debemus. Hic enim ad illum qui ſe moriturum exclamaverat, niſi ipſum ulciſceretur: At ego, dixit, niſi te mihi effecerim amicum, moriar. Et hæc quidem hactenus. Deinde cogitandum eſt, quod fratres quodammodo corporis tui partes ſint, quemadmodum oculi tui, pedes, manus, & reliqua membra. Nam & fratres aliquo modo ita ſe habent, ſi communem generis originem ſpectes. Sicut igitur oculi manuſque, ſi animæ & mentis per ſe compotes fierent, reliquas partes omni ſtudio curarent propter intercedentem ipſis communionem; quoniam ne ipſæ quidem functionem ſuam recte adminiſtrare poſſunt citra præſentiam aliarum partium: ita nobis etiam, qui homines ſumus, & animam habere nos fatemur, omnibus viribus adnitendum eſt, ut fratribus decenter utamur. Magis enim, quam partes corporis, ad auxilium mutuum fratres compoſiti eſſe videntur. Siquidem oculi ſimul aliquid intuentur, uterque alteri præſens; & manus præſenti manui ſubvenit: fratrum vero opera mutua multo latius patet. Negotia enim communia peragunt,

* *Plutarchus Euclidi Socratis condiſcipulo attribuit.*

διαφέροντα, καὶ διεσκότες πάμπαν μέγα δ' ὑπάρχουσιν ἀγάλλων ὄφελος, κἂν μυείου ἢ τὸ διάσημα. ὅλως δ' ἐνθυμητέον, ὡς βίος ἡμῖν κινδυνώδης μακρός πις ἐστὶ καὶ πολυετὴς πόλεμος· τοῦτο μὲν διὰ τὴν αὐτὴν τῶν πραγμάτων φύσιν, ἐχόντων τι ἀντίτακτον· τοῦτο δὲ διὰ τὰς ἐξαιφνιδίους καὶ ἀπροσδοκήτους ἐπιδρομὰς τῆς ψυχῆς· πολὺ δὲ μάλιστα δι' αὐτὴν τὴν κακίαν, ἥτε βίας τινὸς * ἀπεχόμενον, ἥτε δόλου καὶ κακῶν στρατηγημάτων. ὅθεν καλῶς ἡ φύσις, ὡς ἄν ἔφαμεν * ναμνηοδσα, παρήγαγεν ἡμῖν ἔκαστον τρόπον πινὰ μὴ συμμαχίας. ὑδεὶς οὖν ἔστι μόνος, οὐδ' ἀπὸ δρυὸς, οὐδ' ἀπὸ πέτρης, ἀλλ' ἐκ γονέων, καὶ μετ' ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν, καὶ ἄλλων οἰκείων. μέγας δὲ βοηθὸς ὁ λόγος, καὶ τὰς ὀθνείους καὶ μηδὲν καθ' αἷμα προσήκοντας ἐξιδιάζων, ἀφθονίαν τε παρέχων συμμάχων. διὰ τοῦτο κατὰ φύσιν ἡμῖν ἀπουδὴ, καὶ ἐυπροσωπον προσαγωγὸς καὶ φιλοποιήσασθαι. γίνεται γοῦν ἤδη τὸ πρᾶγμα, τρεωτάτη μανιῶν, * τὴν μὲν ὑδὲν ἐκ φύσεως ἔχουσι φίλτρον πρὸς ἡμᾶς ἐθέλειν συγκεφθῶναι, καὶ τῇ γνώμῃ εἰς ἔρωτον ἀνδέχεται πλεῖστον χάριν τὴν οἰκειότητα· τὴν δὲ ἐξ ἑτοίμου καὶ παρ' αὐτῆς χρηζουμένων τῆς φύσεως, καταμελεῖσθαι βοηθῶν καὶ παρακούοντας, οἷους δὴ ξυμβέβηκεν ἔνια τοὺς ἀδελφούς.

* ἀπεχομένης.

* lego τὸ ἦν.

Ἐκ τοῦ πῶς ξυγενέσι χρηστέον.

Τοῖς εἰρημένοις περὶ γονέων χρησίμως καὶ ἀδελφῶν γυναικός τε καὶ τέκνων, ἀκόλουθον ὄντι προσθεῖναι καὶ περὶ συγγενέων λόγον, συμπεπονθότα

peragunt, quamvis magno loci intervallo disjuncti :& commoda ſua ſedulo invicem promovent, licet longiſſimo interſtitio ſeparentur. In ſumma, æſtimandum eſt, quam longæ tædioſæque vitæ, & perpetuæ inimicitiæ periculum immineat: partim, propter ipſarum rerum naturam, neſcio quid adverſæ contumaciæ habentium ; partim, propter ſubitas & inopinatas animæ perturbationes ; maxime vero propter ipſam hominum malitiam, quæ nec ulla vi, nec dolo malorum ſtratagematum abſtinet. Itaque natura imbecillitatis noſtræ gnara, unicuique noſtrum auxilia quædam adjunxit. Quocirca nemo ſolus eſt, nec ex quercu ſaxove natus, ſed ex parentibus, & cum fratribus, & cognatis, aliiſque familiaribus agit. Plurimum autem nos juvat ratio, alienos etiam, & ſanguine nihil junctos concilians, ac ſociorum copiam exhibens. Proinde naturali quodam ſtudio quoſlibet allicere, & amicos nobis parare cupimus. Verum enimvero extremæ inſaniæ argumentum eſt, cum illis conjungi velle, quorum amorem nulla vis naturæ nobis commendat, & quam fieri poteſt latiſſime familiaritatem propagare : auxiliatores vero & ſocios in promptu exſiſtentes, & ab ipſa natura ſuppeditatos, quales nimirum fratres ſunt, negligere.

Quomodo utendum ſit cognatis.

ILlis quæ de parentibus, fratribus, uxore ac liberis utiliter dicta ſunt, ſermonem de cognatis ſtatim adjungi convenit, ut qui e- *Sem.* 82.

juſdem

δότα μέν πως ἐκείνοις, δι' αὐτὸ ἢ τοῦτο ζωοτόμως ἀποδοθῆναι δωσάμενον. ὅλως γὰρ ἕκαστον ἡμῶν, οἷς κύκλοις πολλοῖς πεπεριέχεσθαι· τοῖς μὲν σμικροτέροις, τοῖς δὲ μείζοσι, καὶ τοῖς μὲν περιέχουσι, τοῖς δὲ περιεχομένοις, καὶ τὰς διαφόρους καὶ ἀνίσους πρὸς ἀλλήλους σχέσεις. πρῶτον μὲν γάρ ὅτι κύκλον καὶ περιεχόμενον, ὃν αὐτός τις καθάπερ περὶ κέντρον τὴν ἑαυτοῦ γέγεσθαι διάνοιαν, ἐν ᾧ κύκλῳ τό, τε ζῶμα περιέχει, καὶ τὰ τοῦ ζώματος ἕνεκα παρειλημμένα. χρὴ δὲ ὁ βραχύτατον καὶ μικροῦ δεῖν ἅπτεσθαι προσαπτόμενον τοῦ κέντρου κύκλον εἶναι. δεύτερον δὲ ἀπὸ τούτου, καὶ πλέον μὲν ἀφεστὼς τοῦ κέντρου, περιέχων δὲ τὸν πρῶτον, ἐν ᾧ τεθέασθαι γονεῖς, ἀδελφοί, γυνή, παῖδες. ὁ δ' ἀπὸ τούτων τρίτος, ἐν ᾧ θεῖοι, καὶ πρόδες, πάππαι τε καὶ τίτθαι, καὶ ἀδελφῶν παῖδες, ἔτι δ' ἀνεψιοί. μεθ' ὃν ὁ τοὺς ἄλλους περιέχων συγγενεῖς. τούτῳ δ' ἐφεξῆς, ὁ τῆς δημοτῶν, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ τῆς φυλετῶν, εἶτ' ὁπλιτῶν. καὶ λοιπὸν ἕτερος ὁ μὲν ἀσυγενετόνεων· ὁ δὲ ὁμοεθνῶν. ὁ δ' ἐξωτάτω καὶ μέγιστον, περιέχων τε πάντας τοὺς κύκλους, ὁ τῶν παντὸς ἀνθρώπων γένους. τούτων οὖν τεθεωρημένων καὶ τὴν ὀντεταμένην ἐστὶ περὶ τὴν δέησιν ἑκάστων χρῆσιν, τὸ ὅπισω ἀγειν πῶς τοὺς κύκλους ὡς ὅτι τὸ μὲν κέντρον, καὶ τῇ μονάδι μεταφέρειν ἀεὶ, τοὺς δὲ τῆς περιεχόντων εἰς τοὺς περιεχομένους. καὶ τὸν φιλοίκειον γοῦν ὅτι γονέας μὲν καὶ ἀδελφούς. *ἀκοῦν καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν, καὶ τῆς συγγενῶν τοὺς μὲν πρεσβυτέρους καὶ πρεσβυτέρας, ὡς πάππους, θείους, ἢ τιτθίδας· τοὺς δὲ ὁμήλικας, ὡς ἀνεψιούς· τοὺς δὲ νεωτέρους, ὡς παῖδας ἀνεψιῶν. *ὥστε εἴρηται διὰ ζωοτόμων τεθῆκε,

ἀφ'

* *Loca videntur mutila.*

juſdem prope inſtituti ſit, eamque ob cauſam breviter hic explicari queat. Nam unuſquiſque noſtrum undique multis veluti circulis circumſcriptus eſt: quorum alii minores, alii majores ſunt, alii continent, alii continentur, juxta diverſos & inæquales ad ſe invicem habitus. Primus etenim & proximus circulus eſt, quem unuſquiſque circa mentem ſuam, veluti centrum deſcriptum conſtituit, in quo & corpus noſtrum, & ad uſum ejus pertinentia inſunt. Et minimus, ipſumque prope centrum attingens hic circulus eſt. Ab hoc ſecundus, remotior à centro, & primum intra ſe concludens, parentes, uxorem, & liberos comprehendit. Tertius avunculos, materteras, avos, avias, nepotes ex fratribus, & conſobrinos habet. Poſt illum eſt qui reliquos cognatos continet: deinde popularium, mox tribulium, poſtea militum circuli ſequuntur. ab illis urbi vicinorum circulus, & alius gentilium, ambiunt. Extremus autem & maximus, omnes ambitu ſuo concludens, totius hominum generis eſt. His ita conſideratis, officium illius fuerit qui ſingulis decenter uti ſtudet, circulos ad centrum quodammodo contrahere, & conari ſemper, ut qui in circulis continentibus ſunt, ad contentos redigantur. Eſt igitur hominis cognationem ſuam amantis, parentes quidem & fratres. Et ſimili ratione cognatorum in utroque ſexu ætate provectiores tanquam avos, avunculos, aut avias colere: æquales vero, ceu conſobrinos: juniores denique, ceu filios conſobrinorum. Itaque breviter conſilium propoſuimus, quo

ἀφ' ἧς πῶς χρὴ προσφέρεσθαι συγγενέσιν. ἐπειδὴ προεδιδάχθημεν, πῶς τε χρηστέον ἑαυτοῖς, καὶ πῶς γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς, ἔτι δὲ γυναικὶ καὶ τέκνοις· προσκειται δ' ὅτι, καὶ τούτοις μὲν ὁμοίως μιμητέον τοὺς ἐκ τοῦ τοίτου κύκλου· τούτοις δ' αὖ τοὺς συγγενεῖς. ἀφαιρήσεται μέν γάρ τι τῆς εὐνοίας τὸ καθ' αἷμα διάστημα πλέον· * forte ἄν. ἡμῖν δ' ὅμως ἀπουδαστέα περὶ τὸ ἐξομοίωσίν ἐστιν. ἥκοι μὲν γὰρ ἂν εἰς τὸ μέτειον, εἰ διὰ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν ὑπαίτεως ὑπερβαίνομεν τὸ μῆκος τῆς πρὸς ἕκαστον τοῦ προσώπου σχέσεως. τὸ μὲν οὖν σωέχον καὶ πραγματικώτερον εὕρηται. χρὴ δ' ἐπὶ μετείαν καὶ ἐπὶ τοῦτο τῶν προσηγορειῶν χρῆσιν, τοὺς μὲν ἀνεψιοὺς καὶ θείους καὶ τιτθίδας ἀδελφοὺς ἀποκαλοῦντας, πατέρας τε καὶ μητέρας· τῶν δὲ συγχωῶν, τοὺς μὲν θείους, τοὺς δὲ ἀδελφιδοῦς, τοὺς δὲ ἀνεψιοὺς, ὡς ἂν καὶ τὰ τῆς ἡλικίας παρήκη ἕνεκα τῆς ἐν τοῖς ὀνόμασιν ἐκτενείας. σὺν γὰρ τῆς * προῤῥήσεως ὁ τόπος, ἅμα μὲν ἂν σημεῖον ἐκ ἀμαυρὸν εἴη τῆς ἴσης ἡμῖν προσῆκοντος· ἅμα δ' ἂν ἐποτρύνοι καὶ προσεντείνοι, πρὸς τοὺς ὑποδεδεγμένους τῆς συνολκὴν τοῦ κύκλου. ἐνταῦθα μέν τοι γνωμένοις ἐκ ἀκαιρος τὸ ῥηθέντος ὅτι γονέων διοισμὸς φαντάζεται μνήμη. ἐλέγομεν γὰρ αὖ μετ' ἐκεῖνον ἡνίκα τὸν τόπον ἤμεν, ἔνθα μητέρα πατρὶ συνεκείναμεν, ὡς καὶ τῇ μὲν μητρὶ τοῦ συγγενῆς, τῆς δὲ τιμῆς, τῷ πατρὶ πλέον ἀπονέμειν· οἷς ἑπομένοις, καὶ δεῦρο τιθεῖμεν ἄν, ὡς τὸν μὲν μητρόθεν προσήκοντας, σέργειν πλέον πρέπει, τοὺς δ' αὖ κατέρα συγγενεῖς, διὰ μείζονος ἄγειν τιμῆς.

* lego προσ-ῥήσεως.

Ἐκ

quo pacto oporteat cum cognatis agere. Supra enim explicatum eſt, quomodo nobis ipſis parentibus, fratribus, uxoreque ac liberis utendum ſit. Hic vero adjecimus, quod ex aquo honorem conferre oporteat & his, & qui tertii ſunt ordinis: ac rurſus tam reliquos cognatos, quam qui tertio loco ſunt honorare. Quamvis enim imminuatur aliquid benevolentiæ erga illos, qui plurium graduum intervallo ſanguine nobis juncti ſunt, adnitendum eſt tamen, ut æqualitatem paremus: quæ quidem moderata futura eſt, ſi ſtudio noſtro longinquitatem cognationis erga ſingulos minuamus. Præcipua igitur cauſa jam expoſita eſt: convenit autem quod ad moderatum in appellandis nominibus uſum attinet, conſobrinos, avunculos & avias, fratres appellare, & patres ac matres; item ex cognatis quoſdam avunculos, alios patrueles, aut conſobrinos vocare, ita ut ætatis rationi benigna nominum liberalitas reſpondeat. Nam hic appellandi modus tum ſtudii noſtri erga ſingulos non leve argumentum fuerit, tum ad circulorum prædictam contractionem multum adjuvabit. Sed quoniam huc oratio noſtra pervenit, non intempeſtivum videbitur, meminiſſe parentum ſuperius adlatæ diſtinctionis. Dicebamus enim in eo loco, ubi patri conferebamus matrem, quod matri amorem, patri vero honorem amplius tribuere oporteret. quod ſi concedatur eſſe faciendum, hic etiam adferemus illos qui materno genere nobis conjunguntur, plus amandos: qui autem paterno, plus honorandos eſſe.

Ἐκ τῦ πῶς παιδείδι χρηστέον.

Μετὰ τὸν περὶ θεῶν λόγον, εὐλογώτατόν ὄζιν ὑποδέδεχ, πῶς παιδείδι χρηστέον. ἔστι γδ ὡσανεὶ δεύτερός τις θεὸς αὖτη, νὴ Δία, πρῶτος καὶ μείζων γονεύς. παρ' ὃ δὴ καὶ ὁ τοῦνομα τῦ πράγματ' ἐπέθηκ, ὃκ ἀνεντρεχὲς ἔθετο, παραχαράττας μὲν τῦ πατρὸς, ἡλυκῶς δ' ἐξενεγκών, ἵν' οὕτ μίγμα τυγχάνοι, τῆς τε τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρώας. καὶ δὴ δεῖ μὲν ὁ λόγος ὑπαγορεύει πατρίδα τιμᾶν, ἐπίσης τοῖς δυσὶ γονεῦσι πᾶν μίαν. ὥστε δατέρου μὲν τῶν γινομένων ὀποτερουοῦν, καὶ δεῖ προκείνειν πᾶν πατρίδα, προτιμᾶν δ' αὐτῆς μήδ' ἅμα τοῦ δύο, δ' ἴσης ἢ μοίρας ἄγειν. ἀλλ' ἕτερος αὖ λόγος ἐστὶν, ὃς παρακαλεῖ καὶ προτιμᾶν αὐτὸν τῶν γονέων, * ἀλλὰ τῶν δυεῖν· καὶ ἄν τοι μόνων τούτων, ἀλλὰ καὶ γυναικὸς ζῶν αὐτοῖς, καὶ τέκνων καὶ φίλων, καὶ ἁπαξαπλῶς μὴ θεὸς τῶν ἄλλων ἁπάντων.

* malim ἅμα.

Ὥσπερ οὖν ἀνόητος μὲν ὁ τῶν πέντε δακτύλων τὴν ἕνα προκείνων, εὐλόγιστος δ' ὁ τοὺς πέντε τῦ ἑνός· ὁ μὲν γδ, ἀτιμάζει καὶ τὸ προκείμενον, ὁ δ' ἐν τοῖς πέντε, καὶ τὴν ἕνα σῴζει· τοῦτον δ' αὐτὸν τρόπον, καὶ ὁ μὲν ἑαυτὸν τῆς παιδείας πλέον ζώζειν βουλόμενος, πρὸς τῶν ὀργῶν, ἐπιθέμενα, καὶ ἄλλως ἀνόητος, ἐμείζων ἀδυνάτων. ὁ δ' ἑαυτῦ προτιμῶν τῶν πατρίδα, φιλόφιλής τε, καὶ τοῖς λογισμοῖς ἀεμφώς. εἴρηται δ'

Quales in Patriam eſſe debeamus.

POſt ſermonem de diis, maxime convenit docere, quales in patriam eſſe debeamus. Eſt enim patria, per *Jovem*, velut alter quidam deus, & primus maximuſque parens. Quare qui nomen ei impoſuit à re ipſa, non temere patriam nominavit, vocabulo quidem à patre deducto, pronunciato tamen fœminina terminatione, ut ex utroque parente mixtum eſſet. Atque hæc ratio inſinuat patriam unam ex æquo duobus parentibus colendam eſſe. Præferenda igitur omnino eſt patria utrivis parentum ſeorſim: & ne ſimul quidem parentes ambos majores fieri, ſed æquali honore dignari. Eſt autem & alia ratio, quæ non tantum æquali, ſed majori etjam quam ſimul ambos parentes honore patriam afficere monet; neque ſolum ipſis eam præfert, ſed etiam uxori, & liberis, & amicis, & abſoluto ſermone rebus aliis omnibus poſt deos. *Serm.* 37.

Quemadmodum igitur ſtultus quidem fuerit, qui digitum unum pluris facit, quam ſimul quinque: prudens vero, qui majoris quinque, quam unum æſtimat: ille enim cum toto partem quoque ejus negligit; hic vero ſimul cum aliis quinque unum quoque conſervat: Similiter qui ſeipſum præ patria ſervare vult, tũ injuſte facit, tũ ſtolidus eſt, inſuper impoſſibilia deſiderans. At qui patriã ſibiipſi præponit, is & diis charus eſt, & mẽte prudẽtior. Quinetiã

δ' ὅμως, ὡς κἂν εἰ μὴ σωαριθμοῖη τὶς τῷ ζυσήματι, κατ' ἰδίαν δ' ἐξετάζοιτο, καθήκειν τῆς ἑαυτῦ ζωτηρίας τιλὶ τῦ ζυσήματος περκείνειν· ὅπ τιλὶ ὡς πολίτου σωτηρίαν ἀνύπαρκτον ἀπέφαινεν ἡ τῆς πόλεως ἀπώλεια, καθάπερ κὴ τιλὶ τῦ ἑνὸς δακτύλυ, ὡς μέρους χειρὸς, ἡ τῆς χειρὸς ἀναίρεσις. κὴ δὴ κτ' τύτων ἡμῖν ζυσκεφαλαιώδω, δύο περὶ τὸ κοινὸν ζυμφέρον τῦ ἰδίᾳ μὴ χωρίζειν, ἀλλ' ἓν ἡγεῖδαι καὶ ταυτόν. τό, τε γὰρ τῇ παρρησίᾳ ζυμφέρον, κοινόν ὄζι κὴ τῆς κτ' μέρος ἑκάσῳ. τὸ γὰρ ὅλον δίκα τ' μερῶν ἐσιν ἁπλέν. τό, τε τῷ πολίτῃ ζυμφέρον, προσήκει κὴ τῇ πόλει, ἐαν γε ὡς ζυμφέρον πολίτῃ λαμβάνῃ. κὴ γὰρ τὸ χρηστῇ ὡς χρηστῇ λυσιτελὲς, κὴ τῷ ὅλῳ χρῷ κερδαλέον ἀνεῖπ. τῦτον οὖν τ' λόγον ἐνθέμενοι πάντα ταῖς διανοίαις, πολὺ φῶς ἕξομεν ἐν τοῖς κτ' μέρος, ὥστε ἐν μηδενὶ παραλιπεῖν καιρῷ τὸ πρὸς τ' παιδείαν καθῆκον.

* lego ἀποικοδομεῖδαι

Ὧν οὖν ἕκαφημι δεῖν *ἀποικονομεῖδαι πᾶν κὴ πάθος κὴ νόσημα τ ἑαυτῦ ψυχῆς τὸν παιδείᾳ χρησόμενον καλῶς. δεῖ γὰρ κὴ τὺς νόμους τ παιδείας καθάπερ τινὰς θεὺς δευτέρους ζωτηρεῖν, αὐτ τηρουμένα κτ' τ τύτων ὑφήγησιν. κἂν εἰ παραβαίνειν τὶς αὐτὺς, ἢ νεωχμοῦν ἐπιχειρῶν, ἀπωδῇ πᾶσι κωλύοντα κὴ πάντα πρόπον ἐναντιούμενον. ὁ γὰρ ἀγαθὸν ἐπιτήδευμα πόλει, δι' ἀπιμίας ἀγόμενοι νόμοι, καὶ τὰ νέα ἀποκεινόμενα τῆς παλαιῶν. ὅθεν καὶ τῆς ψηφισμάτων, κὴ τ παραθέρμου ταύτης καινουργίας ἀρκτέον τὺς αὐλοδέσεσιν ἐπὶ τῦτ' ἰόντας. Ἀποδέχομαι δ' οὖν ἔγωγε κὴ τὸν τ Λοκρῶν νομοθέτην Ζάλευκον, ὃς ἐνομοθέτησε τὸν καινὸν

dictum eſt, quod etſi quis non connumeretur multitudini, ſed ſeorſim conſideretur, decere tamẽ propriæ ſaluti multitudinis ſaluteꝫ præferre. Nam ſi tota civitas peſſum ierit, unius utpote civis ſalus conſiſtere non poterit: ſicuti manu corrupta, non ſalvus permanere poteſt unus digitus, ut pars manus. Sic igitur paucis ſermonem noſtrũ concludamus; quod cõmunis utilitas nõ ſejungenda ſit à privata, ſed una eademq; cẽſenda. Quicquid n. patriæ prodeſt, id ſingulis quoq; particulatim eſt cõmune. Etenim totum nullũ eſt ſine partibus. Et viciſſim quod civi fuerit utile, civitati quoq; convenit, ſi modo illi, quatenus civis eſt, expedit. Nam & quod chorearũ duci, quatenus choreas agit, ex uſu eſt, idẽ toti choro prodeſt. Proinde omnẽ hunc ſermonem rationemq; mente complexi, multum lucis in particularibus habebimus, ita ut nunquam quod patriæ convenit, negligamus.

Quapropter aio deſtrui oportere omnem & perturbationem & morbum animæ ſuæ, ab illo, qui officio ſuo in patriam ſatisfacturus eſt. Oportet autem etiam leges patriæ tanquam alteros deos obſervare, ac ſeipſum perfectum reddere ſecundum ipſarũ præſcriptum. Si quis vero leges aut violare, aut innovare conabitur, hic omni ſtudio prohibendus, & modis omnibus oppugnandus eſt. Contemptus enim legum, & innovatio ab antiquitate ſeparata, non bonum eſt civitati ſtudium. Quamobrem à ferendis ſuffragiis, & temeraria innovatione rerum, qui contumacius in id incumbunt, arcendi ſunt. Cæterum ego *Zaleucum* probo *Locrenſium* legiſlatorem, qui ſancivit, quod quiſquis legem

καινὸν εἰσάγοντα νόμον, ἐφέχει τοῦ πλησίον τῷ τραχήλῳ τοῦτο ποιεῖν, ὡς ἀκαρὴς οἴχοιτο πνιγείς, εἰ μὴ μάλα σφόδρα λυσιτελῶς τῷ καινῷ παραδιατάττοιτο τὴν ἐξ ἀρχῆς τῆς πολιτείας κατάστασιν. ὑδὲν δ' ἧττον τῶν νόμων καὶ τὰ ἔθη φυλακτέον τά γε ὄντως πάτεια, καὶ τάχα που πρεσβύτερα καὶ τῶν νόμων αὐτῶν. * εἰ τά τ' χθιζὰ ταῦτα καὶ πρῴζὰ τὰ νῦν εἰς ἅπασιν εἰσηγμένα πόλιν, ἔτε πάτεια ὑγιητέον, καὶ τάχ' οὐδὲ ἔθη τὸ σῶφρον. εἶτα τὸ μὲν ἔθος ἄγραφός τις ἦθος βέλεται νόμος, καλὸν ὑπογεγραμμένος νομοθέτην τὴν τῶν χρωμένων ἁπάντων ἐναφέσησιν, ἵνως δέ πε καὶ τοῖς φύσει δικαίοις ἐγγὺς βάλλων.

* τὰ δὲ χθιζά.

Ἐκ τῆς οἰκονομικῆς.

Πρὸ πάντων γε περὶ τῶν ἔργων ὑφ' ὧν οἰκοδομεῖται. ταῦτ' οὖν διαιρετέον εἰς τὸ πλεῖστον· τὰ μὲν ἀνδρεῖα, τὰ κατ' ἀγρὸν, καὶ τὰ περὶ τὰ ἀγροῦς, καὶ τὴν ἀστυπολίαν ἀνακεῖσθαι· τῆς δὲ γυναικὸς, τὰ περὶ τὴν παλαιὸν καὶ σιτοποιΐαν, καὶ ὅλως τὰ καλοικίδια τῶν ἔργων. ἔστι μὲν ἀργύσεως ἀξιωτέον εἶναι τὰς ἑτέρας τῶν ἑτέρων. γένοιτο γὰρ ἂν ποτὲ καὶ γυναικὶ κατ' ἀγρὸν γαμουμένη καθῆκον, τὸ τοῖς ἐργαζομένοις ἐπισκοπεῖν, καὶ τὰ τῶν οἰκοδεσπότου τάξιν ἀναπληροῦν· καὶ ἀνδρεῖα περὶ τὴν τῶν οἰκίαν ἐπιμεμφῶς ποιήσασθαι, καὶ τὰ μὲν διαπυθέσθαι, τὰ δὲ καὶ ὁπόσων τὰ γινομένων. ὅτω γὰρ ἂν ἐπισωδέοιτο μᾶλλον τὰ τῆς κοινωνίας, εἰ συμμεμίχοιεν ἀμφήλοις τὰ ἀναγκαίων φερεντίδων. * δεύτερος μέν πως τὸν λόγον γαμουμένῳ, ὃν ἂν ὀκνῆσαί μοι δοκῶ, καὶ τῆς αὐτουργίας

* forte δεῦρο.

novam introducturus eſſet, circumpoſito cervici laqueo id facere deberet, ut autor ejus mox ſuffocaretur, niſi eximiam utilitatem novæ legis ad antiquum reipub. ſtatum comparatæ declararet. Porro conſuetudines quoque revera patriæ, & fortaſſis ipſis legibus vetuſtiores, nihil minus quam leges obſervandæ ſunt. Quæ vero heri tantum, ut aiunt, & nudiuſtertius in totam civitatem receptæ ſunt, neque patriæ cenſendæ ſunt, & forte ne conſuetudines quidem omnino: quoniam conſuetudo lex eſt non ſcripta, optimi legiſlatoris inſcriptum nomen habens, videlicet utentium omnium comprobationem; fortaſſis autem & naturali juſtitiæ proxima fuerit patria conſuetudo.

Ex Oeconomico.

ANte omnia dicendum eſt mihi de operibus, quæ familiam ſuſtentant. Hæc igitur dividantur, ut fieri ſolet, ita ut viro opera ruſtica, forenſia, & civilia tribuantur: mulieri autem quæ lanificium & frumenti apparatum attinent, omnia denique domeſtica negotia. Non tamen alter ab operibus alterius omnino immunis eſſe debet. Nam & mulierem aliquando decebit, ut rus egreſſa, operariis præſit, & patrisfamilias vicem gerat: & contra, viro rerum domeſticarum habere curam laudi dabitur, partim ſciſcitando, partim ea quæ fiunt inſpiciendo. Sic enim mutua communio magis ſtabilietur, ſi neceſſarias curas inter ſe communicent. Sed cum oratio mea huc pervenerit, non omittam ſponSerm. 83.

γίας ποιήσαθαί τινα γνώμην· * ἐκ ἀπεικὸς τοῖς περὶ τὴν ἔργων εἰρημένοις καὶ τοῦτο προσ-
* lego ἐδ' ἀ- πεικός. τεθεῶσθαι. ὡς μὲν τοίνυν τὰνδρεῖα καθήκει τὴν γεωργικῶν ἄπρεπῆ πόνων, τί κ) λέγειν δεῖ; ἐ πολὺς γὰρ ὁ περὶ τοῦτο δυσωπηθῆς. ἀλλὰ καίπερ τοσαύτης τρυφῆς κ) ἀπονοίας τὸν νῦν κατεχούσης βίον, ὅμως καινιός ἐστι, μὴ κ) δι' ἑαυτὸ περιθυμούμενον ἔργων κοινωνῆσαι τὴν περὶ σώματος κ) φυτείας, κ) τὴν ἄλλων τὴν περὶ γεωργίαν. δυσπειθέστερον δ' ἴσως ὁ περὶ θάτερα τὴν ἔργων, ὅσα γυναιξὶν ἀπονέμηται, παραλλάττων τὸν ἀνδρεῖα λόγον. κ) πάρουσί γε κατ' εἰκὸς οἱ καθαριώτεροι μὴ καθ' ἑαυτὰς εἶναι τοπάζοντες ἄλλας ταλασίας. ἐπεὶ γὰρ ὡς ὅτι τοπλῆθος εὐτελεῖς ἀνθρωπίσκοι, κ) τὸ τὴν κατεαγότων καὶ γυιάδων φῦλον, ὡς τὴν εἰείων ἐργασίαν καταφέρειν ζήλῳ πλούτου, ἃ δοκεῖ κατὰ τὸν ἀληθινώτερον ἄνδρα τυγχάνειν, τὸ εἰς ταῦτα συγκαθιέναι. ὥς' ἔγωγε τάχ' ἂν ἐδ' ἂν αὐτὸς συμβουλεύσαιμι, τοῖς μὴ τελέαν παρεσκευασμένοις πίστιν περὶ τ ἐαυτὴν ἀρρενότητος κ) σωφροσύνης, ἄπρεπῆ τοιάδέ τινος. εἰ μέν τοι διὰ τοιάδε βίου πεποιήκοι τὶς ἂν ἑαυτὸν πάσης ὑπονοίας ἀτόπου * καθαρόν, τί κω-
* lego καθαρεόν. λύσει κ) καλὰ ταῦτα τῇ γυναικὶ κοινωνῆσαι τὸν ἄνδρα; τὴν μὲν γὰρ ἄλλων κατοικιδίων ἔργων, μὴ καὶ τὸ πλέον ἀνδρὶ προσήκειν ἡγητέον, ἢ περ γυναιξίν. ἔστι γὰρ καματωδέστερα καὶ ῥώμης δεόμενα σωματικῆς, οἷον ἀλέσαι, καὶ σαῖς μάξαι, διαχίσαι τε ξύλα, καὶ ὕδωρ ἀνιμῆσαι, καὶ σκεύη μεταθεῖναι, καὶ διατινάξαι στρώματα, καὶ πᾶν τὸ τούτοις παραπλήσιον. καὶ τὰ μὲν περὶ ἀνδρῶν ἀποχρώντως ἂν ὑπομνησθείη δέ τι κ) τὴν γυναῖκα

πρέπον.

tanei laboris mentionem: nec indecens fuerit hæc illis adjungere quæ de operibus dicta ſunt. Quod igitur viro decorum ſit rei ruſticæ labores exercere, quid eſt quod multis adſeratur? Paucos enim eſſe opinor, qui nobis hac in re non credant. Verum etſi tanta mollities & dementia preſentem vitæ ſtatum occupat, rarus eſt tamen qui ſuo corpore nolit ſerendi plantandiq; opus ſubire, itemque aliarum rerum quæ ad agriculturam pertinent. At ille ſermo forte minus facile perſuadebit, qui viros ad opera muliebria hortatur. Nam qui puriores lautioreſque ſunt, non recte exiſtimant opus lanificii nihil ad ſe pertinere. Quandoquidem enim ut plurimum viles homunciones, ac mollium & mulieroſorum genus lanis elaborandis incumbit, & mulatione quadam muliebri, non videtur verum virum decere, ut ad hujuſmodi operas ſe demittat. Atqui nec ego forte conſuluerim illis, qui non integram de virilitate ac temperantia exiſtimationem habent, ut tale quicquam agant. At ſi quis vita honeſte acta ab omni vitioſa ſuſpicione immunis puruſque ſit, quid illum prohibet etiam iſtis in rebus uxoris operum participem fieri? præſertim cum inter cætera domeſtica negotia, quicquid laborioſius eſt, viris potius exſequendum relinquatur, quam mulieribus. Plus autem laboris, & virium corporis hæc requirunt; molere, farinam ſubigere, findere ligna, aquam extrahere, vaſa tranſponere, excutere ſtragula, & quicquid ejuſmodi eſt. Et hæc quidem de viris dicta ſatis ſint; reſtat adhuc de mulieris officio dicen-

πρέπον. ὥστε μὴ τῆς θαλάσσης μόνον τοῖς θεραπείαις, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπανδρεστέρων. καὶ γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο ἐλαφρότερον εἶναί μοι δοκεῖ, καὶ ὕδωρ ἀνιμῆσαι, πῦρ ἀνακαῦσαι, κλίνας καταστρῶσαι, καὶ πᾶν τὸ τούτοις ἐοικός. πολλῷ δ' ἂν ἀνδρεῖ φαίνοιτο κοσμίων τῷ γε ἑαυτῆς, καὶ μάλιστα νεᾶνις ἔσα, καὶ μή δ' ὅπως τελεμάχῃ κιθωνοειδαις, εἰ καὶ πηνίς ἀμπέλων αὐτουργοῦσα ξυμμεταίχοι, καὶ ξυλλογῆς ἐλαιῶν· εἰ δὲ παρθένοι, καὶ ὥρης, καὶ ἀεράσεως, καὶ περισσότερον ἐργαλείων τοῖς σκάπτουσιν ἢ φυτεύουσι. τοῦτον γὰρ τρόπον ἕνεκα τῆς ἔριδος, οὐκ ἂν περιστάσεως ὑπ' ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, ἄδικα μοι δοκεῖ κατά γε ταῦτα διεξάγεσθαι.

Ἐκ τῆς περὶ δικαιοσύνης.

Ἰδωμεν γὰρ, εἰ τοὺς δικαίους οἷόν τε δικαίους εἶναι. τοὺς γὰρ ἐναντίως ἔχοντας τούτοις, τοὺς θεοσεβεῖς, ἀδίκους ὄντας εὐσεβοῦμεν, διὰ τὸ περὶ βίαν τὰ πολλὰ ποιεῖν. δικαία τοίνυν ἐστὶ, διαφθορὰ δόξης ξυνόμιμα δεινῶν τε πέρι καὶ μή· ἡ δ' ἄγνοια δεινῶν τε καὶ ἃ δεινὰ, καὶ ἀμφοτέρων. πῶς ἂν οὖν οἱ δόξαις διεφθαρμέναις καὶ παρανόμοις ζυζῶντες, εἶεν ἄνθρωποι δίκαιοι; οὐ γὰρ δὴ εἰκάζοιεν ἄν τοι περὶ ὁτουδήποτε καλῶς, μὴ ξυγχωρεῖν τοῖς περὶ τιμὴν ψυχῶν δέους, εἰς ἰσότιμα ζήτησιν περικύπτειν.

Ἐκ

dicendum. Mulier igitur non ſolum cum ancillis lanificium tractet, ſed etiam alias quaſdam magis viriles operas. Nam & frumenti apparatum curare, ingenuæ mulieris officium reor, & aquam haurire, ignem ſuſcitare, lectum ſternere, & alia his ſimilia. Multo autem marito ſuo formoſior eſſe videbitur uxor, præſertim quæ juvenis eſt ac nondum effœta, ſi vindemiando etiam & olivas colligendo laborum ſocia fuerit: vel quod amplius eſt, ad ſerendum uſque & arandum progrediatur, ac fodientibus aut plantantibus operariis inſtrumenta porriget. Quippe familia quæ hoc modo inſtituta fuerit, quantum opera attinet, patris matriſque familias exemplis, proſperrime actura hac quidem in parte mihi videtur.

De Juſtitia.

AGe videamus, an ut homines timidi juſti ſint, fieri poſſit. Nam qui animo ipſis contrario ſunt, hoc eſt, audaces, injuſtos eſſe deprehendimus, eo quod plurima per vim faciant. Eſt autem timiditas corruptio legitimi judicii de rebus metuendis, aut non metuendis: Aut ignorantia terribilium, non terribilium, & neutrorum. Quo modo igitur qui corruptis & illegitimis opinionibus in vita detinentur, juſti eſſe poſſent? Non enim quaſvis res recte æſtimabunt, non permittente ipſos animi timore quamlibet quæſtionem aggredi. *Serm.* 8.

Ex

Ἐκ τῶ Ἱεροκλέους περὶ Δικαιοσύνης.

Ὅθεν τὴν λειπομένην ἀρετὴν ὀφείλει τὴν τῆς ἡδονῶν φυλακήν, μὴ συγχωρεῖν ἀποδιδράσκειν τῇ φρονήσει τὸ ἑαυτῆς ἔργον. ἕως μὲν γὰρ φρονεῖ τις, οὐδὲ ἀνακύψειν συγχωρήσει τοῖς ὑπὸ τὰ τοιαῦτα φερούσαις ὀπαδυμίαις. ὅταν δὲ τῷ καταδαρθάνειν ὑποληφθείσης, ἐπανίσασα εἰώθειν ἀφροσύνη, συγχρεύειν αὐτῇ παρακαλέσασα τὴν ἀσχολίαν. ὅθεν τὴν ἀρετὴν τὴν ἀμφοτέρας φυγαδεύουσαν σωφροσύνην καλέσαν οἱ σοφοὶ, σωτηρίαν οὖσαν φρονήσεως. κυριώτερον δὴ κεκλήκασι ποιητὴν παιδὸς σωφροσύνης· σαῶσαι γὰρ τὸ σῶσαι λέγουσι. τὴν οὖν σωφροσύνην τήρησιν οὖσαν φρονήσεως καὶ σωτηρίαν, ὅταν τις προσλάβῃ, τελείαν ἕξει παρ' ἑαυτῷ τὴν τῆς δικαιοσύνης κτῆσιν. εἰ δὲ μή, σφάλλεται πολλὰ, καὶ ἀδικεῖ πολυτρόπως, τὰ μὲν διὰ χρημάτων, τὰ δὲ διὰ δόξης, τὰ δὲ διὰ ἡδονῶν.

Φέρε γὰρ ἴδωμεν, τί τοῖς πολλοῖς δοκεῖ περὶ δικαιοσύνης. οἱ μὲν ἓν ἕξιν εἶ φασι ψυχῆς ἀδιαφθόρητον, * καὶ τὸ καλὸ δύναμιν ἐκφεύγοντα ἔχειν. ζομένην. οἱ δὲ ἕξιν ὃν ψυχῆ, μήτε τῇ χείρονι τύχῃ, μήτε τῇ κρείττονι, πλέον ἢ ἔλαττον ἀπονέμουσαν, τὸ δ' ἴσον πᾶσι φυλάττουσαν. δοκοῦσι δέ μοι οἱ μὲν πρότεροι, τὸν μὴ ἀλλοίαν ὀφθυμοῦντα χρημάτων θαυμάζειν· τηρήσαντα δ' ἂν καὶ τὸ καλὸ δύναμιν ἐκφεύγειν, εἰ κελεύειν τισὶ συγ-

* καὶ al. abest.

Ex libro Hieracis *de Juſtitia.*

EAm igitur quæ ſupereſt virtutem voluptatibus coercendis præficere oportet, quæ quidem efficit, ne ſuum prudentia opus deſerat. Quamdiu enim ſapit aliquis & prudens eſt, cupiditates ad vitia ducentes emergere non permittet. Ubi vero mens tanquam præſtigiis ſopita jacet, ſtatim exſurgere ſolet imprudentia, & comitem ſibi vocare luxuriam. Quamobrem virtutem illam, quæ ambo illa vitia repellit, Σωφροσύνην, id eſt temperantiam, ſapientes Græci vocaverunt, ut quæ ſit σωτηρία φρονήσεως, hoc eſt, prudentiæ incolumitas. ſed magis proprie à poetis appellatur σωφροσύνη: illi enim σώζωσι pro communi verbo σῴζει, hoc eſt ſervare, uſurpant. Hanc igitur virtutem, quæ conſervatio & incolumitas prudentiæ eſt, ſi quis adſumpſerit, perfectam ſibi juſtitiæ poſſeſſionem habuerit. Sin minus, multum errabit, & multa injuſte committet, partim pecuniæ, partim gloriæ, partim voluptatum gratia. *Serm.* 5.

Agedum videamus quid pleriſque videatur de juſtitia. Sunt igitur qui ipſam habitum eſſe dicant animæ muneribus incorruptum, & quantum unuſquiſque poſſit conjectantem. Alii habitum animæ definiunt, qui neque ſuperiori neque inferiori fortunæ plus minuſve tribuat, ſed æqualitatem omnibus ſervet. Videntur autem mihi priores quidem admirari illum, qui alienas pecunias non concupiſcat: & quid unuſquiſque poſſit, obſervet, ſi quibus præficia- *Serm.* 9.

συγχωρηθείη. οἱ δεύτεροι ὃ, τ μὴ τῇ τύχῃ τὸ πλέον μεροῦντα, πάντας ὃ τῷ αὐτῷ ἀξιοῦντα. τί οὖν εἰ τοῦτο μαθών τις ἐν τοῖς ἄλλοις ἀδικώτατος εἴη; καὶ εἰ χρημάτων μὲν ἅρπαξ, ἀλλοτείων ὃ ὀπθυμεῖ, ὑβριστὴς ὃ ὑπάρχοι, καὶ ἀκόλαστος περὶ ἡδονάς, ἆρα ὁ τοσούτων κακῶν ἀναπλεῶ, δίκαιῶ ἂν εἴη; ὅταν δὲ καὶ τῷ αὐτῷ ἀξιώσῃ πάντας, πῶς μὲν ἐκ ἄφρων, πῶς ὃ ἐκ ἄδικῶ; εἰ ὁμοίως τιμήσει τόν τε ἄφρονα καὶ τὸν ἀκόλαστον, καὶ τὸν ἄφρονα καὶ τ φρόνιμον;

Ἀλλ' ἀδὲ τὸ μὴ χρημάτων ἀλοτείων ὀπθυμεῖν, δικαιοσυνής ὄς, ἀλλ' εὐτύχημα ὃ πολλῶν τι τῶν παθῶν. ὑποκείσθω γὰρ ὑπερβολῇ πλέσιον εἶναί τινα, δυνάμενον ἀμοις ἐπαρκεῖν πολλοῖς ἐκ τῶν ἰδίων, δόξης ὃ τοῦτον ἡττώμενον καὶ φιλοτιμίας, καὶ μηδενὸς ἐλαττεσθαι ζητῶ ἀνέχεσθαι, ἀμὰ τὸς μὲν ὑβρίζειν, τὸς δὲ τύπτειν, τοῖς ὃ κελεύειν, τερπόμενον τῇ πάντας ὑπακέειν αὐτῷ. τί οὖν ἄν τις τοῦτον εἴποι, ὅταν μηδενὸς μὲν τῶν ἀλοτείων ὀπθυμῇ, βίαιος ὃ ἀμὰς ἢ καὶ τύραννῶ· καὶ πρῶτον μὲν τοῖς οἰκέταις, καὶ τοῖς θεραπαινίσι χρῆσθαι κακῶς, τὸς μὲν ὑπὸ τὸ μέτεσον κολάζοντα, τ ὃ συγχινόμενον φυσιλλῶ ἔπειτα μηδὲν ἀδικεῖν ἡγεῖσθαι, ταῦτα ποιοῦντα;

Οἱ μὲν ὑπὸ τῆς φρονήσεως, μεσότητα πλεονεξίας καὶ μονεξίας τ δικαιοσύνῃ εἰρήκασιν. οἱ ὃ ἀπὸ τ σοᾶς, ἕξιν ἰσότητῶ ὑπονοοῦντες. καὶ ὡς μὲν ὐ μόνον ὐ δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀδικώτατον τὸ πάντας τ αὐτ ἀξιοῦν, ὑπ ἀλλῆς ἔμπροσθεν εἴρηται. τὸ μεταξὺ πλεονεξίας καὶ μονεξίας, ἐκβαίνει τῆς

πεφύκεως

præficiatur. Posteriores illum magnifacere apparent qui non majori fortunæ plus attribuat, sed omnes eisdem rebus dignetur. Sed quid si quispiam prædicta quidem teneat, in aliis autem injustissimus sit? Nam si pecunias rapiat, desideret aliena, injurius & luxuriosus sit circa voluptates: his inquam malis si plenus sit, poteritne justus esse? Quod si etiam omnes eisdem rebus dignos æstimet, ut si eodem honore & temperantem & luxuriosum prosequatur, & insipientem & prudentem, quo pacto non imprudens injustusque fuerit?

Porro neque pecunias alienas non concupiscere justitiæ definitio est, sed unius solum affectus felix constitutio. Fingamus enim aliquem *Alias effectus*
prædivitem esse, qui suis opibus plurimis aliis *præce-*
surpeditare possit, gloria autem & ambitione *denti-*
vinci, & neminem libere loquentem sustinere, *bus,&*
sed alios afficere injuria, alios verberare, aliis *&c.*
pro libidine quidlibet imperare, placentem sibi, eo quod omnes ei obediant. Talem hominem quid esse dicemus, qui alieni quidem nihil cupiat, sed alioqui violentus & tyrannus fuerit, & famulis quidem primum & ancillis male utatur, illos quidem immodice castigans, cum his vero impudenter luxurians: deinde cum hæc faciat, nihil injuriari se censeat?

Peripatetici quidem inter pluris minorisque adsumptionem medium obtinere justitiam dixerunt. *Stoici* vero habitum æqualiter distribuentem. Quod autem non modo justum non sit, sed plane injustissimum, omnes eadem æstimatione dignari, superius expositum est. At medium inter pluris minorisque adsumptionem, effectio cujusdam

πράξεως ἀκατονόμαστον, ἀλλ' ἀπ ἀρετὴ ψυχῆς. πᾶσα δὲ πρᾶξις ἐνέργεια ψυχῆς διὰ σώματος. ἡ δ' ἐνέργεια, ἀπ ἀρετή, ἢ πᾶσα ἐνέργεια ἦν ἀρετή. τὴν γὰ δικαιοσύνην πάντες ἀπαξαπλῶς ἀρετὴν ψυχῆς ὁμολογοῦσιν, ἀλλ' ἀ πρᾶξιν ἀδὲ πράξεως ἀποτέλεσμα. τείαι γάρ ὄξιν ὅπ ἕκαστον· ἡ ἕξις, ἡ πρᾶξις, ἡ ἀποτέλεσμα. ἕξις μέ, καθ' ἣν πλεονεκτικοί τινες, ἢ μειονεκτικοὶ ἐσμέν· πρᾶξις γ, τὸ μειονεκτεῖν καὶ πλεονεκτεῖν· ἀποτέλεσμα γ, ἡ μειονεξία, καὶ ἡ πλεονεξία. ὥσπερ ἕξις μὲν, ἡ ζωγραφική· πρᾶξις γ, ἡ ζωγραφία· ἀποτέλεσμα γ, ἡ γραφή. καὶ πάλιν· ἕξις μὲν, ἡ ἀγαλματοποιϊκή· πρᾶξις γ, τὸ ἀγαλματοποιεῖν· ἀποτέλεσμα δὲ, τὸ ἄγαλμα. εἰ δέ τις τὴν ἕξιν δείζοιτο γραφὴν ἢ ἄγαλμα, τῷ τῶ ἀποτελέσματ ὀνόματι καλῶν φάλλεσθαι ἂν ὁμολογοῖτο, ἢ ζύγχυσιν ποιεῖν. ὅπως ὁ πλεονεξίαν ἢ μειονεξίαν τ ἕξιν ὀνομάζων, τῷ τῶ ἀποτελέσματ ὀνόματι χρῆται καλὰ τ ἐν τῇ ψυχῇ ἕξεως. ἢ ἡ μεσότης τοίνυν τῶν ἀποτελεσμάτων, ἀποτέλεσμα ἂν εἴη. τεταγμένων γὰ ἐν τοῖς ἐκ τῶν πραγμάτων ἀποτελυμένοις πλεονεξίας ἢ μειονεξίας, ἢ ἡ τούτων μεσότης εἴη ἂν ἀποτέλεσμα, ἀχ ἕξις. ἔστω γ μὴ ἔκβασις, ἀλλ' ἕξις ψυχῆς, * ἥτε πλεονεκτική. ὁ περὶ τὸ τοίνυν, ἢ τινὶ, μήτ πλεονεκτῶ, μήτ μειονεκτῶ, * ἔστι δίκαιον. περὶ μὲν δὴ τὰ σωματικὰ ἀγαθὰ ἐκ ἂν φαίεν εἶ ταύτῳ, ὅτ ὡς τούτων ἀκρότης, ὅτ ὡς μεσότης. ἀ γὰ δὴ κτητὰ ταῦτα γίγνεται καλὰ τ ἡμετέραν προθεσίν τ ἢ ἀπουδήν, ἀλλὰ τὰ πολλὰ τούτων ἐσὶ φύσεως. κάλλος μὲν γάρ ὄξι

* *Quomodo hæc legerimus, in translatione videbis.*
* ἔστιν.

cujuſdam actionis eſt innominata, non autem virtus animæ. Cæterum omnis actio operatio eſt animæ, per corpus. Operatio autem non eſt virtus, aut omnis operatio virtus eſſet. At juſtitiam omnes ſimpliciter animæ virtutem eſſe conſentiunt, non actionem, nec actionis effectum. Tria enim circa unumquodque conſiderantur, videlicet ut aut ſit habitus, aut actio, aut effectus. Habitus quidem, ſecundum quem majus minuſque adſumimus. Actio autem, ipſum majus minuſve ſibi ſumere. Effectus vero, majoris minoriſve adſumptio. Quemadmodum habitus quidem eſt, ars pictoria: actio, ipſa depictio: effectus autem, pictura. Rurſus, habitus quidem eſt, ars ſtatuaria: actio autem, ſtatuæ formatio: at effectus, ipſamet ſtatua. Si quis habitū definiat picturā aut ſtatuā eſſe, utēdo nomine quod propriū eſt effectui, is ſane falli videretur, & rē cōfundere. Sic & qui majoris minoriſq; adſumptionē habitū nominat, vocabulum uſurpat effectus de animæ habitu. Cæterū & medietas effectuū effectus erit, non habitus. Nā cū majoris minoriſq; adsūptio inter operū effectus cēſeatur, eorūdē quoq; medietas effectus exſiſter, nō autē habit⁹. Sed eſto nō effectus, ſed habit⁹ animi. Itaq; videam⁹ nū juſtitia ſit animi habitus, neq; pluris, neq; minoris adſumptivus: itē an juſtus is, qui neq; nimiū neq; parum ſibi ſumit. Primum quidem igitur in bonis corporeis dicere non poterunt, juſtitiam vel extremitatem eorum vel medietatem eſſe: non enim illa comparare licet noſtra voluntate, ſtudioque, ſed ipſorum maxima pars per naturam accedit. Pulchritudo enim

ὅτι φύσει, καὶ ἰσχὺς σώματος, καὶ ὑγίεια. εἰ δὲ
* forte πρεώμεθα, τῷ μὴ ἰσχνὸν ὑπτείνειν τροφαῖς
πρεώμεθα. τε καὶ γυμνασίοις, τῷ ἧ ὑγίειαν διαίτῃ ποικίλῃ
τηρεῖν, καὶ ὀπτήσουσαν ἀναμαλέσθαι· ἀλλ' ὅμως
ὡς ἐκ ἐφ' ἡμῖν ἔσης ἐξ ἀρχῆς τῆς τούτων
κτήσεως, ὑπονεμητέον τῇ τοῦ σώματος φύσει· καί τοι καὶ τούτοις πλεονεκτεῖν λέγουσί τινες· ἰσχύϊ μὲν, εἰ τύχοι Μίλων ὁ Κροτωνιάτης· κάλλει δὲ, Λαΐς ἡ Κορινθία, καὶ εἴ τινες τούτοις παραπλήσιοι. τίς οὖν ἂν γένοιτο Μίλωνος ἀδικία; ἢ τίς Λαΐδος πλεονεξία; ἆρα εἰ μὲν Μίλων φιλέλθοι τοὺς ἀθενεστέρους τύπτων τε καὶ τὰ τούτων χρήματα διαφθείρων, καὶ τὰς τούτων γυναῖκας; καὶ Λαὶς ὁμοίως, μισθὸν μὴ πλεῖον εἰσπραττουσα τῶν ἐρασῶν, οἰκίων ἢ γυναικῶν καὶ γάμους διαλύουσα, τοῦτ' ἂν εἴη τὸ πλεονεκτεῖν; περὶ ποίαν οὖν ὕλην τῷ αἱρεσίν τις ποιήσεται τοῦ μήτε ὑπερβάλλοντος, μήδ' αὖ ἐλλείποντος; ἢ τὸ ἀγελαῖον ἐκεῖνο, καὶ κοινὸν, ἀρχὴ τοῖς αὐτῶν, καὶ μὴ διάφαζε τὰ πλησίον, μήδ' αὖ περίεσο τῶν ζώων, ὡς χρὴ τοῦτο μετονεκτῶν; τὸ μὲν δὴ μὴ βιάζεσθαι δικαίμιλω, εἴποι τις ἄν, ἐπ' ἐμοὶ γὰρ τοῦτο· τὸ δὲ μὴ πλεονεκτεῖσθαι, πῶς ἂν γένοιτο; πολλοὶ γὰρ οἱ κρείττους. ἀλλ' εἴ τις βέλτιστο δομένοις ἐπαρκεῖν, καὶ ὀρφανὰς συνεκδιδόναι, καὶ αἰχμαλώτους λύσασθαι. ταῦτα μὲ ἴσως δικαιότερος ὅτι ποιεῖν, ἀλλ' ἔτι γε πρῶτα τῷ περιεργημένῳ μετόντα. πλεονεκτεῖσθαι γάρ ὅτι καὶ μὴ πλεονεκτεῖν, τὸ ταῦτα ποιεῖν ἀνεχόμενον. πῶς οὖν αὐτῷ δείξεις

natura ſit, & robur corporis, & ſanitas. Nam etſi conemur vires quidem augere alimentis ac exercitiis; item certo victus genere ſanitatem conſervare, & labaſcentem revocare: nihilominus tamen naturæ corporis ea tribuimus, quoniam non ſtatim ab initio cum libet ipſa comparare, in nobis ſitum eſt. Atqui dicuntur per hæc etiam aliqui majores ſibi partes ſumere, ut robore quidem, exempli gratia, plus cæteris habet *Milon Crotoniates*; ſpecie vero, *Lais Corinthia*, & his ſimiles alii. Quæ igitur fuerit *Milonis* injuſtitia? Aut quæ *Laidis* arrogantia? An ſi *Milon* circumierit, imbecilliores percutiens, eorumque pecunias & uxores diripiens? Et *Lais* ſimiliter, ſi maximam mercedem ab amatoribus exegerit, & uxorum aliquot nuptias diſſolverit, in eo videbitur arrogantiam exercere? In quo genere tandem igitur loca verit aliquis hanc virtutem, quæ ſibi nec majus nec minus eligit? An vulgari hoc & communi dicto contineri videbitur: Contentus eſto rebus tuis, & proximi res ne diripito, neq; tuas deſerito, utpote hoc pacto tibi derogans? Verum dixerit aliquis, vim quidem aliis non inferre præſtare poſſim, eſt enim in me ſitum. At quo minus alii plus me ſibi ſumant, quomodo fieri poſſet? multi n. me præſtantiores ſunt. Quod ſi voluerit aliquis egentib. ſubvenire, & orphanas ad nuptias promovere, & liberare captivos, id forte præſtare poterit aliquis, at nō ille qui prædictæ medietati ſtudeat. Hoc n. modo fieret, ut ab aliis ſuperaretur, ac ipſe ſibi minorē cōditionē ſumeret, dū hæc facere ſuſtinet. Quo pacto igitur noſtra ſē-

ὁ καθ' ἡμᾶς λόγος; ἔξιν εὔλογον ψυχῆς ὀρθότητος ὑπομελουμένω ἢ παιδείας ἀπαίτησιν, παρὰ τῆς περιδικηκότων. ἐχώρησε τὸ ἢ ζωπύρημα τῷ ἑτέρων τῆς πρότασεων.*

Included parenthesis obscura sunt.

Ἐπειδὴ ὁ καταρχων αὐτὸς περὶ τῆς ἀδικεῖσθαι μελλόντων ἑαυτὸν ἀδικῶν ἀγνοεῖ, ἴσως ὡς ἁπλῆς ὔσης τ ἀδικίας, αὐτὸς ὑπολαύει πρότερος, ἔπειτα καὶ τὸ ἀδικούμενον ὑπ' αὐτοῦ μέρος. (μὴ γὰρ ἔτως ἀναισθητεῖν, εἰ ἰῶ μηδενὶ τῆς ἀνεκτῆς· εἰ δυνατὸν ἦ, μηδὲ τῆς πονηρῶν.) ὑπὲρ γὰρ ὑγείας ψυχῆς ἡ ἐυχὴ, ὡς δ' ἀναισθησίαν νομίζειν τοὺς ἀδικουμένους μᾶλλον τῆς ἀδικούντων βλάπτεσθαι. ἓν μὲν γὰρ μόνον ἐστὶ τὸ ἀδικούμενον ὑπ' οὐ παντὸς, ἡ ψυχή. τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ ἐπιβουλεύειν ἡ κακία, καὶ ὑπ' αὐτῆς ἀδικουῦτι, καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀδικουμένου. ἀλλὰ τὸν μὲν ἔλαττον, τὸν δὲ πλεῖσον. ἔλαττον μὲν, τὸν ἀδικεῖσθαι μέλλοντα· πλεῖσον δὲ, τὸν ἀδικεῖν διανοούμενον. ἐπεὶ καὶ ἀπ' αὐτῆς τὴν κίνησιν λαμβάνειν καὶ τὴν ὕπαρσιν. ἐγειρομένη τοίνυν, τὸν τεκόντα πρῶτον ἀνάπτει, καὶ πεῖν τεκεῖν ὑπ' αὐτῆς ἀδίῖσι φλέγει, καὶ δίδουσα λυμαίνεται, καὶ τῆς ὑπ' αὐτ' ἰῶ χεώζει δαιμονίῳ τῇ βαφῇ. ὅτε γὰρ τῆς πυρὶ τὴν τεκοῦσαν ὕλιν διελθεῖν δυνατὸν ἢ τ ἄλλων ὑλῶν ὑμίλω, πεῖν παντελῶς αὐτὴν ἀναλῶσαι. ὅτε τῇ μυραίνῃ τοὺ ὑνύδρους ὄφεις εἰς ἄλλων ὅλε-

tentia juſtitiam definiet? Nempe, juſtitia eſt animæ habitus rationabilis, rectitudinem curans, aut exactionem vindictæ ab illis, qui priores injuriam fecerunt. Non eſt autem hic accipienda disjunctiva conjunctio, tanquam alteram propoſitionem efficiens.

Quandoquidem autor injuriæ ignorat ſe- *Ser. 10.*
ipſum lædi pro aliis quibus nocere ſtudet, intelligat quod duplex eſt injuſtitia, à qua primum ipſemet læditur, deinde illa pars quæ injuria afficitur. Quod ſi non tot paſſionibus, & ſi fieri poſſet, nullis malis obrueretur anima, haud tantum in judicando hallucinaretur. Quare optandum eſt, ne propter ſtupiditatem eos qui injuriam patiuntur magis, quam ipſos autores lædi exiſtimet. Una ſane pars eſt noſtri, quæ ſemper ab omnibus ſic affectis injuriam accipit, nempe ipſa anima. Id autem quod injuriam facit, inſidiaſque molitur, eſt malitia, quæ ab autore incipiens, in illum qui afficitur redundat. Sed ipſum autorem injuriæ illatæ, aut inferre cogitantem, plurimum lædit: minus eum, qui injuriam accipit. Ab autore enim principium fit motus, & excitatio. Intus vero concitata ſemel injuria, parturientem primum incendit; ac antequam pepererit, inflammat parturigine, tranſienſque lædit, & veneno ſuo pertinaci tinctura imbuit. Quemadmodum enim ignis non poteſt præterita ſine damno materia, in qua primum conceptus eſt, priuſquam prorſus ipſam conſumat, ad aliorum noxam converti: neque muræna prius aquaticos angues in alienam

ὄλεθρον ἀπογεννᾷν, πεῖν τ κωήσαι γαστέρα καταφαγεῖν, ὡς Νίκανδρ ὁ Κολοφώνι καὶ Ἀρχέλα ὁ φυσικὸς γράφουσιν. ὕτω καὶ πᾶς ἄδικ, αὐτὸς τ κακίας πρῶτος γλίχ, πεῖν εἰς ἄλλ ἀφιέναι. πολλοὶ γὰρ ἀνεγείραντες τ ὀν αὐτοῖς χολὴν, ὀκ τ πρὸς ἀλλήλ ὀργῆς, αὐτοὶ πρωταπέθανον, πεῖν τὰς ἐχθρὰς τιμωρήσαιτ. τοῦτο τοίνυν ἀγνοήσαντες πολλοί, τ καὶ τ ἀδεν ἐρῶν ἀδικίας ἀναίδην ἐχρήσαντο, μηδὲν ἐᾷ πρὸς αὐτὰς οἰηθέντες τὸ λυπηρόν. τότε ὃ ὁμολογούμενον, δεῖ καθάπερ παρεμπεῖται τὸ ἀδικεῖν. *καθά-παξ.

Ἢ τί τις ἂν φαίη περὶ τῶν τρόπων ἐεργικῶν, κἂν μηδενὸς πώποτ κτήματ, τ μηδὲν αὐτῶν προσηκόντων ἐφίε; πῶς ἂν δίκαιόν τι πράττοι, εἰ καθ' αὑτ ὀρθυμοῖτο, μηδενὶ ζωπάθειαν τ ὁλολογουμένων ἀξίων, ἀλλ' ἐείζειν πρὸς ἅπαντας παρεσκευασμένος, μέτρον ὃ ἐᾷν, μ' ἐᾷ καιρὸν ἐᾷνα τιθέμενος εἰς φιλονεικίαν; ἐγὼ δὴ μόνον ὀν τοῖς λόγοις τὸ ὀρθῶς ἔχον, ὁ τοιοῦτος ἀναιρεῖν πειρᾶ· ἀλλὰ καὶ ὀν πᾶ πράττειν τὰ πολλὰ καὶ φιλονεικεῖν, ὁᾶς βιαίους πολλάκις καὶ δίας ἀφορμὰς τὰς πράξεις ποιήσε, ἑαυτὸν μὴ *ζωγραφοῦντα τ τ πολλῶν δόξαις ὑπείκειν. ὀκ τούτων ὃ αὐτὸς μ τοῖς ἄλλοις ἐπαχθής· τὸς φθόνους ὃ αὐτὸν, καὶ τὰς τοιαύτας ζωμώσιας, μισήσει. τὸς δ' ὑπ' ἀληθείας ἐλέγχονται αὐτῷ τὸ ζημιοῦν τ ἤθους, ἀδὲ ἰδεῖν ὀρθοῖς τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀνέχε. εἰ δ' εἰς τὸς ὁμοίους ἐμπέσοι (ἐγὼ δὴ πολλὴ πάνυ τ τοιούτων) εὐθὺς στάσεις, λοιδορίαι, καὶ πόλεμος ἄσπονδος· *ἐξῆς. ἐξ ὧν ψόγοι δεῖς διαβολαὶ, καὶ παῦ ὁδὸς ὑποβολῆς, καὶ σκέψις, ὅπως ἂν ἀλλήλους ἀπολέσαι. τὰ γὰ μεγάλα κακὰ ἐκ ἄλλως, ἢ ὅτ τ τυχόντος φιλονεικίας ζυνίσαται.

Ἢ

perniciem parere poteſt, quam proprium ejus ventrem, in quo concepti fuerant, eroſerint: ut *Nicander Colophonius* & *Archelaus* phyſicus teſtantur. Ita quivis injuſtus malitiam ſuam primus experitur, antequam in alios emittat. Unde multi connatam ſibi bilim excitantes, ex iracundia mutua prius obiere, quam hoſtes ſuos ulti ſint. Hæc ignorantes plurimi imbecillioribus injurias impudenter intulerunt, nihil opinantes incommodi in ſeipſos redundare. Proinde ſi hoc conceditur, non minus injuriam inferre, quam pati, cavendum eſt.

Quid dicat aliquis de homine moribus contentioſo, etſi nihil alienum concupiſcat? Quo pacto hujuſmodi quicquam juſti faceret, ſi cogitet ſecum nihil fide publica dignum approbare, paratus cum omnibus contendere, ſine ullo modi & opportunitatis litigandi reſpectu? Hic ſane non ea modo quæ recte dicuntur, evertere conatur: ſed multa quoque faciendo contentioſe, ut ſe non conſentire aliorum opinionibus oſtendat, actiones ſuas quaſi perverſas & violentas ſemitas à regia via diſcedentes exhibebit. Hinc aliis moleſtus erit: illos autem qui ipſum & controverſationes ejus fugiunt, proſequetur odio. At qui libere morum ejus pravitatē accuſaverint, illos ne intueri quidem rectis oculis ſuſtinebit. Quod ſi in ſui ſimiles incidat (non n. rari ſunt hujuſmodi homines) illico ſeditiones, convitia, & bellū irreconciliabile naſcētur: inde calumniæ mēdaces, ac omne genus inſidiarū, & cōſultatiōes quo pacto ſe mutuo perdāt. Ingētia quippe mala nō aliter quam ex aliqua contentione ſuboriuntur.

Ἢ πῶς ἂν ἡ τῆ πλούτου κτῆσις ἐπὶ δικαιοσυνῶν, καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς τινὸς ἡγήσαιτο; τὰ γὰρ ὑπηρετοῦντα πρὸς τὰ χείρω, ἀναπόδα πρὸς τὴν τῆς βελτίσων κτῆσιν. τὰ χρήματα ὃ παρακαλεῖ μὲν ἐπὶ ῥᾳδιμίαν· ζαπυρεῖ δὲ τὰς ἡδονάς· ἐπβελὰς δὲ διχῆ ζυντίθησι· καὶ μὲν τῆς ἐυπόρων, διὰ τῆς φθονούντων· καὶ ὃ τῆς πενήτων, διὰ τῆς δωματωτέρων. ἃ τοίνυν ἄλλους μὲν τοῖς κεκτημένοις ἐπβαλλόμενα ποιεῖ, τὸς ὃ ἔχοντας ἰσχυροὺς πρὸς ἀδικίαν παρασκευάζει, πῶς ἂν εἰς δικαιοσυνῶν ζυντελέσειεν;

ἘΚ ΤΟΥ ἹΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΤΟΥ Φιλαλήθους.

Ἄκουε δ' ἔν ἄ φησιν αὐτοῦς ζυλλαβαῖς. ἄνω ὃ καὶ κάτω ἑρυλλῶσι, σεμνυνόντες τ' Ἰησοῦν, ὡς τυφλοῖς ἀναβλέψαι τε παραχρῆμα, καί πινα τοιαῦτα δράσαντα θαυμάσια. εἰ τά τινα μεταξὺ εἰ πὼν, ἁπλέγει· σεβάμεθά γε μὲν ὅσῳ βέλτιον καὶ ζυνετώτερον ἡμεῖς ὀνδεχόμεθα τὰ τοιαῦτα, καὶ ἢν ὑπὲ τ' ὀναρέτων ἔχομεν γνώμεν ἀνδρῶν. ἐπὶ καὶ τούτοις τ' Πεδκονυήσιον Ἀεισέα, καὶ Πυθαγόραν, καὶ αὖ ἀρχαιοτέρους παρῆδων, ἐπφέρῃ λέγων. ἀλλ' ὅτι τ' πρεγένων ἡμῶν καὶ τ' Νέρωνος βασιλείαν, Ἀπολλώνιος ἤκμασεν ὁ Τυανεὺς, ὃς ὀκ παιδὸς κομιδῇ νέος, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐν Αἰγαῖς τ' Κιλικίας ἱερώσατο τῷ φιλανθρώπῳ Ἀσκληπιῷ, πολλὰ καὶ θαυμαστὰ διεφθέξατο· ὧν τὰ πλείω παρεὶς, ἡμῖν ποιήσομαι μνήμην.

Qua quæſo ratione poſſeſſio divitiarum quenquam ad juſtitiam aut alias virtutes perduxerit? Nam quæ deterioribus ſtudiis inſerviunt, optimis adquirendis contraria ſunt. Pecuniæ vero ignaviam fovent, voluptates cient, ac inſidias bifariam ſtruunt: primum adverſus divites, invidorum opera; deinde contra pauperes, vi potentiorum. Quæ igitur alios ad moliendum inſidias ipſis poſſidentibus inſtigant, & habentes ad injuſtitiam roborant, quomodo iſta quicquam ad juſtitiam conferrent? Ser. 91.

EX HIEROCLIS PHILALETHE apud *Euſebium*.

Audi vero quibus inſtrepat verbis. Suſque deque nugantur, inquit, *Jeſum* tollentes, ut qui cæcis videndi reddiderit facultatem, & alia id genus admiranda præſtiterit. Tum & paulo mox ita rationibus colligit. Videndum vero quanto melius nos hæc, noſtramque quam de præclaris virtute viris habemus, ſententiam admittimus. Deinde *Ariſtea Proconnenſem* & *Pythagoram* prætermittens, ſubjungit his verbis. At majorum noſtrorum tempore ſub *Nerone* imperatore *Apollonius Tyaneus* floruit, qui jam inde à prima adoleſcentia & fere puer, poſtquam *Ægis*, quod *Ciliciæ* oppidum eſt, *Æſculapio* Deorum humaniſſimo ſacrificaſſet, multa & admiranda patravit: quorum nonnulla, plurimis omiſſis, commemorabo.

μίω. εἶτα καὶ ἀγέγραφε ὑπὸ τρώτε ἀρξάμενος τὰ παράδοξα· μεθ' ἃ καὶ ἐπλέγει ταῦτα καὶ λέξιν. πίνδ ἕν ἕνεκα τούτων ἐμνήσθην, ἵνα ἐξῇ συγκεῖνειν τὴν ἡμετέραν ἀκριβῆ καὶ βεβαίαν ἑρμηνείαν ἑκάστῳ κείσιν, καὶ τῆς Χειστιανῶν κουφότητα. εἴπερ ἡμεῖς μὲν τὸν τοιαῦτα πεποιηκότα, θεὸν, ἀλλὰ θεοῖς κεχαρισμένον ἄνδρα ἡγούμεθα· οἱ δὲ δι' ὀλίγας τερατείας τινὰς τὸν Ἰησοῦν θεὸν ἀναγορεύουσι. τούτῳ ἐπιφέρει μεθ' ἕτερα φάσκων· καὶ κεῖνο λογίσασθαι ἄξιον, ὅτι τὰ μὲν τοῦ Ἰησοῦ, Πέτρος καὶ Παῦλος, καί τινες τούτων παραπλήσιοι κεκόμπασιν, ἄνθρωποι ψεῦσαι, καὶ ἀπαίδευτοι, καὶ γόητες· τὰ δὲ Ἀπολλωνίου Μάξιμος ὁ Αἰγεὺς, καὶ Δάμις ὁ φιλόσοφος ὁ Συνδιατείψας αὐτῷ, καὶ Φιλόστρατος ὁ Ἀθηναῖος, παιδεύσεως μὲν οὐ πλεῖον ἥκοντες, τὸ δ' ἀληθὲς μυθῦται, διὰ φιλανθρωπίαν ἀνδρὸς γυναίου, καὶ θεοῖς φίλου πράξεις βουλόμενοι λαθεῖν. ταῦτα ῥήμασιν αὐτοῖς Ἱεροκλεῖ, τῷ τὸν καθ' ἡμᾶς ἐπιγεγραφότι Φιλαλήθη λόγον εἴρηται.

ΤΗΣ

rabo. Poſtea à principio miracula ejus recenſet: quibus hæc tandem addit: In quem ergo finem hæc commemoravi? ut noſtrum illud accuratum ſolidumque de omnibus judicium, & Chriſtianorum levitatem inter ſe contendere liceret. cum nos illum qui tanta patravit non pro Deo, ſed homine diis charo gratoque habeamus: illi contra, ob paucula quædam prodigia *Jeſum* Deum prædicent. Deinde poſt alia ſubjungit: Id quoque dignum eſt conſideratu, quod *Jeſu* res geſtas *Petrus* & *Paulus*, aliique ſimilis notæ mirifice extulerint, homines mendaces, indocti & impoſtores: *Apollonii* vero *Maximus Ægienſis*, & *Damis* Philoſophus, qui in ejus conſortio vixit, & *Philoſtratus Athenienſis* prodiderunt, homines ingenti eruditione præditi, & veritatis amantes: qui ob commune humani generis commodum, viri egregii & Diis gratiſſimi facta incognita latere noluerunt. Hæc ipſius *Hieroclis* verba ſunt in oratione contra nos ſcripta, cui titulus *Philalethes*.

ΤΗΣ ΕΙΜΑΡΜΕΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΥΤΕΞΟΥΣΙΟΥ ΠΕΡΙ.

Περὶ ἣ εἱμαρμένης τοιοῦτόν τινα τῷ ἀνδρὶ ἀρέσκει· πάντα μέν φησιν ὁν εἱμαρμένῃ ἓξῇ, ἀ μὴν πάντα καθειμάρθαι. ἡ γὰρ εἱμαρμένη νόμου τάξιν ἐπέχουσα, οὐχ οἷον λέγειν, ὅτι ὁ μὲν τάδε ποιήσει, ὁ δὲ τάδε πείσεται (εἰς ἄπειρον γὰρ τοῦτο, ἀπείρων μὲν ὄντων τῶν γινομένων, ἀπείρων δὲ τῶν περὶ αὐτὰ συμβαινόντων· ἔπεται καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν οἰχήσεται, καὶ ἔπαινοι καὶ ψόγοι, καὶ πᾶν τὸ τούτοις παραπλήσιον.) ἀλλὰ, ὅπ εἴπῃς ἂν ἕλῃται ψυχὴ τοιοῦτον βίον, καὶ τάδε πρὰ πράξει, τὰ δέ τινα αὐτῇ ἕψεται. ἀδίαστον οὖν ἡ ψυχὴ, καὶ ἐπ' αὐτῇ μὲν τὸ πρᾶξαι ἢ μὴ, καὶ ἀ κατηναγκασμένα ἔστο. τὸ δὲ ἑπόμενον τῇ πράξει, καθ' εἱμαρμένην συντελεσθήσεται· οἷον τῷ, Πάεις ἁρπάσῃ τὴν Ἑλένην, ἐπ' αὐτῷ ὄντι, ἀκολουθήσει τὸ, Πολεμήσουσι Τρῶες περὶ τῆς Ἑλένης οἱ Ἕλληνες. ἕτω γὰρ καὶ ὁ Ἀπόλλων τῷ Λαΐῳ περεῖπεν·

Εἰ γὰρ τεκνώσεις παῖδ', ἀποκτενεῖ σ' ὁ φύς·

ὃν τῷ θεσμῷ δὴ περιέχεται μὲ καὶ ὁ Λάϊος, καὶ τὸ φύσαι αὐτὸν παῖδα· καθείμαρται δὲ τὸ ἑπόμενον. ἡ δὲ δυνατὴ φύσις πέπαυκε μέν πως μεταξὺ τοῦτε ἀληθοῦς καὶ τοῦ ψεύδους· ἀορίστῳ γὰρ ὄντι αὐτῷ τῇ φύσει, ὥσπερ ἐπόχεῖται τὸ ἐφ' ἡμῖν. ὅδ' ἂν ἑλομένων ἡμῶν γένηται, τοῦτο ἔσται ἢ ἀληθὲς ἢ ψεῦδος. ὁ δὲ δυνάμει,

DE FATO ET LIBERO ARBITRIO.

Ex Alcinoo *de* Platonicis *dogmatibus.*

DE fato hæc ſunt *Platonis* placita: Omnia in fato eſſe dicit, non tamen omnia fato decreta. Fatum enim legis vim habet, non ut dicat, exempli cauſa, ille iſta faciet, iſta patietur (id enim in infinitum iret, cum infinitæ ſint res quæ fiunt, & infinita ipſis accidant: Præterea hoc modo tolleretur id quod in noſtra poteſtate eſt, & laudes, & vituperationes, & quicquid his eſt affine:) ſed hoc modo: Si quis animus talem vitam eligat & talia faciat, talia eum conſequentur. Eſt ergo animus non ſub domino, & penes ipſum eſt agere vel non agere: neque ullam in illis patitur neceſſitatem. At quod his eſt conſequens, id ex fati ordinatione implebitur. Exempli gratia, cum illud, *Paris* rapiet *Helenam*, eſſet in *Paridis* poteſtate; eo dato ſequetur illud, Bellum in *Trojanos Græci* gerent propter *Helenam*. Nam ſic & *Apollo Laio* prædixerat:

Te namque perimet, ſi qua erit proles tibi.

Intra legis autem ambitum comprehenditur & *Laius* & ſatio prolis: Fato autem decretum tantum eſt illud conſequens. Natura ejus quod fieri poteſt jacet quodammodo inter verum & falſum: fieri autem, cum per naturam ſit indefinitum, invehitur ut ita dicam id quod noſtræ eſt poteſtatis. Quod autem nobis deligentibus fiet, hoc erit verum falſumve. Quod vero poteſta-

δυνάμει, τοῦτ' ἔστι, τῷ καθ' ἕξιν καὶ κατ' ἐνέργειαν λεγομένου, διήνεγκε. τὸ μὲν γὰρ δυνάμει, ὁπτηδειότητά τινα ἀποσημαίνει πρός τινα ἄπω τὴν ἕξιν ἔχοντα· ὡς ὁ παῖς δυνάμει ῥητῖνος, καὶ γραμματικὸς, καὶ αὐλητὴς, καὶ τέκτων. ἕξαι δὲ τὸ τοιοῦδε ὂν ἕξει ἑνός τινος, ἢ δυοῖν τούτοιν, ὁπόταν μάθῃ καὶ κτήσεταί τινα τὴν ἕξεων. κατ' ἐνέργειαν δὲ, ὁπόταν ἐνεργῇ ἀπὸ τῆς ἕξεως ἐκείνης ἣν κέκτηται. τὸ δὲ δυνατὸν οὐδὲν τούτων· ἀόριστον γὰρ ὂν τὸ ἐφ' ἡμῖν, καὶ τὸ ἐφ' ὁπότερον ῥοπὴν, λαμβάνει τὸ ἀληθεύειν ἢ μή.

ΤΕΛΟΣ.

poteſtate eſt, differt ab eo quod habitudine aut actu eſſe dicitur. Nam quod poteſtate eſſe dicitur, aptitudinem quandam ſignificat in eo qui habitudinem nondum eſt adeptus. Sic puer poteſtate loquetur, literator fiet, aut tibicen, aut faber. Erit autem in habitudine unius horum, aut plurium, ubi didicerit, & habitudinem erit conſecutus. In actu vero, ubi ex habitudine ſive facilitate illa quam in ſe habet operabitur. At id quod fieri poteſt, nihil eſt horum. Sed cum per ſe ſit indefinitum ex eo quod noſtræ eſt poteſtatis, prout illud ſe huc aut illuc verterit, accipit ut aut verum ſit aut non ſit.

FINIS.